OLOVO
1992-1995.

STRADANJE I RAZARANJE HEROJSKOG OLOVA

RASIM MURATOVIĆ

RASIM MURATOVIĆ

OLOVO 1992-1995.

STRADANJE I RAZARANJE HEROJSKOG OLOVA

Sarajevo, 2017.

IZDAVAČ: Univerzitet u Sarajevu
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava

ZA IZDAVAČA: Dr. sc. Rasim Muratović, naučni savjetnik

UREDNIK: Dr. sc. Ermin Kuka, naučni saradnik

RECENZENTI: Akademik prof. dr. Ejup Ganić
Akademik prof. dr. Mirko Pejanović
Akademik prof. dr. Smail Čekić

LEKTURA: Mr. sc. Sadžida Džuvić

DTP I KORICE: Mr. dipl. ing. Sead Muhić

REGISTAR: Jasmina Zagorica

ŠTAMPA: Štamparija Fojnica d.o.o. Fojnica

TIRAŽ: 500

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

355.1-058.65(497.6 Olovo)"1992/1995"
355.012(497.6 Olovo)"1992/1995"

MURATOVIĆ, Rasim
Olovo 1992-1995. : stradanje i razaranje herojskog Olova / Rasim Muratović ; [registar Jasmina Zagorica]. - Sarajevo : Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, 2017. - 507 str. : ilustr. ; 30 cm

Bibliografija: str. 467-471 ; bibliografske i druge bilješke uz tekst. - Registar.

ISBN 978-9958-028-23-6

COBISS.BH-ID 23999750

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv
čovječnosti i međunarodnog prava

RASIM MURATOVIĆ

OLOVO 1992-1995.

STRADANJE I RAZARANJE HEROJSKOG OLOVA

Sarajevo, 2017.

SADRŽAJ

PREDGOVOR 13

I. DIO
OLOVO – PRILIKE DO AGRESIJE 17

1. Osnovne karakteristike razvoja 19
2. Olovo između dva svjetska rata 22
3. Olovo u Drugom svjetskom ratu i zločini četnika 25
4. Žrtve zločina na području općine Olovo u Drugom svjetskom ratu 1941-1945. 30
5. Žrtve zločina u Drugom svjetskom ratu 1941-1945. u općini Olovo
(po naseljenim mjestima) prema spiskovima Muzeja žrtava genocida u Beogradu 45
6. Olovo u Socijalističkoj republici Bosni i Hercegovini 55
7. Prvi višestranački izbori u Socijalističkoj republici Bosni i Hercegovini 62
7.1. Prvi višestranački izbori na području općine Olovo 67

II. DIO
UČEŠĆE SRBIJE I CRNE GORE U ZLOČINIMA 71

1. Srpska nacionalistička ideologija 73
2. Velikosrpska ideologija i politika: buđenje, jačanje i realizacija 73
3. Politička i ekonomska kriza i raspad Jugoslavije 77

III. DIO
DOGAĐAJI KOJI SU PRETHODILI ZLOČINIMA 81

1. Republika Bosna i Hercegovina pred agresiju 83
2. Politička borba za osamostaljenje i međunarodno priznanje Republike Bosne i Hercegovine 86
3. Stradanje mladih vojnika – regruta u JNA 88
4. Policijska stanica općine Olovo pred agresiju 95
5. Teritorijalna odbrana općine Olovo pred agresiju 97
6. Civilna zaštita općine Olovo pred agresiju 99

IV. DIO
IZVRŠENJE ZLOČINA NA PODRUČJU OPĆINE OLOVO 101

1. Pripreme za odbranu Olova od nadolazeće agresije 103
2. Privremeno zaposjednuta teritorija od nelegalne Srpske opštine Olovo 107
3. Agresija na Olovo 110
4. Počeli su zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava 115
5. Zločini nad civilnim stanovništvom 116
6. Materijalne štete na društvenim civilnim i objektima 131
7. Stradanje obrazovnog sistema u Olovu u vrijeme agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu 139
8. Uništavanje vjerskih objekata na području općine Olovo 143
9. Slomljene su ofanzive agresora na Olovo 147

V. DIO
ŽRTVE GENOCIDA -UBIJENI- 161

VI.
ODGOVORNOST ZA ZLOČINE U OLOVU 385

1. Odgovornost za zločine u Olovu 387
PRILOZI 397
A. DOKUMENTI 399
B. FAKSIMILI NOVINSKIH ČLANAKA 445
ZAKLJUČNA RAZMATRANJA 451
ZAKLJUČAK AUTORA PROJEKTA I RUKOVODIOCA ISTRAŽIVANJA
SJEĆANJA NA POSJETU OLOVU:
Akademik prof. dr. Ejup Ganić 459
Akademik prof. dr. Mirko Pejanović 463
IZVORI I LITERATURA 467
REGISTAR IMENA 473
REGISTAR GEOGRAFSKIH POJMOVA 497

„Samo bi Dostojevski mogao likove branitelja Olova dostojno opisati.“

Akademik prof. dr. Ejup Ganić, nakon povratka
iz Olova, maj 1993. godine

PREDGOVOR

U kontinuitetu svog naučnog i istraživačkog rada, s ciljem da se dođe do saznanja o historijskim činjenicama o događajima u Republici Bosni i Hercegovini na kraju XX stoljeća, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu realizuje naučnoistraživački projekt **"Olovo 1992-1995. Stradanje i razaranje herojskog Olova".** Cilj ovog projekta je da se naučno istraži i objasni stradanje, razaranje i odbrana Olova 1992-1995, koja svakako spada u dio fenomena odbrane Bosne od daleko nadmoćnijeg i naoružanijeg neprijatelja, s kratkom historijom Olova i zločinima počinjenim u Drugom svjetskom ratu. Ne ulazeći u različite vojne i vojnoorganizacijske doktrine, odbrana Olova bila je jedan historijski fenomen i u svakom slučaju specifikum. Činjenica je da se Olovljani i olovske vlasti nisu dovoljno pripremali za rat. Naprotiv, svjesni svoje nepripremljenosti, nastojali su ga po svaku cijenu izbjeći ili makar odgoditi, što su i uspjeli, prolongirajući borbene aktivnosti, kako bi ih, koliko-toliko, spremno dočekali. Kao što su nekada bili dobri fudbaleri, vrijedni akcijaši, savjesni i disciplinovani radnici, Olovljani su, kada drugog izbora nije bilo, pokazali da su sjajni i neustrašivi ratnici. Olovljani su znali da je to njihovo biti ili ne biti. Povezali su jedinstvo naroda, organizovanu političku vlast i uspostavljenu subordinaciju vojne vlasti i stali u odbranu svoga naroda, svoga grada, svojih sela i svoje domovine Republike Bosne i Hercegovine. Olovo je prva općina od Drine prema Zapadu na čijoj je teritoriji zaustavljen srpski agresor i koja nije nikada pala u ruke agresora.

Gotovo cijela teritorija općine Olovo branjena je i odbranjena. Kroz općinu Olovo prošlo je više desetina hiljada prognanika iz istočne Bosne i Podrinja, uz kraća ili duža zadržavanja. Olovo je imalo relativno mali broj ubijenih, uprkos žestokim atacima i granatiranjima od strane agresora i njegovih pomagača, kao i hroničnog nedostatka naoružanja, municije i materijalnotehničkih sredstava potrebnih za borbu. Ali, i pored toga, osnovni aspekt ovog istraživanja obuhvata i elaboraciju korijena, uzroka, ciljeva, obima, razmjera i posljedica počinjenih zločina u Olovu tokom Drugog svjetskog rata, a posebno u razdoblju 1992-1995. godine, odnosno sve oblike zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava nad civilnim stanovništvom, materijalna i duhovna stradanja i odgovornost za zločine.

O zločinima u Drugom svjetskom ratu govore spiskovi iz anketa SUBNOR-a Bosne i Hercegovine i Muzeja žrtava genocida iz Beograda, kao i imena šehida, poginulih boraca i civilnih žrtava 1992-1995. godine, dobijena, pored ostalog, i od Organizacije porodica šehida i poginulih boraca općine Olovo, aktom broj 37/13, od 01.10.2013. godine.

Na području olovske općine - koja je, po Popisu stanovništva iz 1991, imala 16.956 stanovnika, od čega 12.699 Bošnjaka ili 74%, Srba 3.193 ili 19%, Hrvata 642 ili 4%, Jugoslavena 285 ili 2%, te Ostalih 137 ili 1%[1] - trebalo je formirati etnički čiste srpske prostore, što se moglo ostvariti samo izvršenjem genocida nad Bošnjacima. Sa svojim geografskim položajem, a posebno respektabilnim

[1] *Nacionalni sastav stanovništva*, rezultati za Republiku po opštinama i naseljenim mjestima 1991**, Statistički bilten**, br. 234, Državni zavod za statistiku Republike Bosne i Hercegovine, Sarajevo, decembar/prosinac 1993, str. 80-81.

privrednim potencijalom, Olovo je bilo na trećem mjestu po važnosti (nakon Konjica i Vareša) od strateškog značaja za velikosrpske planove, te je zbog toga po svaku cijenu trebalo formirati etnički čiste srpske prostore, bez Bošnjaka i bez Hrvata.

Studija je strukturirana u šest dijelova koji prezentiraju suštinske aspekte zločina u Olovu: prilike u Olovu prije agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, planiranje zločina i angažiranje Srbije i Crne Gore u agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu, te događaji koji su prethodili zločinima, izvršenje, oblici, obim i karakteristike počinjenih zločina, te žrtve zločina (ubijeni), kao i odgovornost za zločine. U dijelu studije **Prilozi** prezentirana je relevantna dokumentacija (40 dokumenata koji se direktno ili indirektno odnose na zločine protiv čovječnosti i međunarodnog prava počinjene na području općine Olovo), jedna geografska mapa, pet novinskih članaka te 42 fotografije. Na osnovu sistematski izložene građe, osmišljene u logički konzistentan tekst, u ovoj studiji izložena su najbitnija saznanja o zločinima nad civilima na području općine Olovo u periodu 1992-1995.

„Agresija JNA i srpskih oružanih jedinica iz Bosne i Hercegovine i Srbije i Crne Gore na međunarodno priznatu državu Bosnu i Hercegovinu, po svim meritornim analizama, imala je široke razmjere i karakter ‚Blitzkrieg', odnosno karakter brzo izvedene okupacije, okruženja i blokade, prije svega, velikih gradova kao centara ekonomske, političke, kulturne moći i tradicijskog značaja, te posebice blokade vitalnih komunikacija (cestovnog, željezničkog, vazdušnog, pa i riječnog saobraćaja), a sve s ciljem pripajanja cijele teritorije Bosne i Hercegovine Saveznoj republici Jugoslaviji, a u kontekstu dogovora između Tuđmana i Miloševića."[2]

Kao i agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu, i genocid nad Bošnjacima, kao i drugi oblici zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava počinjeni na području općine Olovo, planirani su i sistematski realizirani, što pokazuju rezultati istraživanja ove studije. U realizaciji ovih namjera agresoru nisu bila dovoljna samo ubistva, zatočenja i zlostavljanja, nego je planski nanosio i materijalne štete na stambenim i pratećim objektima, što je u studiji argumentirano originalnim fotografijama samo jednog dijela uništenih civilnih objekata koji se odnose na uže gradsko jezgro Olova.

Na temelju istraživačkih rezultata ovdje je ukazano i na osnovne elemente odgovornosti za zločine počinjene na području općine Olovo. Međutim, ova studija nije imala ambiciju da ulazi u pitanja pojedinačne odgovornosti i odgovornosti za izvršene zločine, ali je ponudila naučne argumente - dokaze koji će nesumnjivo biti značajni i za kompetentne pravosudne institucije.

Naučnim istraživanjem otkriveno je i identifikovano **220 imena ubijenih** stanovnika općine Olovo, s biografskim podacima, mjestom ukopa i identifikacije. Objavljene su desetine raznih dokumenata o planiranju, organiziranju, izvođenju i prikrivanju zločina na području općine Olovo.

Studija ***Olovo 1992-1995. Stradanje i razaranje herojskog Olova*** podsticajno je i stimulativno naučno djelo za istraživanje planirane agresije, ali i sjajno organizovanog otpora naroda olovskoga kraja.

---

[2] Nijaz Duraković, **ODBRANA SARAJEVA JE ODBRANA BOSNE I HERCEGOVINE (POSLJEDNJE SLOVO ZA BOSNU)**, Zbornik radova Politički i vojni značaj odbrane Sarajeva 1992-1995, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2014, str. 11-14.

Višestruke su funkcije ove naučne studije, među kojima su mogućnosti sociološkog, psihološkog i političkog učenja, kao i izvođenje pouke kako se zločini počinjeni nad stanovnicima olovske općine ne bi ponovili, ali i kako bi se mogli društveno prevenirati. S naučnog, ali i praktičnog stanovišta, ova studija ima za cilj da ukaže na opasnost od uživljavanja u poziciju žrtve genocida, jer žrtva genocida je *outsider* – čovjek sa strane, s poljuljanim samopouzdanjem. Biti žrtva genocida znači biti gubitnik. Biti žrtva znači biti gubitnik tokom cijelog života. Biti žrtva genocida je nešto što asocira na nestajanje. Zločinac uvijek ima potrebu da sebi umisli i da uvjeri okolinu, uključujući i žrtvu genocida, da je žrtva genocida dobila ono što je zaslužila. Ono što treba znati je to da Bošnjaci jesu žrtve genocida, faktički i u pravnom smislu te riječi, gdje je jasno ko je zločinac, a ko žrtva genocida, ali ono na čemu insistira ova studija, kao i njena pouka i poruka je da Bošnjaci nisu žrtve genocida nego pobjednici. Olovo i Olovljani potvrdili su teoriju nekih američkih sociologa, poput Randalla Collinsa, po kojoj ako ne postoji otpor žrtve dok se nad njom čini zločin, zločinac se ne zaustavlja u svojoj namjeri. Naprotiv, povećava se odlučnost u nemilosrdnosti zločinca da učini kraj onima koji su pasivni i koji ne pružaju otpor te su kao takvi zaslužili da nestanu s ovog svijeta. Olovo i Olovljani su u periodu 1992-1995. pružili otpor i tako učinili da ne nestanu s ovog svijeta kao žrtve velikosrpske ideologije, politike i prakse. Naša zemlja i naš narod u cjelini bili su osuđeni na uništenje. Zato je sam naš opstanak naša pobjeda.

Autor projekta i rukovodilac istraživanja ***Olovo 1992-1995. Stradanje i razaranje herojskog Olova*** je **dr. sc. Rasim Muratović**, naučni savjetnik i direktor Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Posebnu zahvalnost **dr. sc. Rasim Muratović** izražava saradnicima na izradi istraživačkog projekta i realizaciji naučnog istraživanja: **dr. sc. Erminu Kuki, Sakibu Behluloviću, Edinu Behluloviću, Hadžiji Hadžiabdiću, Fadilu Karičiću, Akifu Jamakoviću, Harisu Suljoviću, mr. Almi Hajrić-Čaušević, kao i Organizaciji porodica šehida i poginulih boraca općine Olovo**, bez čije pomoći ovaj projekt ne bi mogao biti realiziran.

U realizaciji ovog projekta naišli smo na razumijevanje više naučnih i stručnih ustanova i istraživača koji su svojim prijedlozima, primjedbama i sugestijama doprinijeli da ova studija dobije konačan oblik i bude štampana, te im svima ovom prilikom zahvaljujemo.

Objavljivanje ove knjige finansijski su podržali:

- **Općina Olovo**
- **Savez dobitnika najvećih ratnih priznanja Zeničko-dobojskog kantona**
- **Ministarstvo za boračka pitanja Zeničko-dobojskog kantona**
- **Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona**
- **Fondacija za izdavaštvo Sarajevo**
- **Image d.o.o. Olovo**
- **Sead Hadžiabdić**

I.

OLOVO – PRILIKE DO AGRESIJE

1. Osnovne karakteristike razvoja

Općina Olovo nalazi se 55 km sjeveroistočno od Sarajeva, na putnoj komunikaciji Sarajevo – Tuzla. Olovo je dobilo ime po bogatim nalazištima i rudnicima olova, još u srednjem vijeku.

U historijskim izvorima Olovo se prvi put spominje 1382. godine. „Prvotno naselje u kojem su živjeli preci Olovljana nalazilo se južnije iznad današnjeg Olova i zvalo se **Kamenica (današnji Bakići)**. Olovsko naselje u današnjem urbanom prostoru grada Olova nastaje na prostoru nekadašnjeg lokaliteta koji historičari nazivaju **Cecena**. To naselje, istovremeno sa Kamenicom i svojim resursima, pretečom je bilo današnjem Olovu (*ad Bosnam in contratas Cecegli et Camenice; in Camenica et in Ceceglo, 1382*), a na tom prostoru je tadašnji **bosanski protovestijar Žore Bokšić** podigao svoj zamak, dvor.“[3]

Teritorija općine Olovo prostire se na površini od 408 km^2 i obuhvata 12 mjesnih zajednica, i to: Olovo, Olovske Luke, Dugandžići, Petrovići, Gurdići, Šaševci, Dolovi, Klinčići, Solun, Čuništa, Milankovići i Careva Ćuprija.

Olovo je kulturni, ekonomski i administrativni centar općine Olovo. Zahvaljujući bogatim nalazištima ruda olova, Olovo je bilo veoma poznato u XIV i XV stoljeću. O tome svjedoče brojne nekropole stećaka – nadgrobnih spomenika od kojih su mnoge ušle u školske i naučne udžbenike. Mnogi od tih stećaka bogato su ukrašeni natpisima, skulpturama i heraldičkim ukrasnim motivima.

Dolaskom Osmanlija u Bosnu mnoga rudarska mjesta, pa i Olovo, djelomično gube značaj koji su imali u srednjovjekovnoj Bosni za vrijeme bosanskih kraljeva. Ipak, „zahvaljujući svome položaju i prirodnim resursima, Olovo odmah postaje centrom **Olovske nahije** u okviru Višegradskog kadiluka, da bi **1572.** godine Olovo postalo i **samostalnim kadilukom**“.[4]

Poslije austrougarske okupacije i izgradnjom željezničke pruge uzanog kolosijeka Zavidovići – Olovo – Han-Pijesak – Kusače - Žepa, kao i otvaranjem mnogih šumskih radilišta, dat je zamah razvoju olovskog područja. Taj razvoj prekinut je ratnim zbivanjima u Prvom svjetskom ratu 1914-1918. godine.

Nakon Prvog svjetskog rata, Olovo je i dalje ostalo nerazvijena općina. U glavnim granama olovske privrede ništa se nije promijenilo u novoj državi Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, odnosno Kraljevini Jugoslaviji. Stalna želja i nastojanja susjednih država da podijele i zauzmu Bosnu i Hercegovinu, izopće Bošnjake i oduzmu im sve što im pripada, otežavali su razvoj i prosperitet i Olova. Kad jedna generacija nešto stekne, dođu dušmani i sve popale i unište, a mnoge porodice ostanu bez nosilaca domaćinstva, muških glava. To bi ukratko bila karakteristika historijskog toka i koda, kako Olova tako i većine drugih mjesta u Bosni i Hercegovini.

Okosnica razvoja Olova bila je eksploatacija državnih šuma. Ostala privreda općine počivala je na poljoprivrednoj proizvodnji koja je bila nerazvijena i zaostala. Olovska općina dugo vremena

[3] Irfan Ajanović, **77 GRADOVA BOSNE I HERCEGOVINE**, Sarajevo, 2016, str. 396. Vidi: Ilijas Hadžibegović, **BOSANSKOHERCEGOVAČKI GRADOVI NA RAZMEĐU 19. I 20. STOLJEĆA**, Institut za istoriju, Sarajevo, 2004.
[4] Isto, str. 397.

spadala je u pasivne i nerazvijene krajeve. Stanovništvo se bavilo stočarstvom, a u prvom redu uzgajala se sitna stoka: ovce i koze, a manje krupna stoka: telad, krave i volovi. Voćarstvo je, također, bilo nerazvijeno zbog izostanka tradicije za tu vrstu djelatnosti, a i zbog daljine otkupnih stanica, tako da se proizvodnja voća i voćnih prerađevina uglavnom svodila na vlastite potrebe.

Ni zanatstvo nije bilo razvijeno u olovskoj općini. Radile su samo one grane zanatstva koje su bile potrebne stanovništvu Olova, kao što su opančari, krojači, brijači, kovači i tesari. Pored Gornjeg Olova, ubrzano se razvijalo i Donje Olovo, koje su starosjedioci nastanjeni u Gornjem Olovu nazivali Podolovo. To je prostor oko nekadašnje željezničke pruge i željezničke stanice, kao i ušća rijeka Bioštice i Stupčanice u Krivaju. Stari Olovljani, kada su vidjeli da se grade kuće i drugi objekti ispod nivoa željezničke pruge, govorili su da se zauzima ziratna-obradiva zemlja i da se to sve džaba gradi, jer će to stalno voda plaviti. To se i obistinilo, jer su Donje Olovo često pogađale katastrofalne poplave.

Pošto je područje općine Olovo bilo bogato rijekama i potocima, njihova voda iskorištavana je za rad brojnih vodenica i mlinova za mljevenje žita. Snaga vode iz rijeke Stupčanice bila je iskorištena za pogon postrojenja za proizvodnju električne energije kojom se Olovo snabdijevalo. Dugo vremena Olovo je od svih mjesta na općini jedino imalo električno osvjetljenje.

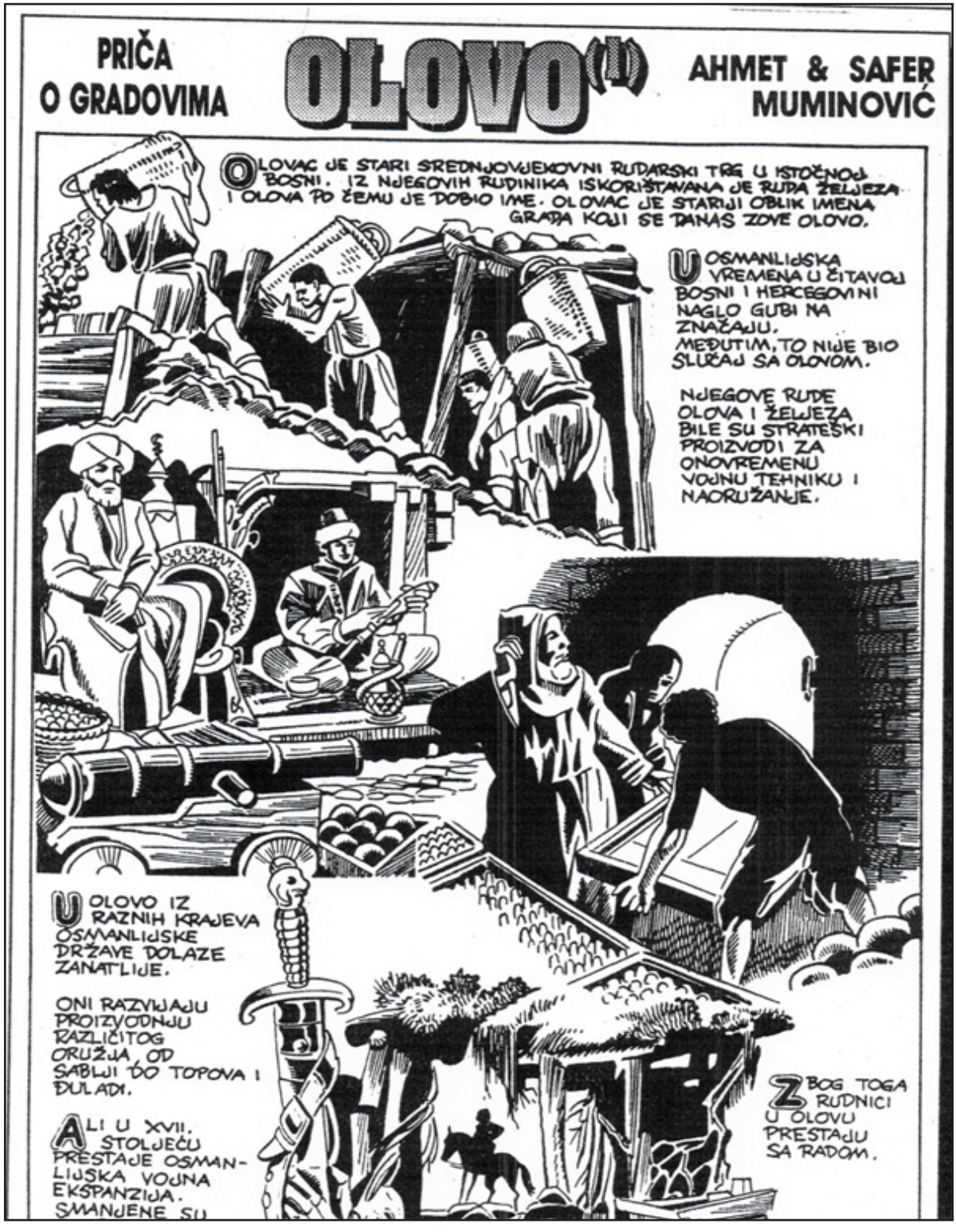

Faksimil iz novina *BH Ekskluziv*, 5. august 1994.

2. Olovo između dva svjetska rata

Prvi svjetski rat, ili Veliki rat kako ga nazivaju mnogi historičari, trajao je pet godina - od 1914. do 1918. godine. Odnio je milione ljudskih žrtava i prouzrokovao nezapamćena ratna razaranja.

Austro-Ugarska je u Bosni i Hercegovini imala jake vojne jedinice, među kojima su bila četiri bosanskohercegovačka pješadijska puka, sa po četiri bataljona. Pored toga što su učestvovali u austrougarskoj vojsci mnogi Bošnjaci učestvovali su u vojskama sila Antante. Oni su se borili u dobrovoljačkim odredima Srbije i Crne Gore, zatim u odredima Crvene armije u Rusiji (više od 5000), onda u Jugoslovenskoj diviziji na solunskom frontu 1917-1918. godine.[5]

U Prvom svjetskom ratu stradalo je između devet i deset miliona ljudi, a više od 21 milion je ranjen. Stradao je i veliki broj stanovnika Bosne i Hercegovine i Olova. Ministarstvo rata u Beču vršilo je popis gubitaka na osnovu podataka koja su slala zapovjedništva austrougarskih jedinica zajedničke vojske. Podaci u popisu sadrže precizne podatke o stradalim: prezime i ime, jedinicu, čin, godinu rođenja, zavičajnost, datum, mjesto, kao i način stradanja (ubijen, nestao, ranjen, zarobljen, razmijenjen) i druge podatke. Popis stradalih u Prvom svjetskom ratu, pa tako i za područje Bosne i Hercegovine i općine Olovo, nalazi se na web stranici Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu.[6]

U Arhivu Bosne i Hercegovine u arhivskoj građi austrougarske provenijencije u fondovima Zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu 1878–1918. i Zajedničkog ministarstva finansija za Bosnu i Hercegovinu 1878–1918. godine nalaze se podaci u kartonima ubijenih, ranjenih, zarobljenih, razmijenjenih i nestalih osoba po tadašnjim okruzima za period 1914–1918. godine, pa tako i za područje općine Olovo.[7]

Između dva svjeska rata Olovo je bilo sjedište općine. U njemu se stalno nalazila žandarmerijska stanica. U Olovu se nalazila i najveća željeznička stanica na pruzi Zavidovići – Han-Pijesak – Kusače – Žepa, kao i jedna osnovna škola. Olovo je imalo džamiju, pravoslavnu crkvu i franjevački samostan, sokolski dom, jedan hotel, nekoliko trgovina i kafana. U periodu između dva svjetska rata, Olovo je bilo političko, administrativno, vjersko, kulturno i prosvjetno središte cijele općine.

Do Olova je vodila samo jedna solidnija putna saobraćajnica iz pravca Tuzle preko Kladnja, udaljenog od Olova dvadesetak kilometara. To je bila jedina saobraćajnica koja je vodila do Olova. Zbog toga se u tom periodu stanovništvo olovskog područja uglavnom koristilo željeznicom, a za prenos tereta do udaljenih mjesta korišteni su tovarni konji, tamo gdje nije bilo pruge, tako da je drumski saobraćaj ostao potpuno nerazvijen.

Na području olovske općine između dva svjetska rata živjeli su u skladnom životu Bošnjaci, Srbi, Hrvati, Jevreji, Italijani i drugi. Neka područja i mjesta bila su naseljena samo jednim narodom, dok su druga bila mješovita. Narod je olovsko područje dijelio na tri oblasti, i to:

---

[5] Hadžija Hadžiabdić i grupa autora, **HISTORIJA - udžbenik za srednje tehničke i stručne škole**, Bosanska knjiga, Sarajevo, 2013, str. 304-305.

[6] http://prvi svjetskirat.arhiv.hr.

[7] Vodič Arhiva Bosne i Hercegovine, Arhiv Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1987, str. 44-49.

- Gornji kraj, ili područje rijeka Stupčanice i Jablanice kojem su pripadala mjesta uz putne pravce prema Sokocu i Han-Pijesku, gdje su živjeli uglavnom Bošnjaci i Srbi;
- Donji kraj, ili područje doline rijeke Krivaje prema Zavidovićima, gdje su živjeli uglavnom Bošnjaci i Hrvati;
- Područje Crnoriječke visoravni na putnom pravcu prema Sarajevu, gdje su bili izmiješani Bošnjaci, Hrvati i Srbi.

Stanovnici olovske općine vijekovima su živjeli dosta složno njegujući svoje običaje, oslonjeni jedni na druge, poštujući dobrosusjedske odnose i običaj komšiluka. Često su se družili, okupljali i pomagali na mobama (dobrovoljnim besplatnim radovima), kao što su izgradnja kuća i gospodarskih objekata, sijanje i ubiranje ljetine, košenja i žetve, kupljenje sijena i drugo. Zatim su se okupljali na ženidbama i udajama, dženazama, vjerskim praznicima, dovama i teferičima. Za olovsko područje karakteristične su i značajne tradicionalne dove koje neki nazivaju kišnim ili šehidskim dovama, koje su se stoljećima održavale utorkom od maja do oktobra. Sadržaj ovih dova sastojao se od klanjanja podne-namaza, učenja Kur'ana, držanja prigodnog vaza i učenja kišnih i šehidskih dova. Nakon vjerskog dijela programa, u popodnevnim satima održavale su se kulturno-zabavne manifestacije. Smanjenog intenziteta ove dove održale su se i do današnjih dana i kao takve predstavljaju značajan vid kulturnih i vjerskih manifestacija olovskoga kraja.[8]

Kroz cijelu historiju olovskog kraja vjerske zajednice bile su kohezioni faktor, ali i faktor političkog organizovanja naroda.

Najveći utjecaj na stanovništvo olovskog kraja, između dva svjetska rata, imale su političke partije: Jugoslovenska muslimanska organizacija (JMO), Hrvatska seljačka stranka (HSS), zatim Jugoslovenska nacionalna stranka (JNS), Jugoslovenska radikalna zajednica (JRZ), Zemljoradnička stranka.

U periodu između dva svjetska rata u Olovu se odvijao kulturno-prosvjetni i sportski život organizovan preko narodnih društava: *Narodne čitaonice, Gajreta* i *Narodne uzdanice, Sokola* i nogometnog kluba *Bor*. U Olovu je dugo vremena radila i četverogodišnja osnovna škola, kao i dva doma: Sokolski i Željeznički, u kojima su se održavale sve kulturno-prosvjetne manifestacije.

Kulturno-prosvjetna društva *Gajret* i *Narodna uzdanica* okupljala su Bošnjake i imala su veliki značaj u obrazovanju, školovanju i stipendiranju učenika s ovog područja. Na području općine Olovo, između dva svjetska rata, bilo je više džamija koje su, pored vjerske obuke i učenja arapskog pisma, imale za cilj i opismenjavanje stanovništva latiničnim i ćiriličnim pismom.

Džamija u Gornjem Olovu sagrađena je 1601/1602. godine sa svojim vakufom i mektebom. Džamija u Olovu renovirana je i obnovljena 1938. godine. Pored Olova, džamije i mesdžidi nalazili su se i u:

[8] Pogledati knjige: Azmir Muftić Blažević, **BOSANSKI JANDŽIK, RIFAISKO-BEDEVIJSKA TEKIJA U VAREŠU**, Vareš, 2010; Sakib Behlulović, **ZAPIS O RODNOM KRAJU**, Olovo, 2008.

- Solunu - stara „Krivajevačka“ džamija sagrađena početkom XVII stoljeća[9], obnovljena 1936. godine;
- Rijeci - stara džamija, sagrađena od drveta 1937. godine;
- Kamenskom - stara džamija, sagrađena 1939. godine;
- Čuništima - stara džamija, sagrađena početkom XVII stoljeća;
- Milankovićima - mekteb, obnovljen 1933. godine;
- Nevačkoj - stara džamija, sagrađena oko 1800. godine, više puta rušena i paljena;
- Miljevićima - stara džamija, stara preko 400 godina, koju su četnici spalili 1941. godine;
- Petrovićima – stara džamija, koju su četnici spalili 1942. godine;
- Žunovi - mesdžid, obnovljen 1936. godine.

Kulturno-prosvjetni rad među hrvatskim stanovništvom odvijao se preko *Napretka*, u čijem radu se isticao rad katoličkih svećenika. Tako je 1925. godine pokrenuta incijativa za obnovu katoličke crkve u Olovu koja je završena 1937. godine.[10]

Djelatnost *Narodne uzdanice* i *Gajreta* nije se odvijala samo u Olovu. Ta društva održavala su priredbe i u drugim mjestima, a naročito u Han-Pijesku, Kladnju, Srednjem, kao i u jačim centrima kao što su Zavidovići i Maglaj.

Organizacija jugoslavenskog *Sokola* nalazila se u rukama režimu odanih ljudi. *Soko* je, uz četničku organizaciju, bio jedan od najjačih oslonaca kralja i velikosrpske politike u olovskom kraju između dva svjetska rata. *Soko* je okupljao omladinu i kroz sletske vježbe i takmičenja širio sportski duh. Sve do 1939. godine u Olovu nije bilo pravoslavne crkve, koja je tada izgrađena.

Fudbalski klub *Bor* osnovan je 1924. godine. Njegov nasljednik bio je fudbalski klub *Stupčanica*. Cjelokupni rad kluba odvijao se na amaterskoj osnovi. Dresovi su bili zelene boje, a kompletnu opremu nabavljali su sami igrači. U vrijeme igranja utakmica u Olovu gotovo da nije bilo ljudi u samom gradu. Svi su bili na igralištu, omladina, stariji ljudi, pa čak i žene u zarovima, tako da su svi bodrili svoj klub bez ikakvih incidenata.

Zahvaljujući jednom broju prosvjetnih radnika u Olovu, pismenost se počela širiti i u ruralnim mjestima olovskoga kraja. Pismenost se uglavnom širila među muškarcima, jer su ženska djeca ostajala kod kuće da pomažu roditeljima oko poslova u domaćinstvu.

Zdravstvena zaštita stanovništva između dva rata u Olovu bila je na niskom nivou. Nju je imao samo mali broj ljudi zaposlenih na željeznici i šumskim preduzećima. Iako se u Olovu nalazila Zdravstvena ambulanta, koja je pored Olova opsluživala i Han-Pijesak, uglavnom je u njoj radio po jedan doktor, koji nije mogao opslužiti sve, nego je obavljao najnužnije preglede.

---

[9] *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine*, broj 84/09. Odluka: Drvena džamija u Solunu, graditeljska cjelina, Nacionalni spomenik.

[10] Jeremija Ješo Perić, **OLOVO U NARODNOOSLOBODILAČKOJ BORBI**, Univerzal, Tuzla, 1981, str. 107.

U Olovu i brojnim šumskim radilištima bio je jedan broj kafana i kantina u kojima se točio alkohol. To je bilo veliko zlo za ovaj kraj, jer su radnici u njima za noć ili dvije ostavljali kompletne mjesečne zarade, tako da su im porodice ostajale bez osnovnih životnih namirnica. Zbog toga su kulturno-prosvjetna društva, u prvom redu *Gajret* i *Narodna uzdanica*, vodili stalnu kampanju da odvlače ljude iz kafana. Tako su ta društva organizovala sijela na kojima su se točila samo bezalkoholna pića, a stalno su držana predavanja o štetnosti alkohola za čovjekovo zdravlje.

3. Olovo u Drugom svjetskom ratu i zločini četnika

Svi ratovi protiv Bosne, od pokolja 2.300 ljudi, većinom žena i djece dok su napuštali Sjenicu, na zadatu tvrdu riječ Karađorđeviću „da će biti pošteđeni", preko progona i ubijanja Bošnjaka tokom srpskih pobuna od početka do kraja XIX stoljeća, od Beograda do Niša, od Užica do Šapca; velikih progona i zuluma počinjenih mahom nad muslimanskim civilima u Srbiji, Crnoj Gori, Kosovu, Makedoniji i Bosni i Hercegovini i drugoj polovini XIX stoljeća; u primjeru organizovanog genocida nad potpuno nezaštićenim bošnjačkim stanovništvom u monarhističkoj Jugoslaviji, genocida nad Bošnjacima koji je organizovano vršila "Jugoslovenska Vojska u otadžbini" pod komandom Draže Mihailovića u Foči, Višegradu, Goraždu, Čajniču i cijeloj istočnoj Bosni tokom Drugog svjetskog rata; pa do rata protiv Bosne na kraju XX stoljeća, nanijeli su rane koje ne zacjeljuju, bol koji neće uminuti, žrtve koje se ne mogu izbrojati.[11]

Početak i sam tok Drugog svjetskog rata imao je ogromne posljedice i u Olovu. U aprilskom ratu 1941. godine Jugoslaviju je okupirala Hitlerova Njemačka. Nakon stvaranja tzv. Nezavisne države Hrvatske (NDH), 10. aprila 1941. godine, cijeli prostor Bosne i Hercegovine ušao je u njen sastav. Odmah po uspostavljanju vlasti tzv. Nezavisne države Hrvatske (NDH) počelo se s provođenjem politike nacionalne i vjerske isključivosti.

---

[11] Smail Čekić, **GENOCID NAD BOŠNJACIMA U DRUGOM SVJETSKOM RATU**, Dokumenti, MAG, Sarajevo, 1996; Vladimir Dedijer i Ante Miletić, **GENOCID NAD MUSLIMANIMA 1941.-1945, Zbornik dokumenata i svjedočenja**, Svjetlost, Sarajevo, 1990; Z. Dizdar – M. Sobolevski, **PREŠUĆIVANI ČETNIČKI ZLOČINI U HRVATSKOJ I BOSNI I HERCEGOVINI 1941.-1945**, Hrvatski institut za povijest: Dom i svijet, Zagreb, 1999; Šemso Tucaković, **SRPSKI ZLOČINI NAD BOŠNJACIMA – MUSLIMANIMA 1941.-1945**, El-kalem – Oko, Sarajevo, 1995. „Naročito obrađeni" i u toku Drugog svjetskog rata (1941-1945) bili su Bošnjaci nad kojima je, na genocidnoj osnovi, uglavnom Vojske u otadžbini, kojom je komandovao Draža Mihailović, izvršeno najmasovnije i najbrutalnije uništavanje i istrebljenje. Prema rezultatima dosadašnjih istraživanja Bošnjaci su u Drugom svjetskom ratu procentualno (nakon Jevreja) najviše stradali – 8,1% ukupne populacije (103.000 žrtava). Genocid nad Bošnjacima ponovljen je po gotovo istom scenariju u periodu 1992-1995, kada je Bosna i Hercegovina pretrpjela vrlo teške gubitke: „najmanje 140.000 ubijenih, poginulih i nestalih. Ako se tom broju doda 1.030.000 protjeranih, zatim 157.000 izgubljenih lica usljed poremećaja u prirodnom priraštaju", onda je ogromna cifra onih koji su „naročito obrađeni". Među ovim ciframa najveći je broj Bošnjaka iz Podrinja. Navedene brojke, koje će biti konačne kada se završe sva istraživanja zasnovana na naučnoj osnovi, sigurno jesu važne, ali nisu i najvažnije, posebno kada je riječ o agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu od Srbije i Crne Gore - Savezne republike Jugoslavije i dokazivanju izvršenog genocida nad Bošnjacima.

Srpski nacionalisti nisu se mogli pomiriti sa stvaranjem bilo kakve hrvatske države, pa ni tzv. Nezavisne države Hrvatske (NDH). Oni su smatrali da cjelokupno područje tzv. Nezavisne države Hrvatske (NDH) predstavlja područje koje pripada *Srpskim zemljama* i da to područje može ući samo u područje tzv. *Homogene ili Velike Srbije*. Četnici vrše masovne zločine bošnjačkim i hrvatskim civilnim stanovništvom i pale njihovih kuća, pa čak i cijela naselja. Provođenje planiranog i organizovanog genocida nad Bošnjacima trajalo je tokom cijelog Drugog svjetskog rata, a najintenzivnije je bilo 1941, 1942. i 1943.[12]

Područje općine Olovo ušlo je u sastav tzv. Nezavisne države Hrvatske (NDH). Uspostavljanjem vlasti NDH u Olovu nastojala se osigurati komunikacija željezničkom prugom i mir prema granici sa Srbijom. Glavna oružana snaga tzv. Nezavisne države Hrvatske (NDH) bilo je domobranstvo, tzv. redovna vojska i u nju je nova vlast nastojala mobilizirati što više punoljetnih i za vojsku sposobnih muškaraca s područja Olova.

Zločini četnika nad bošnjačkim stanovništvom, masovne pljačke, ubistva i uništavanje imovine rezultirali su organizovanjem vlastite odbrane od razularenih četničkih bandi na području općine Olovo. Po mjestima olovskog kraja, kao i u ostalim krajevima Bosne i Hercegovine, dolazi do samoorganizovanja Bošnjaka u formacije muslimanske milicije do 1943. godine, kada su naredbom tzv. NDH ukinute, ali ubrzo nakon toga formiran je zeleni kadar. I muslimanska milicija i zeleni kadar, slabo naoružani i nedovoljno obučeni, štitili su lokalno bošnjačko stanovništvo od pljačke i ubijanja tokom Drugog svjetskog rata. Glavni zadatak i muslimanske milicije, a poslije i zelenog kadra, bila je odbrana golorukog naroda i ognjišta od četnika, ali i svih drugih neprijatelja nezaštićenog naroda. Pripadnici ovih formacija uglavnom su bili mještani seljaci, ljudi neupućeni u šira politička zbivanja, koji su branili svoj kraj i svoja mjesta od nadolazećeg zla.[13]

Zbog rasta *"*četničko-komunističkih bandi*"*, koje su pljačkale i ubijale lokalno civilno stanovništvo, rušeći i paleći sve pred sobom, i muslimanska milicija i zeleni kadar odigrali su značajnu ulogu na njegovoj zaštiti. Bošnjaci olovskog kraja nastojali su zaštititi svoje komšije Srbe, Jevreje i druge koji su se našli na meti ustaških vlasti tzv. Nezavisne države Hrvatske (NDH). Kada ih više nisu mogli štititi, Srbi su se počeli sklanjati u šume i pećine, a neki su odlazili i u Srbiju. Nakon represalija režima nad tim stanovništvom, to je naišlo na osudu većeg broja Bošnjaka i Hrvata. Svoje komšije Srbe nastojali su zaštititi, kako Bošnjaci u Olovu tako i u gotovo svakom mjestu gdje su živjeli u skladnim komšijskim odnosima. Među njima su se isticali Fehim Jamaković u Olovu, Ibro Mehanović i Mujo Mehanović u Solunu, Mešan Mehmed Hadžiabdić i Hrustem Hadžiabdić iz Olova, zatim Alija Bubić i Fadil Bubić, te Mujo Muratović i Rasim Muratović u Čudima. Svoje neslaganje s postupcima režima tzv. Nezavisne države Hrvatske (NDH) javno su ispoljili hodža Huso Sarajlić, kao i Mehmed Gurda i Avdo Gurda, svi iz Gurdića. Takvih primjera bilo je širom olovskog kraja. Bošnjaci su skrivali i branili svoje komšije Srbe, sve dotle dok i oni sami nisu došli u opasnost.

---

[12] Smail Čekić, nav. dj., str. 62-65.

[13] Merisa Karović, **MUSLIMANSKE MILICIJE U BOSNI I HERCEGOVINI 1941.-1945**, *Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, broj 11-12, 2006, str. 1120-1134 i broj 1-2, 2007, str. 54-73.

Na početku Drugog svjetskog rata pukovnik Dragoljub Draža Mihailović šalje svoje emisare i oficire u istočnu Bosnu da preuzmu komande među ustaničkim grupama. Tako četnički emisari stižu i u olovski kraj. U svojim izvještajima koje šalju komandi govore da su zločine nad Srbima počinili *Turci i šokci, zakleti neprijatelji srpstva*[14], čime raspiruju nacionalnu mržnju, huškajući četnike protiv Bošnjaka, Hrvata i komunista, a ne protiv okupatora i domaćih izdajnika.

Kako je rat odmicao, tako se sve više se govorilo da će ustanici napasti Olovo i Kladanj, kao i mjesta na pruzi Olovo – Han-Pijesak – Kusače – Žepa, što se i obistinilo. Napad je izvršen 28. oktobra 1941. godine na Knežinu, odakle se povukla vojska domobrana. Ušavši u mjesta na pruzi Olovo – Han-Pijesak – Kusače - Žepa, četnici su poklali i pobili nezaštićeni narod, pljačkajući sve pred sobom, a zatim su sve spalili. Tada su intervenisale partizanske jedinice, ali je bilo kasno.[15] Vijest o krvavim zločinima četnika u Knežini i okolnim mjestima nad nedužnim bošnjačkim civilima prenijela se do Tuzle, preko Kladnja i Olova, a zatim i do Sarajeva. Goloruki Bošnjaci, nezaštićeni od aktuelne vlasti, napuštaju svoja mjesta, odstupajući prema Olovu, a odatle prema sarajevskoj i tuzlanskoj regiji.

Domaće stanovništvo u Olovu, vidješi da nema pomoći, moralo se samoorganizovati kako bi se uspješno oduprlo četničkim bandama. Dolazi do boljeg organizovanja i naoružanja seoskih milicija, koje su bile spremne braniti svoj kraj i narod od domaćih četnika potpomognutih četnicima iz Srbije. Glasine da će doći do napada na Olovo uskoro su se obistinile. Četnici su stalno vršili napade na mjesta u okolini Olova, u prvom redu Ponijerku, Olovske Luke, Dolove, Bakiće, Musiće i druga mjesta. Gdje god su imali priliku, poklali su bošnjačko civilno stanovništvo, a često su u kuće zatvarali žene i djecu, koje su kasnije palili. Tako su u okolini Kladnja, u selu Tuholj, u jednoj kući zapalili preko 30 Bošnjaka, uglavnom žena i djece.[16] Vijest o tome prenosila se od mjesta do mjesta. Za to vrijeme Olovo je uspješno odolijevalo napadima četnika očekujući pomoć.

---

[14] Jeremija Ješo Perić, **OLOVO U NARODNOOSLOBODILAČKOJ BORBI**, Univerzal, Tuzla, 1981, str. 150; Smail Čekić, nav. dj., str. 98-99.

[15] Jeremija Ješo Perić, nav. dj., str. 157.

[16] Isto, str. 167; Smail Čekić, nav. dj., str. 98-99. O "zvjerstvima četnika" u selu Tuholj decembra 1941. Glavni stožer Ministarstva hrvatskog domobranstva tzv. NDH u svom izvještaju Ministarstvu vanjskih poslova tzv. NDH u Zagrebu, januara 1942, navodi sljedeće: "... **Kod ulaska u selo Tuholj našli smo u štali Mehmeda Meškovića 38 muških leševa, koje su pobunjenici zaklali, a zatim povezane u štali zapalili. Prepoznati su i to: Karić Avdija star 28 godina, Mehmed Karić star 36 godina, Haso Karić star 27 godina, Osman Karić star 35 godina, Memiš Halilović star 25. god., Arif Halilović star 28 godina, Mumin Halilović star 22 godine, Mujo Jusupović star 28 godina, Habib Jusupović star 38 godina, Imšir Jusupović star 34 godine, Sinan Halilović star 29 godina, Šaćir Aličković star 60 godina, Ahmed Jusupović star 38 godina, Mustafa Selimović star 48 godina, Huso Selimović star 36 godina, Rahman Selimović star 18 godina, Šemso Halilović star 18 godina, Sejfo Halilović star 29 godina, Ramo Halilović star 34 godine, Uzeir Halilović star 27 godina, Fadil Sečanović star 21 godinu, Alija Jusupović star 60 godina, Ibrahim Hotović star 28 godina, Avdo Hotović star 22 godine, svi iz sela Pauća kotar Kladanj, Omer Mujić star 21 godinu, Osman Mujić star 60 godina, obojica iz sela Tuholja, kotar Kladanj, Mušan Imširović iz sela Kamenskog star 28 godina i Mustafa Zubetkić iz Krive Rijeke, star 25 godina, kotar Kladanj.**
Kada su pobunjenici vidjeli da ne mogu zauzeti Kladanj, oni su kod povlačenja na ovako zvjerski način poubijali muslimansko stanovništvo, koje se nalazilo u okolnim selima grada Kladnja, da bi time osvetili svoje gubitke u borbi oko grada Kladnja." (Smail Čekić, nav. dj., str. 98-99.)

Odluku o napadu na Olovo donijeli su zajedno četnici i partizani. Do napada je došlo 19. decembra 1941. godine, na dan „svetog Nikole“ (Nikoljdan) preko Ponijerke, Olovskih Luka, Dolova i Musića. Kako se položaji oko Olova više nisu mogli braniti, ni održati, zapovjednik snaga u Olovu naredio je odstupanje vojske zapadno od Soluna i da se tu organizuje odbrana. No i odatle su se povukli 18. decembra 1941. godine i to prema Čuništima, a odatle prema Vijaci i Varešu. Četnici su zauzeli gotovo sva mjesta na pruzi Zavidovići – Olovo – Han-Pijesak – Kusače – Žepa. Tada se govorilo: “Ko se uspio popeti na *Ćiru*, ostao je živ, a ko nije bio je zaklan.“

Nakon ulaska u Olovo četnici su počeli ubijati preostalo nevino civilno stanovništvo u Olovu, uglavnom bošnjačko. Počeli su svoj krvavi pir nad ženama, djecom i starcima, koje nije imao ko zaštititi. Iako su dali obećanje da neće činiti zločine, to su uradili na najsvirepiji način i to klanjem kamom. Četnicima se priključio gotovo sav srpski narod iz okolnih mjesta, koji je pljačkao i palio sve što je bošnjačko, a dokle je išla ta drskost govori podatak da su četnici počeli zauzimati imanja i njive i pripajati ih svojim imanjima. U pljački su učestvovali svi četnici, žene, starci i djeca, dok su četnički komandanti to posmatrali s osmijehom. Tu je bio i četnički komandant Jezdimir Dangić koji je govorio da mu je sam kralj Petar, odlazeći u inostranstvo, naredio da ostane s narodom. Da zlo bude veće, četnicima se priključio i jedan broj partizana pripadnika Romanijskog NOP-a. O saradnji četnika i partizana prvi put je progovorio partizan, narodni heroj i prvoborac Pašaga Mandžić Murat. U pismu upućenom na adresu “Dunav” Studio film u Beogradu, 17. maja 1973, a u vezi s dokumentarnim filmom o ustanku 1941. godine u sjeveroistočnoj Bosni, rađenom na osnovu svjedočenja Rodoljuba Čolakovića, Pašaga Mandžić ističe:

“**Kako je to bila teška situacija i kakva velika naša kompromitacija, zabuna i odvajanje od naroda zbog takve saradnje sa četnicima, navešću samo jedan primjer pokolja Hrvata i Muslimana u dolini Krivaje ‘**četničke cerske brigade**’ i njenog komandanta Račića. U Olovu 1. januara 1942. godine na željezničkoj stanici, dočekuju voz od Vozuće, i to komandant mjesta – četnik, Dražin oficir, u uniformi sa kokardom, i zamjenik komandanta – partizan sa petokrakom zvijezdom. Iz voza izlazi nešto putnika, četnika i partizana, a nekoliko grupa zajedno vezanih Hrvata i Muslimana, koje provodi jedna desetina četnika. Prilazi vođa patrole i raportira da oni kao patrola četničke cerske brigade po zadatku komandanta Račića čiste teren i sela oko Krivaje i da provode grupu ‘zarobljenih Hrvata i Muslimana, jer imaju naređenje komandanta Račića da između rijeke Bosne i Drine ne ostane nijedno živo ’tursko uho’ i da oni taj zadatak izvršavaju’. Prolazeći, ta ‘grupa zarobljenika’ biva provedena preko stanice pored kokardi i petokraka koje stoje zajedno. I na očigled ono malo putnika na stanici pobiše ih neposredno pored stanice. Zamjenik komandanta mjesta, partizanski predstavnik u komandi mjesta, reče mi da je to svakodnevna pojava.**”[17]

Ovo pismo koštalo je Pašagu Mandžića i Saliha Bureka, dvojicu najuglednijih i najutjecajnijih ljudi tuzlanske regije šezdesetih i sedamdesetih godina XX stoljeća, političke karijere, ali i života.

U olovskom kraju u Drugom svjetskom ratu ubijani su redom žene, djeca i starci, uglavnom klanjem kamom kako bi se teže utvrdio broj ubijenih. Zločine su, većinom, činile komšije Srbi, uglavnom radi pljačke i preuzimanja imovine Bošnjaka, a sve u sklopu realizacije projekta Velike

[17] Rusmir Mahmutćehajić, **ANDRIĆEVSTVO**, Clio, Beograd, 2015, str. 303.

Srbije. Pljačkali su sve, od običnih stvari do zlata i ostalih dragocjenosti. Najviše ubijenih bilo je u džamiji i njenom haremu u Gornjem Olovu. Naivni Olovljani smatrali su da četnici neće oskrnaviti taj vjerski objekt i da će tu naći zaštitu, što se nije dogodilo. Ne zna se tačno koliko je bilo nedužnih ubijenih bošnjačkih civila olovskog kraja u Drugom svjetskom ratu, koje nije imao ko ukopati niti klanjati im dženazu, jer je preostalo stanovništvo protjerano i deportovano specijalnim vozovima u pravcu Zavidovića, Doboja, Dervente i Bosanskog Šamca.

U spomenutoj knjizi Jeremije Perića Ješe *Olovo u narodnooslobodilačkoj borbi* navedena su samo neka imena ubijenih Bošnjaka olovskog kraja, ali njihov broj je daleko veći. Prema Jeremiji Periću 1941. godine klanjem su ubijeni: Rasim Plećan i Abid Plećan iz Kolakovića, Karo Kladančić, Durak Duraković, Murat Busnov, Ibro Busnov i Ejub Busnov iz Šaševaca, Meho Avdibašić, Ćamil Avdibašić, Mujo Avdibašić i Derviš Avdibašić iz Slivanja, Rasim Muratović iz Čuda, Ramo Hurić iz Petrovića, Ibro Ahmetspahić, Ibro Gurda, Mujo Gurda i Rasim Gurda iz Gurdića, Muhamed Fočić, Akif Jamaković i Adem Biogradlija iz Olova, Hrustem Hadžiabdić i Mehmed Hadžiabdić iz Dolova, Rasim Đulović i Alija Đulović iz Prgoševa, Salko Durmiš iz Bakića, Vejsil Hasić iz Olovskih Luka, Mujo Hodžić iz Bakića, Hamdo Pašalić i Adem Brkić iz Olova, Ahmed Đogić iz Ajdinovića, Abdulah Jamaković iz Olovskih Luka, Rašid Karavdić iz Martinovića, Mustafa Turbić iz Milankovića, Fehim Durmiš, Rasim Durmiš, Sejdo Zukić i Sadika Zukić iz Bakića.[18]

Po navodima iz iste knjige, četnici su u periodu 1942–1945. godine ubili klanjem 68 Bošnjaka olovskog kraja, ali i taj je broj daleko veći.

Nakon protjerivanja i deportovanja Olovljana iz Olova u gradu je formirana zajednička partizansko-četnička Komanda mjesta, u kojoj su dominirali četnici. U Olovu je za komandanta postavljen četnički poručnik Savo Trifunović, dok mu je zamjenik bio partizan iz Rogatice Momčilo Bilčar. Sam komandant mjesta (četnik) bio je pljačkaš i imao je daleko veći utjecaj od svog zamjenika. On je raspirivao mržnju nad Bošnjacima, što je četnicima u potpunosti odgovaralo.

Zločini ustaša nad srpskim stanovništvom, te četnika nad Bošnjacima u olovskom kraju doveli su do veoma teške političke situacije. Četnički pokret Draže Mihailovića sprečavao je sve pokušaje da dođe do saradnje između Srba i Bošnjaka.

O zločinima četnika u Olovu uvjerio se i sam Todor Vujasinović zvani Toša, jedan od komandanata partizanskih odreda: "To nekada značajno poslovno šumsko–industrijsko mjesto bilo je opljačkano i spaljeno. Na ulicama grada vidjeli su se zločini četnika. U snijegu, u kanalima kraj puta, pored zapaljenih kuća u Podolovu ležali su leševi zaklanih staraca, žena i djece. Neki od leševa imali su i razlupane lobanje što govori o monstruoznim zločinima četnika. Niko se nije brinuo da ukloni tragove zločina i četničkog divljaštva do povratka muhadžira. U zločinima i pljački isticali su se Milan Grubačić zvani Mali, Radovan Trivunović, Rade Krčo, Mile Parić, Savo Žugić, Boško Radović, Danilo Medić, Savo Zekić, Vaso Glišić-Čarapić, koje je narod poznavao odranije kao ukoljice i velikosrpske nacionaliste. Razularene četničke horde, umjesto da se bore protiv okupatora i domaćih izdajnika, kolju i ubijaju svoje komšije, pljačkajući i paleći sve pred sobom."[19]

[18] Jeremija Ješo Perić, nav. dj., str. 174.
[19] Isto, str. 184-185.

Olovski prognanici raspoređeni su u Bosanski Šamac, Derventu, Srebrenik, Gradačac, Vinkovce, Tuzlu, Zavidoviće i druga mjesta gdje su prezimili. Povratkom u Olovo, u proljeće 1942. godine, imali su šta vidjeti. Kosti klanjem ubijenih Bošnjaka bile su razasute na sve strane, a najviše u džamiji i njenom haremu. S prognanicima je došao i efendija Abdulah Srebreniković iz Bosanskog Šamca, koji je s povratnicima prikupio kosti ubijenih, klanjao im dženazu i obavio ukop u haremu džamije u Gornjem Olovu. Povratnici u mjesta Petrovići, Nevačka i Miljevići, pored razrušenih objekata, zatekli su i srušene i spaljene džamije.

Povratkom domobranske posade u Olovo odmah se pristupilo popravci pruge Zavidovići – Olovo i njenom osposobljavanju za saobraćaj. Tada je uspostavljena telefonska linija Olova s Kladnjem i Varešom. Trvenja između četnika i partizana su nastavljena. Četnici su dobijali direktive iz Srbije da se zajedno s okupatorima obračunaju sa NOP-om i partizanima, što su oni radili tokom cijelog rata.

Nakon oslobađanja Beograda, u oktobru 1944. godine, kao i Srbije, krajem 1944. godine, te konačnog oslobođenja Jugoslavije 1945, četnici i velikosrpska ideologija i politika o stvaranju "Velike Srbije" vojno je poražena. Međutim, oni su samo promijenili uniforme, bacili četničke, a obukli partizanske.

Pored velikog broja ljudskih žrtava, općina Olovo je u Drugom svjetskom ratu doživjela i velika materijalna razaranja. Satima se moglo hodati, a da se ne naiđe na objekat u kojem bi bilo moguće stanovati. Sve je bilo porušeno i spaljeno. Iseljeno je preko jedne trećine stanovništva općine Olovo, a zbog velike nezaposlenosti i nesigurnosti veliki broj stanovnika nikada se nije vratio. Nakon četiri godine krvavog rata, kako na području općine Olovo tako i na području Bosne i Hercegovine i Jugoslavije, zavladao je mir i počelo je razdoblje socijalističke Jugoslavije i u njoj Socijalističke republike Bosne i Hercegovine.

4. Žrtve zločina na području općine Olovo u Drugom svjetskom ratu 1941-1945.

Zbog žestokih sukoba na području Bosne i Hercegovine tokom Drugog svjetskog rata 1941-1945. godine, kako za oslobođenje od okupatora tako i za zadržavanje ustaške, njemačke, talijanske, kao i četničke kontrole nad okupiranim područjem, Bosna i Hercegovina je pretrpjela ogromne ljudske gubitke i materijalna razaranja. Tokom rata (1941-1945) počinjeni su brojni zločini protiv civilnog stanovništva i civilnih objekata, uključujući i četnički zločin genocida nad bošnjačko-muslimanskim stanovništvom, te ustaške zločine genocida protiv srpskog stanovništva, Jevreja i Roma.

Bosna i Hercegovina je kraj Drugog svjetskog rata dočekala kao potpuno razorena zemlja, s velikim ljudskim i materijalnim gubicima. Brojni gradovi, mjesta i sela djelimično su ili u potpunosti spaljeni, s uništenim stambenim i privrednim objektima. Porušene su škole, bolnice, privatne kuće, uništen stočni fond, te nanesene ogromne štete u svim oblastima ljudskog i društvenog života.

Za brojne zločine osuđeno je malo ratnih zločinaca, a o žrtvama zločina malo se ili gotovo ništa nije govorilo.

Da bi se, koliko je moguće, utvrdili zločini i broj ubijenih ljudi u toku Drugog svjetskog rata, način na koji su izvršeni zločini, te da bi se mogle procijeniti nastale štete koje su imale republike u sastavu Jugoslavije, 1943. je formirana Državna komisija za utvrđivanje ratnih zločina okupatora i njihovih pomagača, kao i komisije po republikama, srezovima i općinama sa zadatkom da utvrde ratne zločine i njihove izvršioce.[20]

Reparaciona potraživanja zemalja pobjednica nakon Drugog svjetskog rata predstavljale su jednu od brojnih tema međunarodnih konferencija i sastanaka tokom 1945. godine, na Jalti na Krimu, Moskvi, Postdamu i Parizu. Cilj navedenih konferencija i sastanaka bio je da se, pored ostalog, prikupe, obrade i procijene cjelokupni podaci o svim civilnim žrtvama i materijalnim stradanjima nastalim tokom Drugog svjetskog rata na teritoriji Jugoslavije. S tim u vezi, 2. augusta 1945. godine formirana je Državna komisija za ratnu štetu.[21]

Na osnovu člana 5. Uredbe o formiranju Državne komisije za ratnu štetu Narodna vlada Bosne i Hercegovine osniva, pri Predsjedništvu Vlade Bosne i Hercegovine, Zemaljsku komisiju za ratnu štetu.[22] Osnovni zadatak Zemaljske komisije, prema ovoj Uredbi, bio je da „prikupi podatke o cjelokupnoj ratnoj šteti na teritoriji federalne jedinice Bosne i Hercegovine, da prijavljenu ratnu štetu provjeri i procijeni, da organizuje rad na prikupljanju i sređivanju podataka o ratnoj šteti po okruzima i da vodi nadzor nad ovim radom“.[23]

I ostale federalne jedinice Jugoslavije osnovale su svoje zemaljske komisije, a rad svih njih objedinjen je općevažećim Pravilnikom o prijavljivanju i utvrđivanju ratne štete.[24]

Sačuvana dokumentacija vezana za rad ovih komisija nalazi se u Arhivu Bosne i Hercegovine.[25] Građa je pristupačna istraživačima, pisana je ćirilicom i latinicom, na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku.

Popis žrtava Drugog svjetskog rata 1947, 1950. i 1964. godine, u poslijeratnoj Jugoslaviji, evidentirao je žrtve koje su izgubile život ili doživjele teror od fašističkih okupatorâ i njihovih saradnika. U tim popisima redovno su izostavljane žrtve stradale djelovanjem narodnooslobodilačke vojske i drugih antifašističkih snaga. Nepopisivanjem svih žrtava rata, bez obzira na počinioce zločina, stvorila se političko-ideološka kvalifikacija žrtava na “**uslovno poželjne**“ i “**nepoželjne**“ žrtve, čime je stradala istina.

---

[20] Krunoslava Lovrenović, **ZEMALJSKA KOMISIJA ZA BOSNU I HERCEGOVINU ZA UTVRĐIVANJE ZLOČINA OKUPATORA I NJEGOVIH POMAGAČA**, Glasnik arhiva i Društva arhivskih radnika Bosne i Hercegovine, Sarajevo, godina 1978-79, broj 8-9, str. 51-61.

[21] *Službeni list Demokratske Federativne Jugoslavije*, broj 25/45.

[22] *Službeni list Federalne Bosne i Hercegovine*, broj 2/45.

[23] Slavica Klarić, **RAD ZEMALJSKE KOMISIJE ZA RATNU ŠTETU BOSNE I HERCEGOVINE**, Glasnik arhiva i Društva arhivskih radnika Bosne i Hercegovine, Sarajevo, godina 1982, broj 22, str. 181-193.

[24] *Službeni list Federalne Bosne i Hercegovine*, broj 4/45.

[25] Vodič Arhiva Bosne i Hercegovine, Arhiv Bosne i Hercegovine, 1987, str. 88-90.

U Bosni i Hercegovini bilo je slučajeva da su ustanici Srbi, kao ustanici s imenom četnici ili partizani, vršili brojne pljačke i druge zločine. Neke partizanske jedinice, uglavnom krajem 1941, nisu bile u stanju distancirati se od četnika i njihovih masovnih i pojedinačnih zločina. Takav stav imao je i jedan broj njihovih komandanata i komandira, što je bio slučaj i u Olovu.[26] O tome piše i Todor Vujasinović (komandant Ozrenskog partizanskog odreda, narodni heroj, ministar) u knjizi *Ozrenski partizanski odred*:

"U Olovo smo stigli negdje oko ponoći. Komanda mjesta bila je u staničnoj zgradi. Komandant, koga sam zatekao u šefovoj kancelariji, bio je bivši administrativni potporučnik Savo Trifković, rodom iz Karanovca. Nastojao je da prema meni bude ljubazan. **On me je obavijestio da je komanda mjesta u Olovu zajednička, to jest četnička i partizanska, i da s njima u toj komandi učestvuje u ime štaba Romanijskog partizanskog odreda Momčilo Biličar...**

Sljedećeg jutra, dok sam čekao taj odgovor, imao sam priliku da vidim šta su četnici uspjeli da urade od tog mjesta. To nekad poslovno, šumsko-industrijsko mjesto bilo je u punom smislu riječi do temelja opljačkano. U toj svojoj pljački, četnici nisu pravili nikakvu razliku među građanima Olova....

Izašli smo da prođemo kroz ulice Olova. Tu, na tim ulicama, vidjeli smo ono najstrašnije što su četnici tih dana počinili u Olovu. **U snegu, u kanalima kraj puta, ležali su leševi staraca, baba i male dečice sa strahovito razlupanim lobanjama. Ležali su tu već od prvih dana borbe. Niko se nije brinuo da se ti leševi pokopaju. Oko nekih koji su ležali malo dalje po strani natezali su se i režali psi. Niko se nije brinuo da se uklone ti tragovi ljudskog divljaštva. Na moje pitanje Biličar mi je objasnio da je nemoguće bilo spriječiti rulju koju su predvodili četnički oficiri, da ne načini te zločine. Jedan bataljon Romanijskog partizanskog odreda koji je učestvovao u napadu na Olovo bio je prema naređenju druga Tempa, hitno povučen prema Varešu odmah po zauzeću Olova...**

Krenuo sam prema Olovu. Vraćao sam se još više zabrinut. Bilo je oko dva sata iza ponoći. Crni nebeski horizont otsevao je na više mjesta krvavim plamenom. To su gorjela mnoga muslimanska sela koja je četnička rulja pljačkala i palila. U vazduhu se osjećao miris paljevine, a naročito miris sprženog žita. Bilo mi je hladno u duši od pomisli da bi se ovo moglo prenijeti i na teritoriju našeg odreda..."[27]

U istoj knjizi navode se zajedničke akcije četnika i partizana na mjesta duž pruge Zavidovići – Olovo – Han-Pijesak – Kosače – Žepa, kao i napad na Vareš i Vlasenicu. Zločini navedeni u toj knjizi nad nezaštićenim muslimanskim stanovništvom dogodili su se, pored ostalog, i zbog toga što ih je trebala zaštititi "nova" vlast koja na tom polju ništa nije uradila. Nakon masovnih zločina domaće stanovništvo se samoorganizovalo da spriječi zločine od vojski koje su prolazile, što im je uspjelo u narednim godinama Drugog svjetskog rata.

---

[26]m Svetozar Vukmanović Tempo, **REVOLUCIJA KOJA TEČE**, knjiga 1, Zagreb, 1982, str. 326.

[27] Todor Vujasinović, **OZRENSKI PARTIZANSKI ODRED – KRIVAJSKA AKCIJA**, Svjetlost, Sarajevo, 1950, str. 187-233 i 582.

Ustanici s Romanije, Konjuha i Zvijezde počinili su brojne zločine u Olovu i Krivajskoj dolini tokom 1941. godine, pa sve do novembra 1942. godine, sve u borbi za "oslobođenje" Olova i okolnih mjesta.[28]

Prvi popis žrtava Drugog svjetskog rata u Bosni i Hercegovini obavila je *Zemaljska komisija Bosne i Hercegovine za utvrđivanje zločina okupatora i i njihovih pomagača*.[29] Osnovni zadadatak komisije bio je „da utvrđuje ratne zločine i zločince te njihove žrtve odnosno oštećenike kao i ustanovljavanje štete nastale usljed tih zločina u cilju pokretanja krivičnog postupka protiv krivaca radi njihovog kažnjavanja i naknade štete".[30]

[28] Rasim Hurem, **BOSNA I HERCEGOVINA U DRUGOM SVJETSKOM RATU 1941.-1945**, Bošnjačka nacionalna zajednica za Zagreb i Zagrebačku županiju, Zagreb, 2016, str. 297-299.

[29] Odluka o osnivanju navedene komisije donesena je na Drugom zasjedanju ZAVNOBiH-a. Dan 1. juli 1944. godine smatra se početkom rada Komisije.

[30] *Pravilnik o organizaciji i radu Zemaljske komisije Bosne i Hercegovine za utvrđivanje zločina okupatora i njegovih pomagača*, Službeni list Fedralne Bosne i Hercegovine, broj 1/46, str. 1.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

ФЕДЕРАЛНЕ БОСНЕ и ХЕРЦЕГОВИНЕ

»Службени лист« излази једанпут недељно. — Рукописи се не враћају. — Телефон уредништва: 36-30. — Огласи по тарифи.

Сриједа, 2 јануара 1946
Број 1 САРАЈЕВО Год. II

Претплата за пво полугодиште 1946 180 дин. Уредништво и управа: Правосудна палата, собе бр. 16, 17 и 18. Чековни рачун бр. 20.

1.

На основу чл. 6 Закона о Народној влади Босне и Херцеговине и овлашћења Народне владе Босне и Херцеговине од 23 XII 1945 године, Министар просвјете прописује

УРЕДБУ
О МАКСИМАЛНОМ НЕДЕЉНОМ БРОЈУ ЧАСОВА НАСТАВНИКА И ДИРЕКТОРА СРЕДЊИХ И УЧИТЕЉСКИХ ШКОЛА И ХОНОРИСАЊУ ПРЕКОБРОЈНИХ ЧАСОВА

Чл. 1

До доношења Закона или Уредбе о средњим школама овлашћује се Министар просвјете Народне владе Босне и Херцеговине да одређује максимални недељни број часова за наставнике и директоре средњих и учитељских школа.

Чл. 2

Према потреби наставници средњих и учитељских школа дужни су примити преко максималног броја часова до 6 часова недељно који ће се посебно хонорисати.

Чл. 3

Висину хонорара одређује Министар просвјете у споразуму са Министром финансија.

Чл. 4

Министарство просвјете донијеће обавезна Упутства о начину утврђивања и обрачунавања хонорарних часова.

Чл. 5

Ова Уредба ступа на снагу даном објављивања у »Службеном листу« федералне Босне и Херцеговине.

Број: 11.304/45
28 децембра 1945 год.
Сарајево

Министар просвјете:
Ахте Бабић, с. р.

2.

На основу чл. 7 Одлуке ЗАВНОБИХ-а од 1 јула 1944 године и чл. 6 Закона о Народној влади Босне и Херцеговине Претсједништво Народне владе Босне и Херцеговине прописује овај

ПРАВИЛНИК
О ОРГАНИЗАЦИЈИ И РАДУ ЗЕМАЉСКЕ КОМИСИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЗЛОЧИНА ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ПОМАГАЧА.

Чл. 1

Земаљска комисија Босне и Херцеговине за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача организационо и финансијски је у саставу Претсједништва Народне владе Босне и Херцеговине.

Чл. 2

Земаљска комисија има задатак да утврђује ратне злочине и злочинце те њихове жртве односно оштећенике као и установљује штету насталу усљед тих злочина у циљу покретања кривичног поступка против криваца ради њиховог кажњавања и накнаде штете.

Чл. 3

У надлежност Земаљске комисије спада:

1) прикупљање и сређивање непријатељске архиве;

2) прикупљање потребног материјала и свих других података о дјелима ратних злочина и њихових помагача;

3) доношење одлука којима се [illegible] ратни злочинци;

4) састављање реферата о дјеловању појединих организација, покрета, група и т. сл., које су помагале окупатора у његовом раду;

5) испитивање и утврђивање дјела привредног помагања окупатора и његових помагача;

6) установљење и проналажење имовине утврђених ратних злочинаца којима због њихових дјела прије конфискација имовине односно стављање приједлога по прописима Закона о конфискацији имовине и о извршењу конфискације да се та имовина стави под привремену управу и надзор Земаљске управе народних добара;

7) издавање саопштења, којима је циљ обавјештавање јавности о утврђеним злочинима окупатора и њихових помагача;

8) регистровање ратних злочинаца и њихових жртава односно оштећеника;

9) вођење потребних картотека.

Земаљска комисија организује своје помоћне органе код окружних, градских и среских народних одбора те руководи и надзире њихов рад.

Чл. 4

Земаљска комисија састоји се од претсједника, секретара, начелника правног одјељења и 9 чланова комисије, које именује Претсједник владе Босне и Херцеговине.

Стручно и административно особље Земаљске комисије именује и врши над њим дисциплинску власт Претсједништво Народне владе Босне и Херцеговине на приједлог претсједника Земаљске комисије.

Чл. 5

Сједнице Земаљске комисије држе се повремено према указаној потреби. На њима се изналаже рад комисије и њених органа и доносе директиве за будући рад. Сједнице сазива и њима руководи претсједник Земаљске комисије, а у случају његове отсутности или спријечености, ако се за то укаже неодложна хитна потреба, и секретар.

Сједнице комисије могу се одржати ако је присутно преко половице чланова. Одлуке о утврђивању ратних злочинаца доносе претсједник, секретар и начелник правног одјељења на приједлог правног референта, који израђује нацрт те одлуке.

Све се одлуке доносе већином гласова.

Faksimil Pravilnika o organizaciji i radu Zemaljske komisije Bosne i Hercegovine za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača (*Službeni list Federalne Bosne i Hercegovine*, broj 1/46)

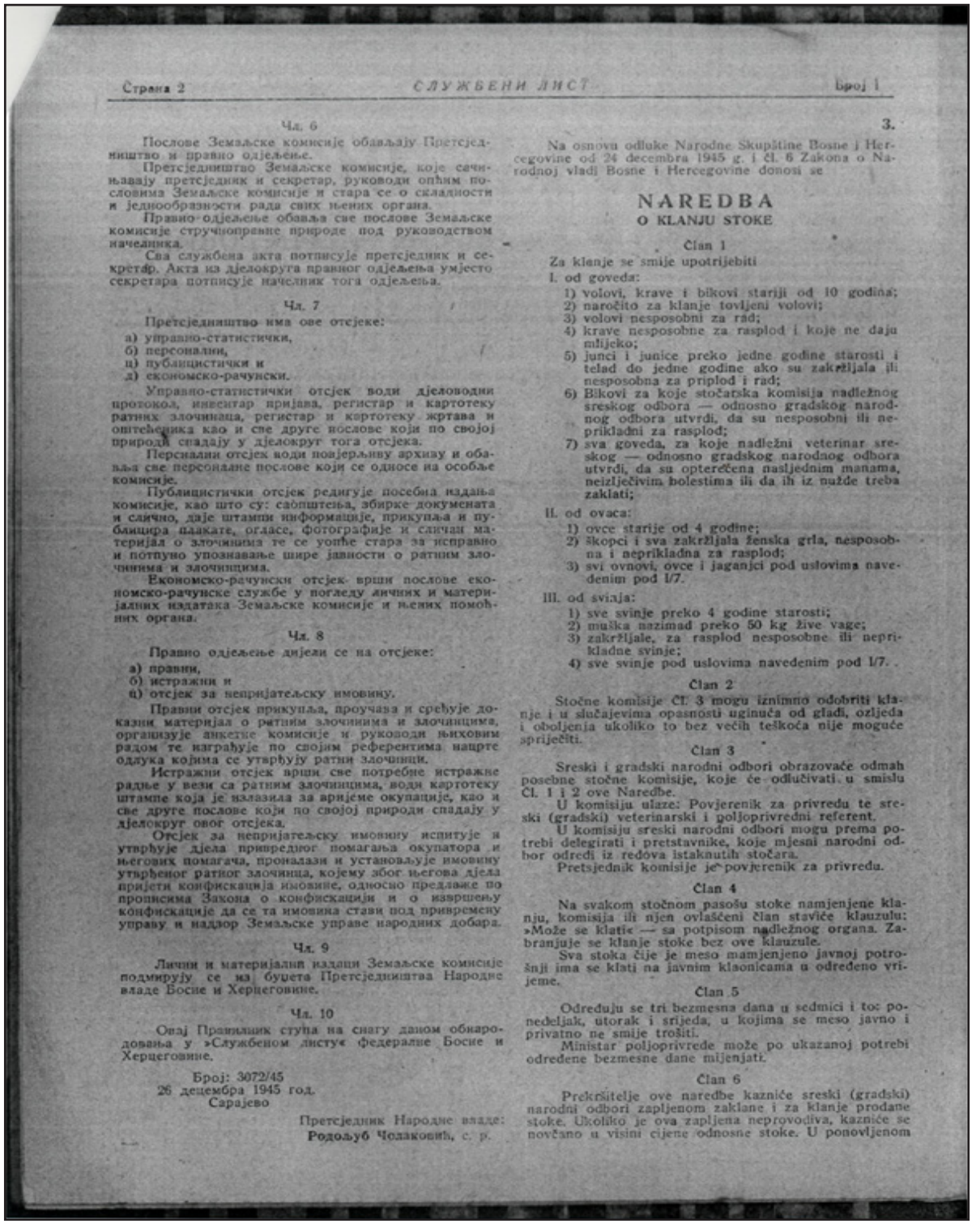

Страна 2 СЛУЖБЕНИ ЛИСТ Број 1

Чл. 6

Послове Земаљске комисије обављају Претсједништво и правно одјељење.

Претсједништво Земаљске комисије, које сачињавају претсједник и секретар, руководи општим пословима Земаљске комисије и стара се о складности и једнообразности рада свих њених органа.

Правно-одјељење обавља све послове Земаљске комисије стручноправне природе под руководством начелника.

Сва службена акта потписује претсједник и секретар. Акта из дјелокруга правног одјељења умјесто секретара потписује начелник тога одјељења.

Чл. 7

Претсједништво има ове отсјеке:

а) управно-статистички,
б) персонални,
ц) публицистички и
д) економско-рачунски.

Управно-статистички отсјек води дјеловодни протокол, инвентар пријава, регистар и картотеку ратних злочинаца, регистар и картотеку жртава и очевидника као и све друге послове који по својој природи спадају у дјелокруг тога отсјека.

Персонални отсјек води повјерљиву архиву и обавља све персоналне послове који се односе на особље комисије.

Публицистички отсјек редигује посебна издања комисије, као што су: саопштења, збирке докумената и слично, даје штампи информације, прикупља и публицира плакате, огласе, фотографије и сличан материјал о злочинима те се уопће стара за исправно и потпуно упознавање шире јавности о ратним злочинима и злочинцима.

Економско-рачунски отсјек врши послове економско-рачунске службе у погледу личних и материјалних издатака Земаљске комисије и њених помоћних органа.

Чл. 8

Правно одјељење дијели се на отсјеке:

а) правни,
б) истражни и
ц) отсјек за непријатељску имовину.

Правни отсјек прикупља, проучава и сређује доказни материјал о ратним злочинима и злочинцима, организује анкетне комисије и руководи њиховим радом те израђује по својим референтима нацрте одлука којима се утврђују ратни злочинци.

Истражни отсјек врши све потребне истражне радње у вези са ратним злочинцима, води картотеку штампе која је излазила за вријеме окупације, као и све друге послове који по својој природи спадају у дјелокруг овог отсјека.

Отсјек за непријатељску имовину испитује и утврђује дјела привредног помагања окупатора и његових помагача, проналази и установљује имовину утврђеног ратног злочинца, којему због његова дјела пријети конфискација имовине, односно предлаже по прописима Закона о конфискацији и о извршењу конфискације да се та имовина стави под привремену управу и надзор Земаљске управе народних добара.

Чл. 9

Лични и материјални издаци Земаљске комисије подмирују се из буџета Претсједништва Народне владе Босне и Херцеговине.

Чл. 10

Овај Правилник ступа на снагу даном објављивања у »Службеном листу« федералне Босне и Херцеговине.

Број: 3072/45
26 децембра 1945 год.
Сарајево

Претсједник Народне владе:
Родољуб Чолаковић, с. р.

3.

Na osnovu odluke Narodne Skupštine Bosne i Hercegovine od 24 decembra 1945 g. i čl. 6 Zakona o Narodnoj vladi Bosne i Hercegovine donosi se

NAREDBA
O KLANJU STOKE

Član 1

Za klanje se smije upotrijebiti

I. od goveda:

1) volovi, krave i bikovi stariji od 10 godina;
2) naročito za klanje tovljeni volovi;
3) volovi nesposobni za rad;
4) krave nesposobne za rasplod i koje ne daju mlijeko;
5) junci i junice preko jedne godine starosti i telad do jedne godine ako su zakržljala ili nesposobna za priplod i rad;
6) Bikovi za koje stočarska komisija nadležnog sreskog odbora — odnosno gradskog narodnog odbora utvrdi, da su nesposobni ili neprikladni za rasplod;
7) sva goveda, za koje nadležni veterinar sreskog — odnosno gradskog narodnog odbora utvrdi, da su opterećena nasljednim manama, neizlječivim bolestima ili da ih iz nužde treba zaklati;

II. od ovaca:

1) ovce starije od 4 godine;
2) škopci i sva zakržljala ženska grla, nesposobna i neprikladna za rasplod;
3) svi ovnovi, ovce i jaganjci pod uslovima navedenim pod I/7.

III. od svinja:

1) sve svinje preko 4 godine starosti;
2) muška nazimad preko 50 kg žive vage;
3) zakržljale, za rasplod nesposobne ili neprikladne svinje;
4) sve svinje pod uslovima navedenim pod I/7.

Član 2

Stočne komisije čl. 3 mogu iznimno odobriti klanje i u slučajevima opasnosti uginuća od gladi, ozljeda i oboljenja ukoliko to bez većih teškoća nije moguće spriječiti.

Član 3

Sreski i gradski narodni odbori obrazovaće odmah posebne stočne komisije, koje će odlučivati u smislu čl. 1 i 2 ove Naredbe.

U komisiju ulaze: Povjerenik za privredu te sreski (gradski) veterinarski i poljoprivredni referent.

U komisiju sreski narodni odbori mogu prema potrebi delegirati i pretstavnike, koje mjesni narodni odbor odredi iz redova istaknutih stočara.

Pretsjednik komisije je povjerenik za privredu.

Član 4

Na svakom stočnom pasošu stoke namjenjene klanju, komisija ili njen ovlašćeni član staviće klauzulu: »Može se klati« — sa potpisom nadležnog organa. Zabranjuje se klanje stoke bez ove klauzule.

Sva stoka čije je meso namjenjeno javnoj potrošnji ima se klati na javnim klaonicama u određeno vrijeme.

Član 5

Određuju se tri bezmesna dana u sedmici i to: ponedeljak, utorak i srijeda, u kojima se meso javno i privatno ne smije trošiti.

Ministar poljoprivrede može po ukazanoj potrebi određene bezmesne dane mijenjati.

Član 6

Prekršitelje ove naredbe kazniće sreski (gradski) narodni odbori zapljenom zaklane i za klanje prodane stoke. Ukoliko je ova zapljena neprovodiva, kazniće se novčano u visini cijene odnosne stoke. U ponovljenom

Faksimil Pravilnika o organizaciji i radu Zemaljske komisije Bosne i Hercegovine za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača (*Službeni list Federalne Bosne i Hercegovine*, broj 1/46)

Nakon prvog popisa 1947, krenulo se s drugim popisom evidentiranja ratnih žrtava 1950. godine.[31] Pojam žrtve definisan je mnogo šire, obuhvativši civilne i vojne stradalnike rata, ne samo lica koja su izgubila život već i ona koja su teror neprijatelja osjetili i na drugi način. Komisija je dokumentovala zločine i njihove izvršioce te poimenično popisala žrtve.[32]

Dokumentacija koja se odnosi na rad tih komisija deponovana je u Arhiv Bosne i Hercegovine i sastoji se od zapisnika o saslušanju, odluka Komisije, presuda sudova, elaborata, referata, spiskova žrtava, kartoteka zločinaca i drugog.

Ako se analiziraju podaci iz formulara ankete SUBNOR-a za Srez Sarajevo i narodnooslobodilačke odbore (NOO), općina Olovo, Ilijaš, Sokolac, Han-Pijesak i to formulari:

- Obrazac NOR-1 – poginuli borci NOB-a,
- Obrazac NOR-2 – preživjeli borci NOB-a,
- Obrazac NOR-3 – žrtve fašističkog terora u toku NOB-a (ŽFT),
- Obrazac NOR-6 – bivši ratni zarobljenici,

može se konstatovati da su različito upisivani podaci o narodnosti.

Tako je u anketama za općinu Olovo, u rubrici narodnost, za Bošnjake upisivano: *musliman-neopredijeljen*, *neopredijeljen*, a u nekim slučajevima, istina rjeđe, *Srbin*.

U anketama za općinu Ilijaš za Bošnjake – muslimane upisivano je: *Srbin* (više puta) i *neopredijeljen* (manje puta).

U anketama za općinu Sokolac za Bošnjake – muslimane upisivano je: *Jugosloven*.

U anketama za općinu Han-Pijesak za Bošnjake – muslimane upisivano je: *Jugosloven-neopredijeljen*, *musliman*, *Srbin* (manje) te *neopredijeljen*.

Za sve ubijene u ovim anketama za općine Olovo, Ilijaš, Sokolac i Han-Pijesak u 99,99% slučajeva, u rubrici ponuđenih odgovora ("Neprijatelj koji je izvršio ubistvo: četnici, ustaše, Nijemci, Italijani, ustaška policija, njemačka policija i dr."), bili su četnici.

Ove općine uzete su za primjer zbog toga što je općina Olovo često mijenjala svoje administrativno-teritorijalno područje prema navedenim općinama. Neke mjesne zajednice gravitirale su prema Olovu, gdje su se njeni stanovnici liječili, radili, išli u školu i drugo. Navedeni podaci govore o negiranju jedne nacije, Bošnjaka – muslimana (Muslimana), nacije koja je dala ogroman doprinos u pobjedi nad fašizmom i koja je procentualno najviše stradala u Drugom svjetskom ratu na prostorima Jugoslavije.

Navedeni popis urađen je 1961. godine i za općinu Olovo i može se koristiti kao izvor saznanja pri izučavanju lokalnih ratnih dešavanja, nacionalne, socijalne, dobne, školske i druge strukture stradalih, načina njihovog stradanja i odnosa različitih vojnih struktura prema domaćem stanovništvu.[33]

---

[31] Sanja Gladanac, **KOMPARACIJA POPISA ŽRTAVA DRUGOG SVJETSKOG RATA IZ 1947. I 1950. GODINE NA PRIMJERU SREZA ZAVIDOVIĆI**, Zbornik radova RIJEKA KRIVAJA KROZ PROŠLOST, Institut za istoriju, Sarajevo, 2016, str. 185-198.

[32] Arhiv Bosne i Hercegovine (ABiH), Fond: Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača (ZKUZOP) – Sarajevo (1944-1947).

[33] Arhiv Bosne i Hercegovine, Fond: Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača (ZKUZOP), fascikla 153, općina Olovo.

U formularu ŽFT u toku NOB-*a*[34] zabilježeni su podaci o licima s područja općine Olovo za koja se smatralo da su stradali tokom 1941-1945. Evidentirane su žrtve s osnovnim biografskim podacima: prezime, očevo ime i ime, kao i djevojačko prezime, spol i godina rođenja, nacionalnost, zanimanje do 1941. godine, mjesto i godina stradanja, način na koji je smrt nastupila (masovni pokolj u mjestu, naselju, zbjegu, šumi, logoru u zemlji i inostranstvu, u zatvoru i slično), mjesto i naselje gdje je smrt nastupila, zatim neprijatelj koji je izvršio ubistvo (ustaše, četnici, Nijemci, Italijani, ustaška policija, njemačka policija i dr.).

Svi navedeni podaci o počinjenim zločinima daju različite podatke za izvođenje komparativnih analiza i, temeljem toga, izvođenja relevantnih zaključaka, u rekonstrukciji ratnih zbivanja, odnosno ratnih strahota i zločina na jednom mikroprostoru u Bosni i Hercegovini, u ovom slučaju općini Olovo.

Analizirajući upisane podatke na obrazcu ŽFT u toku NOB izvršilaca zločina i nacionalnog identiteta žrtava, navedeno po imenu i prezimenu, može se zaključiti da su različite snage koje su operisale na tom prostoru svoj odnos prema domaćem stanovništvu uglavnom određivale njihovom nacionalnom pripadnošću. Uglavnom su vojne formacije sastavljene od jedne nacionalnosti ciljano držale na meti pripadnike druge nacionalne grupe.

Analizirajući nacionalnu pripadnost žrtava, kao i počinioce njihovih ubistava, te godine izvršenja zločina, otkriva se velikosrpska i antisrpska (ustaška) politika, koja se ogleda u ubijanju, protjerivanju, otpremanju u logore i drugo. Svi oblici zločina karakteristični su naročito za 1941. i 1942. godinu, jer su samo navedene godine ubistva bez datuma, ali i po tome se može doći do zaključka da su to bila masovna ubistva Bošnjaka koja su počinili ustanici (četnici i partizani), naročito u samom gradu Olovu (u 99,99% slučajeva).

Analizirajući ove historijske dokumente sa proklamovanim rasnim principima i rasnim zakonima, iz tog perioda, Jevreji su bili na udaru ustaških jedinica, Srbi na meti vojnog djelovanja ustaša, „hrvatske milicije“ i Nijemaca, dok je muslimansko stanovništvo bilo glavna žrtva četnika, a hrvatsko stanovništvo meta četnika i Nijemaca.[35]

Kada je u pitanju muslimansko stanovništvo, koje je bilo na meti četnika, ono je rjeđe stradalo od njemačkih vojnika i ustaša, ali je jedan broj deportovan u logore u Njemačkoj i u Jasenovcu te u druga mjesta.

Analizirajući ubistva pripadnika pojedinih nacionalnih skupina, da li su stradanja bila masovna ili pojedinačna, istina je da su sva bila izuzetno surova. Tako se navodi način stradanja žrtve: “ubijen puškom u kući“, “uboden nožem“, “strijeljan kod kuće“, “izgorio“, “zaklan“, “odveden u nepoznato“ i drugo. Po spolu stradalih navedeni su muškarci, žene i djeca, a po zanimanju radnik, poljoprivrednik, domaćica, pružni radnik, šumski radnik i drugo.

Popis je kao žrtve fašističkog terora prepoznao i ratne zarobljenike, odnosno zarobljenike koji su se našli na služenju vojnog roka u Kraljevini Jugoslaviji. Popis dokazuje da su oni zarobljavani

[34] Isto.
[35] Sanja Gladanac, nav. djelo, str.192.

van olovskog kraja (Užice, Beograd, Slavonski Brod i druga mjesta) i odatle internirani u njemačke logore. Većina od ovih interniranih lica vratila se krajem 1941. i u 1942. godini, dok su se neki vratili tokom 1945. godine. Korišteni su kao radna snaga i dobro su savladali njemački jezik i obučili se za različite zanate.

Zločini nad domaćim civilnim olovskim stanovništvom izraženi su svim oblicima zločina, počev od fizičke likvidacije civila, žena, djece, staraca i drugih, do pljačke, uništavanja i spaljivanja naseljenih mjesta. Stradala su kompletna naselja tako da u njima nije ostao ni "ćumez". Svi ovi i drugi dokazi govore u prilog činjenici o počinjenom genocidu nad Bošnjacima olovskog kraja i Bosne i Hercegovine u Drugom svjetskom ratu.

Svi navedeni popisi žrtava fašističkog terora u NOB-u, a naročito onaj iz 1961. i 1967. godine, kad se govori o Bošnjacima i njihovoj nacionalnoj pripadnosti navode pojmove: "*Musliman-neopredijeljen*", "*neopredijeljen*", "*Muslimanka*", a rjeđe *Srbin* ili *Hrvat*.

Podaci o nacionalnoj pripadnosti za Bošnjake u anketnim spiskovima SUBNOR-a iz 1961. godine za Preživjele borce NOB-a[36] navode se pojmovi: "*musliman*" i "*Musliman-neopredijeljen*", dok ih je nekoliko upisano kao *Srbin*. Iz navedenih obrazaca može se zaključiti da je uglavnom popisivač "odlučivao" o nacionalnoj pripadnosti Bošnjaka. U rubriku s pitanjem "*Je li bio u neprijateljskim formacijama i u kojima prije stupanja u NOV?*", za Bošnjake su upisani podaci: "*nije*", "*domobran*", "*legija*", a za Srbe "*nije*", a najviše "*u četnicima*". U istom popisu iz 1967. godine navedeni su samo *Srbi*, mali broj *Jevreja* i jedan *Hrvat*, ukupno 80. Zanimljivo je da nedostaju podaci o pripadnosti drugim neprijateljskim jedinicama. U narodu se pričalo da su svi četnici tada dobili "boračke penzije", što je bilo i istina.

Isti podaci za Bošnjake navode se i u anketi SUBNOR-a u obrascima *Bivši ratni zarobljenici*.[37]

Sve te i druge činjenice govore kroz kakvu su historijsku borbu prošli Bošnjaci za vraćanje svog nacionalnog identiteta. U NOB-u (1941-1945) ih "*ima*", a od 1945-1971. ih "*nema*", da bi dobili nacionalnost sa velikim slovom „M" - *Musliman* i postali bitan faktor u Bosni i Hercegovini u kojoj se više ništa nije moglo odlučivati bez njih.

Za neviđene zločine nad Bošnjacima Olova u Drugom svjetskom ratu gotovo niko nije odgovarao, što se može vidjeti na osnovu podataka Fonda Zemaljske komisije za Bosnu i Hercegovinu za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača 1944-1949. (Arhiv Bosne i Hercegovine).[38] U spiskovima osuđenih četničkih ratnih zločinaca ne navode se ratni zločini četnika počinjeni nad Muslimanima (Bošnjacima) Olova.

Olovo je u administrativnoj organizaciji Bosne i Hercegovine često mijenjalo svoju teritoriju granice općine/sreza (1945-1974), tako da je vjerovatno jedan broj žrtava s današnje teritorije općine Olovo evidentiran na području susjednih općina.

Spisak Bošnjaka žrtava fašističkog terora na području općine Olovo 1941-1945. godine sačinio je SUBNOR1961. godine. Spisak, naravno, nije potpun i konačan i nalazi se u sljedećoj tabeli:

[36] Arhiv Bosne i Hercegovine, Fond: Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača ZKUZOP, fascikla 153, općina Olovo.
[37] Isto.
[38] Isto.

Redni broj	Prezime, očevo ime i ime	Spol	Godina rođenja	Mjesto rođenja	Nacionalnost	Zanimanje do aprila 1941. godine	Mjesto i godina kad je poginuo	Na koji način je smrt nastupila: masovni pokolj u mjestu, naselju, zbjegu, šumi, logoru u zemlji ili inostranstvu, u zatvoru i slično	Mjesto, naselje gdje je smrt nastupila	Neprijatelj koji je izvršio ubistvo: ustaša, četnici, Nijemci, Italijani, ustaška policija, njemačka policija i dr.
1.	Ahmetspahić (Arifa) Ibro	M	1909.	Gurdići	Musliman	Poljoprivrednik	Gurdići 1941.	Ubijen kod kuće	Gurdići	Četnici
2.	Avdibašić (Osmana) Derviš	M	1911.	Slivnje, Olovo, Sarajevo	Musliman	Poljoprivrednik	Petrovići 1941.	U zbjegu	Petrovići	Četnici
3.	Avdibašić (Sulje) Nurko	M	1913.	Ceribašići	Musliman	Poljoprivrednik	Maluša 1942.	Strijeljanje	Šaševci	Četnici
4.	Avdibašić (Sulje) Šahin	M	1912.	Ceribašići	Musliman	Poljoprivrednik	Maluša 1942.	Strijeljanje	Maluša	Četnici
5.	Bajraktarević (Huse) Ahmed	M	1910.	Bakići, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Bakićima 1941.	Kod kuće	Bakići	Četnici
6.	Bajraktarević (Pinje) Sulejman	M	1901.	Bakići, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	U zbjegu Olovo	Olovo	Četnici
7.	Begić (Hašima) Alija	M	1885.	Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici
8.	Behulović (Hame) Huso	M	1895.	Petrovići	Musliman	Poljoprivrednik	Petrovići 1943.	U šumi	Petrovići	Četnici
9.	Behulović (Muje) Hamid	M	1902.	Petrovići	Musliman	Pružni radnik	Ribnica, Zavidovići 1944.	Na putu noseći hranu porodici	Ribnica	Ustaše
10.	Bešlija (Huse) Smajo	M	1928.	Kruševo, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Dijete	Zavidovići 1941.	Ubili ga Nijemci	Zavidovići	Nijemci
11.	Biogradlić Adem	M	1848.	Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici

12.	Brkić (Sulje) Adil	M	1928.	Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Dijete	Kozjaci 1941.	Masovni pokolj	Kozjaci	Četnici
13.	Busnov (Avde) Ibro	M	1900.	Šaševci	Musliman	Poljoprivrednik	Šaševci 1941.	Strijeljanje	Šaševci	Četnici
14.	Busnov (Ibrahima) Murat	M	1925.	Šaševci	Musliman	Čobanin	Šaševci 1941.	Strijeljanje	Šaševci	Četnici
15.	Busnov (Ibre) Ejub	M	1928.	Šaševci	Musliman	Dijete	Šaševci 1941.	Strijeljanje	Šaševci	Četnici
16.	Čamdžić (Meše) Mujo	M	1925.	Križevići, Olovo	Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Križevići, Olovo 1942.	Masovni pokolj	Križevići, Olovo	Četnici
17.	Čamdžić rođ. Hota (Meše) Fata	Ž	1895.	Dugandžići, Olovo	Neopredijeljena	Domaćica	Križevići, Olovo 1942.	U mjestu masovni pokolj	Križevići, Olovo	Četnici
18.	Duraković Durak	M	1908.	Šaševci	Musliman	Poljoprivrednik	Šaševci 1941.	Strijeljanje	Šaševci	Četnici
19.	Duraković Suljan	M	1900.	Šaševci	Musliman	Poljoprivrednik	Zvornik 1944.	Strijeljanje	Zvornik	Nijemci
20.	Durmiš (Alije) Rasim	M	1890.	Bakići, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Krivajevići 1941.	Masovni pokolj	Krivajevići	Četnici
21.	Durmiš (Alije) Salko	M	1893.	Bakići, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici
22.	Durmiš Fehrat	M	1879.	Bakići, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Nišići 1941.	Masovni pokolj	Nišići	Četnici
23.	Džakmić (Ćamila) Ibrahim	M	1907.	Milankovići, Olovo	Musliman	Poljoprivrednik	Krivaja, Zavidovići 1942.	Masovni pokolj	Krivaja, Zavidovići	Četnici
24.	Đogić (Hasana) Ahmed	M	1894.	Ajdinovići, Olovo	Musliman Neopredijeljen	Starac	Ajdinovići 1941.	U selu	Ajdinovići	Četnici
25.	Đogić (Hasana) Ahmed	M	1895.	Ajdinovići, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Šumski radnik	Ajdinovići 1941.	Kod kuće	Ajdinovići	Četnici
26.	Đulović (Mehmeda) Alija	M	1885.	Prgoševo,Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici
27.	Đulović Rasim	M	1905.	Prgoševo,Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici
28.	Fočić (Ahmeta) Muhamed	M	1870.	Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici

29.	Gurda (Bećira) Osman	M	1892.	Gurdići	Musliman	Poljoprivrednik	Drapnići 1943.	Ubijen u šumi	Drapnići	Četnici
30.	Gurda (Ibrahima) Mujo	M	1922.	Kolakovići	Musliman	Čobanin	Kolakovići 1941.	Strijeljanje	Kolakovići	Četnici
31.	Gurda (Ibre) Rasim	M	1924.	Gurdići	Musliman	Poljoprivrednik	Gurdići 1941.	Zaklan u selu	Gurdići	Četnici
32.	Gurda (Salke) Mevla	Ž	1924.	Gurdići	Muslimanka	Poljoprivrednik	Gurdići 1943.	Poslije tuče umrla	Drapnići	Četnici
33.	Gurda Ibro	M	1900.	Gurdići	Musliman	Poljoprivrednik	Gurdići 1941.	Zaklan u selu	Gurdići	Četnici
34.	Hadžiabdić (Ibrahima) Mehmed	M	1864.	Dolovi, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici
35.	Hadžiabdić (Mehmeda) Halil	M	1898.	Dolovi, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Žir šuma 1943.	U šumi zbjeg	Šuma zv. Žir, Olovo	Četnici
36.	Hadžiabdić (Mehmeda) Nezir	M	1903.	Dolovi, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Dolovi 1941.	U selu Dolovi	Selo Dolovi	Četnici
37.	Hadžiabdić (Redže) Hrustem	M	1894.	Dolovi, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici
38.	Halilović rođ. Hodžić (Ahmeta) Aiša	Ž	1905.	Vukotići, Olovo	Neopredijeljena	Domaćica	Rečica 1942.	U zbjegu	Rečica, Olovo	Nijemci
39.	Hasić (Avdije) Vejsil	M	1880.	Olovske Luke, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici
40.	Helja (Hašima) Avdo	M	1914.	Križevići, Olovo	Musliman	Poljoprivrednik	Olovske Luke, Olovo 1942.	Masovni pokolj	Olovske Luke, Olovo	Četnici
41.	Hodžić (Mustafe) Mujo	M	1878.	Bakići, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Krivajevići 1941.	Masovni pokolj	Krivajevići	Četnici
42.	Hodžić (Šačira) Ibro	M	1878.	Bakići, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Starac	Krivaja k. Zavidovića 1941.	U zbjegu	Krivaja k. Zavidovića	Četnici
43.	Hota (Saliha) Zahid	M	1888.	Pušino Polje	Musliman	Poljoprivrednik	Arapovača 1942.	Strijeljanje	Arapovača	Četnici

44.	Hurić (Omera) Ramo	M	1896.	Petrovići	Musliman	Poljoprivrednik	Petrovići 1941.	Masovni pokolj	Petrovići	Četnici
45.	Kamenjašević (Osmana) Sulejman	M	1910.	Vukotići, Olovo	Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1942.	Kod kuće i otjeran u Olovo	Olovo	Četnici
46.	Karavdić (Arifa) Rašid	M	1905.	Martinovići, Olovo	Neopredijeljen	Kočničar na željeznici	Pjenovac 1941.	Na radu kao radnik	Pjenovac, Han Pjesak	Četnici
47.	Karić (Nezira) Taib	M	1924.	Berisalići	Neopredijeljen	Radnik	Užice 1941.	Streljan	Užice	Nijemci
48.	Karić (Nezira) Taib	M	1915.	Kruševo, Olovo	Musliman	Radnik	10.04.1941.	Borac	Matalinci, Srbija	
49.	Kazičić (Avdije) Avdo	M	1910.	Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici
50.	Kazičić (Mehmeda) Džemila	Ž	1888.	Olovo, Sarajevo	Muslimanka Neopredijeljena	Domaćica	Olovo 1941.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici
51.	Kehić (Bećira) Halja	M	1905.	Lišci	Neopredijeljen	Radnik	Živinice 1943.	Streljan	Živinice	Nijemci
52.	Kladanjčić (Muje) Karo	M	1905.	Šaševci	Musliman	Poljoprivrednik	Maluša 1941.	Strijeljanje	Maluša	Četnici
53.	Kladanjčić (Šaćira) Avdo	M	1910.	Šaševci	Musliman	Poljoprivrednik	Maluša 1941.	Strijeljanje	Maluša	Četnici
54.	Kolak (Osmana) Alija	Ž	1935.	Petrovići	Muslimanka	Dijete	Petrovići 1943.	Masovni pokolj	Petrovići	Četnici
55.	Kopić (Osmana) Osman	M	1902.	Milankovići, Olovo	Musliman	Poljoprivrednik	Milankovići, Olovo 1942.	Masovni pokolj	Milankovići, Olovo	Četnici
56.	Mujaković (Emina) Habib	M	1927.	Milankovići, Olovo	Musliman	Šumski radnik	Milankovići, Olovo 1942.	Masovni pokolj	Milankovići, Olovo	Četnici
57.	Mujaković (Hasana) Osman	M	1888.	Milankovići, Olovo	Musliman	Pružni radnik	Olovo 1942.	Masovni pokolj	Olovo	Četnici
58.	Muminović (Osmana) Hasan	M	1870.	Glavično, Olovo	Musliman	Poljoprivrednik	Glavično, Olovo 1942.	Masovni pokolj	Glavično, Olovo	Četnici
59.	Muratović (Hasana) Rasim	M	1904.	Ćude, Olovo, Sarajevo	Musliman	Pružni radnik	Karaula 6.9.1941.	U šumi	Karaula	Četnici

60.	Numanović (Ahmeda) Avdija	M	1870.	Ajdinovići, Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Starac	Ajdinovići 1944.	Ubili ga četnici u selu	Ajdinovići	Četnici
61.	Pašalić (Zildže) Hamdo	M	1928.	Olovo, Sarajevo	Musliman Neopredijeljen	Dijete	Kozjaci 1941.	Masovni pokolj	Kozjaci	Četnici
62.	Pašić (Huseina) Pašo	M	1888.	Žunova, Olovo	Neopredijeljen	Poljoprivrednik	Žunova 1942.	Pokolj u mjestu	Žunova, Olovo	Četnici
63.	Plećan (Abida) Almasa	Ž	1934.	Kolakovići	Muslimanka	Dijete	Zavidovići 1945.	Strijeljanje	Zavidovići	Ustaše
64.	Plećan (Abida) Osman	M	1912.	Kolakovići	Musliman	Poljoprivrednik	Medov Do 1942.	Strijeljanje	Medov Do	Četnici
65.	Plećan (Bajre) Rasim	M	1913.	Kolakovići	Musliman	Poljoprivrednik	Olovo 1941.	U zbjegu	Olovo	Četnici
66.	Plećan (Osmana) Abid	M	1892.	Kolakovići	Musliman	Poljoprivrednik	Mangurići 1941.	Strijeljanje	Mangurići	Četnici
67.	Plećan (Osmana) Hasan	M	1891.	Kolakovići	Musliman	Poljoprivrednik	Vučja Luka 1942.	Strijeljanje	Vučja Luka	Četnici
68.	Sadiković (Ibre) Avdija	M	1892.	Milankovići, Olovo	Musliman	Penzioner	Milankovići, Olovo 1942.	Masovni pokolj	Milankovići, Olovo	Četnici
69.	Sadiković (Mustafe) Mujo	M	1896.	Milankovići, Olovo	Musliman	Kočničar na željeznici	Milankovići, Olovo 1942.	Masovni pokolj	Milankovići, Olovo	Četnici
70.	Sirćo (Salke) Ćamil	M	1922.	Kolakovići	Musliman	Poljoprivrednik	Jasenovac 1943.	U logoru	Jasenovac	Nijemci
71.	Šehić (Avde) Ahmet	M	1905.	Petrovići	Musliman	Pružni radnik	Ribnica, Zavidovići 1944.	Na putu noseći hranu porodici	Ribnica	Ustaše
72.	Šehović (Ćamila) Mujo	M	1934.	Slivnje, Olovo, Sarajevo	Musliman	Dijete	Slivnje 1941.	Masovni pokolj u mjestu	Slivnje	Četnici
73.	Šehović (Muje) Ćamil	M	1885.	Slivnje, Olovo, Sarajevo	Musliman	Poljoprivrednik	Slivnje 1941.	Masovni pokolj u mjestu	Slivnje	Četnici
74.	Šehović (Muje) Meho	M	1875.	Slivnje, Olovo, Sarajevo	Musliman	Poljoprivrednik	Slivnje 1941.	Masovni pokolj u mjestu	Slivnje	Četnici
75.	Turbić (Ibrahima) Mustafa	M	1918.	Martinovići, Olovo	Musliman	Šumski radnik	Pauč, Kladanj 1941.	Masovni pokolj	Pauč, Kladanj	Četnici

76.	Zukić Šahija žena Abdulaha	Ž	1904.	Bakići, Olovo, Sarajevo	Muslimanka Neopredijeljena	Domaćica	Malinovići 1941.	Masovni pokolj	Malinovića šuma	Četnici
77.	Zukić Šede žena	Ž	1868.	Dolovi, Olovo, Sarajevo	Muslimanka Neopredijeljena	Domaćica	Bakići 1941.	Masovni pokolj	Bakići	Četnici

U Olovu, dana 25.05.1961. godine

Potpis lica koje je izvršilo popis:

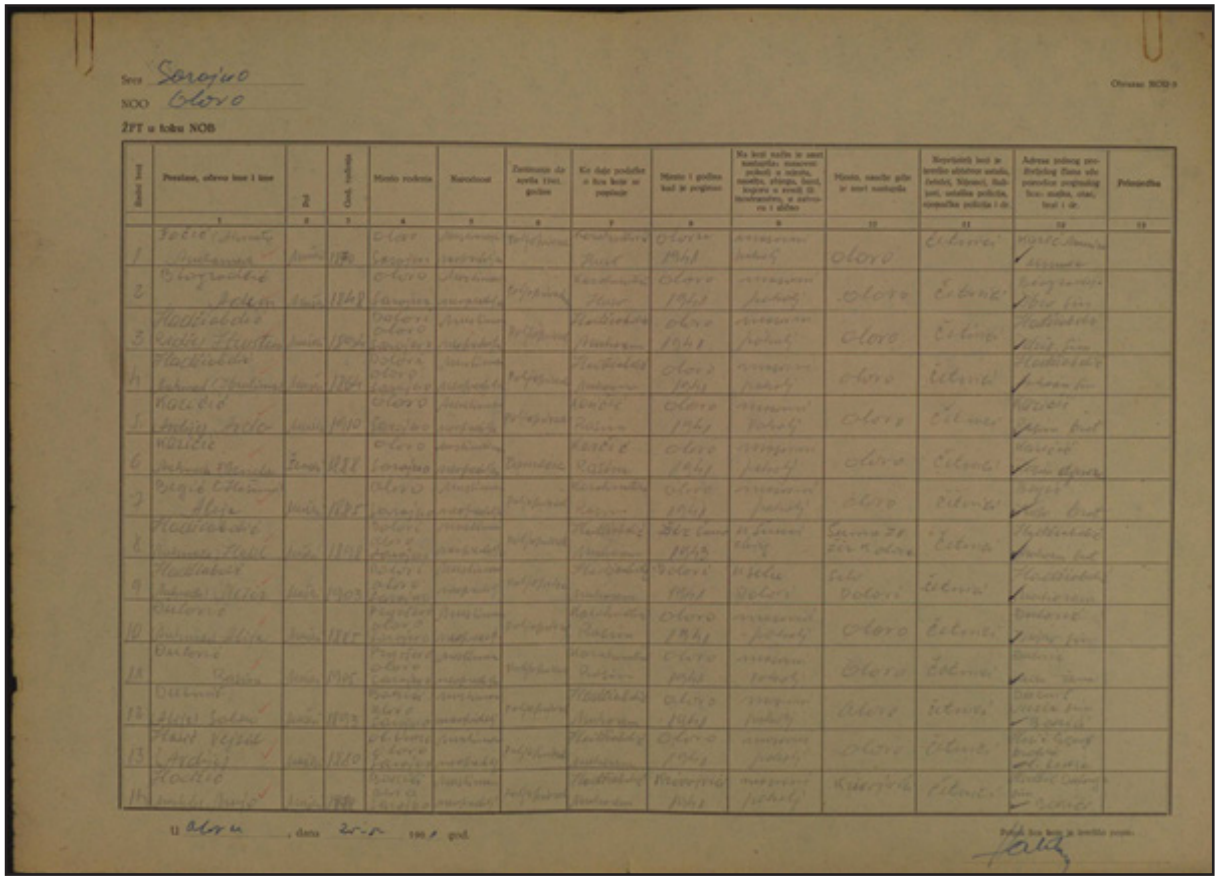

Faksimil originalnog spiska žrtava, obrazac NOR-3

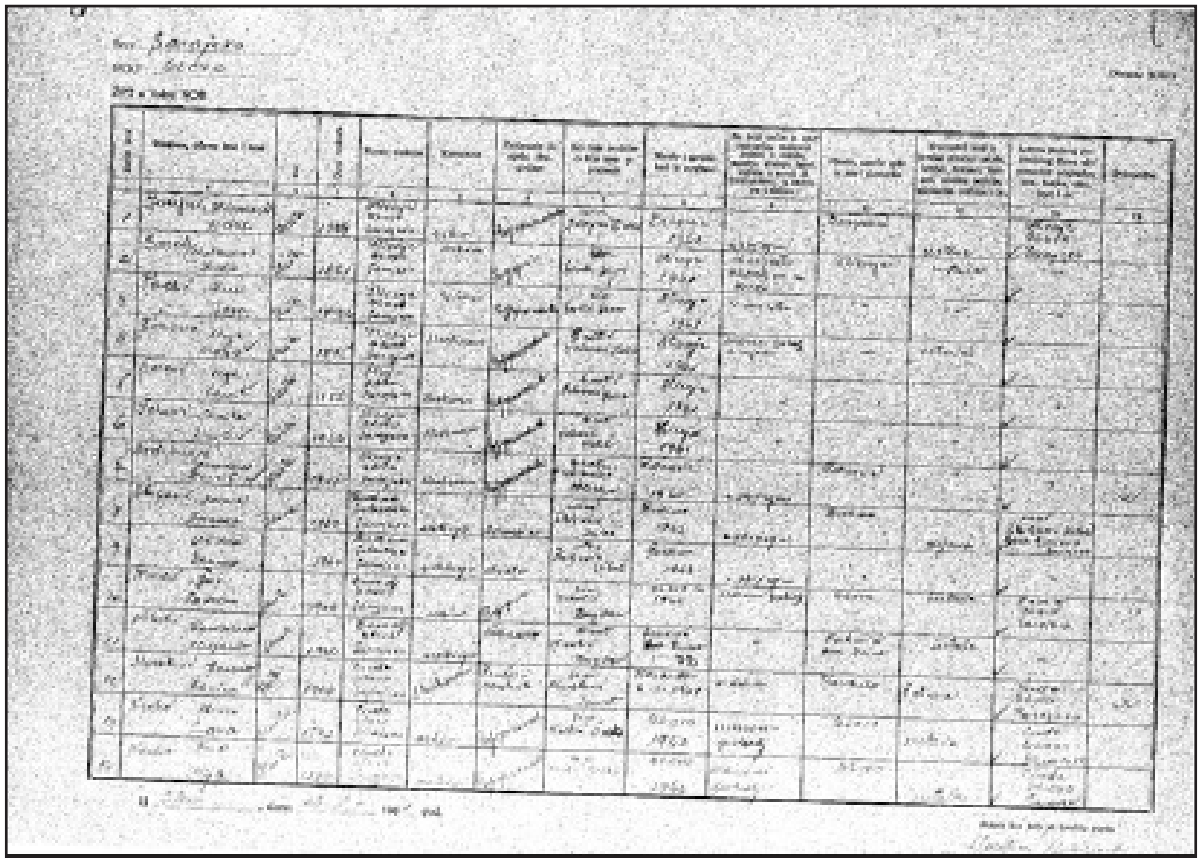

Faksimil originalnog spiska žrtava, obrazac NOR-3

5. Žrtve zločina u Drugom svjetskom ratu 1941-1945. u općini Olovo (po naseljenim mjestima) prema spiskovima Muzeja žrtava genocida u Beogradu

Pored popisa žrtava u knjizi *Olovo u NOB i socijalističkoj Jugoslaviji*, kao i navedenim fondovima Arhiva Bosne i Hercegovine, spiskove Žrt*ve rata 1941–1945. godine* objavio je Muzej žrtava genocida u Beogradu 1964. godine. Navedeni spiskovi objavljeni su za teritoriju bivše Jugoslavije, pa tako i za općinu Olovo, Ilijaš, Sokolac, Han-Pijesak.[39]

U tim popisima navedeno je da je u Olovu ubijeno 140 Muslimana, Ilijašu 64, Han-Pijesku 170 i Sokocu 699, što govori o razmjerama zločina.[40] Ustanici četnici, a jednim dijelom i partizani, sve

[39] *Stradali Jugoslavije od 6.04.1941. do 15.05.1945. godine prema mjestu stanovanja pre rata i nacionalnoj pripadnosti*, Muzej žrtava genocida Beograd, Beograd, 1960, str. 1-2.
[40] Isto.

akcije napada na ova mjesta izvodili su zajedno, 1941. godine i početkom 1942. godine, s tim da su partizani bili u manjini. Gotovo niko ili je malo njih sprečavalo zločine nad nezaštićenim muslimanskim stanovništvom.

S lica mjesta nestala su mnoga naselja koja nikada nisu obnovljena i za njih se zna samo po toponimima, o čemu se malo smjelo i govoriti.

Popis žrtava rata 1941-1945. godine, po anketama SUBNOR-a i na drugi način prikupljenim podacima, objavio je Muzej žrtava genocida Beograd. Podaci su navedeni za sve republike Jugoslavije po općinama i mjesnim zajednicama. Taj popis urađen je i za Bosnu i Hercegovinu i područje općine Olovo, u kojem su navedeni sljedeći podaci: ime i prezime stradalog, narodnost, godina i mjesto stradanja.

Navedeni popis za Bošnjake općine Olovo prezentiran je u sljedećoj tabeli:

Redni broj	Prezime, očevo ime i ime	Godina rođenja	Nacionalnost	Način izvršenja zločina	Godina smrti	Mjesto izvršenja zločina
AJDINOVIĆI						
1.	Đogić (Hasan) Ahmed	1885.	Musliman	Nepoznato	1941.	Ajdinovići
2.	Đogić (Mujo) Asif	1907.	Musliman	Nestao	1945	U zatvoru, Žepča
3.	Numanović (Ahmed) Ahmo	1929.	Musliman	Nepoznato	1943.	Olovo
4.	Numanović (Ahmed) Avdija	1878.	Musliman	Nestao	1942.	Ajdinovići
5.	Numanović (Ahmed) Senad	1942.	Musliman	Nepoznato	1944.	Nepoznato
BAKIĆI						
6.	Hodžić (Ibro) Zehrid	1901.	Musliman	Nepoznato	1941.	Metilji
7.	Hodžić (Šećir) Ibro	1876.	Musliman	Nepoznato	1941.	Krivaja
8.	Zuhić (Alija) Rasim	1895.	Musliman	Nepoznato	1941.	Romanija
9.	Zuhić (Alija) Salko	1897.	Musliman	Nepoznato	1941.	Olovo
10.	Zuhić (Kerniž) Šahija	1900.	Musliman	Nepoznato	1943.	Šalkovac, Bahići
11.	Zuhić (Mehmed) Rašid	1914.	Musliman	Nepoznato	1943.	Nišići, Srednje
12.	Zuhić (Salih) Ferhat	1880.	Musliman	Nepoznato	1941.	Romanija
13.	Zuhić (Smajo) Mejra	1870.	Musliman	Nepoznato	1944.	Bakići
BERISALIĆI						
14.	Božić (Aleksa) Mićo	1905.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Olovo
15.	Karić (Nezir) Taib	1914.	Musliman	U aprilskom ratu 1941.	1941.	Mladenovac
16.	Mihajlović (Jovo) Lazo	1890.	Musliman	Ubistvo	1942.	U zatovru, Pos. luka Olovo

BUKOV DO						
17.	Kljajić (Avdo) Rasim	1927.	Musliman	Nestao prilikom borbi ili bombardovanja	1945.	Celje
ČUDE						
18.	Muratović (Hasan) Rasim	1904.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Čude
ČUNIŠTA						
19.	Muminović (Mehmed) Taib	1923.	Musliman	U NOB-u	1942.	Naseoci kod Olova
DOLOVI						
20.	Bajrektarević (Pinjo) Sulejman	1907.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Olovo
21.	Hadžiabdić (Hasan) Hamdija	1920.	Musliman	Kao zarobljeni pripadnik VKJ	1942.	Nepoznato
22.	Hadžiabdić (Mehmed) Ibrahim	1870.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Olovo
23.	Hadžiabdić (Mehmed) Nezir	1905.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Dolovi
24.	Hadžiabdić (Ređo) Adem	1920.	Musliman	Nestao kao zarobljeni pripadnik VKJ	1944.	Nepoznato
25.	Hadžiabdić (Ređo) Avdor	1897.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Olovo
26.	Hodžić (Neđib) Mujo	1885.	Musliman	Nepoznato	1941.	Nepoznato
DONJE OLOVO						
27.	Berisalić (Avdija) Meho	1923.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Olovo
28.	Biogradlija (Ibiš) Adem	1895.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Donje Olovo
29.	Bušenac (Salko) Hasan	1891.	Musliman	Prilikom borbi ili bombardovanja	1943.	Krajšići
30.	Degirmendžić (Mustafa) Tenfir	1926.	Musliman	U NOB-u	1944.	Metilji
31.	Fočić (Ahmet) Muhamed	1875.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Olovo

GLAVIČNO						
32.	Hadrović (Mujaga) Hašim	1862.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Glavično
33.	Muminović (Avdija) Huso	1923.	Musliman	U NOB-u	1943.	Kladanj
34.	Muminović (Avdija) Salih	1921.	Musliman	U NOB-u	1941.	Lika
35.	Muminović (Osman) Hasan	1881.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Glavično
36.	Muminović (Salih) Ahmet	1921.	Musliman	U NOB-u	1942.	Lika
GORNJE OLOVO						
37.	Brkić (Suljo) Adril	1922.	Musliman	Nepoznato	1942.	Nepoznato
38.	Hadžiabdić (Mešan) Danila	1899.	Musliman	U direktnom teroru od Njemaca	1941.	Olovo
39.	Hadžiabdić (Mešan) Halil	1891.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Dolovi
40.	Jamaković (Alija) Akif	1923.	Musliman	Prilikom borbi ili bombardovanja	1941.	Gornje Olovo
41.	Kanjić (Ahmet) Šemsa	1927.	Musliman	Prilikom borbi ili bombardovanja	1943.	Vareš
42.	Karasalihović (Hašim) Alija	1888.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Gornje Olovo
43.	Pašalić (Zilđa) Ramo	1923.	Musliman	Nepoznato	1942.	Nepoznato
GURDIĆI						
44.	Ahmetspahić (Arif) Ibro	1908.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Gurdići
45.	Gurda (Bećir) Osman	1897.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Gurdići
46.	Gurda (Ibro) Rasim	1923.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Gurdići
47.	Gurda (Meho) Ibro	1899.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Gurdići
48.	Gurda (Muhamed) Salmon	1885.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Gurdići
JELAŠKE						
49.	Klis (Ahmet) Mustafa	1900.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Olovo
50.	Mujezinović (Ibro) Osman	1900.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Olovo

51.	Šarić (Meho) Mehmed	1928.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Grabovica
52.	Žinić (Pašan) Sevdo	1910.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Careva Ćuprija
KAMENSKO						
53.	Bjelić (Ibro) Ibro	1912.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Careva Ćuprija
54.	Brčić (Omer) Omer	1895.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Dugandžići
55.	Idrizović (Mustafa) Ibrahim	1917.	Musliman	U NOB-u	1944.	Tuzla
KLINČIĆI						
56.	Merdan (Hasan) Hanka	1875.	Musliman	Nepoznato	1941.	Ilijaš
57.	Merdan (Mušan) Zahid	1914.	Musliman	U NOB-u	1944.	Romanija
KOLAKOVIĆI						
58.	Gurda (Ibrahim) Mujo	1920.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Kolakovići
59.	Plećan (Derviš) Mujo	1900.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Kolakovići
60.	Plećan (Hasan) Abid	1895.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Nepoznato
61.	Plećan (Mujo) Atija	1932.	Musliman	Ubijena od četnika	1942.	Nepoznato
62.	Plećan (Osman) Hasan	1895.	Musliman	U direktnom teroru	1945.	Kolakovac
63.	Plećan (Redžo) Ahman	1924.	Musliman	Ubijen od ustaša	1942.	Logor Jasenovac
KOVAČIĆI						
64.	Kišić (Hasan) Omer	1912.	Musliman	Nepoznato	1942.	Nepoznato
KRAJIŠIĆI						
65.	Hasanbegović (Hasan) Omer	1880.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Gurdići
66.	Hasanbegović (Omer) Ahmo	1910.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Arapovača, Olovo
KRIŽEVIĆI						
67.	Helja (Hašim) Avdo	1910.	Musliman	U direktnom teroru od strane četnika	1941.	Križevići

68.	Helja (Meho) Hašim	1896.	Musliman	U direktnom teroru od strane četnika	1941.	Križevići
69.	Helja (Omer) Hasan	1886.	Musliman	U direktnom teroru od strane četnika	1941.	Križevići
KRUŠEVO						
70.	Belet (Arif) Tahim	1912.	Musliman	Nepoznato	1945.	Olovo
71.	Belet (Meho) Alija	1919.	Musliman	Prilikom borbi ili bombardo-vanja	1941.	Bistrica
72.	Bešlija (Huso) Smajo	1928.	Musliman	Nepoznato	1942.	Zavidovići
73.	Pejković (Meho) Devlija	1900.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Foča
74.	Pejković (Meho) Hakija	1941.	Musliman	Nepoznato	1941.	Foča
LIŠCI						
75.	Kehić (Avdija) Hasan	1885.	Musliman	Nestao	1943.	Nepoznato
76.	Kehić (Mehmed) Aljo	-	Musliman	U direktnom teroru	1944.	Živinice
77.	Nikšić (Mustafa) Šaha	1933.	Musliman	U izbjeglištvu	1944.	Sarajevo
MILANKOVIĆI						
78.	Džakmić (Ćamil) Ibrahim	1907.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Zavidovići
79.	Kopić (Osman) Osman	1902.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Milankovići
80.	Mujaković (Emin) Halib	1924.	Musliman	Kod kuće	1941.	Milankovići
81.	Mujaković (Hasan) Osman	1896.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Olovo
82.	Sadiković (Ibro) Avdija	1890.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Nepoznato
83.	Sadiković (Mustafa) Mujo	1900.	Musliman	Nepoznato	1942.	Solnica, Kladanj
84.	Turlić (Ibrahim) Mustafa	1914.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Tuholj, Kladanj
OLOVSKE LUKE						
85.	Hasić (Avdija) Vejsil	1891.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Olovo
86.	Jamaković (Avdo) Abdulah	1910.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Han-Pijesak

PETROVIĆI						
87.	Behlulović (Mujo) Hamid	1888.	Musliman	U direktnom teroru	1945.	Stipin han
88.	Behlulović (Mujo) Huso	1898.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Petrovići
89.	Holak (Mujo) Alma	1930.	Musliman	Ubijena od strane Njemaca	1943.	Petrovići
90.	Holak (Mujo) Diban	1937.	Musliman	Ubijen od strane četnika	1942.	Petrovići
91.	Hurić (Omer) Ramo	1895.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Petrovići
92.	Hurić (Ramo) Omer	1926.	Musliman	U direktnom teroru	1945.	Petrovići
93.	Šehić (Avdo) Ahmet	1909.	Musliman	U direktnom teroru	1945.	Stipin han
94.	Šehić (Avdo) Salih	1911.	Musliman	Prilikom borbi ili bombardovanja	1943.	Kladanj
95.	Šehić (Avdulah) Mujo	1926.	Musliman	Prilikom borbi ili bombardovanja	1943.	Kladanj
PONIJERKA						
96.	Karovalić (NN) Huso	1887.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Ponijerka
PRGOŠEVO						
97.	Đulović (Bećir) Rasim	1905.	Musliman	Nepoznato	1941.	Olovo
98.	Đulović (Osman) Alija	1890.	Musliman	Nepoznato	1941.	Olovo
PUŠINO POLJE						
99.	Hota (Alija) Salih	1890.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Rudine, Olovo
100.	Hota (Salih) Zahid	1881.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Olovske Luke
101.	Jusufbašić (Salih) Hašim	1910.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Rudine, Olovo
RIJEČICA						
102.	Halilović (Ahmet) Aiša	-	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Olovo

RIJEKA						
103.	Kaknjašević (Osman) Ćamil	1920.	Musliman	U NOB-u	1945.	Seona
104.	Rotić (Mustafa) Mujo	1919.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Očevlja
ŠAŠEVCI						
105.	Avdibašić (Alija) Nurko	1910.	Musliman	Nepoznato	1942.	Nepoznato
106.	Avdibašić (Junaz) Rasim	1880.	Musliman	Nepoznato	1943.	Nepoznato
107.	Avdibašić (NN) Fatima	1914.	Musliman	Prilikom borbi ili bombardo-vanja	1943.	Nepoznato
108.	Avdibašić (Omer) Fatima	1910.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Knežina, Sokolac
109.	Busnov (Bećir) Mustafa	1903.	Musliman	U aprilskom ratu 1941.	1941.	Šaševci, Olovo
110.	Busnov (Ibrahim) Murat	1926.	Musliman	Nepoznato	1941.	U logoru
111.	Busnov (Ibro) Adem	1918.	Musliman	Nepoznato	1943.	Nepoznato
112.	Busnov (Ibro) Ejub	1923.	Musliman	Nepoznato	1943.	Nepoznato
113.	Busnov (NN) Ibro	1886.	Musliman	Nepoznato	1943.	Nepoznato
114.	Busnov (NN) Salko	1893.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Nepoznato
115.	Duraković (Durak) Mejra	1940.	Musliman	Ubijena od strane Njemaca u Njemačkoj ofanzivi	1943.	Olovo
116.	Duraković (Durak) Šemsa	1942.	Musliman	Ubijena od strane Njemaca u Njemačkoj ofanzivi	1943.	Olovo
117.	Duraković (Jakub) Nezir	1910.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Šaševci, Olovo
118.	Duraković (Osman) Durak	1897.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Olovo
119.	Duraković (Osman) Suljo	1885.	Musliman	U direktnom teroru	1944.	Zvornik
120.	Duraković (Osmo) Hasan	1928.	Musliman	Poginuo prili-kom borbi	1941.	Olovo
121.	Duraković (Salko) Ibro	1897.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Olovske Luke
122.	Duraković (Salko) Osmo	1900.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Zvornik
123.	Kladanjčić (Agan) Šahin	1922.	Musliman	Prilikom borbi ili bombardo-vanja	1941.	Šaševci, Olovo

124.	Kladanjčić (Ahmed) Osman	1880.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Šaševci, Olovo
125.	Kladanjčić (Ahmed) Ramo	1882.	Musliman	Prilikom borbi ili bombardovanja	1943.	Kladanj
126.	Kladanjčić (Karo) Nezir	1925.	Musliman	U NOB-u	1943.	Han-Pijesak
127.	Kladanjčić (Mehmed) Edhem	1926.	Musliman	Nestao pri deportaciji	1943.	Nepoznato
128.	Kladanjčić (NN) Karo	1896.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Sokolac
129.	Kladanjčić (NN) Mehmed	1870.	Musliman	U direktnom teroru	1943.	Kladanj
130.	Kladanjčić (NN) Mujo	1851.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Olovo
131.	Kladanjčić (Šaćir) Avdo	1903.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Sokolac
SLIVNJE						
132.	Avdibašić (Osman) Derviš	1908.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Petrovići
133.	Šehović (Ćamil) Mujo	1932.	Musliman	Ubijen od strane četnika	1941.	Slivnje
134.	Šehović (Mujo) Ćamil	1912.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Slivnje
135.	Šehović (Mujo) Meho	1909.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Slivnje
SOLUN						
136.	Karavdić (Arif) Rašid	1895.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Han-Pijesak
STOJČIĆI						
137.	Hasanbegović (Ibro) Muhamed	1891.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Kunčići
VUKOTIĆI						
138.	Kamenjašević (Osman) Ibrahim	1908.	Musliman	Ubijen od strane četnika	1942.	Olovo
ŽUNOVA						
139.	Hasanspahić (Avdo) Nezir	1921.	Musliman	U direktnom teroru	1942.	Žunova - Boganovi
140.	Pašić (Husein) Pašo	1888.	Musliman	U direktnom teroru	1941.	Žunova

Jedna od mnogobrojnih žrtava četničkog zločina i genocida u Drugom svjetskom ratu
(Akif (Alija) Jamaković, 1923-1941)

Analizom navedenog spiska, u rubrici "Nacionalnost" i "Način izvršenja zločina", može se vidjeti da su sve žrtve upisane po nacionalnosti "Musliman" (s velikim slovom M) i način stradanja "nepoznato" ili "u direktnom teroru", a manje od četnika. To navodi na zaključak da su umanjivani zločini četnika i podaci iz ovih dviju rubrika prilagođavani novoj vlasti.

Također, analizom se može zaključiti da su žrtve najviše stradale 1941. i 1942. godine, odnosno u vrijeme dok su vjerovali "novoj" vlasti. Kada su vidjeli da od toga nema ništa, morali su se samoorganizovati i zaštititi svoje područje od daljih stradanja, "sarađujući" sa svim vojskama koje su prolazile pod uslovom da ne strada civilno stanovništvo.

Po izjavi Mustafe Salibašića zv. Mujko iz Boganovića, općina Olovo, rođenom 1930. godine, tokom Drugog svjetskog rata stradali su i:

- Orhan (Mustafe) Letić,
- Alija Bolić,
- Zehrid Biogradlija i
- dva sina Nurage Begovića.

Prema dostupnim podacima na području općine Olovo po imenu i prezimenu stradalo je ukupno 154 Bošnjaka, među kojima je najveći broj staraca, žena i djece. Ubijeni su na najsvirepiji način od "ustanika", a da za te zločine niko do danas nije odgovarao. O tako svirepim zločinima na području općine Olovo nije se smjelo ni govoriti, a kamoli pisati, sve radi "mira u kući". Gotovo svi "ustanici" dobili su boračke penzije i prilagodili se situaciji do ponovne agresije na Bosnu i Hercegovinu.

6. Olovo u Socijalističkoj republici Bosni i Hercegovini

Iz ratnog vihora Drugog svjetskog rata olovska općina, kao i cijela Bosna i Hercegovina, izašla je opustošena, opljačkana, porušena i popaljena, bez putne mreže, škola učitelja i ljekara. Njeno stanovništvo, zahvaljući entuzijazmu i poletu, odlučilo je da se obnovom izvuče iz stoljetne zaostalosti. Na bazi vlastitih privrednih i prirodnih resursa, podignuti su novi privredni kapaciteti, razvija se šumarstvo i drvna industrija koja postaje okosnica razvoja općine.

Izgradnjom modernog asfaltnog puta Sarajevo – Olovo – Tuzla, 1958. godine, područje općine Olovo bilo je direktno povezano s dvama velikim privrednim i političkim centrima. Kasnije je Vojna pošta, koja je bila angažovana na izgradnji puta Sarajevo – Tuzla, premještena u Hadžiće.

Treba napomenuti da su izgradnjom spomenutog puta oskrnavljena dva mezarja i uništena dva turbeta u njima.[41] Jedno turbe nalazilo se na ulazu u Olovo iz pravca Kladnja na izvoru Toluša, nedaleko od ulaza u Pilanu, a drugo na izlazu iz Olova prema Sarajevu u Hadžiabdića mezarju na Gradini. To su bila dva važna kulturno-historijska spomenika po kojima je Olovo bilo prepoznatljivo.

Prvo turbe na ulazu u Olovo kod izvora Toluša, s mezarjem i velikim nišanima, čiji ostaci postoje i danas u šumi, bilo je poznato i po održavanju dove koju neki nazivaju kišne ili šehidske dove. Uništavanjem tog turbeta i mezarja prestalo se s tom tradicijom, ali je narod uvijek govorio da se saobraćajne nesreće na tom dijelu puta događaju upravo zbog toga što je narušen mir ukopanih.

Drugo turbe na Gradini u Hadžiabdića mezarju imalo je dva tabuta sa posmrtnim ostacima umrlih. Našlo se na trasi puta od Olova prema Sarajevu. Mještani Gornjeg Olova i Dolova protestovali su kod šefa gradilišta da se izmjesti trasa puta i da turbe bude sačuvano. Održan je sastanak u čitaonici u Gornjem Olovu kako bi se riješio taj problem. Šef gradilišta bio je neki oficir JNA, Crnogorac, koji nije prihvatio zahtjeve mještana. Tada je uništeno i to turbe i veliki broj mezara s nišanima. Zemni ostaci iz tih mezareva sakupljeni su na jedno mjesto i sahranjeni u zajedničku grobnicu, ispod jedne kruške. Klanjana je dženaza i tu se nalaze i sada.

To je bio još jedan zločin nad kulturno-historijskim spomenicima jedne kulture i tradicije u Olovu. O tome se nije smjelo niti govoriti niti pričati, osim ponekad u užem porodičnom krugu.

[41] *Turbe*, arapska riječ koja kod muslimana zamjenjuje izraz mauzolej, tj. nadgrobni spomenik, a poznaje ga islamsko graditeljstvo.

Veliki udarac olovskoj privredi nanesen je ukidanjem pruge Olovo – Zavidovići – Han-Pijesak – Kusače – Žepa 1969/70. godine. Veliki broj ljudi koji je radio i bio vezan za željeznicu žalio je za njenim ukidanjem. Jedan broj željezničara zaposlenih na toj pruzi penzionisan je, dok je veći broj raspoređen na željeznici u Sarajevu, Tuzli, Doboju i drugim mjestima. I danas ljudi sa sjetom pričaju o toj pruzi i govore da, otkako je ćiro ukinut, voće u dolini Krivaje nije *pravo rodilo*.

U periodu od izgradnje puta Sarajevo – Olovo, ukidanje pruge, prvo Olovo – Han-Pijesak – Kusače – Žepa, a zatima i Olovo – Zavidovići, te premještanja Vojne pošte iz Olova u Hadžiće dogodila su se dva smrtna slučaja vodećih ljudi općine. Pod dosta nerazjašnjenim okolnostima umrla su dva brata Meho i Atif Degirmendžić, dvojica ključnih ljudi u općini. Oni su bili dobri ljudi, veliki aktivisti i istinski komunisti, zaslužni za razvoj Olova u svakom pogledu. Zbog svoje privrženosti Olovu bili su trn u oku tadašnjim srpskim kadrovima koji su ih nastojali diskreditovati i riješiti ih se. Meho Degirmendžić bio je upravnik jedne od radnih jedinica "Stupčanice", 1968. godine. Umro je pod dosta nerazjašnjenim okolnostima, nakon što ga je navodno udario auto, što je u narodu ostavilo sumnju do današnjih dana. Te su sumnje pojačane nakon smrti njegovog brata Atifa Degirmendžića, direktora Trgovačkog preduzeća "Nova trgovina", 1970. godine. Njegovom smrću, koja je nastupila nakon trovanja, kako se u narodu pričalo, zavladao je nemir među kadrovima muslimanske nacionalnosti, koji napuštaju područje općine i odlaze u druga mjesta, a ponajviše u Sarajevo.

Daljim razvojem olovske općine razvile su se moderne društveno-političke i radne organizacije koje su zapošljavale najveći broj radno sposobnog stanovništva. U prvom redu to su bile: OOUR Šumarstvo, OOUR *Primarna prerada drveta*, *Stupčanica*, OOUR *Finalna prerada drveta,* OOUR *Tvornica namještaja Bor*, OOUR *Tvornica trikotaže Šik*, RO *Rudnik olova u osnivanju*, OOUR *Stupčanica-trans*, OOUR *za prevoz putnika i održavanje vozila*, OOUR *Građevinarstvo,* OOUR *Ehos – motel Olovo*, RO *Srednjoškolski centar 25. maj*, RO *Jedinstvo* sa svoja četiri OOUR-a, RO *Osnovno obrazovanje i vaspitanje*, sa četiri osnovne škole u Olovu, Olovskim Lukama, Solunu, Carevoj Ćupriji i više područnih, Dom zdravlja, Veterinarska stanica, Komunalno preduzeće *Bioštica* i druge. U ovim organizacijama bilo je zaposleno oko 2.900 radnika.

Ovdje treba istaći da 75% ukupne površine općine čine šume, pa je zbog toga osnovu privredne djelatnosti općine Olovo predstavljao uzgoj i eksploatacija šuma i industrijska prerada drveta. Stalno se radilo na planu stvaranja uslova za finalnu drvnu proizvodnju.

Poljoprivredna prizvodnja ostvarivala se na svega 23% površine (ostalih 2% otpadalo je na neplodno zemljište). Razvoj privrede općine Olovo pratio je i razvoj društvenih djelatnosti. Posebna pažnja posvećivana je zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti stanovništva, elektrifikaciji sela, izgradnji puteva, vodovoda, telegrafsko-telefonske mreže, školskog prostora i drugih komunalnih i infrastrukturnih objekata. Novoizgrađeni objekat Doma zdravlja s područnim ambulantama zadovoljavao je potrebe stanovnika općine. Urađena je elektrifikacija svih domaćinstava, izgrađeno oko 400 km asfaltnih i makadamskih puteva. Najveći broj mjesta imalo je svoje vlastite vodoopskrbne objekte. Osnovnim obrazovanjem obuhvaćeno je 100% djece, dok je Srednjoškolski centar za usmjereno obrazovanje pohađalo oko 800 učenika, od kojih je svake godine oko 10% upisivalo studije višeg i visokog obrazovanja.

U ovom periodu posebna pažnja posvećena je unapređenju trgovinske mreže i ugostiteljstva. Nosilac ovog razvoja bilo je RO *Jedinstvo Olovo* sa svoja četiri OOUR-a, a koji su djelovali u sastavu SOUR *UPI* Sarajevo.

Pošto je Olovo poznato i po banjsko-rekreativnom turizmu, posebna pažnja usmjerena je na razvoj tog sektora. Na više mjesta u dolini rijeka Bioštice i Krivaje izvire topla voda, čija temperatura iznosi i do 34 stepena celzijusa. O ljekovitosti te vode pisao je i nobelovac Ivo Andrić u svojoj pripovijeci Čudo u Olovu.[42] Veliki broj brzih brdskih rijeka na području općine bogatih ribom, posebno pastrmkom i mladicom, kao i široka šumska prostranstva i visoravni u kojima ima dosta divljači, pogodovali su uslovima za kampovanje, lov i ribolov.

U socijalističkom periodu privreda i stanovništvo Olova dali su značajan doprinos u održavanju velikih međunarodnih i svjetskih takmičenja. To se prvo odnosi na Svjetsko prvenstvo u stonom tenisu održanom u Sarajevu 1972. godine. Organizovano su odlazili učenici osnovnih škola i Gimnazije da prate to prvenstvo, a privreda je finansijski pomogla održavanje ovog velikog međunarodnog takmičenja. Svoju ljubav prema domovini privreda i građani Olova pokazali su prilikom priprema i održavanja Četrnaestih zimskih olimpijskih igara u Sarajevu 1984. godine. O tome svjedoče brojna priznanja, kao i plakete koje su dobili građani i privreda Olova. To su, uglavnom, bile zlatne, srebrene i bronzane plakete koje su dodjeljivane građanima donatorima sredstava za organizaciju i održavanje Olimpijskih igara u Sarajevu. Pored više sportskih društava u Olovu, djelovao je i fudbalski klub "Stupčanica", koji je bio ponos Olova i okoline. U Olovu su često gostovali fudbalski klubovi Željezničar, Sarajevo, Čelik i Sloboda. Utakmice su bile dobro posjećene, tako da je bilo gledalaca više nego na nekim prvoligaškim utakmicama.

U Olovu je djelovalo KUD "Stupčanica", koje je okupljalo mušku i žensku omladinu sa više sekcija. Pored nastupa u Olovu, često su gostovali širom Jugoslavije i u inostranstvu.

Omladinska radna brigada „Stupčanica" iz Olova na gotovo svim radnim akcijama širom Jugoslavije uvijek je bila među najbolje plasiranim brigadama, a omladinci udarnici, vraćali su se s ponosom u Olovo, noseći sa sobom savezna i republička odlikovanja i priznanja.

Područje općine Olovo bilo je često i poprište velikih vojnih vježbi JNA. Jedna od njih bila je i vojna vježba „*Romanija 86*", održana 1986. godine, koja je zahvatila veliko područje Bosne i Hercegovine, od Sarajeva prema Drini, zahvatajući i cjelokupno područje općine Olovo. Izgledala je kao ratno stanje. Danas, sa pristojne historijske distance, mnogi postavljaju pitanje da li je ta vojna vježba bila priprema za opsadu Sarajeva koja će uslijediti u periodu agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu 1992-1995.

S razvojem Bosne i Hercegovine i općine Olovo dolazi i do porasta broja stanovnika. Ako se pogledaju statistički podaci iz popisa stanovništva posljednjih 30 godina XX stoljeća, može se konstatovati da je stalno rastao broj stanovnika, posebno u gradovima.[43]

[42] Ivo Andrić, ČUDO U OLOVU, PRIPOVIJETKE, Srpska književna zadruga, Beograd, 1931. (Zbirka je objavljena 1939. u Beču i Lajpcigu na njemačkom jeziku, a u Varšavi na poljskom jeziku 1939. godine.)

[43] *Nacionalni sastav stanovništva*: rezultati za Republiku po opštinama i naseljenim mjestima 1991, **Statistički bilten** br. 234, Državni zavod za statistiku Republike Bosne i Hercegovine, Sarajevo, decembar/prosinac 1993, str. 80-81.

STANOVNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE			
Godina popisa	**1991.**	**1981.**	**1971.**
Muslimani	1.902.956 (43,47%)	1.630.033 (39.52 %)	1.482.430 (39,57%)
Srbi	1.366.104(31,21%)	1.320.738 (32,02%)	1.393.148 (37,19%)
Hrvati	760.852 (17,38%)	758.140 (17,38%)	772.491(20,62%)
Jugoslaveni	242.682 (5,54%)	326.316 (7,91%)	43.796 (1,17%)
Ostali i nepoznato	(%)	(%)	(%)
UKUPNO	**4.377.033**	**4.124.256**	**3.746.111**

Tabela 1. Stanovništvo Bosne i Hercegovine prema popisima iz 1971, 1981. i 1991. godine

Iz navedene tabele o popisu stanovništva u Bosni i Hercegovini mogu se vidjeti promjene, posebno kod Muslimana (Bošnjaka), koji su se do ovih popisa morali izjašnjavati kao neopredijeljeni ili kao Srbi, Hrvati ili pak kao Jugoslaveni. Posebno se može pratiti i povećanje broja stanovništva koje se izjašnjavalo kao Jugoslaveni. Uglavnom su to bili Muslimani, kao i manji broj stanovnika koji je bio u *mješovitim* brakovima.

Sve ove, ali i druge promjene, mogu se pratiti i u statističkim podacima za općinu i mjesto Olovo predstavljenim u sljedećoj tabeli:[44]

STANOVNIŠTVO OPĆINE OLOVO			
Godina popisa	**1991.**	**1981.**	**1971.**
Muslimani	12.699 (74,89%)	11.593 (70,94%)	10.546 (69,36%)
Srbi	3.193 (18,83%)	3.349 (20,49%)	3.601 (23,68%)
Hrvati	642 (3,78%)	802 (4,90%)	930 (6,11%)
Jugoslaveni	285 (1,68%)	478 (2,92%)	46 (0,30%)
Ostali i nepoznato	137 (0,80%)	119 (0,72%)	80 (0,52%)
UKUPNO	**16.956**	**16.341**	**15.203**

Tabela 2. Stanovništvo općine Olovo prema popisima iz 1971, 1981. i 1991. godine

[44] Isto, str. 80-81.

Nacionalni sastav stanovništva općine Olovo bio je sljedeći:[45]

NACIONALNI SASTAV STANOVNIŠTVA OPĆINE OLOVO			
Godina popisa	**1991.**	**1981.**	**1971.**
Muslimani	2.143 (64,72%)	1.529 (58,76%)	1.359 (66,13%)
Srbi	820 (24,76%)	614 (23,59%)	476 (23,16%)
Hrvati	94 (2,83%)	114 (4,38%)	161 (7,83%)
Jugoslaveni	202 (6,10%)	306 (11,76%)	24 (1,16%)
Ostali i nepoznato	52 (1,57%)	39 (1,49%)	35 (1,70%)
UKUPNO	**3.311**	**2.602**	**2.055**

Tabela 3. Nacionalni sastav stanovništva općine Olovo prema popisima iz 1971, 1981. i 1991. godine

[45] Isto, str. 80-81.

STANOVNIŠTVO PREMA IZJAŠNJENJU O NACIONALNOJ PRIPADNOSTI PO NASELJENIM MJESTIMA

	Ukupno	Muslimani	Srbi	Hrvati	Jugosloveni	Ostali
OLOVO	16956	12699	3193	642	285	137
Ajdinovići	137	44	93	-	-	-
Arapovača	115	-	115	-	-	-
Bakići	441	433	6	-	-	2
Berisalići	288	108	173	2	3	2
Buganovići	315	314	-	-	-	1
Brda	154	35	118	-	-	1
Bukov Do	160	160	-	-	-	-
Čude	172	85	78	-	-	9
Čuništa	674	664	7	1	2	-
Dolovi	224	222	1	-	-	1
Drecelj	291	21	257	1	3	9
Dugandžići	141	16	125	-	-	-
Glavično	351	351	-	-	-	-
Gornji Drapnići	119	53	66	-	-	-
Grabovica	81	-	80	1	-	-
Gurdići	362	333	29	-	-	-
Jelaške	599	592	-	-	-	7
Kamensko	1271	1240	-	25	1	5
Klinčići	524	514	8	-	-	2
Kolakovići	271	253	17	-	-	1
Kovačići	317	316	-	-	-	1
Krajišići	33	-	33	-	-	-
Križevići	290	174	110	1	2	3
Kruševo	275	216	58	1	-	-
Lišce	291	291	-	-	-	-
Magulica	289	-	3	270	9	7
Metilji	79	20	58	-	1	-
Milankovići	716	709	-	-	1	6
Olovo	3311	2143	820	94	202	52
Olovske Luke	844	399	422	5	15	3
Petrovići	266	262	4	-	-	-
Ponijerka	203	184	17	-	1	1
Ponor	40	16	24	-	-	-
Prgoševo	132	59	72	-	-	1
Pušino Polje	161	156	5	-	-	-
Radačići	108	-	104	-	4	-
Rečica	239	208	31	-	-	-
Rijeka	669	625	11	16	9	8
Slivnje	161	38	113	-	5	5
Solun	562	419	125	2	9	7
Stojčići	243	-	-	223	18	2
Šaševci	368	368	-	-	-	-
Vukotići	371	371	-	-	-	-
Žunova	298	287	10	-	-	1

Tabela 4. Stanovništvo prema izjašnjenju o nacionalnoj pripadnosti po naseljenim mjestima općine Olovo 1991. godine

Bosna i Hercegovina, kao središnja jugoslavenska republika sa svojih 109 općina i sa svojim značajnim strateškim položajem, bila je u planovima centralističkog Beograda, kao spoj između Srba u Srbiji preko Bosne i Hercegovine sa Srbima u Hrvatskoj. Zbog toga joj je bila predodređena vojna (namjenska) i teška industrija, za odsudnu odbranu Jugoslavije u slučaju napada iz vana.

U privilegovanom položaju u komunističkom aparatu produžene centralističke ruke iz Beograda bili su Srbi. To se vidjelo u gotovo svim sferama društvenog života: policiji, vojsci, obrazovanju, vojnoj industriji, privredi, društveno-političkim i sportskim organizacijama. Kao učitelji, profesori, policajci, vojna lica u garnizonima, privrednici, dovođeni su Srbi iz Srbije i Crne Gore i raspoređivani po općinama u Bosni i Hercegovini. Svojim dolaskom nametali su svoj jezik i ćirilicu kao pismo. Interesantno za Bosnu i Hercegovinu je i da je važeći jezik bio srpsko-hrvatski, znači nije bio ni srpski ni hrvatski nego nešto između. Brzo po njihovom dolasku, vlasti su im rješavale stambena i druga životna pitanja. Srbi dovedeni iz Srbije zauzimali su najvažnije položaje u općinskoj administraciji, policiji, školstvu, privredi i drugim djelatnostima. Time se mijenjala i nacionalna struktura gradova.

Muslimani-Bošnjaci uvijek su čuvali državu i vlast u protivteži srpskim i hrvatskim nacionalnim ideologijama. Beograd je koristio bosanskohercegovačke muslimane kao jedan od elemenata za nastanak i razvoj Pokreta nesvrstanih. U mjestima gdje su Bošnjaci i Hrvati bili u većini na svaki način provodilo se jugoslavenstvo koje je na kraju dovelo do srbizacije pred agresiju na Republiku Bosnu i Hercegovinu. Prilikom školovanja inteligencije u Bosni i Hercegovini, Srbi su se, uglavnom, oslanjali na fakultete u Srbiji, a Hrvati u Hrvatskoj, dok su Bošnjaci, uglavnom, školovani u Bosni i Hercegovini. Izrastanjem bosanskohercegovačke inteligencije i školovanjem Bošnjaka u periodu od sedamdesetih do devedesetih godina XX stoljeća, Bošnjaci postaju nezaobilazan faktor u rješavanju gotovo svih pitanja, kako u općinama i regijama tako i u republičkim i federalnim organima, izborivši se za status nacije. Kao nacija Bošnjaci-Muslimani izjednačeni su s ostalim narodima i postali su konstitutivni narod u tadašnjoj Jugoslaviji. To se može vidjeti i u popisima stanovništva iz 1971. i 1981. godine, kada Muslimani izražavaju svoj identitet i postaju najbrojniji narod u Bosni i Hercegovini, što su uvijek i bili. U ranijim popisima oni su najčešće bili neopredijeljeni dok ih se jedan broj izjašnjavao kao Srbi, Hrvati i Jugoslaveni, a sve da bi mogli dobiti posao i napredovati u službi.

Ni općina Olovo nije izgledala drugačije od ostatka Bosne i Hercegovine. Iako je bošnjačko stanovništvo u Olovu činilo preko 70% stanovništva općine u posljednja tri popisa zadnje tri decenije XX stoljeća, ono je imalo drugorazrednu ulogu u društveno-političkom životu općine. U Olovo je doseljen značajan broj Srba iz Srbije i Crnogoraca iz Crne Gore, gdje su se zaposlili u gotovo svim sferama društvenog života. Oni su prednjačili među nastavnim kadrom u osnovnim školama i Srednjoškolskom centru. U četiri osnovne škole, kao i u srednjoj školi, godinama su bili direktori porijeklom iz Srbije i Crne Gore. Bošnjaci koji su završili fakultete između 60-ih i 70-ih godina XX stoljeća, zapošljavali su se, uglavnom, širom Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije, Austrije, Njemačke. U Olovu za njih *nije bilo* mjesta, samo su se mogli zaposliti podobni, koje je birala tadašnja politička struktura u kojoj su većinu činili Srbi i Crnogorci.

Da su u privilegovanom položaju bili stanovnici srpske i crnogorske nacionalnosti može se vidjeti i po društveno-stambenom fondu. Preko 80% društvenih većih stanova dobijali su Srbi, dok su garsonjere i jednosobne stanove uglavnom dobijali *„zaslužni"* Bošnjaci.

Kao i u školstvu, tako su u općinskoj administraciji, društveno-političkim organizacijama, privredi, policiji, zdravstvu, Srbi i Crnogorci, uglavnom, bili rukovodeći kadar, na što niko nije obraćao pažnju, pa je ta nenormalnost, na određeni način, bila *normalna.*

7. Prvi višestranački izbori u Socijalističkoj republici Bosni i Hercegovini

Još „uoči XIV vanrednog kongresa SKJ (januar 1990.) politički sukobi u Jugoslaviji su kulminirali, a različite političke opcije gotovo iskristalizirane. Savez komunista Jugoslavije je bio na vrhuncu svog nejedinstva. Sve je jasnije bilo da je on, bez obzira na obećanu temeljitu unutarnju reformu i reorganizaciju, istrošio svoju historijsku ulogu i kohezione mogućnosti".[46]

Nakon raspada SKJ na XIV Kongresu, održanom 20-22. januara 1990. godine, bosanskohercegovački komunisti donijeli su odluku kojom je omogućeno da se Ustav Bosne i Hercegovine izmijeni, kako bi se omogućilo osnivanje većeg broja političkih stranaka i uspostava višestranačke parlamentarne demokratije, pod uslovom da sve novoosnovane stranke uvažavaju teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine i da njihovi programi nemaju nacionalistički karakter.

Savez komunista Bosne i Hercegovine promijenio je ime u *Socijaldemokratsku partiju Bosne i Hercegovine*, koja se i dalje zalagala za opstanak Jugoslavije, ali se protivila da Bosna i Hercegovina ostane u krnjoj Jugoslaviji. Od tadašnjih društveno-političkih organizacija nastaju posebne stranke. Od Socijalističkog saveza radnog naroda Bosne i Hercegovine nastao je *Demokratski socijalistički savez* (DSS), a od Saveza socijalističke omladine Bosne i Hercegovine nastala je nova stranka pod nazivom *Demokratski savez Bosne i Hercegovine* (DS). Nakon ovoga, uslijedilo je osnivanje niza drugih političkih stranaka.

Jedna od prvih novoosnovanih stranaka u Bosni i Hercegovini bila je i *Stranka demokratske akcije* (SDA). Incijativni odbor za osnivanje SDA sastao se u Sarajevu 27. marta 1990. godine s ciljem da pripremi organizaciju osnivačke skupštine. Osnivačka skupština SDA održana je u Sarajevu 26. maja 1990. godine. Za predsjednika SDA izabran je Alija Izetbegović.

Zatim je 12. jula 1990. godine formirana *Srpska demokratska stranka* (SDS), a za predsjednika je izabran Radovan Karadžić. Formiranje SDS-a odvijalo se pod mentorstvom Socijalističke partije Srbije (SPS) i njenog predsjednika Slobodana Miloševića. SDS je pod kontrolom Slobodana Miloševića i Radovana Karadžića zagovarala velikosrpsku politiku i bila glavna politička snaga u urušavanju državnih institucija u Bosni i Hercegovini. Zalagali su se za podjelu Bosne i Hercegovine.

[46] Muhamed Filipović i Nijaz Duraković, **TRAGEDIJA BOSNE**, Valter, Sarajevo, 2002, str. 144.

U Bosni i Hercegovini bio je prisutan i *Srpski pokret obnove* (SPO) Vuka Draškovića, koji je djelovao na prostoru koji su smatrali *svim srpskim zemljama*, odnosno prostoru Velike Srbije.

Predsjednik tadašnje vlade Savezne Jugoslavije Ante Marković je 27. jula 1990. godine, na Kozari, formirao novu političku stranku pod nazivom *Savez reformskih snaga Jugoslavije*. Znakovito je da ova stranka nije djelovala u ostalim republikama SFRJ, što se može povezati s time da je formirana s ciljem da se oslabe probosanske snage.

Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine (HDZ BiH) osnovana je u Sarajevu 18. augusta 1990. godine. Za predsjednika je izabran Davor Perinović, zatim Stjepan Ključić, a potom Mate Boban.

U Sarajevu je 18. septembra 1990. godine formirana još jedna stranka pod nazivom *Muslimanska bošnjačka organizacija* (MBO), na čelu s Adilom Zulfikarpašićem. "Uz spomenute stranke do izbora u novembru 1990. godine, formirane su još 33 stranke."[47]

Formiranje stranaka odvijalo se, dakle, po dva osnova:[48]

1. putem reformi ranijih društveno-političkih organizacija, koje su postojale u jednopartijskom sistemu: Saveza komunista Bosne i Hercegovine, Saveza socijalističke omladine Bosne i Hercegovine i Socijalističkog saveza radnog naroda Bosne i Hercegovine i
2. putem formiranja novih političkih stranaka, koje neće imati hipoteku prošlosti. Kao nove političke stranke formirane su tokom 1990. godine: Stranka demokratske akcije; Srpska demokratska stranka i Hrvatska demokratska zajednica.

Na prvim višestranačkim demokratskim izborima u Bosni i Hercegovini, održanim 18. novembra 1990. godine, pobIjedile su nacionalne stranke SDA, HDZ i SDS, koje su formirale Vladu. „Najbolji izborni rezultat postigla je Stranka demokratske akcije. Ova stranka je u Skupštini Republike Bosne i Hercegovine osvojila 86 ili 35,85% poslaničkih mjesta. Po izbornim rezultatima slijede Srpska demokratska stranka sa 30%, a Hrvatska demokratska zajednica sa 18,35% osvojenih poslaničkih mandata. Budući da su ove tri stranke u izbornoj kampanji nastupile koaliciono, one su u republičkom parlamentu – Skupštini SR Bosne i Hercegovine osvojile 84% poslaničkih mandata. Sve druge stranke, koje se razumijevaju kao blok građanskih stranaka, njih devet, osvojile su 16% poslaničkih mandata u Parlamentu Bosne i Hercegovine."[49]

Nakon što su nacionalne stranke uspostavile vlast, počela je politička borba na jednoj strani stranaka koje su bile za Bosnu i Hercegovinu i očuvanje njene državnosti, a na drugoj strani stranaka koje su bile za njenu podjelu.

„Srpska demokratska stranka tvrdila je da je Bosna samo jedna administrativna jedinica, a nikako država. Za SDS suverenost Bosne i Hercegovine ′mora biti ograničena i vezana za Jugoslaviju′."[50]

---

[47] Mirko Pejanović, **OGLEDI O DRŽAVNOSTI I POLITIČKOM RAZVOJU BOSNE I HERCEGOVINE** (treće dopunjeno izdanje), TKD Šahinpašić, Sarajevo, 2013, str. 84.
[48] Isto, str. 84.
[49] Isto, str. 89.
[50] Muhamed Filipović, **BOSNA I HERCEGOVINA – NAJVAŽNIJE GEOGRAFSKE, HISTORIJSKE, KULTURNE I POLITIČKE ČINJENICE**, Compact-E, Sarajevo, 1997, str. 109.

Ogromni potencijali JNA u ljudstvu i tehnici premještaju se na teritoriju Socijalističke republike Bosne i Hercegovine, u periodu 1990-1992. godine. U drugoj polovini 1991. godine skoro otvoreno i masovno, Srbi na teritoriji Socijalističke republike Bosne i Hercegovine formiraju vojne oružane formacije srpskog naroda u područjima s većinskim srpskim stanovništvom, koje su sačinjavale tzv. srpska teritorijalna odbrana i dobrovoljačke jedinice. Kolone JNA, rezervista i dobrovoljaca špartaju putevima Bosne i Hercegovine, često uznemiravajući stanovništvo mjesta i gradove kroz koje su prolazili.

Velikosrpska propaganda putem elektronskih i printanih medija stalno je emitovala priloge o tobožnjem stradanju Srba kojima treba pomoći. JNA i druge srpske vojne formacije zauzele su skoro sve PTT i TV repetitore, usmjeravajući ih u pravcu Beograda, a vremenom su blokirali veze za Sarajevo, kao i legalne organe vlasti. Dok su dužnosnici iz redova SDS-a na svim nivoima vlasti, posebno na republičkom, blokirali, otežavali i onemogućavali donošenje odluka od značaja za integritet Bosne i Hercegovine, na terenu su s istomišljenicima i sljedbenicima potkopavali i urušavali legalne institucije vlasti, kao i ukupnu sigurnost zemlje.

Proglašavanjem i uspostavljanjem "srpskih autonomnih oblasti" tokom 1991. godine, pa sve do polovine januara 1992. godine izvršena je destrukcija nadležnosti legalnih organa vlasti.

Tako je "**srpsko stanovništvo olovske opštine**" septembra 1991. godine donijelo odluku o pripajanju "SAO Romaniji".[51]

"S tim u vezi Glavni odbor SDS Olova je ocijenio da je u toj opštini ′znatno porasla uznemirenost među srpskim narodom′, optuživši rukovodstvo lokalne SDA da za to snosi odgovornost. Pored toga, navodi se kako je ′broj Muslimana u Olovu vještački povezan sjedinjenjem mjesnih zajednica Kaljine i Knežine koje su pripadale opštini Sokolac′."[52]

Uporedo sa "saoizacijom", uslijedilo je nelegalno uspostavljanje "skupština srpskog naroda".

Destrukcija vlasti i integriteta Republike Bosne i Hercegovine nastavljena je 9. i 10. novembra 1991. godine organizovanjem plebiscita na kojem se srpski narod izjasnio o ostajanju u zajedničkoj državi sa Srbijom, Crnom Gorom, SAO Krajinom, SAO Slavonijom, Baranjom, kao i s drugima koji se za taj ostanak izjasne (Velika Srbija).

Poslanici Kluba Srpske demokratske stranke Bosne i Hercegovine, zajedno s poslanicima Srpskog pokreta obnove u Skupštini SR Bosne i Hercegovine, 24. oktobra 1991. godine, na konstituirajućoj sjednici, donijeli su "**Odluku o osnivanju Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini**", kao "**najviši predstavnički i zakonodavni organ srpskog naroda u Bosni i Hercegovini**".[53]

"′**Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini**′ je, polazeći od sumnjivih rezultata izjašnjavanja na *Plebiscitu srpskog naroda*, održanom 9. i 10. novembra 1991, na svojoj drugoj sjednici od 21. novembra 1991, verifikovala sve dotadašnje odluke o formiranju kolaboracionističkih srpskih

[51] *Javnost*, 11. maj 1991, str. 3.
[52] Isto.
[53] *Javnost*, 26. oktobar 1991, str. 1.

organa vlasti - ′odluke o proglašenju Srpske autonomne regije i autonomnih oblasti u Bosni i Hercegovini′.”[54]

Tom su “odlukom” verifikovane sljedeće “srpske autonomne regije i oblasti”:

1. *Autonomna regija Krajina*;
2. *Srpska autonomna oblast Hercegovina*;
3. *Srpska autonomna oblast Romanijsko-birčanska*;
4. *Srpska autonomna oblast Semberija*;
5. *Srpska autonomna oblast Sjeverna Bosna*.[55]

Neposredno s održanim “plebiscitom“, srpski narod općine Olovo izjasnio se i o osnivanju općine srpskog naroda u sastavu “SAO Romanija“ (općina Olovo je, zajedno s općinama Han-Pijesak, Pale, Vlasenica, Sokolac, Šekovići i dijelovima općine Rogatica ušla u sastav SAO Romanijsko-birčansku).

“′Skupština srpskog naroda Olovo′, na sjednici održanoj 18. novembra 1991, donijela je ′Odluku o osnivanju Opštine srpskog naroda Olovo′. Tom ′odlukom′ utvrđene su i granice ′Srpske opštine Olovo′.”[56]

Važno je naglasiti kako je ovo urađeno čak i prije nego što je Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini donijela **Preporuku o osnivanju skupština opština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini**[57] 11. decembra 1991. godine.

“U Šekovićima je 8. januara 1992. konstituirana *Autonomna regija Birač*, ′kao sastavni dio Srpske Republike Bosne i Hercegovine, a samim time i Jugoslavije′. U njen sastav su, ′poštujući volju naroda izrečenu demokratskim putem′, ušle opštine Šekovići i Vlasenica sa cjelokupnom teritorijom i dijelovi opština Kalesija, Živinice, Kladanj, Zvornik, Olovo, Bratunac i Srebrenica. Za predsjednika ′regije′ izabran je Milorad Vukajlović, a za mandatara ′vlade′ imenovan je mr. Milenko Stanić.”[58]

Dan nakon toga, 9. januara 1992. godine, tzv. Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini je, na svom petom zasjedanju, usvojila “**Deklaraciju o proglašenju Republike srpskog naroda Bosne i Hercegovine**”. Na taj je način “**na područjima srpskih autonomnih regija i oblasti i drugih srpskih etničkih cjelina u Bosni i Hercegovini**” proglašena “**Srpska republika Bosna i Hercegovina**”, “**kao federalna jedinica u sastavu savezne države Jugoslavije**”.[59]

---

[54] Arhiv Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu (u daljem tekstu: AIIZ), inv. br. 3-491/5, Odluka o verifikaciji proglašenih srpskih autonomnih oblasti u Bosni i Hercegovini; *Javnost*, 7. decembar 1991, str. 10.

[55] Isto.

[56] AIIZ, inv. br. 3-491/9, Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, Broj: 36-02/91, Sarajevo, 21. novembar 1991. - Odluka o teritorijama opština, mjesnih zajednica i naseljenih mjesta u Bosni i Hercegovini koja se smatraju teritorijom savezne države Jugoslavije; *Javnost*, 7. decembar 1991, str. 2 – Odluka o osnivanju Opštine srpskog naroda Olovo.

[57] AIIZ, inv. br. 3-453, Preporuka o osnivanju skupština opština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, *Službeni glasnik srpskog naroda u Bosni i Hercegovini*, br. 1, Sarajevo, 15. januar 1992, str. 9.

[58] *Javnost*, 18. januar 1992, str. 2.

[59] *Javnost*, 11. januar 1992, str. 1.

"'**Srpske autonomne oblasti**' su već u januaru 1992. obuhvatale 62,94% (ili 32.222 km^2) državne teritorije, a 13. marta 1992. Srpska demokratska stranka Bosne i Hercegovine je, na osnovu toga, podnijela i '**zvaničnu ponudu**' o podjeli Bosne i Hercegovine (61,06% prema 38,4% ili 32.260 km^2 prema 18.862 km^2)."[60]

Nestabilno političko stanje u SFRJ još od osamdesetih godina prošlog stoljeća reflektovalo se na ukupno stanje prilika i u Bosni i Hercegovini. Ključni moment koji je direktno nagovijestio destabilizaciju sigurnosnog ambijenta je, bez ikakve sumnje, razoružanje Teritorijalne odbrane Bosne i Hercegovine i stavljanje tog naoružanja pod kontrolu JNA, na čijem su čelu bila lica srpske nacionalnosti. Nakon toga političko rukovodstvo srpskog naroda u Bosni i Hercegovini aktivira proces osnivanja srpskih paradržavnih autonomnih oblasti (SAO) u Bosni i Hercegovini: (SAO Bosanska krajina, SAO Hercegovina, SAO Romanija, SAO Birač i SAO Semberija). Naime, na savjetovanju na Palama, održanom 7. septembra 1991. godine, zvaničnici SDS-a aktivirali su kampanju "regionalizacije", odnosno formiranja srpskih autonomsnih oblasti.[61] Cilj osnivanja ovih oblasti je, prvenstveno i dobro isplanirano, da Srbi u njima budu većinsko stanovništvo kako bi imali dovoljnu političku podršku prilikom donošenja planiranih odluka.

Potom, srpsko rukovodstvo u Bosni i Hercegovini intenzivira pripreme za formiranje nacionalnih institucija koje će biti garant funkcionisanja takve politike. U ovim srpskim autonomnim oblastima aktivirana je ciljana centralno vođena politika etničko-kulturnog objedinjavanja koju su sprovodili politički i vojni predstavnici bosanskih Srba.

Na drugom zasjedanju Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, 21. novembra 1991. godine, donesena je odluka o verifikaciji proglašenih srpskih autonomnih oblasti u Bosni i Hercegovini. Prema toj odluci "Romanijsko-birčanskoj srpskoj autonomnoj oblasti" pripali su: Vlasenica, Han-Pijesak, Pale, Sokolac, Olovo i Šekovići, te dijelovi općine Rogatica i drugih općina s većinskim srpskim narodom sa sjedištem u Sarajevu. Da se radilo o ciljano jednostrano planiranom objedinjavanju teritorija "SAO Romanija-Birač", govori činjenica da u praksi ove teritorije nikada nisu bile u funkciji kao jedna cjelina, već su djelovale kao zasebne regije: SAO Romanija i SAO Birač.[62]

Autonomna regija Birač osnovana je 8. januara 1992. godine, u čiji sastav je ušao cjelokupni teritorij općina Vlasenica i Šekovići, te dijelovi općina Kalesija, Živinice, Kladanj, Zvornik, Olovo, Bratunac i Srebrenica. Predsjednik Skupštine opštine Šekovići Milorad Vukajlović izabran je za predsjednika "Autonomne regije Birač", predsjednik Skupštine opštine Vlasenica Milenko Stanić za mandatara "vlade", a pravnik iz *Boksita Milići* Tomislav Bobar za sekretara "vlade".[63]

---

[60] Smail Čekić, **AGRESIJA NA REPUBLIKU BOSNU I HERCEGOVINU – PLANIRANJE, PRIPREMA, IZVOĐENJE** (knjiga 1) (U daljem tekstu AGRESIJA...), Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava/Kult B, Sarajevo, 2004, str. 503.

[61] Odluka o imenovanju štaba za regionalizaciju, SDS Bosne i Hercegovine, Gradski odbor Sarajevo, br. 01-37-1/92, 25. septembar 1991./SAO 4-2269-SAO 4-269.

[62] Patrick J. Treanor, **LIDERI SRPSKE DEMOKRATSKE STRANKE. RUKOVODSTVO BOSANSKIH SRBA 1990-1992.**, Bosna i Hercegovina – jezgro velikosrpskog projekta, Zbornik radova (urednik Sonja Biserko), Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Beograd, 2006, str. 201-392.

[63] Zoran Popović, **AUTONOMNA REGIJA BIRAČ, EKONOMSKI I POLITIČKI INTERES**, „Javnost", 18. januar 1992, str. 2.

Bitno je naglasiti da je nacionalna struktura ove regije bila: Srba 53,9%, Muslimana 43,8%, Hrvata 0,1% i Ostalih 2,2%[64], što upućuje na jasan zaključak da je cilj organizovanja "Srpskih autonomnih regija" bio stvoriti većinu srpskog stanovništva u njima, te se domoći svih važnijih bazno-sirovinskih kapaciteta u Bosni i Hercegovini raspoređenih "uglavnom na područjima sa većinskim ili pretežno muslimanskim stanovništvom".[65]

7.1. Prvi višestranački izbori na području općine Olovo

Pred prve višestranačke izbore u Olovu, kao i ostalim djelovima Bosne i Hercegovine, osjećala se psihoza straha. Olovo kao važna raskrsnica puteva bilo je interesantno svim političkim opcijama. Jaka propaganda dolazila je iz obližnjih mjesta Sokoca i Han-Pijeska, jer je olovska drvna industrija bila u sastavu "Šipada" sa sjedištem u Sokocu. Politička mašinerija iz Beograda već je na tom području instalirala svoje kadrove koji su stalno govorili o ugroženosti Srba.

Od saznanja u javnosti o *Memorandumu SANU* iz 1986. godine, preko prijetećeg govora Slobodana Miloševića 28. juna 1989. godine na Gazimestanu na Kosovu polju, prilikom obilježavanja 600. godišnjice Kosovske bitke, o tome da "će Srbi i ratovati za svoje ciljeve ako bude trebalo"[66], osjećala se velika napetost. Srpski kadrovi u društveno-političkom životu Olova postajali su sve drskiji i tražili nemoguće. Vozači kamiona lijepili su fotografije Slobodana Miloševića po kamionima, a po mnogim kancelarijama skidane su Titove slike, a postavljane slike Slobodana Miloševića. Sve to izazivalo je nevjericu kod bošnjačkog stanovništva. Politička i ekonomska kriza osjećala se i u Olovu. Nestanak osnovnih životnih namirnica, kao i pogonskog goriva, bila je svakodnevnica.

Teritorijalna odbrana Olova, kao i svih mjesta u Bosni i Hercegovini, razoružana je, a naoružanje, materijalno-tehnička sredstva, kao i municija smješteni su u kasarne JNA u Han-Pijesku i na Koranu (Pale). Brigada teritorijalne odbrane bila je sastavljena od stanovnika općina Sokolac, Han-Pijesak, Olovo i Rogatica. Sve te općine davale su po jedan bataljon. Komandant te jedinice bio je general Dragomir Milošević koji je kasnije osuđen na 15 godina zatvora zbog držanja Sarajeva u opsadi i zločina prema civilnom stanovništvu.[67]

Održavanje XIV vanrednog Kongresa SKJ odrazilo se i na Olovo. Po povratku u Olovo, delegat Kongresa Fadil Karičić govorio je o raspadu SKJ-a, te kako je došlo ružno vrijeme. U razgovorima vođenim s delegatom Kongresa iz Olova, govoreno je da je prvo došlo do sukoba srpskog i slovenačkog izaslanstva i to zbog uvođenja unitarne Jugoslavije, odnosno uvođenja sistema glasanja

[64] ICTY, **REGIONALIZACIJA – DEMOGRAFSKO-EKONOMSKI I DRUGI BITNI ASPEKTI**, Sarajevo, januara 1992. godine, str. 52.
[65] Isto, str. 17.
[66] Muhamed Filipović i Nijaz Duraković, nav. dj., str. 75.
[67] ICTY, Predmet br.: IT-98-29/1, Pred Pretresnim vijećem – Tužilac protiv Dragomira Miloševića, *Presuda*, 12. decembar 2006. godine.

"jedan čovjek jedan glas", čiji je prijedlog odbijen. Slovenci su, između ostalog, predlagali konfederalizaciju partije i države, odnosno uvođenje političkog pluralizma, potom su predlagali izbacivanje zakonske odredbe o tzv. verbalnom deliktu i drugo, ali ništa nije prošlo.

Svi su prijedlozi slovenske delegacije odbijeni, dok su srpski prijedlozi prihvaćeni većinom glasova. Poslije dva dana rada, delegacija Slovenije je navečer 22. januara 1990. godine napustila kongresnu dvoranu "Sava", praćena aplauzom srpskih delegata. Vođa srpskih delegata Slobodan Milošević predložio je da Kongres nastavi rad i taj prijedlog je dao na glasanje. Nakon toga i hrvatska delegacija je napustila Kongres, što je bio kraj Saveza komunista Jugoslavije. Kongres je 30. januara 1990. godine završio svoj rad. Tako je nakon 45 godina neprikosnovene vladavine prestao rad Saveza komunista Jugoslavije. Završena je era jednopartijskog sistema, a počeo period višestranačkog organizovanja i djelovanja. Nakon osnivanja i registracije više političkih stranaka u Bosni i Hercegovini i u Olovu su održane osnivačke skupštine novoformiranih stranaka.

Na prvim višestranačkim izborima održanim 18. novembra 1990. godine na području općine Olova učestvovale su četiri političke stranke i to: SDA, SDS, SDP i Savez reformskih snaga. Prema izvještajima o rezultatima izbora, SDA je ostvarila 58,40% glasova, SDS 15,94%, SDP 15,20% i SRS 10,50% glasova.[68]

Važno je napomenuti kako su izbori, kao i predizborne aktivnosti, prošli u najboljem redu.

Shodno rezultatima izbora, podijeljeni su i mandati, te je SDA dobila 23, SDS 6, SDP 6 i SRS 4 mandata. Prvom postizbornom dogovoru održanom 5. decembra 1990. godine pristustvovali su predstavnici četiriju stranaka. Na istoj sjednici data je svečana izjava, izvršena verifikacija mandata te izabrane komisije skupštine. Na kraju sjednice izabran je predsjednik SO Olovo i to Taib Gogić iz SDA, tajnim glasanjem sa 23 glasa "ZA" i 8 "uzdržanih". Po obavljenom glasanju, odbornici SDS-a napustili su sjednicu. Druga sjednica SO Olovo održana je 8. januara 1991. godine, kada je izabran predsjednik Izvršnog odbora Skupštine općine Olovo - Safet Ivojević.

Predstavnici ostalih stranaka smatrali su da se na taj način krše odredbe člana 1. Statuta općine, a koje se odnose na različitu nacionalnu pripadnost predsjednika Izvršnog odbora i predsjednika Skupštine općine.

Glavni odbor SDS-a i klub delegata SDS-a Olovo na sastanku 23. septembra 1991. godine donio je nelegalnu odluku o izdvajanju tzv. Srpske opštine Olovo i pripajanju "SAO Romaniji"[69], što je još više zakomplikovalo ionako tešku situaciju.

Rukovodstvo SDS-a općine Olovo, u saradnji s vojnim rukovodstvom kasarne JNA u Han-Pijesku, pod komandom tadašnjeg pukovnika Dragomira Miloševića, u drugoj polovini 1991. i početkom 1992. godine vršilo je temeljite pripreme za okupaciju Olova i istrebljenje Bošnjaka s prostora ove općine.

---

[68] Mirko Pejanović, nav. dj., str. 89.

[69] AIIZ, inv. br. 3-491/9 Skupštine srpskog naroda u BiH, br. 36-02/91, Sarajevo, 1.11.1991. godine - Odluka o teritorijama općina, MZ i nasljenim mjestima u BiH koja se smatraju teritorijom savezne države Jugoslavije, *Javnost,* 7. 12. 199l. godine, str. 10.

Vojska iz kasarne u Han-Pijesku, pod kontrolom srpskih oficirskih kadrova, iako je bila na teritoriji druge općine, bila je pripremljena i spremna za okupaciju i Olova. Ova kasarna teritorijalno je pokrivala općine Han-Pijesak, Sokolac, Rogaticu, Kladanj, Vlasenicu i Olovo. Komandant te kasarne pukovnik Dragomir Milošević, u saradnji s političkim srpskim liderima spomenutih općina, a po instrukcijama političkih i vojnih subjekata Srbije i bosanskih Srba, vršio je organizacione i stručne pripreme srpskog stanovništva za napad i eliminisanje Bošnjaka s tog prostora, a koji su Srbi davno planirali prisvojiti.

II.

UČEŠĆE SRBIJE I CRNE GORE U ZLOČINIMA

1. Srpska nacionalistička ideologija

Korijeni srpske nacionalističke ideologije sežu još od Kosovske bitke iz 1389. godine, da bi se intenzivirali u nadolazećim događajima tokom srpskih pobuna, 1804. i 1812. godine, Balkanskim ratovima, Prvim svjetskim ratom 1914-1918. godine, da bi kulminirali stvaranjem Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (Kraljevine SHS), odnosno Kraljevine Jugoslavije, kao i Drugim svjetskim ratom 1941-1945. godine. Svaki od ovih perioda imao je dalekosežne posljedice po Bosnu i Hercegovinu, završavajući se nebrojenim zločinima i genocidom, uglavnom nad Bošnjacima, praćenim, u prvom redu, posrbljavanjem i iseljavanjem nesrpskog stanovništva s područja koja su Srbi smatrali ekskluzivno svojim područjima.

Svi navedeni, kao i drugi događaji, direktno su utjecali na građane i granice Republike Bosne i Hercegovine. Historijske prirodne granice Bosne i Hercegovine očuvane su stoljećima. Bosna i Hercegovina jedna je od rijetkih država koja ima prirodne granice koje su nastojali sužavati velikosrpski i velikohrvatski projekti.

Često se pokušavalo raditi na razbijanju teritorija Bosne i Hercegovine u različitim historijskim okolnostima, a naročito u vrijeme Kraljevine Jugoslavije, kada je njen nacionalni teritorij - teritorijalna cjelovitost razbijena, na četiri banovine, u kojima su Muslimani - Bošnjaci bili manjina. Granice Bosne i Hercegovine stabilizovane su stvaranjem federativne Jugoslavije. Formiranjem Federativne narodne republike Jugoslavije (FNRJ), 1945. godine, odnosno Socijalističke federativne republike Jugoslavije (SFRJ) 1963. godine, jedna od njenih republika bila je i Socijalistička republika Bosna i Hercegovina, s jasno definisanim granicama.

Ustavnim promjenama u Kraljevini Jugoslaviji i Socijalističkoj federativnoj republici Jugoslaviji (SFRJ), a koje su se odnosile na Socijalističku republiku Bosnu i Hercegovinu, stalno se težilo da u tim regionalnim zajednicama uglavnom Srbi imaju dominirajuću ulogu i većinu. To se naročito vidjelo na primjeru općine Olovo.

2. Velikosrpska ideologija i politika: buđenje, jačanje i realizacija

Na kraju XX stoljeća ponovo je pokrenut rat na Balkanu s ciljem stvaranja etnički homogene države *Velike Srbije*. Kompletna politička, vojna, ekonomska i vjerska moć u Socijalističkoj federativnoj republici Jugoslaviji (SFRJ) koncentrisana je u Beogradu i upregnuta u njenu realizaciju.

Sve je išlo naruke velikosrpske ideologije i velikosrpske politike. Njeni ideolozi, naročito poslije smrti Josipa Broza Tita, otvoreno su tražili ukidanje Ustava iz 1974. godine i ukidanje autonomije pokrajina Vojvodine i Kosova.

Srpski akademici, svojim Memorandumom iz 1986. godine, kritikuju Ustav SFRJ iz 1974. godine, navodeći da se etničke granice ne poklapaju sa stvarnim AVNOJevskim granicama unutar Jugoslavije. Memorandum je poslužio kao putokaz Slobodanu Miloševiću u vrijeme *Godina raspleta*[70], kako je on naslovio svoju knjigu objavljenu 1989. godine, uz konstantno ponavljanje rečenice koja je odavala smisao i ideologiju cjelokupne srpske politike: "**Svi Srbi u jednoj državi**".

Posebno je bio prijeteći Miloševićev govor, na obilježavanj 600. godišnjice mitom obavijene bitke na Kosovu polju, na Gazimestanu, 28. juna 1989. godine, pred milionskom masom ljudi. U jednom dijelu govora, nabijenog emocijama, Slobodan Milošević je izgovorio ono što će uslijediti, a mnogima je zaledilo krv u venama: „*Danas, šest stotina godina kasnije, mi smo ponovo u bitkama i pred bitkama. To nisu oružane borbe, mada se i takve bitke ne mogu isključiti ponovo.*"[71]

Slobodan Milošević je imao glavnu ulogu i u jugoslavenskoj drami razbijanja, raspada jedinstvene države, kao i u vođenju agresorskog rata u Sloveniji i Hrvatskoj, te kasnijem premještanju ogromnog potencijala JNA na teritoriju Republike Bosne i Hercegovine, kao i u prenošenju agresije na njenu teritoriju.

Od 1990. godine počinje "nacionalno buđenje" i pripreme srpskog stanovništva u Bosni i Hercegovini i u vrhovima Republike Srbije i Generalštaba Oružanih snaga Socijalističke federativne republike Jugoslavije (GŠ OS SFRJ), kao i pripremanje uslova za pripajanje (prisajedinjenje) Bosne i Hercegovine "matici". Pripreme bosanskohercegovačkih Srba bile su masovne, sveobuhvatne i polazile su od političkog vrha Srbije i preko SDS-a Bosne i Hercegovine.

Uporedo s nacionalističkim buđenjem i ideologijom cjelokupne srpske politike da ***svi Srbi moraju živjeti u jednoj državi***, održani su prvi višestranački izbori u Socijalističkoj republici Bosni i Hercegovini.

Velikosrpska ideja može se pratiti u kontinuitetu, s većim i manjim intenzitetom, od Ilije Garašanina 1844. godine i njegovog *Načertanija,* preko četničkog ideologa Stevana Moljevića, koji je u svom spisu *Homogena Srbija* (1941) definisao teritorije i granice *Velike Srbije* i predložio zločinačke metode "etničkog čišćenja" i genocidnog iskorjenjivanja drugih naroda na zacrtanom teritoriju. On taj teritorij detaljno formuliše i navodi područja koja će pripadati pojedinim srezovima. Porazom četnika, nosilaca velikosrpske ideologije, politike i prakse, 1945. godine taj projekt je umiren.

Do današnjih dana srpska, pa i jugoslavenska historiografija, nije dovoljno obradila ulogu Srbije u Drugom svjetskom ratu, nego je dosta površno obrađivana u pojedinim studijama. Uloga Srbije u tom ratu zasjenjena je *mitologijom*[72] koja prikazuje Srbe kao sinonime antinacističkog otpora, a Hrvate i Muslimane - Bošnjake kao sinonime pronacističke kolaboracije. Historijski dokumenti, kao i činjenice, međutim govore drugačije.

---

[70] Slobodan Milošević, **GODINE RASPLETA**, BIGZ Beograd, 1989, str. 350.

[71] Kjell Arild Nilsen, **MILOŠEVIĆ U RATU I HAGU - DOKUMENTACIJA** (s norveškog preveo dr. Rasim Muratović), Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2013, str. 69.

[72] Philip J. Cohen, **SRPSKI TAJNI RAT, PROPAGANDA I MANIPULACIJA HISTORIJOM** (preveo Hasan Rončević), Sarajevo, 1996, str. 21-24.

Iz svih historiografskih izvora vidi se da je matica srpskog nacionalističkog političkog, intelektualnog i vjerskog vođstva, za razliku od srpskog antifašizma, navela na kolaboriranje sa *Silama osovine* u Drugom svjetskom ratu, nasuprot mitologiji Srba da su pripadali otporu. Tako je ključnu ulogu u istrebljenju Jevreja u Srbiji imao pronacistički režim generala Milana Nedića, srpski fašistički pokret *Zbor*, te razne srpske državne sigurnosne snage, uključujući Srpsku državnu stražu, Srpski dobrovoljački korpus, beogradsku Specijalnu policiju, Srpski gestapo, kao i četničke gerilske bande Koste Pećanca i četnike Draže Mihailovića.[73]

Poznato je u historiografiji da su *jugoslavenski četnici*[74] angažirani na stvaranju *Velike Srbije*, operisali u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Makedoniji, kao i u Nedićevoj Srbiji. Tom prilikom izvršili su brojne zločine, uključujući i zločin genocida nad Bošnjacima Sandžaka i Bosne i Hercegovine.

Malo je poznato da su srpske kolaboracionističke snage i formacije, uključujući Srpski gestapo, Srpsku državnu stražu i Ljotićev Srpski dobrovoljački korpus, djelovale izvan granica Nedićeve države, uz odobrenje *Sila osovine*. Srbi izvan Srbije i Crne Gore bili su podijeljeni između četnika i partizanskog otpora koji je rastao. U hrvatskoj marionetskoj državi Nezavisnoj državi Hrvatskoj (NDH) ustaški režim, postavljen od nacista, bio je odbačen velikim dijelom među Hrvatima i Bošnjacima, kao i među Srbima koji su se u jednom broju priključili partizanskom otporu, a drugim većim dijelom četničkim jedinicama, često mijenjajući uniforme, a nikada i ideje.

Srbi u Srbiji su se masovnije priključivali partizanima tek nakon povlačenja Nijemaca, nakon što je u oktobru 1944. godine srušen Nedićev režim, čija se Vlada i on lično povukla prema Beču, pred napredovanjem sovjetskih snaga i partizanskih saveznika. Ti *novi partizani*[75] uključivali su se u desetinama hiljada u partizanske jedinice nakon Titovog obećanja amnestije i nakon poziva srpskog kralja u izbjeglištvu da se priključe Titovim snagama. Rat u Srbiji završen je u oktobru 1944. godine, nakon povlačenja Nijemaca, šest mjeseci prije nego što se završio u Hrvatskoj, Sloveniji i Bosni i Hercegovini. Novi partizani, odnosno mobilizirani četnici, ponovo čine velike zločine ulaskom u gradove u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj.

„Nakon rata, Britanci su izručili *desetine hiljada Jugoslovena"*[76] iz Blajburga u Austriji Titovim partizanima. To je dovelo do pokolja mnogih izručenih Hrvata, Bošnjaka, Slovenaca i Srba. Komunisti su nad izručenim stanovništvom, koje je prethodno mahom bilo u sastavu kolaboracionističkih snaga, izvršili pokolj u maju i junu 1945. godine. Ti, kao i drugi događaji, doveli su do toga da srpski kadar postane brojčano nadmoćniji u Komunističkoj partiji Jugoslavije. Tako se značajan dio četničke populacije našao na istaknutim položajima u poslijeratnoj jugoslavenskoj administraciji, kako u Beogradu tako i u sjedištima republika, regija i općina.

[73] Isto, str. 22.
[74] Isto, str. 22.
[75] Isto, str. 22.
[76] Isto, str. 22.

Tito je pokušao postići ravnotežu među nacionalnim grupacijama u poslijeratnoj Jugoslaviji, ali je srpska dominacija ostala nesporna činjenica jugoslavenskog života.[77] Preko Komunističke partije, Srbi su vršili nesrazmjernu kontrolu nad finansijama, policijom, vojskom, pravosuđem, medijima, industrijom, trgovinom, poljoprivredom, obrazovanjem, sindikatima, medicinom, sportskim organizacijama, književnosti, filmu, pozorištu i drugim. Pored svega toga, i ono najvažnije, Srbi su imali kontrolu i u vanjskoj politici, nacionalnom bankarskom sistemu, pa tako i u međunarodnoj trgovini, diplomatskim korovima, jugoslavenskom vojnom oficirskom korpusu, obavještajnim službama i tajnim policijama.[78]

„Slavljenje srpskih fašista i nacističkih simpatizera iz Drugog svjetskog rata kao heroja provođeno je godinama u srpskim emigrantskim zajednicama. Srpska pravoslavna crkva nastavila je rehabilitaciju srpskih fašista iz Drugog svjetskog rata. Rehabilitovani su četnici koji se izjednačavaju sa partizanima. Rehabilituju se četnici i njihov vođa Draža Mihailović.

Sve je išlo na ruke velikosrpske politike. Široki antifašistički pokret pripisivan je Srbiji iz ratnog vremena, a naglašavana je nacistička kolaboracija u drugim dijelovima Jugoslavije, posebno u Hrvatskoj, dok je antifašistički otpor minimiziran. Ovako prosrpsko revidiranje i gledanje na rat, rasturano je po inostranstvu kroz mrežu javnih odnosa putem ambasada, konzulata, poslovnih i drugih raznih foruma, tako da se oblikovao takav zapadni pogled na jugoslavensku historiju.

Velikosrpska ideja nikada nije poražena. Njeni ideolozi, često u samim vrhovima vlasti SFRJ, nekada bi se primirili, a često ponovo aktuelizirali, jasno govoreći da su Srbi neravnopravan narod u Jugoslaviji. To se naročito osjetilo nakon smrti Josipa Broza Tita 1980. godine, kada se otvoreno traži ukidanje Ustava iz 1974. godine, i posebno ukidanje autonomije pokrajinama Vojvodine i Kosova.

Jugoslavija upada u ekonomsku i političku krizu koja se ogleda u nezaposlenosti, smanjenju plata, zaduženošću države, nekontrolisanom rastu inflacije, zategnutosti međunacionalnih odnosa, naročito na Kosovu, između Srba i Albanaca.“[79]

---

[77] „Srpska dominacija u političkoj vlasti socijalističke Jugoslavije kupljena je ‘pravovremenim’ zamjenama kokardi petokrakama. U vojski, policiji i diplomatiji dominirali su srpski kadrovi izvan svih rezona tzv. ‘nacionalnog ključa’, koji je imao preferirati jednakost, bratstvo i jedinstvo. Dominacija u vojsci i policiji, koja je bila preočigledna da bi se mogla sakrivati, uvredljivo je objašnjavana kao ‘srpska sklonost ka uniformi’, što je praktički kao objašnjenje bilo naslonjeno na odranije poznatu krilaticu: ‘Nema garde bez kokarde, ni vojnika bez četnika.’ Sasvim je prirodno da je takav odnos partijskih vlasti kod drugih, Hrvata posebno, izazivao i generirao snažno prisutnu frustraciju koja se prilikom raspada bivše Jugoslavije najsnažnije javno manifestirala.“ (Enes Ratkušić, **ISTINA JE, IZMEĐU REPUBLIKE SRPSKE I NDH NEMA RAZLIKE**, *Stav*, 19.1.2017, str. 27.)

[78] Isto, str. 142.

[79] Hadžija Hadžiabdić i drugi, **UDŽBENIK HISTORIJE ZA IV RAZRED GIMNAZIJE**, Bosanska knjiga, Tuzla, 2007, str. 172-173.

3. Politička i ekonomska kriza i raspad Jugoslavije

Inspirisano velikosrpskim ideolozima, uslijedilo je plansko rušenje Jugoslavije, koja se zasnivala na Ustavu iz 1974. godine. Po Srbiji se organizuju *mitinzi istine* s dobro poznatom četničkom ikonografijom kokarde, šubare, brade, kame. Reformiraju se i rehabilituju četnici. Sve to prati putujući četnički cirkus nad kojim se groze građani Jugoslavije i svijeta. Izvedena je tzv. *jogurt revolucija* u Novom Sadu, uhapšen je Azem Vlasi, a pokrajinska rukovodstva u Vojvodini i Kosovu su smijenjena.

Politička događanja i događaje u SFRJ od 1986. karakterišu otvorene manifestacije i jačanje nacionalizma. Taj nacionalizam, generisan u Beogradu, u srpskom intelektualnom, političkom i konfesionalnom rukovodstvu devedesetih godina XX stoljeća doveo je do unutrašnje krize u Državi, koja je uzdrmala temelje socijalističke Jugoslavije i omogućila da se – **na temelju političkog projekta - srpski velikodržavni projekt** "**svi Srbi u jednoj državi**", čiji se osnovni cilj sastoji u formiranju jedinstvene (velike) srpske države na Balkanu, u kojoj će živjeti "**ceo srpski narod**" - "**ujedinjenje svih Srba u jednu državu**" ("**ujedinjenje svih Srba u istu državnu strukturu**"), a koji (projekt), uporedo s jugoslavenskim programom, u historiji srpskih političkih ideja egzistira dva puna stoljeća – razbije zajednička jugoslavenska država i izvrše najteži zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava, uključujući i genocid nad Bošnjacima u Republici Bosni i Hercegovini. U suštini je riječ o projektu fašističkog i genocidnog karaktera, jer, između ostalog, sadrži dva krupna međusobno povezana elementa: *teritorijalnu ekspanziju* - osvajački rat za teritorije (lebensraum), uključujući i rat protiv Bosne i Hercegovine, i *istrebljenje narodâ*, zločin genocida, uključujući i genocid nad Bošnjacima u Bosni i Hercegovini (radi "**konačnog rješenja muslimanskog pitanja**"). Projekt je razvijen i operacionalizovan brojnim programsko-planskim i akcionim dokumentima genocidnog karaktera, od ideologije, politike i prakse srbijanskih pobunjenika (s početka XIX stoljeća) do političko-propagandnih dokumenata SANU-a.[80]

U Srbiji, Vojvodini, na Kosovu i Crnoj Gori srušena su (krajem 1988. i početkom 1989), Miloševićevom nacionalističkom politikom i praksom masovnih mitinga i demonstracija (na kojima je 1988-1989. učestvovalo oko pet miliona ljudi) i pučističkim metodama ("birokratska antirevolucija") legalno izabrana rukovodstva i uklonjeni "nepoželjni" kadrovi. Republika Srbija je, revizijom Ustava SFRJ iz 1974. i donošenjem Ustava od 28. septembra 1990, **ukinula autonomije Vojvodini i Kosovu i praktično izvršila secesiju** (od SFRJ), **uništila ustavni poredak SFRJ** (izvršila udar na savezni Ustav i "pravnu agresiju na ustavni sistem Jugoslavije"), **preuzela funkcije samostalne, suverene i nezavisne države**, čime je sama izuzeta iz pravnog sistema SFRJ, što je po zakonima SFRJ predstavljalo najteže krivično djelo, i **prije** (**višestranačkih**) **izbora otpočela sa procesom formiranja Velike Srbije**. U Crnoj Gori formiran je kolaboracionistički režim. Ubrzan je proces homogenizacije Srba, posebno u Bosni i Hercegovini. Na taj način srpski nacionalizam učvrstio je

[80] Smail Čekić, **DEJTONSKI (MIROVNI) SPORAZUM – LEGALIZACIJA GENOCIDA U REPUBLICI BOSNI I HERCEGOVINI** (knjiga 1), Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2016, str. 42-43.

svoje pozicije na Kosovu, Vojvodini i u Crnoj Gori i promjenom odnosa snaga u saveznim organima, prije svega, u Predsjedništvu SFRJ, JNA i CKSKJ, razbio federalne osnove SFRJ i ojačao za predstojeće pokušaje preuređenja Jugoslavije po svom modelu.[81]

Rukovodstvo JNA čvrsto je stalo na velikosrpsku nacionalističku politiku (političkog) rukovodstva Srbije i lično Slobodana Miloševića. Naime, rukovodstvo JNA imalo je "**iste stavove kao i Srbija**", čime je (to rukovodstvo i lično general Kadijević) bilo u podređenom položaju prema Miloševiću.... To rukovodstvo je "**u odsudnom trenutku jugoslovenske drame**" stalo na stranu velikosrpskog nacionalizma, te za njegov račun i račun njegove nacionalističke politike o "**zaokruženju srpskih zemalja**", prihvatilo osvajački rat kao sredstvo vojnog rješavanja jugoslavenske krize i na taj način izdalo zajedničku jugoslavensku državu (SFRJ).[82]

Tako je velikosrpska politika provela prvu fazu u rasturanju socijalističke Jugoslavije.

Sljedeća faza velikosrpske politike bila je "*briga*" za Srbe izvan Srbije. Putujući mitinzi, praćeni četničkom ikonografijom, kreću po Sloveniji, više po Hrvatskoj, a najviše po Bosni i Hercegovini. Slijede uznemiravajuće smjene u Jugoslavenskoj narodnoj armiji (JNA). Sposobni oficirski i podoficirski kadar u JNA zamjenjuje se kadrovima odanim velikosrpskoj ideologiji, politici i praksi.

„Slobodan Milošević je imao glavnu ulogu u jugoslovenskoj drami, u razbijanju jedne stabilne jugoslovenske države koja je funkcionisala u Evropi od Drugog svjetskog rata, pa sve do početka 90-tih godina XX stoljeća. Vodio je četiri agresorska rata:"[83]

- prvi u Sloveniji, koji je trajao kratko, desetak dana u junu i julu 1991. godine s desetak poginulih;
- drugi u Hrvatskoj, koji je trajao oko pola godine, od ljeta do kraja 1991. godine s otprilike 20.000 ubijenih;
- treći u Bosni i Hercegovini, koji je trajao oko tri i po godine, od aprila 1992. godine do novembra 1995. godine, sa preko 100.000 ubijenih. To je bio najsuroviji i najkrvaviji rat na tlu Evrope nakon Drugog svjetskog rata;
- četvrti na Kosovu, koji je kulminirao ujesen 1999. godine, s oko 10.000 ubijenih.

Ogromni potencijali JNA, zajedno s ljudstvom, premještaju se na teritoriju Republike Bosne i Hercegovine tokom 1990, 1991. i 1992. godine. Kolone JNA i rezervista špartaju putevima Bosne i Hercegovine, uznemiravajući mjesta i gradove kroz koje prolaze. Velikosrpska propaganda u printanim i elektronskim medijima stalno emituje priloge o tobožnjem stradanju Srba kojima treba pomoć. Uslijedila je nemilosrdna srpsko-crnogorska agresija na suverenu i međunarodno priznatu Republiku Bosnu i Hercegovinu pred očima cijelog svijeta.

[81] Isto, 56-57.
[82] Isto, str. 84-85 i 89.
[83] Hadžija Hadžiabdić i drugi, **UDŽBENIK HISTORIJE ZA IV RAZRED GIMNAZIJE**, Bosanska knjiga, Tuzla, 2007, str. 17-18.

Sudbina Bosne i Hercegovine bila je predodređena da milom ili silom postane dio *Velike Srbije.*[84] Očekivala se *tiha okupacija* ukoliko se pruži otpor. To bi izvršila JNA, koja se tokom 1991–1992. godine pretvorila u poslušnika realizacije velikosrpske ideologije i politike. Naruku joj je išla stalna nestabilnost i problemi u Bosni i Hercegovini prouzrokovani jačanjem velikosrpskih snaga, koje je predvodio SDS.

U drugoj polovini 1991. i početkom 1992. godine prosrpski kadrovi u vlasti Republičkog SUP-a, Teritorijalne odbrane i u drugim značajnim institucijama na nacionalnoj osnovi *cijepaju* teritoriju Bosne i Hercegovine. Događaji i realizacija teritorijalnog osvajanja u Republici Hrvatskoj i učvršćivanje, po velikosrpskoj ideologiji, zapadnih granica *Velike Srbije*, pomogli su im u tome.

Treba istaći i to da sudbina Bosne i Hercegovine nije bila vezana samo za velikosrpske ideje, nego i za velikohrvatske pretenzije, što će uslijediti u kasnijim događajima.

[84] Rasim Delić, **ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE – NASTANAK, RAZVOJ I ODBRANA ZEMLJE**, knjiga I, Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca, Sarajevo, 2007, str. 74.

III.

DOGAĐAJI KOJI SU PRETHODILI ZLOČINIMA

1. Republika Bosna i Hercegovina pred agresiju

Događaji koji su se smjenjivali jedan za drugim u Socijalističkoj federativnoj Republici Jugoslaviji (SFRJ) imali su dalekosežne posljedice po Bosnu i Hercegovinu. Ujesen 1990. godine u Bosni i Hercegovini su održani prvi višestranački izbori na kojima su većinu glasova dobile tri nacionalne stranke: Stranka demokratske akcije (SDA), Srpska demokratska stranka (SDS) i Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine (HDZ BiH).

U septembru 1990. godine (dva mjeseca prije prvih višestranačkih izbora) sklopljena je koalicija između Slobodana Miloševića, socijaliste, i Radovana Karadžića, ekstremnog srpskog nacionaliste. Razlike u viđenju situacije u Bosni i Hercegovini između njih dvojice bile su neznatne.[85] Bilo im je jasno da je raspoloženje većine građana Bosne i Hercegovine bilo za nezavisnost i suverenost Bosne i Hercegovine. To su htjeli spriječiti po svaku cijenu.

S tim u vezi, Radovan Karadžić je „na konferenciji za štampu, održanoj poslije sastanka sa Miloševićem, koji je krajem februara 1991. posjetio sjedište Srpske demokratske stranke Bosne i Hercegovine u Sarajevu i susreo se sa rukovodstvom te stranke, izjavio: "**Sasvim je prirodno za Srbe da žive u jednoj državi**."[86]

Na temelju preporuka međunarodne Arbitražne komisije i Briselske deklaracije o Jugoslaviji od 17. decembra 1991. godine, konstatovana je disolucija SFRJ. Tadašnje republike pozvane su da se do 23. decembra 1991. godine izjasne o nezavisnosti. Republike su dobile obećanje da će do 15. januara 1992. godine biti međunarodno priznate. Tri dana prije isteka spomenutog roka, 20. decembra 1991. godine, koalicija SDA i HDZ BiH podnijela je traženi zahtjev.

Starješine JNA otvoreno su naoružavale, opremale i obučavale bosanske Srbe. Procjene govore da je pred agresiju na Republiku Bosnu i Hercegovinu srpsko-crnogorski agresor računao na 170.000 vojnika i starješina uključenih u jedinice JNA i kolaboracionističke snage na prostoru Bosne i Hercegovine.[87] Dok je još trajala agresija na Republiku Hrvatsku, u julu 1991. godine, JNA i aktivisti SDS-a počeli su zauzimati TV predajnike i preusmjeravati ih na prijem signala TV Srbije.

Na sudbinu Bosne i Hercegovine veoma je utjecao dogovor Slobodana Miloševića i Franje Tuđmana o njenoj podjeli (*Pakt Milošević-Tuđman*, marta 1991), kao i pasivnost međunarodne zajednice. Na sve strane nezakonito su proglašene "srpske autonomne oblasti" (SAO), koje bi obuhvatale 62,94% teritorije Bosne i Hercegovine, zatim „hrvatska područja" sa 20,88% teritorije Bosne i Hercegovine, dok bi najbrojnijem narodu „prepustili" 3,52% teritorije.[88]

Probosanske snage nastavljaju političku borbu u republičkim institucijama za očuvanje integriteta Bosne i Hercegovine i stvaranje pretpostavke za njezinu odbranu od eventualne agresije. Velike

[85] Kjell Arild Nilsen, nav. dj., str. 253.
[86] **ICTY**, Predmet: Br. IT-02-54-T, paragraf 39; *NIN*, 9. novembar 1990, str. 10-13, Intervju Radovana Karadžića, Srbi izvan bosanskog lonca; Smail Čekić, **AGRESIJA...,** str. 480.
[87] Isto, str. 121.
[88] Rusmir Mahmutćehajić, **KRIVA POLITIKA**, Radio Kameleon/DID/Durieux, Tuzla/Sarajevo/Zagreb, 1998, str. 50-51.

napore na pripremi odbrane i očuvanja teritorije Bosne i Hercegovine ulagale su jedinice Teritorijalne odbrane i jedinice sastava milicije kao legalnih snaga. Tako je 10. juna 1991. godine u Domu milicije u Sarajevu, u organizaciji SDA, održan skup predstavnika bošnjačkog naroda iz cijele Jugoslavije. Skupu je prisustvovalo 356 predstavnika (kao i predstavnik iz Olova) iz svih oblasti društvenog života i na njemu je razmatran položaj Bošnjaka iz cijele Jugoslavije i njihova dalja sudbina. Skupom je rukovodio Alija Izetbegović. Kao rezultat skupa izdat je *Proglas* u kojem je izloženo stanje u Jugoslaviji i date sugestije za civilizovano i demokratsko razrješenje jugoslavenske krize. Izraženo je opredjeljenje da se Bosna i Hercegovina brani i da se na njenoj odbrani, pored Bošnjaka, angažuju Srbi i Hrvati kao i građani ostalih nacionalnosti koji Bosnu i Hercegovinu smatraju svojom domovinom.[89]

Tako su se bosanskohercegovačke patriote, organizovane u TO, SUP-u, a kasnije u Armiju Republike Bosne i Hercegovine, našle u izuzetno teškoj situaciji između dva agresora koja su se saglasila u jednom, a to je da Bosnu i Hercegovinu treba podijeliti.

Na 31. sjednici Predsjedništva Bosne i Hercegovine, od 21. septembra 1991. godine, zaključeno je:

1. da se od JNA traži da iz Bosne i Hercegovine povuče pripadnike rezervnog sastava dovedene s teritorije Srbije i Crne Gore;
2. da se može, uz saglasnost Predsjedništva Socijalističke republike Bosne i Hercegovine, izvršiti mobilizacija prostornih jedinica Teritorijalne odbrane po odluci skupština općina i da se u tom slučaju može tražiti od JNA vraćanje oduzetog naoružanja.

Zabrinuti za odbranu zemlje zbog otpočete agresije na Republiku Hrvatsku, patriotski opredijeljeni politički dužnosnici nastoje da što manje jedinica TO i drugih snaga iz Bosne i Hercegovine idu u taj rat. Ali, spletom političkih okolnosti, tek je 13. marta 1992. godine bosanskohercegovačka Vlada donijela odluku o odgađanju vojne obaveze regrutima iz Bosne i Hercegovine u jedinice JNA. Već su u Bosnu i Hercegovinu s ratišta u Republici Hrvatskoj počela pristizati tijela vojnika na služenju vojnog roka u JNA. U Olovo je dovezen i sahranjen regrut Mevludin Kulić.[90]

Na osnovu odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine, tokom 5. i 6. aprila 1992. godine izvršena je mobilizacija štabova i jedinica Teritorijalne odbrane (TO), a prije toga, 19. septembra 1991. godine, izvršena je mobilizacija rezervnog sastava milicije Republike Bosne i Hercegovine.

S početkom otvorene agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, 6. aprila 1992. godine, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine bilo je odlučno da u što kraćem roku donosi odluke kojima bi se osiguralo stvaranje i jačanje odbrambenog sistema zemlje. Na sjednici održanoj 8. aprila 1992. godine, Predsjedništvo je donijelo četiri veoma značajne odluke koje će dalje utjecati na odbranu zemlje i to:

---

[89] Tekst *Proglasa* sa skupa: naučnoistraživački projekt *Vojna iskustva iz rata u Bosni i Hercegovini 1992-1995*, separat broj 2, *Vojna situacija uoči agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu*, str. 120-121.

[90] Nihad Halilbegović, **MAMA, MORAM IM GLAVU DATI, STRADANJE VOJNIKA – REGRUTA U BIVŠOJ JNA I NJIHOVO SPAŠAVANJE**, Halkomeks, Sarajevo, 2002, str. 101, 126. i 142.

1. Uredbu o izmjenama naziva Socijalističke republike Bosne i Hercegovine u naziv Republika Bosna i Hercegovina (RBiH);
2. Uredbu o ukidanju dotadašnjeg Republičkog štaba Teritorijalne odbrane SRBiH i obrazovanje Štaba Teritorijalne odbrane Republike Bosne i Hercegovine (ŠTORBiH);
3. Odluku o proglašenju neposredne ratne opasnosti;
4. Odluku o zavođenju radne obaveze na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine.[91]

Navedene odluke osigurale su kontinuitet, ali i novi identitet državnosti u sistemu odbrane Bosne i Hercegovine.

Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine 9. aprila 1992. godine donijelo je Odluku o objedinjavanju svih oružanih snaga na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine, kojom su do 15. aprila 1992. godine svi oružani sastavi trebali ući u sastav TO RBIH. Svojim odlukama i uredbama, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine nastojalo je urediti sistem odbrane Republike Bosne i Hercegovine.

Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine je 20. juna 1992. godine donijelo veoma važne odluke, i to:

1. Odluku o proglašenju ratnog stanja na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine, u kojoj su, na osnovu Rezolucije broj 752 Vijeća sigurnosti UN-a, od 18. maja 1992. godine, Srbija, Crna Gora, JNA i teroristi SDS-a imenovani kao agresori na Republiku Bosnu i Hercegovinu;
2. Naredbu o proglašenju opće javne mobilizacije na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine, po kojoj su vojni obveznici starosti od 18 do 55 godina bili obavezni odmah se javiti u najbližu jedinicu TO-a, a ostali radno sposobni muškarci starosti od 18 do 65 godine i žene od 18 do 55 godine u jedinice Civilne zaštite.[92]

Politički okvir za vođenje odbrane od agresije Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine definisalo je *Platformom za djelovanje Predsjedništva u ratnim uslovima*[93], donesenom 26. juna 1992. godine.

Navedenim odlukama i uredbama neposredno pred agresiju i po njenom otpočinjanju, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine stvorilo je političke i zakonske pretpostavke za uspostavljanje i funkcionisanje odbrambenog sistema Republike Bosne i Hercegovine u ratnim uslovima.

---

[91] *Službeni list Republike Bosne i Hercegovine*, broj 1, 9. april 1992.
[92] Isto, broj 7, 20. juni 1992.
[93] Isto, broj 8, 2. juli 1992.
Više o navedenoj Platformi u: Mirko Pejanović, **ZNAČAJ PLATFORME O RADU PREDSJEDNIŠTVA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE ZA KONCEPCIJU OTPORA I ODBRANE BOSNE I HERCEGOVINE (1992-1995)**, Zbornik radova Politički i vojni značaj odbrane Sarajeva 1992-1995, Institut za istraživanje protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2014, str. 60-75.

2. Politička borba za osamostaljenje i međunarodno priznanje Republike Bosne i Hercegovine

Prema Ustavu SFRJ, Republika Bosna i Hercegovina bila je jedna od šest republika sa svim obilježjima državnosti (Predsjedništvo, Vlada, Parlament i drugo). Nakon smrti Josipa Broza Tita 1980. godine, aktivirale su se težnje za osamostaljenjem nekih od republika koje su činile saveznu državu. U početku se tražila formula da se to uradi političkim putem, ali kako su događaji odmicali, vidjelo se da će to dovesti do političkih, pa i oružanih sukoba. Velikosrpske i velikohrvatske aspiracije na teritorije van svojih republika nametnule su agresorski rat, tako da su se sporovi počeli rješavati agresijom i najprljavijim ratovima na kraju XX stoljeća. Konačan rezultat ratnih dešavanja, odnosno rezultat raspleta jugoslavenske krize bio je nastanak šest država, bivših republika, kao i nastanak sedme države Republike Kosovo.

Nakon osamostaljenja Slovenije i Hrvatske i njihovog priznanja od međunarodne zajednice 15. januara 1992. godine, Bosna i Hercegovina je krenula u političku borbu za osamostaljenje i međunarodno priznanje samostalne i nezavisne države. Skupština Bosne i Hercegovine je 15. oktobra 1991. godine donijela ***Memorandum o nezavisnosti***. S ovim se nije složila Srpska demokratska stranka (SDS). Međutim, Skupština Bosne i Hercegovine je 25. januara 1992. godine donijela *Odluku o raspisivanju referenduma za utvrđivanje statusa Bosne i Hercegovine*. Tom Odlukom precizirano je da se referendum održi 29. februara i 1. marta 1992. godine. Donošenje te veoma važne odluke bojkotovali su zastupnici SDS-a i SPO-a.

Referendum je održan 29. februara i 1. marta 1992. godine. SDS je pozvao Srbe na bojkot referenduma, sprečavajući da se dostavi materijal za glasanje, te bojkotujući referendum u općinama gdje su Srbi bili u većini. Bez obzira na sve bojkote, referendum je održan.

Referendumsko pitanje glasilo je:

"Jeste li za suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu, državu ravnopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine – Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive?"[94]

Od ukupnog broja upisanih glasača 2.073.568, izlaznost je bila 64,31%, od kojih se 99,7% izjasnilo *ZA* nezavisnost, a 0,3% bilo je *PROTIV.* Zbog značaja datuma 1. marta, taj dan proglašen je danom nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine.

[94] Odluka Skupštine Bosne i Hercegovine o referendumu za utvrđivanje statusa Bosne i Hercegovine od 24. i 25. januara 1992. godine. Citirano prema: Mirko Pejanović, **BOSANSKO PITANJE I SRBI U BOSNI I HERCEGOVINI**, Bosanska knjiga, Sarajevo, 1999, str. 284-286.

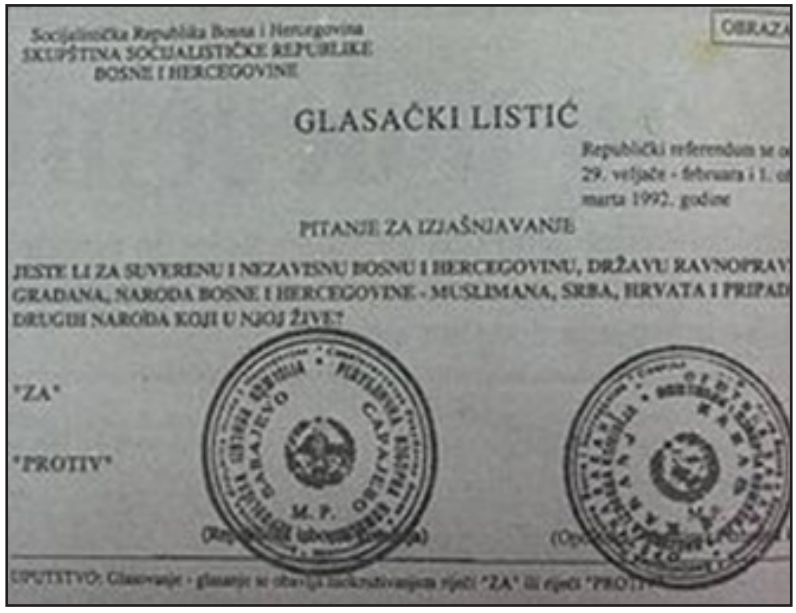
Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina
SKUPŠTINA SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE
BOSNE I HERCEGOVINE

OBRAZA

GLASAČKI LISTIĆ

Republički referendum se o
29. veljače - februara i 1. o
marta 1992. godine

PITANJE ZA IZJAŠNJAVANJE

JESTE LI ZA SUVERENU I NEZAVISNU BOSNU I HERCEGOVINU, DRŽAVU RAVNOPRAV
GRAĐANA, NARODA BOSNE I HERCEGOVINE - MUSLIMANA, SRBA, HRVATA I PRIPAD
DRUGIH NARODA KOJI U NJOJ ŽIVE?

"ZA"

"PROTIV"

SARAJEVO
M. P.

UPUTSTVO: Glasanje - glasanje se obavlja zaokruživanjem riječi "ZA" ili riječi "PRO

Glasački listić za referendum o nezavisnosti Bosne i Hercegovine

Tokom održavanja referenduma podignute su barikade na mnogim putnim komunikacijama. Pale su i prve žrtve. Po svemu se vidjelo da se težište jugoslavenske krize prenijelo u Bosnu i Hercegovinu, što je rezultiralo agresijom na Republiku Bosnu i Hercegovinu i genocidom nad Bošnjacima.

Međunarodno priznanje Republike Bosne i Hercegovine uslijedilo je na sjednici Vijeća ministara Evropske zajednice u Briselu 6. aprila 1992. godine. Dan kasnije, 7. aprila 1992. godine, nezavisnu Republiku Bosnu i Hercegovinu priznale su i Sjedinjene Američke Države (SAD). Republika Bosna i Hercegovina je 22. maja 1992. godine primljena u Organizaciju ujedinjenih nacija (OUN) kao njena 172. članica. Tako se zastava s ljiljanima Republike Bosne i Hercegovine zavihorila ispred zgrade OUN-a.

Zastava nezavisne, suverene i međunarodno priznate
Republike Bosne i Hercegovine

„Na činjenicu uspješno izvedenog referenduma i priznanja Bosne i Hercegovine od strane Evropske zajednice Srpska demokratska stranka je odgovorila započinjanjem rata koji ima sve elemente agresije od udruženih snaga Miloševićevog režima, naslijeđene Jugoslovenske narodne armije i paravojnih snaga formiranih u organizaciji Srpske demokratske stranke.“[95]

Politička borba za Republiku Bosnu i Hercegovinu prerasta u odbrambeno-oslobodilački rat od agresije njenih susjeda Srbije i Crne Gore i Hrvatske. Do aprila 1992. godine JNA napuštaju svi pripadnici nesrpske nacionalnosti, tako da ona postaje Vojska Jugoslavije, odnosno srpska vojska koja će izroditi agresiju na suverenu i nezavisnu Republiku Bosnu i Hercegovinu.

3. Stradanje mladih vojnika – regruta u JNA

Srpski nacionalizam zahvatio je i JNA, pa je ona postala u narodu sve omraženija. To se naročito vidjelo nakon prvih višestranačkih izbora, pobjedom nacionalnih stranaka. Organi vlasti u Bosni i Hercegovini, kada su vidjeli da je otvorena agresija na Bosnu i Hercegovinu otpočela, donijeli su niz propisa o neslanju regruta na služenje vojnog roka. Time se u znatnoj mjeri oslabila i osujetila velikosrpska ideja koju je nastojala realizovati JNA. A njoj je trebalo „svježe krvi“ da ratuje u Sloveniji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Tokom 1991. godine bio je veliki pritisak na sekretarijate za narodnu odbranu da upute što više regruta u JNA. Uloga sekretarijata za narodnu odbranu dobila je još više na značaju u aprilu 1991. godine, donošenjem saveznih zakona. Tada je donesen savezni Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vojnoj obavezi[96] i Zakon o opštenarodnoj odbrani[97], po kojima je trebalo važne poslove iz općinskih sekretarijata predati vojno teritorijalnim organima. To se odnosilo na poslove vojne obaveze, mobilizacije, vojne dokumentacije, kartoteke, personalne dokumentacije vojnih obveznika i drugo. Navedene poslove trebalo je uraditi u što kraćem roku, odnosno do juna 1991. godine. Donošenjem i provođenjem tih zakonskih propisa Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Slovenija došle bi u veoma težak položaj.

„Početkom maja 1991. (od 3 - 7. maja) izvršena je djelimična mobilizacija jedinica JNA na teritoriji Bosne i Hercegovine. Tada su iz sastava 5. korpusa mobilisane dvije jedinice (500 ljudi).“[98]

Važno je naglasiti kako je “mobilizacija 216. brdske brigade iz Han Pijeska izvršena **′neposredno po otpočinjanju oružanog sukoba u Sloveniji između jedinica JNA i snaga TO Slovenije′**. Ta brigada je popunjavana oko 72% ljudstva s područja četiri opštine (Rogatica, Sokolac, Olovo i Han Pijesak), u kome je živjelo oko 54% Muslimana i oko 43% Srba. Sa ostalim (oko 28%) brigada je popunjavana iz opština Grada Sarajeva.”[99]

---

[95] Mirko Pejanović, **OGLEDI O DRŽAVNOSTI I POLITIČKOM RAZVOJU BOSNE I HERCEGOVINE** (treće dopunjeno izdanje), TKD Šahinpašić, Sarajevo, 2013, str. 91.

[96] *Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije*, broj 30/91.

[97] Isto, broj 35/91.

[98] ICTY, Predmet: Br. IT-94-I-T, Dokazni materijal svjedočenja pukovnika JNA O. S., 5. juni 1996, str. 18; Smail Čekić, **AGRESIJA...,** str. 449.

[99] AIIZ, inv. br. 7-503, Komanda 4. korpusa, Str. pov. broj 09/31-127, 21. august 1991. — Komanda 1. vojne oblasti;

U takvim okolnostima, "mobilisani Bošnjaci 2. bb sa područja Olova odbili su kao cjelina poslušnost i niko nije išao u Banja Luku".[100]

Da bi se na neki način spriječila mobilizacija, Predsjedništvo Socijalističke republike Bosne i Hercegovine 19. septembra 1991. godine donosi Odluku o neupućivanju regruta na odsluženje vojnog roka. Ta Odluka odmah je provedena u onim općinama koje su bile probosanski raspoložene. U JNA su poslani samo oni koji su tražili da je dobrovoljno služe.

Drugi zadatak na provođenju te odluke bilo je spašavanje onih koji su već bili na služenju vojnog roka. Tako se organizuju vjerske zajednice, Forum roditelja *Svi za sve,* odani kadrovi za Bosnu i Hercegovinu iz Sekretarijata za narodnu odbranu, patriotski opredijeljeni ljekari, novinari koji su pisali istinu o događajima u bivšoj Jugoslaviji i druge organizacije i pojedinci. Širom Jugoslavije održavaju se mitinzi protiv rata i dijeli propagandni materijal.

U spašavanju vojnika iz JNA najveću zaslugu imali su njihovi roditelji, kojima su pomagala razna udruženja, sekretarijati za narodnu odbranu općina, ljekari, kao i Muslimani – Bošnjaci koji su živjeli u Hrvatskoj. U ovakvoj situaciji treba imati u vidu da je JNA bila dobro organizovana i naoružana, podržavana od Srbije i Crne Gore, kao i velikog broja Srba koji su živjeli u Sloveniji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Za nepunu godinu dana, od 27. juna 1991. do 6. aprila 1992. godine, iz Bosne i Hercegovine ubijeno je više od 100 mladih vojnika – regruta na služenju redovnog vojnog roka, a na hiljade ih je ranjeno, tako da su ostali trajni invalidi ili su postali teški psihički bolesnici.

Uloga ljekara u spašavanju regruta da ne idu na ratišta u Hrvatsku i Sloveniju bila je ogromna. Vojna policija bila im je na tragu, pa im je trebala ljekarska obrada. Najveću ulogu tada su imali ljekari specijalisti neuropsihijatri, koji su zdravstveno pomagali vojnicima, a potom regulisali njihova prava i obaveze prema JNA. Vojne vlasti su protiv nekih ljekara pokrenule krivične postupke, ali to za njih nije bio nikakav razlog da nastave pomagati mladim vojnicima.

JNA je, već nekoliko godina pred otvorenu agresiju na Sloveniju, Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, sve manje bila jugoslavenska a sve više srpska i crnogorska. Smjenjivali su se podoficiri i oficiri Bošnjaci, Hrvati, Albanci, Slovenci i drugi, a na njihova mjesta u JNA stavljali se podobni podoficiri i oficiri za realizaciju velikosrpske ideje *Velika Srbija*. Kasarne JNA pretvarale su se u četničke kasarne u kojima glavnu ulogu igraju bradati dobrovoljci, krvoželjni četnici željni obećane pljačke i ubijanja, koji na svaki način maltretiraju mlade vojnike regrute. Više se u JNA ne ide s velikim ispraćajima, nego s velikom zebnjom. Kasarne JNA postaju logori za nesrbe, a neposlušni oficiri šalju se na ratišta u Sloveniju i Hrvatsku. Širom Bosne i Hercegovine "dolaze" mladi vojnici u limenim sanducima, čije dženaze i sahrane svjedoče da je krenula otvorena agresija na sve one koji se nisu slagali s velikosrpskom ideologijom i politikom.

Smail Čekić, **AGRESIJA...,** str. 450.

[100] Isto, AIIZ, inv. br. 2-2809, Izjava načelnika Štaba 216. brdske brigade potpukovnika JNA Asima Džambasovića; Smail Čekić, **AGRESIJA...**, str. 455.

Kada je JNA krenula u otvorenu agresiju na Hrvatsku, miris rata osjetio se i u Bosni i Hercegovini. JNA je stalno tražila nove vojnike kojih je bilo sve manje. Jedni su ubijani, drugi su bili po bolnicama ranjeni, dok su se ostali nastojali što prije izvući iz ralja JNA. Među njima najveći broj su bili Bošnjaci, Hrvati, Albanci, Slovenci, Makedonci i drugi, koji su na različite načine napuštali JNA.

Roditelji mladih vojnika – regruta na sve načine nastojali su izvući svoju djecu iz kasarni JNA. Nekima je to uspijevalo, nekima ne. U spašavanje regruta uključio se veliki broj građana, pojedinačno, ali i organizovano, kao i različita udruženja. Nažalost, s teritorije općine Olovo u sastavu JNA ubijena su četiri vojnika.

Ubijeni su mladi vojnici:

- Kulić (Pašaga) Mevludin, rođen 1971. godine u mjestu Kruševo, općina Olovo, ubijen 3.9.1991. godine u Osijeku – Hrvatska;
- Rožajac (Ramiz) Hasan, rođen 1973. godine u mjestu Ravne kod Vareša, pred agresiju na Bosnu i Hercegovinu nastanjen u Musićima kod Olova, ubijen 14.11.1991. godine kod otoka Brača – Hrvatska;
- Bjelić (Ahmo) Vahidin, rođen 1972. godine u Kamenskom kod Olova;
- Višća (Jusuf) Muriz, rođen u Olovu 1968. godine, ubijen 26.4.1991. godine u Splitu – Hrvatska.

Mevludin Kulić se neposredno pred agresiju na Bosnu i Hercegovinu sa svojom porodicom preselio iz Kruševa (općina Olovo) u Vogošću, odakle je upućen na služenje redovnog vojnog roka u JNA 19.3.1991. godine u Petrovac na Mlavi. Odatle je prekomandovan u kasarnu Milan Stanivuković u Osijek. Prilikom posjeta svome sinu i telefonskih razgovora, porodica Mevludina Kulića, majka Izeta i otac Pašaga, uvjerili su se da je to četnička vojska. „Mevludin bi često govorio: *Majko mi smo četnička vojska. Kasarna je puna četnika i dobrovoljaca koji nas guraju u prve redove i prijete nam da će nas poklati.*“[101]

Desetak dana prije Mevludinovog ubistva, otac mu je bio u posjeti i u kasarni je zatekao samo kokarde bez obilježja zločinačke JNA. Mevludin mu je rekao da s četnicima spavaju i jedu u kasarni. Tom prilikom nije ga mogao izvući iz kasarne.

Dva dana prije Mevludinovog ubistva, on je uspio doći do telefona i nazvati svoju majku, kod komšinice u Baricama, koja je imala telefon. Tom prilikom on je plakao i vikao na telefon: „*Mama, zašto da poginem, zašto glavu da izgubim. Mama, čuvaj ostalu djecu. Mama, moram im glavu dati i gotovo.*“[102] To se i dogodilo u noći 3/4.9.1991. godine, kada ga je ubio pukovnik Boro Ivanović. Prema izjavi očevidaca, Mevludina Kulića i još trojicu njegovih kolega mučki je ubio pukovnik Boro Ivanović, zbog toga što je odbio da puca u zarobljene hrvatske vojnike i civile.[103]

[101] Nihad Halilbegović, nav. dj., str. 64.
[102] Isto, str. 66.
[103] Dan sjećanja na stradale vojnike regrute u bivšoj JNA - Stradanje vojnika regruta u bivšoj JNA i mučko ubistvo šehida Mevludina Kulića, *Preporod*, broj 17/1051, od 1.9.2015, str. 40-41.

Interesantno je da izvodi iz matične knjige umrlih, kao i prateća dokumentacija, nisu ovjereni grbom SFRJ i pečatom OS SFRJ, već pečatom Republike Srbije sa četiri ćirilična slova S.[104]

Такса по Тар. бр. 1 и 10. Одлуке о таксеној тарифи општинских административних такса на територији Београда од Дн. 10.00

СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ОПШТИНА SAVSKI VENAC

ИЗВОД ИЗ МАТИЧНЕ КЊИГЕ УМРЛИХ

У матичној књизи умрлих која се води за матично подручје BEOGRAD

под текућим бројем 05209 за годину 1991 извршен је упис смрти:

Име и пол	MEVLUDIN	MUŠKI
Презиме и презиме пре закључења брака, ако је лице било у браку	KULIĆ	рођ.
Јединствени матични број грађана		
Дан, месец, година и час смрти	03 (TREĆI)	SEPTEMBAR 1991. GOD. U 13.00 ČAS.
Место и општина смрти	BEOGRAD	SAVSKI VENAC
Дан, месец, и година рођења	27.11.1971	
Место и општина рођења, а ако је лице рођено у иностранству и држава	KRUŠEVO	OLOVO
Држављанство	SFRJ	
Пребивалиште и адреса	BARICA	79
Брачно стање умрлог	NEOŽENJEN	
Име, презиме и презиме брачног друга пре закључења брака, ако је лице било у браку		рођ.
Име и презиме родитеља умрлог	оца	PAŠAGA KULIĆ
	мајка	IZETA KULIĆ

Нашадни уписи и забелешке:

Број

У BEOGRADU. Дана 05.09.1991

Faksimil Izvoda iz matične knjige umrlih

[104] Izvod iz matične knjige umrlih, Beograd – Opština Savski Venac, broj 05209, od 5.9.1991. godine na ime Mevludin Kulić.

Uglavnom, u gotovo svih mučki ubijenih regruta u izvodima iz matičnih knjiga umrlih u rubrici *Mjesto i godina smrti* stajalo je *Beograd – Savski Venac*.

O smrti Mevludina Kulića, rođenog u Kruševu, općina Olovo, i njegovog kolege Jusufa Delića iz Sarajeva, izvijestila su tada sva sredstva informisanja, od kojih se ističu *Muslimanski glas,* od 13.9.1991. godine, kao i TV Hajat i Oslobođenje.[105]

Njegova porodica stanovala je u Baricama, općina Vogoća, i o smrti svoga sina obaviještena je 4. septembra 1991. godine. Pred kućom se zaustavio luksuzni automobil JNA iz kojeg su izašla dva oficira, dva vojna policajca i ljekar koji su ih obavijestili da je Mevludina Kulića ubio hrvatski policajac iz snajpera dum-dum metkom, što je bila notorna laž.

Stručni tim, na čelu s doktorom Senahidom Alajmovićem, 6. septembra 1991. godine uradio je naknadni pregled, te je utvrđeno da je regrut Mevludin Kulić ubijen revolverskim metkom iz neposredne blizine. Metak je ispaljen u glavu, ulazna rana nalazila se na potiljku, a izlazna pored nosa.[106]

Mevludin Kulić, 1971–1992.

[105] *Oslobođenje*, brojevi izašli u septembru 1991. godine; *Muslimanski glas*, od 13.9.1991. godine, TV Hajat - Izjava Mevludinove majke Izete Kulić, septembar 1991. godine.
[106] Ljekarski nalaz od 6.9.1991. godine.

Dženazi dvojice regruta Mevludina Kulića i Jusufa Delića u Sarajevu prisustvovao je veliki broj Sarajlija i Olovljana, kao i građana iz svih krajeva Bosne i Hercegovine koji su se uvjerili da JNA više nije narodna, nego četnička vojska. To je bio još jedan znak da patriotske snage Bosne i Hercegovine moraju ustati u odbranu svoje domovine. O tim zločinima pisala je sva štampa u Bosni i Hercegovini.

Rožajac (Ramiz) Hasan rođen je 6.2.1973. godine u mjestu Ravne, općina Vareš, odakle se s porodicom preselio u mjesto Musiće, općina Olovo. Na služenje vojnog roka upućen je iz Olova, 19. jula 1991. godine u VP 4004 Kumbor kod Herceg-Novog u Crnoj Gori. Poginuo je u patrolnom čamcu 14. novembra 1991. godine u mjestu Uvala – Bobovište kod otoka Brača u Hrvatskoj. Poginuo je zajedno s još jednim vojnikom, od posljedica torpediranja, a uzrok smrti je *eksplozivna rana glave i tijela.* Hasanovoj dženazi u Musićima prisustvovao je veliki broj građana Olova, Vareša, Sarajeva i drugih gradova.

O stradanjima vojnika govorio je doktor Sadik Rakanović, koji je radio u bolnici Hrvatske ratne mornarice u Splitu i na Medicinskom fakultetu. Radio je kao specijalista patološke anatomije prilikom obdukcije leševa mladih vojnika. Po njegovom kazivanju, muslimanski momci ubijani su i na jednoj i na drugoj strani, kao pripadnici JNA i kao borci za slobodnu Hrvatsku. On kaže: „Kako su dovlačili ranjenike bez ikakve dokumentacije, često raskomadane, mogao sam utvrditi da su Muslimani, pošto su bili osunećeni – obrezani.“[107]

Bjelić (Ahmo) Vahidin rođen je 23.9.1972. godine u mjestu Kamensko, općina Olovo. U JNA je upućen 18.3.1991. godine u VP 3990/6 Kuršumlija u Srbiji. Odatle je njegova jedinica prebačena na ratište u Hrvatsku kod Pakraca, gdje je i poginuo 2.1.1992. godine.

[107] Isto, str. 101-102.

Bjelić Vahidin, 1972–1992.

Njegovoj dženazi u rodnom Kamenskom prisustvovao je ogroman broj građana iz Olova, Sarajeva, Banovića, Zavidovića, Kladnja i drugih gradova.

Među prvim ubijenim u JNA sa područja olovske općine bio je i Višća (Jusuf) Muriz. Rođen je 11.3.1968. godine u mjestu Čuništa, općina Olovo. Nakon završene vojne gimnazije, službovao je kao starješina u VP 2410 u Splitu, gdje je i ubijen 26. aprila 1991. godine. Dženaza mu je klanjana u rodnim Čuništima, pred velikim brojem rodbine i građana Olova, Sarajeva, Banovića, Kladnja i drugih gradova.

Vremenom se sve više djece - regruta širom bivše Jugoslavije vraća iz JNA u limenim sanducima.[108] Ubijani su na ratištima u Hrvatskoj, ali najviše od četnika i oficira JNA, kako su govorili, zbog odbijanja naređenja. Ubijani su kod Okučana, Osijeka, Drniša, Vukovara, Knina, Zemunika, Pakraca, Zadra i drugih mjesta. Neki su pronađeni i dostojno sahranjeni, ali za veliki broj poginulih ne zna se ništa. Nisu pronađeni do danas. Iako su njihovi nestanci prijavljeni nadležnim vlastima, za njihovu sudbinu još se ne zna.

[108] *Stav,* Sarajevo, 2.7.2015. godine, str. 20-24.

4. Policijska stanica općine Olovo pred agresiju

Ministarstvo za unutrašnje poslove i njegov rezervni sastav bili su legalni naoružani sastav u SRBiH.

Nakon međunarodnog priznanja Republike Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine je 24. aprila 1992. godine donijelo Odluku o preimenovanju Republičkog SUP-a u Ministarstvo za unutrašnje poslove Republike Bosne i Hercegovine.

U periodu od septembra 1991. godine stanice policije, odnosno stanice javne bezbjednosti, obavljale su poslove odbrane od agresije, štitile objekte i ličnosti, postajući centri oko kojih su se odvijale značajnije aktivnosti. Bio je to period velikog patriotizma kod običnih ljudi koji su se zajedno s oružjem koje su imali priključili odbrani od agresije. Treba istaći da su stotine dobrovoljaca odbijeni i upućeni da se jave u najbliže štabove teritorijalne odbrane, jer nisu imali oružje, a htjeli su dati svoj doprinos u odbrani domovine. Bio je to period velikog patriotizma, solidarnosti i odlučnosti da se brani domovina, a njeni već okupirani dijelovi da se oslobode. Takva solidarnost i jedinstvo naroda i policije teško da će se više ikada ponoviti.

I pored problema koji nisu mimoišli ni RSUP-a, njegove organizacione cjeline, odane legalnim institucijama vlasti Republike Bosne i Hercegovine, dočekale su početak agresije od strane JNA i njenih kolaboracionističkih i vojnih pomagača u Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori, kao dobro organizovana, naoružana i opremljena odbrambena snaga na koju su mogli računati organi državne vlasti Republike Bosne i Hercegovine. Svojom brojnošću od oko 38.000 ljudi bili su snaga od koje je zazirao i sam agresor.

MUP Republike Bosne i Hercegovine i njegovi policijski sastavi spremniji su od ostalih republičkih institucija nadležnih za poslove odbrane dočekali početak agresije na Bosnu i Hercegovinu.

Policijska stanica Olovo potpuno je realizovala odluke legalnih organa vlasti. Tom prilikom Policijskoj stanici Olovo stavio se na raspolaganje veliki broj dobrovoljaca.

Nacionalna struktura rezervnog sastava policije MUP-a RBiH 1991. godine bila je sljedeća:[109]

Institucija	Srbi	Muslimani	Hrvati	Ostali	Ukupno
MUP	209	276	74	56	615
sjedište	34%	45%	12%	9%	
Banja Luka	2071	813	355	127	3996
	69%	20%	9%	3%	
Bihać	818	885	63	54	1820
	45%	49%	3%	3%	
Doboj	923	540	569	121	2153
	43%	25%	26%	6%	
Goražde	465	695	-	14	1174
	40%	59%		1%	
Livno	170	103	407	-	680
	25%	15%	60%		
Mostar	1105	893	1508	151	3657
	30%	25%	41%	4%	
Sarajevo	1351	2153	538	698	4740
	29%	45%	11%	15%	
Tuzla	1468	1751	443	100	3762
	39%	46%	12%	3%	
Zenica	556	1330	856	79	2821
	20%	47%	30%	3%	
MUP RBiH	**9768**	**9440**	**4814**	**1396**	**25418**
Ukupno	**38%**	**37%**	**19%**	**6%**	

Tabela 5. Nacionalna struktura rezervnog sastava policije SUP-a RBiH 1991. godine

[109] Izvor: ERC MUP-a RBiH.

5. Teritorijalna odbrana općine Olovo pred agresiju

Teritorijalna odbrana SRBiH 80-ih godina XX stoljeća brojala je više od 313.000 pripadnika i bila je respektabilna vojna sila.

Procent učešća stanovništva u TO-u Bosne i Hercegovine bio je najveći od svih republika u bivšoj SFRJ i iznosio je 7,23%.

Od 1990. godine ubrzano se radilo na razoružavanju TO-a Bosne i Hercegovine kako bi se oduzeto naoružanje i municija "čuvali" u vojnim magacinima pod kontrolom JNA. Razoružanje TO-a Bosne i Hercegovine izvršeno je u drugoj polovini maja 1990. godine. Izuzimanje tog naoružanja pravdalo se boljom zaštitom i čuvanjem oduzetog naoružanja u vojnim magacinima JNA.[110]

Smještaj izuzetog naoružanja izvršen je u vojnim magacinima JNA koji su, uglavnom, bili locirani na teritorijama općina s većinskim srpskim stanovništvom, a najviše na graničnom području prema Srbiji i Crnoj Gori.

Rezervni sastav 216. brdske brigade "R" popunjavan je pripadnicima s teritorija općina Olovo, Sokolac, Han-Pijesak i Rogatica. Komandant te jedinice bio je pukovnik Dragomir Milošević, koji je kasnije bio komandant Sarajevsko-romanijskog korpusa "Vojske Republike Srpske". Zbog opsade i granatiranja Sarajeva, kojom prilikom su počinjeni brojni zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava, uključujući i genocid, Haški tribunal osudio je Dragomira Miloševića na 29 godina zatvora.[111]

Ono što je interesantno za tu brigadu je da su njeni pripadnici iz reda srpskog naroda učestvovali u agresiji na Republiku Hrvatsku. Prilikom postrojavanja te jedinice, u punoj borbenoj gotovosti spremana je da se kao takva pošalje u osvajački rat u Hrvatskoj. Tom prilikom suprotstavili su se pripadnici nesrpskog naroda, koji više nisu pozivani na bilo kakve vježbe te jedinice.

Tako su Olovljani shvatili da se sami moraju pripremati za predstojeće događaje. Oslanjajući se na vlastite snage, pripremani su ljudstvo i objekti za događaje koji će prethoditi agresiji. Konstantno je vršena obuka iz prve pomoći, kao i teorijska obuka u rukovanju oružjem i oruđem.

Predavači su isticali ponašanje u ratu i kodeks međunarodnog ratnog prava, kao i vođenja svih oblika borbe i rukovanja ličnim i drugim naoružanjem.

To je dalo izuzetne rezultate na psihičkoj pripremi stanovništva za odbranu od nadolazeće agresije.

Paralelno s aktivnostima oko ustroja mirnodopskih komandi i jedinica općine Olovo, rađeno je i na prijemu delegacija i ustroju komandi i jedinica preostalog stanovništva iz mjesnih zajednica i sela općina Sokolac, Han-Pijesak i llijaš. Također, vršen je prihvat i evidentiranje protjeranog stanovništva, kao i njihov smještaj u sela niz rijeku Krivaju. Jedan broj protjeranog stanovništva je, na vlastitu inicijativu, otišao u susjedne općine. U tu svrhu Ratno predsjedništvo oformilo je komisiju s Hamdom Babićem na čelu, koja je obavljala taj delikatan i human zadatak zbrinjavanja protjeranih. Evidencije te komisije govore da je kroz Olovo prošlo preko 40.000 civilnih prognanika. Svima je pružena prva pomoć i svi oni koji su izrazili želju otišli su u susjedne općine.

[110] Smail Čekić, **AGRESIJA...,** str. 122-124.

[111] ICTY, Predmet br.: IT-98-29/1, Pred Pretresnim vijećem – Tužilac protiv Dragomira Miloševića, *Presuda*, 12. decembar 2006. godine.

Uz koordinaciju ŠTOTO s ostalim organima Općine, do u detalje je razrađen način evakuacije i smještaj civilnog stanovništva (žene, djeca, starci) u širem rejonu Krivajske doline. U cilju funkcionisanja planova evakuacije, u dva navrata taj plan praktično je provjeravan.

Također, u potpunosti je, u saradnji s drugim organima, osposobljeno stanovništvo grada i prigradskih naselja na znak opasnosti od granatiranja i zračne opasnosti da se sklone u improvizovana skloništa i na sigurnija mjesta. U početku, svi oni koji nisu bili disciplinovani opet su privođeni u komandu OpŠTO i u MUP na razgovor i kritiku zbog neodgovornog ponašanja, što se u narednom periodu nije ponavljalo i svi su bili krajnje odgovorni i disciplinovani.

Ratno Predsjedništvo Bosne i Hercegovine formiralo je štab civilne zaštite čime je komanda ŠTO Olovo rasterećena poslova i zadataka civilne zaštite, tako da se ŠTO u narednom periodu mogao znatno više posvetiti pripremama za odbranu i uspješno vođenje borbe. Kako Olovo nije imalo fizičke veze, a u kasnijem periodu ni telefonske komunikacije s rukovodstvom u Sarajevu, bilo je prepušteno samo sebi i svaki organ bio je važan za funkcionisanje rada i života u općini tokom pripreme za odbranu od agresije i vođenja borbenih dejstava.

Potpredsjednik ratnog Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine akademik prof. dr. Ejup Ganić, koji je boravio u posjeti Olovu, bio je oduševljen organizacijom života i funkcionisanjem općine u tim ratnim uslovima, kao i otporom branitelja Olova agresoru, a nakon te posjete dao je poznatu izjavu: "**Da sam Dostojevski, pisao bih o Olovu.**"

Potpredsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine akademik prof. dr. Ejup Ganić nakon posjete Olovu i Varešu, u mjestu Dabravine, 10. maj 1993.

Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine je, tokom aprila 1992. godine, donijelo niz odluka kojima je definisan status TO-a, od kojih je među najvažnijim bila Odluka o objedinjavanju svih oružanih snaga na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine. Navedena kao i sve druge odluke osigurale su kontinuitet odbrane Republike Bosne i Hercegovine do proglašenja neposredne ratne opasnosti i time ispunile bitne odredbe međunarodnog ratnog prava.

Provodeći odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine, u aprilu 1992. godine jedan broj dotadašnjih kadrova RŠTO-a u Bosni i Hercegovini potvrdio je lojalnost štabu TO-a Republike Bosne i Hercegovine.

Lojalnost ŠTO Republike Bosne i Hercegovine u pisanoj formi iskazalo je pet okružnih štabova TO-a (Bihać, Goražde, Sarajevo, Tuzla, Zenica), Gradski štab TO Sarajevo i pedeset općinskih štabova, među kojima je bio jedan od prvih i Općinski štab TO Olovo.

Od sedam uposlenika OpŠTO Olovo, lojalnost su potpisala tri uposlenika bošnjačke nacionalnosti, dok su četiri uposlenika srpske nacionalnosti to odbila, pravdajući to banalnim razlozima.

U složenoj političko-bezbjednosnoj situaciji na području općine Olovo, legalni organi društveno-političke zajednice Olovo nastojali su održati situaciju pod kontrolom. Vidjevši da ne mogu podijeliti Stanicu javne bezbjednosti Olovo, kao ni Štab TO, srpski kadrovi povukli su se iz Olova na lokalitet Olovskih Luka – Nula. Tako su nastojali kontrolisati dio teritorije uz komunikaciju Olovske Luke – Karaula. Legalni organi društveno-političke zajednice Olovo s Kriznim štabom na čelu nastojali sačuvati varljivi mir. To vrijeme su koristili da se što bolje organizuju i pripreme za nadolazeću agresiju.

6. Civilna zaštita općine Olovo pred agresiju

Općinski štab civilne zaštite mobilisan je 23. aprila 1992. godine i u koordinaciji sa sekretarijatom za NO OpŠTO Olovo i SJB Olovo izvršio reorganizaciju jedinica i štabova na području općine Olovo.

Najveći problem Štaba civilne zaštite bila je preokupacija prihvatom, smještajem, ishranom, prevozom i daljom evakuacijom oko 40 hiljada prognanika s područja višegradske, rogatičke, sokolačke, ilijaške, vogošćanske i drugih općina.

Prihvat, prevoz i zbrinjavanje ugroženog i nastradalog stanovništva istočne Bosne, kao i susjednih općina Han-Pijesak, Sokolac, Ilijaš, u početku su vršili predstavnici kriznih štabova mjesnih zajednica i komandiri TO mjesnih zajednica Šaševaca, Kolakovića, Gurdića, Lišaka, Petrovića, Kruševa, Dolova i Bakića, u koordinaciji sa Štabom civilne zaštite koji se intenzivno angažovao sve do 22. juna 1992. godine.

Od toga dana Ratno predsjedništvo formiralo je posebni štab za prihvat izbjeglica.

U tom periodu Sekretarijat za narodnu odbranu izvršio je popunu jedinica Civilne zaštite i to u dijelu općinskih specijalizovanih jedinica Civilne zaštite opće namjene u mjesnim zajednicama, koja nije bila adekvatna, jer je većina u procentu od 85% raspoređena u vojne jedinice.

Jedinice su angažovane na uređenju sklonišnih prostora za stanovništvo i u preduzećima. Također, stanovništvo se pripremalo i uvježbavalo na sklanjanje u slučaju opće ili zračne uzbune, kao i na ukazivanje prve medicinske pomoći. Izvršena je opravka starih i izgradnja 17 novih vodenica u slivu rijeke Krivaje. Početkom agresije na općinu Olovo od 3. augusta 1992. godine na području mjesnih zajednica Šaševci, Kolakovići, Petrovići, Gurdići i Olovske Luke prestala je funkcionisati Civilna zaštita.

Stalnim granatiranjem, uništavanjem i paljenjem naseljenih mjesta Olova, Olovskih Luka, Karaginog Polja, Zagrađa, Bioštice, Jasena, Gornjeg Olova, Dolova i Bakića, pristupilo se djelomičnom organizovanom pomjeranju stanovništva koje se povlačilo niz rijeku Krivaju.

Najveću ulogu u zbrinjavanju nastradalog stanovništva tokom čitave agresije odigrali su Općinski štab civilne zaštite i štabovi i jedinice Civilne zaštite mjesnih zajednica Soluna, Čuništa, Milankovića i Careve Ćuprije, koje su vršile prihvat, evidentiranje, razmještaj i dalju brigu oko zbrinjavanja prognanika.

Prioritetno se radilo na sanaciji terena, dezinfekciji vode i objekata, izgradnji i opravci vodenica, prikupljanju hrane za stoku, pravljenju sanduka za ubijene i umrle borce i stanovništvo, saniranju porušenih i oštećenih objekata, obilježavanju neeksplodiranih projektila i ubojitih sredstava, prikupljanje sredstava i hrane za ranjenike u Tuzli, na *Muškoj vodi*, na području općine Olovo, prikupljanje hrane za potrebe vojske, prikupljanje sredstava i odjevnih predmeta za borce (čarape, džemperi, kape), evidentiranje stočnog fonda na području općine, prikupljanje kazana, kaca i buradi i drugi poslovi.

Jedinice Civilne zaštite uvijek su bile mobilne i djelovale su u sastavu Doma zdravlja i Ratne bolnice, dok je vatrogasna jedinica Civilne zaštite djelovala na intervencijama gašenja požara u krugovima preduzeća Stupčanice, Centrotransa, ŠIK-a i svim društvenim objektima općine Olovo, kao i drugih naselja.

IV.

IZVRŠENJE ZLOČINA NA PODRUČJU OPĆINE OLOVO

1. Pripreme za odbranu Olova od nadolazeće agresije

Krajem 1991. godine JNA i vojne snage SDS-a praktično su izvršile tihu okupaciju Republike Bosne i Hercegovine. Oko glavnog grada Republike Bosne i Hercegovine agresor je zaposjeo sve dominantne kote i saobraćajnice. Uporedo s agresorskom pripremom i početkom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, državno i političko rukovodstvo Republike Bosne i Hercegovine otpočelo je s pripremom i organizovanjem odbrambenih patriotskih snaga koje će u početnom periodu agresije imati neprocjenjiv značaj.

Republiku Bosnu i Hercegovinu kao suverenu, nezavisnu i jedinstvenu državu svih njenih građana i naroda zvanično su priznali međunarodni faktori i većina država, a istog dana agresorske jedinice otpočele su granatiranje Sarajeva s okolnih brda.

Refleksija ovih događaja u Sarajevu su i događanja u istočnom dijelu Republike Bosne i Hercegovine, gdje agresor počinje s ubistvima, silovanjima i protjerivanjem Bošnjaka. Štab Teritorijalne odbrane (ŠTO) Olovo, u saradnji s ratnim Predsjedništvom, nastavlja aktivnosti organizovanja odbrane, formiranja jedinica i komandi i uvezivanje jedinica i komadi s područja susjednih općina Sokolac, Han-Pijesak, Ilijaš, Kladanj, Zavidovići i Vareš.

Ratno predsjedništvo i ŠTO Olovo pokušavalo je održati mir na prostoru općine što je moguće duže, zbog ogromnog priliva izbjeglica iz istočne Bosne, koje na razne načine dolazi u mjesta istočno od Olova, a odakle produžavaju do Olova. Istovremeno, SDS planski iseljava srpsko stanovništvo iz grada i sela niz dolinu rijeke Krivaje i to istočno od Olova i smješta ih prema Sokocu i Han-Pijesku.

Krajem 1991. i početkom 1992. godine stanovništvo općine Olovo priprema se za odbranu od agresije. Pripreme su se ogledale: u ogranizaciji i formiranju kriznog štaba općine Olovo, kao i formiranju kriznih štabova u dvanaest MZ-a: Olovo, Olovske Luke, Dugandžići, Šaševci, Gurdići, Petrovići, Careva Ćuprija, Čuništa, Milankovići, Solun, Dolovi, Klinčići. Krizni štabovi MZ-a pristupili su ubrzanom ažuriranju i popuni jedinica i komandi. Iako su slabo opremljeni i naoružani, uvezani su u sistem odbrane općine Olovo.

Sva vojno-društveno, politička i ekonomska kretanja u Republici Bosni i Hercegovini direktno su se preslikavala i reflektovala na ionako teško stanje u općini Olovo.

Panika i strah zavladali su među Bošnjacima, a najugroženiji su bili stanovnici Olovskih Luka. Ratno predsjedništvo općine Olovo nastojalo je smiriti narušenu političko-bezbjednosnu situaciju. Moralo se računati s time da se dobije na vremenu kako bi se što veći broj prognanika iz istočne Bosne izvukao i prihvatio u Olovu i kako bi se dobilo na vremenu za što bolju organizaciju odbrane od velikosrpske agresije.

Legalne organizacije i društveno-političke zajednice općine Olovo nastojale su održati situaciju pod kontrolom. Vidjevši da ne mogu podijeliti Stanicu javne bezbjednosti, Štab Teritorijalne odbrane i sva privredna i društvena preduzeća, srpski kadrovi su se povukli iz Olova na lokalitet Olovske Luke, naselje Nula. Odatle su nastojali kontrolisati dio teritorije uz putnu komunikaciju Olovske Luke – Karaula.

Uz logističku podršku JNA, srpski ekstremisti predvođeni SDS-om žele potpunu podjelu prostora na srpski i bošnjački dio na području općine Olovo. Potvrda toga je i to što su srpski kadrovi u Sekretarijatu narodne odbrane (SNO) i Štabu TO napustili rad u legalnim organima općine Olovo i stavili se na raspolaganje tzv. Srpskoj opštini Olovo.

Po naređenju SDS-a i uz logističku podršku JNA, srpsko stanovništvo iz Olova i prigradskih naselja, kao i iz naselja iz doline rijeke Krivaje, organizovano je iseljavano istočno od Olova, prema Sokocu i Han-Pijesku.

U hodu su vršene pripreme za odbranu od nadolazeće agresije. Uređivana su skloništa za smještaj civilnog stanovništva i povrijeđenih, kao i početne linije odbrane, a dio privrednih kapaciteta prebačen je u dolinu rijeke Krivaje kako bi se stvorili potrebni uslovi za funkcionisanje općine u ratnim uslovima.

Period od formiranja Štaba TO Olovo, pa do otpočinjanja borbenih dejstava na području općine Olovo karakteriše:

- složena političko-bezbjedonosna situacija u Republici Bosni i Hercegovini koja se manifestovala i u Olovu;
- blokada i prekid svih veza s glavnim gradom Sarajevom;
- okupacija općina u Podrinju, praćena masovnim zločinima, uključujući i genocid nad Bošnjacima;
- dolazak velikog broja protjeranih civila;
- prenošenje borbenih dejstava u neposrednu blizinu Olova.

Prije otpočinjanja otvorene agresije na Olovo, agresor je uz logističku podršku JNA, u varljivom miru, okupirao 1/4 općine Olovo, dok su 3/4 općine Olovo ostale pod kontrolom legalnih organa vlasti. Okupirani dio općine Olovo odnosi se na teritorije koje su gravitirale prema Sokocu i Han-Pijesku.

Ratno predsjedništvo općine Olovo i Sekretarijat općine Olovo sa svim svojim kapacitetima nastojali su se što bolje pripremiti i organizovati za odbranu od nadolazeće agresije. U tome su se isticala trgovačko preduzeće "Promet" iz Olova, OOUR-a ŠIK "Ključ" Olovo, ŠIP "Stupčanica" Olovo i ostala preduzeća i ustanove, stavljajući sve svoje kapacitete u funkciju odbrane.

Veliki doprinos u odbrani od agresije dala su i privatna preduzeća i pojedinci, kao što su pekari, obućari, krojači, mehaničari, limari i drugi, koji su svoje kapacitete stavili u funkciju odbrane Olova.

Specifičan geografski položaj općine Olovo dodatno je usložnjen prekidom fizičkih veza sa Sarajevom. Jedina komunikacija bio je tzv. put spasa, odnosno šumski put koji je bio već poodavno zapušten i zaboravljen: Olovo – Solun – Milankovići – Mladoševac – Muška voda – Kladanj – Živinice – Tuzla, koji je omogućio vezivanje za Tuzlu.

Drugi put bio je makadamski put preko Vareša za Zenicu.

Nakon otvorene agresije i otpočinjanja borbenih dejstava na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine, te okupacije Bijeljine, Zvornika, Višegrada, Foče, Čajniča, Rudog, Vlasenice, Bratunca, Ro-

gatice, rijeke protjeranih slijevaju se prema Olovu. Nakon zauzimanja ovih mjesta, borbena dejstva prenesena su na mjesta općine Sokolac: Kaljina, Riječa, Bjelasalići, Banja Lučica i druga mjesta, a time i u neposrednu blizinu Olova.

Na udaru su se našla mjesta koja gravitiraju prema općinama Han-Pijesak, Sokolac, Ilijaš i to: Nevačka, Rubinjići, Kute, Šaševci, Knežina i okolna sela, Kruševci, Mangurići, Bećari, Karamuratovići, Išerić Brdo, Kaljina, Hrastišta, Šahbegovići, Riječe, Miletine, Meljine, Banja Lučica, Bjelasalići, Sudići, Dragoradi, Palanka, Udrabi, Gajine, Kolakovići, Milunići, Pušino Polje, Dugandžići, Kundakov Han, Lavšići, Berisalići, Lišci, Miljevići, Gurdići, Petrovići, Čude i druga mjesta.

Predstavnici svih mjesnih zajednica s područja općine Olovo uključili su se u prihvat i smještaj protjeranih iz navedenih mjesta.

Paralelno s aktivnostima oko prihvata i smještaja protjeranih, radilo se i na prijemu delegacija okupiranih mjesnih zajednica s područja općina Sokolac, Han-Pijesak i Ilijaš. Uz njihovu saradnju, vršen je prihvat, evidentiranje i djelimičan smještaj u mjesta niz kanjon rijeke Krivaje i u mjesta susjednih općina.

Zbog ogromnog priliva protjeranih Bošnjaka, Ratno predsjedništvo općine Olovo formiralo je Komisiju za zbrinjavanje i smještaj prognanika.

Faksimil iz novina *BH Ekskluziv*, 5. august 1994.

2. Privremeno zaposjednuta teritorija od nelegalne srpske opštine Olovo

Legalni organi vlasti i organizacije društveno-političke zajednice općine Olovo nastojali su održati situaciju pod kontrolom, ali su se nelegalne strukture srpskog naroda sasvim suprotno ponašale i željele potpunu podjelu.

Ostvarenim slabim rezultatima SDS-a Olovo i uvjerljivom pobjedom SDA Olovo, prestala je dominacija i vladavina srpskog naroda, kako u političkom tako i u ekonomskom smislu. Gubljenjem vlasti i vođenja privredne strukture na području općine Olovo nisu se mogli pomiriti suvereni srpski vladari od kraja Drugog svjetskog rata pa do početka devedesetih godina.

Rušenjem države Republike Bosne i Hercegovine, po naređenju idejnog vođe Radovana Karadžića, preko samoproglašenog vojvode Milovana Žugića i ekstremne bratije SDS-a, uz blagoslov Srpske pravoslavne crkve Olovo, na čelu s popom Slavoljubom Vukotićem započinje rušenje vlasti i na području općine Olovo.

Pošto nisu imali mogućnosti niti kapaciteta za, uz već dobro pripremljen scenarij za koji su se pripremali zadnjih godina u okviru Romanijsko-sokolačke regije, 23. septembra 1991. godine Glavni odbor i Klub delegata SDS Olovo donosi *Odluku srpskog naroda opštine Olovo o izlasku iz legalne opštine Olovo*.

Kako u okviru legalne vlasti općine Olovo nisu uspjeli dogovoriti, odnosno potpisati pripremljeni i predloženi "Sporazum o teritorijalnom razgraničenju na Opštinu srpskog naroda Olovo i Opštinu muslimanskog naroda Olovo"[112], predlagači, odnosno srpsko nelegalno rukovodstvo, pribjegava radikalnim, odnosno prisilnim mjerama i nelegalnim postupcima.

Cijepanjem Republičkog SUP-a Bosne i Hercegovine dolazi do formiranja srpskog MUP-a, na čelu s Momčilom Mandićem. Momčilo Mandić je 30. marta 1992. godine poslao naređenje putem depeše svim organima i jedinicama SUP-a, pripadnicima srpske nacionalnosti, da se do 1. aprila 1992. godine stave na raspolaganje MUP-a tzv. Srpske republike, formirane na osnovu Ustava tzv. Srpske republike u Bosni i Hercegovini. Ovim naređenjem ozvaničena je nelegalna srpska policija, odnosno nelegalna Stanica javne bezbjednosti (SJB) Olovo.

Predsjednik nelegalne Srpske opštine Olovo[113], samoproglašeni vojvoda Milovan Žugić, početkom aprila 1992. godine naredio je izmještanje nelegalne Srpske opštine Olovo s kompletnim strukturama u rejon Mjesne zajednice Olovske Luke, kao i pokušaj zaposjedanja privremene teritorije i postavljanje kontrolnog punkta-barikade u naselju Nula, uz kontrolu nelegalne srpske SJB Olovo i dobrovoljaca SDS Olovo.

---

[112] *Sporazum o teritorijalnom razgraničenju*, na osnovu zaključaka SO-a Olovo, broj: 01/2-07-195/91, od 15.10.1991. godine - predlagač SDS Olovo.

[113] **SASTANAK TUĐMANA, KOLJEVIĆA I BORASA 8.01.1992. GODINE, U ZAGREBU**, *KORAK*, Časopis za zaštitu tekovina borbe za Bosnu i Hercegovinu, broj 33/2017, Sarajevo, 2017, str. 142.

Zamišljena privremeno zaposjednuta teritorija od nelegalne Srpske opštine Olovo zauzimala bi 1/4 teritorije i 1/4 stanovništva legalne općine Olovo i kontrolisala bi od kontrolnog punkta-barikade u naselju Nula na raskrsnici magistralnog puta Sarajevo – Olovo – Kladanj i regionalnog puta Olovo – Knežina – Sokolac i južno Nula, Pridvorica, rudnik Boljača, Gornje Kruševo, Ajdinovići, Duševine, Krivajevići, granica s općinom Ilijaš.

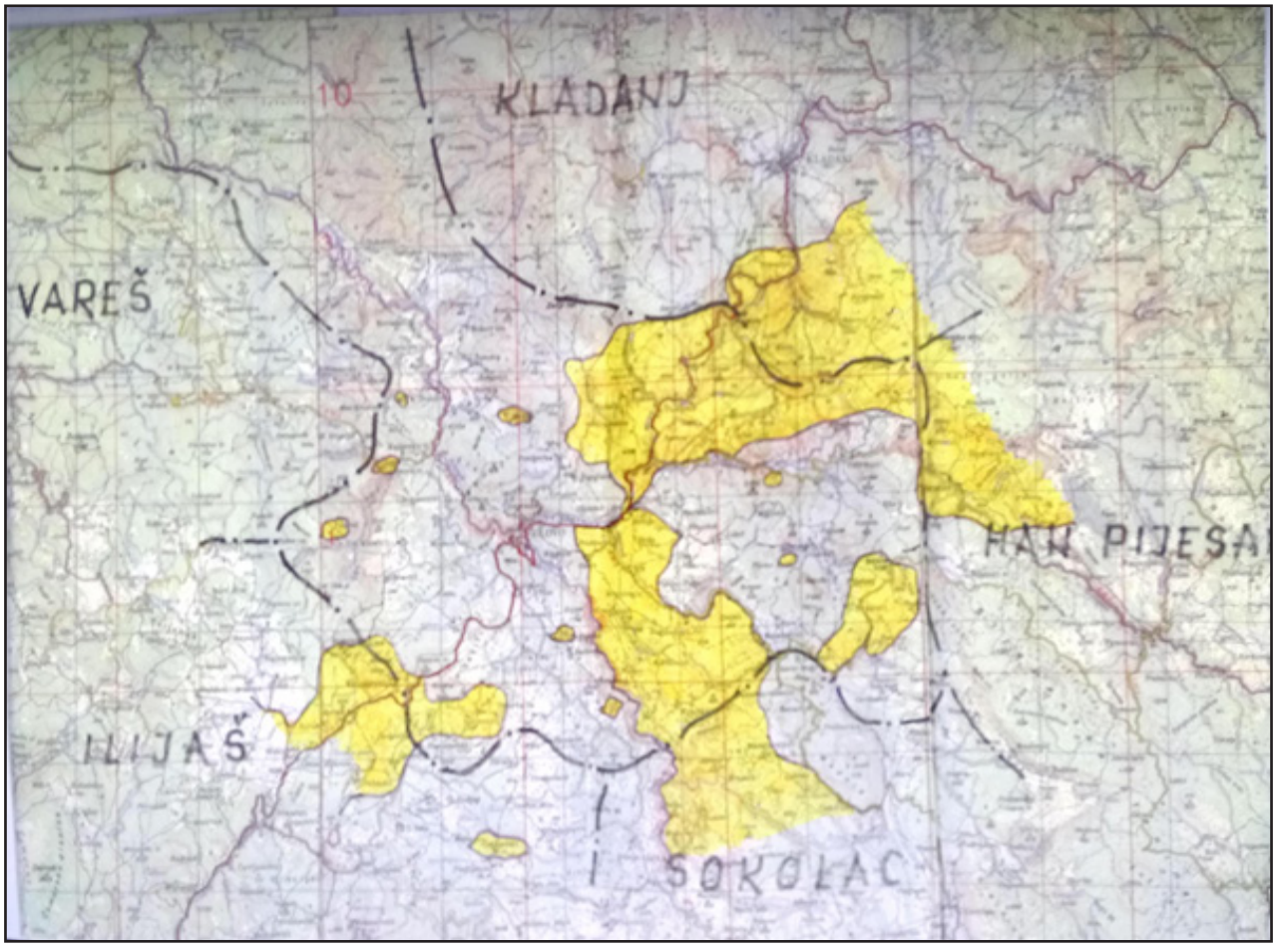

Mapa privremeno zaposjednute teritorije općine Olovo

Na zamišljenoj privremeno zaposjednutoj teritoriji u pet mjesnih zajednica: Olovske Luke, Dugandžići, Šaševci, Gurdići i Petrovići egzistiralo je 35 naselja u kojima je živjelo ukupno 4.810 stanovnika. Od tog broja, bilo je 2.860 Bošnjaka (Muslimana) ili 59%, 1.884 Srba ili 38%, 8 Hrvata ili 0,1%, 27 Jugoslavena ili 0,5% i 22 Ostalih ili 0,4%.

Na privremeno zaposjednutoj teritoriji nelegalne Srpske opštine Olovo egzistirala su etnički **čista** srpska sela i to: Pridvorica, Zagajnica, Grabovica, Paklenik, Radačići, Brda, Arapovača, Krajšići, Krušćanje, Ponor i Gornji Drapnići.

Etnički čista bošnjačka sela, koja su ostala egzistirati na zamišljenoj privremeno zaposjednutoj teritoriji nelegalne Srpske opštine Olovo su: Šaševci, Ceribašići, Lišci, Klis, Miljevići, Milunići, Kundakov Han, Lavšići, Petrovići, Ajvatovići i Slivnje.

Mješovita srpsko-bošnjačka sela koja su ostala egzistirati na privremeno zaposjednutoj teritoriji Srpske opštine Olovo po nacionalnoj strukturi su:

- Ajdinovići, ukupno 137 stanovnika, od čega 44 Bošnjaka i 93 Srba;
- dio Olovskih Luka, ukupno 844 stanovnika, od čega 399 Bošnjaka, 422 Srba, 5 Hrvata, 15 Jugoslavena i 3 Ostalih;
- Drecelj, ukupno 291 stanovnik, od čega 21 Bošnjak, 257 Srba, 1 Hrvat, 3 Jugoslavena i 1 pripadnik Ostalih;
- Dugandžići, ukupno 141 stanovnik, od čega 16 Bošnjaka i 125 Srba;
- Čude, ukupno 172 stanovnika, od čega 85 Bošnjaka i 75 Srba;
- Gurdići, ukupno 362 stanovnika, od čega 333 Bošnjaka i 29 Srba;
- Slivnje, ukupno 161 stanovnik, od čega 38 Bošnjaka i 113 Srba;
- Ponor, ukupno 40 stanovnika, od čega 16 Bošnjaka i 24 Srba;
- Berisalići, ukupno 288 stanovnika, od čega 108 Bošnjaka, 173 Srba, 2 Hrvata, 3 Jugoslavena i 2 Ostalih;
- Kolakovići, ukupno 271 stanovnik, od čega 253 Bošnjaka, 17 Srba i 1 pripadnik Ostalih;
- Pušino Polje, ukupno 161 stanovnik, od čega 156 Bošnjaka i 5 Srba.[114]

Iz svih mjesta, koja su gravitirala prema jugoistoku i općinama Han-Pijesak, Sokolac i Ilijaš, do kraja augusta 1992. godine protjerani su svi Bošnjaci.

Također, na privremeno zaposjednutoj teritoriji od privrednih i školskih ustanova pod kontrolom nelegalne Srpske opštine Olovo ostale su egzistirati:

1. Mlin, Olovske Luke;
2. Autobaza OOUR-a "Stupčanica trans", Olovske Luke;
3. Hotel "Paklenik", u okviru OOUR-a "Ugostitelj", Olovo;
4. RJ "Paklenik", u okviru OOUR-a "Šumarstvo", Olovo;
5. Prodavnice u Pakleniku, Čudima, Šaševcima, Dugandžićima, Kolakovićima, Lišcima, Gurdićima, Petrovićima i Donjem Drecelju, u okviru "PROMET" Olovo;
6. Prodavnica i brenta u Olovskim Lukama i ekonomija Zemljoradničke zadruge Olovo;
7. Osnovna škola Olovske Luke, s područnim osnovnim školama do četiri razreda u Dugandžićima, Gurdićima i Petrovićima.

[114] *Nacionalni sastav stanovništva*, rezultati za Republiku po opštinama i naseljenim mjestima 1991**, Statistički bilten**, br. 234, Državni zavod za statistiku Republike Bosne i Hercegovine, Sarajevo, decembar/prosinac 1993, str. 80-81.

Dotadašnji apsolutni vladari, na čelu sa samoproglašenim vojvodom Milovanom Žugićem, s kompletnom civilnom i vojnom vlašću nelegalne Srpske opštine Olovo i ostalom četničkom bratijom, kojima su ovaj grad, komuna i narod dali sve, otišli su krajem mjeseca marta 1992. godine bez pozdrava u šumu.

Istovremeno, krajem 1991. i početkom 1992. godine formirana je i počela s djelovanjem nelegalna vojska Srpske opštine Olovo ranga odreda-bataljona, čime su se užurbale pripreme za agresiju. Nastavili su s prijetnjama i zastrašivanjem, uz zveckanje i pucnjavu naoružanjem, na zamišljenoj privremeno zaposjednutoj teritoriji legalne općine Olovo.

3. Agresija na Olovo

Sva ratna dejstva iz istočne Bosne prenesena su na područje općine Olovo. Agresija na Olovo krenula je 7. augusta 1992. godine, kada su agresorske snage, uz artiljerijsku podršku JNA, oko 17 sati otpočele žestoko granatiranje gradskog jezgra Olova i prigradskih naselja. Cilj su im, uglavnom, bili civili i civilni objekti. Tom prilikom, na lokalitetu Petkov potok, iznad zgrade Osnovne škole Olovo, od prve minobacačke granate smrtno je stradao Nermin Muratović, maloljetnik – dijete, rođen 1984. godine, a teže ranjeni Malik Muratović, Mevlida Muratović, Hadžira Muratović, Ferid Muratović, Salih Muratović i Naza Bešlija.

Od tada su granatiranja grada i prigradskih naselja Olova bila svakodnevnica i postala su konstantna, dugotrajna, s kraćim ili dužim prekidima i ponovnim iznenadnim počinjanjem, što je unosilo strah, nemir i nesigurnost kod stanovništva.

Sva granatiranja grada i prigradskih naselja imala su za cilj ubijanje civilnog stanovništva, što je riječ o genocidu, a posebno što je od tih granata ubijeno i ranjeno najviše djece, žena i staraca.

Nakon što je na Krivajevićima i Olovskim Lukama, a iz pravca Zavidovića prema Olovu u mjestu Ribnica, agresor presjekao put Sarajevo – Kladanj, Olovo se našlo u potpunoj komunikacijskoj blokadi. Olovo je ostalo bez struje, vode, telefona, medicinskih i školskih objekata. Trebalo je tražiti alternativne putne pravce za povezivanje Olova s dva regionalna centra, odnosno s Tuzlom i Zenicom. Iz doline rijeke Krivaje, iz pravca Soluna i Crnog potoka, u funkciju je stavljen makadamski put preko Milankovića i Mladoševca, kao i preko Muške vode do Kladnja i Tuzle. Nazvan je putem spasa i donekle je smanjio putnu blokadu.

Drugi komunikacijski pravac prema Zenici išao je makadamskim putem, jedan preko Soluna i Očevlje, drugi preko Careve ćuprije i Vijake, a treći preko Soluna, Ligatića i lovačkog doma prema Varešu i dalje. Pošto je agresor presjekao dalekovod, prekinuto je snabdijevanje Olova električnom energijom, a time i povezivanje Zenice i Tuzle, zbog čega je izrađen novi dio dalekovoda.

Zbog nemogućnosti da zauzme grad, usljed hrabrog otpora branilaca Olova, agresor je nastavio kontinuirano granatirati, paliti i rušiti grad, kao i ubijati civilno stanovništvo iz svih vrsta artiljerijskog oružja i avijacije.

Na udaru agresorske artiljerije našli su se vitalni civilni ciljevi općine Olovo, i to: zgrada Općine Olovo, zgrada Pošte, Dom zdravlja, Dom kulture, osnovna i srednja škola, Zanatski centar i svi privredni kapaciteti. Od tada je srpski agresor na grad i prigradska naselja u prosjeku dnevno ispaljivao između 400-500 artiljerijskih projektila. U vrijeme agresorskih ofanziva taj broj bio je mnogostruko uvećavan.

Slobodne teritorije Olova u vrijeme agresorskih ofanziva napadali su dijelovi pet korpusa agresorske vojske. U tim napadima razrušena su i nestala naselja Olovske Luke, Zagrađe, Gornje Olovo, Kruševo i druga mjesta. Među prvim pogođenim objektima bio je i Dom zdravlja, iako je bio vidno obilježen zastavom Međunarodnog crvenog križa. Usljed stalnog granatiranja uskoro je pretvoren u ruševinu i nije mogao služiti svojoj svrsi.

Dom zdravlja u Olovu

Dom zdravlja u Olovu

Dom zdravlja u Olovu našao se na svakodnevnoj meti agresorske artiljerije te je zbog toga razmišljano o njegovom izmještanju. Uređene su nove prostorije za zbrinjavanje povrijeđenih i ranjenih u Paskovoj Luci. U tom periodu otvorene su i dvije ambulante. Novoizgrađene prostorije u Paskovoj Luci narod je nazvao Ratna bolnica. Opremljene su i hirurške sale, koje su pružale usluge svim ranjenim i povrijeđenim. Od tada su u njima zdravstvene usluge pružale hirurške ekipe iz Tuzle i Sarajeva, odnosno Drugog i Prvog korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine, koje su radile zajedno s osobljem iz Doma zdravlja Olovo.

Ratna bolnica u Paskovoj Luci kod Olova

Tokom agresije 1992-1995. godine Olovo je bilo jedan od gradova koji je najviše razaran, rušen, paljen, granatiran i gađan iz svih vrsta oružja, oruđa, artiljerijskih oružja, tenkova, avijacije, projektila s više kombinovanih raketa, kao i modifikovanih projektila i raketa. Zajedno s braniocima Olova bili su i borci iz susjednih općina Ilijaš, Sokolac i Han-Pijesak.

U istom periodu, civilne i vojne strukture Olova funkcionisale su uz podršku Tuzle, Zenice i Sarajeva i dale su značajan doprinos u odbrani slobodnih teritorija olovske i susjednih općina. Branioci Olova uređivali su linije odbrane koje su se protezale u dužini od preko 50 km na potezu od prevoja Karaula do kanjona rijeke Stupčanice, preko Jelika u kanjon rijeke Bioštice, preko Šišnjaka, Donjeg Kruševa, Salikovca, Bakića do Crnoriječke visoravni. Također, držana je i linija odbrane prema Vozućoj od 12 km na potezu prema općinama Zavidovići i Kakanj. Prve agresorske ofanzive otpočele su u drugoj polovini augusta 1992. godine, napadom na Kruševo, a zatim su u mjesecu septembru 1992. godine prenesene na Olovske Luke.

Tokom septembra i oktobra 1992. godine agresor je izvodio ofanzive s artiljerijskim pripremama i kombinovano tenkovsko-pješadijskim napadima na Kruševo i Olovske Luke, naizmjenično i istovremeno.

O teškoj situaciji u Olovu i okolnim mjestima izvještavali su i svjetski mediji. Tako u norveškim novinama *Bergens Tidende*, 19. oktobra 1992. godine, objavljen je članak u kome, pored ostalog, stoji: „**Radio Sarajevo obavijestio je da je 70% grada Olova, koji se nalazi sjeverno od glavnog grada, uništeno nakon sedmice uzastopnih srpskih artiljerijskih i tenkovskih napada. Također su i drugi gradovi pod stalnom srpskom opsadom.**“[115]

Također, ugledni francuski list *Le Monde*, u članku objavljenom 6. novembra 1992. godine pod naslovom “Srpske snage sve više pritišću“, piše: “**Poslije nedavnih vojnih uspjeha u srednjoj Bosni, srpske su se snage okrenule prema glavnom cestovnom pravcu, sjeverno od Sarajeva, jednom od posljednjih muslimanskih uporišta. Radio Sarajevo javlja da se vode žestoke borbe oko Olova, Kladnja i Tuzle. Olovo, grad sa 17.000 stanovnika, bio je metom srpskog bombardiranja.**“[116]

Početkom novembra 1992. godine agresor je krenuo s novom ofanzivom na Olovske Luke, koja je vrlo brzo prenijeta i na Kruševo. Odlučne bitke vođene su prvih deset dana novembra 1992. godine u Olovskim Lukama, kada je agresor pretrpio ogromne gubitke u živoj sili i tehnici. Tom prilikom uništena su dva tenka i oklopno vozilo u Olovskim Lukama, a na Kruševu je uništena agresorska praga. I branioci su trpjeli gubitke. Dženaze i sahrane, zbog stalnog granatiranja, nisu se mogle održavati u gradu Olovu, pa je određeno novo mezarje na području mjesne zajednice Solun.

General Mladić (komandant 30. kadrovskog centra Generalštaba Vojske Jugoslavije i komandant Glavnog štaba “Vojske Republike Srpske”), u skladu sa srpskim velikodržavnim projektom, 19. novembra 1992. izdao je naređenje osvajačkog i genocidnog karaktera, posebno prema Podrinju i Bošnjacima na tom području. *U DIREKTIVI OP. BR. 4* (′NAREDNA DEJSTVA VOJSKE REPUBLIKE SRPSKE′), a polazeći od ocjene “**da nisu u potpunosti razbijene neprijateljske grupacije u širem rejonu Goražda, Žepe, Srebrenice i Cerske**”, Drinskom korpusu izdao je naredbu o izvršenju genocida “**na širem prostoru Podrinja**”. Ta naredba glasi: “**NA ŠIREM PROSTORU PODRINJA IZNURAVATI NEPRIJATELJA, NANOSITI MU ŠTO VEĆE GUBITKE I PRISILITI GA DA SA MUSLIMANSKIM STANOVNIŠTVOM NAPUSTI PROSTORE BIRČA, ŽEPE I GORAŽDA**.” Pri tome je predviđeno “**PRETHODNO PONUDITI RAZORUŽAVANJE BORBENO SPOSOBNIH I NAORUŽANIH MUŠKARACA, A AKO NE PRISTAJE - UNIŠTITI IH.**”[117]

“Pet dana kasnije, 24. novembra 1993, pukovnik Vojske Jugoslavije Milenko Živanović, komandant Drinskog korpusa ′Vojske Republike Srpske′, na osnovu navedene naredbe (*DIREKTIVA BR. 4*) generala Mladića i **′procjene situacije′**, donio je *Odluku za dalja dejstva*, kojom je iskazao otvorene osvajačke (teritorijalne) i genocidne namjere i ciljeve prema istočnoj Bosni i Bošnjacima, nacionalnoj, etničkoj i vjerskoj grupi kao takvoj. Tom odlukom trebalo je, pored ostalog, **′glavnim**

[115] Rasim Muratović, **BOSNA U *BERGENSKIM VREMENIMA*, knjiga 1 – 1992. GODINA**, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2011, str. 161. i 187.

[116] Stjepan Lapenda i Matija Lapenda, **PARIŠKE HABERDŽIJE: RAT ZA SLOBODU – GODINA PRVA**, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2012, str. 141.

[117] AIIZ, Glavni štab Vojske Republike Srpske, str. pov. br. 02/5-216, 19. novembar 1992 - Na ličnost komandanta (načelnika štaba), *NAREDNA DEJSTVA VOJSKE REPUBLIKE SRPSKE, DIREKTIVA Op. br. 4*.

snagama i sredstvima, uz primjenu aktivnih borbenih dejstava, nanoseći neprijatelju što veće gubitke, iznuravati ga, razbiti ga ili prisiliti na predaju, a muslimansko stanovništvo prisiliti da napusti prostor Cerska, Žepa, Srebrenica i Goražde.′"[118]

"Operaciju je, radi ′**ostvarivanja cilja srpskog naroda, a to je ostvarenje i stvaranje srpske države na ovim prostorima**′, trebalo ′**izvesti u dvije etape u neograničenom vremenu trajanja**′:

- ′**U prvoj etapi, u trajanju od 20 do 30 dana, razbiti snage neprijatelja ili prisiliti ih na bezuslovnu predaju u rejonima**: **Cerska, Konjević-Polje, Žepa i neposredno blokirati Olovo**′, a
- ′**U drugoj etapi razbiti snage neprijatelja i osloboditi**: **Srebrenicu, Goražde, Olovo i Kladanj i otvoriti koridore prema Saveznoj republici Jugoslaviji i istočnoj Hercegovini, kao i očistiti prostor u zoni odgovornosti Korpusa od zaostalih neprijateljskih grupa …**′"[119]

4. Počeli su zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava

Nakon okupacije Bijeljine 6. aprila 1992, okupiran je i Zvornik, od 8. do 10. aprila 1992, Višegrad, od 7. do 16. aprila 1992, Foča, od 8. do 18. aprila 1992, a do polovine aprila 1992. godine okupirane su općine Čajniče i Rudo. Na području svih ovih općina počinjen je genocid nad nedužnim bošnjačkim civilima, a preživjeli su se povlačili prema slobodnom Goraždu. Jedinice JNA polovinom aprila 1992. godine okupirale su Rogaticu i 18. aprila 1992. godine spojile se s jedinicama koje su napredovale iz Višegrada ka Rogatici. Napad na Bratunac započeo je 20. aprila 1992, a jedinice 17. korpusa JNA zauzele su Vlasenicu 21. aprila 1992. godine.

U ovom periodu branioci Srebrenice uspjeli su odbraniti grad i okolinu. Tako su u čitavom Podrinju ostale slobodne teritorije samo oko Srebrenice, Žepe i Goražda, u koje su se slijevale rijeke izbjeglica iz okupiranih podrinjskih gradova. Prema procjenama, u tri preostale slobodne enklave u Podrinju izbjeglo je oko 40.000 Podrinjaca.

Borbena dejstva prenesena su i na mjesta oko općine Sokolac, sela Kaljine, Riječa, Bjelasalića i Banjalučice, u periodu od 29. jula 1992. do 3. augusta 1992. godine.

Nakon agresije i otpočinjanja borbenih dejstava, zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, okupacijom i protjerivanjem stanovništva na teritoriju općine Olovo, počele su se slijevati kolone izbjeglica iz okupiranih mjesta i gradova istočne Bosne: Višegrad, Rogatica, Han-Pijesak, Sokolac, Ilijaš, Bratunac i Vlasenica.

---

[118] AIIZ, inv. br. 2-3256, Komanda Drinskog korpusa, str. pov. br. 2-126, 24. novembar 1992 - Komandi Bratunačke lpbr, *Odluka za dalja dejstva*.

[119] Smail Čekić, **GENOCID I ISTINA O GENOCIDU U BOSNI I HERCEGOVINI**, Univerzitet u Sarajevu/Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2012, str. 64-66.

Agresor u kontinuitetu vrši zločine: ubistva, silovanja i protjerivanja Bošnjaka. Agresorska dejstva prenesena su i proširena na mjesta koja gravitiraju prema općinama Han-Pijesak, Sokolac, Ilijaš i to: Nevačka, Rubinjići, Kute, Šaševci, Knežina i okolna mjesta, Mangurići, Bećari, Karamuratovići, Išerić Brdo, Kolakovići, Milunići, Pušino Polje, Dugandžići, Kundakov Han, Lavšići, Berisalići, Lišci, Miljevići, Gurdići, Petrovići, Čude.

Mjesta Šaševci i Ceribašići, u sastavu MZ Šaševci, bila su najugroženija mjesta, kako u geografskom tako i u vojno-taktičkom položaju, jer su gravitirala prema istoku i općinama Han-Pijesak i Sokolac.

Po saznanju da je 28. jula 1992. godine na barikadi u selu Donje Babine zaustavljeno oko 76 prognanika iz Rogatice, aktivisti kriznog štaba Šaševci, na čelu s Hazimom Durakovićem, uputili su se na barikadu u Donje Babine i počeli pregovore s Milomirom Batinićem, koji je bio jedan od tjelohranitelja ratnog zločinca Radovana Karadžića. Milomir Batinić je tražio da se prognanici vrate na Sokolac, s čime se nisu složili Hazim Duraković i ostali pregovarači. Došlo je do pucnjave i tom prilikom bilo je lakše ranjenih i na jednoj i na drugoj strani. Nakon pregovora okončanih dogovorom, svih 76 prognanika izvučeno je pravcem Ivazovići, Šaševci i bezbjedno su smješteni u Šaševce. Tu su se zadržali tri dana, a nakon toga su prevezeni autobusima u Olovo, gdje ih je prihvatio Štab civilne zaštite.

Prihvat, marširanje i izvlačenje prognanika iz istočne Bosne iz rejona Palež – Knežina vršeni su pravcem: Palež, Pihlice, Ivojevići, Šaševci, a zatim Išerić Brdo, Kolakovići, Olovo. Iz rejona Donje Babine prihvat i izvlačenje izbjeglica vršeni su pravcem: Donje Babine, Ivazovići, Šaševci, Išerić Brdo, Kolakovići, Nula, Olovo.

5. Zločini nad civilnim stanovništvom

Zločini izvršeni nad civilnim stanovništvom u Olovu mogu se okarakterisati kao najteži oblici zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, počev od prijetnji, zastrašivanja, iživljavanja, mučenja, zlostavljanja, strijeljanja, pa sve do spaljivanja žrtava u kućama.

U konstelaciji zategnutih odnosa i izmještanja nelagalnih organa tzv. Srpske opštine Olovo i nelegalne srpske milicije u Olovske Luke, naselje Nula, dodatno se usložnila ionako teška vojno-politička situacija u Olovu.

Prvi zločin na području općine Olovo dogodio 7. aprila 1992. godine u mjestu Olovske Luke, naselje Nula. U noćnim satima ubijen je civil Brkić (Hamed) Ahmo, rođen 20. augusta 1955. godine u Olovu. Dok se vozio u svom autu (Zastava 101) u pravcu Kladnja, na njega je pucano sa punkta SDS-a u naselju Nula i preminuo je na licu mjesta.

Zločin su izvršili milicioneri nelegalne SJB Srpske opštine Olovo i dobrovoljci SDS-a pucajući rafalnom paljbom iz automatskog naoružanja. Tom prilikom auto je pogođeno – izrešetano sa 143 prostrijelne rupe. Nedužni Ahmo Brkić vozio se iz pravca Olovo – Pilana – Nula – Olovske Luke i ubijen je na licu mjesta, sav izrešetan.

Ubistvo Ahme Brkića

Ubistvo Ahme Brkića

Ovaj svirepi zločin milicionera nelegalne srpske SJB Olovo i dobrovoljaca SDS-a, dodatno je usložnio već usijanu i zategnutu situaciju na području općine. Strah je zavladao među nesrpskim stanovništvom, a posebno među bošnjačkim stanovništvom Olovskih Luka. Uviđaj o navedenom zločinu izvršili su pripadnici SJB Olovo, o čemu postoji relevantna dokumentacija.

Na osnovu izjave zarobljenog vojnika "Vojske Republike Srpske" Radana Bunjevca[120], u noći kada je ubijen Ahmo Brkić na kontrolnom punktu na straži bili su Siniša Žugić i Spomenko Parić. Obojica su bili pripadnici nelegalne srpske milicije, a dan nakon izvršenog ubistva, prebačeni su na drugo mjesto, što potvrđuje da su navedeni izvršioci zločina.

Na prvom udaru agresorske vojske našla su se mjesta **Šaševci i Ceribašići**, etnički čista bošnjačka sela, s ukupno 368 stanovnika. Ona su okružena srpskim selima Donji Drapnjići, Gornji Drapnjići, Žeravice, Gornje Babine i Pjenovac, ali su imali izuzetno dobar strateški položaj. Pred agresiju, sve do otpočinjanja borbenih dejstava 3. augusta 1992. godine, žitelji ovih sela aktivno su učestvovali u spašavanju i prihvatu izbjeglih lica iz istočne Bosne, kojima je obezbijeđen smještaj i ishrana, a zatim su na različite načine prebacivani u Olovo.

U junu 1992. godine agresor je iz mjesta Pihlice odveo civile Hasana Hasanovića i dvojicu braće Kundaka iz Kruševaca, Sejdaliju i Fahru. Pred kraj jula 1992. godine zarobljen je Rašid Bajrić iz Olova. Zajedno s njim uhapšen je i Rasim (Mujo) Selimović. Njega su agresori ranjenog koristili kao živi štit, a potom su ga zamijenili na Kuli. Rasimov brat, Asim Selimović, uhapšen je u Vlaseni-ci, a potom odveden u logor Batković kod Bijeljine. Asim je, također, ranjen u živom štitu na Žuči.

O torturama koje su prošli Bošnjaci ovog dijela općine Olovo slikovito govori izjava Rašida (Ramo) Bajrića, rođenog 1960. godine, u općini Sokolac, zarobljenog 12. jula 1992. godine u mjestu Grabenice – Kruševice, općina Sokolac. Zarobio ga je Boro Stanimirović, izvjesni Đuko, konobar iz Knežine, i još trojice četnika naoružanih do zuba:

„Sa mnom je bio Rasim Selimović i cijelo vrijeme smo bili zajedno dok nismo razmijenjeni. Kada su nas zarobili, tu je već bio zarobljen Zehrid Ivazović zv. Gluhi. Od mene je oduzet tamić i svu trojicu su nas popeli na drugi tamić, koji su prethodno dovezli četnici i odvezli su nas u Kožaru u Knežini. Do tada nas niko nije dirao niti tukao. U tamić je, pored dva naoružana četnika, uskočio i Radović Brane sa oružjem i počeo nas tući puškom, nogama, šakama i drugim predmetima, što su poslije činila i ostala dva četnika. Sva trojica smo bili isprebijani i krvavi. Po dolasku na Sokolac, vjerovatno su nas htjeli ubiti, ali su nas vratili kod Osnovne škole, odnosno na spomenik. Tu smo dodatno tučeni na najgori mogući način. Nakon toga smo odvedeni u Stanicu javne bezbjednosti Sokolac, gdje su nas tukli dok se ne onesvijestimo, te su nas potom poljevali vodom da se osvijestimo. Neko je rekao da nas vrate u Osnovnu školu, da je došao komandant. Po glasu i po sjećanju to bi mogao biti Slobodan Batinić ili Dragan Tupajić. U Osnovnoj školi je nastavljeno batinjanje i druga tortura, a dodatno je prisutne četnike motivisao za iživljavanje bivši policajac Milovan Radović. To je trajalo sve do između 01 i 02 sati poslije pola noći. Meni su oduzete pare i sve ostalo što sam imao kod sebe. Tjerani smo da pjevamo četničke pjesme. Tu nas je ispitivao taj nekakav komandant, ali

[120] Izjava zarobljenog vojnika "Vojske Republike Srpske" Radana Bunjevca, rođenog 19.2.1966. godine u selu Dugandžići, općina Olovo, data u prostorijama organa bezbjednosti 1. "Slavne" olovske brdske brigade 2.9.1993. godine.

su nam bile vezane oči, tako da ga nisam vidio. Tu sam vidio i poznao Bajru Kundaka, koji je bio premlaćen, sav modar i crn od udaraca, koji je prije nas bio doveden. Mene je najviše tukao i stalno vukao za kosu nekakav vodnik Crnogorac, a on me je i vodio na ispitivanje po prostorijama škole i sve vrijeme vukao me je za kosu. Tu su me ispitivali o stanju u komandi u Olovu i ko je na kojoj dužnosti, uz provokacije. Meni su stavljali na teret da sam navodno ubio 13 srpske djece i da sam silovao maloljetnicu. Nakon svih ispitivanja i neviđenih tortura, iscrpljene, isprebijane i nikakve polugole vezanih ruku na leđima smjestili su nas u prostoriju od 9m^2 Fudbalskog kluba Glasinac, gdje nas je 9 spavalo na betonu. Među nama je bio i Hasan Hasanović, a sutradan su dovedena dva Kundaka, Sejdalija i Fahro i stalno su dovođeni novi zarobljeni civili. Ukupno nas je bilo preko 35 i svi smo bili isprebijani, krvavi i modri. Tu smo boravili do 13.09.1992. godine. Čuvari su bili Milanko Mumović, Milan Marković, penzionisani policajac izvjesni Šiljak i drugi kojima ne znam imena. Marković je često ulazio i izvodio nas na premlaćivanje, a najviše se okomio na Ibrahima Bjelića zvanog Brajko, te Osmana i Osmu Ibrahimović (otac i sin). Taj Marković je kasnije bio suđen. Prebačeno nas je 16 u zatvor u Čavarinama, opština Sokolac 13.09.1992. godine i svi smo ubačeni u prostoriju od 10m^2. U tom zatvoru su bili Sinan Pašić i žena mu Zemka. Ona je često odvođena i vraćala se. Iz Čavarina smo prebačeni u Svrake 25.11.1992. godine i to 14 muškaraca i 2 žene, od kojih je jedna Zemka Pašić, a druga Sema Mujanović. Tada nam je došao Mrdić Željko zvani Brada i rekao da smo za razmjenu u narednom periodu. Vodili su nas na Kobiljaču dva dana, ali nismo razmijenjeni. Stanko Knežević, čiji je bio tamić, htio je da nas strijelja i govorio je eto neće vas ni Alija. Za razmjenu sa srpske strane bio je zadužen izvjesni Bulajić. Od tada smo, uglavnom, svi bili više puta odvođeni u živi štit, a ja sam pet puta bio u živom štitu. I 12.12. sam ranjen dok sam bio u živom štitu. Išli smo i na kopanje rovova na Žuči, a jednom prilikom smo neprekidno tu bili 8 dana i noći. U živom štitu na Žuči ranjen je i Rasim Selimović, kojem nikad nije ukazana nikakva pomoć, te mu se rana inficirala i usmrdila. Negdje otprilike od 9-12.12.1992. godine Brajko Bjelić je poginuo u živom štitu, nakon naše ofanzive u predjelu Golog brda, kada su naši zauzeli dio linije. Tu smo boravili u kontejnerima na Golom brdu, praktično na prvoj liniji. Dana 09.02.1993. godine prebačeni smo u zatvor Kula. Tu smo registrovani od Međunarodnog crvenog krsta, a oni koji su dolazili iz Međunarodnog crvenog krsta nikad nisu smjeli otići na Sokolac. Tu na Kuli sam radio u mehaničkoj radionici na preuređenju ukradenih auta, uz stalno maltretiranje i premlaćivanje. Dragan Milinović je tu bio najgori i stalno nas je tukao. Granata ispaljena sa naših položaja, koja je pala u krug zatvora i pobila par njihovih boraca, i tada su na nama iskalili bijes. Izvjesni Ilija Sorak nam je u tom zatvoru pomogao onoliko koliko je mogao. Razmijenjeni smo 13.07.1993. godine na Aerodromu."

Zločini nad civilima nastavljeni su i krajem jula 1992. godine.

Na udaru agresorske artiljerije, od 3. do 8. augusta 1992. godine, našla su se mjesta Šaševci i Ceribašići. Cjelodnevnim granatiranjem navedenih mjesta, izgorjele su tri kuće i dvije štale, što je dovelo do nervoze i uznemirenosti mještana. Rukovodstvo mjesne zajednice odlučilo je da odstupe prema Petrovićima 8. augusta 1992. godine. U Rubinskom klancu napravljena im je zasjeda, koju su vješto izbjegli. U Petrovićima im je pružena prva pomoć, a odstupanje su nastavili pravcem Petrovići, Drecelj, Kovačići, Kladanj i tom prilikom napali su ih četnici. Napad je uspješno odbijen, a ranjena su dva civila. Dolaskom u Kladanj, našli su se na slobodnoj teritoriji i shvatili su da su se spasili.

Kolakovići su jedno od mjesta u sastavu mjesne zajednice Dugandžići naseljeno bošnjačkim stanovništvom. Okruženo je mjestima: Bare, Dugandžići, Rudine, Krajišići, Išerić Brdo, Repušate Luke, Donji i Gornji Drapnići, koja su naseljena srpskim stanovništvom.

Kolakovići su udaljeni 10 km od Olova i kroz njih prolazi regionalni put Olovo – Sokolac, kojim su prolazile četničke jedinice koje su uznemiravale mjesno stanovništvo. Tim putem odstupale su izbjeglice iz istočne Bosne.

Na punktu u Kolakovićima 16. juna 1992. godine, zaustavljene su izbjeglice iz Višegrada. Tada je počelo odvajanje muškaraca i žena. Mještani Kolakovića tada su zarobili predsjednika SDS Olovo, ujedno i predsjednika tzv. Srpske opštine Olovo, vojvodu Milovana Žugića i osam ljudi iz njegove garde i tražili pregovore o oslobađanju izbjeglica iz Višegrada. Tokom pregovora došlo je do pucnjave u kojoj je ranjen Miladin Gavrić, rođeni brat komandanta trećeg bataljona 2. rmtbr Neđe Gavrića. Na kraju je postignut dogovor, izbjeglice su prebačene do Olova, a vojvoda s gardom je pušten.

U srijedu 5. augusta 1992. godine, oko 14 sati, odlučeno je da stanovništvo Kolakovića odstupi prema Olovu, zajedno s pristigle 62 izbjeglice iz sela Kovanj, općina Rogatica. Nakon njihovog odstupanja, izvršen je kombinovani (tenkovsko-pješadijski) napad na Kolakoviće.

Napad je nastavljen i 6. augusta 1992. godine, uz prethodnu artiljerijsku pripremu iz četiri tenka iz pravca Krajšića i Išerić-Brda. Tada je počelo direktno gađanje kuća zapaljivim tenkovskim granatama. Nakon ulaska agresorske vojske nastala je pljačka, a zatim paljenje kuća i gospodarskih objekata. Preostalo stanovništvo odstupilo je prema Olovu.

Oni koji su samovoljno ostali zarobljeni su. Prva grupa mještana Kolakovića zarobljena je 11. augusta 1992. godine u prijepodnevnim satima u rejonu Bobovište. U njoj su se našli:

1. Fikret (Ćazim) Sirćo,
2. Mehmed (Omer) Plećan,
3. Safet (Mustafa) Mulabdić,
4. Bego (Began) Mulabdić,
5. Hasan (Ibrahim) Dugić.

Navedeni zarobljeni civili privedeni su odmah u komandu, odnosno nelegalnu Srpsku opštinu Olovo, koja se nalazila u područnoj školi u Dugandžićima.

Druga grupa zarobljenih civila u rejonu Bobovišta zarobljena je isti dan i privedena na isto mjesto. U njoj su bili:

1. Mirsad (Asim) Plećan,
2. Zijad (Asim) Plećan.

Iz ove grupe zarobljenih civila spašen je, spletom sretnih okolnosti, samo Zijad Plećan.

Fikret (Ćazim) Sirćo, rođen 2.2.1971. godine u Kolakovićima, sada nastanjen u Olovskim Lukama, Nula bb, u svojoj izjavi o događajima u Kolakovićima navodi:

”U ranim jutarnjim satima grupa mještana od 20 ljudi odlučila je i krenula pravcem Kundakov Han, Brda, Bobovišta za Olovo. U Bobovištu naletili smo na zasjedu koja je zarobila grupu u sastavu:

1. Fikret (Ćazim) Sirćo,
2. Mehmed (Omer) Plećan,
3. Safet (Mustafa) Mulabdić,
4. Bego (Bagan) Mulabdić,
5. Hasan (Ibrahim) Dugić.

Našu grupu su odveli u komandu škole Dugandžići, gdje je bio i vojvoda Žugić Milovan. Oko 16 sati doveli su i drugu grupu naših komšija braću:

1. Mirsad (Asim) Plećan
2. Zijad (Asim) Plećan.

Poslije toga vojvoda Milovan Žugić napisao je poruku za Selimović Mihreta iz Lišaka, koju je predao da odnese neko od braće Plećana. Ostalo je na njima da se dogovore i nakon dužeg vremena otišao je Plećan Zijad, ali pod uslovom da se mora vratiti sa odgovorom od Selimović Mihreta. Ako se ne vrati, ubiće mu brata Mirsada, ali on se i pored toga nije vratio.

Po mojoj razmjeni u mjesecu septembru 1993. godine i povratku u Olovo, doznao sam da ljudstvo i borci okupljeni u Lišcima nisu dozvolili istom da se vrati u Dugandžiće.

Sutradan nas 12 prebačeno je u Sokolac. Od toga 11 u školu, a mene u policiju. Tu su me čuvari svakodnevno ispitivali, maltretirali i tukli.

U Sokocu smo se zadržali negdje oko 2 mjeseca. Nakon toga su nas prebacili u Čavarine. Dok smo bili u Čavarinama, doveli su i našeg komšiju Kehić (Hasib) Meho iz Lišaka kojeg su ponovo zarobili u rejonu Faletića kod Sarajeva. Tu su nas tukli, isljeđivali i maltretirali, sve do kraja novembra. Krajem novembra mene su premjestili u Svrake u Planjinu kuću, a ostale zarobljenike u Batković - Bjeljina.

Za vrijeme mog boravka u Svrakama, a posebno u Planjinoj kući, preživljavao sam golgotu, batinjanje, od kasapina Damjanovića. Sve najgore što se može proći i proživjeti prošao sam za vrijeme boravka u Svrakama i u Planjinoj kući. Tokom tih najtežih dana bio sam čak i u živom štitu na Žući. U Planjinoj kući bio sam sve do polovine januara 1993. godine, kada sam prebačen u kasarnu ‚Nedžarići‘ Sarajevo sa još pet logoraša iz Semizovca. Za vrijeme boravka u kasarni ‚Nedžarići‘ Sarajevo prošao sam sve najgore, da bih polovinom juna bio prebačen u zatvor ‚Kula‘. U zatvoru ‚Kula‘ bio sam sve do 20. augusta 1993. godine, kada sam zajedno sa 17 logoraša Muslimana razmijenjen za veći broj Srba. Razmjena je izvršena na Aerodromu Sarajevo. U Sarajevu sam boravio do početka septembra, kada sam se vratio u Olovo i odmah se stavio na raspolaganje braniocima Olova.“

Mjesto **Lišci,** zajedno sa zaseocima Lavšići i Kundakov Han, okolnim bošnjačkim selima Berisalići, Pušino Polje, Kolakovići, Gurdići i Milunići, u geografskom smislu imalo je dosta povoljan

taktičko-vojni i geografski položaj. Navedena mjesta naslanjaju se na putne pravce i to magistralni put Olovo – Kladanj, te regionalne puteve Olovo – Han-Pijesak i Olovo – Sokolac.

Bošnjačko stanovništvo u navedenim mjestima dodatno su uznemiravali i provocirali srpski ekstremisti, poput Andrije Janjića, Radoje Žugića i izvjesnog Božića, zveckanjem oružjem, provociranjem i pucnjavom.

U to vrijeme ministar Sekretarijata unutrašnjih poslova Republike Bosne i Hercegovine bio je Alija Delimustafić iz Lavšića-Lišaka. Agresori su bili uvjereni da je on obezbijedio sredstva za odbranu tog dijela bošnjačkog stanovništva, pa su se pribojavali.

Nakon odstupanja mještana Šaševaca i Kolakovića na red su došli i mještani Lišaka. U širem rejonu Lišaka našao se veći broj izbjeglih civila, koje je trebalo spasiti. Predstavnici svih mjesnih zajednica s tog područja odlučili su odstupiti 12. augusta 1992. godine. Odstupanje je išlo pravcem Lišci, Gurdići i Petrovići. U Petrovićima su, uz zajednički dogovor, odlučili odstupiti prema Kladnju, što je i učinjeno.

Uprkos ratnim dejstvima, jedan broj mještana Lišaka nije odstupio. Na svoju odgovornost, ostali su:

1. Kehić (Salman) Munib, rođen 1924. godine, selo Lišci, Olovo,
2. Kehić (Munib) Kadir, rođen 1952. godine, selo Lišci, Olovo,
3. Delimustafić (Alija) Šahbaz, rođen 1916. godine, selo Lavšići, Olovo,
4. Kehić (Hasib) Meho, rođen 1950. godine, selo Lišci, Olovo.

Od navedena četiri civila, koji su samovoljno ostali, živ je ostao samo Kehić (Hasib) Meho, rođen 17.1.1950. godine. On je, poslije zarobljavanja, 6/7. septembar 1992. godine u Olovskim Lukama, prošao zatvore Čavarine-Sokolac, Kula-Sarajevo i logor Batković-Bijeljina. Po završetku agresije, od 1996. godine živio je u selu Lišci, do svoje smrti 2009. godine i ukopan je na porodičnom groblju Kehići - Lišci.

Kehić (Hasib) Meho, rođen 1950. godine u selu Lišci, općina Olovo, po razmjeni iz logora Batković živio je kratko vrijeme u Sarajevu, a krajem 1996. godine vratio se u rodno selo Liške i tu živio. U saradnji sa PU Olovo, u izjavi datoj 31. januara 1996. godine, a u vezi s nestankom i ubistvom amidže Muniba Kehića i amidžića Kadira Kehića, navodi sljedeće:

"Ostankom u selu Lišci zajedno sa amidžom Munibom i amidžićem Kadirom u širem rejonu krili smo se i živjeli u šumi u improvizovanom skloništu, preživljavajući od danas do sutra. Vrijeme je prolazilo, a ja sam otišao u izviđanje u selo Berisaliće, kako bi se pokušali izvući i da nađem nešto za jelo. Predveče kada sam se vratio našao sam ubijenog amidžu Muniba i amidžića Kadira sto metara dalje od zemunice u šumi zvanoj ‚Borje' na udaljenosti 10 do 15 metara ležavši jedan od drugog licem okrenuti prema zemlji. Zapazio sam kako je Kadir rafalom presječen preko grudi ili leđa, jer se radilo o prostrelnim ranama, a amidža Munib je bio pogođen u glavu i na potiljku mu je bila krv. Oba su ležala na prsima i pored Kadira se nalazio jedan lonac sa hranom pripremljenom za večeru. Ništa mi nije preostalo drugo nego da krenem i probijem se za Olovo kroz Olovske Luke. Kada

sam probao da se izvučem kroz Olovske Luke u rejonu Avdijina voda, dana 06/07.09.1992. godine zarobljen sam od strane Trifunović Boška, Mirjanić Berislava, Mirjanić Nebojše, Janjušević Vlade, Perić Milomira, Vuković Zdravke i Božić Boje. Isti su me nakon hvatanja odveli pred kuću Marijana Perića gdje su sa njim bili Balotić Milisav i Motika Radomir. Nakon pola sata vozilom "Golf" došli su Drago Krajišnik i Jadranko Golubović, koji su me preuzeli i odvezli u selo Dugandžiće i zatvorili u sušaru Veljke Parića. Tu sam proveo jedan dan, a nakon toga uz pomoć jednog njihovog pripadnika, uspio sam pobjeći. Moje ispitivanje vodio je Drago Krajišnik, a sa njim su bili Rade Đorojević i Milija Višnjić, a povremeno se sa pitanjima ubacivao i Duško Krajišnik. Težište razgovora u tom ispitivanju bilo je usmjereno na moj boravak sa amidžom Munibom i Kadirom, što sam ja negirao da smo bili zajedno, a oni su tvrdili da su Munib i Kadir zatvoreni u školi u Dugandžićima i da će nas suočiti, te da će oni kazati da smo bili zajedno. Mišljenja sam da je u ovaj slučaj direktno umiješan Krajišnik Duško, penzionisani radnik policije SJB Olovo.

Napominjem da sam prije dva dana nego što sam pronašao mrtve Muniba i Kadira, u njivi zvanoj Pojata iznad kuće Bajre Delimustafića, vidio ubijenog Delimustafić Šahbaza zv. Bego-Čelo, pored gomile šljunka. U dogovoru sa amidžom Munibom odlučili smo da ga ne kopamo, jer će saznati da smo tu.

Nakon bjekstva tumarao sam i lutao 10-ak dana dok nisam gladan i umoran došao do Faletića nadomak Sarajeva, gdje sam od umora zaspao i gdje su me uhapsili četnici i sproveli prvo u zatvor Čavarine, općina Sokolac a kasnije i u logor Batkovići-Bijeljina. U istom sam zadržan sve do razmjene mjeseca avgusta 1993. godine, kada sam pušten na slobodu u Sarajevu, gdje sam se priključio roditeljima koji su trenutno stanovali na Bistriku u Sarajevu, kada sam se stavio na raspolaganje braniocima grada.

Izjavu za vrijeme provedeno u zatvorima i logoru dao sam u CSB Sarajevo, nakon razmjenjivanja avgusta mjeseca 1993. godine. Po demobilizaciji iz ARBiH vratio sam se i nastavio život u Olovu, selo Lišci. Pripadnici SJB Olovo, krim služba iste i Komisija za ekshumaciju sa Mehom Kehićem izašli su na lice mjesta i ekshumirali posmrtne ostatke Muniba Kehića i Kadira Kehića, a dženaza je obavljena u selu Lišci na porodičnom groblju Kehići."[121]

[121] Izjava Mehe Kehića o nestanku-ubistvu Muniba Kehića, Kadira Kehića i Šahbaza Delimustafića zv. Bege-Čele, u selu Lišci-Lavšići, data SJB Olovo 31.1.1996. godine.

Skeletni ostaci u Lišcima, 15. august 2000.

Skeletni ostaci u Lišcima, 15. august 2000.

Mjesta **Gurdići, Miljevići i Tisovo brdo** bila su u sastavu mjesne zajednice Gurdići i po popisu stanovništva iz 1991. godine brojala su 362 stanovnika, od čega 333 bošnjačke nacionalnosti i 29 stanovnika srpske nacionalnosti.[122] Mjesna zajednica Gurdići smještena je u središtu sela Gurdići, sa područnom četverogodišnjom osnovnom školom.

Gurdići su okruženi bošnjačkim mjestima Lišci, Miljevići i Petrovići, mješovitim srpsko-bošnjačkim selom Čude i srpskim selom Gornji Drapnići. Ionako složenu i tešku situaciju u širem rejonu Gurdića, s navedenim mjestima Miljevići i Tisovo Brdo, dodatno je usložnjavala blizina susjednih općina Han-Pijesak i Sokolac (SAO "Romanija"). U mjestu Miljevići nalazila se najstarija drvena džamija s mektebom u Olovu, koju su srpski zločinci i komšije prvo opljačkali, a zatim i zapalili, kao i mekteb u Gurdićima. Džamija u Miljevićima preživjela je Drugi svjetski rat, iako je i tada bila pod kontrolom četnika.

Usljed agresije na susjedna mjesta Šaševci, Ceribašići, Kolakovići, Klis i druga mjesta, stanovnici Gurdića odstupili su zajedno s mještanima Petrovića prema Kladnju. Nakon neviđene pljačke, navedena mjesta su spaljena.

Tokom odstupanja prema Kladnju, nestao je civil Sarajlić (Hamid) Amir, rođen 24.3.1966. godine u selu Gurdići, čiji posmrtni ostaci ni do danas nisu pronađeni.

Petrovići su jedna od mjesnih zajednica Olova naseljena bošnjačkim stanovništvom. Kroz ovo mjesto protječe rijeka Stupčanica i nalazi se uz granicu prema općini Han-Pijesak i susjednog srpskog mjesta Žeravice. Kroz Petroviće prolazi regionalni put Olovo – Han-Pijesak. Petrovići su okruženi mjestima Slivnje i Drecelj, s etnički čistim srpskim stanovništvom, kao i mjestima Čude i Gurdići, s mješovitim srpsko-bošnjačkim stanovništvom.

Neposredno pred agresiju 1992. godine, stanje u ovim mjestima karakteriše složena vojno-politička situacija, koju dodatno usložnjavaju radikalni srpski ekstremisti Ilija Nađić i Milanko Nađić, poznatiji kao "Gudalo", iz susjednog mjesta Čude, i Marjan Tadić, iz susjednog mjesta Slivnje.

Stanovnici Petrovića, zajedno s mještanima Šaševaca i drugih mjesta, odstupili su prema Kladnju. Tom prilikom Hodžić (Bego) Osman, rođen 15.7.1905. godine u mjestu Klis, nije htio napustiti svoje ognjište, a kasnije su ga četnici zarobili i strijeljali. Njegovi posmrtni ostaci pronađeni su 2000. godine, kada je ekshumiran i ukopan na mezarju u Petrovićima.

[122] *Nacionalni sastav stanovništva*, rezultati za Republiku po opštinama i naseljenim mjestima 1991**, Statistički bilten**, br. 234, Državni zavod za statistiku Republike Bosne i Hercegovine, Sarajevo, decembar/prosinac 1993, str. 80-81.

Skeletni ostaci u Petrovićima, 8. septembar 1999.

Skeletni ostaci u Petrovićima, 8. septembar 1999.

Mjesto **Čude** imalo je 172 stanovnika, od čega 85 bošnjačke nacionalnosti i 78 srpske nacionalnosti i bile su u sastavu mjesne zajednice Petrovići, od koje su udaljeni 4 km.[123] Kroz Čude prolazi regionalni put Olovo – Han-Pijesak. Čude sa sjeverne strane graniče sa srpskim mjestom Drecelj, s južne strane s bošnjačkim mjestom Miljevići, s jugoistočne strane s mješovitim srpsko-bošnjačkim mjestom Gurdići i s istočne bošnjačkim mjestom Petrovići.

Iz ovog kraja je Ilija Nedić, koji je u prvom sazivu tzv. Skupštine Srpske republike Bosne i Hercegovine bio delegat i radio kao profesor u Srednjoškolskom centru u Šekovićima. Jedan je od pokretača srpskog nacionalizma i učestvovao je u pripremi, organizovanju i naoružavanju srpskih dobrovoljaca u koordinaciji sa srpskim vojvodom i predsjednikom tzv. Srpske opštine Olovo Milovanom Žugićem i Srpskom pravoslavnom crkvom na čelu s popom Slavoljubom Vukotićem. Zajedno s rođacima Milinkom Nedićem zvanim Gudalo, kao i Ljupkom Nedićem, najviše je radio na raspirivanju mržnje prema komšijama Bošnjacima i širenju srpskog nacionalizma.

I mještani mjesta Čude su, zajedno s ostalim stanovnicima mjesnih zajednica, odstupili prema Kladnju.

Iz mjesta Čude ubijeni su:

1. Bubić (Omer) Ermin, rođen 30.5.1972. godine u Čudima, općina Olovo,
2. Bubić (Rasim) Mujo, rođen 23.9.1956. godine u Čudima, općina Olovo,
3. Ahmećanović (Ferid) Raif, rođen 30.8.1967. godine u Čudima, općina Olovo,
4. Muratović (Redžo) Osman zvani Pop, rođen 11.1.1965. godine u Čudima, općina Olovo,
5. Kadrić-Bubić-Salibašić Umka, rođena u selu Klis, općina Olovo.

Svi navedeni civili na zvjerski način mučeni su i ubijeni, a njihovi posmrtni ostaci premješteni na drugu lokaciju u rejon Pusto Polje, mjesto Žeravice, općina Han-Pijesak.

Starica Kadrić-Salibašić Umka živa je spaljena u svojoj kući.

Mjesto **Berisalići** neposredno pred agresiju imalo je ukupno 288 stanovnika, od čega 108 bošnjačke nacionalnosti, 173 srpske nacionalnosti, 2 hrvatske nacionalnosti, 3 Jugoslavena i 2 iz reda ostalih.[124]

Tokom 1992. godine stanovništvo navedenog mjesta nalazilo se u izuzetno nepovoljno geografskom i vojno-političkom položaju, a okruženo susjednim mjestima Bjeliš, Gornji Berisalići, Završlje i šireg rejona Olovskih Luka, s većinskim srpskim stanovništvom.

Zbog izuzetno složene situacije, stanovništvo je bilo primorano odstupiti prema Olovu. Po ulasku agresora, selo Berisaliće opljačkano je i spaljeno.

Prilikom odstupanja prema Olovu nestao je, pod nerazjašnjenim okolnostima, Beridan (Huso) Mersin, rođen 20.5.1964. godine, u rejonu Olovskih Luka. Nakon dugogodišnjeg traganja porodice za nestalim, 3. augusta 2000. godine, radnici PU Olovo operativnim radom došli su do saznanja o

[123] Isto.
[124] Isto.

nestanku navedenog lica, zasnovanog na razgovoru, obavljenim sa Zdravkom (Velislav) Mirjanićem, rođenim 8.3.1979. godine u Sarajevu, privremeno nastanjenim u općini Vlasenica. Navedeni je do potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma 1995. godine živio u Olovskim Lukama. Po njegovoj izjavi, Mersina je ubio Novica Čančar iz Kruševa, općina Olovo, koji je bio privremeno nastanjen u Knežini, općina Sokolac. Prilikom izvršenja ubistva Mersina Beridana bio je u društvu Mirka Janjića iz Olovskih Luka, koji trenutno živi na području genocidne tvorevine Republike Srpske.

Po raspoloživim saznanjima, Mersin je na istom mjestu i ukopan u sjedećem položaju, tako da mu je glava bila iznad zemlje. Zdravko je, također, izjavio da je Mirko Janjić, prije ubistva, u Olovskim Lukama Mersina tukao kundakom mitraljeza, od čega je Mersin zadobio tjelesne povrede.[125]

Nakon napada na Olovo svim raspoloživim artiljerijskim oružjima i oruđima, te tenkovskim i protivavionskim projektilima, započeto je svakodnevno ubitačno razaranje i rušenje grada i prigradskih naselja u kojem je uglavnom najviše stradalo civilno stanovništvo, a posebno žene, djeca i starci.

Svakodnevna stalna granatiranja grada i prigradskih naselja bila su namijenjena za ubijanje isključivo civilnog stanovništva, što je zločin genocida.

Od posljedica bespoštednog granatiranja grada i prigradskih naselja, 7. augusta 1992. godine oko 17.00 sati, smrtno je stradao Nermin Muratović, dijete, rođen 1984. godine, a teško ranjeni članovi njegove porodice i komšije Malik Muratović, Mevlida Muratović, Hadžira Muratović, Ferid Muratović, Salih Muratović i Naza Bešlija.

Tako su 26. augusta 1992. godine, od prve u nizu granata koje su padale po gradu i prigradskim naseljima, u centru grada ubijeni Hajrudin Karasalihović, Fikret Ahmetspahić i Aziz Duraković, a teško ranjeni Vahdeta Pašalić-Muratović i Safet Muratović, a smrtno ranjen Agan Mešić. Navedena granata pala je u najuži dio grada, a radilo se najvjerovatnije o minobacačkoj granati 120 mm.

Dana 28. augusta 1992. godine oko 13.00 sati od ispaljene haubičke granate 122 mm, koja je pala u Gornjem Olovu ispred kuće Ibišević, teško su ranjeni Mehmedalija Ibišević i Meho Poturković.

U mjestu Žunova, općina Olovo, 14. septembra 1992. godine, od gelera haubičke granate 155 mm, oko 19.20 sati ubijeni su Muhamed Sirćo i Latifa Sirćo, a teško ranjeni Samida Bešlija i njen maloljetni sin Samir.

Od ispaljene granate s agresorskih položaja 18. septembra 1992. godine oko podne, na licu mjesta u centru grada ubijen je starac Mustafa Ahmetspahić, rođen 1931. godine, prognanik iz sela Gurdići.

Dana 26. septembra 1992. godine, oko 14.00 sati, usljed dejstva agresorske avijacije po naseljima niz rijeku Krivaju i po gradu Olovu, po civilnim ciljevima, kod škole u Solunu teško je ranjen Nazif Muhić.

Pored svakodnevnog granatiranja iz više pravaca s neprijateljskih položaja i to iz tenkova, topova, haubica, minobacača i drugih artiljerijskih oružja, važno je istaći i dejstva agresorske avijacije. Tako je 27. septembra 1992. godine oko 13.00 sati od jednog teškog projektila u Gornjem Olovu teško ranjen Idriz Mešić.

[125] Službena zabilješka PU Olovo, broj 10.07/2-04-2-2602/00, od 8.8.2000. godine, koju je dao Zdravko Mirjanić u prisustvu Asima Beridana i Rame Šečerovića.

Od posljedica granatiranja grada i prigradskih naselja 17. oktobra 1992. godine u Gornjem Olovu ubijen je civil Mujo Brkić, koji je mrtav pronađen 18. oktobra 1992. godine.

Dana 1. novembra 1992. godine uobičajeno je bilo neselektivno, stalno uz kraće prekide granatiranje gradske jezgre i prigradskih naselja, te su od druge ispaljene granate na mjesto Čuništa oko 12.30 sati ubijeni civili Fehim Sokolar i Zuhdija Višća, a teško ranjen Husein Višća. Mjesto Čuništa udaljeno je oko 16 km od grada Olova i u njemu je, pored mještana tog sela, bilo smješteno dosta prognanika, kao i u drugim mjestima općine Olovo niz rijeku Krivaju. Dakle, kao i u svim prethodnim slučajevima, granatirano je isključivo civilno stanovništvo i civilni objekti.

Dana 5. novembra 1992. godine od posljedica granatiranja gradske jezgre i prigradskih naselja u centru grada Olova ubijen je civil Ljuban Kokorović, stanovnik Olova.

Dana 24. novembra 1992. godine tokom agresorskog granatiranja, od gelera jedne iznenadne granate ubijena su dva brata i to Enes i Adem Dedić, pripadnici Armije Republike Bosne i Hercegovine, ali u tom momentu kao civili na kraćem odmoru u gradu u neposrednoj blizini Doma zdravlja.

Nakon uobičajenog skoro cjelodnevnog granatiranja, s kraćim prekidima, grada i prigradskih naselja, a naročito dijela naselja oko Doma zdravlja, 3. maja 1993. godine od posljedica gelera granata u tom području smrtno je stradao civil Džavid Kulo, a ranjeni su civili Umka Kulo, Omer Kulo, Đulaga Dramalija i Zejna Dramalija.

Zbog posljedica granatiranja i ubojnog dejstva gelera granate oko 16.30 sati 22. maja 1993. godine, praktično u dvorištu osnovne škole u Solunu, ubijeno je troje djece, protjeranih izbjeglica smještenih u Solun, i to: Haris Mahmutović, rođen 1986. godine, Samra Ramić, rođena 1986. godine, i Amir Ramić, rođen 1981. godine. Jasno je kakve su bile namjere onih koji su izvršili ovo granatiranje i kakve će posljedice biti od granata koje padaju na školu i oko škole.

Agresor je 3. juna 1993. godine, po ustaljenom običaju od ranih jutarnjih sati vršio granatiranje civilnih ciljeva u gradu Olovu i prigradskim naseljima. Nakon iznenada ispaljene granate, istog dana oko 13.30 sati, u neselju Zagrađe ubijena je Emira Biogradlija, majka i domaćica.

Dana 17. juna 1993. godine, nakon granatiranja, kraćih pauza, novih granatiranja i prekida, oko 16.30 sati od iznenadno ispaljene agresorske haubičke granate, u Školskoj ulici u Olovu, od gelera je ubijen Emir Gluhić.

Dana 28. jula 1993. godine oko 16.15 sati od ispaljene agresorske granate iz minobacača 120 mm na mjesto Bakiće ubijena je Ševala Hodžić, a ranjen njen suprug Sulejman Hodžić.

Dana 25. oktobra 1993. godine oko 15.20 sati od ispaljene minobacačke granate s agresorskog položaja u mjestu Musići ubijen je maloljetni Nermin Sirćo, a teško ranjeni maloljetna Mersida Sirćo, Hamza Sirćo i Fata Sirćo.

Dana 27. oktobra 1993. godine oko 18.00 sati od ispaljene minobacačke granate 120 mm s agresorskog položaja ubijen je civil Avdo Pinjić, a teško ranjeni civili Samir Dedić, Emir Degermendžić i Enes Ljuca u centru grada Olova.

Dana 15. aprila 1994. godine oko 09.00 sati od posljedica gelera granate, ispaljene s agresorskog položaja, na njivi pored kuće Ejuba Muratovića, uži dio Olova, ubijen je civil Šahbaz Kolak.

Dana 29. maja 1994. godine oko 11.50 sati od gelera granate ispaljene s agresorskog položaja u Krivajskoj ulici u Olovu ubijena je Anica Kaikčija.

Dana 31. maja 1994. godine oko 11.00 sati od gelera granate ispaljene s agresorskog položaja u centru grada Olova ubijen je Muhamed Hadžiabdić, rođen 1926. godine, a teško ranjena njegova supruga Fata Hadžiabdić, rođena 1933. godine.

Od gelera minobacačke granate 120 mm ispaljene s agresorskog položaja, 26. juna 1994. godine oko 14.30 sati, u mjestu Dolovi ubijen je Mersed Bešlija dok je na zaprežnim kolima vozio sijeno sa svojim ocem Fadilom.

Dana 2. augusta 1994. godine oko 17.00 sati od gelera granate ispaljene s agresorskog položaja smrtno je stradala Hanka Bolić kod svoje kuće u Donjim Bakićima.

O napadima na civile u Olovu tokom mjeseca jula i augusta 1994. godine u više navrata govori se i u izvještajima Tadeusza Mazowieckog, koji je bio specijalni izvjestitelj Komisije Ujedinjenih naroda za ljudska prava (UNCHR). U izvještajima, pored ostalog, stoji kako "lokacije za napade snaga bosanskih Srba na civile uključuju Tešanj, Žepče, Visoko, Vareš, Zenicu, Zavidoviće, Tešanj, Gradačac, Kladanj i Olovo".[126]

Oko 16.00 sati, 16. oktobra 1994. godine, od gelera minobacačke granate 120 mm, ispaljene s agresorskog položaja, teško su ranjeni Vahid Hadžiabdić i Fata Hadžiabdić u mjestu Dolovi.

Dana 23. oktobra 1994. godine oko 13.00 sati, od gelera haubičke granate ispaljene s agresorskog položaja, u Solunu je ubijen Elvir Rizvanović.

Oko 20.30 sati, 16. juna 1995. godine, od iznenadno ispaljenog agresorskog projektila, koji je pogodio kuću Senada Merdana, dok je večerao sa suprugom i djecom u mjestu Klinčići, teško su ranjeni supruga Maida Merdan i sinovi Merdin i Sedin Merdan.

Iz svih naprijed navedenih slučajeva ubistava i ranjavanja vidljivo je da su svi smrtno stradali ili ranjeni civili u naseljenim mjestima, gdje nije bilo vojnih ciljeva i položaja branilaca i da je očita namjera agresora bila da ubija, onesposobi ili zastraši isključivo civile.

Može se zaključiti da su se skoro sva smrtna stradanja i ranjavanja civilnog stanovništva dogodila od iznenadnih granata ispaljenih po naseljenim mjestima oko Olova i same gradske jezgre. Mete su često bile civilni objekti, poput Doma zdravlja, osnovnih škola i Srednjoškolskog centra, Doma kulture, hotela "Akvaterm" i drugih stambenih i privrednih objekata. Dakle, sve su to očigledni primjeri zločina genocida i drugih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

[126] Boris Ćurković (ur.), **MAZOWIECKI IZVJEŠTAJI 1992-1995**, Univerzitet u Tuzli/Istraživačko-dokumentacioni centar Sarajevo, Sarajevo, 2007, str. 351.

Jedna od civilnih žrtava genocida u Olovu

6. Materijalne štete na društvenim i civilnim objektima

Na privremeno zaposjednutoj teritoriji i teritoriji koja se nalazila na linijama odbrane Olova u periodu 1992-1995. godine agresor je sistematski rušio i razarao grad, naselja, mjesta, materijalna dobra, stambene, privredne, zdravstvene, kulturne i školske ustanove i ubijao civile i civilno stanovništvo. O tome svjedoči niz agresorskih dokumenata i naredbi. Među tim dokumentima izdvaja se naredba Stanislava Galića, oficira Vojske Jugoslavije, komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa "Vojske Republike Srpske". U toj naredbi komandi 2. romanijske motorizovane brigade navodi kako se **"zauzimanje Olova iz meni nepoznatih razloga oteglo"**, te naređuje **"odmah preduzeti sve mjere i što hitnije ovladajte sa Olovom i Kruševom. U tom cilju upotrijebite svo raspoloživo ljudstvo i tms, a pri zauzimanju Olova, ukoliko je potrebno zapalite ga"**.[127]

U razaranju grada i prigradskih naselja isticali su se Komanda i jedinice Sarajevsko-romanijskog korpusa, kao i Druga romanijsko-motorizovana brigada. Sistematsko, masovno i kontinuirano

[127] AIIZ, inv. br. 9-1824 – Komanda Sarajevsko-romanijskog korpusa, *Naredba o zauzimanju Olova*, komandi 2. romanijske motorizovane brigade, str. pov. br. 10/74-625, od 17. novembra 1992.

razaranje i rušenje grada i prigradskih naselja vršeno je iz dana u dan, sve vrijeme trajanja agresije 1992-1995. godine.

Sva naselja na privremeno zaposjednutoj teritoriji spaljena su i razorena do temelja. Nakon neviđene pljačke, spaljena su mjesta: Šaševci, Ceribašići, Kolakovići, Lišci, Lavšići, Gurdići, Miljevići, Tisovo brdo, Klis, Petrovići, Berisalići, kao i druga mjesta.

Sve vrijeme trajanja agresije na grad Olovo i prigradska naselja, dnevno je padalo u prosjeku 400 do 500 projektila različitog kalibra. S lica mjesta zbrisano je Gornje Olovo, sa starom čaršijom i Haništem. Agresor je u tom periodu potpuno uništio preko 1.000 društvenih i drugih civilnih objekata. Potpuno su uništeni i spaljeni kompleks ŠIP "Stupčanica", Pilana i proizvodni kapaciteti OOUR-a, "Primarna prerada drveta", "Finalna prerada drveta" i Tvornica masivnog namještaja "Bor", kompleks ŠIK "Ključ", objekti općine Olovo, Pošte, Doma zdravlja, osnovne škole, Zanatskog centra, Gimnazije, privrednih centara preduzeća "Bioštica" Olovo, OOUR "Centrotrans" Olovo, TP "Promet" Olovo, RJ "Građevinarstvo" Jasen, hotel "Akvaterm".

Dio društvenih i privrednih kapaciteta koji se mogao spasiti izmješten je niz dolinu rijeke Krivaje.

Zanatski centar Olovo

Poljoprivredna apoteka Olovo

Kinosala Doma kulture Olovo

“Centrotrans“ garaža u Olovu

Autobuska stanica Olovo

Komunalno preduzeće „Bioštica“ Olovo

Zgrada Općine Olovo

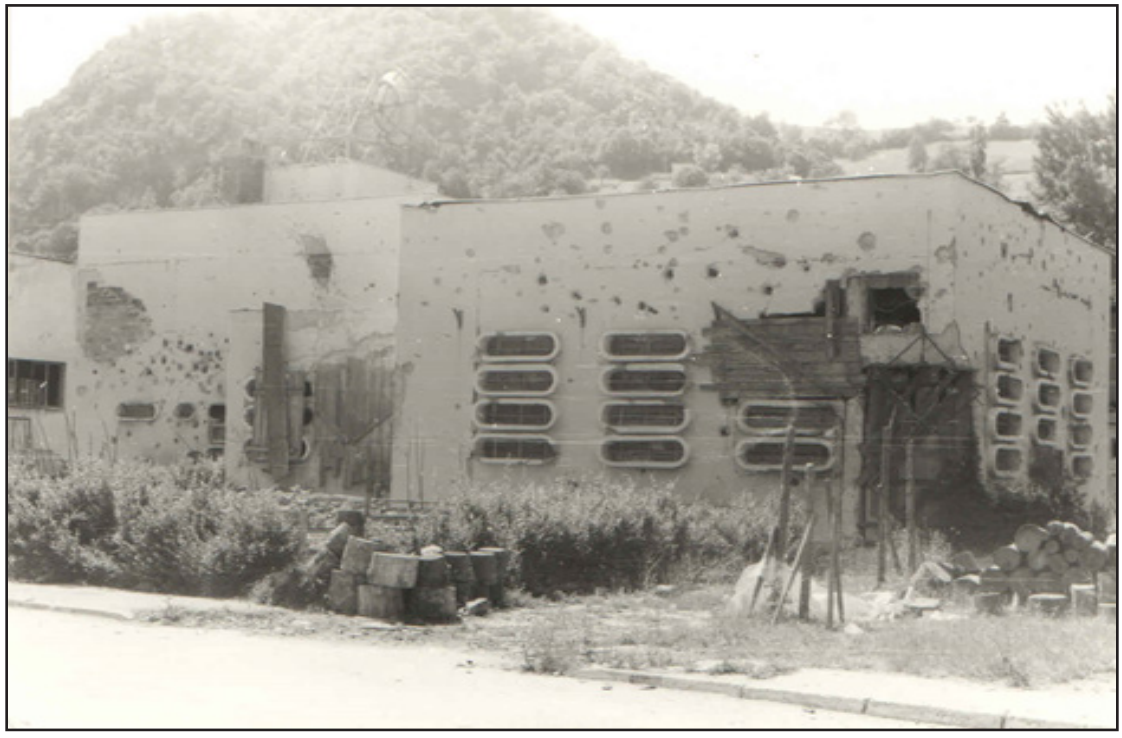

Pošta u Olovu

ŠIK „Ključ“ Olovo

ŠIK „Ključ“ Olovo

SJB Olovo

Hotel „Akvaterm“

Razrušeno Gornje Olovo

Razrušeni grad Olovo

7. Stradanje obrazovnog sistema u Olovu u vrijeme agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu

Obrazovni sistem predstavlja jedan od temeljnih sistema svakog društva, pa tako i Bosne i Hercegovine.[128] Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu imala je nesagledive posljedice po obrazovni sistem širom Bosne i Hercegovine, pa tako i u općini Olovo. Agresor je imao za cilj, u realizaciji svoje velikosrpske ideologije i politike, i uništavanje obrazovnog sistema, kako rušenjem školskih objekata tako i onemogućavanjem izvođenja redovne nastave i nastavnog procesa u osnovnim i srednjim školama u Olovu.

Neposredno pred agresiju na Republiku Bosnu i Hercegovinu, u Olovu su radile četiri centralne osnovne škole, i to u Olovu, Olovskim Lukama, Solunu i Carevoj Ćupriji, kao i jedna srednja škola. Osnovne škole imale su i svoje područne škole, kako na privremeno zaposjednutoj teritoriji tako i na teritoriji legalnih organa vlasti.

[128] Ermin Kuka, **OBRAZOVNI SISTEM U SARAJEVU TOKOM OPSADE 1992-1995**, Zbornik radova "Politički i vojni značaj odbrane Sarajeva 1992-1995", Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2014, str. 926-934.

Svi predratni kapaciteti osnovne i srednje škole u Olovu i na privremeno zaposjednutoj teritoriji u Olovskim Lukama s područnim školama razrušeni su i devastirani, a oprema s nastavnim sredstvima i pomagalima opljačkana i uništena.

Osnovnu školu u Olovskim Lukama agresorska vojska je koristila u svoje svrhe, tako da je devastirana, a njene područne škole u Drecelju i Dugandžićima opljačkane su i devastirane, dok su škole u Gurdićima i Petrovićima opljačkane i zapaljene. Nakon agresije, u funkciju su stavljene škole u Olovskim Lukama, Dugandžićima i Petrovićima, kao i područne škole Osnovne škole „Olovo".

Osnovna škola „Olovo" osnovana je 1910. godine. Odmah nakon otpočinjanja agresije na Olovo, iako je bila civilni objekt, bila je meta agresorske artiljerije. Bila je vidljiva s agresorskih položaja. Pogođena je više puta i zapaljena, tako da se u njoj nije mogla izvoditi nastava. Nastava za učenike osnovne škole izvodila se po podrumima i skloništima. Područne osnovne škole u Ajdinovićima i Kruševu bile su na privremeno zaposjednutoj teritoriji, te su opljačkane i devastirane.

Srednja škola u Olovu osnovana je 15. juna 1964. godine pod nazivom Gimnazija "25. maj" Olovo. U svom višedecenijskom postojanju mijenjala je nazive, kao i zanimanja za koja su se u njoj obrazovali učenici. Tako je 1976. godine Gimnazija promijenila naziv u Srednjoškolski centar "25. maj" Olovo i u toj školskoj godini upisana su, pored gimnazijalaca, i dva odjeljenja ekonomskih tehničara. Srednjoškolski centar u školskoj 1979/80. godini prešao je na usmjereno obrazovanje, tako da je te godine upisana posljednja generacija gimnazijalaca, a upisivani su polaznici tehničkih i stručnih škola.

Srednjoškolski centar u Olovu bio je moderno opremljen za izvođenje teorijske i praktične nastave. Bio je civilni objekt vidljiv s agresorskih položaja i odmah je gađan artiljerijskim projektilima i zapaljen, tako da više nije bio za upotrebu.

Nastavnici, koji su godinama dolazili iz Srbije i Crne Gore, većinom su radili u osnovnim školama i Srednjoškolskom centru, s neznatnim bošnjačkim kadrovima, i bili su dobro prihvaćeni u sredinama gdje su radili i živjeli s većinskim bošnjačkim stanovništvom.

„Tako, primjerice u školstvu, bezmalo sve učiteljice bile su Srbijanke, govorile su ekavicom, preferirale ćirilicu, premda su oba pisma bila ravnopravna, učile su nas, ma šta to značilo, bosanskoj varijanti srpskog jezika, čitali smo uglavnom djela srpskih pisaca, a u starijim razredima osnovne škole učili smo isključivo srpsku historiju. Riječju, bili smo, planski i smišljeno, izloženi obrazovnoj i mentalnoj srbizaciji, što, opet, a razlog nije teško dokučiti, nije izazvalo nikakve reakcije, ni u porodičnom ozračju, ni u bošnjačkim intelektualnim krugovima. Režim je naprosto bio prejak i opasan."[129]

Nakon otpočinjanja agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu i Olovo, nastavnici srpske i crnogorske nacionalnosti napustili su Olovo i uključili se u redove agresora.

U veoma teškim uslovima u gradu Olovu organizovana je nastava za učenike osnovnih škola. Nastava je izvođena u skloništima i improvizovanim učionicama, pod kišom agresorskih granata

[129] Sadik Ibrahimović, **OBRAZOVAN TUZLAK U TUZLI NAJGORA JE MOGUĆA REFERENCA**, *Stav*, 19.1.2017, str. 35.

svih kalibara. Olovljani su sa svojim učenicima prkosili agresorima, jer su znali da će se odbraniti i da se samo školovani mogu uhvatiti ukoštac za obnovu Olova. Jedan broj učenika u Olovu, idući na putu od kuće do škole, ubijen je i ranjen.

Šteta na osnovnoj i srednjoj školi u Olovu nikada nije utvrđena, ali se zna da su infrastruktura, kao i sam objekat gotovo u potpunosti uništeni. Nastava je izvođena u improvizovanim učionicama, a zbog nedostatka stručnog kadra, nastavu su izvodili visokoobrazovani kadrovi i nesvršeni studenti.

Nastava za srednjoškolsko obrazovanje nije se mogla organizovati u samom gradu Olovo, pa je izmještena na područje Soluna i Čuništa. Tim sistemom obrazovanja u jednoj školskoj godini bilo je obuhvaćeno preko 500 učenika koji su se školovali za stručna i tehnička zanimanja. Da bi pohađali srednju školu, učenici su pješačili i preko 15 kilometara u jednom pravcu svaki dan. Mjesta Solun i Čuništa, iako nisu bila vidljiva s agresorskih položaja, bila su česta meta agresorske artiljerije, tako da je nastava često prekidana.

Pošto se agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu a tako i na Olovo odužila, civilno rukovodstvo općine Olovo podsticalo je olovske maturante da nastave svoje školovanje na visokoškolskim ustanovama na slobodnim teritorijama Tuzle, Zenice, Sarajeva i drugih gradova. Jedan broj maturanata upisao je studije na Univerzitetu u Tuzli - na Filozofskom, Medicinskom i Mašinskom fakultetu, kao i na drugim fakultetima. Jedan broj studenata iz Olova, koji je privremeno prekinuo studiranje, uključio se u odbranu Bosne i Hercegovine.

Ratne škole na području općine Olovo u periodu 1992-1995. godine odigrale su značajnu ulogu u odbrani od agresije, jer su učenici, učitelji, nastavnici i profesori vodili intelektualnu borbu za odbranu svoga grada i svoje domovine Bosne i Hercegovine.

Osnovna škola “Daniel Ozmo“ Olovo

Osnovna škola “Daniel Ozmo“ Olovo

Srednjoškolski centar Olovo

Srednjoškolski centar Olovo

8. Uništavanje vjerskih objekata na području općine Olovo

Islamski objekti

Tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu porušen je, spaljen i oštećen veliki broj vjerskih objekata. Najviše je porušeno i oštećeno vjerskih objekata u vlasništvu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Na temelju podataka Islamske zajednice, u Bosni i Hercegovini uništeno je ukupno 614 džamija, 218 mesdžida, 69 mekteba, 4 tekije, 37 turbeta, kao i 405 vakufskih objekata. Također je oštećeno 307 džamija, 41 mesdžid, 18 mekteba, 5 tekija, 7 turbeta te 149 vakufskih objekata.[130] Mnogi od navedenih vjerskih objekata bili su kulturno-historijski spomenici i činili su značajan dio kulturno-historijske i duhovne baštine Bosne i Hercegovine.

Kada se iz pravca Sarajeva promatra panorama Olova, odmah se ukaže olovska kotlina s prelijepe tri rijeke: Bioštica, Stupčanica i Krivaja, kao i tri Božije kuće. U prečniku od 500 metara nalaze se gradska džamija i katolička crkva u Gornjem Olovu, a preko puta njih, u predjelu ispred Jelika, nalazi se pravoslavna crkva.

[130] Muharem Omerdić, **PRILOZI IZUČAVANJU GENOCIDA NAD BOŠNJACIMA (1992-1995)**, El-kalem, Sarajevo, 1999, str. 476.

Na privremeno zaposjednutoj teritoriji stradali su svi vjerski objekti (džamije, mektebi i ostala imovina i objekti) Islamske zajednice.

Na području Olova „zapaljene su i razorene četiri džamije, četiri mesdžida, dva mekteba, jedna abdesthana, vakufska zgrada sa mektebom, poslovnim prostorijama Odbora Islamske zajednice i imamski stan te imamska kuća u Gurdićima“.[131]

Najstarija džamija u Miljevićima drvene konstrukcije u potpunosti je sravnjena i uništena u augustu 1992. godine.[132] Očevici kažu kako su je agresori prvo opljačkali, pa onda zapalili, zajedno s mektebom. Potrebno je istaći da je bila pod četničkom okupacijom i u Drugom svjetskom ratu, ali je ostala sačuvana, da bi je u posljednoj agresiji zločinci u potpunosti spalili.

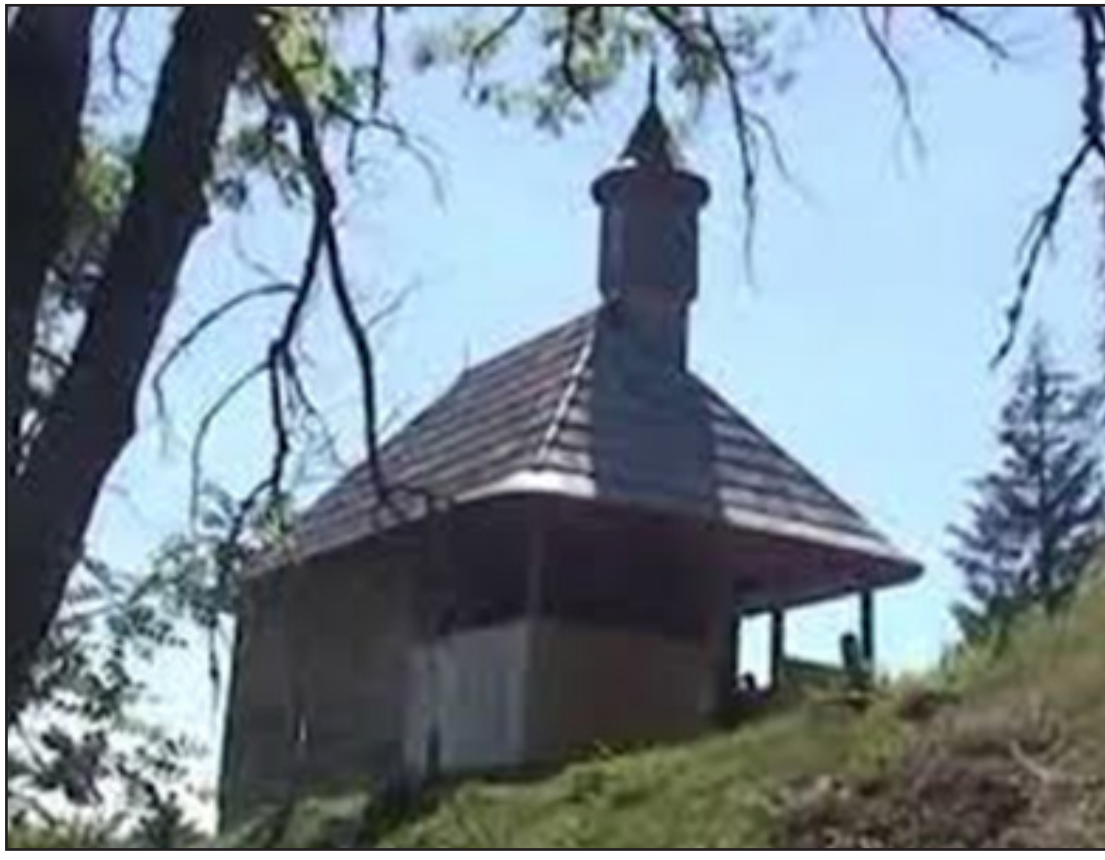

Obnovljena drvena džamija u Miljevićima

Imamski stan i mekteb u Gurdićima također su prvo opljačkani, pa tek onda zapaljeni i uništeni. Bila je to monumentalna građevina, novije gradnje, koja čak nije ni do kraja završena, ali su je zločinci uništili kao i cijelo selo Gurdiće.

[131] Isto, str. 106-107.

[132] Navedena džamija je na listi nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine.

Mekteb u Kolakovićima potpuno je uništen, zajedno s cijelim mjestom. Ovim gnusnim činom četnička soldateska pokazala je svu svoju brutalnost koju su prema ovom vjerskom objektu ispoljavali zadnjih sedamnaest godina ne dozvoljavajući legalizaciju izgrađenog objekta.

Džamija u Gornjem Olovu bila je vidljiva s agresorskih položaja i u dometu agresorske artiljerije. Do početka borbenih dejstava s munare džamije učio se ezan pet puta dnevno, a tokom agresije je utihnuo, jer su sijači zla, bradate spodobe, ubojitim projektilima razrušili i uništili njenu ljepotu i funkciju. Mekteb, prostorije Odbora Islamske zajednice s kompletnom arhivom i imamski stan u Gornjem Olovu uništeni su. Znatna oštećenja pretrpjela je i gasulhana i abdesthana. Munara džamije u Gornjem Olovu sve vrijeme agresije prkosila je svojim izgledom, a posebno onima koji su je granatirali. Iako je pogođena nebrojeno puta, ostala je uspravna da i dalje prkosi. Tako je samo 7. januara 1993. godine (na pravoslavni Božić) direktno pogođena sedam puta.

Nastojeći da sruše munaru, agresorski projektili često su podbacivali i prebacivali, tako da su civilni objekti u njenoj neposrednoj blizini sravnjeni sa zemljom.

Džamija i imamska kuća u Gornjem Olovu

Džamija u Gornjem Olovu

Katolički i pravoslavni objekti

Nedaleko od Olovske gradine nalazi se katolička crkva Gospe olovske sa samostanom. Njen geografski položaj bio je zaklonjen brežuljkom, tako da je bila prirodno zaklonjena od agresorske artiljerije. Sve vrijeme agresije vjerske obrede u njoj vršili su fra Berislav Kalfić i fra Bernandin Matić.

Koliko je ovaj objekat bio važan i za Bošnjake u Olovu tokom agresije govori i izjava Esada ef. Pepića na prijemu kod fra Ilije Božića, upravitelja svetišta Majke Božije u Olovu, a povodom blagdana Božića 2015. godine. On je tom prilikom rekao: "Nama muslimanima Olova ovo svetište ne samo da je drago, nego je i važno da postoji, i to su naši ljudi znali cijeniti i u protekloj agresiji. Ovo je prilika da spomenemo i pokojnog fra Berislava Kalfića koji nam je u ratu ponudio ovaj Božiji hram za naše vjerske aktivnosti. To je nešto što zavređuje svaku pohvalu i što je dotaklo naša srca. To je znak poštovanja i uvažavanja, i nadam se da će kompletna bh. javnost znati to cijeniti i pomoći svetište u Olovu."[133]

Pravoslavne crkve i objekti u Olovu i Ajdinovićima, iako su bili na prvoj liniji fronta, uz minimalna oštećenja i to od agresorskih granata, sačuvani su.

[133] Sedmični list *Slobodna Bosna*, 24.12.2015. godine, str. 34-36.

9. Slomljene su ofanzive agresora na Olovo

Ofanzive na slobodne teritorije Olova bile su stalne, nekada većeg, nekada manjeg intenziteta. Ali granatiranje grada, kao i prigradskih naselja iz raznih oruđa i oružja nikada nije prestajalo.[134] Velike gubitke koje je agresor pretrpio u živoj sili nastojao je nadoknaditi konstantnim granatiranjem grada i prigradskih naselja, ubijajući civilno stanovništvo.

Krajem 1993. i početkom 1994. godine uslijedio je jedan od najkritičnijih perioda u odbrambeno-oslobodilačkom ratu u Bosni i Hercegovini, pa samim time i u Olovu.

Tada je uslijedila najžešća i najduža ofanziva agresora u odbrambeno-oslobodilačkom ratu na teritoriju općina Olovo, Ilijaša i Vareša. Situacija je još više usložnjena okupacijom Crnoriječke visoravni, čime su branioci Olova dovedeni u izuzetno nepovoljan položaj.

Uslijedila je najteža i najduža ofanziva agresora na slobodne teritorije Olova, koja je neprekidno trajala 75 dana. Svakodnevno su izvođene artiljerijske pripreme i kombinovani tenkovsko-pješadijski napadi na linije odbrane Olova, s ciljem da se ovlada dominantnim kotama i zauzme mjesto Kruševo jugozapadno od Olova. Na tom pravcu nalaze se mjesta Donji i Gornji Bakići, Dolovi, Musići, Klinčići, kao i dominantni objekti Gradina, Konjsko, Kozlovac, Popletna Strana i Mačak i koja se nadovezuje na planinski vijenac Zvijezda.

Od izuzetnog operativno-taktičkog značaja bila je kota Greda, jer omogućava kontrolu Crnoriječke visoravni, grada Olovo, a stvara i određene preduslove za spajanje agresorskih snaga s Romanije i Ozrena. Spajanjem ovih snaga došlo bi do rasijecanja dviju velikih slobodnih regija: srednje Bosne i Tuzlanske regije, čime bi u pitanje došla i odbrana Republike Bosne i Hercegovine u cjelini. Cilj svih neprijateljskih ataka na ovo područje bio je stvaranje koridora niz dolinu rijeke Krivaje, a samim tim i zauzimanje grada Olova, kao i stvaranje novih enklava Zenice i Tuzle.

Oko mjesta Kruševa, duž spomenute kote Greda, preko mjesta Krivajevića i Nišića, agresor je instalirao veliki broj artiljerijskog oružja i oklopnih vozila, kojim su artiljerijom gađana naselja niz rijeku Krivaju i grad Olovo s prigradskim područjem.

Zauzimanjem ovog prostora zločincima je obećana velika pljačka. Stoga je značaj spomenutih objekata, odonosno Grede, bio jednako važan i za branioce i za agresora. Za ove dominantne kote vodile su se mnoge veoma važne borbe, kako one s početka agresije tako i agresorska ofanziva od 75 dana. Uzimajući u obzir broj agresorskih jedinica, policije i vojske, kao i angažovanje velikog broja generala Vojske Jugoslavije, na čelu s Ratkom Mladićem, može se reći da je to bila jedna od ključnih ofanziva agresora.

Agresor je u ranim jutarnjim satima 9. novembra 1993. godine otpočeo napad jakim artiljerijskim i dejstvima iz oklopnih vozila po gradu Olovu i položajima branilaca, nakon čega su u 8.15 sati izvršili jak kombinovani tenkovsko-pješadijski napad na liniju odbrane 2. bb (Salikovac – Gradina

[134] "Tri godine herojske borbe u Olovu 1992 – 1995.", Olovo, lijek za četnike, novine *Zmaj od Bosne*, broj 96, str. 97. O tome su stalno pisale *Olovske novosti*. Izvještaji o zločinima agresora stalno su emitovani u sredstvima informisanja, a posebno na Radiju Sarajevo, koje je dostavljao istaknuti novinar Velid Džindo.

– Konjsko), koji je uspješno odbijen, uz nanesene velike gubitke agresoru u živoj sili, a uništen je i jedan tenk. U isto vrijeme u rejonu Crne Rijeke otpočeo je opći kombinovani napad agresorske pješadije, tenkova i borbenih vozila, koji je praćen jakim artiljerijskim dejstvima po gradu i prigradskim naseljima i položajima branilaca. Branioci na Crnoriječkoj visoravni bili su na liniji Kundakov grob – Gradina – Šehovići – Mačak – Hajde – Kosići – Tramošnjak (raskršće puta) – Grad. Uspjeli su odbiti više tenkovsko-pješadijskih agresorskih napada.

Zbog izuzetno složene situacije na linijama odbrane, u noći 9/10. novembra 1993. godine, konsolidovane su linije odbrane s jedinicama pristiglim iz 2. korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine.

U naredna tri dana nastavljeni se napadi agresora, uz velike gubitke na obje strane.

Nakon žestokih napada, agresor je angažovao više korpusa na širem području Nišićke visoravni, s ciljem probijanja linija odbrane, ali u tome nije uspio.

Smjenjivani su tenkovsko-pješadijski napadi na liniji odbrane, kojim uspješno odolijevaju branioci, pri čemu su 16. novembra 1993. godine uništili agresorski tenk M-84 i jednu pragu u rejonu Mačak – Gradina.

Norveške novine *Bergens Tidende* u izdanju od 18. novembra 1993. godine, u jeku agresorske ofanzive, opisuju stanje u Olovu, pišući: "**Vlasti u muslimanskom gradu Olovu, u centralnoj Bosni, preklinju UN za pomoć dok veliki snjegovi opominju stanovništvo i humanitarne radnike o teškom vremenu koje dolazi. Istovremeno, zemlje članice Evropske zajednice postigle su saglasnost o novom mirovnom planu za Bosnu, ali bez obećanja da će poduzimati bilo kakve korake koji se tiču snabdijevanja civila. I srpske i hrvatske snage poslale su hiljade vojnika na olovsko ratište kako bi prekinuli važnu putnu komunikaciju između Sarajeva i Tuzle. Ako u tome uspiju, onda će oko 850.000 stanovnika tuzlanske regije biti odsječeno od ostatka muslimanske Bosne.**"[135]

Na olovskom ratištu su 21. novembra 1993. godine vođene teške borbe. Nakon izuzetno teških agresorskih artiljerijskih napada iz svih raspoloživih oružja po gradu i prigradskim naseljima, kao i po liniji odbrane: Kruševo – Bakići – Gradina – Konjsko – Kremenjača – Mačak, agresorske snage su u popodnevnim satima otpočele žestok tenkovsko-pješadijski napad na pravcu Ajdinovići – Bakići. Napad je odbijen i agresoru su naneseni veliki gubici.

Branioci su 22. novembra 1993. godine, u toku agresorskih priprema za napad, u jutarnjim satima, u rejonu Ajdinovića (škola) uništili dva tenka T-55. Nakon toga, uslijedila je odmazda agresorske artiljerije na liniji odbrane Kruševo – Bakići – Kremenjača. Zbog velikih gubitaka nanesenih agresoru, uslijedilo je granatiranje civilnih ciljeva na području Olova. Nakon toga, istog dana je u 13.00 sati uslijedio jak i silovit kombinovani tenkovsko-pješadijski napad pravcem Ajdinovići – Bakići. U borbama prsa u prsa, uništena su još dva tenka, a gubici neprijatelja bili su preko 30 poginulih i preko 50 ranjenih. Gubici u redovima branilaca bili su minimalni.[136]

---

[135] Rasim Muratović, nav. dj., str. 407.

[136] O navedenim borbama, u vrijeme informativne blokade, o hrabrosti branilaca Olova izvještavali su printani i elektronski mediji: *Radio-televizija Bosne i Hercegovine, Olovske novosti, Oslobođenje, Zmaj od Bosne, Ljiljan*.

Pored učešća pripadnika Vojske Jugoslavije, policije MUP-a Srbije i drugih oružanih formacija iz Savezne republike Jugoslavije, u agresiji i napadima na Olovo bio je uključen i značajan broj dobrovoljaca i stranih plaćenika iz istočnoevropskih dominantno pravoslavnih zemalja: Rusije, Bjelorusije, Rumunije, Bugarske i Grčke. Ti dobrovoljci ratovali su u sastavu "Vojske Republike Srpske" i činili su velike zločine. Njihov broj kretao se tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu između 2.000 i 3.000 boraca, a mnogi su za svoje zločine odlikovani različitim odlikovanjima "Vojske Republike Srpske". Jedan broj njih poginuo je, dok ih je veliki broj ranjen. Oni se spominju i u sudskim spisima Haškog tribunala.

Najveći broj tih dobrovoljaca angažovan je na sarajevskom ratištu, kao i na drugim ratištima širom Bosne i Hercegovine. Među tim dobrovoljcima bio je i jedan broj aktivnih vojnih lica ruske vojske, kao i žena. Oni su angažovani u najznačajnijim operacijama agresora na ratištima Višegrada, Goražda, Teočaka, Trnova, Ilijaša i Olova.[137] Poseban odred grčkih dobrovoljaca sa sveštenicima bio je u sastavu Drinskog korpusa.

U toku najžešće neprijateljske ofanzive na Olovo, jedan broj grčkih i ruskih plaćenika ostavio je i svoje kosti u rejonu Kruševa i Crnoriječke visoravni, o čemu svjedoče njihovi grobovi u vojničkim grobljima na Sokocu i Donjim Miljevićima.

U navedenim borbama, linije odbrane Olovske brigade proširene su za 6 km na liniji Kundakov Grob – Kosići.

O izuzetno teškoj humanitarnoj situaciji u Olovu izvještavali su svi domaći i svjetski mediji. Da bi razbili informativnu blokadu, o tome pišu i *Olovske novosti*.

U intervjuu datom *Olovskim ratnim novostima*, komandant bataljona Senahid Bolić Bolo izjavio je:[138]

„Vidite i sami da nas čak ni helikopteri, u vrijeme ove žestoke ofanzive, ne mogu iznenaditi. Naši borci su roboti koji izvršavaju sve zadatke. Masa ljudi je uz mene. Ja ne mislim o sebi. Ja sam po danu obični borac, noću sam komandant. U ovoj ofanzivi odabrao sam jednu kotu - a vidite da ih imam i viška - i odlučio sam da s mojim borcima stanem u rov i pucam u neprijatelja... Nas ima dovoljno! Imamo dovoljno i borbenih sredstava i nije tačna propaganda, koju širi *Srna*, govoreći: ‚... *Ispucali ste, balije, municiju, nemate više!'* A mi imamo i municiju i srce i dušu i mi znamo za što se borimo. Ja njih sada pitam za što se oni bore, kad su ostavili toliko ljudi i oruđa, oružja i municije, tu na dohvat ovih kota, koje nikada neće biti njihove... Ako mi shvatimo da svaki komandant treba da ima vojsku, onda ćemo mi lahko pobijediti neprijatelja. Dangubljenje je crtanje karata i šema u operativnim štabovima, koje nemaju veze sa stvarnošću. Vidite da je komandant Mladić direktno komandovao snagama u ovoj ofanzivi na Olovo. Samim tim je ova njihova operacija dobila na značaju i težini. Ja, kao komandant, sam tu. Imam taj moj bataljon. I ljude koji imaju puno povjerenje u mene i mislim da bi i svi drugi trebali biti spremni da daju život za ovu Bosnu i Hercegovinu - jer

[137] Husejin Omerović, **UČEŠĆE DOBROVOLJACA I STRANIH PLAĆENIKA U OPSADI SARAJEVA**, Zbornik radova "Politički i vojni značaj odbrane Sarajeva 1992-1995.", Institut za istraživanje protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2014, str. 905-925.

[138] Kremenjača, jesen 1993: intervju *Olovskim ratnim novostima*.

druge domovine nemamo - i da krenu mojim i stopama drugih komandanata, da stvaramo vojsku, jer, nije nam još kasno...

Šta je – tu je. Mi smo tu, nemamo kud. Sve te kote, koje smo zauzeli, mi ćemo čuvati. Ovo je naša zemlja, ovo je Bosna. Ona se brani na svakoj ovoj koti. Rekoh, neprijatelj je imao viška naoružanja, municije i vojne sile. Međutim, sve se to pokazalo nedovoljnim. Čak i deset hiljada četnika, pod punom ratnom spremom, malo je da bi se osvojilo Olovo. Mi moramo biti jedna snažna cjelina. Druge nam nema. Ja sam sastavni dio takve jedne cjeline. Svaki branilac Olova zaslužuje publicitet, možda i veći od mene. Pojedinci ne čine čuda. Čuda čini narod!"

U razbijanju informativne blokade značajan doprinos dali su domaći i strani novinari, snimatelji, fotoreporteri, mnoge TV ekipe, a posebno radioamateri općine Olovo i radio i TV Olovo sa svojim prilozima.

Iz dnevnih izvještaja o artiljerijskom dejstvu neprijatelja može se vidjeti da je u jeku agresorske ofanzive svakodnevno na grad, prigradska naselja i na linije odbrane branilaca u prosjeku padalo preko hiljadu granata, ali branioci nisu odstupali. Svi izvještaji iz Olova slati nadležnim komandama govorili su da Olovo neće pasti.

U većini agresorskih kombinovanih tenkovsko-pješadijskih napada, zločinci su razbijeni, bježeći u rasulu i ostavljajući svoje mrtve. O njihovim ogromnim gubicima moglo se čuti iz njihovih sredstava informisanja.

Dana 29. novembra 1993. godine agresor je uveo nove snage za još jedan tenkovsko-pješadijski napad u rejonu Mačak. I taj napad je odbijen i agresoru su naneseni veliki gubici, a linije odbrane ostale su neprobojne.

Iz izvještaja slatih nadređenim komandama vidljivo je da je zona odgovornosti Olovske brigade iznosila preko 50 km, a pokrivao ju je nedovoljan broj branilaca.

Zbog svakodnevne i dugotrajne neprijateljske ofanzive, osjećao se nedostatak osnovnih životnih namirnica, goriva za prevoz bolesnika, lijekova, materijalno-tehničkih sredstava i drugog. Cijene tih artikala na crnom tržištu bile su prevelike. Bolnice u Olovu, Kladnju i Klinički centar u Tuzli bile su prepune teško ranjenih Olovljana. To je bilo vrijeme potpune blokade Olova. Kombiji kojima su prevoženi ranjenici iz Olova u Tuzlu bili su pravo čudo, jer su iz njih curili potoci krvi, čemu se čudilo i osoblje Kliničkog centra u Tuzli.

Prilikom posjete Kliničkom centru Tuzla, ranjeni borac Vjekoslav Mičić, artiljerac Prve olovske brdske brigade, izjavio je:[139]

„Ovdje je puno ljekara srpske nacionalnosti. Strah me je da me neko ne ubije... Molim vas - zamolite upravu bolnice da me ne liječe oni. Strah me je. Inače, razdire me bol u ramenu desne ruke... Noću, kada svi zaspu, ja se preispitujem i sve češće razmišljam: to je zato što sam ja ovom desnom rukom odapinjao granate na moj narod."

Nedugo iza toga preminuo je. Njegovu izuzetnu hrabrost nikada neće zaboraviti njegovi Olovljani.

[139] Vjekoslav Mičić, Bolnica "Gradina" – Tuzla, jesen 1993.

Važno je naglasiti da su, u tom periodu, svima koji su boravili u Kliničkom centru Tuzla pomagali uposlenici Građevinskog preduzeća "Vranica", na čelu s Dervišom Kamenjaševićem i Sabrudinom Hadžiabdićem, kao i Komisija za pružanje pomoći privredi i stanovništvu Olova, koju su vodili Mehmed Kulo i Asim Sarajlić. U rad te komisije uključili su se svi građani porijeklom iz olovskog kraja, kao i veliki broj Tuzlaka. Komisiji u radu pomagao je i veliki broj preduzeća iz Tuzle, kao i jedan broj privatnih poduzetnika. Glavni zadatak Komisije bio je prevashodna briga o bolesnicima u Kliničkom centru Tuzla, smještaju njihovih familija koje su dolazile u posjetu i donošenju poklona, u prvom redu hrane.[140]

Zbog veoma teške situacije na linijama odbrane Olova, gotovo kompletno ljudstvo branilaca bilo je na linijama odbrane. Došlo je do drastične štednje osnovnih životnih namirnica. Tražena je pomoć sa svih strana, koja je sporo i nedovoljno pristizala. Uprkos svemu i pored velikog broja branilaca izbačenih iz stroja, linije su bile čvrste i stabilne i nije dolazila u pitanje odbrana Olova. Borci na linijama odbrane boravili su više od dva mjeseca, ne gubeći moral nijednog trenutka. Jedini odlazak s linija odbrane u tom periodu bio je odlazak dobrovoljaca za davanje krvi, koja u Domu zdravlja Olovo nikad nije nedostajala.[141]

Agresorski napadi smjenjivali su se iz dana u dan. Tako je 10. decembra 1993. godine u poslijepodnevnim satima uslijedio žestok tenkovsko-pješadijski napad iz pravca Gajina i Ajdinovići na dijelu Salikovca i Močila, koji je uspješno odbijen. Agresorska avijacija, kao i borbeni helikopteri dejstvovali su navodećim raketama po civilnim objektima Olova i prigradskim naseljima, kao i po linijama odbrane. Agresorski helikopteri stalno su djelovali PAM-ovima i PAT-ovima po linijama odbrane. Napadi su nastavljeni i 5. i 6. decembra 1993. godine. Odbijeni su, uz velike gubitke agresora.

Zbog ogromnih gubitaka, agresor je prvi put na olovskom ratištu dejstvovao raketnim sistemima "OGANJ" i "ORKAN", isključivo po civilnim ciljevima u gradu i prigradskim naseljima.

Neprijateljska ofanziva nastavljena je i 10. decembra 1993. godine, kombinovanim tenkovsko-pješadijskim napadom na području Kozlovac – Kundakov Grob.

Uporedo s navedenim napadima, agresor je žestoko napadao na pravcu Ajdinovići – Salikovac i Kozlovac – Kundakov Grob. U toku tih borbenih dejstava borci Armije Republike Bosne i Hercegovine uništili su jedan tenk T–55 i iz stroja izbacili veliki broj neprijateljske žive sile. Zbog herojskog držanja branilaca Olova, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine je 14. decembra 1993. godine Olovskoj brigadi dodijelio počasni naziv "Slavna" i od tada ona ponosno nosi naziv "**Prva slavna olovska brdska brigada**". Navedena odluka podigla je moral stanovništvu i braniocima Olova.

---

[140] Komisija za pružanje pomoći privredi i stanovništvu Olova radila je u saradnji s vlastima općine Olovo. Formirana je početkom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu i radila je do prestanka ratnih dejstava. Kompletna arhiva o radu te komisije predana je u Arhiv Tuzlanskog kantona.

[141] O teškoj humanitarnoj situaciji u Olovu izvještavao je Međunarodni crveni križ, kao i Crveni križ okruga Tuzla u svojim novinama *Humanost*, ratna izdanja.

Agresorski napadi nastavljaju se od 10. do 17. decembra 1993. godine, ali su uspješno odbijeni.

Da bi dao do znanja da ne odustaje od koridora niz dolinu rijeke Krivaje, neprijatelj, nakon višednevnog žestokog granatiranja, ponovo kreće u silovit pješadijski napad koji je podržan topništvom. I ovaj napad na pravcu Gajine – Krakača – Salikovac uspješno je odbijen, uz velike žrtve nanesene agresoru i minimalne gubitke na strani branilaca.[142]

Borci Prve slavne olovske brdske brigade nisu gubili moral, spremno čekajući okončanje agresorskih napada na slobodne teritorije Olova.

Zbog velikih gubitaka agresora, 17-25. decembra 1993, za odmazdu neprijatelj je koristio sva raspoloživa oruđa i oružja, kao i neidentifikovane rakete ogromne razorne moći, za granatiranje grada i prigradskih naselja.

Narednog dana, 26. decembra 1993. godine, agresorska ofanziva na olovskom ratištu dostigla je kulminaciju. Agresorska artiljerija neprestano je napadala linije odbrane i naselja niz dolinu rijeke Krivaje, grad i prigradska naselja. Odbijeni su napadi agresora na liniju odbrane Konjsko brdo – Velika bukva – Kremenjača. Na liniji odbrane angažovano je raspoloživo ljudstvo. Također, i 27. decembar 1993. godine protekao je u znaku žestokih granatiranja položaja branilaca, gradske jezgre i prigradskih naselja, kao i naselja niz dolinu rijeke Krivaje. Agresorske elitne jedinice u rejonu Kruševo i u rejonu Kremenjače izvršile su žestok tenkovsko-pješadijski napad oko 14.00 sati na pravcu Gornje Kruševo – Groblje – Donje Kruševo, tako da su branioci zauzeli rezervni položaj.

Agresor je nastavio s atacima na slobodne teritorije. Branioci su 28. decembra 1993. godine krenuli u kontranapad i vratili se na početne linije odbrane. Tom prilikom uništili su tenk T-55 i veliki broj agresorske žive sile. Uporedo s borbenim dejstvima, inženjerijski su uređivane linije odbrane.

Agresorska ofanziva nastavljena je i u januaru 1994. godine. Iz dana u dan nastavljeno je granatiranje slobodne teritorije Olova, kao i kombinovani pješadijsko-tenkovski napadi.

Jedan od najžešćih napada izvršen je 10. januara 1994. godine na potezu Salikovac – Kremenjača – Kruševo. Interesantno za ove borbe bilo je to što je agresor izvodio pješadijske napade noću, što nije bilo uobičajeno u ranijem periodu.

Glavni pravac napada agresora bilo je Kruševo, gdje su branioci trpjeli velike gubitke. Da bi odvukao pažnju na glavnom pravcu napada, agresor je vršio pješadijske napade i na ostalim linijama odbrane.

Najžešći napad agresora izvršen je 14. januara 1994. godine, kada su branioci pretrpjeli velike gubitke. Tom prilikom iz stroja branilaca izbačen je veliki broj najhrabrijih boraca, među kojima je bio i komandant Drugog bataljona Prve slavne olovske brdske brigade Senahid Bolić zvani Bolo.[143] Usljed posljedica ranjavanja, preminuo je u Kliničkom centru Tuzla 22. januara 1994. godine i sahranjen je u šehidskom mezarju Solun.

---

[142] O Olovu i Prvoj slavnoj olovskoj brdskoj brigadi opjevane su najljepše pjesme. Jedna od njih postala je himna branilaca Bosne i Hercegovine ("Idu borci olovski junaci"), a grupa (Olovni vojnici), sastavljena od boraca, snimila je više spotova i pjesama o hrabrosti branilaca Olova. O dužini trajanja agresorske ofanzive izvijestile su sve svjetske medijske kuće, razbijajući informativnu blokadu.

[143] O herojstvu olovskih branilaca i njihovom komandantu bataljona Senahidu Boliću Boli napisani su brojni tekstovi i ispjevane slobodoljubljive pjesme. Pogledati tekst uz godišnjicu smrti heroja Senahida Bolića Bole pod naslovom *Komandant koji je čitao četnike*, list ARBiH *Prva linija*, broj 46, str. 14-15.

Otac Taib Bolić i Fadil Karičić otkrivaju spomen-obilježje Senahidu Boliću Boli, komandantu Prve slavne olovske brdske brigade

U Olovo su 15. januara 1994. godine, zbog teške i složene situacije na linijama odbrane, stigli komandant 1. korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine Vahid Karavelić i zamjenik komandanta 2. korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine Ramiz Šuvalić, radi stabilizacije linija odbrane.

Istog dana borci Armije Republike Bosne i Hercegovine izvršili su kontranapad i u bliskoj borbi u rejonu Kruševa nanijeli ogromne gubitke agresoru. Uz borce Prve slavne olovske brdske brigade, uvedena je i interventna jedinica "Živiničke ose", koja je zaustavila agresora, konsolidujući linije odbrane. Od gubitaka nanesenih agresoru u najdužoj i najkrvavijoj ofanzivi na Olovo u odbrambeno-oslobodilačkom ratu, agresor se više nije oporavio.

Daljnje aktivnosti agresora uglavnom su se odvijale u neprestanom granatiranju civilnih objekata po gradu Olovu i prigradskim naseljima. Na rezervnim položajima na području Prgoševa uređene su linije odbrane, gdje je slomljena agresorska ofanziva na Kruševo.

Na nove linije odbrane u rejonu Prgoševa agresor je 21. januara 1994. godine izvršio još jedan silovit tenkovsko-pješadijski napad, koji je uspješno odbijen. Tom prilikom uništen je još jedan tenk i izbačen iz stroja veliki broj agresorske žive sile.[144]

[144] Uz godišnjicu najveće, najjače i najduže neprijateljske ofanzive u bosanskom ratu u Olovu, Prekretnica bosanskog rata, novine *Zmaj od Bosne*, broj 104, od 30.11.1995. godine, str. 5.

Odbijanjem ovog očajničkog napada, krajem januara 1994. godine, slomljena je najduža agresorska ofanziva, koja je trajala neprekidno 75 dana u odbrambeno-oslobodilačkom ratu u Bosni i Hercegovini. Nakon toga, agresor se fokusirao strogo na granatiranje grada i okolnih slobodnih teritorija. Tako, norveške novine *Bergens Tidende* 21. februara 1994. godine pišu: „**Istovremeno, dok je trajalo povlačenje srpskih vojnika oko Sarajeva, druge srpske jedinice su bombardovale muslimanski dominirajuće gradove Tuzlu, Kladanj i Olovo na sjeveru i istoku zemlje. U Tuzli je jedna djevojčica ubijena, a tri osobe su ranjene.**“[145]

O herojskoj borbi Olova saznao je čitav svijet, zbog čega ga tada posjećuju mnogi domaći i strani političari i humanitarni radnici, koji se čude činjenici kako je mogao opstati tako razrušen grad.

Tako je i predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine **Alija Izetbegović** iznenada posjetio Olovo u proljeće 1994. godine. Tom prilikom izjavio je: „**Prolazio sam, u više navrata, putem koji vodi preko Mladoševca, za Kladanj, Tuzlu i dalje i svaki put sam govorio ljudima iz moga obezbjeđenja da svratimo u Olovo. Nažalost, odgovarali su mi: Gospodine predsjedniče, i danas granatiraju Olovo, Vaša sigurnost bi bila ozbiljno ugrožena. Teška srca sam prihvatao njihovo objašnjenje. Ali, dočekao sam i taj dan i sretan sam da sam vidio te ljude čeličnog morala, koji tako srčano brane Olovo i našu domovinu Bosnu i Hercegovinu. Ponosimo se vama!**“

U razgovoru predsjednika Alije Izetbegovića i njegovih saradnika s političkim i vojnim rukovodstvom općine Olovo, predloženo je da se ruča u Olovu. Za ručak je bilo predviđeno pečeno janje, a kada je za to čuo predsjednik Alija Izetbegović, odmah je odgovorio riječima: “**Zahvalan sam vam na spremnosti da nas počastite. Ipak ću vas zamoliti da to janje, koje ste nanijetili meni i mojim saradnicima, još večeras odnesete na prvu borbenu liniju i podijelite našim borcima.**“ Tako je i učinjeno.

Posjeta predsjednika Alije Izetbegovića Olovu još je više podigla moral braniocima i narodu Olova da istraju u borbi za nezavisnu i slobodnu Bosnu i Hercegovinu.

Poslije slamanja najžešće i najduže agresorske ofanzive na Olovo, agresor je nastavio sa svakodnevnim granatiranjem i razaranjem herojskog Olova, nanoseći mnoge žrtve civilnom stanovništvu. Događaji su se nizali jedan za drugim.

Krajem aprila 1994. godine obilježena je prva godišnjica osnivanja Prve slavne olovske brdske brigade, jedne od najboljih jedinica Armije Republike Bosne i Hercegovine. Tada je izvršena i smotra njenih elitnih jedinica, među kojima su bili pripadnici DIO „Jokeri“. O slavnom putu te brigade govorio je i Osman Plećan, komandant Prve slavne olovske brdske brigade. On je tada istakao:

„**Pripreme za oružanu borbu na širim prostorima Olova započele su stvaranjem Opštinskog kriznog štaba 12. oktobra 1991. godine i nastavljene njegovom transformacijom u opštinski štab Teritorijalne odbrane Olovo. Nakon toga pojačan je rad na formiranju jedinica Teritorijalne odbrane kako Olova tako i u sokolačkim, hanpjesačkim i vareškim selima.**“[146]

---

[145] Rasim Muratović, nav. dj., str. 494.

[146] Jubileji: GODIŠNJICA OSNIVANJA PRVE SLAVNE OLOVSKE BRDSKE BRIGADE: NIKLA IZ ŽARA I PEPELA, *Olovske novosti* br.13, od 15. juna 1994. godine, str. 1 i 3.

Tom prilikom starješinama i vojnicima obratili su se brigadir Ismet Dahić, predsjednik općine Olovo Muhamed Kadrić, Hašim Spahić, komandant Operativne grupe 3. Vareš, i dotadašnji komandant Olovske slavne brdske brigade Fadil Karičić.

Uručena su priznanja jedinicama i istaknutim pojedincima s područja Olova, Sokoca, Ilijaša, Vareša, Han-Pijeska i iz drugih mjesta, kao i bojovnicima iz jedinice „Matija Divković" iz Olova. Naredbom armijskog generala Štaba vrhovne komande Rasima Delića, pohvaljene su Prva slavna olovska brdska brigada, 126. bb Ilijaš i Samostalni brdski bataljon Sokolac. Ratna priznanja – značka „Zlatni ljiljan" uručena su posthumno porodicama poginulih i prekaljenim borcima ovih ratišta.

Borci iz Olova učestvovali su i u slamanju agresorske ofanzive krajem maja 1994. godine na OG-3 Vareš, na dijelu komunikacije od Semizovca prema Olovu, gdje su agresoru naneseni značajni gubici i zarobljene velike količine materijalno-tehničkih sredstava. Tom prilikom oslobođeni su veliki prostori Crnoriječke visoravni i oslobođena strateška kota Javor.

Na olovskom ratištu tokom augusta 1994. godine boravila je visoka vojna delegacija na čelu s komandantom Armije Republike Bosne i Hercegovine generalom Rasimom Delićem. U delegaciji su bili komandant 1. korpusa general Vahid Karavelić, načelnik štaba 1. korpusa brigadir Nedžad Ajnadžić i komandant OG 3 Vareš Hašim Spahić. To je podiglo moral borcima i narodu olovskoga kraja.

Civilna vlast u Olovu imala je dobru saradnju s pripadnicima Armije Republike Bosne i Hercegovine. Prelazno Općinsko vijeće Olova, iako je radilo u nemogućim uslovima, rješavalo je probleme stanovništva Olova i nastojalo obezbijediti svaku vrstu pomoći od nadležnih organa kao i od prognanika iz Olova koji su našli utočište u zapadnim zemljama Evrope, u prvom redu Njemačke. Trebalo je obezbijediti rad škola, Doma zdravlja, rad privrednih subjekata, briga o porodicama poginulih i ranjenih branilaca, ishrana prognanika i domaćeg stanovništva i drugo. Tražena pomoć slabo je i nedovoljno pristizala, pa ju je trebalo obezbijediti vlastitim snagama, što je civilna vlast usijevala nadljudskim naporima.

Početkom marta 1995. godine Olovo je posjetio predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović. U njegovoj pratnji bili su Muhamed Lemeš, zamjenik ministra za odbranu Republike Bosne i Hercegovine, Bakir Alispahić, ministar za unutrašnje poslove Republike Bosne i Hercegovine, i komandant 1. korpusa brigadni general Vahid Karavelić. Nakon sastanka sa civilnim i vojnim vlastima predsjednik Izetbegović dao je kratak osvrt na međunarodni položaj Republike Bosne i Hercegovine nakon trogodišnje agresije, odajući priznanje narodu i borcima olovskoga kraja. Tom prilikom istakao je da smo mi za mir koji agresor neće. Ovaj varljivi mir moramo iskoristiti da se malo odmorimo i stvorimo zalihe za konačno oslobođenje zemlje.[147]

U tom periodu Olovu u radnoj posjeti bili su: Haris Silajdžić, predsjednik Vlade Republike Bosne i Hercegovine, i Nijaz Duraković, član Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine.[148]

[147] U posjeti Olovu, Isto, br. 17, od aprila 1995, str. 1.
[148] Isto, str. 3 i 4.

Petnaestog aprila 1995. godine i u Olovu je obilježena trogodišnjica stvaranja Armije Republike Bosne i Hercegovine, što je zabilježila i TV "Olovo", koja je počela emitovati svoj program. Eksperimentalni program navedene TV počeo je emitovanje uz mnoge teškoće koje su vremenom prevaziđene.

Prvi put u posjetu Olovu, krajem maja 1995. godine, došao je i član Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Mirko Pejanović, koji je dao intervju *Olovskim novostima*.[149]

Povodom dvogodišnjice formiranja 110. slavne olovske brdske brigade, 27. maja 1995. godine okupili su se borci i starješine da prigodnim programom obilježe ovaj značajni datum. Završnoj svečanosti prisustvovali su brojni građani, porodice šehida i poginulih boraca, ratni vojni invalidi i brojni gosti. U svom govoru komandant 110. slavne olovske brdske brigade, major Nijaz Vrabac, istakao je, između ostalog, da je brigada na svom ratnom putu „slomila sve četničke ofanzive na Olovo, zauzela je kotu Javor, zauzeto je Moševačko brdo, probijena je četnička linija na Krivajevićima, zauzeta je kota Mačak, itd. Nažalost, današnji dan brigada obilježava u znak žalosti za žrtvama četničkog zločina u Tuzli."[150]

Branioci Olova, pored svoje linije odbrane duge preko 50 kilometara, učestvovali su i na ratištima Gradačca, Brčkog, Pelemiša, Vareša, Vozuće i drugim ratištima i na kraju u operacijama u oslobađanju Bosanske krajine, na području Sanskog Mosta. Tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu Olovskom brigadom komandovali su: Fadil Karičić, brigadir, Osman Plećan, major, i Nijaz Vrabac, major.

Krajem juna 1995. godine u Olovu je boravio, tokom radne posjete, akademik prof. dr. Ejup Ganić, član Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine i potpredsjednik Federacije Bosne i Hercegovine. U njegovoj pratnji bili su generalni sekretar SDA i Bedrudin Salčinović, predsjednik Koordinacionog odbora za uspostavu Zeničko-dobojskog kantona. Održan je sastanak sa civilnim i vojnim vlastima u Olovu i tada su se gosti upoznali sa situacijom u Olovu. Istaknuta je dobra saradnja civilnih i vojnih vlasti, ali i problemi u obrazovanju, komunikacijska blokada (Olovo nije imalo telefonskih veza), humanitarna kriza, problemi u zdravstvu i drugo. Obećana je veća pomoć Republike Bosne i Hercegovine, što je Olovo i zaslužilo.

Tada dolazi do teritorijalnog i administrativnog preustroja Republike Bosne i Hercegovine na državu, entitete i kantone, kao i Distrikt Brčko. Olovo se našlo u Zeničko-dobojskom kantonu.

Tu je i dočekalo varljivi Dejtonski mir.

[149] SIMBOL OTPORA, Isto, br. 18, juli 1995, str. 5.
[150] 110. Slavna olovska brdska brigada putem ka slobodi, Isto, br. 18, juli 1995, str. 3.

Posjeta predsjednika Alije Izetbegovića Olovu (*Olovske novosti*, april 1995. godine)

Posjeta predsjednika Alije Izetbegovića Olovu (*Olovske novosti*, april 1995. godine)

Posjeta predsjednika Alije Izetbegovića Olovu

Posjeta predsjednika Alije Izetbegovića Olovu

Posjeta predsjednika Alije Izetbegovića Olovu

Senahid Bolić Bolo

Senahid Bolić Bola s Velidom Džindom, ratnim reporterom Radio-televizije Bosne i Hercegovine

Posjeta Željka Kneza borcima Prve slavne olovske brigade

V.

ŽRTVE GENOCIDA[151]
- UBIJENI -

[151] Status svake žrtve određen je relevantnim pravilima međunarodnog humanitarnog prava, a u Projektu naučnog istraživanja, u dijelu teorijskog određenja predmeta istraživanja, jasno su i precizno definisani pojmovi statusa žrtve (*civil*, *borac*) u okviru kategorijalno-pojmovnog i terminološkog sistema.

ABAZOVIĆ (Šahbaz) HASAN

ABAZOVIĆ (Šahbaz) HASAN

1926. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **16.1.1926.**
Mjesto rođenja: **PONIJERKA, OLOVO**
Matični broj: **1601926.....**
Datum smrti: **21.08.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
SSpol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **ŽELJEZNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **U AVLIJI, PONIJERKA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **PONIJERKA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

AHMEĆANOVIĆ (Ferid) RAIF

AHMEĆANOVIĆ (Ferid) RAIF

1967. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **30.8.1967.**
Mjesto rođenja: **ČUDE, OLOVO**
Matični broj: **3008967173063**
Datum smrti: **13.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **BRAVAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **ŽERAVICE, PUSTO POLJE, HAN-PIJESAK**
Način izvršenja zločina: **STRIJELJANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **april 2004.**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUDE, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

AHMETSPAHIĆ (Mehmed) FIKRET

AHMETSPAHIĆ (Mehmed) FIKRET

1958. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **8.5.1958.**
Mjesto rođenja: **GURDIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0805958173049**
Datum smrti: **26.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **GURDIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL, DOMICIL**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

AHMETSPAHIĆ (Avdo) MUSTAFA

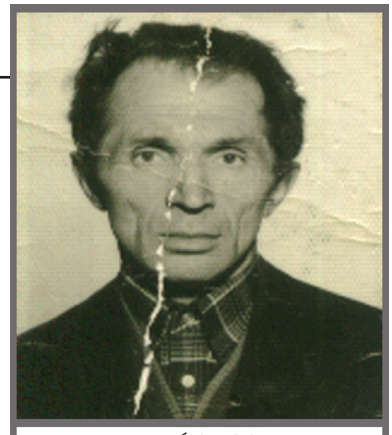

AHMETSPAHIĆ (Avdo) MUSTAFA

1931. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **5.4.1931.**
Mjesto rođenja: **GURDIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0504931173047**
Datum smrti: **18.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **GURDIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **-------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL, PROGNANIK**
Mjesto izvršenja zločina: **ISPRED ZGRADE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ALISPAHIĆ (Bajro) AHMET

ALISPAHIĆ (Bajro) AHMET

1973. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **12.3.1973.**
Mjesto rođenja: **DUGANDŽIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1203973173040**
Datum smrti: **6.10.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DUGANDŽIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **DRECELJ, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **TROMBLONSKOM MINOM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **TABINE NJIVE, KLADANJ**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ALISPAHIĆ (Ibrahim) SAMIR

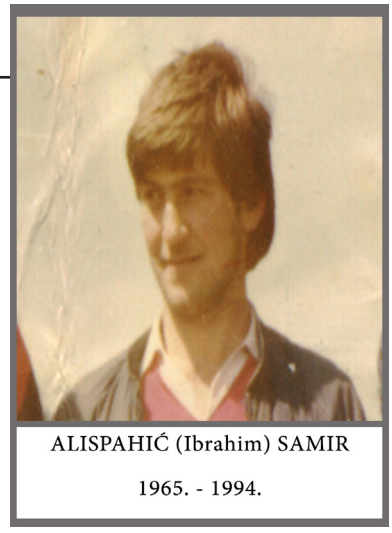

ALISPAHIĆ (Ibrahim) SAMIR

1965. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **2.11.1965.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: **0211965713078**
Datum smrti: **6.11.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RUDAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **MAČAK, VAREŠ**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

AVDAGIĆ (Ibrahim) SEAD

AVDAGIĆ (Ibrahim) SEAD

1966. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **4.10.1966.**
Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**
Matični broj: **0410966173040**
Datum smrti: **22.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **SAOBRAĆAJNI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA**"

BERBEROVIĆ (Alija) MEHMEDALIJA

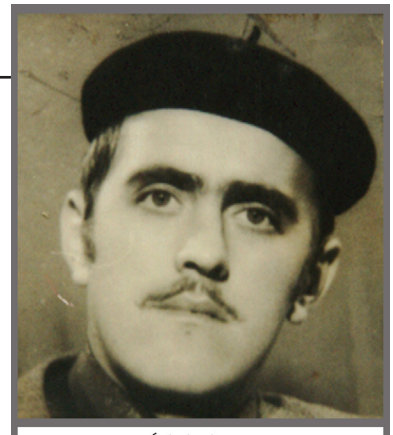

BERBEROVIĆ (Alija) MEHMEDALIJA

1946. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **16.7.1946.**
Mjesto rođenja: **MUSIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1607946173040**
Datum smrti: **11.8.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KLINČIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KREMENJAČA**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BERBEROVIĆ (Mehmedalija) MUNIB

BERBEROVIĆ (Mehmedalija) MUNIB

1976. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **7.5.1976.**
Mjesto rođenja: **MUSIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0705976173040**
Datum smrti: **5.11.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KLINČIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **-------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **MAČAK, VAREŠ**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BERIDAN (Idriz) EDIB

BERIDAN (Idriz) EDIB

1965. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.1.1965.**
Mjesto rođenja: **BERISALIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0101965173487**
Datum smrti: **5.6.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STOLAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ZAGAJNICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BERIDAN (Huso) MERSIN

BERIDAN (Huso) MERSIN

1964. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **20.3.1964.**
Mjesto rođenja: **BERISALIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2003964173059**
Datum smrti: **12.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **RAZVEDEN**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **DRVENI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **BRDA, SADIKOV DOL, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **STRIJELJANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **23.7.2009.**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **10.10.2009.**
Mjesto ukopa: **BERISALIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BERISALIĆ (Hemed) SAMIR

Prezime (Ime oca) Ime

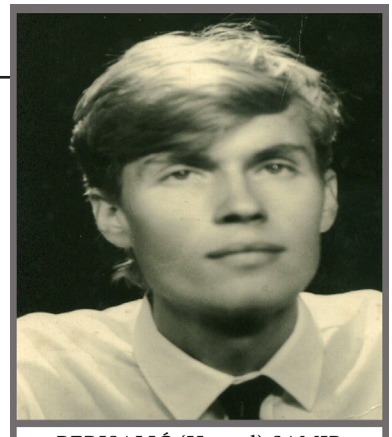

BERISALIĆ (Hemed) SAMIR

1969. - 1992.

Rođen/a: **2.8.1969.**
Mjesto rođenja: **BERISALIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0208969173042**
Datum smrti: **28.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BEŠLIJA (Ćamil) BEGO

BEŠLIJA (Ćamil) BEGO

1957. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **18.2.1957.**
Mjesto rođenja: **KRUŠEVO, OLOVO**
Matični broj: **1802957173066**
Datum smrti: **27.12.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRUŠEVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STOLAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BEŠLIJA (Edhem) EKREM

BEŠLIJA (Edhem) EKREM

1958. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **7.10.1958.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **0710958173056**
Datum smrti: **19.7.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **NOVI GRAD, SARAJEVO**
Mjesna zajednica: **----------**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STOLAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **MOJMILO, SARAJEVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GROBLJE LAV, SARAJEVO**
Datum ukopa: **19.7.1992.**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BEŠLIJA (Edhem) EMIR

BEŠLIJA (Edhem) EMIR

1964. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **14.3.1964.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **1403964173.....**
Datum smrti: **decembar 1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **-------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA - GIMNAZIJA**
Zanimanje: **SLUŽBENIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **SPAHIĆA FARMA**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GROBLJE LAV, SARAJEVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BEŠLIJA (Hasan) HAZIM

BEŠLIJA (Hasan) HAZIM

1972. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **6.3.1972.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **0603972173042**
Datum smrti: **6.3.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRUŠEVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **VISOKA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **VOJNO LICE SRJ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **PUT PREMA TEOČAKU**
Način izvršenja zločina: **----------**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ŽIVINICE**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

BEŠLIJA (Fadil) MERSED

BEŠLIJA (Fadil) MERSED

1976. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **7.11.1976.**
Mjesto rođenja: **KRUŠEVO, OLOVO**
Matični broj: **0711976173045**
Datum smrti: **26.6.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRUŠEVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **UČENIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **NA NJIVI**, **DOLOVI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GRADINA**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BEŠLIJA (Alija) MIHRET

BEŠLIJA (Alija) MIHRET

1963. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **25.9.1963.**
Mjesto rođenja: **KRUŠEVO, OLOVO**
Matični broj: **2509963173056**
Datum smrti: **22.10.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRUŠEVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: ----------
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BEŠLIJA (Emin) OSMAN

BEŠLIJA (Emin) OSMAN

1937. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **13.7.1937.**
Mjesto rođenja: **KRUŠEVO, OLOVO**
Matični broj: **1307937173042**
Datum smrti: **28.12.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRUŠEVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BEŠLIJA (Smajo) RAJIF

BEŠLIJA (Smajo) RAJIF

1961. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **20.6.1961.**
Mjesto rođenja: **KRUŠEVO, OLOVO**
Matični broj: **2006961173049**
Datum smrti: **13.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRUŠEVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BEŠLIJA (Osman) SUAD

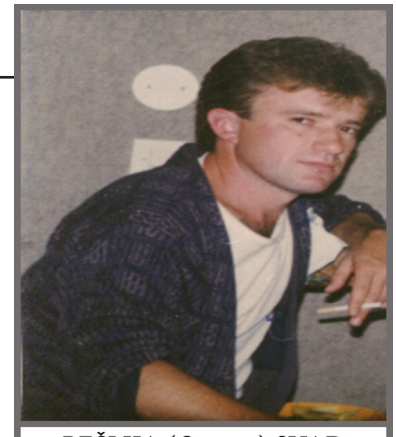

BEŠLIJA (Osman) SUAD

1960. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **2.3.1960.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **0203960.....**
Datum smrti: **25.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **----------**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **--------**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **----------**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **UPI RO JEDINSTVO**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **NESTAO**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BIOGRADLIJA-DEGIRMENDŽIĆ (Izet) EMIRA

BIOGRADLIJA-DEGIRMENDŽIĆ
(Izet) EMIRA
1944. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **17.1.1944.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **1701944178041**
Datum smrti: **3.6.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: ŽENSKI
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **DOMAĆICA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **ZAGRAĐE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BJELIĆ (Huso) ALIJA

BJELIĆ (Huso) ALIJA

1974. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.1.1974.**
Mjesto rođenja: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Matični broj: **0101974173078**
Datum smrti: **16.6.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **DRVNI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **NESTAO**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BJELIĆ (Safet) EDIB

BJELIĆ (Safet) EDIB

1965. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **17.10.1965.**
Mjesto rođenja: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Matični broj: **1710965173057**
Datum smrti: **03.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **DRVNI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: ĆUM**IĆI, SMOLJENAC**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BJELIĆ (Fadil) SADIL

BJELIĆ (Fadil) SADIL

1972. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **19.11.1972.**
Mjesto rođenja: **KAMENSKO, OLOVO**
Matični broj: **1911972173041**
Datum smrti: **02.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **RUKOVAOC GRAĐEVINSKIH MAŠINA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KAMENSKO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BJELIĆ (Huso) IBRAHIM

Prezime (Ime oca) Ime

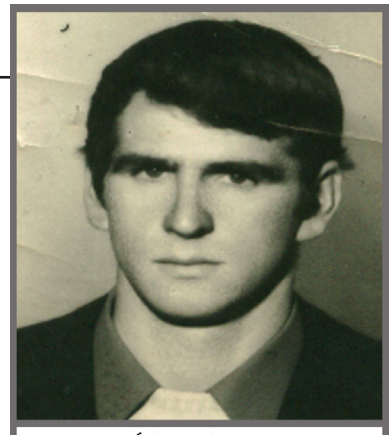

BJELIĆ (Huso) IBRAHIM

1949. - 1993.

Rođen/a: **27.4.1949.**
Mjesto rođenja: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Matični broj: **2704949173040**
Datum smrti: **10.1.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **VOZAČ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ŽUČ, SARAJEVO**
Način izvršenja zločina: **U ŽIVOM ŠTITU**
Mjesto ekshumacije: **VOGOŠĆA**
Datum ekshumacije: **13.4.2007.**
Mjesto identifikacije: **VISOKO**
Datum identifikacije: **13.4.2007.**
Mjesto ukopa: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Datum ukopa: **17.4.2007.**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BJELIĆ (Ahmo) VAHIDIN

BJELIĆ (Ahmo) VAHIDIN

1972. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **23.9.1972.**
Mjesto rođenja: **KAMENSKO, OLOVO**
Matični broj: **2309972173043**
Datum smrti: **2.1.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **TRGOVAC**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK JNA**
Mjesto izvršenja zločina: **PAKRAC, HRVATSKA**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KAMENSKO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **PRIPADNICI VOJSKE REPUBLIKE HRVATSKE**

BOLIĆ (Hamdija) HANKA

BOLIĆ (Hamdija) HANKA

1956. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **24.7.1956.**
Mjesto rođenja: **BAKIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2407956179351**
Datum smrti: **1.8.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BAKIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BOLIĆ (Tajib) SENAHID

BOLIĆ (Tajib) SENAHID

1958. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **11.3.1958.**
Mjesto rođenja: **BAKIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1103958173048**
Datum smrti: **22.1.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **VISOKA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **PROFESOR ONO I DSZ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BRKIĆ (Muhamed) AHMO

BRKIĆ (Muhamed) AHMO

1955. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **20.8.1955.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **2008955173048**
Datum smrti: **9.4.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **KONOBAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **NULA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **CARINA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BRKIĆ (Mehmedalija) IBRAHIM

BRKIĆ (Mehmedalija) IBRAHIM

..... - .....

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **----------**
Mjesto rođenja: **CERIBAŠIĆI, OLOVO**
Matični broj: **----------**
Datum smrti: **----------**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ŠAŠEVCI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **MAŠINSKI BRAVAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBIH**
Mjesto izvršenja zločina: **BRDO ŽUČ, SARAJEVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BRKIĆ (Vahid) MUJO

BRKIĆ (Vahid) MUJO

1954. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **20.7.1954.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **2007954173064**
Datum smrti: **16.10.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **-------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **TRGOVAC**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **U KUĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BUBIĆ (Omer) ERMIN

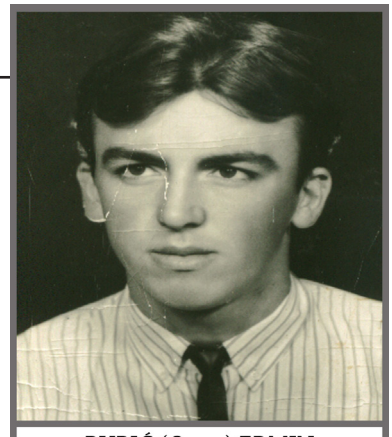

BUBIĆ (Omer) ERMIN

1972. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **30.5.1972.**
Mjesto rođenja: **ČUDE, OLOVO**
Matični broj: **3005972173048**
Datum smrti: **13.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **TEKSTILAC**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **PUSTO POLJE, ŽERAVICE, HAN-PIJESAK**
Način izvršenja zločina: **STRIJELJANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUDE, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BUBIĆ (Rasim) MUJO

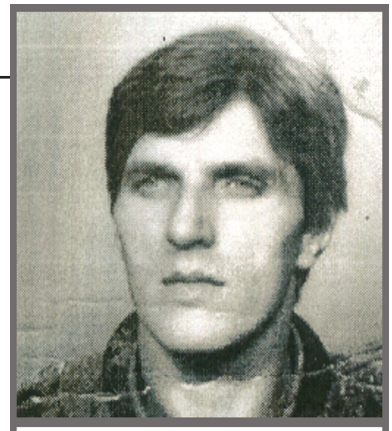

BUBIĆ (Rasim) MUJO

1956. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **23.9.1956.**
Mjesto rođenja: **ČUDE, OLOVO**
Matični broj: **2309956173041**
Datum smrti: **13.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **SLUŽBENIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **PUSTO POLJE, ŽERAVICE, HAN-PIJESAK**
Način izvršenja zločina: **STRIJELJANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: ----------
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUDE, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BUSNOV (Esed) PAŠA

BUSNOV (Esed) PAŠA

1967. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **11.7.1967.**
Mjesto rođenja: **ŠAŠEVCI, OLOVO**
Matični broj: **1107967178058**
Datum smrti: **11.7.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ŠAŠEVCI**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **DOMAĆICA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **NOČAJEVIĆI, KLADANJ**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **NOČAJEVIĆI, KLADANJ**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

BUSNOV (Omer) SENAD

BUSNOV (Omer) SENAD

1963. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **28.8.1963.**
Mjesto rođenja: **ŠAŠEVCI, OLOVO**
Matični broj: **2808963173045**
Datum smrti: **13.10.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ŠAŠEVCI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **HIDROTEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ĆATIĆI, KAKANJ**
Način izvršenja zločina: **----------**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

BUTKOVIĆ (Jusuf) ALIJA

BUTKOVIĆ (Jusuf) ALIJA

1952. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **18.4.1952.**
Mjesto rođenja: **TAREVO, KLADANJ**
Matični broj: **1804952173068**
Datum smrti: **3.9.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **PILANA**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **MINA**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

CERIĆ (Osman) HAMDIJA

CERIĆ (Osman) HAMDIJA

1964. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **24.7.1964.**
Mjesto rođenja: **KAMENSKO, OLOVO**
Matični broj: **2407964173044**
Datum smrti: **10.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **GRAĐEVINSKI RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **DRECELJ, KLADANJ**
Način izvršenja zločina: **MINA**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KAMENSKO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ČAUŠEVIĆ (Šahbaz) MEHMED

ČAUŠEVIĆ (Šahbaz) MEHMED

1972. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.1.1972.**
Mjesto rođenja: **KAMENSKO, OLOVO**
Matični broj: **0101972173070**
Datum smrti: **26.11.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **CAREVA ĆUPRIJA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **ELEKTROENERGETIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **DŽINIĆA RIJEKA, ZAVIDOVIĆI**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KAMENSKO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ČOLAKOVIĆ (Jusuf) MIRSAD

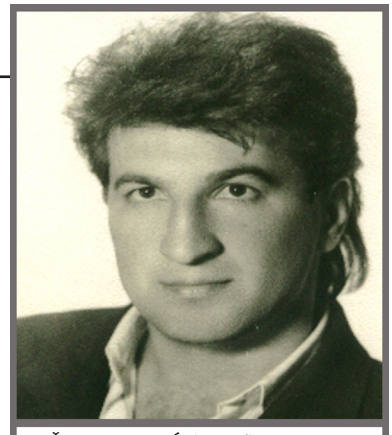

ČOLAKOVIĆ (Jusuf) MIRSAD

1963. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.6.1963.**
Mjesto rođenja: **KOVAČIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0106963173043**
Datum smrti: **1.7.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **KERAMIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ČARAKOVO, PRIJEDOR**
Način izvršenja zločina: **NESTAO**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ČOLAKOVIĆ (Sulejman) RAMIZ

ČOLAKOVIĆ (Sulejman) RAMIZ

1967. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **6.1.1967.**
Mjesto rođenja: **BUKOV DO, OLOVO**
Matični broj: **0601967173057**
Datum smrti: **24.10.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **DRVNI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BUKOV DO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ČOLAKOVIĆ (Fadil) SEMIZ

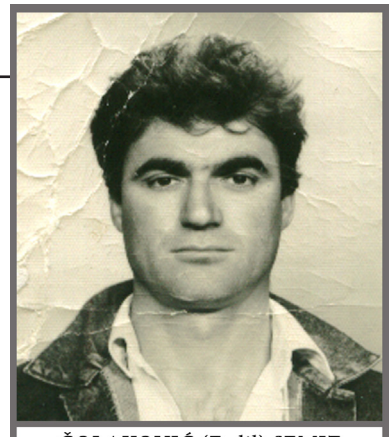

ČOLAKOVIĆ (Fadil) SEMIZ

1958. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **5.6.1958.**
Mjesto rođenja: **KOVAČIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0506958173068**
Datum smrti: **9.2.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **GRAĐEVINSKI RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GRABOVICA, LISAC, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KOVAČIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

ČOLAKOVIĆ (Mustafa) SUNO

ČOLAKOVIĆ (Mustafa) SUNO

1966. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **19.10.1966.**
Mjesto rođenja: **KOVAČIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1910966173041**
Datum smrti: **6.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **JELIK, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KOVAČIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ČUČUKOVIĆ (Esed) EDIB

ČUČUKOVIĆ (Esed) EDIB

1971. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **10.8.1971.**
Mjesto rođenja: **MARTINOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1008971173046**
Datum smrti: **22.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MARTINOVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

DEDIĆ (Ramo) ADEM

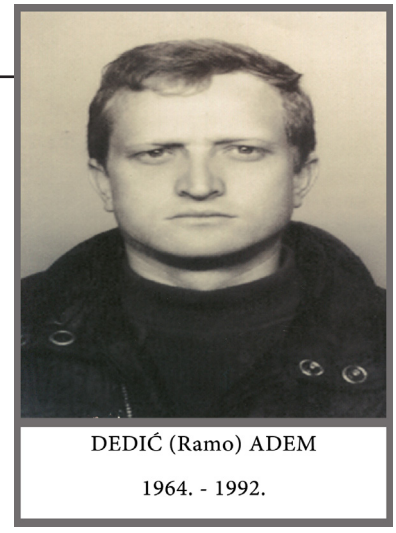

DEDIĆ (Ramo) ADEM

1964. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **23.5.1964.**
Mjesto rođenja: **MILJEVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2305964173063**
Datum smrti: **24.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **GURDIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **-------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

DEDIĆ (Ramo) ENES

DEDIĆ (Ramo) ENES

1960. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **24.3.1960.**
Mjesto rođenja: **MILJEVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2403960173044**
Datum smrti: **24.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **GURDIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

DEGIRMENDŽIĆ (Avdo) AMIR

DEGIRMENDŽIĆ (Avdo) AMIR

1958. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **5.7.1958.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **0507958173048**
Datum smrti: **3.4.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **MESAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **JASEN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

DELIĆ (Ćamil) ŠEMSO

DELIĆ (Ćamil) ŠEMSO

1960. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **18.3.1960.**
Mjesto rođenja: **MARTINOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1803960173049**
Datum smrti: **12.12.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **ZIDAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **RADAČIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MARTINOVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

DELIMUSTAFIĆ (Muhamed) MUSTAFA

DELIMUSTAFIĆ (Muhamed)
MUSTAFA
1964. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **23.3.1964.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: **2303964173060**
Datum smrti: **13.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ČUMIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

DELIMUSTAFIĆ (Ibrahim) NIJAZ

DELIMUSTAFIĆ (Ibrahim) NIJAZ

1966. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **12.9.1966.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: **1209966173041**
Datum smrti: **7.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **STARI GRAD, SARAJEVO**
Mjesna zajednica: **MIHRIVODE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **ELEKTRIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **NEDŽARIĆI, SARAJEVO**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GRLIĆA BRDO, SARAJEVO**
Datum ukopa: **8.8.1992.**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

DELIMUSTAFIĆ (Omer) SENAHID

DELIMUSTAFIĆ (Omer) SENAHID

1952. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **6.6.1952.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: **0606952173052**
Datum smrti: **15.3.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **PETERO**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

DELIMUSTAFIĆ (Alija) ŠAHBAZ

Prezime (Ime oca) Ime

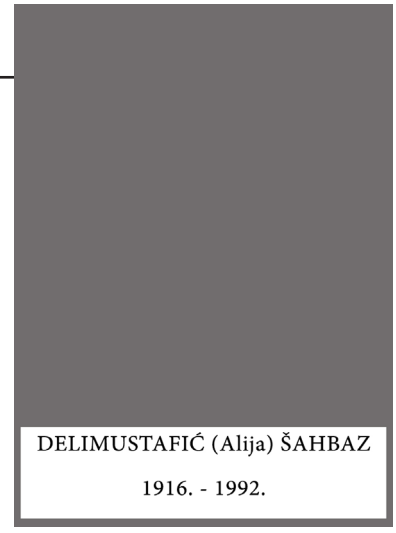

DELIMUSTAFIĆ (Alija) ŠAHBAZ

1916. - 1992.

Rođen/a: **1916.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: **----------**
Datum smrti: **august 1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **RAZVEDEN**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **POLJOPRIVREDNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **LAVŠIĆI, LIŠCI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **STRIJELJANJEM**
Mjesto ekshumacije: **LIŠCI, OLOVO**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **LIŠCI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

DROZAK (Ramiz) ENES

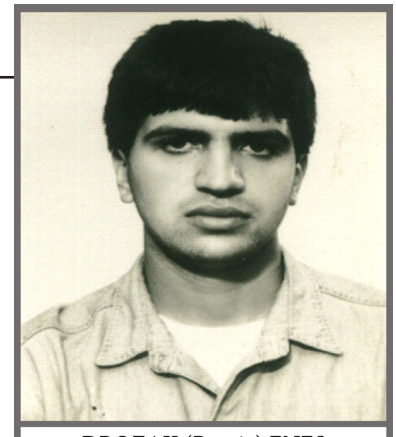

DROZAK (Ramiz) ENES

1966. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **27.10.1966.**
Mjesto rođenja: **OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Matični broj: **2710966173054**
Datum smrti: **9.6.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **STUPNI DO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **MINA**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

DURAKOVIĆ (Alija) AMIR

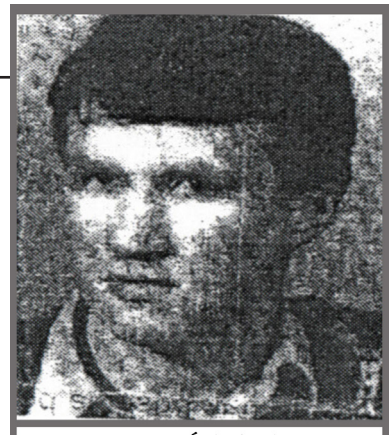

DURAKOVIĆ (Alija) AMIR

1966. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **29.7.1966.**
Mjesto rođenja: **ŠAŠEVCI, OLOVO**
Matični broj: **2907966173044**
Datum smrti: **15.7.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ŠAŠEVCI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **VISOKA ŠKOLSKA SPREMA**
Zanimanje: **IMAM ISLAMSKE ZAJEDNICE**
Mjesto zaposlenosti: **ISLAMSKA ZAJEDNICA**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ZAGREB, HRVATSKA**
Način izvršenja zločina: **NEPOZNATO**
Mjesto ekshumacije: **GUNJA**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

DURAKOVIĆ (Vehid) AZIZ

DURAKOVIĆ (Vehid) AZIZ

1948. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **19.12.1948.**
Mjesto rođenja: **BABINE, SOKOLAC**
Matični broj: **1912948173053**
Datum smrti: **26.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ŠAŠEVCI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **SJEKAČ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

DŽINIĆ (Hasan) DŽEVAD

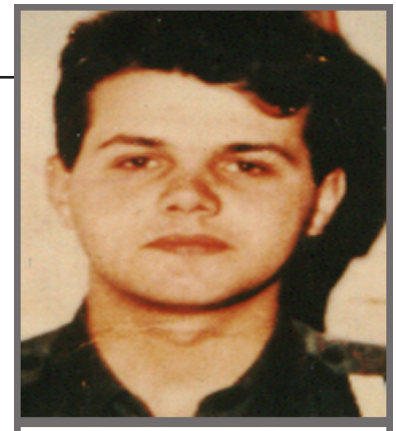

DŽINIĆ (Hasan) DŽEVAD

1968. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **9.9.1968.**
Mjesto rođenja: **KRIŽEVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0909968173047**
Datum smrti: **26.6.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRIŽEVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ĐOGIĆ (Redžo) ASIM

ĐOGIĆ (Redžo) ASIM

1965. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **4.5.1965.**
Mjesto rođenja: **SARAJEVO**
Matični broj: **0405965173048**
Datum smrti: **14.10.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **DRVNI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GOLO BRDO, SANSKI MOST**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ĐOGIĆ (Derviš) FEHIM

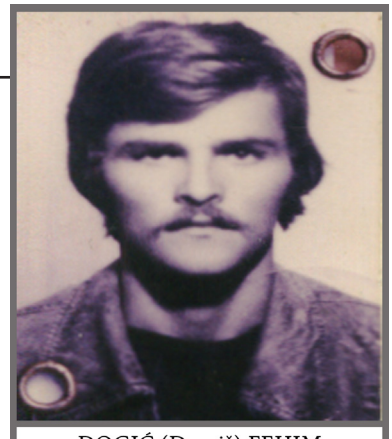

ĐOGIĆ (Derviš) FEHIM

1957. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **28.4.1957.**
Mjesto rođenja: **SARAJEVO**
Matični broj: **2804957173054**
Datum smrti: **11.09.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **AJDINOVIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **NESTAO**
Mjesto ekshumacije: **AJDINOVIĆI, OLOVO**
Datum ekshumacije: **18.4.2008.**
Mjesto identifikacije: **VISOKO**
Datum identifikacije: **18.4.2008.**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **21.4.2008.**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ĐOGIĆ (Ibro) HUSEIN

ĐOGIĆ (Ibro) HUSEIN

1948. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.5.1948.**
Mjesto rođenja: **MALEŠIĆI, GRAČANICA**
Matični broj: **1505948173040**
Datum smrti: **24.1.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBIH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ĐOGIĆ (Zahid) MEHMED

ĐOGIĆ (Zahid) MEHMED

1956. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **18.4.1956.**
Mjesto rođenja: **AJDINOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1804956173049**
Datum smrti: **22.12.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **NEPOTPUNA NIŽA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **ŠUMARSTVO**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **VIJAKA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **----------**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KAMENSKO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

FERHATOVIĆ (Šemso) EŠEF

FERHATOVIĆ (Šemso) EŠEF

1969. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **4.12.1969.**
Mjesto rođenja: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Matični broj: **0412969173057**
Datum smrti: **24.7.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **GRAĐEVINAC**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRIVAJEVIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUNIŠTA, MAHALA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

GLUHIĆ (Muhamed) EMIR

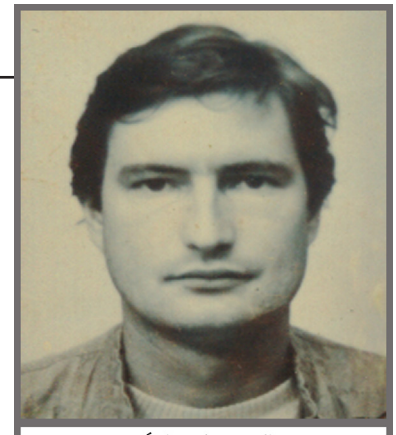

GLUHIĆ (Muhamed) EMIR

1960. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **21.12.1960.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **2112960173058**
Datum smrti: **17.6.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **AUTOLAKIRER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **JASEN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

GLUHIĆ (Fuad) NEDŽAD

GLUHIĆ (Fuad) NEDŽAD

---- - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **----------**
Mjesto rođenja: **OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Matični broj: **----------**
Datum smrti: **16.5.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **TUZLA**
Mjesna zajednica: **TUŠANJ**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STUDENT**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **KIPOVI, TUZLA**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **TUŠANJ, TUZLA**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

GRGIĆ (Rudolf) VLADIMIR

GRGIĆ (Rudolf) VLADIMIR

1961. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **26.5.1961.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **2605961173046**
Datum smrti: **25.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **HRVAT**
Vjera: **KATOLIČKA**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **----------**
Zanimanje: **----------**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **JELIK, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ISPRED ZGRADE OPĆINE OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

GURDA (Avdo) SALIH

GURDA (Avdo) SALIH

1937. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **30.11.1937.**
Mjesto rođenja: **GURDIĆI, OLOVO**
Matični broj: **3011937173043**
Datum smrti: **31.7.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **GURDIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

GURDA (Fehim) SENAHID

GURDA (Fehim) SENAHID

1953. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **13.1.1953.**
Mjesto rođenja: **GURDIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1301953173046**
Datum smrti: **20.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **GURDIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KULA, KLADANJ**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADROVIĆ (Husein) ESAD

HADROVIĆ (Husein) ESAD

1965. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **25.5.1965.**
Mjesto rođenja: **HADRE, OLOVO**
Matični broj: **2505965173058**
Datum smrti: **29.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **HIDROTEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GRABOVICA, LISAC, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BRIJESTOVI, HADRE, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADROVIĆ (Osman) HAJRUDIN

HADROVIĆ (Osman) HAJRUDIN

1958. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **16.10.1958.**
Mjesto rođenja: **KAMENSKO, OLOVO**
Matični broj: **1610958173055**
Datum smrti: **18.4.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK, SJEKAČ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **PELEMIŠ, KLADANJ**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KAMENSKO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADROVIĆ (Emin) OSMAN

Prezime (Ime oca) Ime

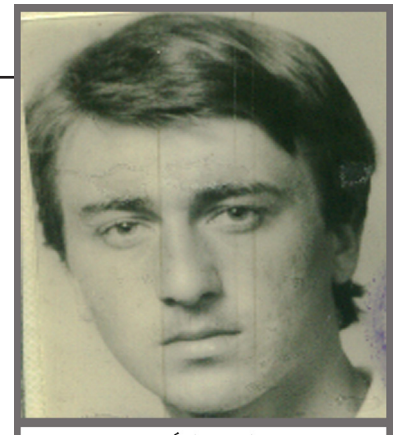

HADROVIĆ (Emin) OSMAN

1964. - 1994.

Rođen/a: **23.5.1964.**
Mjesto rođenja: **KAMENSKO, OLOVO**
Matični broj: **2305964173047**
Datum smrti: **23.1.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **GRAĐEVINSKI RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KAMENSKO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIABDIĆ (Alija) ADMIR

HADŽIABDIĆ (Alija) ADMIR

1970. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **13.12.1970.**
Mjesto rođenja: **SARAJEVO**
Matični broj: **1312970173043**
Datum smrti: **30.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **TOKAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **AJDINOVIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GRADINA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIABDIĆ (Mustafa) AMIR

HADŽIABDIĆ (Mustafa) AMIR

1965. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **27.2.1965.**
Mjesto rođenja: **DOLOVI, OLOVO**
Matični broj: **2702965173058**
Datum smrti: **15.4.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **VOZAČ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **AJDINOVIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GRADINA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIABDIĆ (Sifet) AZIZ

HADŽIABDIĆ (Sifet) AZIZ

1964. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **2.1.1964.**
Mjesto rođenja: **DOLOVI, OLOVO**
Matični broj: **0201964173090**
Datum smrti: **3.12.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **VOZAČ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GRADINA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIABDIĆ (Habil) FADIL

HADŽIABDIĆ (Habil) FADIL

1968. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **10.2.1968.**
Mjesto rođenja: **DOLOVI, OLOVO**
Matični broj: **1002968173053**
Datum smrti: **3.12.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **AUTOMEHANIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GRADINA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIABDIĆ-BERIDAN (Mujo) FATA

HADŽIABDIĆ-BERIDAN (Mujo) FATA

1923. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1923.**
Mjesto rođenja: **OLOVO, OLOVO**
Matični broj: **----------**
Datum smrti: **18.10.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: ŽEN**SKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA**
Zanimanje: **DOMAĆICA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **DOLOVI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GRADINA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIABDIĆ (Habil) HAMZA

HADŽIABDIĆ (Habil) HAMZA

1954. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **7.2.1954.**
Mjesto rođenja: **DOLOVI, OLOVO**
Matični broj: **0702954173059**
Datum smrti: **3.12.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **KONOBAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GRADINA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIABDIĆ (Huso) HUSO

HADŽIABDIĆ (Huso) HUSO

1952. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **5.1.1952.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **0501952173072**
Datum smrti: **24.6.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **VKV TESAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KOTA JASEN, ILIJAŠ**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GRADINA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIABDIĆ (Rifet) IBRO

HADŽIABDIĆ (Rifet) IBRO

1958. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **17.1.1958.**
Mjesto rođenja: **DOLOVI, OLOVO**
Matični broj: **1701958173042**
Datum smrti: **16.10.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKO**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **TOKAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIABDIĆ (Ismet) MUHAMED

HADŽIABDIĆ (Ismet) MUHAMED

1926. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **21.12.1926.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **2112926173049**
Datum smrti: **31.5.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **HAREM DŽAMIJE, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIABDIĆ (Ibrahim) RAIF

HADŽIABDIĆ (Ibrahim) RAIF

1969. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **9.11.1969.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **0911969173045**
Datum smrti: **25.12.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **MAŠINBRAVAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GRADINA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIABDIĆ (Zuhdija) SABRUDIN

HADŽIABDIĆ (Zuhdija) SABRUDIN

1965. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **14.3.1965.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **1403965173049**
Datum smrti: **27.7.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STOLAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **HAREM DŽAMIJE OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HADŽIĆ (Bego) OSMAN

HADŽIĆ (Bego) OSMAN

1905. - .....

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.7.1905.**
Mjesto rođenja: **KLIS, VLASENICA**
Matični broj: **1507905173.....**
Datum smrti: **----------**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **PETROVIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **STRIJELJANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **2000.**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BORIĆI, PETROVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HALILOVIĆ (Mehmed) NIJAZ

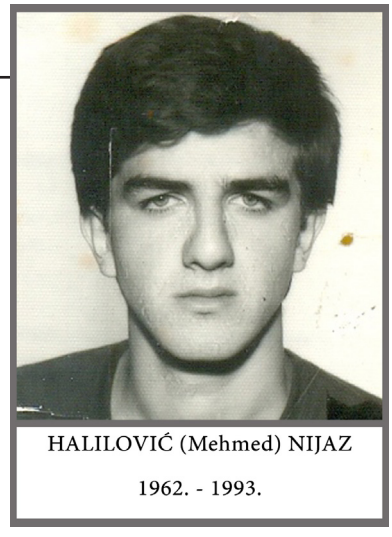

HALILOVIĆ (Mehmed) NIJAZ

1962. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **27.2.1962.**
Mjesto rođenja: **REČICA, OLOVO**
Matični broj: **2702962173049**
Datum smrti: **13.3.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **SLUŽBENIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **U KUĆI, REČICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **REČICA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HASANSPAHIĆ (Ahmo) FAHRUDIN

HASANSPAHIĆ (Ahmo) FAHRUDIN

1957. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **25.2.1957.**
Mjesto rođenja: **ŽUNOVA, OLOVO**
Matični broj: **2502957173047**
Datum smrti: **21.1.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **VOZAČ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **PRGOŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ŽUNOVA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HASANSPAHIĆ (Zaim) PAŠAGA

HASANSPAHIĆ (Zaim) PAŠAGA

1955. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **8.10.1955.**
Mjesto rođenja: **ŽUNOVA, OLOVO**
Matični broj: **0810955173041**
Datum smrti: **19.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **EKONOMSKI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **REČICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ŽUNOVA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HASANOVIĆ (Avdija) ASIF

HASANOVIĆ (Avdija) ASIF

1947. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **21.12.1947.**
Mjesto rođenja: **GAJINE, ILIJAŠ**
Matični broj: **2112947173049**
Datum smrti: **9.7.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **TRGOVAC**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, ŠIMIŠTA**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

HELJA (Rašid) SIFET

HELJA (Rašid) SIFET

1964. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **22.2.1964.**
Mjesto rođenja: **KRIŽEVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2202964173151**
Datum smrti: **22.10.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRIŽEVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **SLUŽBENIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBIiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KRIŽEVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HEMIĆ (Ibrahim) MUHIDIN

HEMIĆ (Ibrahim) MUHIDIN

1972. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **18.4.1972.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **1804972173040**
Datum smrti: **7.10.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **TOKAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HODŽIĆ (Šemso) EDIB

HODŽIĆ (Šemso) EDIB

1971. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **3.3.1971.**
Mjesto rođenja: **VUKOTIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0303971173044**
Datum smrti: **19.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **BRAVAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **VUKOTIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HODŽIĆ (Ahmet) IZUDIN

HODŽIĆ (Ahmet) IZUDIN

1960. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **25.9.1960.**
Mjesto rođenja: **KAMENSKO, OLOVO**
Matični broj: **2509960173055**
Datum smrti: **18.4.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **PELEMIŠ, KLADANJ**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KAMENSKO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HODŽIĆ (Mustafa) RIFET

HODŽIĆ (Mustafa) RIFET

1955. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **13.3.1955.**
Mjesto rođenja: **VUKOTIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1303955173054**
Datum smrti: **2.8.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **TESAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **VUKOTIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

HODŽIĆ (Salih) SEFER

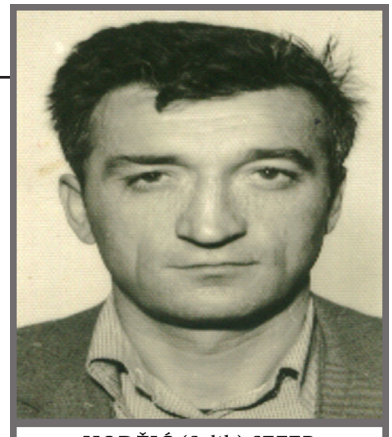

HODŽIĆ (Salih) SEFER

1943. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **17.1.1943.**
Mjesto rođenja: **VUKOTIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1701943173046**
Datum smrti: **20.1.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **ŠUMARSTVO**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **PRGOŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **VUKOTIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HODŽIĆ-STOMORNJAK (Hasan) ŠEVALA

HODŽIĆ-STOMORNJAK (Hasan) ŠEVALA

1941-1993

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **18.7.1941.**
Mjesto rođenja: **STOMORINE, ILIJAŠ**
Matični broj: **1807941178043**
Datum smrti: **28.7.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA**
Zanimanje: **DOMAĆICA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BAKIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HODŽIĆ (Muhamed) ZEHRID

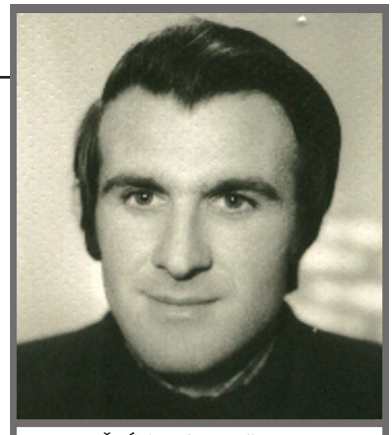

HODŽIĆ (Muhamed) ZEHRID

1947. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **28.4.1947.**
Mjesto rođenja: **BAKIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2804947173048**
Datum smrti: **24.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **ELEKTROTEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BAKIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HOTA (Ibrahim) ŠEFIK

HOTA (Ibrahim) ŠEFIK

1967. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **17.4.1967.**
Mjesto rođenja: **DUGANDŽIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1704967173046**
Datum smrti: **12.12.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DUGANDŽIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **ČETVERO**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **ZIDAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **RAŽIŠTE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

HOTA (Bego) ZEHRID

HOTA (Bego) ZEHRID

1947. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **3.10.1947.**
Mjesto rođenja: **DUGANDŽIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0310947173056**
Datum smrti: **27.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **JELIK, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

IBRAHIMOVIĆ (Husein) NIJAZ

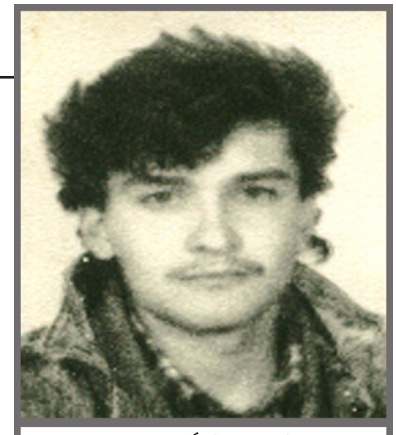

IBRAHIMOVIĆ (Husein) NIJAZ

1971. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **2.1.1971.**
Mjesto rođenja: **JELAŠKE, OLOVO**
Matični broj: **0201971173063**
Datum smrti: **23.12.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GRABOVICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **VUKOTIĆI, BARDINO BRDO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

IMAMOVIĆ (Ahmet) ADMIR

IMAMOVIĆ (Ahmet) ADMIR

1966. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **20.12.1966.**
Mjesto rođenja: **BAKIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2012966173047**
Datum smrti: **11.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **AJDINOVIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **NESTAO**
Mjesto ekshumacije: **AJDINOVIĆI, OLOVO**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **VISOKO**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **24.1.2009.**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

IŠERIĆ (Hasib) RASIM

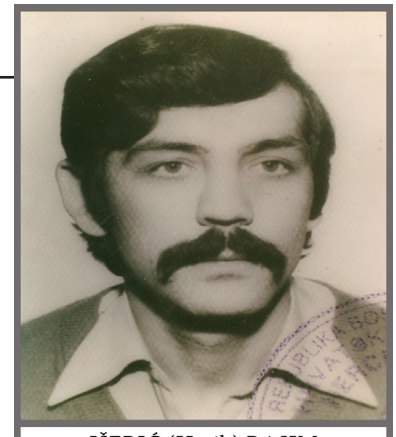

IŠERIĆ (Hasib) RASIM

1953. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **26.6.1953.**
Mjesto rođenja: **IŠERIĆ BRDO, SOKOLAC**
Matični broj: **2606953173041**
Datum smrti: **18.6.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RUDAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **JELIK, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **POGODAK ZIS-om**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

JAMAKOVIĆ (Asim) ELVIRA

JAMAKOVIĆ (Asim) ELVIRA

1971. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **28.5.1971.**
Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**
Matični broj: **2805971178.....**
Datum smrti: **23.1.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STUDENT**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **TUZLA**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **JASEN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

JAMAKOVIĆ (Muradif) FAHRUDIN

JAMAKOVIĆ (Muradif) FAHRUDIN

1967. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **10.3.1967.**
Mjesto rođenja: **PONIJERKA**, **OLOVO**
Matični broj: **1003967173048**
Datum smrti: **22.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **BRAVAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ZAGAJNICA**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **PONIJERKA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

JAMAKOVIĆ (Ševko) RAMIZ

JAMAKOVIĆ (Ševko) RAMIZ

1968. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **17.6.1968.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **1706968173042**
Datum smrti: **13.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STUDENT**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ČUMIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

JAMAKOVIĆ (Fehim) SABINA

JAMAKOVIĆ (Fehim) SABINA

1973. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **12.7.1973.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **1207973178048**
Datum smrti: **2.8.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **TRGOVAC**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **PONIJERKA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

JAMAKOVIĆ (Muhamed) SENAD

JAMAKOVIĆ (Muhamed) SENAD

1960. -1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **26.12.1960.**
Mjesto rođenja: **OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Matični broj: **2612960173042**
Datum smrti: **25.10.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **VISOKA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **PROFESOR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVSKE LUKE**, **ČUMIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

JUSUBAŠIĆ (Zuhdija) SALIH

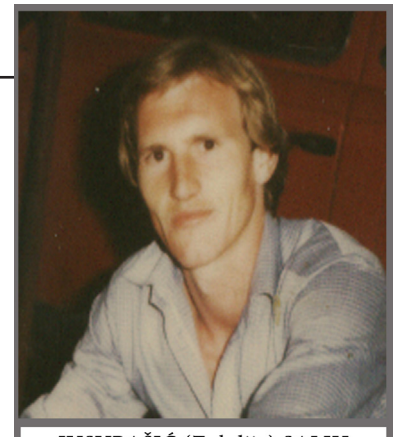

JUSUBAŠIĆ (Zuhdija) SALIH

1960. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **7.2.1960.**
Mjesto rođenja: **KLIS, OLOVO**
Matični broj: **0702960173044**
Datum smrti: **29.10.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **RAZVEDEN**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KLADANJ**
Način izvršenja zločina: **NOŽEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **TABINE NJIVE, KLADANJ**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

KAIKČIJA-ŠAPINA (Stjepan) ANICA

KAIKČIJA-ŠAPINA (Stjepan) ANICA

1952. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.4.1952.**
Mjesto rođenja: **RAŠKO POLJE, DUVNO**
Matični broj: **1504952178050**
Datum smrti: **26.6.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **KATOLIČKA**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **DOMAĆICA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **JASEN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KADRIĆ (Mustafa) HAJRA

Prezime (Ime oca) Ime

KADRIĆ (Mustafa) HAJRA

1953. - 1994.

Rođen/a: **1953.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: ----------
Datum smrti: **1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **RAZVEDENA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **DOMAĆICA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **BOLNICA, FOJNICA**
Način izvršenja zločina: **NEPOZNATO**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **FOJNICA**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

KAKNJAŠEVIĆ-SELIMOVIĆ (Ibrahim) FIKRETA

KAKNJAŠEVIĆ-SELIMOVIĆ (Ibrahim) FIKRETA

1971. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **8.10.1971.**
Mjesto rođenja: **RIBNICA, ZAVIDOVIĆI**
Matični broj: **0810971.....**
Datum smrti: **16.7.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **CAREVA ĆUPRIJA**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **NIŽA ŠKOLA**
Zanimanje: **DOMAĆICA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL, DOMICIL**
Mjesto izvršenja zločina: **RIBNICA, ZAVIDOVIĆI**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **RIBNICA, ZAVIDOVIĆI**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KAKNJAŠEVIĆ (Ahmet) FUAD

KAKNJAŠEVIĆ (Ahmet) FUAD

1965. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.3.1965.**
Mjesto rođenja: **RIJEKA, OLOVO**
Matični broj: **0103965173041**
Datum smrti: **28.3.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **CAREVA ĆUPRIJA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **ELEKTRIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **METERIZ, VOZUĆA, ZAVIDOVIĆI**
Način izvršenja zločina: **ODSKOČNOM MINOM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **RIJEKA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KARAGIĆ (Esad) ENSUDIN

KARAGIĆ (Esad) ENSUDIN

1969. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **31.10.1969.**
Mjesto rođenja: **KARAGINO POLJE, OLOVO**
Matični broj: **3110969173043**
Datum smrti: **12.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ZAGAJNICA**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **PRED ZGRADOM OPĆINE OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KARAGIĆ (Rasim) ISMIR

KARAGIĆ (Rasim) ISMIR

1974. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **22.4.1974.**
Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**
Matični broj: **2204974173044**
Datum smrti: **2.12.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **STUDENT**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KARAMOVIĆ (Muharem) SUAD

KARAMOVIĆ (Muharem) SUAD

1966. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **2.6.1966.**
Mjesto rođenja: **MUSIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0206966173049**
Datum smrti: **15.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KLINČIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **LIMAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KREMENJAČA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KLINČIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KARASALIHOVIĆ (Reuf) HAJRUDIN

KARASALIHOVIĆ (Reuf) HAJRUDIN

1954. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **6.1.1954.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **0601954173058**
Datum smrti: **26.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **VISOKA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **DIPLOMIRANI PRAVNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KARAVDIĆ (Ramo) HASIB

KARAVDIĆ (Ramo) HASIB

1961. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **17.5.1961.**
Mjesto rođenja: **MARTINOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1705961173059**
Datum smrti: **13.12.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **RADAČIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MARTINOVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KARAVDIĆ (Ramiz) RAMIZ

KARAVDIĆ (Ramiz) RAMIZ

1966. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **17.12.1966.**
Mjesto rođenja: **MARTINOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1712966173045**
Datum smrti: **15.6.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **RAZVEDEN**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KARAVDIĆ (Ramo) SEFER

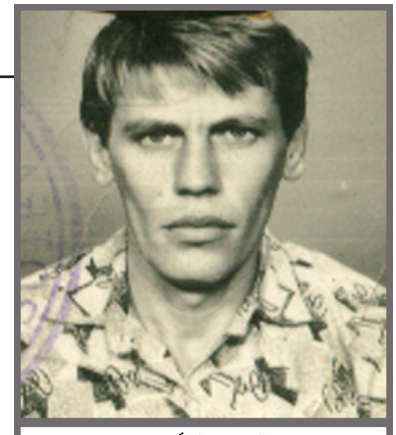

KARAVDIĆ (Ramo) SEFER

1962. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.8.1962.**
Mjesto rođenja: **MARTINOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1508962173044**
Datum smrti: **28.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STOLAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MARTINOVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KARIĆ (Abdulah) NEZIR

KARIĆ (Abdulah) NEZIR

1968. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **28.3.1968.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **2803968173041**
Datum smrti: **9.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: ŠUM**SKI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GOLO BRDO, OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KARIĆ (Fehim) SAFER

KARIĆ (Fehim) SAFER

1966. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **4.10.1966.**
Mjesto rođenja: **BERISALIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0410966173053**
Datum smrti: **28.4.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STOLAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ULAZ U ŠTAB "TO" OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KEHIĆ (Hasib) IMER

KEHIĆ (Hasib) IMER

1963. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **22.3.1963.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: **2203963173046**
Datum smrti: **16.6.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBIiH**
Mjesto izvršenja zločina: **JASEN, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **RUČNOM BOMBOM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KEHIĆ (Munib) KADIR

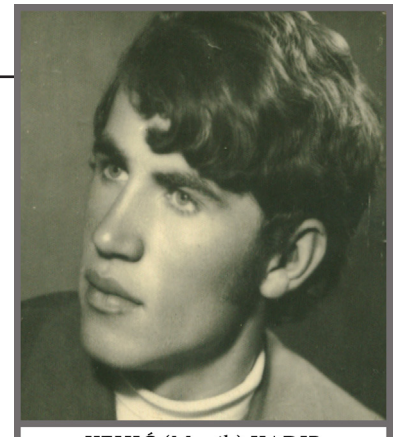

KEHIĆ (Munib) KADIR

1951. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **4.4.1951.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: **0404951173.....**
Datum smrti: **1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STUDENT**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BORJE, LIŠCI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **KLANJEM**
Mjesto ekshumacije: **IZA RAKOVCA, STUDENAC**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **LIŠCI, OLOVO**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **LIŠCI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KEHIĆ (Salman) MUNIB

KEHIĆ (Salman) MUNIB

1924. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1924.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: ----------
Datum smrti: **1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **BORJE**
Način izvršenja zločina: **STRIJELJANJEM**
Mjesto ekshumacije: **STUDENAC, LIŠCI, OLOVO**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **LIŠCI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KIŠIĆ (Šaćir) AVDO

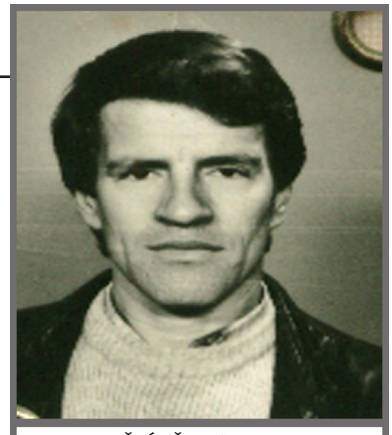

KIŠIĆ (Šaćir) AVDO

1958. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **27.7.1958.**
Mjesto rođenja: **KOVAČIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2707958173044**
Datum smrti: **12.12.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **ZIDAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GRABOVICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KOVAČIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KIŠIĆ (Uzeir) IBRAHIM

KIŠIĆ (Uzeir) IBRAHIM

1961. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **20.3.1961.**
Mjesto rođenja: **KOVAČIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2003961173066**
Datum smrti: **28.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **ZIDAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GOLO BRDO, OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KOVAČIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KLADANJČIĆ (Durmo) ELVEDIN

KLADANJČIĆ (Durmo) ELVEDIN

1974. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **2.1.1974.**
Mjesto rođenja: **ŠAŠEVCI, OLOVO**
Matični broj: **0201974173080**
Datum smrti: **6.7.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ŠAŠEVCI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **MAŠINSKI BRAVAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KALAJŠI, VOZUĆA, ZAVIDOVIĆI**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BRLOŠCI, KLADANJ**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KLADANJČIĆ (Pašan) RASIM

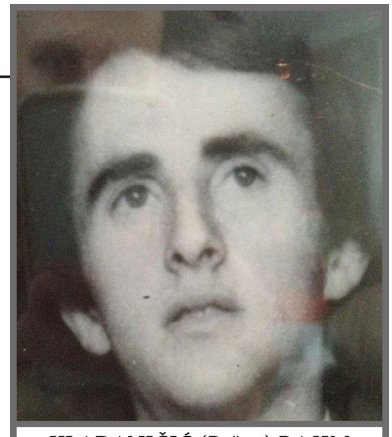

KLADANJČIĆ (Pašan) RASIM

1959. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **26.9.1959.**
Mjesto rođenja: **ŠAŠEVCI, OLOVO**
Matični broj: **2609959173046**
Datum smrti: **9.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ČUMIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KLADANJČIĆ (Kadir) SEMAN

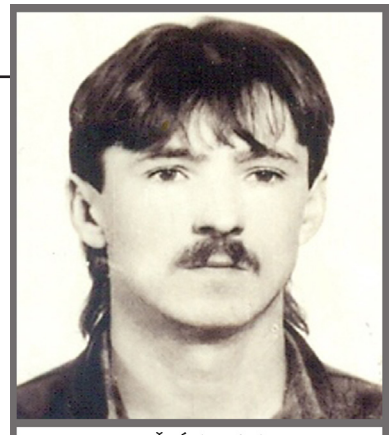

KLADANJČIĆ (Kadir) SEMAN

1963. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **23.2.1963.**
Mjesto rođenja: **ŠAŠEVCI, OLOVO**
Matični broj: **2302963173044**
Datum smrti: **5.11.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ŠAŠEVCI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **LIMAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **MAČAK, VAREŠ**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KLJAJIĆ (Omer) AHMET

KLJAJIĆ (Omer) AHMET

1953. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **26.10.1953.**
Mjesto rođenja: **BUKOV DO, OLOVO**
Matični broj: **2610953173050**
Datum smrti: **20.1.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **ČETVERO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **VOZAČ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **NA RIJECI KRIVAJI, CRNI POTOK, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **BOMBOM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BUKOV DO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

KLJAJIĆ (Safet) HARIZ

KLJAJIĆ (Safet) HARIZ

1971. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **23.9.1971.**
Mjesto rođenja: **BUKOV DO, OLOVO**
Matični broj: **2309971173058**
Datum smrti: **24.10.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **BRAVAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GRABOVICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BUKOV DO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KLJAJIĆ (Fadil) HASAN

KLJAJIĆ (Fadil) HASAN

1972. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **13.11.1972.**
Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**
Matični broj: **1311972173044**
Datum smrti: **24.10.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **METALOSTRUGAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **NA PUTU ZA KLADANJ, BUKOV DO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **----------**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BUKOV DO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

KLJAJIĆ (Ibrahim) RAMO

KLJAJIĆ (Ibrahim) RAMO

1946. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **17.8.1946.**
Mjesto rođenja: **BUKOV DO, OLOVO**
Matični broj: **1708946173041**
Datum smrti: **20.1.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **AUTOELEKTRI**ČAR
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **PRGOŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BUKOV DO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KOKOROVIĆ (Božo) GABRO

Prezime (Ime oca) Ime

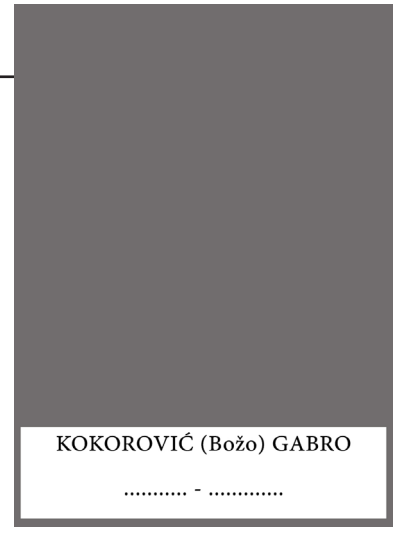

KOKOROVIĆ (Božo) GABRO

..... - .....

Rođen/a: ----------

Mjesto rođenja: **MAGULICA, OLOVO**

Matični broj: ----------

Datum smrti: ----------

Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**

Općina: **OLOVO**

Mjesna zajednica: **KAMENSKO**

Nacionalnost: **HRVAT**

Vjera: **KATOLIČKA**

Spol: **MUŠKI**

Oženjen / Udata: **NE**

Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: --------

Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**

Zanimanje: **RADNIK**

Mjesto zaposlenosti: ----------

Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK HVO**

Mjesto izvršenja zločina: **DERVENTA**

Način izvršenja zločina: ----------

Mjesto ekshumacije: ----------

Datum ekshumacije: ----------

Mjesto identifikacije: ----------

Datum identifikacije: ----------

Mjesto ukopa: **DERVENTA**

Datum ukopa: ----------

Izvršilac zločina: **NEPOZNATO**

KOKOROVIĆ (Pero) IVICA

KOKOROVIĆ (Pero) IVICA

1946. - .....

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **29.10.1946.**
Mjesto rođenja: **MAGULICA, OLOVO**
Matični broj: **2910946.....**
Datum smrti: **----------**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **HRVAT**
Vjera: **KATOLIČKA**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK HVO**
Mjesto izvršenja zločina: **VIJAKA, VAREŠ**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MAGULICA**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

KOKOROVIĆ (Tomo) JANJKO

KOKOROVIĆ (Tomo) JANJKO

1963. - .....

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.11.1963.**
Mjesto rođenja: **MAGULICA, OLOVO**
Matični broj: **0111963173042**
Datum smrti: **----------**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **HRVAT**
Vjera: **KATOLIČKA**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **----------**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK HVO**
Mjesto izvršenja zločina: **----------**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MAGULICA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

KOKOROVIĆ (Mirko) LJUBO

KOKOROVIĆ (Mirko) LJUBO

1950. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.12.1950.**
Mjesto rođenja: **MAGULICA, OLOVO**
Matični broj: **1512950173046**
Datum smrti: **5.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **HRVAT**
Vjera: **KATOLIČKA**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK NA BRODOVIMA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MAGULICA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KOLAK (Derviš) ESED

KOLAK (Derviš) ESED

1936. - .....

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **28.7.1936.**
Mjesto rođenja: **PETROVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2807936173.....**
Datum smrti: **----------**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **U DOMU ZA NEZBRINUTA LICA, MOSTAR**
Način izvršenja zločina: **NEPOZNATO**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **PRIPADNICI HVO-a**

KOLAK (Hašim) IMŠIR

KOLAK (Hašim) IMŠIR

1967. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.1.1967.**
Mjesto rođenja: **PETROVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0101967173046**
Datum smrti: **14.10.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GOLO BRDO, BIHAĆ**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KOLAK (Nezir) NIHAD

KOLAK (Nezir) NIHAD

1971. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **4.11.1971.**
Mjesto rođenja: **PETROVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0411971173041**
Datum smrti: **3.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KULA, KLADANJ**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **TABINE NJIVE, KLADANJ**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KOLAK (Ahman) ŠAHBAZ

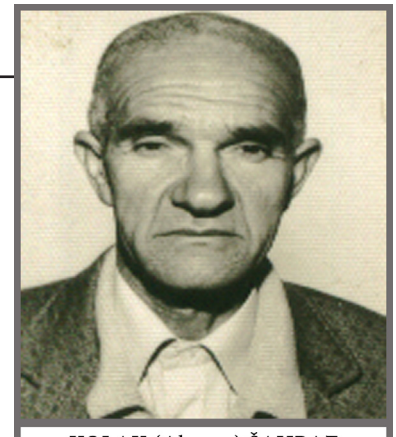

KOLAK (Ahman) ŠAHBAZ

1924. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **10.3.1924.**
Mjesto rođenja: **PETROVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1003924173044**
Datum smrti: **15.4.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **U BAŠTI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KOPIĆ (Osman) KADIR

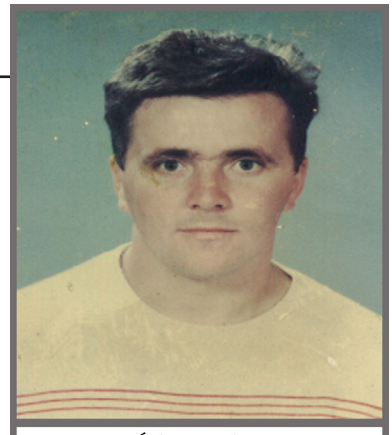

KOPIĆ (Osman) KADIR

1967. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **8.1.1967.**
Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**
Matični broj: **0801967173048**
Datum smrti: **14.1.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **MILANKOVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **AUTOMEHANIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KOPIĆ (Salih) SEDIN

KOPIĆ (Salih) SEDIN

1970. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **26.2.1970.**
Mjesto rođenja: **MILANKOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2602970173050**
Datum smrti: **6.10.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **MILANKOVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STOLAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GRABOVICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KUĆANIN (Ismet) ATIF

KUĆANIN (Ismet) ATIF

1951. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.4.1951.**
Mjesto rođenja: **BABINE, SOKOLAC**
Matični broj: **0104951173045**
Datum smrti: **1.12.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **ELEKTRIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KUNDAK (Rašid) MEJRA

Prezime (Ime oca) Ime

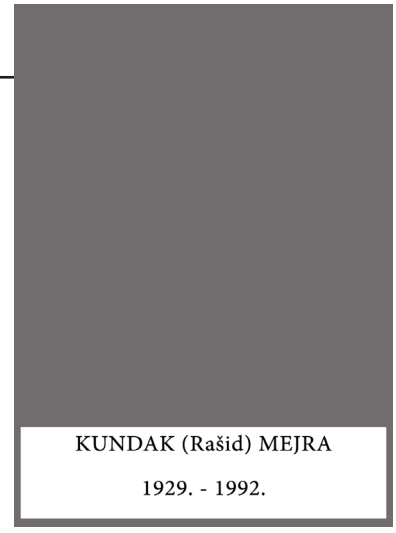

KUNDAK (Rašid) MEJRA

1929. - 1992.

Rođen/a: **1.2.1929.**
Mjesto rođenja: **DRAGORADI, ILIJAŠ**
Matični broj: **0102929.....**
Datum smrti: **26.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **DOMAĆICA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, SOLUN, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **AVIOBOMBARDOVANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KULO (Omer) DŽAVID

KULO (Omer) DŽAVID

..... - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **----------**
Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**
Matični broj: **----------**
Datum smrti: **3.5.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STUDENT**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **U KUĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

KULO (Bajro) HAJRAGA

KULO (Bajro) HAJRAGA

1965. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.5.1965.**
Mjesto rođenja: **PETROVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0105965173044**
Datum smrti: **5.4.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **POLICAJAC**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **POLICAJAC**
Mjesto izvršenja zločina: **KOTORAC, ILIDŽA**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **PETROVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

LAGUMDŽIĆ (Rašid) HAMID

LAGUMDŽIĆ (Rašid) HAMID

1971. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.3.1971.**
Mjesto rođenja: **CAREVA ĆUPRIJA, OLOVO**
Matični broj: **1503971173047**
Datum smrti: **23.04.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **CAREVA ĆUPRIJA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **GRAĐEVINAC**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ČUMIĆI, OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **RIJEKA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

LUBARDA (Rašid) NEVZAD

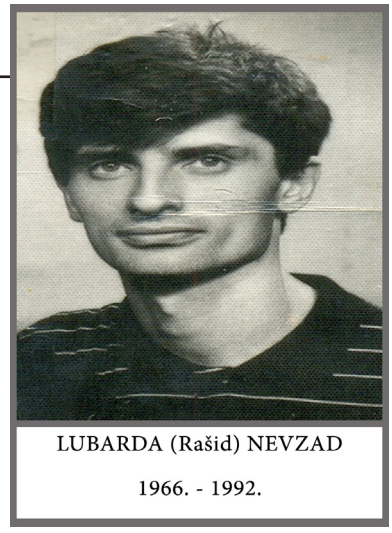

LUBARDA (Rašid) NEVZAD

1966. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **22.1.1966.**
Mjesto rođenja: **BOGANOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2201966173044**
Datum smrti: **7.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRIŽEVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BIOŠTICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **BOMBOM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BOGANOVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

LUBARDA (Mujo) MUHAMED

LUBARDA (Mujo) MUHAMED

1973. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.3.1973.**
Mjesto rođenja: **BOGANOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0103973173042**
Datum smrti: **18.10.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRIŽEVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STOLAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **MOŠEVAČKO BRDO, ILIJAŠ**
Način izvršenja zločina: **BOMBOM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BOGANOVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MAHMUTOVIĆ (Mustafa) AVDIJA

MAHMUTOVIĆ (Mustafa) AVDIJA

1974. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **5.12.1974.**
Mjesto rođenja: **JELAŠKE, OLOVO**
Matični broj: **0512974173051**
Datum smrti: **15.3.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **JELAŠKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **------------------------------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ORLOVA PEĆINA, MAJEVICA, TUZLA**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **MAJEVICA, TUZLA**
Datum ekshumacije: **20.12.1995.**
Mjesto identifikacije: **TUZLA**
Datum identifikacije: **22.12.1995.**
Mjesto ukopa: **JELAŠKE, OLOVO**
Datum ukopa: **-----------------------------------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MANSO (Sulejman) HASAN

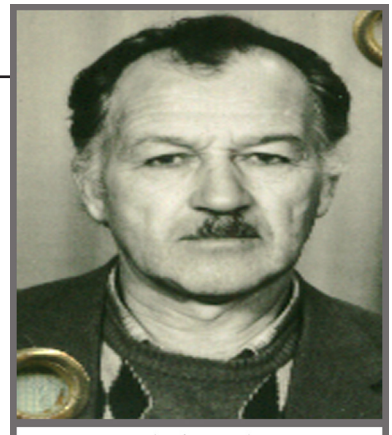

MANSO (Sulejman) HASAN

1934. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **30.3.1934.**
Mjesto rođenja: **MOGUŠE, OLOVO**
Matični broj: **3003934173058**
Datum smrti: **26.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRIŽEVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **U AVLIJI, MOGUŠE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MOGUŠE, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MANSO (Rifet) SAMIR

MANSO (Rifet) SAMIR

1969. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **8.4.1969.**
Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**
Matični broj: **0804969173044**
Datum smrti: **18.2.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **KONOBAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, ŠTOJNA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MOGUŠE, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MANSO (Rifet) SENAD

MANSO (Rifet) SENAD

1964. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **28.6.1964.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **2806964173046**
Datum smrti: **12.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **EKONOMSKI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GRABOVICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **PRED ZGRADOM OPĆINE OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **NEPOZNATO**

MATIČEVIĆ (Stjepan) MLADENKO

MATIČEVIĆ (Stjepan) MLADENKO

1969. - .....

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **10.3.1969.**
Mjesto rođenja: **VAREŠ**
Matični broj: **1003969173053**
Datum smrti: **----------**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **HRVAT**
Vjera: **KATOLIČKA**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK HVO-a**
Mjesto izvršenja zločina: **DAŠTANSKO, VAREŠ**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MAGULICA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

MEHANOVIĆ (Avdo) FEHIM

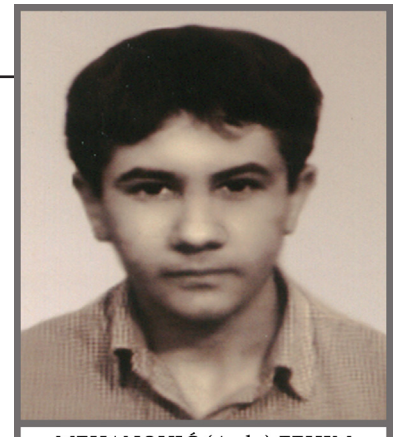

MEHANOVIĆ (Avdo) FEHIM

1969. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **24.11.1969.**
Mjesto rođenja: **DUGANDŽIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2411969173058**
Datum smrti: **8.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DUGANDŽIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **GRAĐEVINAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **HASIĆA KUĆA, OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MERDAN (Hašim) FAHIR

MERDAN (Hašim) FAHIR

1989. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **29.3.1989.**
Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**
Matični broj: **2903989173.....**
Datum smrti: **21.9.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **----------**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **-------**
Završena škola: **----------**
Zanimanje: **----------**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **U AVLIJI, KLINČIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KLINČIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MERDAN (Vehbija) HASAN

MERDAN (Vehbija) HASAN

1955. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.2.1955.**
Mjesto rođenja: **KLINČIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1502955173049**
Datum smrti: **16.06.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KLINČIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **VIŠA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **SLUŽBENIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **MUSIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KLINČIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MERDAN (Edhem) KASIM

MERDAN (Edhem) KASIM

1971. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **11.03.1971.**
Mjesto rođenja: **KLINČIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1103971173047**
Datum smrti: **23.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KLINČIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **MEHANIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KLINČIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KLINČIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MERDAN (Fehim) MUHAMED

MERDAN (Fehim) MUHAMED

1959. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **18.8.1959.**
Mjesto rođenja: **KLINČIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1808959173045**
Datum smrti: **13.6.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KLINČIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KLINČIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KLINČIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MEŠIĆ (Idriz) AVDAGA

MEŠIĆ (Idriz) AVDAGA

1963. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **5.2.1963.**
Mjesto rođenja: **BANOVIĆI**
Matični broj: **0502963173402**
Datum smrti: **26.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **VOZAČ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MUJEZINOVIĆ (Omer) SIFET

MUJEZINOVIĆ (Omer) SIFET

1960. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **20.5.1960.**
Mjesto rođenja: **JELAŠKE, OLOVO**
Matični broj: **2005960173049**
Datum smrti: **26.12.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **JELAŠKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ISPRED KUĆE, JELAŠKE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **----------**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **JELAŠKE, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

MULAVDIĆ (Mustafa) VAHIDIN

MULAVDIĆ (Mustafa) VAHIDIN

1968. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **8.8.1968.**
Mjesto rođenja: **KOLAKOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0808968173046**
Datum smrti: **23.4.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DUGANDŽIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **RAZVEDEN**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **VOZAČ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, KOLAKOVIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **----------**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KOLAKOVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

MULIĆ (Meho) FIKRET

MULIĆ (Meho) FIKRET

1965. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **22.10.1965.**
Mjesto rođenja: **KAMENSKO, OLOVO**
Matični broj: **2210965173066**
Datum smrti: **10.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **INSTALATER CENTRALNOG GRIJANJA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ILIJAŠ**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KAMENSKO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MUMINOVIĆ (Abdulah) BEHADEM

MUMINOVIĆ (Abdulah) BEHADEM

1972. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **4.4.1972.**
Mjesto rođenja: **GLAVIČNO, OLOVO**
Matični broj: **0404972173049**
Datum smrti: **14.1.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GLAVIČNO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MUMINOVIĆ (Omer) FAHIR

MUMINOVIĆ (Omer) FAHIR

1964. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **2.1.1964.**
Mjesto rođenja: **GLAVIČNO, OLOVO**
Matični broj: **0201964173074**
Datum smrti: **10.12.1993.**
Država: **BOSNA I HE RCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **MAČAK, VAREŠ**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GLAVIČNO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MUMINOVIĆ (Smail) HUSNIJA

MUMINOVIĆ (Smail) HUSNIJA

1971. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **23.4.1971.**
Mjesto rođenja: **GLAVIČNO, OLOVO**
Matični broj: **2304971173056**
Datum smrti: **14.10.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **SANSKI MOST**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GLAVIČNO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MURATOVIĆ (Ćamil) AVDO

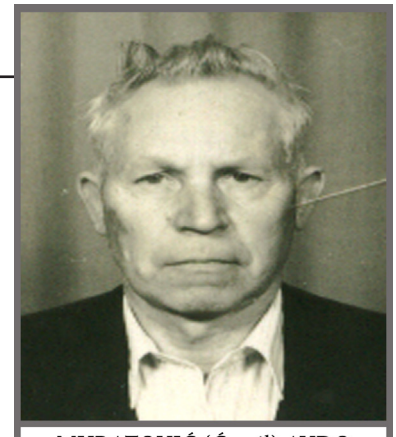

MURATOVIĆ (Ćamil) AVDO

1923. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **23.11.1923.**
Mjesto rođenja: **ČUDE, OLOVO**
Matični broj: **2311923173040**
Datum smrti: **6.6.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUDE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **BOLNICA PODHRASTOVI, SARAJEVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GROBLJE LAV, SARAJEVO**
Datum ukopa: **18.6.1992.**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MURATOVIĆ (Ferid) NERMIN

MURATOVIĆ (Ferid) NERMIN

..... - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **----------**

Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**

Matični broj: **----------**

Datum smrti: **7.8.1992.**

Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**

Općina: **OLOVO**

Mjesna zajednica: **OLOVO**

Nacionalnost: **BOŠNJAK**

Vjera: **ISLAM**

Spol: **MUŠKI**

Oženjen / Udata: **NE**

Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**

Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**

Zanimanje: **STUDENT**

Mjesto zaposlenosti: **----------**

Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**

Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**

Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**

Mjesto ekshumacije: **----------**

Datum ekshumacije: **----------**

Mjesto identifikacije: **----------**

Datum identifikacije: **----------**

Mjesto ukopa: **JASEN, OLOVO**

Datum ukopa: **----------**

Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MURATOVIĆ (Avdo) MUSTAFA

MURATOVIĆ (Avdo) MUSTAFA

1948. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **23.2.1948.**
Mjesto rođenja: **ČUDE, OLOVO**
Matični broj: **2302948173040**
Datum smrti: **16.10.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **KONOBAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **RAŽIŠTE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **JASEN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MURATOVIĆ (Redžo) OSMAN

MURATOVIĆ (Redžo) OSMAN

1965. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **11.1.1965.**
Mjesto rođenja: **ČUDE, OLOVO**
Matični broj: **1101965173069**
Datum smrti: **13.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **PUSTO POLJE, ŽERAVICE, HAN-PIJESAK**
Način izvršenja zločina: **STRIJELJANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUDE, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MURATOVIĆ (Salih) SIFET

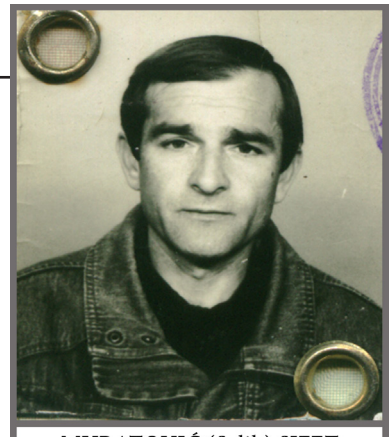

MURATOVIĆ (Salih) SIFET

1953. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **9.10.1953.**
Mjesto rođenja: **ČUDE, OLOVO**
Matični broj: **0910953173057**
Datum smrti: **31.7.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

MUSIĆ (Mašo) MIRHAD

MUSIĆ (Mašo) MIRHAD

1969. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **28.6.1969.**
Mjesto rođenja: **KAMENSKO, OLOVO**
Matični broj: **2806969173044**
Datum smrti: **19.12.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **MAČAK, VAREŠ**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

NUMANOVIĆ (Alija) EDIN

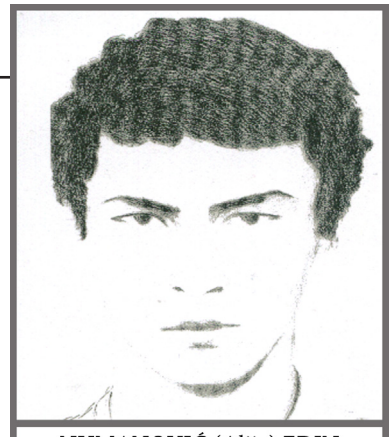

NUMANOVIĆ (Alija) EDIN

1967. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **13.7.1967.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **1307967173047**
Datum smrti: **25.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **DRVNI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BIOŠTICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

OMEROVIĆ (Jusuf) SENAHID

OMEROVIĆ (Jusuf) SENAHID

1973. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **2.5.1973.**
Mjesto rođenja: **MILANKOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0205973173066**
Datum smrti: **9.6.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **MILANKOVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **ZIDAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **PRIDVORICE**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

PAŠALIĆ (Šahbaz) EDIN

PAŠALIĆ (Šahbaz) EDIN

1969. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.1.1969.**
Mjesto rođenja: **----------**
Matični broj: **0101969.....**
Datum smrti: **8.4.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **----------**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **--------**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **----------**
Zanimanje: **----------**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

PINJIĆ (Ibro) AVDO

PINJIĆ (Ibro) AVDO

1967. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **9.11.1967.**
Mjesto rođenja: **KAPE, HAN-PIJESAK**
Matični broj: **0911967173048**
Datum smrti: **27.10.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: ŠUM**SKI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

PLEĆAN (Bećir) RAHMAN

PLEĆAN (Bećir) RAHMAN

1924. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.6.1924.**
Mjesto rođenja: **KOLAKOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1506924173....**
Datum smrti: **6.6.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DUGANDŽIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **BOLNICA PODHRASTOVI, SARAJEVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **HUMKA, PODHRASTOVI, SARAJEVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

PLEĆAN (Vahid) ŠEMSA

Prezime (Ime oca) Ime

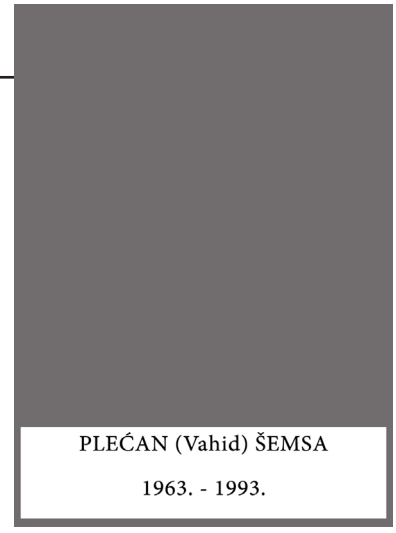

PLEĆAN (Vahid) ŠEMSA

1963. - 1993.

Rođen/a: **5.1.1963.**
Mjesto rođenja: **KNEŽINA, SOKOLAC**
Matični broj: **0501963178408**
Datum smrti: **16.10.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DUGANDŽIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **KOŽAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

RAPIĆ (Sejfo) IBRAHIM

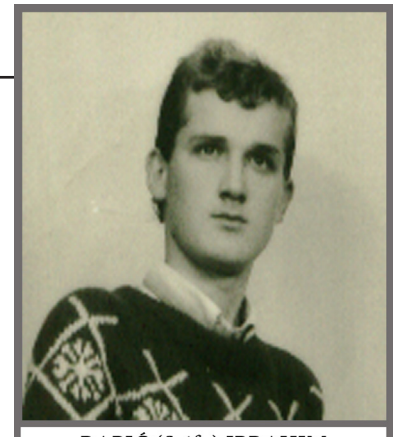

RAPIĆ (Sejfo) IBRAHIM

1967. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **4.7.1967.**
Mjesto rođenja: **KAMENSKO, OLOVO**
Matični broj: **0407967173064**
Datum smrti: **1.5.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **JELIK, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **MINA**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KAMENSKO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

RAPIĆ (Mustafa) ŠAHIZ

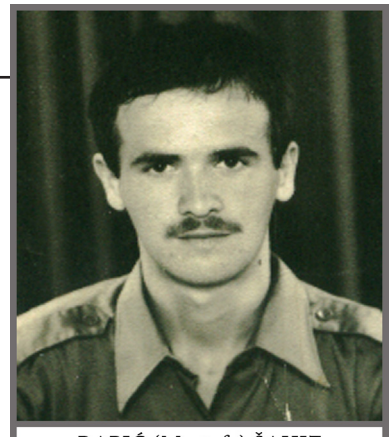

RAPIĆ (Mustafa) ŠAHIZ

1966. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **9.8.1966.**
Mjesto rođenja: **KAMENSKO, OLOVO**
Matični broj: **0908966173043**
Datum smrti: **5.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KAMENSKO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **ŠUMARSKI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **METERIZ, ZAVIDOVIĆI**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KAMENSKO, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **----------**

ROTIĆ (Avdija) ZAHID

ROTIĆ (Avdija) ZAHID

1970. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **13.10.1970.**
Mjesto rođenja: **RIJEKA, OLOVO**
Matični broj: **1310970173059**
Datum smrti: **28.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **CAREVA ĆUPRIJA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **ŠUMARSKI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **RIJEKA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ROŽAJAC (Ramiz) HASAN

ROŽAJAC (Ramiz) HASAN

1973. - 1991.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **6.2.1973.**
Mjesto rođenja: **RAVNE, VAREŠ**
Matični broj: **06029731.....**
Datum smrti: **14.11.1991.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KLINČIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **-------**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STOLAR - TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK JNA**
Mjesto izvršenja zločina: **UVALA, BRAČ**
Način izvršenja zločina: **PODVODNOM MINOM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KLINČIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **PRIPADNICI JNA**

SADIKOVIĆ (Mehmed) GALIB

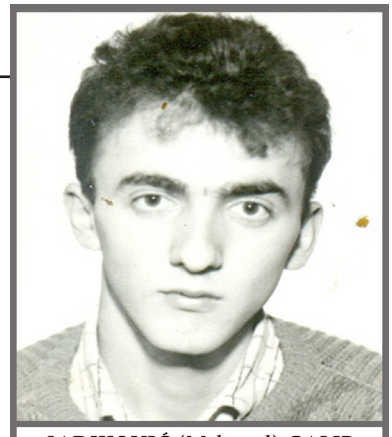

SADIKOVIĆ (Mehmed) GALIB

1967. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **19.7.1967.**
Mjesto rođenja: **MILANKOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1907967173044**
Datum smrti: **25.10.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **MILANKOVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **BRAVAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **JELIK, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ĐINA RAVAN, MILANKOVIĆI**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SADIKOVIĆ (Hasan) RAMO

SADIKOVIĆ (Hasan) RAMO

1972. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **8.11.1972.**
Mjesto rođenja: **MILANKOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0811972173043**
Datum smrti: **16.6.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **MILANKOVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **AUTOMEHANIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVSKE LUKE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ĐINA RAVAN, MILANKOVIĆI**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SALIBAŠIĆ (Salko) IBRO

SALIBAŠIĆ (Salko) IBRO

1960. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **27.11.1960.**
Mjesto rođenja: **BOGANOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **27111960173040**
Datum smrti: **16.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRIŽEVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **ČETIRI**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KREMENJAČA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MOGUŠE, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SALIBAŠIĆ-KADRIĆ (Zulfo) HUMKA

Prezime (Ime oca) Ime

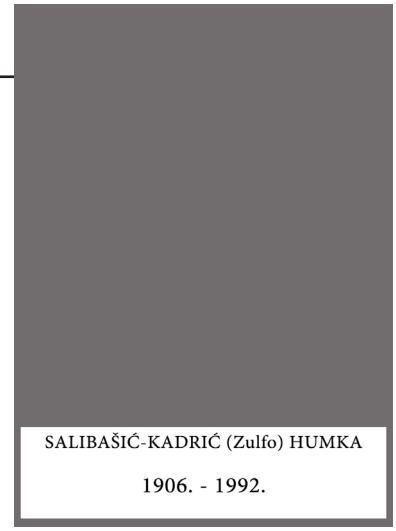

SALIBAŠIĆ-KADRIĆ (Zulfo) HUMKA

1906. - 1992.

Rođen/a: **27.11.1906.**
Mjesto rođenja: **KLIS, OLOVO**
Matični broj: **2711906173040**
Datum smrti: **9.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **PETROVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **DOMAĆICA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **ČUDE, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **SPALJIVANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SALIBAŠIĆ (Hasan) SADIR

SALIBAŠIĆ (Hasan) SADIR

1966. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **27.10.1966.**
Mjesto rođenja: **BOGANOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2710966173046**
Datum smrti: **2.5.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KRIŽEVIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BIOŠTICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BOGANOVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SALKANOVIĆ (Ramiz) EDIB

SALKANOVIĆ (Ramiz) EDIB

1965. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.4.1965.**
Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**
Matični broj: **1504965173042**
Datum smrti: **24.7.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **AUTOLAKIRER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **NIŠIĆKA VISORAVAN, ILIJAŠ**
Način izvršenja zločina: **SNAJPEROM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **GRADINA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SARAJLIĆ (Hamid) AMIR

SARAJLIĆ (Hamid) AMIR

1966. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **24.03.1966.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **2403966173054**
Datum smrti: **12.08.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **GURDIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **VOZAČ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KARAULA, KLADANJ**
Način izvršenja zločina: **NESTAO**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SARAJLIĆ (Sabrija) ISMIR

SARAJLIĆ (Sabrija) ISMIR

1980. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **30.8.1980.**
Mjesto rođenja: **VLASENICA**
Matični broj: **3008980.....**
Datum smrti: **17.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **GURDIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **PETI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE**
Zanimanje: **UČENIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL, PROGNANIK**
Mjesto izvršenja zločina: **BRATELJEVIĆI, KLADANJ**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BRATELJEVIĆI, KLADANJ**
Datum ukopa: **18.9.1992.**
Izvršilac zločina: **----------**

SARAJLIĆ (Safet) REFIKA

SARAJLIĆ (Safet) REFIKA

1970. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.2.1970.**
Mjesto rođenja: **GURDIĆI**
Matični broj: **1502970178057**
Datum smrti: **2.5.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **GURDIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **SARAJEVO**
Način izvršenja zločina: **NESTALA**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SEKULOVIĆ (Čedo) VESNA

SEKULOVIĆ (Čedo) VESNA

1959. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **16.5.1959.**
Mjesto rođenja: **----------**
Matični broj: **1605959178049**
Datum smrti: **17.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **SRPKINJA**
Vjera: **PRAVOSLAVNA**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **----------**
Zanimanje: **----------**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MAGULICA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SELIMOVIĆ (Ismet) BESIM

SELIMOVIĆ (Ismet) BESIM

1964. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **22.9.1964.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: **2209964173048**
Datum smrti: **1.8.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **TEKSTILNI RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRIVAJEVIĆI, ILIJAŠ**
Način izvršenja zločina: **GELERI GRANATE**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SELIMOVIĆ (Sifet) JASMIN

SELIMOVIĆ (Sifet) JASMIN

1961. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **30.5.1961.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: **3005961173062**
Datum smrti: **14.10.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **EKONOMSKI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GOLO BRDO, SANSKI MOST**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SELIMOVIĆ (Mujo) MUAMER

SELIMOVIĆ (Mujo) MUAMER

1974. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **30.7.1974.**
Mjesto rođenja: **LIŠCI, OLOVO**
Matični broj: **3007974173040**
Datum smrti: **16.1.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVSKE LUKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **NEZAPOSLEN**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SIRĆO (Avdo) HAMED

SIRĆO (Avdo) HAMED

1963. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **20.1.1963.**
Mjesto rođenja: **MUSIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2001963173044**
Datum smrti: **18.1.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KLINČIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KREMENJAČA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **KLINČIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SIRĆO (Hamza) NEDIM

Prezime (Ime oca) Ime

SIRĆO (Hamza) NEDIM

1991. - 1993.

Rođen/a: **26.8.1991.**
Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**
Matični broj: **2608991173___**
Datum smrti: **26.10.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **KLINČIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **----------**
Zanimanje: **----------**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **NA ULICI, MUSIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MUSIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SIRĆO (Salih) ADEM

Prezime (Ime oca) Ime

SIRĆO (Salih) ADEM

1964. - 1995.

Rođen/a: **1.8.1964.**
Mjesto rođenja: **KOLAKOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0108964173074**
Datum smrti: **11.7.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DUGANDŽIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **TROJE**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **LOŽAČ CENTRALNOG GRIJANJA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **SREBRENICA**
Način izvršenja zločina: **STRIJELJANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **POTOČARI, SREBRENICA**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SIRĆO (Bego) MUHAMED

SIRĆO (Bego) MUHAMED

1935. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **14.12.1935.**
Mjesto rođenja: **KOLAKOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1412935173___**
Datum smrti: **14.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DUGANDŽIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **SOLUN, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SIRĆO (Salko) RIFET

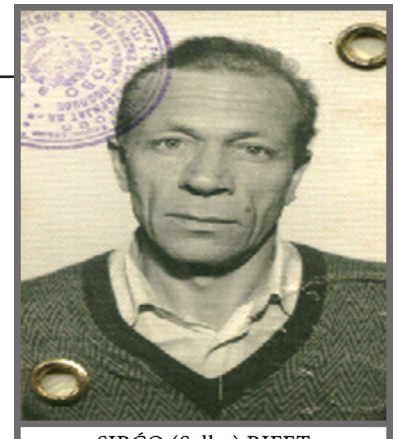

SIRĆO (Salko) RIFET

1940. - .....

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **6.10.1940.**
Mjesto rođenja: **KOLAKOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **0610940173046**
Datum smrti: **----------**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DUGANDŽIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SIRĆO (Salih) SENAD

Prezime (Ime oca) Ime

SIRĆO (Salih) SENAD

1977. - 1995.

Rođen/a: **16.1.1977.**
Mjesto rođenja: **KOLAKOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1601977173040**
Datum smrti: **11.7.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DUGANDŽIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **-------**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **SREBRENICA**
Način izvršenja zločina: **STRIJELJANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **POTOČARI, SREBRENICA**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SIRĆO-HUSIĆ (Rašid) LATIFA

SIRĆO-HUSIĆ (Rašid) LATIFA

1933. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **20.11.1933.**
Mjesto rođenja: **DRAGORADI, ILIJAŠ**
Matični broj: **2011933.....**
Datum smrti: **14.9.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DUGANDŽIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **DOMAĆICA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **SOLUN, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SMAILHODŽIĆ (Zaim) EMIR

SMAILHODŽIĆ (Zaim) EMIR

1972. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **12.1.1972.**
Mjesto rođenja: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Matični broj: **1201972173052**
Datum smrti: **25.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STUDENT**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI - GAJ, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SMAJIĆ (Rasim) EDIN

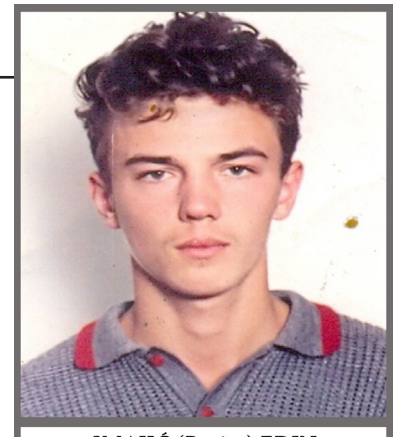

SMAJIĆ (Rasim) EDIN

1972. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **27.5.1972.**
Mjesto rođenja: **REČICA, OLOVO**
Matični broj: **2705972173049**
Datum smrti: **24.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **MAŠINSKI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **GRABOVICA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **MINA**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **REČICA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SMAJIĆ (Fadil) SEAD

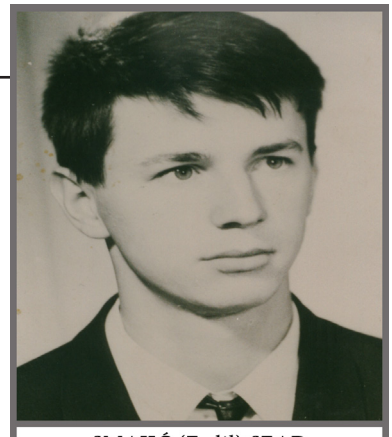

SMAJIĆ (Fadil) SEAD

1970. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **24.11.1970.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **2411970173045**
Datum smrti: **23.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **MAŠINSKI TEHNIČAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **REČICA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SOKOLAR (Alija) FEHIM

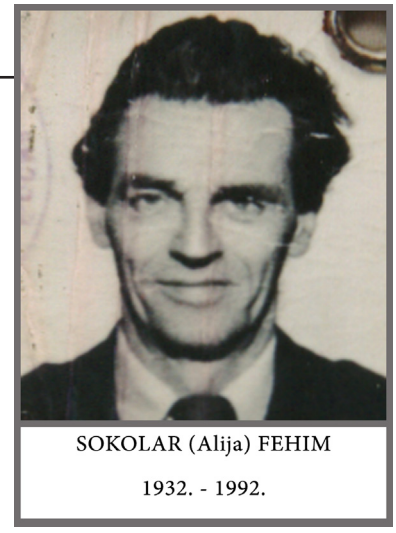

SOKOLAR (Alija) FEHIM

1932. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **10.4.1932.**
Mjesto rođenja: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Matični broj: **1004932173041**
Datum smrti: **1.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **NIŽA ŠKOLA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

SOKOLAR (Fehim) MUJO

SOKOLAR (Fehim) MUJO

1963. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **6.11.1963.**
Mjesto rođenja: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Matični broj: **0611963173051**
Datum smrti: **22.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **PILANA**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ŠARIĆ (Hasan) DŽEVAD

Prezime (Ime oca) Ime

ŠARIĆ (Hasan) DŽEVAD

1972. - 1994.

Rođen/a: **6.4.1972.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **0604972173048**
Datum smrti: **22.2.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **GURDIĆI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STUDENT**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **PONIJERKA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ŠARIĆ (Meho) MUSTAFA

ŠARIĆ (Meho) MUSTAFA

1964. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **3.4.1964.**
Mjesto rođenja: **JELAŠKE, OLOVO**
Matični broj: **0304964173043**
Datum smrti: **5.2.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **JELAŠKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **ZIDAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **U POVRATKU NA BORBENU LINIJU**
Način izvršenja zločina: **NESTAO**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ŠARIĆ (Meho) OSMAN

ŠARIĆ (Meho) OSMAN

1969. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **22.5.1969.**
Mjesto rođenja: **JELAŠKE, OLOVO**
Matični broj: **2205969173040**
Datum smrti: **23.8.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **JELAŠKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **MONTAŽER CENTRALOG GRIJANJA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL, DOMICIL**
Mjesto izvršenja zločina: **VOZUĆA, ZAVIDOVIĆI**
Način izvršenja zločina: **NESTAO**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ŠEHOVIĆ (Đulaga) ĐEMAJIL

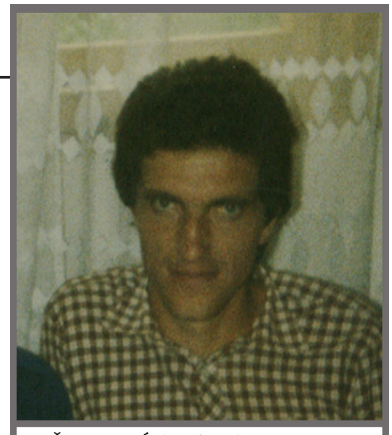

ŠEHOVIĆ (Đulaga) ĐEMAJIL

1954. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **10.7.1954.**
Mjesto rođenja: **DONJE BABINE, SOKOLAC**
Matični broj: **1007954173044**
Datum smrti: **12.2.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK-VOĐA SMJENE**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **ISPRED KUHINJE STAROG HOTELA**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

TURBIĆ (Safet) VAHID

Prezime (Ime oca) Ime

TURBIĆ (Safet) VAHID

1972. - 1994.

Rođen/a: **16.2.1972.**
Mjesto rođenja: **MARTINOVIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1602972173049**
Datum smrti: **28.10.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **SOLUN**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STUDENT**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KOZLOVAC, ILIJAŠ**
Način izvršenja zločina: **MINA**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **MARTINOVIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

VATREŠ (Nazif) ELVIR

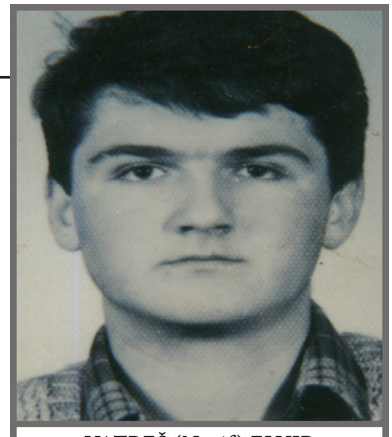

VATREŠ (Nazif) ELVIR

1971. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **18.2.1971.**
Mjesto rođenja: **CENTAR, SARAJEVO**
Matični broj: **1802971173044**
Datum smrti: **22.7.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **---------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **STUDENT**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BRDO ŽUČ, ŠABANOVA KUĆA**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **STADION KOŠEVO, SARAJEVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

VIŠĆA (Jusuf) HASAN

VIŠĆA (Jusuf) HASAN

1947. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.7.1947.**
Mjesto rođenja: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Matični broj: **1507947173066**
Datum smrti: **23.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **GRAĐEVINSKI RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **VRANICA, BOBOVAC, VAREŠ**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Datum ukopa: **24.8.1992.**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

VIŠĆA (Safet) VAHID

VIŠĆA (Safet) VAHID

1954. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **1.5.1954.**
Mjesto rođenja: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Matični broj: **0105954173050**
Datum smrti: **15.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

VIŠĆA (Hamza) ZUHDIJA

VIŠĆA (Hamza) ZUHDIJA

1945. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **15.8.1945.**
Mjesto rođenja: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Matični broj: **1508945173049**
Datum smrti: **1.11.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **ČUNIŠTA**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **JEDNO**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **KUHAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **ČUNIŠTA, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ZUKIĆ (Mustafa) AZIZ

ZUKIĆ (Mustafa) AZIZ

1961. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **16.9.1961.**
Mjesto rođenja: **BAKIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1609961173041**
Datum smrti: **10.11.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **----------**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **SLUŽBENIK-GIMNAZIJA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **PJEŠADIJSKIM ORUŽJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ZUKIĆ (Ibrahim) HAKIJA

ZUKIĆ (Ibrahim) HAKIJA

1961. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **24.9.1961.**
Mjesto rođenja: **BAKIĆI, OLOVO**
Matični broj: **2409961173046**
Datum smrti: **17.12.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **METALOSTRUGAR**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ZUKIĆ (Muhamed) TAIB

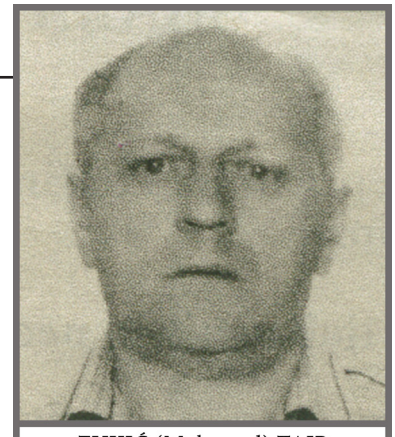

ZUKIĆ (Muhamed) TAIB

1923. - 1994.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **16.1.1923.**
Mjesto rođenja: **BAKIĆI, OLOVO**
Matični broj: **1601923173045**
Datum smrti: **3.8.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **VIŠA STRUČNA SPREMA**
Zanimanje: **PENZIONER**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ZUKIĆ (Ibrahim) SEVDIJA

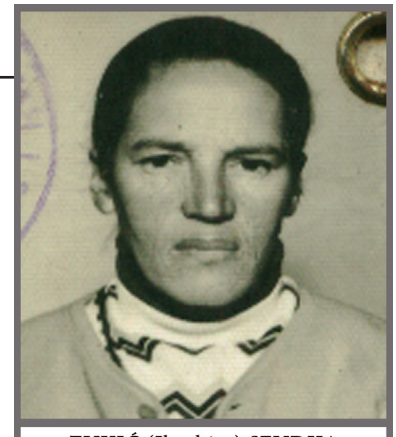

ZUKIĆ (Ibrahim) SEVDIJA

1942. - 1993.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **13.5.1942.**
Mjesto rođenja: **GLAVIČNO, OLOVO**
Matični broj: **1305942178041**
Datum smrti: **20.7.1993.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **DOLOVI**
Nacionalnost: **BOŠNJAKINJA**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **ŽENSKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **-------**
Završena škola: **NEPOTPUNA OSNOVNA**
Zanimanje: **DOMAĆICA**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL, DOMICIL**
Mjesto izvršenja zločina: **BAKIĆI, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **BAKIĆI, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ŽUGIĆ (Cvijan) MILISAV

ŽUGIĆ (Cvijan) MILISAV

1937. - 1992.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **20.11.1937.**
Mjesto rođenja: **ZAGAJNICA, OLOVO**
Matični broj: **2011937173058**
Datum smrti: **16.8.1992.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **OLOVO**
Nacionalnost: **SRBIN**
Vjera: **PRAVOSLAVAC**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **DA**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **DVOJE**
Završena škola: **SREDNJA ŠKOLA**
Zanimanje: **VOZAČ**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **CIVIL**
Mjesto izvršenja zločina: **OLOVO**
Način izvršenja zločina: **NESTANAK**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **NEPOZNATO**

ŽUGIĆ (Mehmed) OSMAN

Prezime (Ime oca) Ime

ŽUGIĆ (Mehmed) OSMAN

1949. - 1994.

Rođen/a: **23.11.1949.**
Mjesto rođenja: **OLOVO**
Matični broj: **2311949.....**
Datum smrti: **16.1.1994.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **----------**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **--------**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **--------**
Završena škola: **----------**
Zanimanje: **----------**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KRUŠEVO, OLOVO**
Način izvršenja zločina: **RANJAVANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **----------**
Datum ukopa: **SOLUN, OLOVO**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

ŽUNIĆ (Rušid) IBRAHIM

ŽUNIĆ (Rušid) IBRAHIM

1973. - 1995.

Prezime (Ime oca) Ime

Rođen/a: **31.1.1973.**
Mjesto rođenja: **JELAŠKE, OLOVO**
Matični broj: **3101973173046**
Datum smrti: **27.3.1995.**
Država: **BOSNA I HERCEGOVINA**
Općina: **OLOVO**
Mjesna zajednica: **JELEŠKE**
Nacionalnost: **BOŠNJAK**
Vjera: **ISLAM**
Spol: **MUŠKI**
Oženjen / Udata: **NE**
Broj djece mlađe od 18 godina u vrijeme izvršenog zločina: **-----**
Završena škola: **OSNOVNA ŠKOLA**
Zanimanje: **RADNIK**
Mjesto zaposlenosti: **----------**
Status u vrijeme izvršenja zločina: **PRIPADNIK ARBiH**
Mjesto izvršenja zločina: **KASARNA, TUZLA**
Način izvršenja zločina: **GRANATIRANJEM**
Mjesto ekshumacije: **----------**
Datum ekshumacije: **----------**
Mjesto identifikacije: **----------**
Datum identifikacije: **----------**
Mjesto ukopa: **JELAŠKE, OLOVO**
Datum ukopa: **----------**
Izvršilac zločina: **SRJ / "REPUBLIKA SRPSKA"**

Važno je naglasiti da je značajan broj Olovljana poginulih i na drugim ratištima u odbrani domovine tokom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu u periodu 1992-1995. godine.

Na spisku Organizacije porodica šehida i poginulih boraca općine Olovo nalaze se sljedeći Olovljani koji su dali svoje živote za odbranu Bosne i Hercegovine u drugim mjestima:[152] Avdibašić (Avdija) Hamdija, 1959-1992, Sarajevo; Babić (Zahid) Suvad, 1963-1994, Vogošća; Bešlija (Hasan) Hazim, 1972-1994, Živinice; Bešlija (Uzeir) Rašid, 1953-1992, Sarajevo; Brčić (Omer) Esad, 1956-1993, Kiseljak; Busnov (Mujo) Mustafa, 1950-1993, Sarajevo; Dahić (Fehim) Avdo, 1958-1995, Sarajevo; Delihasanović (Ibro) Ahmed, 1954-1992, nestao; Durgut (Hamid) Esad, 1974-1993; Džafić (Murat) Nurfet, 1967-1993, Kladanj; Grgić (Božo) Mladen, ... – 1994, Zavidovići; Gurda (Ćamil) Rifet, 1949-1993, Kladanj; Hota (Ibrahim) Omer, 1950-1992, Sarajevo; Hurić (Azem) Rifet, 1940-1992, Sarajevo; Hurić (Azem) Hazim, 1957-1993, Sarajevo; Išerić (Sulejmen) Selma, 1962-1992, Sarajevo; Klis (Remzo) Ćamil, 1962-1993, Sarajevo; Kopić (Ahmo) Zijad, 1964-....., Sarajevo; Kulo (Zehrid) Izet, 1969-1995, Sarajevo; Kundak (Ibro) Fahrudin, 1961-1993; Mehanović (Ahmed) Šefik, 1960-1993, Sarajevo; Muminović (Ibro) Himzo, 1943-1992, Sarajevo; Muminović (Emin) Nail, 1961-1995, Bihać; Musić (Mašo) Šefik, 1957-1992, nestao u Hadžićima; Plećan (Ibrahim) Ibro, 1955-1994, Sarajevo; Salkanović (Muhamed) Munir, 1959-1992, Gradina (Foča); Selimović (Ćamil) Sabit, Selimović (Avdija) Salem, 1951-1993, Sarajevo; Sokolović (Ismet) Izet, 1960-1992, nestao; Turbić (Began) Vejsil, ... – 1992, Lukavac, Turbić (Began) Senib, 1966-1992, Lukavac; Vrabac (Đulaga) Mustafa, 1944-1992; Višća (Hadžo) Refik, 1955-1992, Zavidovići.

Važno je naglasiti kako je jedan broj civila i boraca, usljed s namjerom nametnutih teških uvjeta agresije i genocida, umro tokom agresije i opsade Olova 1992-1995. godine, što, prema Konvenciji o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida, predstavlja akt genocida. Prema dosadašnjim saznanjima, u takvim su uvjetima u periodu 1992-1995. godine umrli civili: Mirhet Alajmović, Osman Bajraktarević, Mehmedalija Bašić, Mustafa Beridan, Adil Dahić, Esed Gurda, Enver Hasanspahić, Muhamed Hodžić, Nijaz Karahmetović, Enes Karić, Fahrudin Ljuca, Idriz Merdan, Vahid Merdan, Fikret Mešić, Halid Mešić, Vjekoslav Mičić, Ibrahim Muminović, Halil Munjić, Ahmo Pašalić, Sejfo Rapić, Sejfo Sirćo, Raif Žilić...

[152] Organizacija porodica šehida i poginulih boraca općine Olovo, broj 05/17, 8.2.2017. godine.

VI.

ODGOVORNOST ZA ZLOČINE U OLOVU

1. Odgovornost za zločine u Olovu

Prošlo je više od dvadeset godina od izvršene agresije, genocida i drugih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava na području Olova. Za zločine u Olovu najodgovornije je državno, vojno i političko rukovodstvo Srbije i Crne Gore/Savezne republike Jugoslavije, te njene paradržavne tvorevine Srpske republike Bosna i Hercegovina/Republika Srpska, uključujući i tzv. Srpsku opštinu Olovo.

U lancu odgovornosti izvršilaca zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava na području općine Olovo tokom agresije u periodu 1992-1995. godine, posebnu odgovornost snosi političko i vojno rukovodstvo "Republike Srpske", i to:

- Radovan Karadžić, koji je prvostepenom presudom Haškog tribunala osuđen na 40 godina zatvora;
- Biljana Plavšić, ratni zločinac, osuđena na 11 godina zatvora, priznala krivicu;
- Momčilo Krajišnik, ratni zločinac, osuđen na 20 godina zatvora, i drugi.

Po vojno-komandnoj odgovornosti, najodgovorniji su:

- general Ratko Mladić, kojem se trenutno sudi u Haškom tribunalu, komandant Glavnog štaba 30. kadrovskog centra Generalštaba Vojske Jugoslavije i komandant Glavnog štaba "Vojske Republike Srpske";
- Dragomir Milošević, general Vojske Jugoslavije, komandant Sarajevsko-romanijskog korpusa, osuđen na 29 godina zatvora;
- Radislav Krstić, general Vojske Jugoslavije, komandant Druge romanijske motorizovane brigade i komandant Drinskog korpusa, osuđen na 35 godina zatvora;
- Ljubomir Borovčanin, osuđen na 17 godina zatvora, i drugi.

Za razaranje Olova, pljačkanje i paljenje bošnjačkih mjesta na okupiranom području, po izjavama svjedoka zločina, najodgovorniji su:

1. samozvani vojvoda Milovan Žugić, predsjednik SDS-a Olovo i predsjednik "Srpske opštine Olovo";
2. Ilija Nađić, poslanik "Skupštine Republike Srpske" u prvom sazivu;
3. Dušan Žugić, predsjednik "Kriznog štaba Srpske opštine Olovo";
4. Milivoje Perić, načelnik "srpske SJB Olovo", i drugi.

Po vojno-komandnoj odgovornosti najodgovorniji su:

1. Stanislav Galić, general Vojske Jugoslavije, komandant Sarajevsko-romanijskog korpusa Vojske Republike Srpske, osuđen na doživotnu kaznu zatvora;
2. Mirko Trivić, pukovnik, komandant Druge romanijske motorizovane brigade;
3. Neđo Gavrić, jedan od komandanata bataljona;

4. Rade Đorojević;
5. Radoje Žugić;
6. Čedo Đokić;
7. Novica Čančar;
8. Mirko Janjić;
9. Siniša Žugić;
10. Spomenko Parić;
11. Dragan Žugić;
12. Nebojša Palangetić;
13. Ratko Mumović;
14. Radivoje Mumović;
15. Milomir Stanišić;
16. Radomir Bekić;
17. Pero Bekić;
18. komandanti bataljona-diviziona i komandiri samostalnih četa-baterija, i drugi.

Navedena lica su, prema izjavama očevidaca, izvršioci genocida i drugih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, uključujući granatiranje Olova i spaljivanje mjesta: Olovske Luke, Kolakovići, Pušino Polje, Bare, Dugandžići, Kruševo i druge.

Niko od navedenih do danas nije odgovarao za počinjene zločine, nego je čak i nagrađen, pa neki od njih rade u općinskim, entitetskim, pa i državnim institucijama Bosne i Hercegovine.

UNITED NATIONS - UJEDINJENE NACIJE
International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju

PODACI O PREDMETU

(IT-95-5/18)

RADOVAN KARADŽIĆ

RADOVAN KARADŽIĆ	
	Jedan od osnivača Srpske demokratske stranke (SDS); predsjednik SDS-a do 19. jula 1996. kad je podnio ostavku; predsjedavajući Savjeta za nacionalnu bezbjednost takozvane Srpske Republike Bosne i Hercegovine (kasnije Republike Srpske "RS"); predsjednik tročlanog Predsjedništva RS-a od dana njegovog osnivanja 12. maja 1992. do 17. decembra 1992., a nakon tog datuma jedini predsjednik Republike Srpske i vrhovni komandant njenih oružanih snaga do jula 1996.
Optužnica	Prvobitna: 25. jul 1995.; operativna optužnica: 19. oktobar 2009.
Uhapšen	21. jul 2008.
Prebačen na MKSJ	30. jul 2008.
Izjašnjavanje o krivici	3. marta 2009. nije se izjasnio o krivici, u njegovo ime je uneseno da se ne osjeća krivim
Početak suđenja	26. oktobar 2009.
Završne riječi	29. septembar – 7. oktobar 2014.
Presuda Pretresnog vijeća	24. marta 2016. osuđen za genocid, zločine protiv čovječnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja
Kazna	40 godina zatvora

OPTUŽNICA

Dvije tačke za genocid (tačke 1 i 2)

Pet tačaka za zločine protiv čovječnosti
- Progoni (tačka 3)
- Istrebljivanje (tačka 4)
- Ubistvo (tačka 5)
- Deportacija (tačka 7)
- Nehumana djela (prisilno premještanje) (tačka 8)

Četiri tačke za kršenja zakona ili običaja ratovanja
- Ubistvo (tačka 6)
- Terorisanje (tačka 9)
- Protivpravni napadi na civile (tačka 10)
- Uzimanje talaca (tačka 11)

Navodna odgovornost optuženog

U optužnici se navodi da Radovan Karadžić snosi individualnu krivičnu odgovornost u skladu s pravilom 7(1) Statuta Međunarodnog suda po gore navedenim tačkama, između ostalog, kroz svoje učešće u nekoliko udruženih zločinačkih poduhvata (UZP).

U optužnici se navodi da je najkasnije od oktobra 1991. do 30. novembra 1995. Karadžić učestvovao u UZP-u koji je

NIJE SLUŽBENI DOKUMENT

PODACI O PREDMETU

United Nations
Nations Unies

International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International pour l'ex-Yougoslavie

"BOSNA I HERCEGOVINA" (IT-00-39 i 40/1)

BILJANA PLAVŠIĆ

BILJANA PLAVŠIĆ — *Osuđena za progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi*

Bila je vodeća politička ličnost bosanskih Srba od 1990. do kraja rata; ssrpski predstavnik u kolektivnom predsjedništvu Bosne i Hercegovine (BiH); član kolektivnih i proširenih Predsjedništava Srpske Republike u BiH (kasnije Republike Srpske); imala je *de facto* kontrolu nad pripadnicima oružanih snaga bosanskih Srba.

- osuđena na **11 godina zatvora**

ločini za koje je osuđena (primjeri):

Progoni na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi (zločini protiv čovječnosti)

- Kao supredsjednik srpskog rukovodstva, djelujući kao pojedinac i u dogovoru s drugim članovima udruženog zločinačkog poduhvata, Bijana Plavšić je učestvovala, planirala, podsticala, kreirala i sprovodila progon bosanskih Muslimana, bosanskih Hrvata i drugog nesrpskog stanovništva u sljedećih 37 opština u Bosni i Hercegovini: Banja Luka, Bijeljina, Bileća, Bosanska Krupa, Bosanski Novi, Bosanski Petrovac, Bratunac, Brčko, Čajniče, Čelinac, Doboj, Donji Vakuf, Foča, Gacko, Hadžići, Ilidža, Ilijaš, Ključ, Kalinovik, Kotor Varoš, Nevesinje, Novi Grad, Novo Sarajevo, Pale, Prijedor, Prnjavor, Rogatica, Rudo, Sanski Most, Šipovo, Sokolac, Teslić, Trnovo, Višegrad, Vlasenica, Vogošća i Zvornik.

- Prihvatila je i podržavala kampanju etničkog razdvajanja koja je imala za posljedicu smrt i protjerivanje hiljada i hiljada ljudi u veoma brutalnim uslovima.

- Bijana Plavšić je doprinijela kampanji etničkog razdvajanja, između ostalog, time što je pozivala paravojne snage iz Srbije da pomognu snagama bosanskih Srba u ostvarivanju cilja razdvajanja etničkih grupa upotrebom sile i što je podržavala njihovo učešće svojim javnim izjavama kako je primjena sile nad nesrbima na ovom području opravdana.

Rođena	7. jula 1930. u Tuzli, Bosna i Hercegovina
Optužnica	Prvobitna: 7. aprila 2000; konsolidovana: 23. februara 2001; izmijenjena: 4. marta 2002.
Dobrovoljna predaja	10. januara 2001.
Prebačena na MKSJ	10. januara 2001.
Prvo stupanje pred sud	11. januara 2001. izjasnila se da nije kriva ni po jednoj tački optužnice
Potvrdno izjašnjavanje o krivici	2. oktobra 2002. izjasnila se krivom za progone
Presuda o kazni Pretresnog vijeća	27. februara 2003. osuđena na 11 godina zatvora
Izdržala kaznu	26. juna 2003. prebačena je u Švedsku na izdržavanje preostalog dijela kazne. U izdržavanje kazne je uračunato vrijeme koje je provela u pritvoru od 10. januara 2001. Dana 14. septembra 2009. odobreno joj je prijevremeno puštanje na slobodu koje je stupilo na snagu 27. oktobra 2009.

Dokument je pripremila Služba za komunikacije Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju

NIJE SLUŽBENI DOKUMENT

PODACI O PREDMETU

United Nations
Nations Unies

International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International pour l'ex-Yougoslavie

(IT-00-39)
MOMČILO KRAJIŠNIK

MOMČILO KRAJIŠNIK — ***Osuđen za progone, deportacije, prisilno premještanje***

Član rukovodstva bosanskih Srba tokom rata (kasnije "Republike Srpske") - član Glavnog odbora Srpske demokratske stranke Bosne i Hercegovine (SDS) i predsjednik Skupštine bosanskih Srba

- Osuđen na **20 godina zatvora**

Zločini za koje je osuđen (primjeri):

Progoni na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi, deportacije, nehumana djela (prisilno premještanje)(zločini protiv čovječnosti)

- Krajišnik je proglašen odgovornim za deportacije u Zvorniku, Banja Luci i Prnjavoru i prisilno premještanje u Bijeljini, Bratuncu, Zvorniku, Bosanskoj Krupi, Sanskom Mostu, Trnovu i Sokocu. Ta su krivična djela obuhvatala prisilno raseljavanje više hiljada civila Muslimana i Hrvata, među kojima su bile žene, djela i starci, tokom razdoblja od aprila do decembra 1992.

Datum rođenja	20. januara 1945. u Zabrđu, opština Novi Grad, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Optužnica	Prvobitna optužnica: 25. februara 2000.; izmijenjena optužnica: 7. marta 2000.; konsolidovana optužnica: 23. februara 2001.; izmijenjena konsolidovana optužnica: 4. marta 2002.
Uhapšen	3. aprila 2000. od strane Multinacionalnih stabilizacijskih snaga (SFOR)
Prebačen na MKSJ	3. aprila 2000.
Prvo stupanje pred Sud	7. aprila 2000., izjasnio se po svim tačkama da nije kriv
Presuda Pretresnog vijeća	27. septembra 2006. osuđen na 27 godina zatvora
Presuda Žalbenog vijeća	17. mart 2009. kazna smanjena na 20 godina zatvora
Kazna izdržana	7. septembra 2009. prebačen u Ujedinjeno Kraljevstvo na izdržavanje kazne; u kaznu mu je uračunato vrijeme koje je proveo u pritvoru; 2. jula 2013. odobreno prijevremeno puštanje na slobodu (stupilo na snagu 30. avgusta 2013.)

Dokument je pripremila Služba za komunikacije Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju

UNITED NATIONS - UJEDINJENE NACIJE

International Criminal Tribunal for the former Yugoslav
Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju

PODACI O PREDMETU

(IT-09-92)

RATKO MLADIĆ

RATKO MLADIĆ	
	General-pukovnik, komandant Glavnog štaba Vojske Republike Srpske, Bosna i Hercegovina.
Optužnica	Prvobitna: 25. jul 1995.; operativna optužnica: 16. decembar 2011.
Uhapšen	26. maj 2011.
Prebačen na MKSJ	31. maj 2011.
Izjašnjavanje o krivici	4. jula 2011., nije se izjasnio o krivici. Pretresno vijeće je u njegovo ime unijelo da se ne osjeća kriv.
Početak suđenja	16. maj 2012.
Završne riječi	Zakazane od 5. do 15. decembra 2016.

OPTUŽNICA

Dvije tačke za genocid (tačke 1 i 2)

Pet tačaka za zločine protiv čovječnosti
- Progoni (tačka 3)
- Istrebljivanje (tačka 4)
- Ubistvo (tačka 5)
- Deportacija (tačka 7)
- Nehumana djela (prisilno premještanje) (tačka 8)

Četiri tačke za kršenja zakona ili običaja ratovanja
- Ubistvo (tačka 6)
- Terorisanje (tačka 9)
- Protivpravni napadi na civile (tačka 10)
- Uzimanje talaca (tačka 11)

Navodna odgovornost optuženog

U optužnici se navodi da Ratko Mladić snosi individualnu krivičnu odgovornost u skladu s pravilom 7(1) Statuta po gore navedenim tačkama, između ostalog, kroz svoje učešće u nekoliko udruženih zločinačkih poduhvata (UZP).

Navodi se da je od 12. maja 1992. do 30. novembra 1995., Mladić učestvovao u UZP-u koji je imao za cilj trajno uklanjanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata s područja u Bosni i Hercegovini na koja su bosanski Srbi polagali

NIJE SLUŽBENI DOKUMENT

PODACI O PREDMETU

United Nations
Nations Unies

International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International pour l'ex-Yougoslavie

"SARAJEVO" (IT-98-29/1)

DRAGOMIR MILOŠEVIĆ

DRAGOMIR MILOŠEVIĆ

Od otprilike marta 1993., načelnik štaba Stanislava Galića, komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa Vojske bosanskih Srba (VRS), raspoređen oko Sarajeva, Bosna i Hercegovina; od otprilike 10. avgusta 1994., naslijedio Galića kao komandant Sarajevsko-romanijskog korpusa.

- osuđen na **29 godina zatvora**

Osuđen za:

Ubistvo, nehumana djela (zločini protiv čovječnosti)

Terorisanje (kršenja zakona i običaja ratovanja)

- Milošević je vodio kampanju snajperskoj djelovanja i granatiranja grada Sarajeva s prvenstvenim ciljem širenja terora među civilnim stanovništvom grada;

- Vodio je kampanju artiljerijskog i minobacačkog granatiranja, a korištene su i modifikovane avionske bombe, protiv civilnih područja Sarajevo i civilnog stanovništva. Napadi su bili namjerni, neselektivni, i/ili prekomjerni i nesrazmjerni predviđenoj konkretnoj i direktnoj vojnoj koristi, te je kao njihova posljedica ubijeno ili ranjeno više od hiljadu civila.

Datum rođenja	4. februar 1942. u selu Murgas, opština Ub, Srbija
Optužnica	24. april 1998., djelimično tajna do 2. novembra 2001. (uključivala je i Stanislava Galića); 19. mart 1999. (optužnica samo protiv Dragomira Miloševića); izmijenjena optužnica: 12. decembar 2006.
Datum predaje	3. decembar 2004.
Prebačen na MKSJ	3. decembar 2004.
Prvo stupanje pred Sud	7. decembar 2004., izjasnio se da nije kriv po svim optužbama
Presuda Pretresnog vijeća	12. decembar 2007., osuđen na 33 godine zatvora
Presuda Žalbenog vijeća	12. novembar 2009., kazna mu je smanjena na 29 godina zatvora
Izdržava kaznu	22. marta 2011. prebačen u Estoniju na izdržavanje ostatka kazne

Dokument je pripremila Služba za komunikacije Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju

UNITED NATIONS - UJEDINJENE NACIJE

International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju

PODACI O PREDMETU

(IT-98-33)

RADISLAV KRSTIĆ

RADISLAV KRSTIĆ	
	Načelnik štaba/zamjenik komandanta Drinskog korpusa Vojske Republike Srpske (VRS); imenovan za komandanta Drinskog korpusa 13. jula 1995.
Optužnica	Prvobitna: 2. novembar 1998.; operativna optužnica podnesena: 27. oktobar 1999.
Uhapšen	2. decembar 1998.
Prebačen na MKSJ	3. decembar 1998.
Izjašnjavanje o krivici	25. novembra 1999. izjasnio se da nije kriv
Početak suđenja	13. mart 2000.
Iznošenje završnih riječi	26.-29. jun 2001.
Presuda Pretresnog vijeća	2. avgusta 2001. osuđen za genocid, zločine protiv čovječnosti i kršenja zakona ili običaja ratovanja
Presuda Žalbenog vijeća	19. aprila 2004. osuđen za pomaganje i podržavanje genocida, zločine protiv čovječnosti i kršenja zakona ili običaja ratovanja
Kazna	35 godina zatvora
Izdržava kaznu	20. decembra 2004. prebačen u Veliku Britaniju na izdržavanje preostalog dijela kazne; u izdržavanje kazne mu je uračunato vrijeme koje je proveo u pritvoru. Naknadno je prebačen u Poljsku 20. marta 2014.

OPTUŽNICA

Jedna tačka za genocid (tačka 1)
Jedna tačka za saučesništvo u genocidu (tačka 2)

Pet tačaka za zločine protiv čovječnosti
- Istrebljivanje (tačka 3)
- Ubistvo (tačka 4)
- Progoni (tačka 6)
- Deportacija (tačka 7)
- Nehumana djela (prisilno premještanje) (tačka 8)

Četiri tačke za kršenja zakona ili običaja ratovanja
- Ubistvo (tačka 5)

Navodna odgovornost optuženog

U optužnici se navodi da je Krstić igrao jednu od vodećih uloga u operaciji kodnog imena "Krivaja 95" koja je uključivala napad na srebreničku enklavu. Dio te operacije bilo je granatiranje Srebrenice s namjerom da se

LJUBOMIR BOROVČANIN	
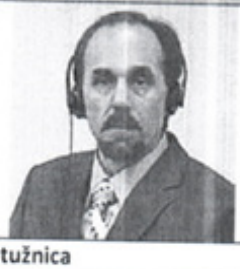	Zamjenik komandanta specijalne brigade policije Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) Republike Srpske; od 10. jula 1995., komandant združenih snaga jedinica MUP-a podređenih Drinskom korpusu VRS-a za učešće u srebreničkoj operaciji
Optužnica	Prvobitna: 6. septembra 2002.; operativna optužnica potvrđena: 15. avgusta 2006.
Datum predaje	1. april 2005.
Prebačen na MKSJ	1. aprila 2005.
Izjašnjavanje o krivici	4. aprila 2006. i 13. jula 2006. izjasnio se po svim tačkama optužnice da nije kriv
Početak suđenja	21. avgust 2006.
Iznošenje završnih riječi	2.-15. septembar 2009.
Presuda Pretresnog vijeća	10. juna 2010. osuđen za zločine protiv čovječnosti i kršenja zakona ili običaja ratovanja
Kazna	17 godina zatvora
Kazna izdržana	Nije uložena žalba na presudu Pretresnog vijeća. 10. novembra 2011. prebačen u Dansku na izdržavanje kazne. Odobreno prijevremeno puštanje na slobodu 14. jula 2016. (stupilo na snagu 1. avgusta 2016.)

NIJE SLUŽBENI DOKUMENT

PODACI O PREDMETU

United Nations
Nations Unies

International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International pour l'ex-Yougoslavie

(IT-98-29)

STANISLAV GALIĆ

STANISLAV GALIĆ

Proglašen krivim za djela nasilja čiji je prevashodni cilj širenje terora među civilnim stanovništvom, ubistvo i nehumana djela koja nisu ubistvo

Komandant Sarajevsko-romanijskog korpusa Vojske bosanskih Srba (VRS), koji se nalazio oko Sarajeva, Bosna i Hercegovina; od novembra 1992. imao je čin general-majora.

- Osuđen na **kaznu doživotnog zatvora**

Zločini za koje je proglašen krivim (primjeri):

Djela nasilja čiji je prevashodni cilj širenje terora među civilnim stanovništvom, kako je navedeno u članu 51 Dopunskog protokola I Ženevskih konvencija iz 1949. (kršenja zakona ili običaja ratovanja)

Ubistvo i nehumana djela koja nisu ubistvo (zločini protiv čovječnosti)

- Stanislav Galić je vodio kampanju granatiranja i snajperskog djelovanja na Sarajevo s osnovnim ciljem širenja terora među civilnim stanovništvom grada.

- Posljedice tih napada, koji su bili gotovo svakodnevni tokom mnogo mjeseci, bile su smrt stotina muškaraca i žena svih starosnih dobi, uključujući djecu, i ranjavanje hiljada ljudi, s namjerom terorisanja cjelokupnog stanovništva.

Datum rođenja	12. mart 1943. u selu Goleš, Bosna i Hercegovina
Optužnica	24. april 1998., djelimično povjerljiva do 2, novembra 2001. (uključivala je i Dragomira Miloševića); 26. mart 1999. (podinuta optužnica samo protiv Galića), objelodanjena 20. decembra 1999.
Datum hapšenja	20. decembar 1999., od strane međunarodnih Stabilizacijskih snaga (SFOR)
Prebačen na MKSJ	21. decembar 1999.
Prvo stupanje pred Sud	29. decembar 1999., izjasnio se po svim tačkama optužnice da nije kriv
Suđenje	od 3. decembara 2001. do 9. maja 2003.
Presuda Pretresnog vijeća	5. decembar 2003., osuđen na 20 godina zatvora
Presuda Žalbenog vijeća	30. novembar 2006., osuđen na kaznu doživotnog zatvora
Izdržava kaznu	15. januara 2009., prebačen u Njemačku na izdržavanje kazne.

PRILOZI

A. DOKUMENTI

komanda sarajevsko

romanijskog korpusa

str. pov. br .10/74-625

17.11.92 godine

komandi 2. rmtbr

zauzimanje olova se iz meni nepoznatih razloga oteglo .
u sklopu toga jedina objektivna okolnost je ventualna , neadekvatan

rad 5. i 6. / ilijaske lpbr .

shodno izrijetom.

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO

Primljeno:			
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
	9-1824		

n a r e dj u j em:

1. pocev od 00.00 casova 17.11.92 godine u vas sastav ulaze
5. i 6/ ilijaska lpbr .

ove jedrice , kao spostvene , angazovati za definitivno ovladavanje o
lovom

clovom.

2. odmah preduzeti sve mjere i sto hitnije ovladajte sa olovom
i krusevom. u tom cilju upotrijebite svo raspolozivo ljudstvo i
tms a pri zauziamnju olova , ukoliko je potrebno zapalite ga .

potrebna tms obezbjedjuje pozadina srk.

komandant

pukovnik

stanislav galic
v

Faksimil naređenja "**za definitivno ovladavanje Olovom**" generala Vojske Jugoslavije, zločinca Stanislava Galića, komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa, 17. novembar 1992.

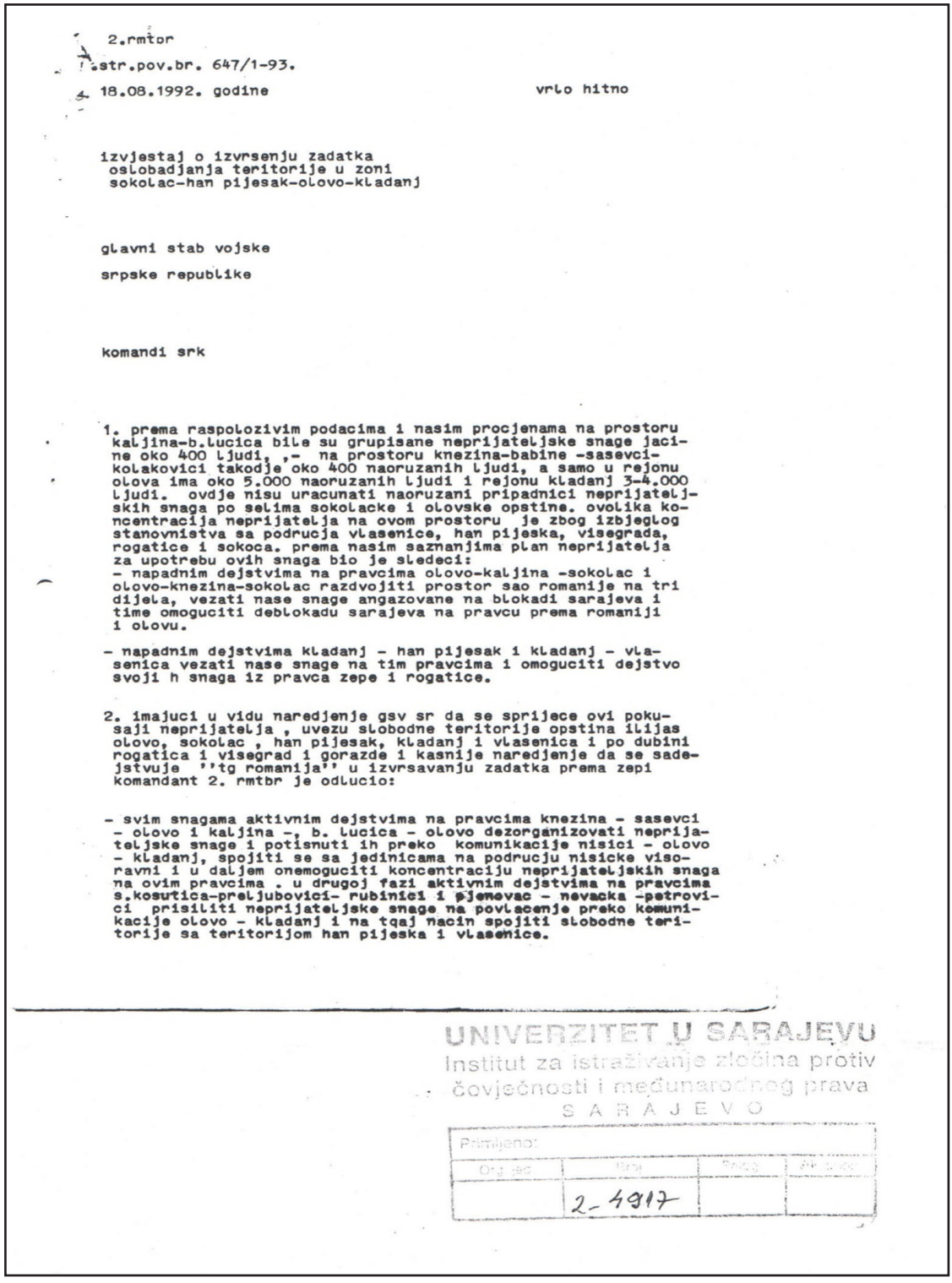

2.rmtbr

str.pov.br. 647/1-93.

18.08.1992. godine vrlo hitno

izvjestaj o izvrsenju zadatka
oslobadjanja teritorije u zoni
sokolac-han pijesak-olovo-kladanj

glavni stab vojske

srpske republike

komandi srk

1. prema raspolozivim podacima i nasim procjenama na prostoru kaljina-b.lucica bile su grupisane neprijateljske snage jacine oko 400 ljudi, ,- na prostoru knezina-babine -sasevci-kolakovici takodje oko 400 naoruzanih ljudi, a samo u rejonu olova ima oko 5.000 naoruzanih ljudi i rejonu kladanj 3-4.000 ljudi. ovdje nisu uracunati naoruzani pripadnici neprijateljskih snaga po selima sokolacke i olovske opstine. ovolika koncentracija neprijatelja na ovom prostoru je zbog izbjeglog stanovnistva sa podrucja vlasenice, han pijeska, visegrada, rogatice i sokoca. prema nasim saznanjima plan neprijatelja za upotrebu ovih snaga bio je sledeci:
- napadnim dejstvima na pravcima olovo-kaljina -sokolac i olovo-knezina-sokolac razdvojiti prostor sao romanije na tri dijela, vezati nase snage angazovane na blokadi sarajeva i time omoguciti deblokadu sarajeva na pravcu prema romaniji i olovu.

- napadnim dejstvima kladanj - han pijesak i kladanj - vlasenica vezati nase snage na tim pravcima i omoguciti dejstvo svoji h snaga iz pravca zepe i rogatice.

2. imajuci u vidu naredjenje gsv sr da se sprijece ovi pokusaji neprijatelja , uvezu slobodne teritorije opstina ilijas olovo, sokolac , han pijesak, kladanj i vlasenica i po dubini rogatica i visegrad i gorazde i kasnije naredjenje da se sadejstvuje ''tg romanija'' u izvrsavanju zadatka prema zepi komandant 2. rmtbr je odlucio:

- svim snagama aktivnim dejstvima na pravcima knezina - sasevci - olovo i kaljina -, b. lucica - olovo dezorganizovati neprijateljske snage i potisnuti ih preko komunikacije nisici - olovo - kladanj, spojiti se sa jedinicama na podrucju nisicke visoravni i u daljem onemoguciti koncentraciju neprijateljskih snaga na ovim pravcima . u drugoj fazi aktivnim dejstvima na pravcima s.kosutica-preljubovici- rubinici i pjenovac - nevacka -petrovici prisiliti neprijateljske snage na povlacenje preko komunikacije olovo - kladanj i na tqaj nacin spojiti slobodne teritorije sa teritorijom han pijeska i vlasenice.

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO
Primljeno:
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrij. prij.
2-4917

Faksimil Izvještaja 2. romanijske motorizovane brigade o izvršenju "borbenih zadataka" – zauzimanja "teritorije u zoni Sokolac – Han-Pijesak – Olovo – Kladanj", 18. august 1992.

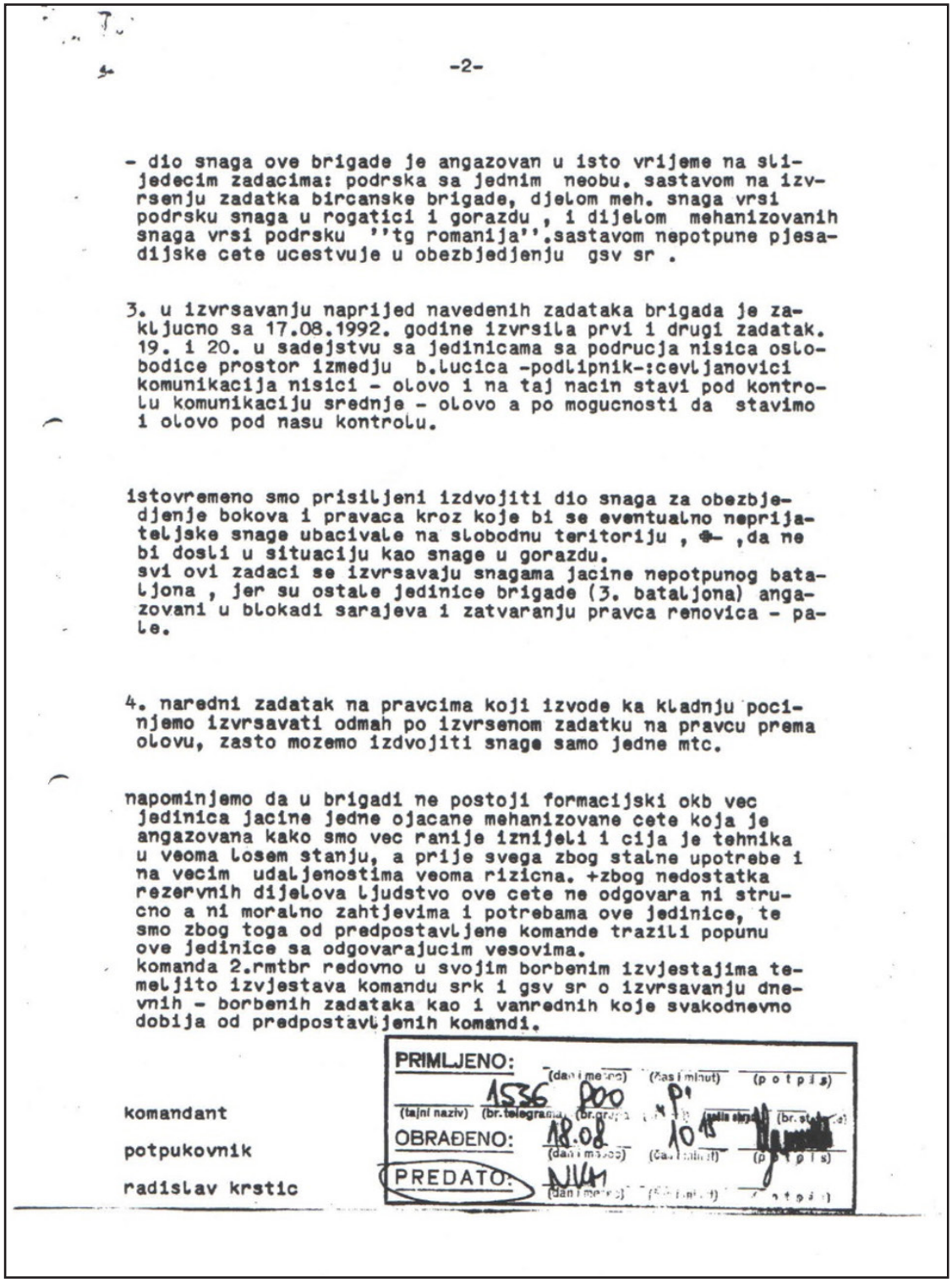

-2-

- dio snaga ove brigade je angazovan u isto vrijeme na slijedecim zadacima: podrska sa jednim neobu. sastavom na izvrsenju zadatka bircanske brigade, djelom meh. snaga vrsi podrsku snaga u rogatici i gorazdu , i dijelom mehanizovanih snaga vrsi podrsku ''tg romanija''.sastavom nepotpune pjesadijske cete ucestvuje u obezbjedjenju gsv sr .

3. u izvrsavanju naprijed navedenih zadataka brigada je zakljucno sa 17.08.1992. godine izvrsila prvi i drugi zadatak. 19. i 20. u sadejstvu sa jedinicama sa podrucja nisica oslobodice prostor izmedju b.lucica -podlipnik-:cevljanovici komunikacija nisici - olovo i na taj nacin stavi pod kontrolu komunikaciju srednje - olovo a po mogucnosti da stavimo i olovo pod nasu kontrolu.

istovremeno smo prisiljeni izdvojiti dio snaga za obezbjedjenje bokova i pravaca kroz koje bi se eventualno neprijateljske snage ubacivale na slobodnu teritoriju , ~~+~~ ,da ne bi dosli u situaciju kao snage u gorazdu.
svi ovi zadaci se izvrsavaju snagama jacine nepotpunog bataljona , jer su ostale jedinice brigade (3. bataljona) angazovani u blokadi sarajeva i zatvaranju pravca renovica - pale.

4. naredni zadatak na pravcima koji izvode ka kladnju pocinjemo izvrsavati odmah po izvrsenom zadatku na pravcu prema olovu, zasto mozemo izdvojiti snage samo jedne mtc.

napominjemo da u brigadi ne postoji formacijski okb vec jedinica jacine jedne ojacane mehanizovane cete koja je angazovana kako smo vec ranije iznijeli i cija je tehnika u veoma losem stanju, a prije svega zbog stalne upotrebe i na vecim udaljenostima veoma rizicna. +zbog nedostatka rezervnih dijelova ljudstvo ove cete ne odgovara ni strucno a ni moralno zahtjevima i potrebama ove jedinice, te smo zbog toga od predpostavljene komande trazili popunu ove jedinice sa odgovarajucim vesovima.
komanda 2.rmtbr redovno u svojim borbenim izvjestajima temeljito izvjestava komandu srk i gsv sr o izvrsavanju dnevnih - borbenih zadataka kao i vanrednih koje svakodnevno dobija od predpostavljenih komandi.

PRIMLJENO: (dan i mesec) (čas i minut) (p o t p i s)
1536 P00 P
(tajni naziv) (br. telegrama) (br. grupa) (sedia obrad) (br. st...)
OBRAĐENO: 18.08 10 15 [redacted]
(dan i mesec) (čas i minut) (p o t p i s)
PREDATO: NKM
(dan i mesec) (čas i minut) (p o t p i s)

komandant

potpukovnik

radislav krstic

Faksimil Izvještaja 2. romanijske motorizovane brigade o izvršenju “borbenih zadataka“ – zauzimanja “teritorije u zoni Sokolac – Han-Pijesak – Olovo – Kladanj“, 18. august 1992.

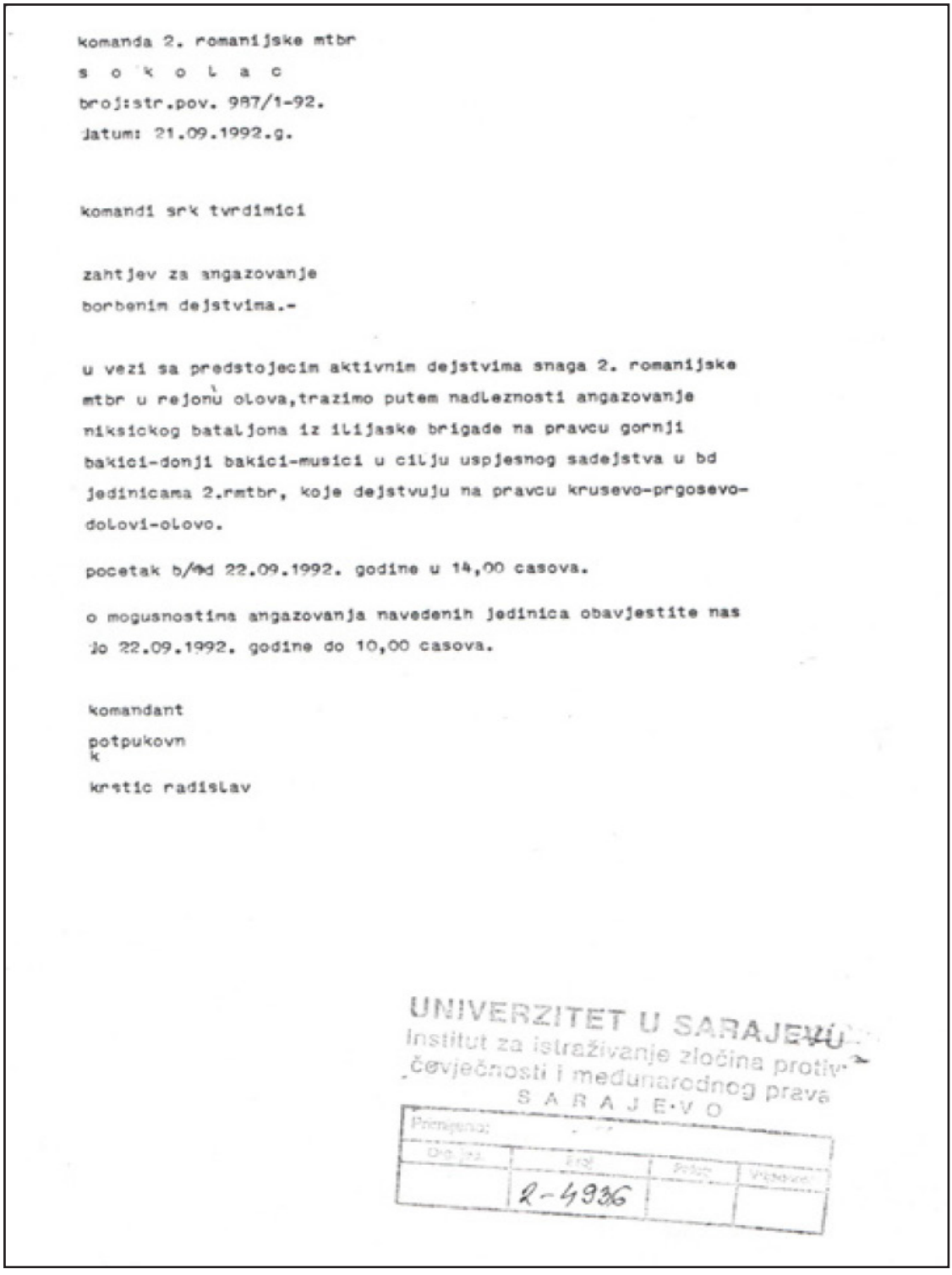

komanda 2. romanijske mtbr

s o k o l a c

broj:str.pov. 987/1-92.

datum: 21.09.1992.g.

komandi srk tvrdimici

zahtjev za angazovanje

borbenim dejstvima.-

u vezi sa predstojecim aktivnim dejstvima snaga 2. romanijske mtbr u rejonu olova,trazimo putem nadleznosti angazovanje niksickog bataljona iz ilijaske brigade na pravcu gornji bakici-donji bakici-musici u cilju uspjesnog sadejstva u bd jedinicama 2.rmtbr, koje dejstvuju na pravcu krusevo-prgosevo-dolovi-olovo.

pocetak b/od 22.09.1992. godine u 14,00 casova.

o mogusnostima angazovanja navedenih jedinica obavjestite nas do 22.09.1992. godine do 10,00 casova.

komandant

potpukovn
k

kretic radislav

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Primljeno:
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrijednost
2-4936

Faksimil zahtjeva Komande 2. romanijske motorizovane brigade "za angažovanje u borbenim dejstvima" na području Olova, Sokolac, 21. septembar 1992.

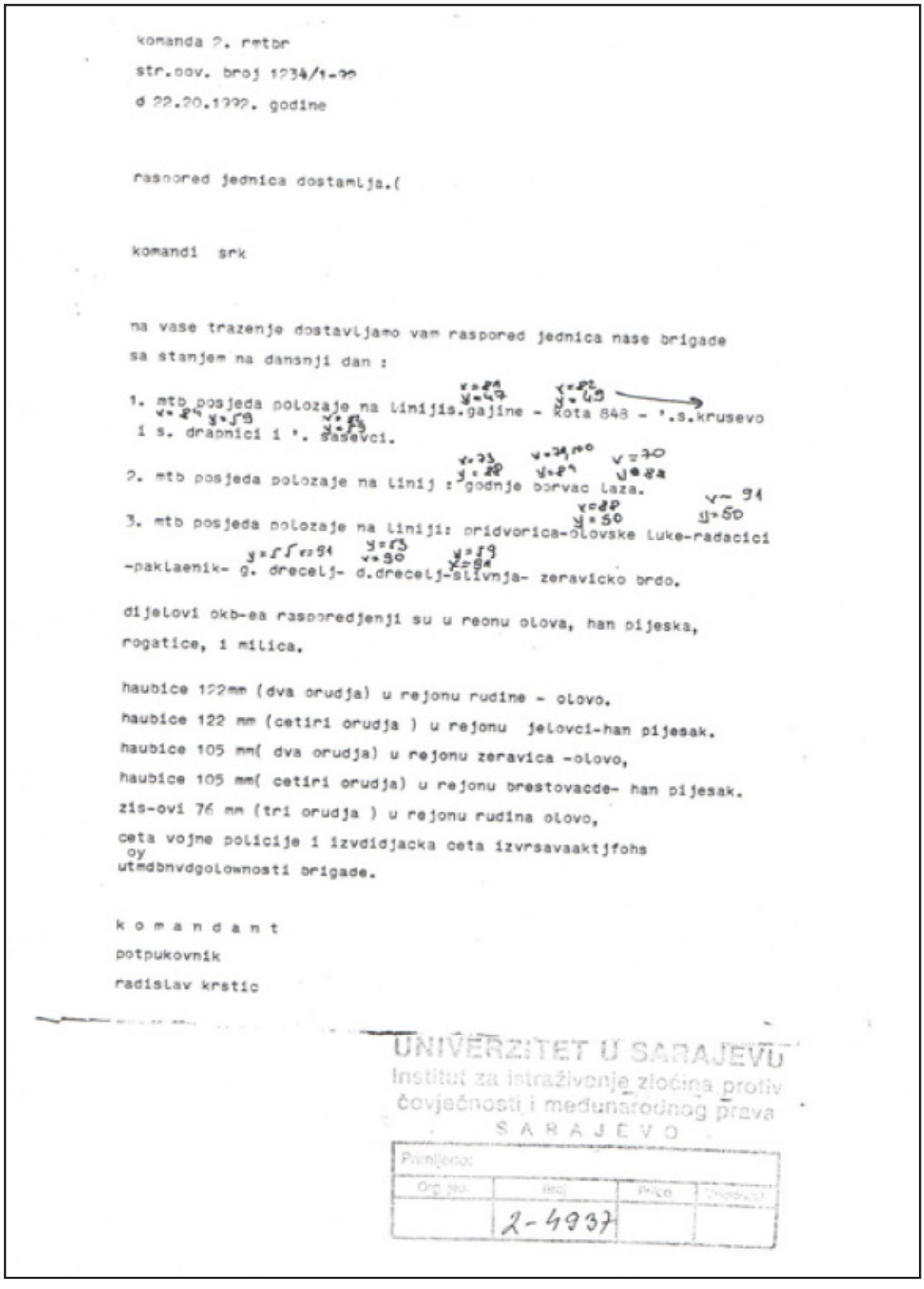

komanda 2. rmtbr

str.oov. broj 1234/1-99

d 22.20.1992. godine

rasnored jednica dostamlja.(

komandi srk

na vase trazenje dostavljamo vam raspored jednica nase brigade

sa stanjem na dansnji dan :

1. mtb posjeda polozaje na linijis.gajine - kota 848 - '.s.krusevo

i s. drapnici i '. sasevci.

2. mtb posjeda polozaje na linij : godnje borvac laza.

3. mtb posjeda polozaje na liniji: pridvorica-olovske luke-radacici

-paklaenik- g. drecelj- d.drecelj-slivnja- zeravicko brdo.

dijelovi okb-ea rasporedjenji su u reonu olova, han pijeska,

rogatice, i milica.

haubice 122mm (dva orudja) u rejonu rudine - olovo.

haubice 122 mm (cetiri orudja) u rejonu jelovci-han pijesak.

haubice 105 mm(dva orudja) u rejonu zeravica -olovo,

haubice 105 mm(cetiri orudja) u rejonu brestovacde- han pijesak.

zis-ovi 76 mm (tri orudja) u rejonu rudina olovo,

ceta vojne policije i izvdidjacka ceta izvrsavaaktjfohs

oy

utmdbnvdgolownosti brigade.

k o m a n d a n t

potpukovnik

radislav krstic

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO
Primljeno:
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrijednost
2-4937

Faksimil rasporeda jedinica 2. romanijske motorizovane brigade, 1992.

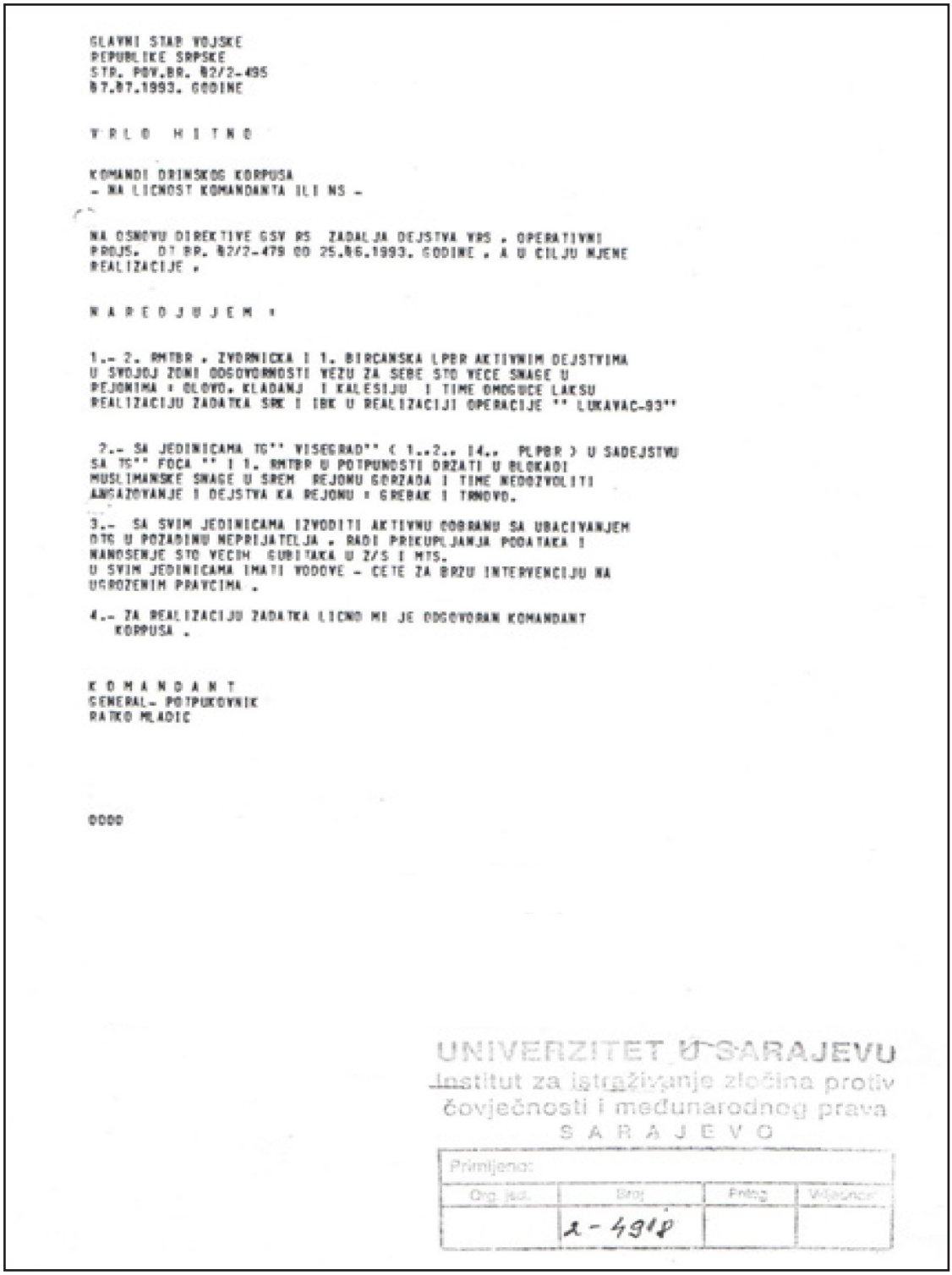

GLAVNI STAB VOJSKE
REPUBLIKE SRPSKE
STR. POV.BR. 02/2-495
07.07.1993. GODINE

V R L O H I T N O

KOMANDI DRINSKOG KORPUSA
- NA LICNOST KOMANDANTA ILI NS -

NA OSNOVU DIREKTIVE GSV RS ZADALJA DEJSTVA VRS , OPERATIVNI PROJS. OT BR. 02/2-479 OD 25.06.1993. GODINE , A U CILJU NJENE REALIZACIJE ,

N A R E D J U J E M :

1.- 2. RMTBR , ZVORNICKA I 1. BIRCANSKA LPBR AKTIVNIM DEJSTVIMA U SVOJOJ ZONI ODGOVORNOSTI VEZU ZA SEBE STO VECE SNAGE U REJONIMA : OLOVO, KLADANJ I KALESIJU I TIME OMOGUCE LAKSU REALIZACIJU ZADATKA SRK I IBK U REALIZACIJI OPERACIJE " LUKAVAC-93"

2.- SA JEDINICAMA TG" VISEGRAD" (1..2.. I4.. PLPBR) U SADEJSTVU SA TG" FOCA " I 1. RMTBR U POTPUNOSTI DRZATI U BLOKADI MUSLIMANSKE SNAGE U SREM REJONU GORZADA I TIME NEDOZVOLITI ANGAZOVANJE I DEJSTVA KA REJONU : GREBAK I TRNOVO.

3.- SA SVIM JEDINICAMA IZVODITI AKTIVNU ODBRANU SA UBACIVANJEM OTC U POZADINU NEPRIJATELJA , RADI PRIKUPLJANJA PODATAKA I NANOSENJE STO VECIH GUBITAKA U Z/S I MTS.
U SVIM JEDINICAMA IMATI VODOVE - CETE ZA BRZU INTERVENCIJU NA UGROZENIM PRAVCIMA .

4.- ZA REALIZACIJU ZADATKA LICNO MI JE ODGOVORAN KOMANDANT KORPUSA .

K O M A N D A N T
GENERAL- POTPUKOVNIK
RATKO MLADIC

0000

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Primljeno:
Org. jed. | Broj: 2-4918 | Prilog | Vrijednost

Faksimil naređenja generala Ratka Mladića o aktivnim dejstvima i na području Olova, 7. juli 1993.

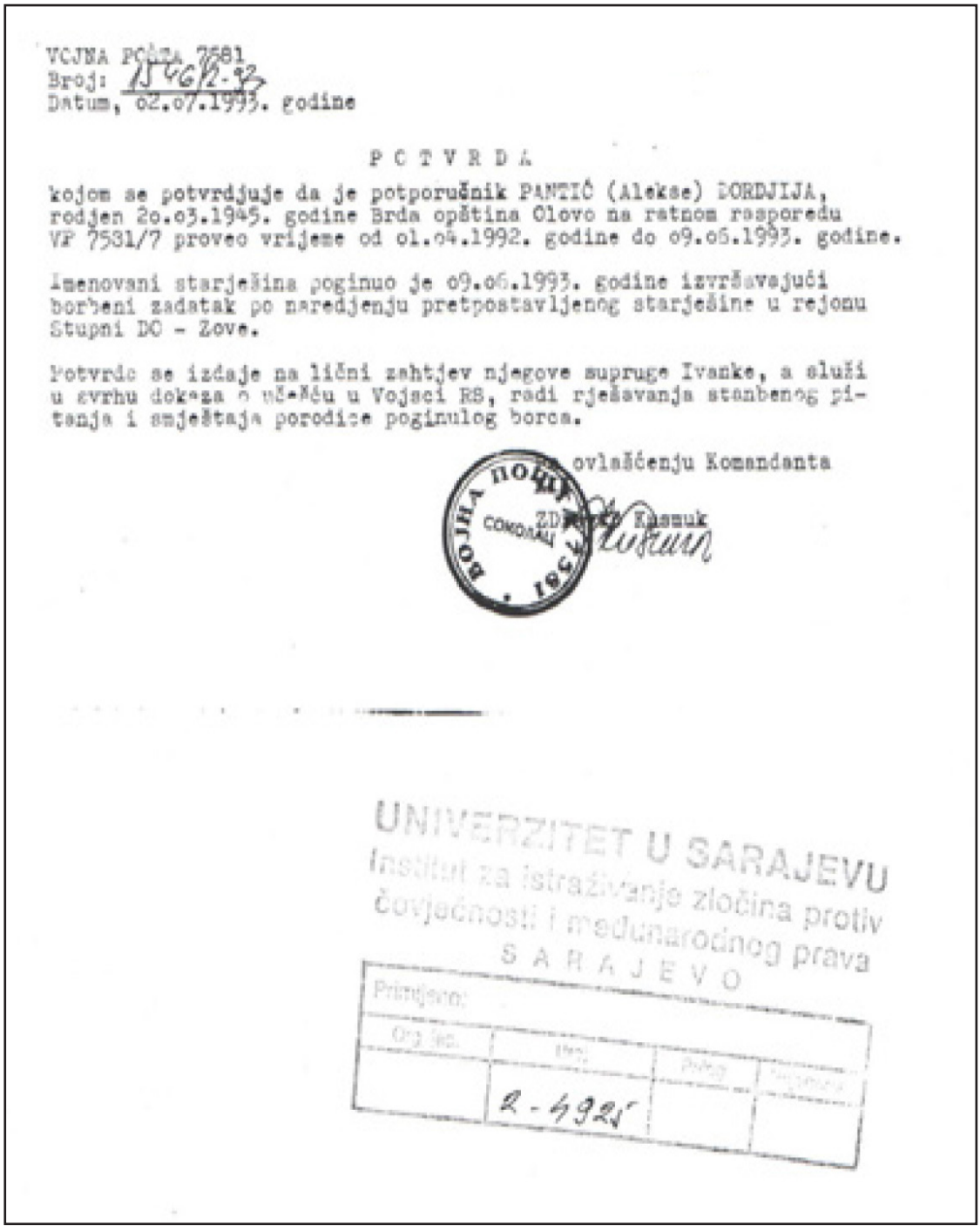

VOJNA POŠTA 7681
Broj: 1546/2-93
Datum, 02.07.1993. godine

P O T V R D A

kojom se potvrdjuje da je potporučnik PANTIĆ (Alekse) ĐORĐIJA, rodjen 20.03.1945. godine Brda opština Olovo na ratnom rasporedu VP 7531/7 proveo vrijeme od 01.04.1992. godine do 09.06.1993. godine.

Imenovani starješina poginuo je 09.06.1993. godine izvršavajući borbeni zadatak po naredjenju pretpostavljenog starješine u rejonu Stupni Do - Zove.

Potvrda se izdaje na lični zahtjev njegove supruge Ivanke, a služi u svrhu dokaza o učešću u Vojsci RS, radi rješavanja stambenog pitanja i smještaja porodice poginulog borca.

ovlašćenju Komandanta

ZD [illegible] Kasmuk

VOJNA POŠTA 7531 CONDRAU

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O

Primljeno:

Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
	2-4925		

Faksimil potvrde na ime potporučnika Pantić (Aleksa) Đorđije iz Olova o "učešću u Vojsci Republike Srpske", 2. juli 1993.

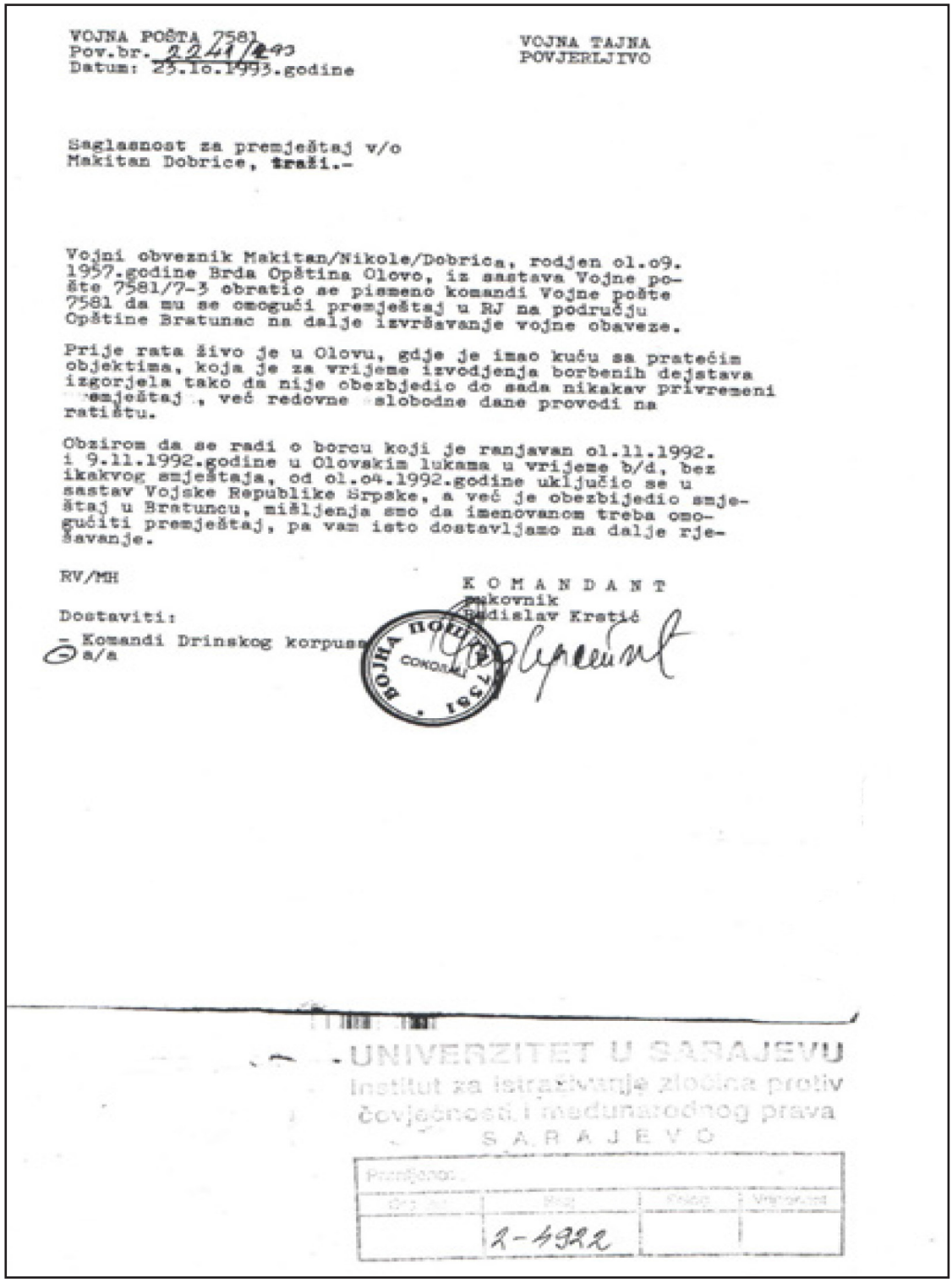

VOJNA POŠTA 7581
Pov.br. 2241/93
Datum: 23.10.1993.godine

VOJNA TAJNA
POVJERLJIVO

Saglasnost za premještaj v/o
Makitan Dobrice, traži.-

Vojni obveznik Makitan/Nikole/Dobrica, rodjen 01.09. 1957.godine Brda Opština Olovo, iz sastava Vojne pošte 7581/7-3 obratio se pismeno komandi Vojne pošte 7581 da mu se omogući premještaj u RJ na području Opštine Bratunac na dalje izvršavanje vojne obaveze.

Prije rata živo je u Olovu, gdje je imao kuću sa pratećim objektima, koja je za vrijeme izvodjenja borbenih dejstava izgorjela tako da nije obezbjedio do sada nikakav privremeni smještaj , već redovne slobodne dane provodi na ratištu.

Obzirom da se radi o borcu koji je ranjavan 01.11.1992. i 9.11.1992.godine u Olovskim lukama u vrijeme b/d, bez ikakvog smještaja, od 01.04.1992.godine uključio se u sastav Vojske Republike Srpske, a već je obezbijedio smještaj u Bratuncu, mišljenja smo da imenovanom treba omogućiti premještaj, pa vam isto dostavljamo na dalje rješavanje.

RV/MH

KOMANDANT
pukovnik
Radislav Krstić

Dostaviti:
- Komandi Drinskog korpusa
a/a

VOJNA POŠTA 7581 CONSIL

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O

Prenijeto:			
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
	2-4322		

Faksimil saglasnosti za premještanje vojnog obveznika Dobrice Makitana iz Olova s olovskog ratišta, koji je učestvovao u napadu na Olovo, 23. oktobar 1993.

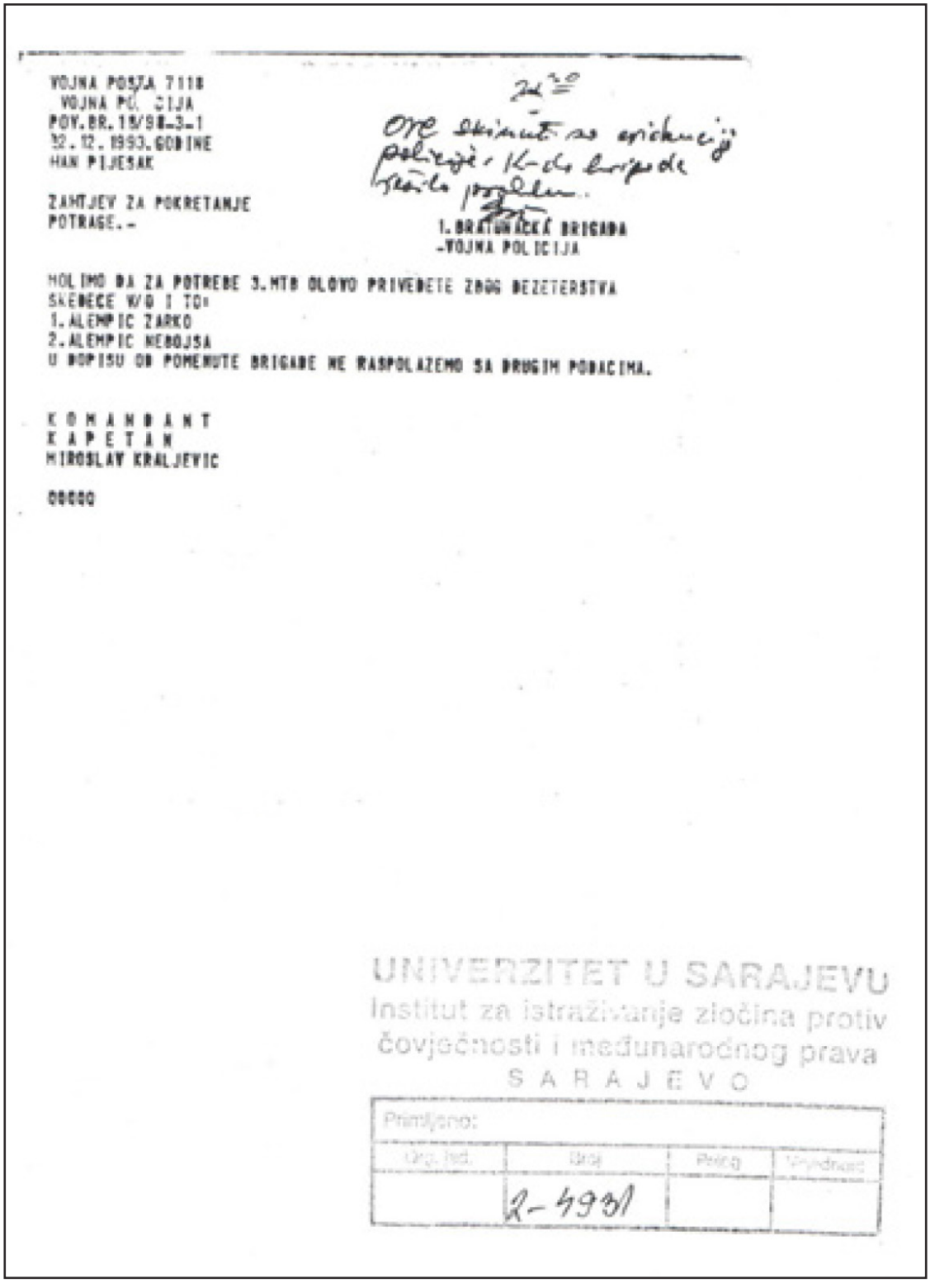

VOJNA POSTA 7118
VOJNA PO. CIJA
POV.BR.18/98-3-1
12.12.1993.GODINE
HAN PIJESAK

ZAHTJEV ZA POKRETANJE
POTRAGE.-

1.BRATUNACKE BRIGADA
-VOJNA POLICIJA

MOLIMO DA ZA POTREBE 3.MTB OLOVO PRIVEDETE ZBOG DEZETERSTVA
SLEDECE M/O I TO:
1.ALEMPIC ZARKO
2.ALEMPIC NEBOJSA
U SPISU OB POMENUTE BRIGADE NE RASPOLAZEMO SA DRUGIM PODACIMA.

KOMANDANT
KAPETAN
MIROSLAV KRALJEVIC

00000

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO
Primljeno:
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrijednost
2-4931

Faksimil zahtjeva za pokretanje potrage zbog dezerterstva, 12. decembar 1993.

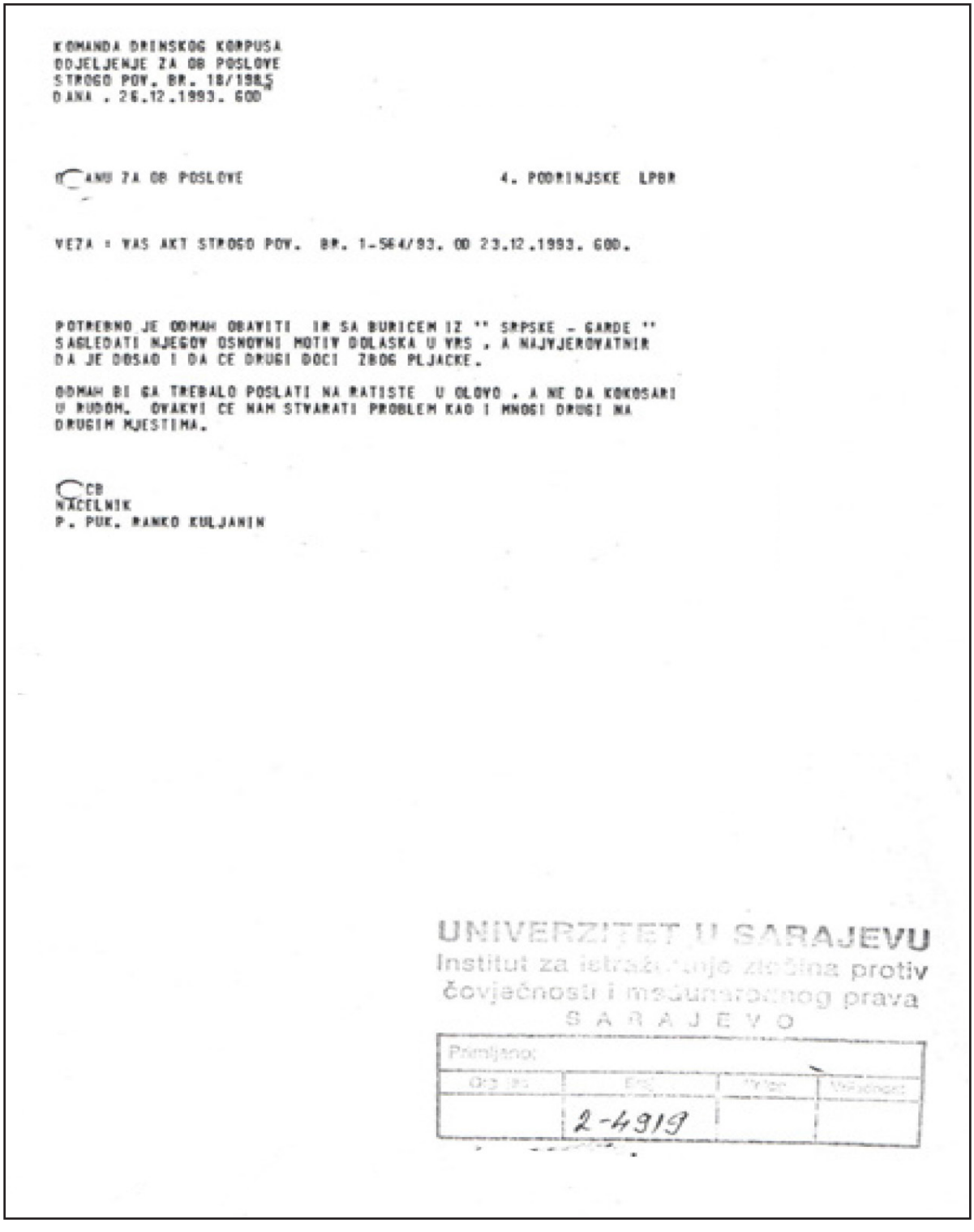

KOMANDA DRINSKOG KORPUSA
ODJELJENJE ZA OB POSLOVE
STROGO POV. BR. 18/1985
DANA . 26.12.1993. GOD

KOMANDI ZA OB POSLOVE 4. PODRINJSKE LPBR

VEZA : VAS AKT STROGO POV. BR. 1-564/93. OD 23.12.1993. GOD.

POTREBNO JE ODMAH OBAVITI IR SA BURICEM IZ " SRPSKE - GARDE "
SAGLEDATI NJEGOV OSNOVNI MOTIV DOLASKA U VRS , A NAJVJEROVATNIR
DA JE OBSAD I DA CE DRUGI DOCI ZBOG PLJACKE.

ODMAH BI GA TREBALO POSLATI NA RATISTE U OLOVO , A NE DA KOKOSARI
U RUDOM. OVAKVI CE NAM STVARATI PROBLEM KAO I MNOGI DRUGI NA
DRUGIM MJESTIMA.

ZCB
NACELNIK
P. PUK. RANKO KULJANIN

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO
Primljeno:
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrijednost
2-4919

Dokaz o učešću pripadnika "Srpske dobrovoljačke garde" u agresiji i drugim zločinima u Republici Bosni i Hercegovini, 26. decembar 1993.

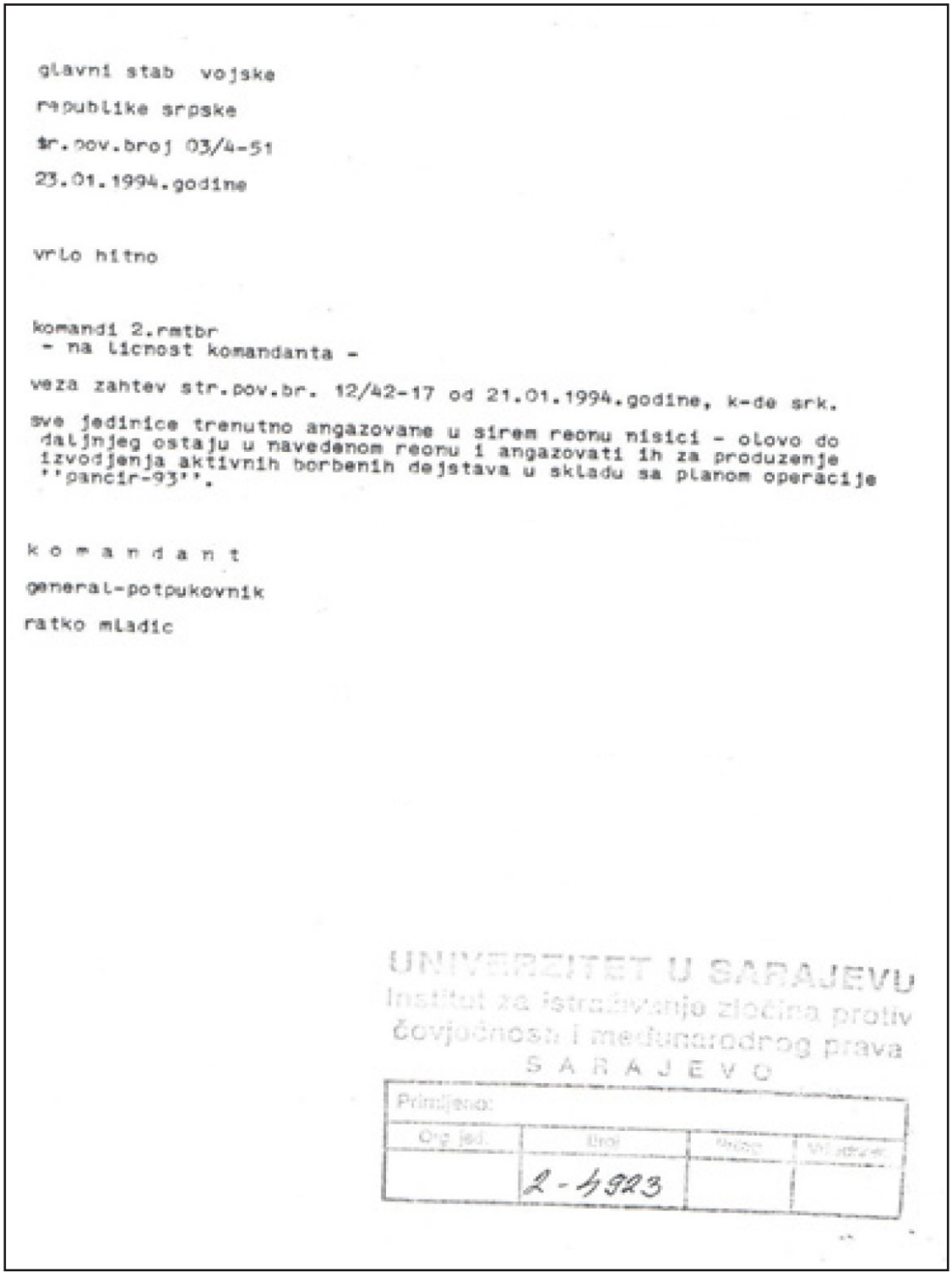

glavni stab vojske

republike srpske

$r.pov.broj 03/4-51

23.01.1994.godine

vrlo hitno

komandi 2.rmtbr
- na licnost komandanta -

veza zahtev str.pov.br. 12/42-17 od 21.01.1994.godine, k-de srk.

sve jedinice trenutno angazovane u sirem reonu nisici - olovo do daljnjeg ostaju u navedenom reonu i angazovati ih za produzenje izvodjenja aktivnih borbenih dejstava u skladu sa planom operacije ''pancir-93''.

k o m a n d a n t

general-potpukovnik

ratko mladic

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Primljeno:
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrijednost
2-1923

Faksimil naređenja generala Ratka Mladića o angažovanju jedinica "u širem rejonu Nišići – Olovo za produženje izvođenja aktivnih borbenih dejstava...", 23. januar 1994.

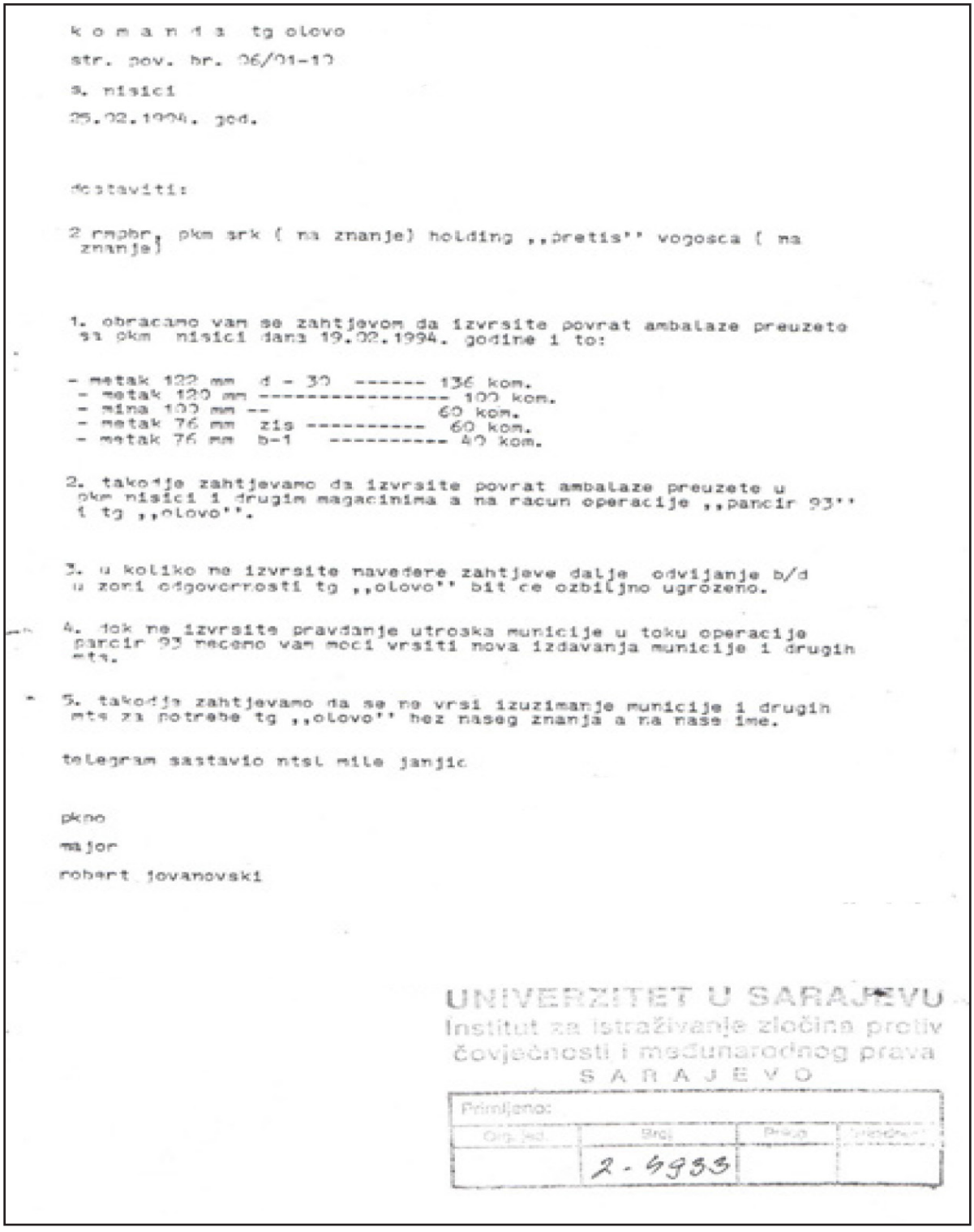

k o m a n d a tg olovo

str. pov. br. 06/01-10

s. nisici

25.02.1994. god.

dostaviti:

2 rmpbr, pkm srk (na znanje) holding ,,pretis'' vogosca (na znanje)

1. obracamo vam se zahtjevom da izvrsite povrat ambalaze preuzete sa pkm nisici dana 19.02.1994. godine i to:

- metak 122 mm d - 30 ------ 136 kom.
- metak 120 mm ---------- 100 kom.
- mina 120 mm -- 60 kom.
- metak 76 mm zis ---------- 60 kom.
- metak 76 mm b-1 ---------- 40 kom.

2. takodje zahtjevamo da izvrsite povrat ambalaze preuzete u pkm nisici i drugim magacinima a na racun operacije ,,parcir 93'' i tg ,,olovo''.

3. u koliko ne izvrsite navedene zahtjeve dalje odvijanje b/d u zoni odgovornosti tg ,,olovo'' bit ce ozbiljno ugrozeno.

4. dok ne izvrsite pravdanje utroska municije u toku operacije parcir 93 receno vam moci vrsiti nova izdavanja municije i drugih mts.

5. takodja zahtjevamo da se ne vrsi izuzimanje municije i drugih mts za potrebe tg ,,olovo'' bez naseg znanja a na nase ime.

telegram sastavio ntsl mile janjic

pkno

major

robert jovanovski

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Primljeno:
Org. jed. | Broj: 2-4933 | Prilog | Vrijednost

Faksimil zahtjeva Komande Taktičke grupe Olovo za dostavu municije na olovsko ratište, 25. februar 1994.

komanda 2. rmtbr
str.pov.br. 1090/2-94.
dana, 19.06.1994. godine

komandi drinskog korpusa
-elementi borbenog rasporeda-

u vezi vaseg akta broj str.pov.br. 02/5-317 od 19.06.1994. godine dostavljamo vam sledece elemente borbenog razmjestaja. borbeni razmjestaj nasih jedinica je sledeci:

1.- rejon odbrane 1 mtb je desno tt 546 (olovske luke) lijevo tt 1030 (gradina) po dubini bataljon nema snage.

- rejon odbarne 3 mtb je desno s. ajvatovici lijevo tt 546 (olovske luke) po dubini nema snage.

- rejon odbrane 2 mtb je: desno tamburica kosa (raskrsce puteva) lijevo s. ajvatovici, a po dubini bataljon nema snage.

2.- vatreni polozaji bvf su s. krusevo, s. arapovaca i s. mirovici juzno za oko 200 m, a cine ga orudja mb 82 mm 8 kom. i mb 120 mm 6 komada.

3.- komanda mjesta:
-brigade krezina (podomar)
-ikm brigade - iseric brdo, ajdinovici i s. krecnice.
-1 mtb - s. krusevo - kod iseric brda
-2 mtb - s. krecnice
-3 mtb - ol. luke
- okb - s. haluge.

- okbc sastava 10 tenkova i 6 ot koji su rasporedjeni po sledecem: 3 tenka i 1 ot su razmjesteni u zoni s. kruseva i s. ajdinovica. 1 tenk i 1 ot u reonu olovske luku, 1 tenk i 1 ot u reonu drecelja,

1 tenk i 1 ot u reonu slivanjskog brda. momentalno se 4 tenka nalaze u radionici na opravci i 3 ot.

-had u svom sastavu ima sledeca orudja: u reonu iseric brda haubice 122 mm 4 orudja i 155 mm 2 orudja, haubice 105 mm - 4 orudja

2 u s. krusevu i 2 u s. zeravice i zis - 4 orudja 3 u reonu brda i 1 orudje u reonu spiljanske stijene.

komandant

pukovnik
radislav krstic

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO
Primljeno:
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrijednost
oraon 2-4597

Faksimil “elemenata borbenog razmještaja“ agresorskih jedinica na olovskom ratištu, Komanda 2. romanijske motorizovane brigade, 19. juni 1994.

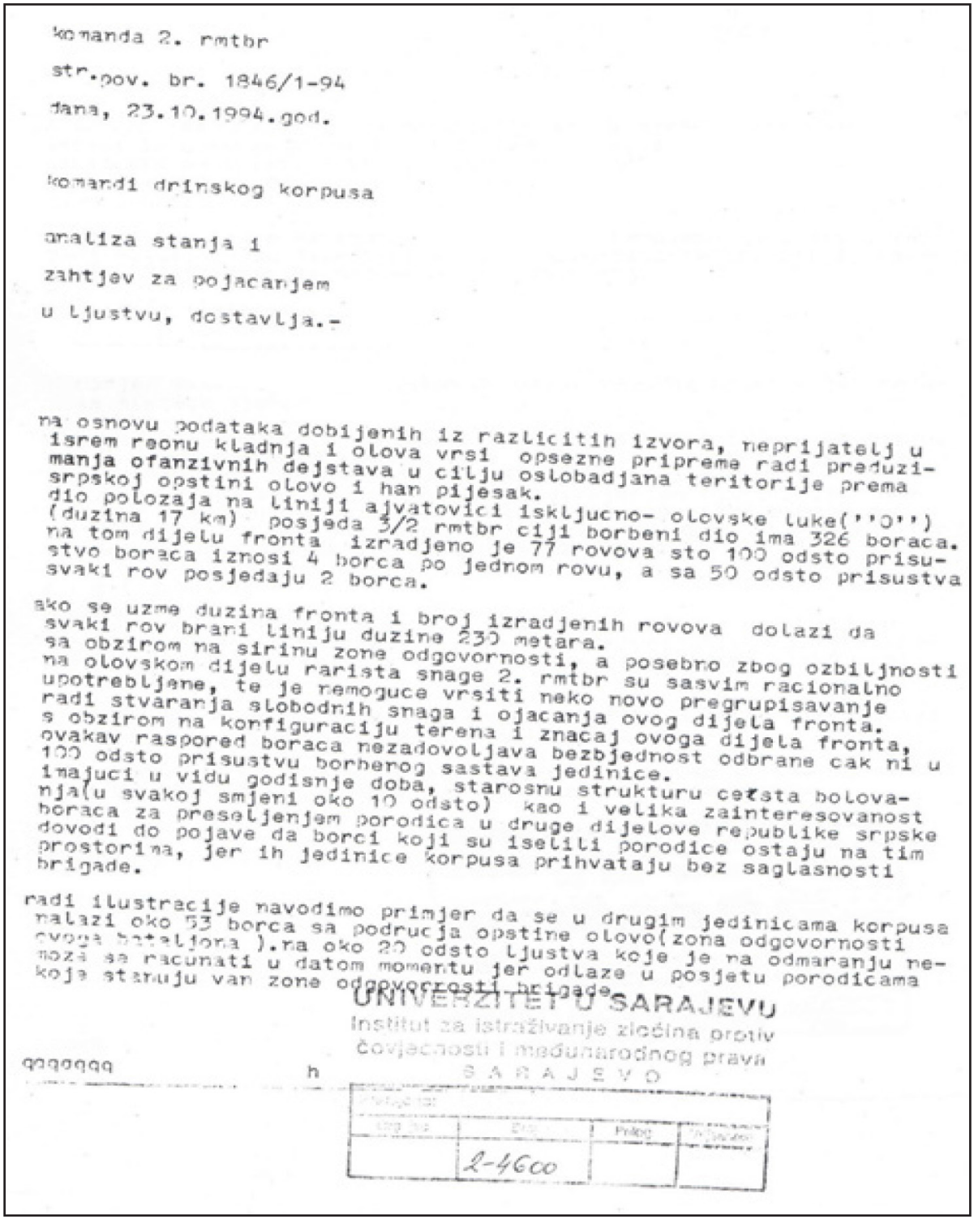

komanda 2. rmtbr

str.pov. br. 1846/1-94

dana, 23.10.1994.god.

komandi drinskog korpusa

analiza stanja i

zahtjev za pojacanjem

u ljustvu, dostavlja.-

na osnovu podataka dobijenih iz razlicitih izvora, neprijatelj u
isrem reonu kladnja i olova vrsi opsezne pripreme radi preduzi-
manja ofanzivnih dejstava u cilju oslobadjana teritorije prema
srpskoj opstini olovo i han pijesak.
dio polozaja na liniji ajvatovici iskljucno- olovske luke(''O'')
(duzina 17 km) posjeda 3/2 rmtbr ciji borbeni dio ima 326 boraca.
na tom dijelu fronta izradjeno je 77 rovova sto 100 odsto prisu-
stvo boraca iznosi 4 borca po jednom rovu, a sa 50 odsto prisustva
svaki rov posjedaju 2 borca.

ako se uzme duzina fronta i broj izradjenih rovova dolazi da
svaki rov brani liniju duzine 230 metara.
sa obzirom na sirinu zone odgovornosti, a posebno zbog ozbiljnosti
na olovskom dijelu rarista snage 2. rmtbr su sasvim racionalno
upotrebljene, te je nemoguce vrsiti neko novo pregrupisavanje
radi stvaranja slobodnih snaga i ojacanja ovog dijela fronta.
s obzirom na konfiguraciju terena i znacaj ovoga dijela fronta,
ovakav raspored boraca nezadovoljava bezbjednost odbrane cak ni u
100 odsto prisustvu borbenog sastava jedinice.
imajuci u vidu godisnje doba, starosnu strukturu cetsta bolova-
nja(u svakoj smjeni oko 10 odsto) kao i velika zainteresovanost
boraca za preseljenjem porodica u druge dijelove republike srpske
dovodi do pojave da borci koji su iselili porodice ostaju na tim
prostorima, jer ih jedinice korpusa prihvataju bez saglasnosti
brigade.

radi ilustracije navodimo primjer da se u drugim jedinicama korpusa
nalazi oko 53 borca sa podrucja opstine olovo(zona odgovornosti
ovoga bataljona).na oko 20 odsto ljustva koje je na odmaranju ne-
moze se racunati u datom momentu jer odlaze u posjetu porodicama
koje stanuju van zone odgovornosti brigade.

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv
čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO
2-4600

qqqqqqq h

Faksimil informacije Komande 2. romanijske motorizovane brigade o “analizi stanja i zahtjev za pojačanjem u ljudstvu“ na olovskom dijelu ratišta, 23. oktobar 1994.

- 2 -

od 80 v/o rasporedjenih sa teritorije srj u mjesecu februaru ostala su u ovome bataljonu jos samo 2 v/o, a od dobrovoljaca dovedenih od vlasti opstine olovo iz vojvodine i kosova neprestavljaju stabilnu popuru jer broj stalno varira pa se na njih nemozemo osloniti.

na kraju kao treca kategorija v/o na koju nemozemo racunati u z/o ovog bataljona su dezerteri koji su napustili teritoriju i bave se drugim djelatnostima najvecim dijelom u srj.

prijedlozi i zahtjevi

---

pracenjem situacije i obilaskom polozaja komanda brigade je preduzela sledece mjere:

1. naredjeno komandi 3 mtb da obezbjedi prisustvo 2/3 na polozaju, a 1/3 , na odmaranju kako bi se u naredne dvije do tri sedmice obezbjedio veci stepen b/g i bezbjednosti linije fronta.
2. postavljen zadatak so olovo da izdavajanjem ljustva iz radne obaveze obezbjedi vece prisustvo i stabilnosti linije odbrane.
3. pripadnici mup-a so olovo nemogu ici u zdruzeni sastav csb, koji su do tog angazovanja izvrsavali zadatke 3 mtb.

z a h t j e v i:

1. da komanda korpusa na osnovu poznatog stanja na ovom dijelu fronta i izvrsene procjene o ramjerama neprijatelja izvrsi procjenu i obezbjedi pojacanje snaga najmanje sa 1 cetom(120 v/o) u sto kracemo roku.

2. da preduzme mjere da se v/o koji su ostali u drugim jedinicama korpusa bez saglasnosti vrate u sastav brigade.

3. da preko organa bezbjednosti susjednih korpusa i glavnog staba kao i organa csb-i preduzmu mjere za povratak dezertera.

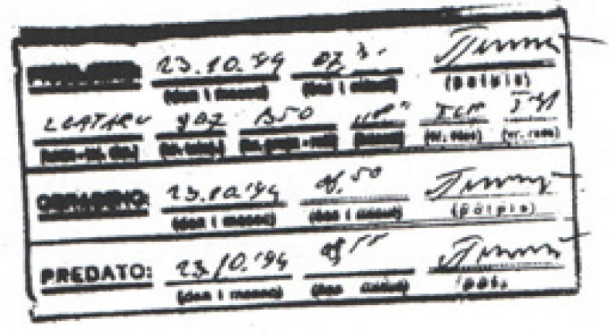

k o m a n d a n t

potpukovnik

mirko trivic

qqqq

++++

Faksimil informacije Komande 2. romanijske motorizovane brigade o "analizi stanja i zahtjev za pojačanjem u ljudstvu" na olovskom dijelu ratišta, 23. oktobar 1994.

REPUBLIKA SRPSKA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
Stanica Javne bezbjednosti
O L O V O

Broj:15-12/01-100/94
Datum, 28.1o.1994.godine.

CENTAR JAVNE BEZBJEDNOSTI

S A R A J E V O

V E Z A: Vaše naredbe broj 15-1/01-315/94 od 27.10.1994. godine.

Svatajući u potpunosti vašu naredbu i analizirajući stanje i angažovanje pripadnika Stavnice policije Olovo, podnio sam zahtjev komandi 2. romaninskemotorizovane brigade za izdvajanje pripadnika Stanice policije Olovo sa borbenih položaja gdje su angažovani od samog početka borbenih dejstava.

U vezi sa tim održan je sastanak u Opštini Olovo dana 28.10.1994. godine na kom su bili prisutni:

- Predsjednik opštine Olovo
- Načelnik SJB Olovo
- Komandant Brigade
- Načelnik Ministarstva odbrane Odsjek Olovo
- Predsjednik Izvršnog odbora Olovo

Na sastanku je donjet sledeći zaključak i odluka:

- Opština Olovo organizovala je svoju odbranu sopstvenog prostora u martu 1992. godine. Za odbranu tog prostora formirana je jedinica jačine bataljona. Ukupno brojno stanje boračkog sastava Bataljona je 326 ljudi koji pokrivaju dužinu fronta od sela Ajvatovići do sela Pridvorica ukupno oko 20 km. fronta. Na tom reonu angažovano je 21. pripadnik Stanice policije Olovo. Kada se preračuna jedan kilometar fronta brani 8 ljudi. Isključenjem 21 pripadnika policije sa linije fronta bataljona ostaje ne pokriveno 2,5 do 3 km. fronta.

- Procjene Komande brigade sa organima vlasti opštine Olovo i viših komandi VRS za bezbjednost ove zone, a na osnovu podataka o neprijatelju i njihovih namjera te značaju ovih pravaca dovele su nas na zaključak i odluku da ovaj prostor nemožemo oslabiti u ljudskom potencijalu koji je od početka angažovan.

- U skladu sa ovim obavještavamo vas da iz napred navedenih razloga nemožemo ispoštovati naše obaveze u vašoj naredbi broj 15-1/01-315/94 sve dotle dok Vojska Republike Srpske ne uvede nove snage i ne posjedne položaj koji trenutno drži Stanica policije Olovo.

Mi nemožemo na sebe uzeti odgovornost padanja linije ili djela linije fronta na ovom prostoru.

NAČELNIK SJB,
Perić Milivoje

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Ivrijeno:
Org. Ind. | Broj | Prilog | Vrijednost
2-4601

Faksimil informacije srpske “Stanice javne bezbjednosti Olovo“ o zahtjevu “za izdvajanje pripadnika Stanice policije Olovo s borbenih položaja...“, 28. oktobar 1994.

KOMANDA 2.RMTBR
Str. pov.br. 1096/2-94
Dana 31.10.1994. godine

VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

- Komandama potčinjenih jedinica -

Na osnovu Naredjenja Predsjednika RS str.pov.br. 01-2050/94 od 29.10.1994., naredjenja GŠ VRS str.pov.br. 03/4-2011 od 30.10.1994. i Naredjenja Komande DK str.pov.br. 01/5-547 od 30.10.1994., a u skladu sa novonastalom situacijom na platou Treskavice i Bjelašnice,

N A R E DJ U J E M

1. Sve potčinjene jedinice Brigade prevesti u punu borbenu gotovost uključujući i jedinice radne obaveze. Obezbjediti 100%-tnu prisutnost boraca i starješina sukcesivnim uvodjenjem ljudstva sa odmora. Komanda brigade i komanda bataljona će preći u punu b/g od 01.11.1994. godine.
2. Komandanti potčinjenih jedinica će u reonima odbrane jedinica izvršiti popunu odbrambenih linija do mere koja obezbjedjuje punu bezbjednost fronta. Za ljudstvo koje nije angažovano na linijama organizovati odmor u reonima odbrane jedinice, koristeći napuštene i neuseljene kuće i objekte, i to:
   - 1.MTB u s.Ajdanovići i s.Kruševe,
   - 2.MTB u s.Ajvatovići i s.Podžeravice,
   - 3.MTB u s.Čude, Ol.Luke, s.Drocelj i Paklenik,
   - 4.MTB u s.Krušćanje-Dugandžići,
   - OKB u reonu s.Ol.Luke, Kruševe,
   - HAD u reonu Išerić brdo, Podržeravice i Kruševe,
   - Prištapske i pozadinske jedinice u s.Knežina.
3. Od ljudstva, za koje se organizuje odmor, u svakom bataljonu organizovati rezervu bataljona jačine najmanje ojačanog voda za angažovanje u reonu odbrane bataljona ili u zoni odgovornosti Brigade.
4. Jedinice radne obaveze opština Sokolac, Han Pijesak i Olovo prevesti u punu b/g, a o njihovom angažovanju odlučiće komandant Brigade.
5. Za vreme mera i angažovanja ljudstva pune b/g zabranjuje se udaljavanje v/o iz reona odbrane i zone odgovornosti Brigade.
6. Od prištapskih jedinica i pozadinskih jedinica formirati rezervu komande Brigade, koja će biti u gotovosti da sa rezervama bataljona interveniše na ugroženim pravcima.
7. U cilju jačanja b/g 2.MTB, komandu bataljona premjestiti u reon s.Slivnje.
   Bataljonsku vatrenu grupu formirati od MB-82 i 120 mm koje premjestiti u reon s.Slivnje. Ojačati odbrambene položaje 1.mtč /posedanje 1 rova sa 4 v/o/ iz pozadinskog djela 2.MTB.

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO
Signatura
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrijednost
2-4602

Faksimil naređenja komandanta 2. romanijske motorizovane brigade o borbenoj gotovosti i aktivnim borbenim dejstvima, 31. oktobar 1994.

8. Komande bataljona angažovati u punom sastavu u reonima odbrane, komandanti na težišnim pravcima odbrane bataljona.

9. Načelnik veze će angažujući ČV i odjeljenja veze bataljona će- vršiti povezivanje u sistemu žičanih vezam sve elemente borbenog rasporeda 2.mtb i dee HAD-a na pravcu angaževanja bataljona.

10. Načelnik obeveštajne bezbjednosnog organa će sa čvp organizo- vati kontrolu teritorije u rejonima odbrane bataljona i zoni odgovornosti Brigade.
Sa pomoćnicima komandanata za obavještajne bezbjednosne posleve u bataljonima prikupljati podatke o neprijatelju pojačane organizujući osmatranje i izvidjanje.

11. Načelnik inžinjerije će sa inžinjerijskom jedinicom pristupiti kontroli minsko-eksplozivnih prepreka ispred reona odbrane bataljona i zanoviti aktivirana MES. Prioritet imati ispred reona 3.mtb po odluci komandanta 3.mtb.

12. Načelnik artiljerije će izvršiti analizu popunjenosti jedinica podrške municijom, kao i ažuriranje plana dejstava svih sre- dstava podruške u z/o i izvršti pojsedanje artiljerijskih osmatračnica.

13. Načelnik ARJ PVO će u saradnji sa načelnikom ARJ PVO pretpo- stavljene komande DK organizovati i povezati sistem PVO u z/o Brigadex vodeći računa o stalnom osmatranju vazdušnog prostora, maskiranju i uredjenju poležaja kao i organizovanju vatrenog sistema.

14. Jedinicu u sastavu mješovitog bataljona DK angaževanu u reonu Nišićke viseravni u zoni odgovornosti SRK, smjenjivati svakih sedam dana, istu popunjavaju sljedeće jedinice:
- 1.mtb 7 reova po 4 borca,
- HAD 3 rova po 4 borca,
- pez.bataljon 2 rova po 6 boraca,
- inžinjerija 2 rova po 4 borca,
- komanda stana i veza 2 rova po 6 boraca

Poslije smjene borci ulaze u sastavmatične jedinice.
Za komandira čete odredjujem poručnika Aleksandra Andžića, a zamjenika će odrediti komandant 1.mtb kao i jednog bolničara.

15. Pozadinsko obezbjedjenje:
Komande bataljona će do 02.11.1994. godine dostaviti zahtjeve o potrebama jedinica Brigade za obezbjedjenje MTS potrebnih za izvršenje ovog zadatka.
PKPO će na osnovu zahtjeva potčinjenih jedinica i zadatka Brigade u cjelini za izvršenje ovoga zadatka načiniti plan pozadinskog obezbjedjenja i pravovremeno ga dostaviti odgova- rajućim organima / pretpostavljenoj komandi i organima vlasti/ radi uspješnog izvršenja zadatka.

16. Sanitetsko obezbjedjenje:
Ljekarske preglede vršiti u reonima odbrane jedinica. Lakše obeljele borce oslobadjati težih zaduženja i liječiti na licu mjesta /pošteda/. Napuštanje reona odbrane dozvoljavam samo onim berdima kojima ljekar preporuči kućnu njegu.

Faksimil naređenja komandanta 2. romanijske motorizovane brigade o borbenoj gotovosti i aktivnim borbenim dejstvima, 31. oktobar 1994.

17. Izvještaje o toku realizacije o prelasku u punu b/g, funkcionisanju pozadinskog obezbjedjenja kao i ostalih zadataka i obavezna iz ovog naredjenja, dostavljati svaki dan do 15 časova.
18. Za realizaciju ovog naredjenja lično su mi odgovorni komandanti bataljona i diviziona i odtale potčinjene starješine.

RK/ŽR

Otkucano u 1e primjeraka
i dostavljeno:
- 1., 2., 3. i 4.mtb,
- HAD,
- OKB,
- OC,
- poz.bataljonu,
- četi veze,
- arhiva.

KOMANDANT
Pukovnik
Milan Trivić

Faksimil naređenja komandanta 2. romanijske motorizovane brigade o borbenoj gotovosti i aktivnim borbenim dejstvima, 31. oktobar 1994.

KOMANDA 2.RMTBR
Str.pov.br. 1896/3-94
Dana 03.11.1994. godine

Angažovanje pripadnika SJB
Olovo, naredjenje.-

Načelniku Stanice pol.
Olovo, Predsjedniku
Srpske opštine Olovo,
OC, arhiva.

Na osnovu Naredjenja Predsjednika RS str.pov.br. 01-2050/94 od 29.10.1994. godine, a u cilju povećane borbene gotovosti u reonu odbrane 3.mtb;

N A R E DJ U J E M

1. Sve pripadnike SJB SO Olovo, radi jačanja pune borbene gotovosti angažovati na borbenj položaj u reonu odbrane 3. motorizovanog bataljona Brigade, kako su i do sada bili angažovani.
2. Predsjedniku opštine i Načelniku SJB Olovo zabranjuje se angažovanje pripadnika SJB van reona odbrane 3. motorizovanog bataljona Brigade.
3. Za pripadnike SJB organizovati način odmaranja u reonu odbrane, kao i za ostale borce 3.mtb.

MK/ŽR

KOMANDANT
pukovnik
rko Trivić

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO
Org. jed. | Broj 2-4603 | Prilog | Vrijednost

Faksimil naređenja komandanta 2. motorizovane brigade o angažovanju vojnih obveznika na olovskom ratištu, 3. novembar 1994.

KOMANDA 3 Spbr.
ODJELJENJE OBP
Str. pov. br. 04/156-4/94
Vogošća, 17.12.1994. god.

Informacija o ličnosti
pom. K- danta za OBP 2 Pb.,
dostavlja- K- dantu 3 Spbr

Pom. K- danta za OBP 2 Pb. Divčić Stojan, rez. poručnik, na ovu dužnost postavljen je 01.11.1994. god. Do tada je obavljao dužnost operativnog oficira u ovom bataljonu na koju je postavljen 17.01.1994.god. Prije ove dužnosti bio je K- dir prve čete (Radića potok) čiji je rejon odbrane Ugorsko. Kada je počela naša operacija napada na Olovo na vlastiti zahtjev je učestvovao u sastavu interventne jedinice Blagovačkog bataljona ostavši svo vrijeme trajanja napada. Kao K- dir čete primjerom je vodio svoje ljude u napad na Glavicu, Golo Brdo i sva ratišta na kojima je bataljon išao sa izabranim ljudstvom u akcije(Ljubinam). U čin poručnika unaprijedjen je za Vidovdan, a u oficirski čin je promovisan početkom 1993. godine.
Sin Neven takodje je pripadnik 2. Pb. gdje je rasporedjen na dužnost bolničara od sredine 1993. godine. Star je 24 godine i po zanimanju je medicinski tehničar. Do rasporeda na dužnost bolničara od početka rata je bio u 1 Pš u rovu. Kao muškarac bolničar zajedno sa Rankom Stojanovićem svo vrijeme operacije napada naših jedinica u rejonu Nišičke visoravni bio je u sastavu združenog odreda SRK, a i sada daje sve dužnosti koje se u dijelu medicinskog zbrinjavanja ranjenika na ratištu traže, a za čije izvršenje su potrebni muškarci. Kako je Stojanović ranjen smanjen je na minimum broj ljudi koji su sposobni da zbrinjavaju ranjena jurišnike, a jedan od njih je i Divčić."

NAČELNIK BEZBJEDNOSTI
Ljubiša Bošnjak

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO
2-4935

Faksimil informacije o ličnosti pomoćnika komandanta Stojana Divčića, jednog od učesnika "operacije napada na Olovo", 17. decembar 1994.

REPUBLIKA SRPSKA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
Stanica javne bezbjednosti
O L O V O

Broj: 15-12/01-45/95
Datum 09.02.1995.god.

KOMANDI DRUGE ROMANIJSKE
MOTORIZOVANE BRIGADE
KNEŽINA

PREDMET : Izdvajanje pripadnika stanice javne bezbjednosti Olove sa linije fronta odbrane bataljona.

Na radnom sastanku održanom dana 08.02.1995.godine u SJB Olove a na osnovu organizacijske-formacijskog sastava I bataljona PJP CJB Sarajevo broj 15-1/01-310/94 od 26.10.1994.god. donešen je sledeći zaključak:

Da se svi pripadnici stanice javne bezbjednosti Olove oslobode držanja linije fronta odbrane 2 bataljona do 15.02.1995 godine, radi obavljanja poslova i zadataka u nadležnosti službe javne bezbjednosti i PJP.

Molimo vas da blagovremeno obezbijedite ljudstvo za zamjenu istih, jer u protivnom svu odgovornost preuzimate na sebe.

N A Č E L N I K
Miliveje Perić

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O

	Broj	Prilog	Vrijednost
	2-4605		

Faksimil dokumenta "Srpske stanice javne bezbjednosti Olovo" o "izdvajanju pripadnika Stanice javne bezbjednosti Olovo s linija fronta...", 9. februar 1995.

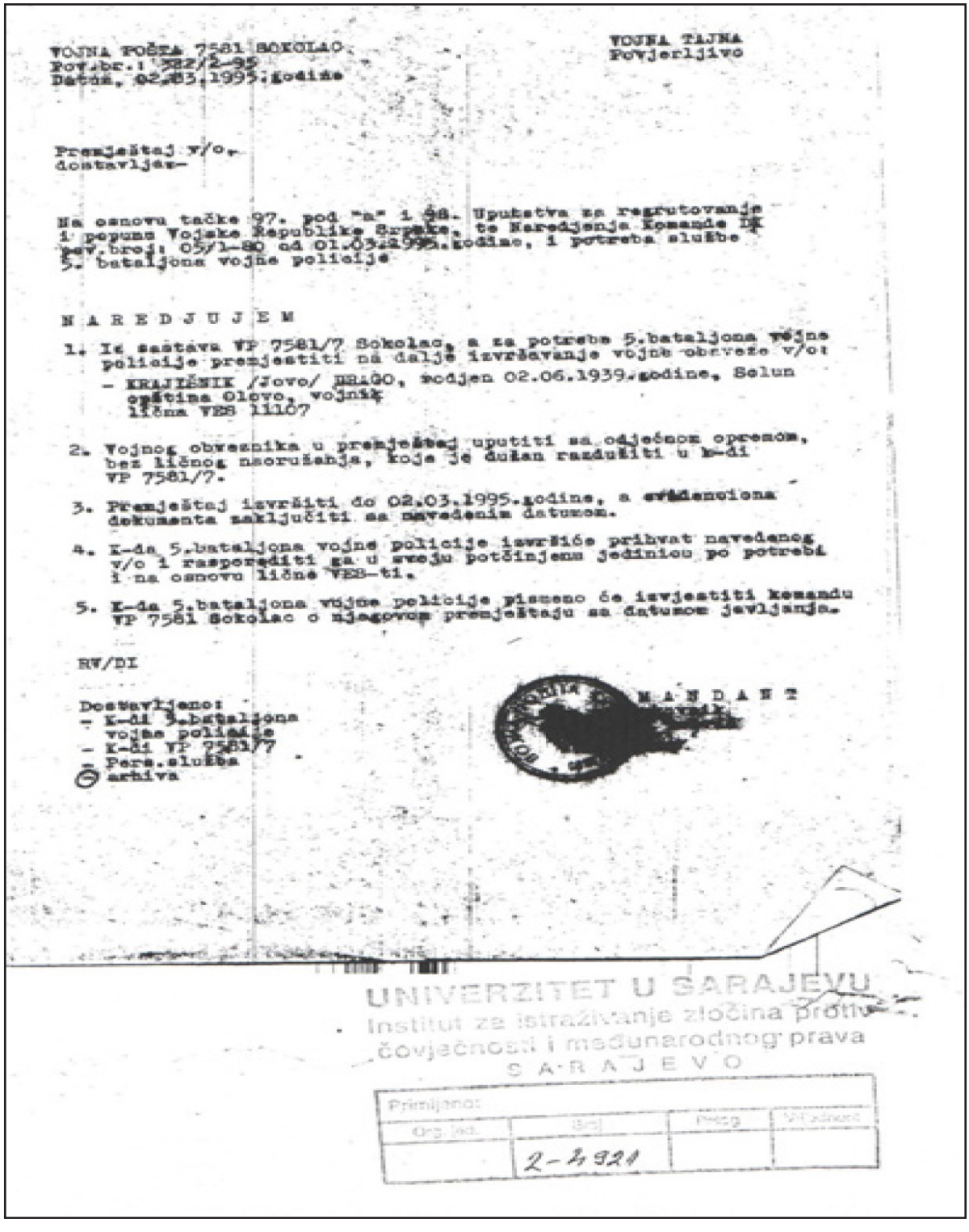

VOJNA POŠTA 7581 SOKOLAC
Pov.br.: 322/2-95
Datum, 02.03.1995.godine

VOJNA TAJNA
Povjerljivo

Premještaj v/o,
dostavljaju-

Na osnovu tačke 97. pod "a" i 98. Uputstva za regrutovanje i popunu Vojske Republike Srpske, te Naređenja Komande 1K pov.broj: 05/1-80 od 01.03.1995.godine, i potreba službe 5. bataljona vojne policije

N A R E D J U J E M

1. Iz sastava VP 7581/7 Sokolac, a za potreba 5.bataljona vojne policije premjestiti na dalje izvršavanje vojne obveze v/o:
   - KRAJIŠNIK /Jovo/ MILAN, rodjen 02.06.1939.godine, Solun opština Olovo, vojnik lična VEB 11107

2. Vojnog obveznika u premještaj uputiti sa odjećnom opremom, bez ličnog naoružanja, koje je dužan razdužiti u k-di VP 7581/7.

3. Premještaj izvršiti do 02.03.1995.godine, a evidencione dokumente zaključiti sa navedenim datumom.

4. K-da 5.bataljona vojne policije izvršiće pribvat navedenog v/o i rasporediti ga u svoju potčinjenu jedinicu po potrebi i na osnovu lične VEB-ti.

5. K-da 5.bataljona vojne policije pismeno će izvjestiti komandu VP 7581 Sokolac o njegovom premještaju sa datumom javljanja.

RV/DI

Dostavljeno:
- K-di 5.bataljona vojne policije
- K-di VP 7581/7
- Pers.služba
- a/a arhiva

M A N D A T

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Primljeno:
Org.jed. | Broj | Prilog | Vrijednost
2-1921

Faksimil naređenja "Vojne pošte 7581 Sokolac" o premještanju vojnih obveznika "na dalje izvršavanje vojne obaveze", 2. mart 1995.

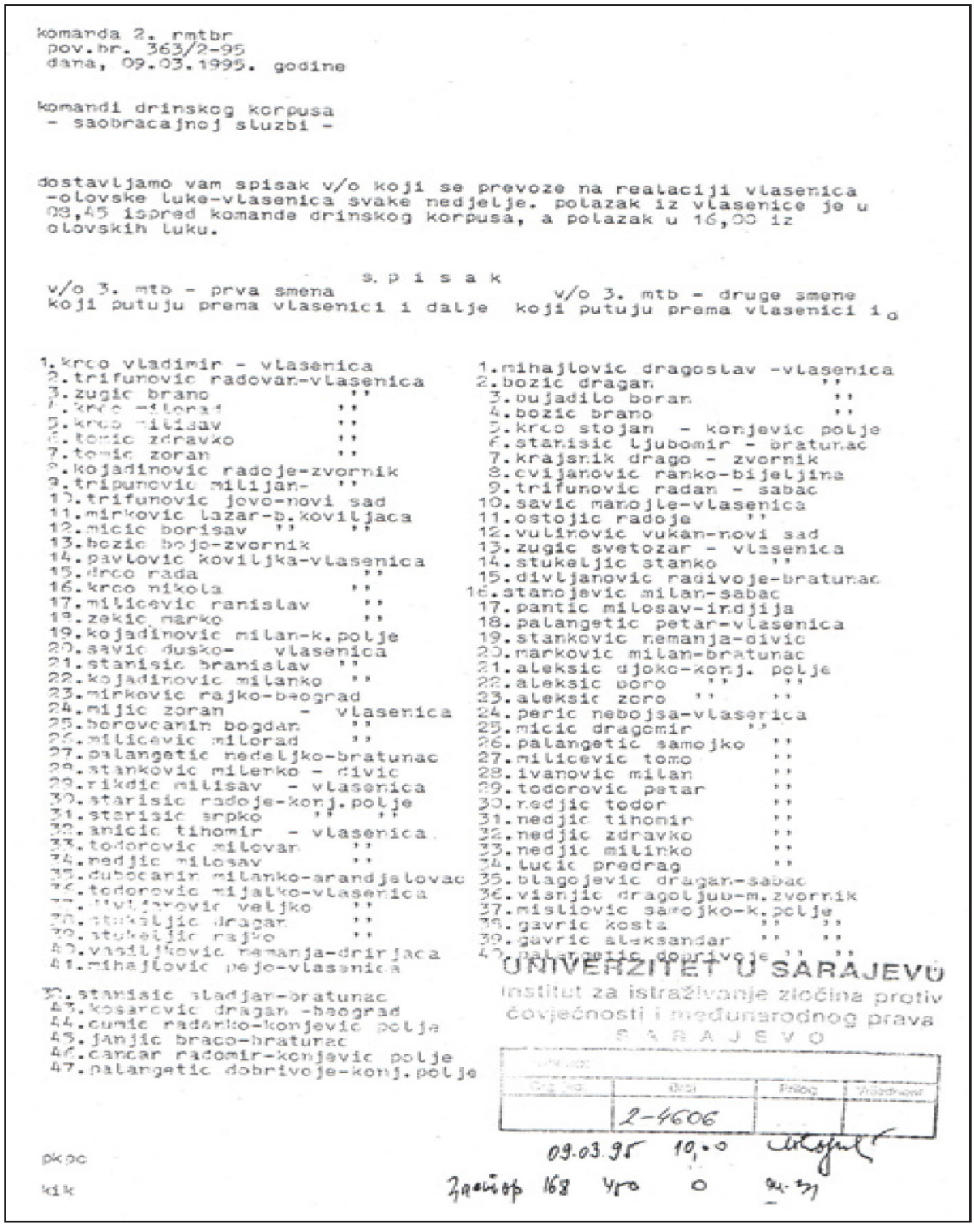

komanda 2. rmtbr
pov.br. 363/2-95
dana, 09.03.1995. godine

komandi drinskog korpusa
- saobracajnoj sluzbi -

dostavljamo vam spisak v/o koji se prevoze na realaciji vlasenica -olovske luke-vlasenica svake nedjelje. polazak iz vlasenice je u 03,45 ispred komande drinskog korpusa, a polazak u 16,00 iz olovskih luku.

s p i s a k

v/o 3. mtb - prva smena koji putuju prema vlasenici i dalje

1.krco vladimir - vlasenica
2.trifunovic radovan-vlasenica
3.zugic brano ''
4.krco milorad ''
5.krco milisav ''
6.tomic zdravko ''
7.tomic zoran ''
8.kojadinovic radoje-zvornik
9.tripunovic milijan- ''
10.trifunovic jovo-novi sad
11.mirkovic lazar-b.koviljaca
12.micic borisav '' ''
13.bozic bojo-zvornik
14.pavlovic koviljka-vlasenica
15.drco rada ''
16.krco nikola ''
17.milicevic ranislav ''
18.zekic marko ''
19.kojadinovic milan-k.polje
20.savic dusko- vlasenica
21.stanisic branislav ''
22.kojadinovic milanko ''
23.mirkovic rajko-beograd
24.mijic zoran - vlasenica
25.borovcanin bogdan ''
26.milicevic milorad ''
27.palangetic nedeljko-bratunac
28.stankovic milenko - divic
29.rikdic milisav - vlasenica
30.starisic radoje-konj.polje
31.starisic srpko '' ''
32.anicic tihomir - vlasenica
33.todorovic milovan ''
34.nedjic milosav ''
35.dubocanin milanko-arandjelovac
36.todorovic mijatko-vlasenica
37.[illegible] veljko ''
38.stukeljic dragan ''
39.stukeljic rajko ''
40.vasiljkovic nemanja-drinjaca
41.mihajlovic pejo-vlasenica
42.stanisic sladjar-bratunac
43.kosarcvic dragan -beograd
44.cumic radenko-konjevic polje
45.janjic braco-bratunac
46.cancar radomir-konjevic polje
47.palangetic dobrivoje-konj.polje

v/o 3. mtb - druge smene koji putuju prema vlasenici i

1.mihajlovic dragoslav -vlasenica
2.bozic dragan ''
3.bujadilo boran ''
4.bozic brano ''
5.krco stojan - konjevic polje
6.stanisic ljubomir - bratunac
7.krajsnik drago - zvornik
8.cvijanovic ranko-bijeljina
9.trifunovic radan - sabac
10.savic manojle-vlasenica
11.ostojic radoje ''
12.vulinovic vukan-novi sad
13.zugic svetozar - vlasenica
14.stukeljic stanko ''
15.divljanovic radivoje-bratunac
16.stanojevic milan-sabac
17.pantic milosav-indjija
18.palangetic petar-vlasenica
19.stankovic nemanja-divic
20.markovic milan-bratunac
21.aleksic djoko-konj. polje
22.aleksic doro '' ''
23.aleksic zoro '' ''
24.peric nebojsa-vlasenica
25.micic dragomir ''
26.palangetic samojko ''
27.milicevic tomo ''
28.ivanovic milan ''
29.todorovic petar ''
30.nedjic todor ''
31.nedjic tihomir ''
32.nedjic zdravko ''
33.nedjic milinko ''
34.lucic predrag ''
35.blagojevic dragan-sabac
36.visnjic dragoljub-m.zvornik
37.misljovic sarojko-k.polje
38.gavric kosta '' ''
39.gavric aleksandar '' ''
40.palangetic dobrivoje '' ''

pkpc

kik

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O

Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
	2-4606		

09.03.95 10,00

Faksimil spiska vojnih obveznika 2. romanijske motorizovane brigade koje svake nedjelje prevoze na relaciji Vlasenica – Olovske Luke – Vlasenica, 9. mart 1995.

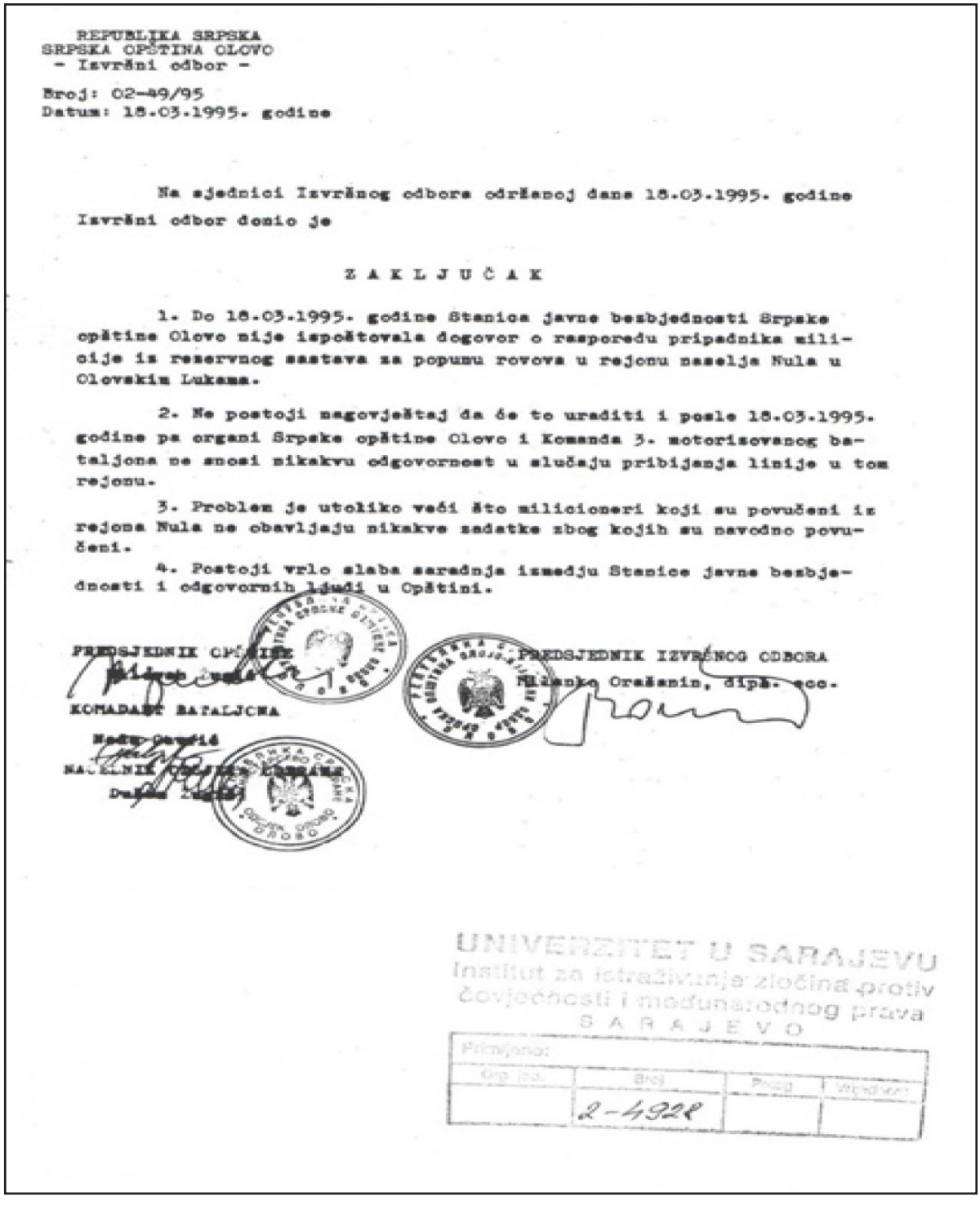

REPUBLIKA SRPSKA
SRPSKA OPŠTINA OLOVO
- Izvršni odbor -

Broj: 02-49/95
Datum: 18.03.1995. godine

Na sjednici Izvršnog odbora održanoj dana 18.03.1995. godine Izvršni odbor donio je

Z A K L J U Č A K

1. Do 18.03.1995. godine Stanica javne bezbjednosti Srpske opštine Olovo nije ispoštovala dogovor o rasporedu pripadnika milicije iz rezervnog sastava za popunu rovova u rejonu naselja Nula u Olovskim Lukama.

2. Ne postoji nagovještaj da će to uraditi i poslе 18.03.1995. godine pa organi Srpske opštine Olovo i Komanda 3. motorizovanog bataljona ne snosi nikakvu odgovornost u slučaju pribijanja linije u tom rejonu.

3. Problem je utoliko veći što milicioneri koji su povučeni iz rejona Nula ne obavljaju nikakve zadatke zbog kojih su navodno povučeni.

4. Postoji vrlo slaba saradnja između Stanice javne bezbjednosti i odgovornih ljudi u Opštini.

PREDSJEDNIK OPŠTINE

PREDSJEDNIK IZVRŠNOG ODBORA
Milanko Orašanin, dipl. ecc.

KOMADANT BATALJONA

NAČELNIK

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Primljeno:
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrijednost
2-4928

Faksimil zaključka Izvršnog odbora "Srpske opštine Olovo" o "rasporedu pripadnika milicije iz rezervnog sastava za popunu rovova u rejonu naselja Nula u Olovskim Lukama", 10. mart 1995.

KOMANDA 2. MMTBR
K N E Ž I N A
Dana, 02.05.1995. godine

Z A H T J E V

Obraćam se komndi gore navedene brigade da mi izadje u susret i da saglasnost za prelazak iz VP 7581/7 Olovo, u Vukovar- Republiku Srpsku Krajinu.

Napominjem da u Vojnoj Krajini imam ratni raspored u Borovo Naselje, MZ Sv. Sava.

Podnosilac zahtjeva,
vojnik Marić Milovan
Marić Milovan

MIŠLJENJE KOMANDE 3. MTB

Pošto se v/o Marić Milovan nalazi u sastavu Samostalni vod Petrovići, te da na tom delu imamo problema sa popunom linije iz razloga što je sa ovog dela dezertiralo osam v/o koji su prêvedeni sa teritorije SRJ, i svaki dalji odlazak v/o sa ove linije oslabljuje borbenu gotovost iste, te iz tog razloga Komanda 3. MTB nije saglasna da se da saglasnost imenovanom v/o za prelazak u drugu jedinicu.

Komandant
KIK Gavrić Nedjo

13.05.'95.
Одговор и рjешење написан у складу са ставом к-та батаљона.

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Primljeno:
2- 4920

Dokaz o učešću "vojnih obveznika" iz Savezne republike Jugoslavije i paradržavne tvorevine Republike srpske krajine u napadu na Olovo, 2. maj 1995.

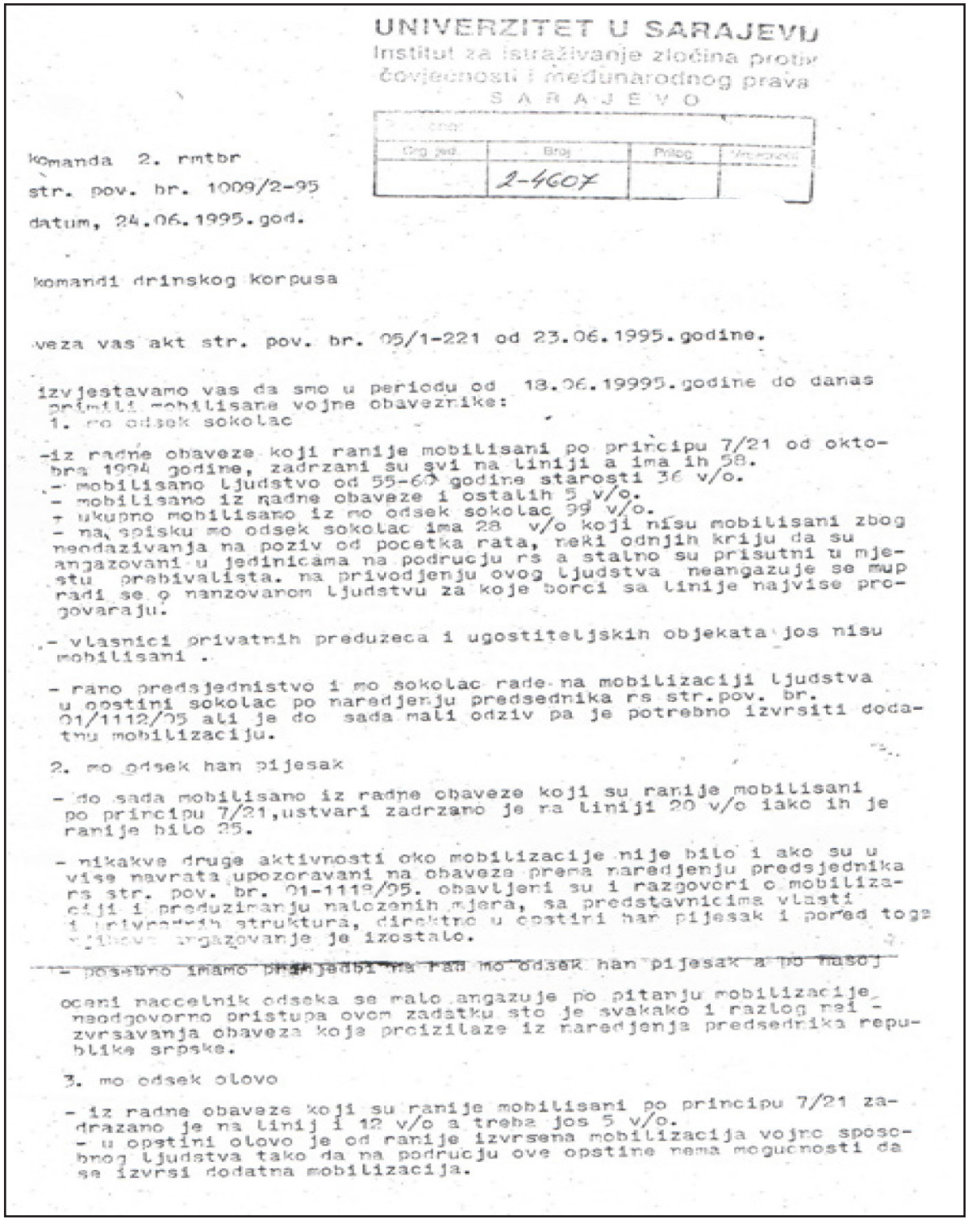

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O

Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
	2-4607		

komanda 2. rmtbr
str. pov. br. 1009/2-95
datum, 24.06.1995.god.

komandi drinskog korpusa

veza vas akt str. pov. br. 05/1-221 od 23.06.1995.godine.

izvjestavamo vas da smo u periodu od 18.06.19995.godine do danas primili mobilisane vojne obaveznike:
1. mo odsek sokolac

-iz radne obaveze koji ranije mobilisani po principu 7/21 od oktobra 1994 godine, zadrzani su svi na liniji a ima ih 58.
- mobilisano ljudstvo od 55-60 godine starosti 36 v/o.
- mobilisano iz radne obaveze i ostalih 5 v/o.
+ ukupno mobilisano iz mo odsek sokolac 99 v/o.
- na spisku mo odsek sokolac ima 28 v/o koji nisu mobilisani zbog neodazivanja na poziv od pocetka rata, neki odnjih kriju da su angazovani u jedinicama na podrucju rs a stalno su prisutni u mjestu prebivalista. na privodjenju ovog ljudstva neangazuje se mup radi se o nanzovanom ljudstvu za koje borci sa linije najvise progovaraju.

- vlasnici privatnih preduzeca i ugostiteljskih objekata jos nisu mobilisani .

- rano predsjednistvo i mo sokolac rade na mobilizaciji ljudstva u opstini sokolac po naredjenju predsednika rs str.pov. br. 01/1112/95 ali je do sada mali odziv pa je potrebno izvrsiti dodatnu mobilizaciju.

2. mo odsek han pijesak

- do sada mobilisano iz radne obaveze koji su ranije mobilisani po principu 7/21,ustvari zadrzano je na liniji 20 v/o iako ih je ranije bilo 25.

- nikakve druge aktivnosti oko mobilizacije nije bilo i ako su u vise navrata upozoravani na obaveze prema naredjenju predsjednika rs str. pov. br. 01-1119/95. obavljeni su i razgovori o mobilizaciji i preduzimanju nalozenih mjera, sa predstavnicima vlasti i drugih struktura, direktno u opstini han pijesak i pored toga njihovo angazovanje je izostalo.

- posebno imamo primjedbi na rad mo odsek han pijesak a po nasoj

ocani naccelnik odseka se malo angazuje po pitanju mobilizacije neodgovorno pristupa ovom zadatku sto je svakako i razlog nei - zvrsavanja obaveza koje proizilaze iz naredjenja predsednika republike srpske.

3. mo odsek olovo

- iz radne obaveze koji su ranije mobilisani po principu 7/21 zadrazano je na linij i 12 v/o a treba jos 5 v/o.
- u opstini olovo je od ranije izvrsena mobilizacija vojne sposobnog ljudstva tako da na podrucju ove opstine nema mogucnosti da se izvrsi dodatna mobilizacija.

Faksimil informacije 2. romanijske motorizovane brigade o mobilizaciji vojnih obveznika, 24. juni 1995.

-- 2 --

4. ukupno je mobilisano u 2. rmtbr do 24.06.1995. godine 131 v/o.
5. za potrebe nase jedinice na oldvskom ratistu (3 mtb) i izvlacenja snaga radi popune idc i cete vojne policije potrebno je mobilisati jos 200 v/o koje imamo mogucnosti opremiti sa licnim naoruzanjem i opremom.

6. cijenimo da se aktivnosti oko mobilizacije sporo odvijaju,a u nekim opstinama (han pijesak) ovom zadatku se pristupilo i neodgovorno pa vas molimo da u skladu sa vasim nadleznostima uticete da komisija za kontrolu sprovodjenja mobilizacije hitno izvrsi uvid u realizaciju naredjanja vk rs str. pov. broj 01-1118/95 od 16.06.1995.godine i naredjenja k-de dk str.pov. br. 05/1-205 od 16.06.1995.godine.

7. ukoliko svi nadlezni organi i pojedinci nepristupe odgovornije realizaciji i provodjenju narednja predsjednika republike i ako se navedeno naredjenje neizvrsi u potpunosti, a posebno ako se ramobilisu obaveznici koji od pocetka rata na razne nacine izbegavaju vojnu obavezu (u sokocu 25 v/o)imacemo velikih problema sa borcima na liniji koji od pocetka rata korektno i odgovorno izvrsavaju svoje obaveze, a to ce imati velike posledice na b/g i borbeni moral jedinica u brigadi.

k o m a n d a n t

pukovnik

mirko trivic

a/a

qqqqq

+++++

Faksimil informacije 2. romanijske motorizovane brigade o mobilizaciji vojnih obveznika, 24. juni 1995.

K O M A N D A
DRINSKOG KORPUSA
Pov.br. 05/1-295
17.08.1995.godine

Dobrovoljce upućuje.- Komandi 2.rmtbr

Upućujemo vam dobrovoljce iz Zrenjanina koji su izrazili želju da se rasporede u vaš sastav i to:

1. VALJAN Kostike OGNJEN

2. PERIĆ Budimira IVICA

Imenovani su već bili u sastavu VRS u Rudom 1993. godine u avgustu i septembru mesecu.

VALJAN OGNJAN je služio vojsku u Americi 1986-1989. godine, VES 11901.

Imenovane prihvatite i rasporedite u 3.mtb Olovo, po potrebi i ličnoj VES-i.

Uvedite u vašu evidenciju, upoznajte sa svim propisima kojima su utvrdjene obaveze i prava u obavljanju službe i upozorite na obavezu vraćanja ličnog naoružanja i druge opreme prilikom odlaska iz jedinice.

Ovo Naredjenje izvršiti odmah, a najkasnije do 19.08.1995.godine.

K O M A N D A N T
general-major
Vasilev Krstić

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
SARAJEVO
Primljeno:
2-4927

Dokaz o učešću "dobrovoljaca" iz Savezne republike Jugoslavije u agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu i genocidu nad Bošnjacima, 17. august 1995.

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O

Republika Bosna i Hercegovina
Ministarstvo unutarnjih poslova
Centar službi bezbjednosti Sarajevo
Stanica javne bezbjednosti Olovo

Broj:19/25-4-KU-56/95
Datum:02.12.1995.godine

VIŠE JAVNO TUŽILAŠTVO
S A R A J E V O

Na osnovu člana 151. stav 6. Zakona o krivičnom postupku, preuzetog kao Zakon R BiH (Sl. list R BiH,br. 2/92,9/92 i 16/92), p o d n o s i s e :

K R I V I Č N A P R I J A V A

PROTIV: N.N. izvršioca,

zbog postojanja osnovane sumnje da je dana 18.09.1992.godine u prijepodnevnim satima,sa privremeno okupiranog područja oko grada Olova,naredio i izvršio granatiranje civilnih ciljeva u gradu Olovu,sa ciljem da ubije,zastraši i protjera civilno stanovništvo,a oko podneva istog dana jedan od ispaljenih teških projektila pao je u stambenu zonu u centru grada u ulici Djure Pucara Starog na udaljenosti od 45 metara od ulaza u lamelu broj 2,te je usljed aktiviranja projektila došlo do raspršivanja gelera,tako da je jedan od gelera pogodio u predjelu čela gradjanina Ahmetspahić Mustafu iz mjesta Gurdići,općina Olovo,rodjenog 1931.godine,a kao izbjeglica sa privremeno okupiranog područja nastanjen u Olovu,usmrtivši ga na licu mjesta,a koji se u momentu aktiviranja projektila nalazio pred ulazom u lamelu broj 2,u namjeri da udje u improvizirano sklonište u istom objektu,

čime bi počinio krivično djelo ubistva iz člana 36. stav 2. tačka 1. i 2. KZ R BiH,a u vezi sa krivičnim djelom ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ.

O b r a z l o ž e nj e

Dana 18.09.1995.godine agresor je sa privremeno okupiranog područja oko grada Olova vršio intenzivno granatiranje civilnih ciljeva u gradu Olovu,kao i prigradskih naselja.

Oko podneva,istoga dana,jedan artiljerijski projektil neutvrdjene vrste,pao je u stambenu zonu u centru grada Olova u ulicu Djure Pucara Starog,na udaljenosti od 45 metara od ulaza u lamelu broj 2.Usljed aktiviranja projektila došlo je do raspršivanja velikog broja gelera,tako da je jedan geler pogodio u predjelu čela gradjanina Ahmetspahić Mustafu iz mjesta Gurdići,općina Olovo,rodjenog 1931.godine,nastanjenog u Olovu kao izbjeglica sa privremeno okupiranog područja,koji se u momentu aktiviranja pro-

Faksimil Krivične prijave Stanice javne bezbjednosti Olovo protiv N. N. lica zbog "granatiranja civilnih ciljeva u gradu Olovu", 2. decembar 1995.

jektila nalazio pred ulazom u lamelu broj 2. u namjeri da udje u inprovizirano sklonište u navedenom objektu.

Geler je nastradalom načinio veliku ranu u predjelu čela usljed čega je nastupila trenutačna smrt.Nastradali Ahmetspahić Mustafa prevežen je do Doma zdravlja Olovo,gdje je od strane ljekara mrtvozornika konstatovana smrt.

Krivična prijava se dostavlja na dalju ocjenu i odluku.

N A Č E L N I K
Kemal Brkić

DOKAZI: -Službena zabilješka,broj: 17-19/01-102/92,od 18.09.1992.

-Pismena izjava očevica Žilić Sabahudina,

-Službeni izvještaj,broj: 19/25-4-102/95,od 01.12.1995.

-Nalaz ljekara mrtvozornika za Ahmetspahić Mustafu.

PRILOG: -Kao pod dokazi.

Faksimil Krivične prijave Stanice javne bezbjednosti Olovo protiv N.N. lica zbog "granatiranja civilnih ciljeva u gradu Olovu", 2. decembar 1995.

KOMANDA 2. RMTBR
STR.POV.BR. 2[illegible]1/1-95
DANA, 11.12[illegible].1995. GODINE

KOMANDI DRINSKOG KORPUSA
-NA RUKE GENERALA KRSTICA-

DANA 10.12.1995. GODINE U 11.00 CASOVA U KOMANDI BRIGADE ODRZAN JE SASTANAK KOMANDE SA PREDSTAVNICIMA OPSTINA, SOKOLAC, HAN PIJESAK I OLOVO. A U VEZI IZMJESTANJA MJESNOG STANOVNISTVA SA DIJELA TERITORIJE KOJI JE PO DEJTONSKOM SPORAZUMU PRIPAO MUSLIMANSKO-HRVATSKOJ FEDERACIJI. NA SASTANKU JE DOGOVORENO SLEDECE:

- OD 12.12.1995. GODINE ZA ISELJAVANJE STANOVNISTVA BICE OBEZBEDJENO 10 (DESET) VOZILA VOJNIH I DRUSTVENIH.

- VECINA STANOVNISTVA CE BITI RAZMJESTENA NA ROMANIJSKOM REGIONU U SKLADU SA PRVOBITNIM DOGOVOROM.

- UTVRDJENA JE DINAMIKA ISELJAVANJA TERITORIJA.

- SA ISELJAVANJEM CE SE ZAVRSITI DO KRAJA GODINE.

RADI SMJESTAJA DIJELA STANOVNISTVA IZ OPSTINE OLOVO U PJENOVCU. TRAZIMO ODOBRENJE DA SE V/V HAUBICA 105 MM IZ PODZERAVICA PREBACI A ISERIC BRDO. KAKO BI POZADINA 2. MTB MOGLA NAPUSTITI PJENOVAC I PRESELITI SE U PODZERAVICE.

O EVENTUALNIM PROMJENAMA DOGOVORENIH AKTIVNOSTI BICETE BLAGOVREMENO IZVESTAVANI REDOVNIM BORBENIM I DRUGIM IZVJESTAJIMA.

ZASTUPA KOMANDANTA
POTPUKOVNIK
RADOVAN VIDOVIC

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Primljeno:
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrednost
2-4926

Faksimil informacije 2. romanijske motorizovane brigade o iseljavanju srpskog stanovništva, 11. decembar 1995.

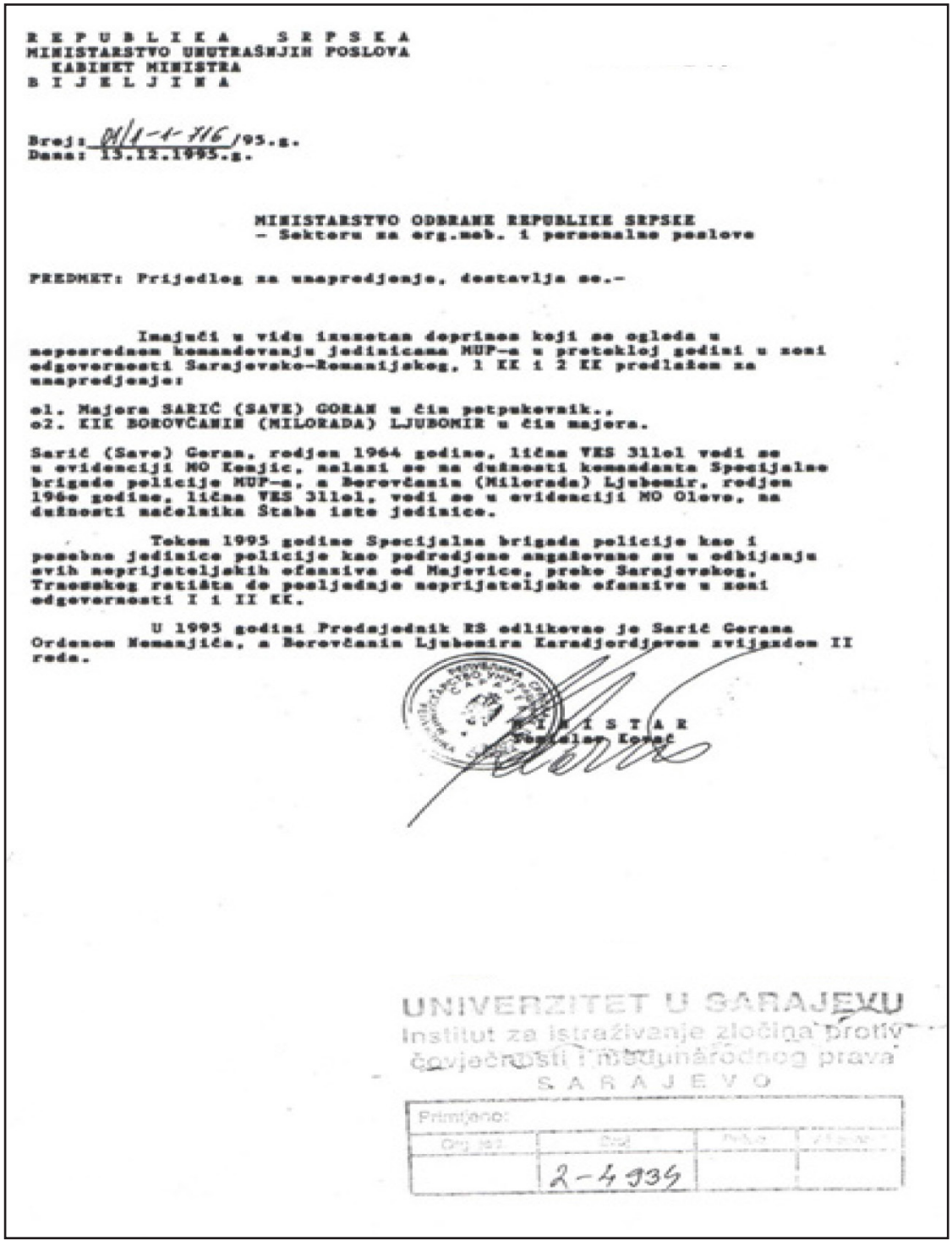

R E P U B L I K A S R P S K A
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
KABINET MINISTRA
B I J E L J I N A

Broj: 04/4-4-716/95.g.
Dana: 13.12.1995.g.

MINISTARSTVO ODBRANE REPUBLIKE SRPSKE
– Sektoru za org.meb. i personalne poslove

PREDMET: Prijedlog za unapredjenje, dostavlja se.–

Imajući u vidu izuzetan doprinos koji se ogleda u neposrednom komandovanju jedinicama MUP–a u proteklој godini u zoni odgovornosti Sarajevsko–Romanijskog, 1 KK i 2 KK predlažem za unapredjenje:

o1. Majora SARIĆ (SAVE) GORAN u čin potpukovnik.,
o2. KIK BOROVČANIN (MILORADA) LJUBOMIR u čin majora.

Sarić (Save) Goran, rodjen 1964 godine, lična VES 3111e1 vodi se u evidenciji MO Konjic, nalazi se na dužnosti komandanta Specijalne brigade policije MUP–a, a Borovčanin (Milorada) Ljubomir, rodjen 196e godine, lična VES 3111e1, vodi se u evidenciji MO Olove, na dužnosti načelnika Štaba iste jedinice.

Tokom 1995 godine Specijalna brigada policije kao i posebne jedinice policije kao podredjene angažovane su u odbijanju svih neprijateljskih ofanziva od Majevice, preko Sarajevskog, Trnovskog ratišta do posljednje neprijateljske ofanzive u zoni odgovornosti I i II KK.

U 1995 godini Predsjednik RS odlikovao je Sarić Gorana Ordenom Nemanjića, a Borovčanin Ljubomira Karadjordjevom zvijezdom II reda.

M I N I S T A R
Momčilo Mandić

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Primljeno:
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrijed.
2-4935

Faksimil prijedloga za unapređenje potpukovnika Gorana Sarića, komandanta Specijalne brigade policije MUP-a "Republike Srpske", i Ljubomira Borovčanina, načelnika Štaba iste jedinice, Bijeljina, 13. decembar 1995.

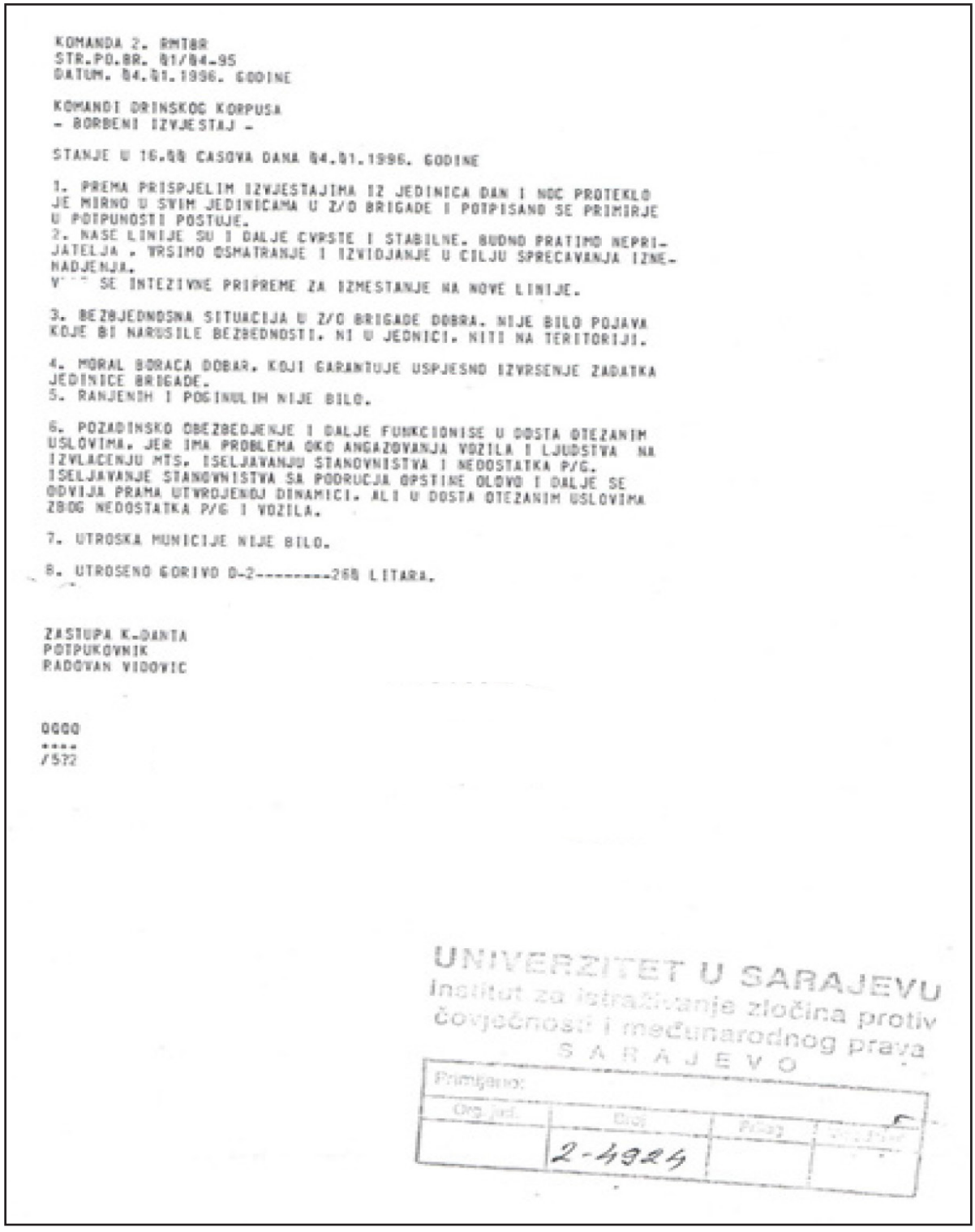

KOMANDA 2. RMTBR
STR.PO.BR. 01/04-95
DATUM. 04.01.1996. GODINE

KOMANDI DRINSKOG KORPUSA
- BORBENI IZVJESTAJ -

STANJE U 16.00 CASOVA DANA 04.01.1996. GODINE

1. PREMA PRISPJELIM IZVJESTAJIMA IZ JEDINICA DAN I NOC PROTEKLO JE MIRNO U SVIM JEDINICAMA U Z/O BRIGADE I POTPISANO SE PRIMIRJE U POTPUNOSTI POSTUJE.
2. NASE LINIJE SU I DALJE CVRSTE I STABILNE. BUDNO PRATIMO NEPRIJATELJA . VRSIMO OSMATRANJE I IZVIDJANJE U CILJU SPRECAVANJA IZNENADJENJA.
V[illegible] SE INTEZIVNE PRIPREME ZA IZMESTANJE NA NOVE LINIJE.

3. BEZBJEDNOSNA SITUACIJA U Z/O BRIGADE DOBRA. NIJE BILO POJAVA KOJE BI NARUSILE BEZBEDNOSTI. NI U JEDNICI. NITI NA TERITORIJI.

4. MORAL BORACA DOBAR. KOJI GARANTUJE USPJESNO IZVRSENJE ZADATKA JEDINICE BRIGADE.
5. RANJENIH I POGINULIH NIJE BILO.

6. POZADINSKO OBEZBEDJENJE I DALJE FUNKCIONISE U DOSTA OTEZANIM USLOVIMA. JER IMA PROBLEMA OKO ANGAZOVANJA VOZILA I LJUDSTVA NA IZVLACENJU MTS. ISELJAVANJU STANOVNISTVA I NEDOSTATKA P/G. ISELJAVANJE STANOVNISTVA SA PODRUCJA OPSTINE OLOVO I DALJE SE ODVIJA PRAMA UTVRDJENOJ DINAMICI. ALI U DOSTA OTEZANIM USLOVIMA ZBOG NEDOSTATKA P/G I VOZILA.

7. UTROSKA MUNICIJE NIJE BILO.

8. UTROSENO GORIVO D-2---------260 LITARA.

ZASTUPA K.-DANTA
POTPUKOVNIK
RADOVAN VIDOVIC

0000
****
/572

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Primljeno:
Org. jed. | Broj | Prilog | Vrijednost
2-4925

Faksimil "borbenog izvještaja" Komande 2. romanijske motorizovane brigade, 4. januar 1996.

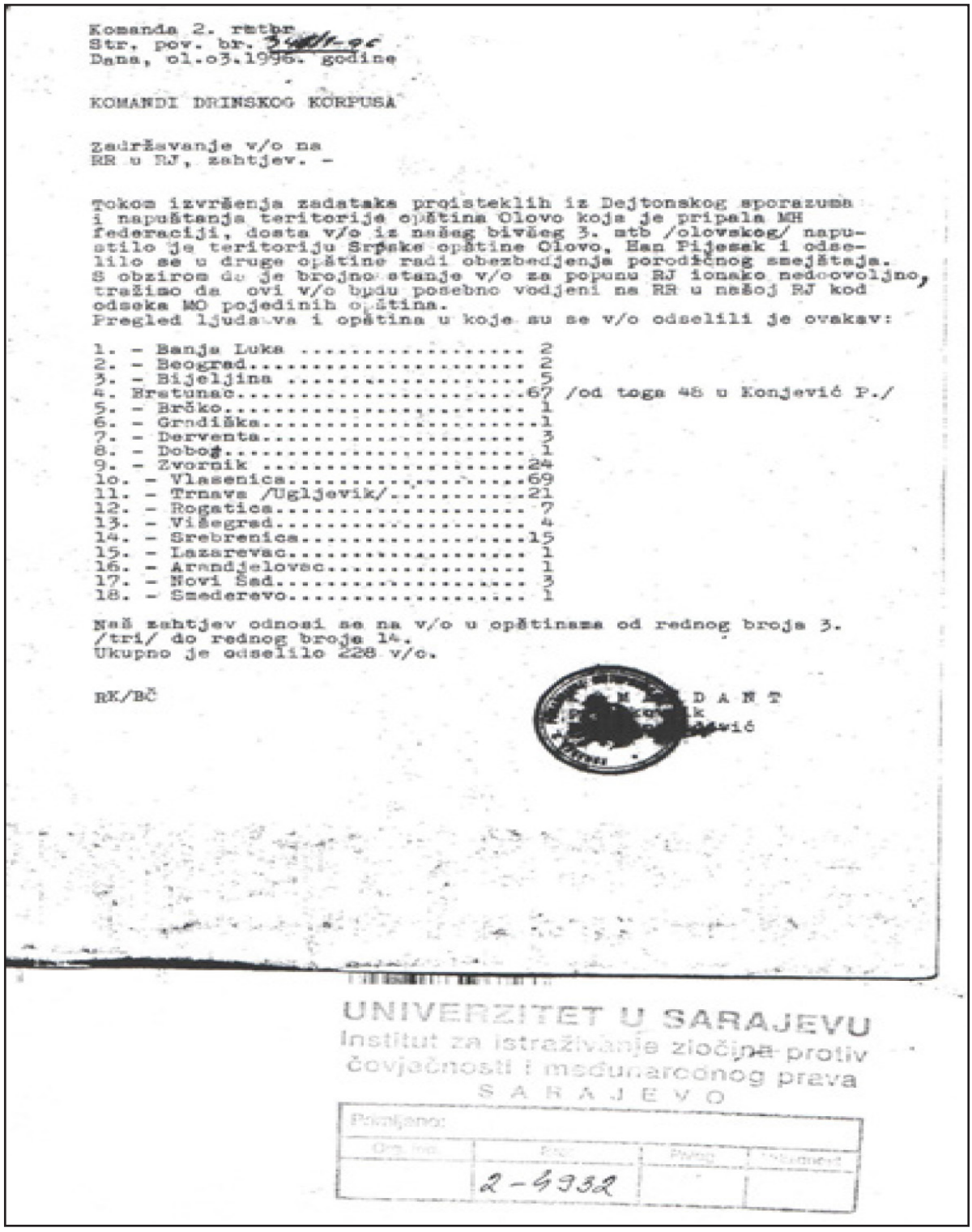

Komanda 2. rmtbr
Str. pov. br. 3[illegible]/96
Dana, 01.03.1996. godine

KOMANDI DRINSKOG KORPUSA

Zadržavanje v/o na
RR u RJ, zahtjev. -

Tokom izvršenja zadataka proisteklih iz Dejtonskog sporazuma i napuštanja teritorije opština Olovo koja je pripala MH federaciji, dosta v/o iz našeg bivšeg 3. mtb /olovskog/ napustilo je teritoriju Srpske opštine Olovo, Han Pijesak i odselilo se u druge opštine radi obezbedjenja porodičnog smještaja. S obzirom da je brojno stanje v/o za popunu RJ ionako nedovoljno, tražimo da ovi v/o budu posebno vodjeni na RR u našoj RJ kod odseka MO pojedinih opština.
Pregled ljudstva i opština u koje su se v/o odselili je ovakav:

1. - Banja Luka 2
2. - Beograd..... 22
3. - Bijeljina 5
4. Bratunac.....67 /od toga 46 u Konjević P./
5. - Brčko..... 1
6. - Grndiška.....1
7. - Derventa..... 3
8. - Doboj.....1
9. - Zvornik 24
10. - Vlasenica.....69
11. - Trnava /Ugljevik/.....21
12. - Rogatica..... 7
13. - Višegrad..... 4
14. - Srebrenica.....15
15. - Lazarevac..... 1
16. - Arandjelovac..... 1
17. - Novi Šad..... 3
18. - Smederevo..... 1

Naš zahtjev odnosi se na v/o u opštinama od rednog broja 3. /tri/ do rednog broja 14.
Ukupno je odselilo 228 v/o.

RK/BČ

D A N T
k
ević

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O
Primljeno:
Org. jed. | Br. 2-4932 | Prilog | Vrijednost

Faksimil informacije Komande 2. romanijske motorizovane brigade – "Pregled ljudstva i opština u koje su se v/o /vojni obveznici/ odselili", 1. mart 1996.

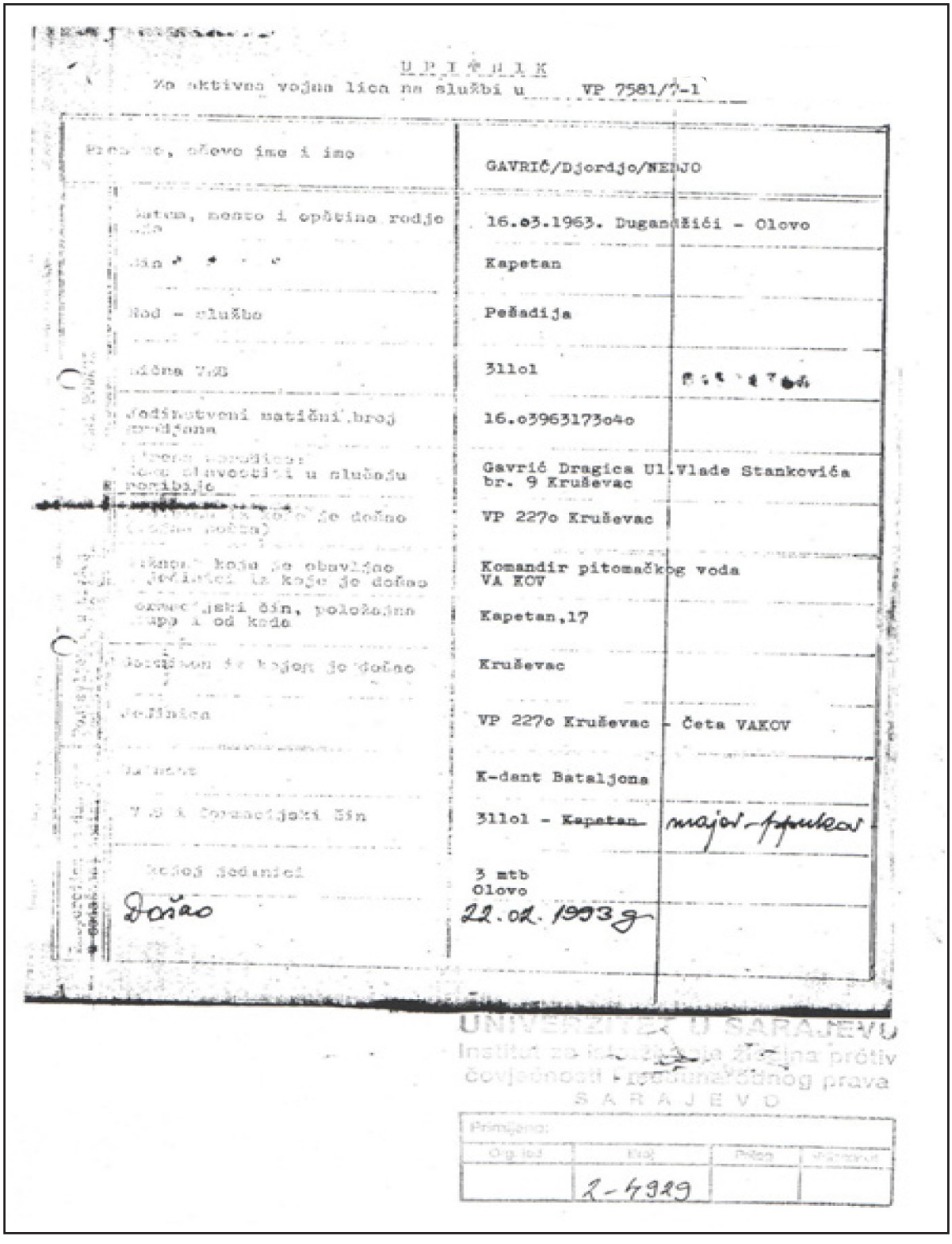

U P I T N I K

Za aktivna vojna lica na službi u VP 7581/7-1

Prezime, očevo ime i ime	GAVRIĆ/Djordjo/NEDJO	
Datum, mesto i opština rodjenja	16.03.1963. Dugandžići - Olovo	
Čin	Kapetan	
Rod - služba	Pešadija	
Šifra VSS	311o1	[illegible]
Jedinstveni matični broj grodjana	16.o3963173o4o	
Prema porodice: Koje obavestiti u slučaju nesrebije	Gavrić Dragica Ul.Vlade Stankovića br. 9 Kruševac	
[illegible] iz koje je došao (vojna pošta)	VP 227o Kruševac	
Dužnost koju je obavljao u jedinici iz koje je došao	Komandir pitomačkog voda VA KOV	
Formacijski čin, položajna grupa i od kada	Kapetan,17	
Garnizon iz kojeg je došao	Kruševac	
Jedinica	VP 227o Kruševac - Četa VAKOV	
Dužnost	K-dant Bataljona	
VSS i formacijski čin	311o1 - ~~Kapetan~~	major-pukov
Kojoj jedinici	3 mtb Olovo	
Došao	22.02.1993 g	

UNIVERZITET U SARAJEVU
Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava
S A R A J E V O

Primljeno:			
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
	2-4929		

Faksimil upitnika za aktivno vojno lice (Neđo Gavrić)

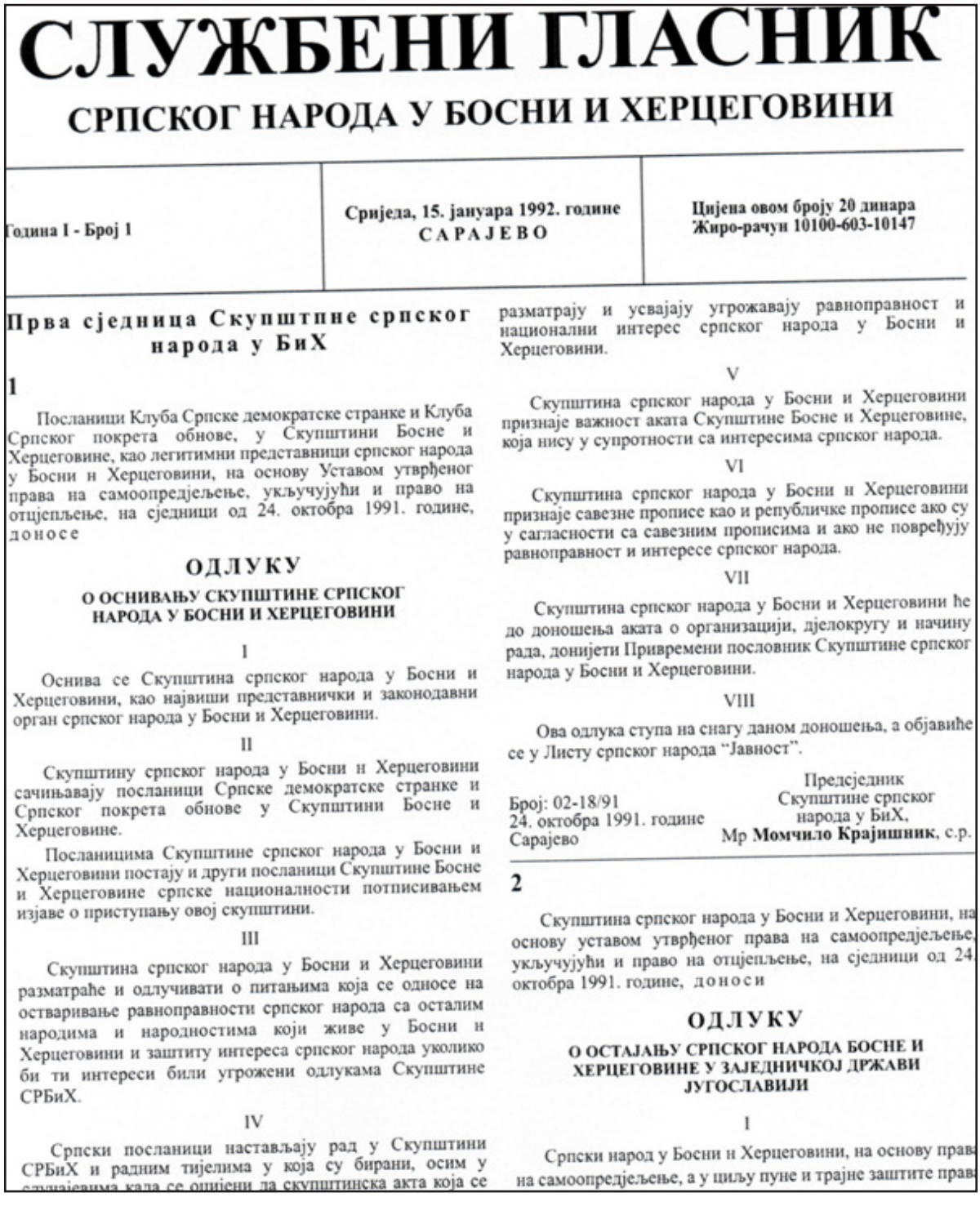

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

СРПСКОГ НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Година I - Број 1

Сриједа, 15. јануара 1992. године
САРАЈЕВО

Цијена овом броју 20 динара
Жиро-рачун 10100-603-10147

Прва сједница Скупштине српског народа у БиХ

1

Посланици Клуба Српске демократске странке и Клуба Српског покрета обнове, у Скупштини Босне и Херцеговине, као легитимни представници српског народа у Босни и Херцеговини, на основу Уставом утврђеног права на самоопредјељење, укључујући и право на отцјепљење, на сједници од 24. октобра 1991. године, доноше

ОДЛУКУ

О ОСНИВАЊУ СКУПШТИНЕ СРПСКОГ НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

I

Оснива се Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини, као највиши представнички и законодавни орган српског народа у Босни и Херцеговини.

II

Скупштину српског народа у Босни и Херцеговини сачињавају посланици Српске демократске странке и Српског покрета обнове у Скупштини Босне и Херцеговине.

Посланицима Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини постају и други посланици Скупштине Босне и Херцеговине српске националности потписивањем изјаве о приступању овој скупштини.

III

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини разматраће и одлучивати о питањима која се односе на остваривање равноправности српског народа са осталим народима и народностима који живе у Босни и Херцеговини и заштиту интереса српског народа уколико би ти интереси били угрожени одлукама Скупштине СРБиХ.

IV

Српски посланици настављају рад у Скупштини СРБиХ и радним тијелима у која су бирани, осим у [illegible] разматрају и усвајају угрожавају равноправност и национални интерес српског народа у Босни и Херцеговини.

V

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини признаје важност аката Скупштине Босне и Херцеговине, која нису у супротности са интересима српског народа.

VI

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини признаје савезне прописе као и републичке прописе ако су у сагласности са савезним прописима и ако не повређују равноправност и интересе српског народа.

VII

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини ће до доношења аката о организацији, дјелокругу и начину рада, донијети Привремени пословник Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини.

VIII

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у Листу српског народа "Јавност".

Број: 02-18/91
24. октобра 1991. године
Сарајево

Предсједник
Скупштине српског
народа у БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

2

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини, на основу уставом утврђеног права на самоопредјељење, укључујући и право на отцјепљење, на сједници од 24. октобра 1991. године, доноси

ОДЛУКУ

О ОСТАЈАЊУ СРПСКОГ НАРОДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ ДРЖАВИ ЈУГОСЛАВИЈИ

I

Српски народ у Босни и Херцеговини, на основу прав на самоопредјељење, а у циљу пуне и трајне заштите прав

Faksimil "Odluke o osnivanju Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini", 24. oktobar 1991.

(*Službeni glasnik srpskog naroda u Bosni i Hercegovini,* broj 1/92)

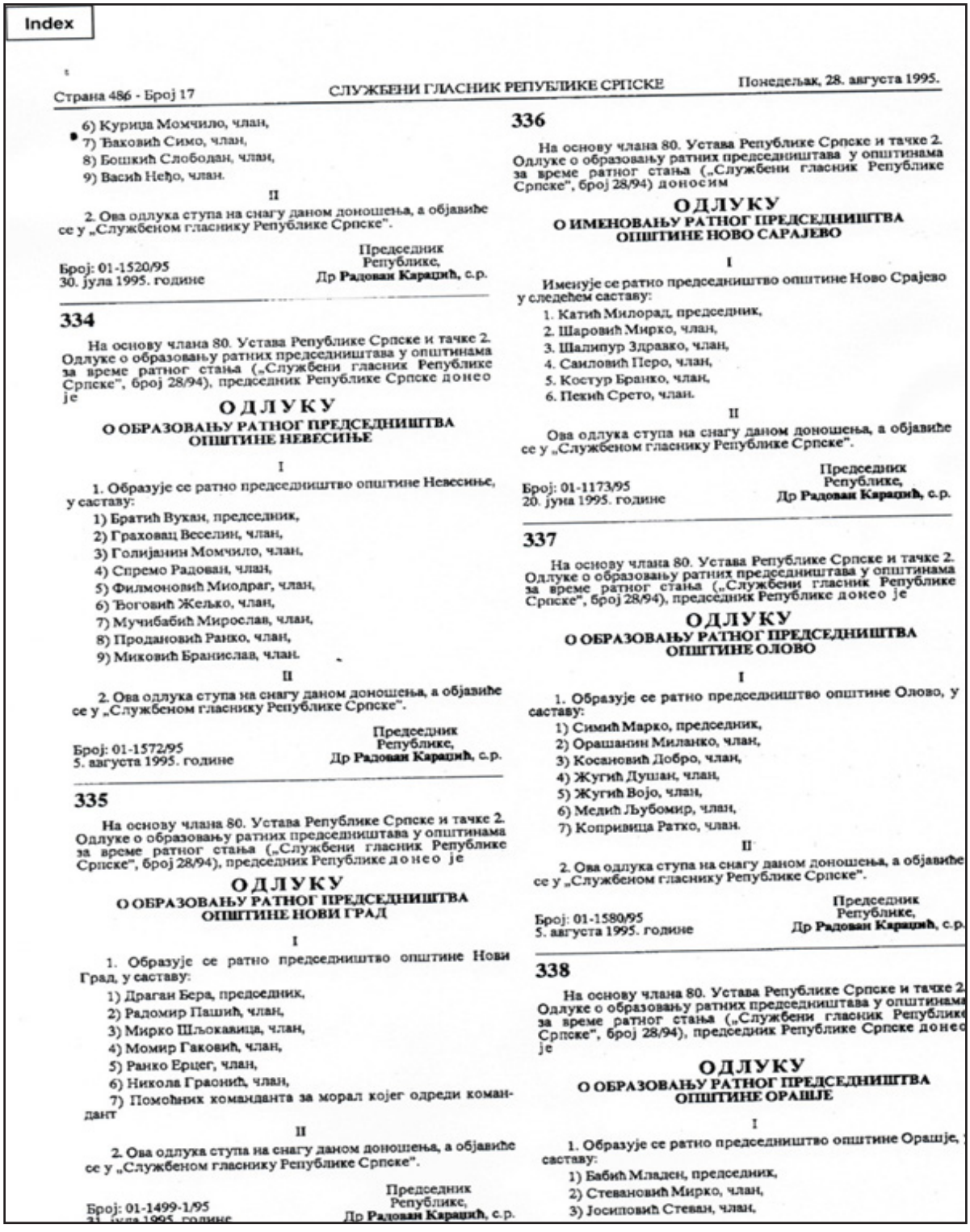

Index

Страна 486 - Број 17 СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ Понедељак, 28. августа 1995.

6) Курица Момчило, члан,
7) Ђаковић Симо, члан,
8) Бошкић Слободан, члан,
9) Васић Неђо, члан.

II

2. Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у „Службеном гласнику Републике Српске".

Председник Републике,
Др **Радован Караџић**, с.р.

Број: 01-1520/95
30. јула 1995. године

334

На основу члана 80. Устава Републике Српске и тачке 2. Одлуке о образовању ратних председништава у општинама за време ратног стања („Службени гласник Републике Српске", број 28/94), председник Републике Српске донео је

ОДЛУКУ
О ОБРАЗОВАЊУ РАТНОГ ПРЕДСЕДНИШТВА ОПШТИНЕ НЕВЕСИЊЕ

I

1. Образује се ратно председништво општине Невесиње, у саставу:

1) Братић Вукан, председник,
2) Граховац Веселин, члан,
3) Голијанин Момчило, члан,
4) Спремо Радован, члан,
5) Филмоновић Миодраг, члан,
6) Ђоговић Жељко, члан,
7) Мучибабић Мирослав, члан,
8) Продановић Ранко, члан,
9) Миковић Бранислав, члан.

II

2. Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у „Службеном гласнику Републике Српске".

Председник Републике,
Др **Радован Караџић**, с.р.

Број: 01-1572/95
5. августа 1995. године

335

На основу члана 80. Устава Републике Српске и тачке 2. Одлуке о образовању ратних председништава у општинама за време ратног стања („Службени гласник Републике Српске", број 28/94), председник Републике донео је

ОДЛУКУ
О ОБРАЗОВАЊУ РАТНОГ ПРЕДСЕДНИШТВА ОПШТИНЕ НОВИ ГРАД

I

1. Образује се ратно председништво општине Нови Град, у саставу:

1) Драган Бера, председник,
2) Радомир Пашић, члан,
3) Мирко Шљокавица, члан,
4) Момир Гаковић, члан,
5) Ранко Ерцег, члан,
6) Никола Граонић, члан,
7) Помоћник команданта за морал којег одреди командант

II

2. Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у „Службеном гласнику Републике Српске".

Председник Републике,
Др **Радован Караџић**, с.р.

Број: 01-1499-1/95
31. јула 1995. године

336

На основу члана 80. Устава Републике Српске и тачке 2. Одлуке о образовању ратних председништава у општинама за време ратног стања („Службени гласник Републике Српске", број 28/94) доносим

ОДЛУКУ
О ИМЕНОВАЊУ РАТНОГ ПРЕДСЕДНИШТВА ОПШТИНЕ НОВО САРАЈЕВО

I

Именује се ратно председништво општине Ново Сарајево у следећем саставу:

1. Катић Милорад, председник,
2. Шаровић Мирко, члан,
3. Шалипур Здравко, члан,
4. Самиловић Перо, члан,
5. Костур Бранко, члан,
6. Пекић Срето, члан.

II

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у „Службеном гласнику Републике Српске".

Председник Републике,
Др **Радован Караџић**, с.р.

Број: 01-1173/95
20. јуна 1995. године

337

На основу члана 80. Устава Републике Српске и тачке 2. Одлуке о образовању ратних председништава у општинама за време ратног стања („Службени гласник Републике Српске", број 28/94), председник Републике донео је

ОДЛУКУ
О ОБРАЗОВАЊУ РАТНОГ ПРЕДСЕДНИШТВА ОПШТИНЕ ОЛОВО

I

1. Образује се ратно председништво општине Олово, у саставу:

1) Симић Марко, председник,
2) Орашанин Миланко, члан,
3) Косановић Добро, члан,
4) Жугић Душан, члан,
5) Жугић Војо, члан,
6) Медић Љубомир, члан,
7) Копривица Ратко, члан.

II

2. Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у „Службеном гласнику Републике Српске".

Председник Републике,
Др **Радован Караџић**, с.р.

Број: 01-1580/95
5. августа 1995. године

338

На основу члана 80. Устава Републике Српске и тачке 2. Одлуке о образовању ратних председништава у општинама за време ратног стања („Службени гласник Републике Српске", број 28/94), председник Републике Српске донео је

ОДЛУКУ
О ОБРАЗОВАЊУ РАТНОГ ПРЕДСЕДНИШТВА ОПШТИНЕ ОРАШЈЕ

I

1. Образује се ратно председништво општине Орашје, у саставу:

1) Бабић Младен, председник,
2) Стевановић Мирко, члан,
3) Јосиповић Стеван, члан,

Faksimil "Odluke o obrazovanju Ratnog predsjedništva opštine Olovo"
(*Službeni glasnik Republike Srpske,* broj 17/95)

и интереса српског народа, утврђује да српски народ у Босни и Херцеговини остаје у заједничкој државни Југославији, са Србијом, Црном Гором, САО Крајина, САО Славонија, Барања и Западни Срем, те другима који се за тај останак изјасне.

II

Ова одлука ступа на снагу када је српски народ у Босни и Херцеговини потврди на плебисциту.

III

Ова одлука објавиће се у Листу српског народа "Јавност".

Број: 02-17/91
24. октобра 1991. голине
Сарајево

Предсједник
Скупштине српског
народа у БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

3

На основу члана 13. Привременог пословника Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини, Скупштина српског народа Босне и Херцеговине, на првој сједници, одржаној 24. октобра 1991. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ ОВЛАШТЕЊА ЗА ПРЕДСТАВЉАЊЕ И ЗАШТИТУ ИНТЕРЕСА СРПСКОГ НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

I

Овом одлуком уређују се овлашћења за представљање и заштиту интереса српског народа у Босни и Херцеговини у органима федерације, односима са другим државама и међународним организацијама и институцијама.

II

За представљање и заштиту интереса српског народа у Босни и Херцеговини, у смислу тачке 1. ове одлуке, овлашћују се:

1. Проф. др НИКОЛА КОЉЕВИЋ, за учешће у раду Мировне конференције о Југославији у Хагу;

2. Проф. др БИЉАНА ПЛАВШИЋ, за контакте са представницима других држава, међународних организација и институција;

3. Проф. др МИЛУТИН НАЈДАНОВИЋ, за Скупштину СФРЈ;

4. др РАДОВАН КАРАЏИЋ, за Предсједништво СФРЈ и

5. др МИОДРАГ СИМОВИЋ, за Савезно извршно вијеће.

III

Ускраћује се право представљања српског народа свим носиоцима функција у Републици и федерацији који нису наведени у претходној тачки.

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у Листу српског народа "Јавност".

Број: 02-14/91
24. октобра 1991. године
Сарајево

Предсједник
Скупштине српског
народа у БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

4

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини, на основу Уставом утврђеног права на самоопредјељење, укључујући и право на отцјепљење, на сједници од 24. октобра 1991. године, д о н о с и

ОДЛУКУ

О РАСПИСИВАЊУ И ПРОВОЂЕЊУ ПЛЕБИСЦИТА СРПСКОГ НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

I

Расписује се на територији Босне и Херцеговине плебисцит српског народа ради потврђивања Одлуке Скупштине српског народа Босне и Херцеговине о остајању у заједничкој држави Југославији, са Србијом, Црном Гором, САО Крајина, САО Славонија, Барања и Западни Срем, те другима који се за тај останак изјасне.

II

На плебисциту ће се српски народ изјаснити на питање:

Да ли сте сагласни са Одлуком Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини, од 24. октобра 1991. године, да српски народ остане у заједничкој држави Југославији, са Србијом, Црном Гором, САО Крајина, САО Славонија, Барања и Западни Срем, те другима који се за тај останак изјасне.

III

Плебисцит ће се одржати 9. и 10. новембра 1991. године.

IV

Плебисцит ће провести Главна комисија за провођење плебисцита.

V

Након одржаног плебисцита Главна комисија за провођење плебисцита ће утврдити резултате плебисцита и о томе поднијети извјештај Скупштини српског народа у Босни и Херцеговини.

VI

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у Листу српског народа "Јавност".

Број: 02-16/91
24. октобра 1991. године
Сарајево

Предсједник
Скупштине српског
народа у БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

Faksimil "Odluke o raspisivanju i provođenju plebiscita srpskog naroda u Bosni i Hercegovini", 24. oktobar 1991.

(*Službeni glasnik srpskog naroda u Bosni i Hercegovini*, broj 1/92)

за замјеника - ПЕТКО ЧАНЧАР,
СЛОБОДАН БИЈЕЛИЋ,
РАЈКО КАСАГИЋ,
ГОРАН ЗЕКИЋ,
МИЛАН ТРБОЈЕВИЋ,
РАДОВАН СПРЕМО,
ДРАГАН КАЛИНИЋ.

Из реда научних, стручних и јавних радника изабрани су:

- Проф. др ГАШО МИЈАНОВИЋ,
- Проф. др ДУШКО МИЛИДРАГОВИЋ,
- Доц. др РАДОМИР ЛУКИЋ,
- Проф. др МИЋО ЦАРЕВИЋ,
- НИКОЛА ПЕРИШИЋ,
- Делегирани члан Удружења Срба из БиХ у Србији.

II

Ова одлука објавиће се у "Службеном гласнику српског народа у Босни и Херцеговини.

Број: 40-02/91
21. новембра 1991. године
Сарајево

Предсједник
Скупштине Српског
народа у БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

15

На основу изражене воље српског народа у Босни и Херцеговини, путем плебисцита проведеног 9. и 10. новембра 1991. године и Закључака Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини, усвојених 24. октобра 1991. године, Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини 21. новембра 1991. године, донијела је

ОДЛУКУ

О ТЕРИТОРИЈАМА ОПШТИНА, МЈЕСНИХ ЗАЈЕДНИЦА И НАСЕЉЕНИХ МЈЕСТА У БиХ КОЈА СЕ СМАТРАЈУ ТЕРИТОРИЈОМ САВЕЗНЕ ДРЖАВЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

I

Подручја општина, мјесних заједница, као и насељених мјеста у којима је 9. и 10. новембра 1991. године проведен плебисцит о изјашњавању српског и других народа за останак у заједничкој држави Југославији скупа са Републиком Србијом, Републиком Црном Гором, САО Крајином, САО Славонијом, Барањом и Западним Сремом, а за исту заједничку државу изјаснили су се више од 50% уписаних грађана српске националности, као и гдје су се грађани других народа и народности изјаснили за останак у заједничкој држави Југославији, сматрају се територијом савезне државе Југославије.

II

Дијелови територије Босне и Херцеговине из тачке I ове одлуке, заједно са територијама Републике Србије и Републике Црне Горе, САО Крајине и САО Славоније, Барање и Западног Срема, чине језгро заједничке државе Југославије.

III

Општине, мјесне заједнице и насељена мјеста у којима ...ије проведен плебисцит, могу се, путем плебисцита или на основу одлуке скупштине општине, односно мјесне заједнице или насељеног мјеста, изјаснити за останак у заједничкој држави из тачке 1 ове одлуке или на други начин организовати.

IV

Овлашћују се представници српског народа:

1. Др РАДОВАН КАРАЏИЋ
2. Проф. др НИКОЛА КОЉЕВИЋ
3. Проф. др БИЉАНА ПЛАВШИЋ
4. Мр МОМЧИЛО КРАЈИШНИК
5. Проф. др АЛЕКСА БУХА
6. Проф. др ВОЈИСЛАВ МАКСИМОВИЋ

да преговарају са представницима муслиманског и хрватског народа о организовању будућег заједничког живота на територији досадашње Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине.

Представници српског народа из претходног става, у преговорима са представницима муслиманског и хрватског народа, дужни су да уважавају интересе и национална опредјељења других народа о томе у каквој заједници желе да живе, при чему се не могу противити да муслимански и хрватски народи формирају посебне државне цјелине или заједничку државну цјелину.

V

Постигнути договор из тачке IV ове одлуке пуноважан је кад га одобри Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини.

VI

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини позива све народе и грађане у Босни и Херцеговини, који су се позитивно изјаснили на плебисциту, проведеном 9. и 10. новембра 1991. године, да се одупру насилном отцјепљењу територије из тачке I ове одлуке од Југославије.

VII

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а објавиће се у "Службеном гласнику српског народа у Босни и Херцеговини".

Број: 36-02/91
21. новембра 1991. године
Сарајево

Предсједник
Скупштине српског
народа у БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

16

Полазећи од резултата изјашњавања на плебисциту српског народа, одржаном 9. и 10. новембра 1991. године а на основу става 2. члана 1. Привременог пословника Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини и на основу уставом утврђеног права народа на самоопредјељење и самоорганизовање, Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини, на сједници од 21 новембра 1991. године, донијела је

Faksimil "Odluke o teritorijama opština, mjesnih zajednica i naseljenih mjesta u BiH koja se smatraju teritorijom Savezne države Jugoslavije", 21. novembar 1991.

(*Službeni glasnik srpskog naroda u Bosni i Hercegovini*, broj 1/92)

ОДЛУКУ

О ВЕРИФИКАЦИЈИ ПРОГЛАШЕНИХ СРПСКИХ АУТОНОМНИХ ОБЛАСТИ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

I

Верификују се одлуке о проглашењу српске аутономне регије и аутономних области у Босни и Херцеговини, и то:

Аутономна регија Крајина коју сачињавају општине: Бања Лука, Босански Петровац, Босанско Грахово, Челинац, Гламоч, Кључ, Котор Варош, Купрес, Лакташи, Мркоњић Град, Приједор, Прњавор, Сански Мост, Скендер Вакуф, Србац, Шипово, Титов Дрвар и Српска општина Босанска Крупа, као и дијелови општине Доњи Вакуф и других општина са ове регије са већинским српским народом, са сједиштем у Бањој Луци;

Српска аутономна област Херцеговина коју сачињавају општине: Билећа, Чајниче, Гацко, Калиновик, Љубиње, Невесиње, Рудо, Требиње и Фоча, као и дијелови других општина са ове регије са већинским српским народом, са сједиштем у Требињу;

Српска аутономна област Романијско-бирчанска, коју сачињавају општине: Хан-Пијесак, Пале, Соколац, Власеница, Олово и Шековићи, као и дијелови општине Рогатица и других општина са ове регије са већинским српским народом, са сједиштем у Сарајеву;

Српска аутономна област Семберија, коју сачињавају општине: Бијељина, Лопаре и Угљевик, као и дијелови општина са ове регије са већинским српским народом, са сједиштем у Угљевику и

Српска аутономна област Сјеверна Босна, са сједиштем у Добоју, коју сачињавају дијелови општина са већинским српским народом, и то: Теслић, Добој, Тешањ, Дервента, Босански Брод, Оџак, Босански Шамац, Модрича, Градачац, Грачаница, Лукавац, Сребреник, Живинице, Бановићи, Завидовићи, Маглај и Орашје.

II

Српске аутономне регије и области из претходне тачке су у саставу Босне и Херцеговине, као федералне јединице у заједничкој држави Југославији.

III

Права и дужности аутономне регије и области, начин остваривања ових права и дужности, организација органа и друга питања од значаја за остваривање права и дужности српских аутономних области, уредиће се посебним прописом.

IV

Статус општина у граду Сарајеву, као и дијелова града Сарајева у којима српски народ представља већину,

V

Ова одлука ступа на снагу даном објављивања, а објавиће се у "Службеном гласнику српског народа у Босни и Херцеговини".

Број: 37-02/91
21. новембра 1991. године
Сарајево

Предсједник
Скупштине српског
народа у БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

17

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини, на сједници одржаној 21. новембра 1991. године, на основу члана 1. став 2. Привременог пословника Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини, односно сходне примјене члана 148. Пословника Скупштине СРБиХ, донијела је

ОДЛУКУ

О УСВАЈАЊУ ИЗВЈЕШТАЈА О ПРОВОЂЕЊУ ПЛЕБИСЦИТА СРПСКОГ НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

I

Усваја се Извјештај Главне комисије за провођење плебисцита српског народа у Босни и Херцеговини о резултатима плебисцита српског народа у Босни и Херцеговини, проведеног 9. и 10. новембра 1991. године.

II

Утврђује се да је Одлука о остајању српског народа у Босни и Херцеговини у заједничкој држави Југославији, коју је донијела Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини на сједници од 24. октобра 1991. године, потврђена на одржаном плебисциту српског народа дана 9. и 10. новембра 1991. године и да је иста ступила на снагу.

III

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном гласнику српског народа у Босни и Херцеговини".

Број: 38-02/91
21. новембра 1991. године
Сарајево

Предсједник
Скупштине српског
народа у БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

18

Након излагања Велибора Остојића, министра за информације, а на основу става 2. члана 1. Привременог пословника Скупштине српског народа у БиХ, Скупштина српског народа у БиХ, на сједници од 21. новембра 1991. године, донијела је

ЗАКЉУЧКЕ

I

Предлаже се Клубу српских посланика у Скупштини СРБиХ да покрене поступак у Скупштини СРБиХ за подјелу имовине у заједничким гласилима и стварање посебних радио и ТВ канала.

Faksimil "Odluke o verifikaciji proglašenih srpskih autonomnih oblasti u Bosni i Hercegovini", 21. novembar 1991.
(*Službeni glasnik srpskog naroda u Bosni i Hercegovini*, broj 1/92)

II

Из дијела имовине у заједничким гласилима ствара се основ за отварање српске радио-телевизије у Босни и Херцеговини која ће о свом народу информисати објективно, истинито и праведно.

III

Ове закључке објавити у "Службеном гласнику српског народа у Босни и Херцеговини".

Председник
Скупштине српског
народа у БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

Број: 41-02/91
21. новембра 1991. године
Сарајево

19

На основу приједлога Извршног одбора Српске демократске странке БиХ, а на основу става 2. члана 1. Привременог пословника Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини, Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини, на сједници од 21. новембра 1991. године, донијела је

ЗАКЉУЧКЕ

I

Даје се пуна подршка Југословенској армији у одбрани заједничке државе Југославије.

II

Даје се пуна подршка Југословенској армији на провођењу мобилизације српског народа у БиХ ради попуне војних формација.

III

Позива се српски народ и остали народи који желе да очувају Југославију да се обавезно одазивају на војне позиве.

IV

Ове закључке објавити у "Службеном гласнику српског народа у Босни и Херцеговини".

Председник
Скупштине српског
народа у БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

Број: 42-02/91
21. новембра 1991. године
Сарајево

Трећа сједница Скупштине српског народа у БиХ

20

На основу тачке III Одлуке о оснивању Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини, те на основу става 2. члана 1. Привременог пословника Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини, Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини, на сједници одржаној 11. децембра 1991. године донијела је

ПРЕПОРУКУ

О ОСНИВАЊУ СКУПШТИНА ОПШТИНА СРПСКОГ НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Препоручује се клубовима одборника Српске демократске странке у скупштинама општина у Босни и Херцеговини, у којима се прегласавањем намећу одлуке противне интересима српског народа, да донесу одлуке о оснивању скупштина општина српског народа.

Скупштине општина српског народа би сачињавали одборници Српске демократске странке и други одборници српске националности који дају изјаву о приступању скупштини.

Одборници скупштина општина српског народа треба да наставе рад у скупштинама општина и њиховим радним тијелима, осим ако је у супротности са захтјевима очувања равноправности и интереса српског народа.

Одлуке о оснивању скупштина општина српског народа треба да буду у складу са одредбама Одлуке о оснивању Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини и Одлуке Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини о статусу функционера, руководећих радника и других радника у републичким државним органима.

Одлуке клубова одборника Српске демократске странке, да се трансформишу у скупштине српског народа, верификује Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини.

Председник
Скупштине српског
народа у БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

Број: 02-53/91
11. децембра 1991. године
Сарајево

Четврта сједница Скупштине српског народа у БиХ

21

Полазећи од уставног права народа на самоопредјељење и самоорганизовање, Скупштина српског народа у БиХ, на сједници од 21. децембра 1991. године доноси

ОДЛУКУ

ДА СЕ ПРИСТУПИ ФОРМИРАЊУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I

Приступа се припремама за формирање Републике Српске Босне и Херцеговине као федералне јединице у саставу савезне државе Југославије, у случају да хрватска и муслиманска национална заједница одлуче да промијене свој однос према Југославији.

II

У складу са резултатима плебисцита српског народа у Босни и Херцеговини, Република Српска Босна и Херцеговина формираће се најкасније до Српске нове 1992. године.

Faksimil "Odluke da se pristupi formiranju Republike srpske Bosne i Hercegovine", 21. novembar 1991.

(*Službeni glasnik srpskog naroda u Bosni i Hercegovini*, broj 1/92)

одлуком да живи у истој држави са осталим српским народом и свјестан да му само таква држава може гарантовати заштиту, слободу и равноправност,

спроводећи његову плебисцитарно изражену вољу и одлучност да остане у федеративној Југославији као заједничкој држави добровољно уједињених народа и њихових република, насупрот неодговорном настојању да се она разбије и укине,

изражавајући његову ријешеност да одлучује о својој судбини и да не пристане ни на једно силом или уцјеном изнутра или изван наметнуто рјешење,

уважавајући његову одлуку да у овом судбоносном историјском тренутку више не могу представљати државни органи чији се уставни основ руши нелегалним и нелегитимним актима коалиције муслиманске и хрватске националне заједнице,

констатујући да представници ове коалиције не поништавају своје неуставне и нелегитимне акте и не повлаче свој захтјев за признавање независности Босне и Херцеговине,

у намјери да допринесе реконструисању Југославије као добровољне заједнице, засноване на суверености и равноправности народа и република, владавини права и највишем степену заштите људских права и слобода и заштити мањина, слободном тржишту и плуралистичкој демократији,

настојећи да допринесе мирном и договорном рјешавању питања територијалног разграничења и разрјешењу других права и обавеза у остваривању права на самоопредјељење муслиманског и хрватског народа у досадашњој СР Босни и Херцеговини.

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини, као легитимни, слободно и демократски изабрани представник и заштитник његових права и интереса, остварујући његову плебисцитом изражену вољу и на њој засновану своју одлуку да се приступи формирању Републике српске Босне и Херцеговине, на засједању одржаном 9. јануара 1992. године доноси

ДЕКЛАРАЦИЈУ

О ПРОГЛАШЕЊУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКОГ НАРОДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I

На подручјима српских аутономних регија у области и других српских етничких цјелина у Босни и Херцеговини, укључујући и подручја на којима је српски народ остао у мањини због геноцида који је над њим извршен у другом свјетском рату, а на основу плебисцита одржаног 9. и 10. новембра 1991. године на коме се српски народ изјаснио за останак у заједничкој држави Југославији, оснива се и проглашава

РЕПУБЛИКА СРПСКОГ НАРОДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

II

Република се налази у саставу савезне државе Југославије као њена федерална јединица.

III

Територијално разграничење са политичким заједницама других народа Босне и Херцеговине, као и разрјешење других међусобних права и обавеза, извршиће се мирним путем и договорно, уз уважавање етничких, историјских, правних, културних, економских, географских, комуникацијских и других битних критерија и уз поштовање принципа и правила међународног права.

IV

Основе друштвеног, политичког и државног система Републике уредиће се њеним уставом.

V

Уставом Републике гарантоваће се пуна равноправност и једнакост народа и грађана пред законом и заштита од било ког облика дискриминације.

VI

До избора и конституисања нових органа и институција који ће бити установљени уставом Републике, функције државних органа у Републици обављаће садашња Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини и Министарски савјет.

VII

Сједиште органа Републике је у Сарајеву.

VIII

До доношења устава, закона и других прописа Републике, на њеном подручју ће важити савезни прописи, као и прописи досадашње СР Босне и Херцеговине, осим оних за које Скупштина српског народа утврди да су у супротности са савезним Уставом.

IX

Органи власти досадашње СР Босне и Херцеговине представљаће заједничке органе националних заједница у прелазном периоду, до коначног територијалног разграничења и разрјешења других права и обавеза.

У прелазном периоду заједнички органи консензусом доносе неопходне одлуке и акте.

X

Ова декларација ступа на снагу даном доношења.

XI

Ова декларација ће се објавити у "Службеном гласнику српског народа у Босни и Херцеговини".

Број: 02-72/92
9. јануара 1992. године
Сарајево

Предсједник
Скупштине српског
народа у Босни и
Херцеговини,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

21

Скупштина Републике српског народа Босне и Херцеговине, на сједници од 26. јануара 1992. усвојила је сљедеће

ЗАКЉУЧКЕ

1. Одлука о расписивању референдума грађана Босне и Херцеговине, који би био основа за претварање Босне и

Faksimil "Deklaracije o proglašenju Republike srpskog naroda Bosne i Hercegovine", 9. januar 1992.

(*Službeni glasnik srpskog naroda u Bosni i Hercegovini*, broj 1/92)

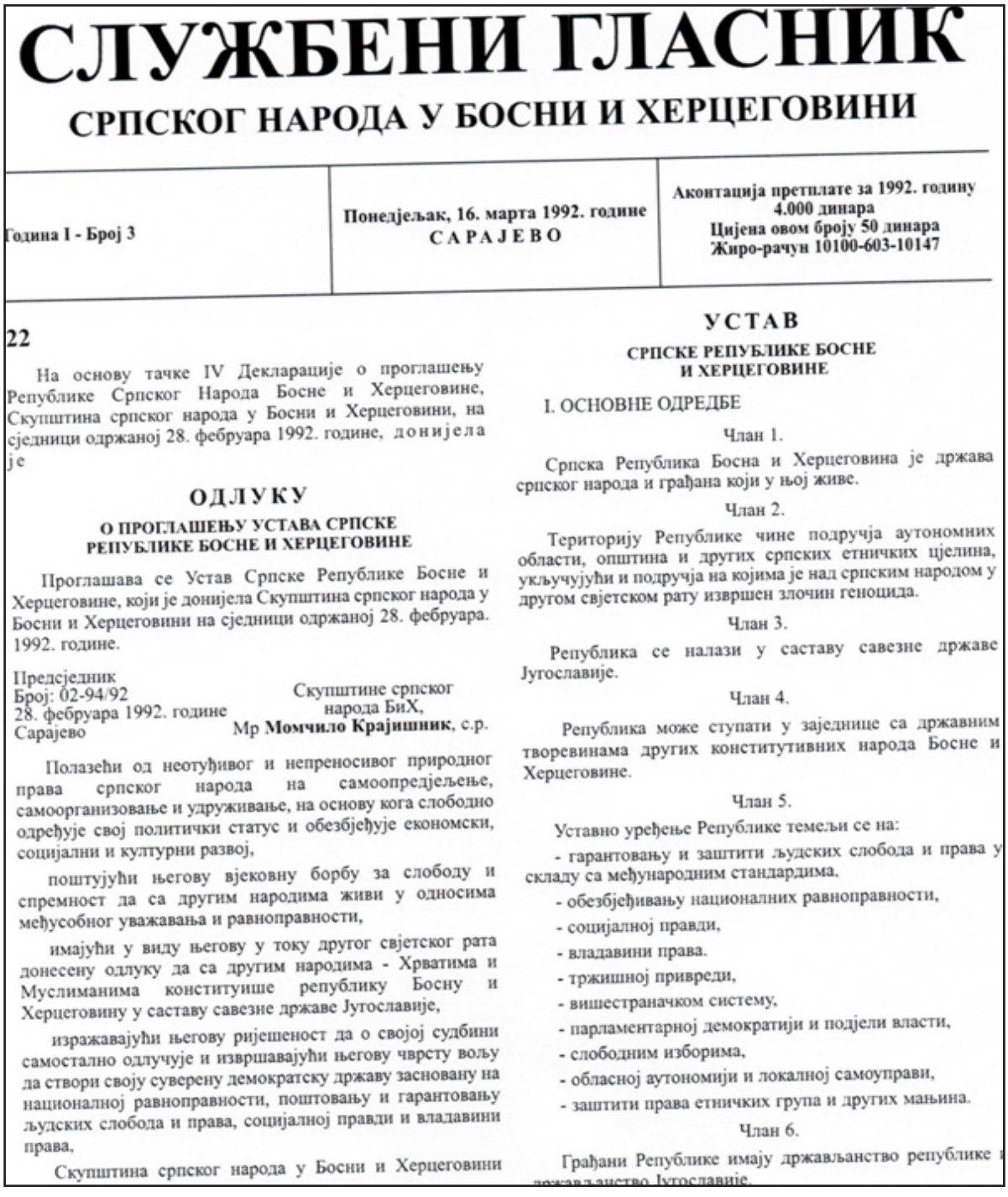

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

СРПСКОГ НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Година I - Број 3

Понедјељак, 16. марта 1992. године
САРАЈЕВО

Аконтација претплате за 1992. годину
4.000 динара
Цијена овом броју 50 динара
Жиро-рачун 10100-603-10147

22

На основу тачке IV Декларације о проглашењу Републике Српског Народа Босне и Херцеговине, Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини, на сједници одржаној 28. фебруара 1992. године, донијела је

ОДЛУКУ

О ПРОГЛАШЕЊУ УСТАВА СРПСКЕ РЕПУБЛИКЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Проглашава се Устав Српске Републике Босне и Херцеговине, који је донијела Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини на сједници одржаној 28. фебруара. 1992. године.

Предсједник
Број: 02-94/92
28. фебруара 1992. године
Сарајево

Скупштине српског
народа БиХ,
Мр **Момчило Крајишник**, с.р.

Полазећи од неотуђивог и непреносивог природног права српског народа на самоопредјељење, самоорганизовање и удруживање, на основу кога слободно одређује свој политички статус и обезбјеђује економски, социјални и културни развој,

поштујући његову вјековну борбу за слободу и спремност да са другим народима живи у односима међусобног уважавања и равноправности,

имајући у виду његову у току другог свјетског рата донесену одлуку да са другим народима - Хрватима и Муслиманима конституише републику Босну и Херцеговину у саставу савезне државе Југославије,

изражавајући његову ријешеност да о својој судбини самостално одлучује и извршавајући његову чврсту вољу да створи своју суверену демократску државу засновану на националној равноправности, поштовању и гарантовању људских слобода и права, социјалној правди и владавини права,

Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини

УСТАВ

СРПСКЕ РЕПУБЛИКЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Српска Република Босна и Херцеговина је држава српског народа и грађана који у њој живе.

Члан 2.

Територију Републике чине подручја аутономних области, општина и других српских етничких цјелина, укључујући и подручја на којима је над српским народом у другом свјетском рату извршен злочин геноцида.

Члан 3.

Република се налази у саставу савезне државе Југославије.

Члан 4.

Република може ступати у заједнице са државним творевинама других конститутивних народа Босне и Херцеговине.

Члан 5.

Уставно уређење Републике темељи се на:

- гарантовању и заштити људских слобода и права у складу са међународним стандардима,
- обезбјеђивању националних равноправности,
- социјалној правди,
- владавини права.
- тржишној привреди,
- вишестраначком систему,
- парламентарној демократији и подјели власти,
- слободним изборима,
- обласној аутономији и локалној самоуправи,
- заштити права етничких група и других мањина.

Члан 6.

Грађани Републике имају држављанство републике и држављанство Југославије.

Faksimil "Odluke o proglašenju Ustava Srpske republike Bosne i Hercegovine", 28. februar 1992.

(*Službeni glasnik srpskog naroda u Bosni i Hercegovini*, broj 3/92)

B. FAKSIMILI NOVINSKIH ČLANAKA

Tri godine herojske borbe Olova 7. avgust 1992 - 1995. godine

OLOVO - "LIJEK" ZA ČETNIKE

Na područjima Olova odigrale su se najžešće borbe i ofanzive uz upotrebu pješadije, artiljerije, avijacije i svesvog strateškog položaja postaje jedno od ključnih mjesta za odbranu Republike. To je jedina veza dva velika ca. Han Pijeska, Nišića i Vozuće Olovo i njegova slobodna teritorija odolijevaju, ostaje samo pusta želja agresoljudstvu i tehnici.

Grad Olovo nastao je na tri rijeke - Bioštici, Stupčanici i Krivaji kao i izvoru tople vode koju Olovljani zovu "Banja". U toku srednjeg vijeka na području Olova kopala se olovna ruda. U pisanim izvorima prvi put se pominje 1382. godine. Bio je u rukama bosanskog bana i kralja Tvrtka I. U njemu se nalazila carina.

Olovo (lat. Plumbum) kao metal u narodnoj medicini služi za salijevanje "strava", kao lijek za dobre bošnjačke duše. U vojnoj industriji, između ostalog, služi za izradu metaka - zrna kojim se srbočetnici "liječe" od sulude ideje istrebljenja bošnjačkog naroda i šalju u nebesko carstvo. Kada se spomene Olovo to je pravi stres i mora za žive četnike. Na ratištu u Olovo i njegovu okolinu srbočetnici i bjelosvjetski plaćenici dolaze samo po kazni i tu ostavljaju svoje kosti.

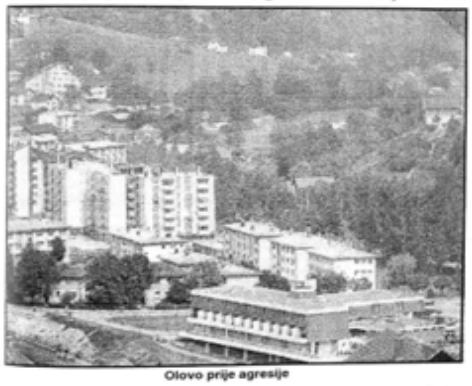

Olovo prije agresije

SPECIJALNA TAKTIKA

Strateški značaj Olova je veliki. Grad se nalazi na važnoj saobraćajnici koja vodi iz Tuzle ka Sarajevu i dalje prema moru. Iz Olova putne komunikacije vode prema Zavidovićima, Han Pijesku i Sokocu. Shvatajući strateški značaj Olova za izvlačenje materijalnih dobara i opljačkanih stvari iz Sarajeva, Vogošće, Ilijaša i drugih mjesta agresor je pokušao uspavati ovo mjesto stalnim pregovorima. Vršeći u aprilu i maju '92. nevidenu pljačku svega onoga do čega je došao agresor je to izvlačio saobraćajnicom Semizovac, Srednje, Dolovi, Kaljina, Sokolac i dalje prema Srbiji. Nije smio ići u Olovo.

Već četiri mjeseca BiH je krvavila. Kroz Olovo prolaze kolone prognanika iz Zvornika, Srebrenice, Rogatice, Foče, Bratunca, Vlasenice, Han Pijeska, Sokoca, Ilijaša i drugih bosanskih mjesta. Svi pričaju o strahotama rata koje čini srbočetnička vojska pljačkajući, rušeći i ubijajući sve pred sobom. Rijeka prognanika od oko 45.000 slila se u Olovo a odatle dolinom Krivaje u slobodna mjesta BiH. Na području Opštine Olovo ostalo ih je oko 6.500 ljudi.

Olovljani na najbolji mogući način obavljaju pripreme za dane koji će doći. Formiraju se jedinice Teritorijalne odbrane, sa preciznim zadacima, kako bi se uspješno dočekao udar srbočetničkog agresora. Srbi napuštaju grad.

Prve granate na Olovo padaju 7. avgusta 1992. godine. Poput munje branioci Olova uzimaju dominantne kote Radačići, Zagajnica, Jelik, Kruševo, Kremenjaču, Gradinu... i uspostavljaju linije odbrane. Na svom rušilačkom pohodu srbočetnička armada, na putu od Drine do Olova zaustavljena je od hrabrih bosanskih golorukih patriota. Od tada sve do današnjih dana olovsko ratište stalno je aktivno.

OLOVNE KIŠE PADAJU OLOVOM

Zajedno sa Olovljanima bore se i borci Armije R BiH sa područja opština Han Pijesak, Sokolac, Ilijaš i drugih mjesta.

U toku jakih srbočetničkih ofanziva u Olovu je 27. maja 1993. godine formirana 1. olovska brdska brigada. Za svoj doprinos u oružanoj borbi protiv agresora brigada je dobila naziv "Slavna". Agresorske ofanzive na Olovske Luke, Kruševo, Bakiće, Kremenjaču, Gradinu, Mačak i druga mjesta slomljene su. Jedna od najžešćih ofanziva srbočetničkog agresora na Olovska područja krenula je novembra 1993. godine. Imala je za cilj probijanje četničkog koridora i povezivanje Romanije i Ozrena dolinom rijeke Krivaje. Takozvane elitne četničke jedinice sa bjelosvjetskim plaćenicima uz upotrebu svih vrsta oružja, bojnih otrova, artiljerije i avijacije pod komandom denerala Mladića navaljuju na širi rejon Olova. Bitke za Olovo iz dana u dan traju punih sedamdeset dana i dobro su poznate domaćoj i svjetskoj javnosti iz izvještaja legendarnog Velida Džinde. On javlja ... "Olovne kiše padaju Olovom ali narod i borci A RBiH odbijaju sve napade. Borci poručuju "Olovo neće pasti"... Taj glas sa radio aparata daje snagu i borcima A RBiH na svim ratištima.

Heroji Olova, Sokoca, Han Pijeska, Ilijaša i združenih jedinica 2. korpusa A RBiH slamaju sve ofanzive. Konačno ofanziva je slomljena na legendarnom Kruševu gdje su četnici doživjeli totalni poraz.

SVE PORUŠENO - ŽIVOT PRKOSI

Naredbom Generalštaba Armije R BiH brigada je dobila naziv 110. slavna olovska brdska brigada i u sastavu je 16. divizije KoV 1. korpusa naše Armije. Ona kao i cijela BiH ima svoje heroje od kojih su mnogi na putu ka slobodi dali živote. Među njima je legendarni i neustrašivi komandant Senahid Bolić Bolo, čije ime nosi i jedan od bataljona ove brigade. O Olovu i njegovoj brigadi nastale su mnoge pjesme i pronijele slavu Olova širom svijeta. "Olovske novosti", novine nastale u ratu prate život stanovništva i njegove brigade. Za ove tri ratne godine izašlo je 18 brojeva.

Dolaskom na, jedan od prevoja na Konjuhu, Mladoševac koji vodi ka Olovu odjekuju detonacije dolinom Krivaje. Sa ove tačke, Mladoševca, u lijepim mirnim ljetnim vremenima vidio bi se ševak-svjetla Sarajeva. Spuštajući se preko Milankovića u kanjon Krivaje i uz njen tok uskim krivudavim putem stiže se u Olovo. U samom mjestu još su vidljive strahote rata. Sve je razoreno i popaljeno. Kuće, zgrade, saobraćajnice, elektro mreža, vodovod, škole, Dom zdravlja, Dom kulture, zanatski centar, Fabrika rublja "Ola", DP "Stupčanica", Pilana, Fabrika namještaja "Bor", autobuska stanica vjerski objekti osim pravoslavne crkve i gotovo sve. I u tako porušenom gradu ispred jednog od ulaza u zgradu čuje se pjesma uz tamburu "Od Kruševa do Musićke dole svud je vojska komandanta Bole".

Ruševine SŠC u Olovu

Olovo kao i olovska naselja na prvoj liniji su razrušena. To su Zagrade, Gornje Olovo, Olovske Luke, Karagino polje, Bioštica, Dolovi, Bakići, Musići i druga. Ista sudbina zadesila je i preko 80 bošnjačih mjesta na okupiranim područjima Olova, Sokoca, Han Pijeska i Ilijaša. Sve je porušeno i uništeno a nešto i zapaljivim granatama spaljeno. Hanište ispred džamije u Gornjem Olovu je potpuno spaljeno. Džamija je bezbroj puta pogođena i gotovo uništena ali njen uspravni minaret prkosi. Katolička crkva, Gospino svetište u Olovu znatno je oštećena.

Civilne vlasti i vojni organi u Olovu saraduju na najbolji mogući način kako bi olakšali život stanovništva na ovom području i proširili slobodnu teritoriju naše Republike.

110. slavna olovska brdska brigada na svom ratnom putu izvršava sve postavljene zadatke. Zauzela je kotu Javor, Moševačko brdo, probila četničke linije na Krivajevićima, zauzela kotu Mačak... U sadejstvu sa ostalim jedinicama A RBiH Olovska brigada korača sve bliže ka slobodi R BiH. U presudnoj borbi za deblokadu Sarajeva i borci Olova, Han Pijeska, Sokoca, Ilijaša i ostalih gradova BiH daju svoj veliki doprinos i poručuju: "Uskoro ćemo iz Olova do Tuzle i Sarajeva asfaltnim putem".

Neka im Alah usliši poruku.

Hadžija Hadžiabdić

Faksimil teksta iz novina *Zmaj od Bosne*, 10. august 1995.

30. NOVEMBAR 1995.

ZMAJ od BOSNE

STRANA 5

Uz godišnjicu najveće, najjače i najduže neprijateljske ofanzive u bosanskom ratu

Za nezaborav

PREKRETNICA BOSANSKOG RATA

Linija na Kruševu je "disala". Ipak, Olovo je odbranjeno. Ova bitka označila je vrhunac agresije na Bih. Bila je najduža i najteža. Nakon nje ratna sreća promijenila je vlasnika

Stotinjak od 800 000 granata bačenih na Olovo nije poštedilo ni zgradu osnovne škole

Piše: Hadžija HADŽIABDIĆ

U srcu Republike BiH nalazi se Olovo na jednoj od najvažnijih komunikacija, udaljeno od Sarajeva pedesetak, a od Tuzle sedamdesetak kilometara. Shvatajući strateški značaj Olova srbočetnici su u napadima na ovaj grad primijenili sve taktike i isprobali sva oružja koja su imali, a na olovsko ratište slali elitne jedinice koje su sve redom doživjele fijasko.

Posljednjom najvećom ofanzivom na Olovo lično je rukovodio deneral Mladić koji je srpskim sredstvima informisanja, Radio-Beogradu, Srpskom radio-Sokocu i paljanskoj TV dao kratku izjavu da će zauzeti Olovo, probiti koridor dolinom Krivaje i spojiti četničke snage Nišičke visoravni i Vozuće, čime bi vjerovatno rat za Srbe bio završen. Poslije te izjave ušao je u helikopter i otišao na olovsko ratište. Ta najteša, najjača i najduža ofanziva započela je krajem novembra 1993. i trajala u kontinuitetu preko 70 dana.

Prije svakog srbočetničkog napada pješadijom sljedile bi artiljerijske pripreme od 5 sati ujutro do 23 sata noću. Te artiljerijske salve povremeno bi prekidali pješadijski napadi koji su odbijani po nekoliko puta na dan. Na slobodnim olovskim teritorijama život bi počinjao iza 23 sata. Tada bi se odgovorni sastajli i preduzimali potrebne mjere kako bi ojačali odbranu. Najžešći napadi su na linije legendarnog Kruševa čijom odbranom komanduje jedan od najboljih sinova Bosne, Senahid Bolić Bolo.

Sa četničkih uporišta Išerić Brda, Ponora, Drecelja, Gornjeg Kruševa, Smrekove strane, Krivajevića, Nišića, Duševina, Krajšića, Bjeliša i drugih brloga na olovske slobodne teritorije pada preko 800.000 granata svih kalibara. Olovo podrhtava, a borci i narod preko radio-amatera plemenitim avazom novinara - Velida Džinde u eter šalju poruku: **"Olovo neće pasti!"** Pored boraca Olova njegove slobodne teritorije brane borci Sokoca, Iljaša, Han Pijeska, jedinice Operativne grupe 3, kao i borci Drugog korpusa.

U prvoj polovini januara 1994. tenkovsko-pješadijski napad, jedan od najžešćih, krenuo je na Kruševo. Sve je uzorano od granata. Prestade četničko granatiranje, a zatim zatutnjaše tenkovi. Iza njih idu četnici i psuju jedni na druge. Napad je uperen na školu u Kruševu. Bitka se bije za svaku kuću. Ponestalo je municije, pa se borbe vode bombama. Sa mrtvih četnika skidaju se redenici municije. Rika tenkova je sve bliža i oni ostadoše bez pješadijske pratnje. Preko naših transea predoše tri tenka, ali nijedan živ četnik. Linija diše. Tenkovi stadoše, a nekoliko naših boraca neutrališe posade u njima. Naše veze gotovo su isprekidane. Na motorolu čujemo kako četničke vojvode psuju da se vrate tenkovi i kreće još jedan talas smrti.

Prekaljeni Olovljani uništavaju preko 40 oklopnih sredstava agresora. Kruševo je čas u našim, a čas u četničkim rukama. Komandant Bolo uvodi svježe snage. Olovske elitne jedinice "Džokeri" i sokolačke "Kobre" kao i Živiničke ose kreću ka Kruševu. Slavni komandant sa sijačem smrti u rukama i osmjehom na licu krenuo je rudničkim putem prema Prgoševu. Izmiješali su se četnici i naši borci. Četnička artiljerija puca i po nama i po četnicima. Jedna granata pala je i u grupu boraca koju je predvodio slavni komandant Bolo. I njega je zakačio geler granate u glavu. U tuzlanskoj bolnici 22. 1. 1994. godine prestalo je da kuca srce slavnog komandanta. Od toga dana četnička ofanziva je splasnula da bi krajem januara i prestala.

I rat u Bosni od tada je krenuo drugim tokom. Odbrana Olova bila je, ako se izuzmu, Srebrenica i Žepa, naša posljednja defanziva. A kada smo navalili zaustaviti nas je mogla - samo Amerika.

Muhadžirske muke

AMERIČKA GROZNICA

Dolazak američkih marinaca na aerodrom Dubrave pored

Faksimil teksta iz novina *Zmaj od Bosne*, 30. novembar 1995.

28 DECEMBAR 1995.

ZMAJ od BOSNE

STRANA 5

Uz godišnjicu smrti bosanskog heroja Senahida Bolića Bole

BOLO - BOSANSKA PREČICE DO SLOBODE

Neko mu reče: "Pazi komandante, nemoj ići rudničkim prema Prgoševu. Taj put najviše granatiraju!" Bolo je krenuo baš tim putem jer je bio najkraći do direktnog sudara sa četnicima. Bio je takav čovjek - uvijek najkraćim putem, prečicom do slobode

Senahid Bolić Bolo. Njegova pojava ulijevala je snagu. Njegovo ime među srbočetnicima Romanije izazivalo je strahopoštovanje.

Rođen je u Bakićima 1958. godine, nedaleko od Olova, gdje je završio osnovnu školu i Gimnaziju. U Sarajevu je završio Fakultet političkih nauka i stekao zvanje profesora opštenarodne odbrane, što mu je puno značilo u organizaciji odbrane RBiH. Radio je kao šef obezbjeđenja u ŠIP "Stupčanica" Olovo.

Za događaje koji će se desiti kao da je Bolo imao šesto čulo. Sve što je predvidio to se i desilo. Bio je vizionar. Pripremao je svoj kraj i svoj narod za odbranu.

U aprilu 1992. godine Bolo sa svojim borcima uređuje linije odbrane. Te linije i danas su najdalje od grada Olova.

Jedinice Štaba TO Olovo 22. maja 1993. godine prerastaju u 1. olovsku brdsku brigadu koja zbog svojih velikih uspjeha dobija naziv "Slavna". Brigada prenosi slavu Olova širom BiH. Bolo postaje komandant jednog od bataljona. Kao "dobri" nade se uvijek na svakom mjestu. Na prvoj liniji, na teferičima kada se žene njegovi vojnici, u obilasku ranjenih i bolesnih, klanja gotovo svaku dženazu. Našao bi vremena i za društvo i prijatelje u Olovu, Kladnju, Tuzli... Od prvog dana rata njegova porodica je tu uz samu liniju fronta otac Taib, majka Esma, žena Jasmina, djeca Aida i Jasmin, brat i mnogobrojna rodbina.

U jednoj od najžešćih ofanziva na Olovo krajem 1993. i početkom 1994. godine, koja traje neprestano 70 dana, dolazi do prekretnice u bosanskom ratu. Iz dana u dan ponavljaju se kombinovani tenkovsko-pješadijski napadi srbočetnika. Bolo, kao da je čitao četnike, kratko saopšti: "Četnicima je došlo pojačanje. Pokušaće napad na Kremenjaču. Prebacite tamo što više MTS, dobro se pripremite i imaćete podršku pamova. I ja ću biti tu". U sami cik zore poče artiljerijska priprema koja je trajala do 9 sati. Zavlada grobna tišina od koje se ledi krv u žilama. Začu se pokret četnika koji mnogo psuju i tjeraju jedni druge naprijed. Začu se promukli glas četnika koji žestoko opsova i govori nekom oficiru: "Idi ti, vidiš da je sve "balija i omara" sve će nas pobiti!" Četnici počeše iz straha pucati sijačima smrti. Cijevi oružja su se usijale.

Puca komandant Bolo a onda izdaje naređenje da počne "rika lavova". Tada izadoše naša dva pama koji unakrsnom vatrom slože po četnicima i odbiše još jedan talas smrti.

Polovinom januara 1994. godine ponovo je krenuo još jedan četnički talas smrti na legendarno Kruševo, južnu kapiju Olova. Bolo je često govorio da su ostali četnički napadi samo uvertira za odsudni napad na Kruševo. Tako se i desilo. Linije odbrane počele su disati. Rupe koje prave srbočetnici začas se zakrpe ali je stanje teško. Borbe se vode za svaku kuću. Četnici trpe velike gubitke ali stalno ubacuju nove snage. Trebalo je i s naše strane u borbu uvesti nove jedinice. Olovski i sokolački protivdiverzantski odredi "Džokeri" i "Kobre" kao i Živiničke ose su spremne. Komandant Bolo uze sijač smrti i bez šljema na glavi krenu na svoj posljednji zadatak. Neko mu reče: "Pazi komandante, nemoj ići rudničkim prema Prgoševu. Taj put najviše granatiraju!"

Bolo je krenuo baš tim putem jer je bio najkraći do direktnog sudara sa četnicima. Bio je takav čovjek - uvijek najkraćim putem, prečicom do slobode.

Jedna od granata pada u grupu boraca koje je predvodio slavni komandant. Kada se dim malo razišao neko reče: "Pogođen je komandant Bolo?" Kako su bili izmiješani naši borci i četnici oni su to čuli i odmah proslijedili četničkoj komandi. Vijest je ubrzo plasirana putem četničkih medija Sokoca i Beograda.

Geler granate zakačio je slavnog komandanta iznad čela u glavu, 14. 1. 1994. godine. Njegovo srce prestalo je kucati u tuzlanskoj bolnici 22. 1. 1994. godine. Slavni komandant Senahid Bolić Bolo sahranjen je na jednom od šehidskih mezara u Olovu. Jedan od bataljona Olovske brigade nosi njegovo ime.

U temelje slobodne BiH ugradio je svoj život slavni komandant kao i mnoge patriote, čiji će šehidski nur biti vodilja generacijama koje dolaze.

Hadžija HADŽIABDIĆ

MO SDA Lipnica

AKCIJA U KEŠU

Uorganizaciji MO Stranke demokratske akcije Gornja Lipnica 24. 12. izvršena je podjela novčanih hedija pripadnicima Armije sa područja ove mjesne zajednice u iznosu od 20 DM. Novac za ovu akciju prikupili su Lipničani, članovi SDA, koji trenutno žive i rade u inostranstvu, predvođeni gospodinom Agom Delićem. Ukupno je na ovaj način skupljeno 2,5 hiljade DM. Veći dio svote bio je namijenjen za podjelu borcima, a ostalo za redovne aktivnosti mjesnog ogranka Stranke.

– Želio bih pomenuti imena donatora, naših mještana zaposlenih u Njemačkoj. To su Čazim Malkočević, Fadil Malkočević, Enes Malkočević, Ekrem Delić, Ismet Djedović, Safudina Djedović, Ajša Djedović, Emina Djedović, Adnan Faslić, Duda Faslić i drugi. Među borcima akcija je primljena sa oduševljenjem. Svih pedesetak koji su dobili po 20 DM ističu da je ovo najbolji način da im se pomogne, jer keš novac je atraktivniji od paketa i drugih oblika naturalne pomoći. U Lipnici je nedavno vršena podjela humani-

Faksimil teksta iz novina *Zmaj od Bosne*, 28. decembar 1995.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Na osnovu realizovanog naučnog istraživanja, prikupljenih i obrađenih podataka u funkciji provjere hipoteza utvrđenih Projektom naučnog istraživanja i njihove provjere i potvrde, a polazeći i od teorijskih saznanja o predmetu istraživanja, stečena saznanja mogu se artikulisati u formi sljedećih zaključaka:

- Savezna republika Jugoslavija (Srbija i Crna Gora) i Republika Hrvatska izvršile su klasičnu oružanu agresiju na Republiku Bosnu i Hercegovinu, a među bosanskohercegovačkim gradovima koji su se našli na udaru agresora bio je i grad Olovo. Glavni organizatori bili su SDS BiH i općine Olovo, JNA, pripadnici srpske policije, kao i druge srpske vojne formacije i strani dobrovoljci;
- O učešću stranih plaćenika i dobrovoljaca (grčkih i ruskih) u agresiji i napadima na Olovo svjedoče njihovi grobovi u vojničkim grobljima na Sokocu i Donjim Miljevićima;
- Povlačenjem snaga JNA s područja Republike Slovenije i Republike Hrvatske, šire područje Olova postalo je mjestom velike koncentracije ljudstva i naoružanja. Oružje je odmah dijeljeno srpskom stanovništvu na području Olova, a posebno po okolnim srpskim selima;
- Olovo je tokom agresije bilo u centru pažnje agresora i "žila kucavica" povezivanja svih "srpskih oblasti", odnosno stvaranja Velike Srbije. Cilj agresora je, prema izdatoj naredbi Ratka Mladića, bio "**razbiti snage neprijatelja i osloboditi**: **Srebrenicu, Goražde, Olovo i Kladanj i otvoriti koridore prema Saveznoj republici Jugoslaviji i istočnoj Hercegovini, kao i očistiti prostor u zoni odgovornosti Korpusa od zaostalih neprijateljskih grupa"**. S tim u vezi, Stanislav Galić, oficir Vojske Jugoslavije, komandant Sarajevsko-romanijskog korpusa "Vojske Republike Srpske" piše Komandi 2. romanijske motorizovane brigade kako se **"zauzimanje Olova iz meni nepoznatih razloga oteglo"**, te naređuje **"odmah preduzeti sve mjere i što hitnije ovladajte sa Olovom i Kruševom. U tom cilju upotrijebite svo raspoloživo ljudstvo i tms, a pri zauzimanju Olova, ukoliko je potrebno, zapalite ga"**;
- Olovo je bilo od izuzetnog operativno-taktičkog i strateškog značaja za srpskog agresora, osobito kota Greda, jer omogućava kontrolu Crnoriječke visoravni, grada Olovo, a stvara i određene preduslove za spajanje agresorskih snaga s Romanije i Ozrena. Spajanje ovih agresorskih snaga omogućilo bi rasijecanje dviju velikih slobodnih regija: srednje Bosne i Tuzlanske regije, čime bi u pitanje došla i odbrana Bosne i Hercegovine u cjelini;
- Cilj svih neprijateljskih ataka na Olovo bio je stvaranje koridora niz dolinu rijeke Krivaje, kao i stvaranje novih enklava Zenice i Tuzle. O tome svjedoči i neprekidna 75-odnevna ofanziva agresora na Olovo;

- Pored stalnih formacija JNA/Vojske Jugoslavije, u agresiji i genocidu na području Olova učestvovale su i druge oružane formacije s teritorije Srbije i Crne Gore/Savezne republike Jugoslavije (arkanovci, šešeljevci, Beli orlovi, Panteri), kao i iz paradržavne tvorevine Republike Srpske;
- Pored direktnog vojnog učešća komandi, jedinica i ustanova JNA/VJ u agresiji u genocidu u Olovu, Srbija i Crna Gora slale su i ogromne količine naoružanja i vojne opreme. U objektima bivše JNA u susjednim općinama Han-Pijesku i Sokocu bila je smještena velika količina naoružanja, kao i veliki broj ljudstva;
- Na području Olova počinjeni su brojni masovni zločini u kojima su ubijeni nevini bošnjački civili. Zločini su vršeni kroz ubistva, zatočavanja u logore, mučenja i druge oblike nečovječnog postupanja prema civilnim stanovništvom;
- Agresor je konstantno vršio granatiranja grada i prigradskih naselja u Olovu, ubijajući i ranjavajući nevine civile, kao i onemogućavajući normalno življenje. Skoro sva smrtna stradanja i ranjavanja civilnog stanovništva dogodila su se od iznenadnih granata ispaljenih s agresorskih položaja po naseljenim mjestima oko Olova i samog gradskog jezgra;
- U razaranju grada i prigradskih naselja isticali su se komanda i jedinice "Sarajevsko-romanijskog korpusa", kao i Druga romanijska motorizovana brigada. Sistematski-masovno i kontinuirano razaranje i rušenje grada i prigradskih naselja vršeno je iz dana u dan sve vrijeme trajanja agresije 1992-1995. godine;
- Na području Olova, za vrijeme agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, počinjeni su masovni zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava, uključujući i genocid nad Bošnjacima, s namjerom da se zauzme cjelokupni prostor općine i unište Bošnjaci;
- Srpsko-crnogorski agresor, potpomognut srpskim oružanim formacijama iz Olova i okoline, vršio je i masovna razaranja grada, gradskih naselja, infrastrukturnih i drugih kulturno-historijskih objekata, čime je želio u potpunosti izbrisati materijalne i duhovne korijene bošnjačkog stanovništva. U slučajevima uništavanja objekata islamske arhitekture radilo se o planiranom, organizovanom i sistemskom uništavanju i razaranju;
- Agresor i zločinci na širem području Olova, koje su držali pod svojom kontrolom (privremeno zaposjednuta teritorija), u periodu 1992–1995. vršili su i masovne, strateški razrađene i organizovane pljačke i prisilna oduzimanja materijalne (pokretne i nepokretne) imovine. Nakon potpunog protjerivanja nesrpskog stanovništva s okupiranih dijelova općine, zločinci su pristupili potpunom pljačkanju napuštenih kuća i njihovom zaposjedanju;
- Agresor je organizovano i sistematski pristupio planu **"čišćenja Olova od nesrba"**, te je u tom pokušaju počinjen veliki broj masovnih i pojedinačnih zločina u Olovu koji su bili nezamislivi civilizovanom čovjeku na kraju XX stoljeća.

U genocidu nad Bošnjacima dugo, više od jednog stoljeća, „naučno“ i politički se pokušavalo, a to se pokušava i danas, „dokazati“ da nisu zločinci ti koji su izvršili zločin odnosno nepravdu, nego su žrtve te kojima se nametao i nameće osjećaj stida i krivnje. Žrtve, u smislu onih koji su napadnuti u svojoj domovini, u svojim selima i gradovima, u svojim kućama i stanovima, stidjele su se jer su ostale žive. Stidjeti se u genocidu nad Bošnjacima znači biti ponižen, osramoćen, žigosan od drugih, kao i u vlastitim očima. Oni koji nisu biološki uništeni nastoje se pokoriti duhovno tako da klonu duhom i da počnu vjerovati da je laž istina, a istina laž, da se mentalno onesposobe tako da izgube volju da misle dobro o sebi, o svojoj porodici, o svojoj zajednici, o svom društvu, o svojoj državi. Kada se žrtva, a ne dželat stidi, to znači da su krivnja i sramota promijenili mjesta.

Šta se to događa sa žrtvom koja preuzima prvo odgovornost, a kasnije i krivnju na sebe? To je proces koji je, u velikoj mjeri, određen stanjem u društvu, društvenim okolnostima. Moderno društvo ne voli žrtve, ne voli gubitnike. Društvo interesuju pobjednici. Naravno ne moralni pobjednici (šta u današnjem svijetu nemorala ima neko od toga ako je moralni pobjednik?), nego pobjednici koji su osvojili više teritorije, pokazali više brutalnosti, ubili stotine hiljada civila i boraca, silovali desetine hiljada žena, uništili prirodno društvo različitosti. U genocidu nad Bošnjacima uporno se pokušava red stvari okrenuti na glavu u odnosu na ono kako bi barem normativno trebalo izgledati. Umjesto da se zločinac stigmatizira, kazni ili barem stidi, to se pokušava raditi sa žrtvom genocida. **Stigmatiziranje žrtve, umjesto dželata, čini srž zla.**

Sve ovo što smo do sada rekli u nauci se naziva: *1. konstruktivistički i 2. ontološki pristup problemu zla*. ***Konstruktivistički pristup*** karakteriše konstrukcija neprijateljske slike, što ustvari predstavlja konstrukciju vlastite slike. U slučaju genocida nad Bošnjacima zločinci (srpski i crnogorski) konstruišu mitom obavijenu neprijateljsku sliku M/muslimana vjernika, ateista i svih onih koji imaju muslimansko ime. Dželati idu u historijski dug period i moralnu jednodimenzionalnost u svojim objašnjenjima. Bitka na Kosovu polju (1389), gdje su Srbi izgubili od Osmanlija, odnosno muslimana, obavezna je veza za razumijevanje genocida nad Bošnjacima u XX stoljeću. Sadašnjost se prikazuje i objašnjava kao determinanta prošlosti. Prošlost, odnosno tačnije predstava o njoj prizvodi radnje i njihovo objašnjenje, uključujući i genocid koji se izvršava posljednjih više od stotinu godina.

To je jedna forma paganskog i magijskog razmišljanja i tumačenja tokova života gdje se određena vjerska, nacionalna i etnička grupa okrivljuje za sve zlo, a postupci prema toj odabranoj grupi, uključujući i genocid, prezentuju kao legitimni, jer se to događa u „samoodbrani ili kao revanš/osveta za ono što su pripadnici te grupe nekada davno (prije 600 godina) učinili. Riječ je o kolektivnom mišljenju, gdje se sve individualne razlike unutar grupe brišu tako da jedan mora odgovarati za sve, a svi za jednog. Gdje se grupa i njeni članovi opisuju esencijalno, odnosno na jedan nepromjenljiv način. Kolektivno razmišljanje deindividualizira postupke i obzire na taj način da se odgovornost i krivnja *kolektiviziraju*. Takva kolektivna krivnja prelazi vrijeme i prostor, nadilazi svaku individualnu biografiju, pripisuje joj se lična intencija i putovanje kroz historiju i kao takva legitimira ubistva muslimana rođenih 1992, povezujući ih sa Kosovom poljem 1389. Bošnjacima se komplementarno pripisuje uloga napadača i uloga žrtve. Te dvije uloge u historijskom toku se dijele na: Crno-Bijelo; Mi – Oni; Kršćani-Muslimani; Srbi-Muslimani (Bošnjaci)“.[153]

[153] Centralno mjesto u genocidu nad Bošnjacima, a tiče se ove teme, zauzima plan RAM, urađen 1991. godine u Beogradu, od grupe visokih oficira JNA, uključujući i eksperte za psihološko vođenje rata. Spomenuti plan i eksperti koji

Da bi se sve ovo razumjelo, valja pročitati sva „naučna“ djela Srpske akademije nauka i umetnosti (SANU). I djela fizike. I djela iz astronomije. I djela iz likovnih umjetnosti. I muzička djela... Sva. Onda ćemo vidjeti šta se sve trebalo dogoditi da bi genocid nad Bošnjacima bio moguć, možda ćemo dobiti i djelimičan odgovor i na pitanje zašto i kako se to moglo dogoditi. Međutim, činjenica je da će se genocidom nad Bošnjacima ova civilizacija baviti još dugo kao zastrašujućim uzorkom, čija naučna obrada može donijeti čovječanstvu onoliko iskustvene koristi koliko je Bošnjacima donijela štete. U kontekstu teme o kojoj je riječ, na ova pitanja Bošnjaci, pa i svi ostali, mogu odgovoriti ovako ili onako, ali, dok Srbi ne odgovore na njega objektivno, pitanje ostaje bez odgovora. Valja ovaj mentalitet izučiti kompleksno i komparativno, mada neće biti dovoljno ni deset SANU-a da relativizuje i umanji učinjeno zlo, zlo koje su etablirali i porodili.

Kada se svi oblici ovih zala umjetnički oblikuju i naučno elaboriraju, neće biti dovoljno ni deset SANU-a da ublaži i relativizira te dojmove i te činjenice. Govorimo o stvarima koje će trajati s programom i bez programa i podsticanja. Kao pečat srama koji se javlja poslije ovakvih historijskih kataklizmi.[154]

To je ono što bi se trebalo uraditi kada je u pitanju jedna strana - zločinac/egzekutor.

Šta treba uraditi žrtva genocida i šta je lijek ovom neviđenom zlu u vidu nenormalne želje naših komšija da nas s vremena na vrijeme kolju kao stoku na mostovima, na našim kućnim pragovima, na svim mjestima gdje stignu ne bismo li mi nestali s ovih prostora? Velikosrpski i velikohrvatski projekti, a to znači projekti uništenja Bosne i Bošnjaka nikada neće biti adaktirani. Stoga je uzaludno nadati se promjeni političke svijesti naših komšija i susjeda u odnosu prema Bosni i Bošnjacima.

Mi ne smijemo doživotno oplakivati naše žrtve genocida, jer mi i nismo žrtve.

S tim u vezi naš odgovor treba biti sadržan u tri slova: *BIR*. Šta je BIR? Na turskom *bir* znači jedan - prvi. Na arapskom *bir* znači djelovati, kako bi našim radom i zalaganjem bili zadovoljni i Allah (Bog) i ljudi. To znači da moramo biti radini. Moramo biti vrijedni. Moramo biti društveno korisni. U romanu *Pjesme divljih ptica*, akademika Enesa Karića, jedan od njegovih junaka - dok u Sarajevu stižu katil fermani i svileni gajtani - na Bistriku uzgaja zelje. Sadi, zaljeva, ubire i prodaje zelje. I od toga živi. To je njegov način bavljenja politikom.

Dakle, danonoćni rad na samom sebi. Da budemo prvi, najbolji, najradniji, najagilniji, najzaposleniji. Da budemo *BIR*.

Da budemo upravo onakvi kakvi su Olovljani bili u ratu protiv Bosne 1992-1995.

Eto, to je lijek.

---

su učestvovali u njegovoj izradi primjer su kako je znanje o tome koji mehanizmi stvaraju neprijateljske slike, ako se koristi sistematski, dobra priprema za genocid. Ne radi se dakle o korištenju znanja da se spriječi genocid ili da se genocid preduprijedi. Ne, ovdje se radi o tome da se znanje koristi kako bi se genocid učinio mogućim. Vojna i akademska ekspertiza dala je svoje usluge i svoje znanje o islamu i muslimanima na dispoziciju kako bi se muslimani „etnički očistili“. Evo dio plana: „Naša analiza ponašanja M/muslimana pokazuje da se moral ove grupe može oslabiti ako se akcija usmjeri prema onim tačkama gdje su oni najranjiviji. Te tačke su žene i djeca. Ciljana akcija prema ovom dijelu populacije proširit će zbunjenost u društvu i stvorit će strah, a potom i paniku, što će dovesti do bježanja M/muslimana iz zona zahvaćenih borbenim dejstvima. U ovom slučaju moramo, između ostalog, izvršiti sveobuhvatnu propagandnu kampanju da se poveća panika“ (Arne Johan Vetlesen, **MENNESKEVERD OG ONDSKAP – ESSAYA OG ARTIKLER 1991-2002**, Gyldendal, Oslo, 2003, str, 306).

[154] O ovome vidjeti šire: Alija Isaković, **ANTOLOGIJA ZLA**, NIPP Ljiljan, Sarajevo, 1994.

ZAKLJUČAK AUTORA PROJEKTA I RUKOVODIOCA ISTRAŽIVANJA

Olovo ima ono čime se ne mogu pohvaliti ni mnogo ljepša mjesta od njega. Olovo ima historiju na koju se može ponositi i tradiciju na koju se može oslanjati. Upravo su historija i tradicija svojevrstan izazov koji kazuje da se Olovu vrijedi uvijek iznova vraćati i sagledavati sve njegove „uspone i padove". Ne zato da bismo se usidrili u njegovoj prošlosti i lamentirali, nego da na provjerenim spoznajama vjerodostojnije temeljimo svoju orijentaciju u sadašnjosti i budućnosti.

Iz Olova su krenuli na svoj put „oko svijeta" mnogi znameniti Olovljani, ali se mnogi od njih nisu rukovodili onom istočnjačkom mudrošću, po kojoj „čovjek uvijek duguje svom zavičaju". Jedan od njih koji se odužio svom olovskom zavičaju bio je fra Matija Divković, rođen u Jelaškama, umro i ukopan u Olovu. On 1609. godine, iste one godine u kojoj je španski kralj, pod prijetnjom smrću, izdao naredbu svim muslimanima svoje zemlje da se moraju pokrstiti ili da se iz nje moraju iseliti, piše svoj *Nauk krstjanski.* Djelo je kao prva štampana knjiga na narodnom bosanskom jeziku objavljeno 1611. godine, u Veneciji. Odštampane primjerke spomenute knjige Divković je prevezao morem do Dalmacije, a onda na konjima u svoj olovski zavičaj u Bosni.

Zavičaj jeste to što jeste: stajna tačka oko koje se kreće sav ljudski život, sve strepnje i nadanja, istinska i lažna obećanja, sve namjere i ozbiljenja najuzvišenijih ljudskih ideala u kojima ljudi imaju pravo slobodno izabrati pripadanja i na njima ustrajavaju. Autor projekta i rukovodilac istraživanja *Olovo 1992-1995. Stradanje i razaranje herojskog Olova* nije Matija Divković niti je ovo *Nauk krstjanski*. „...Ja sam Rasim Muratović. Rođen sam 1904. godine u Čudima kod Olova. Moj otac Hasan je kao austrougarski vojnik ubijen u Prvom svjetskom ratu, u selu Fakovićima kod Bratunca, 6. septembra 1914. godine.

Dana 6. septembra 1941. godine, na Karauli, na pola puta između Kladnja i Olova, četnici su mene živog razapeli na jednoj velikoj bukvi koja se nalazila s desne strane puta od Karaule prema Gornjem Drecelju. Tog 6. septembra 1941. ja sam se odazvao pozivu svojih komšija Škiljevića, Nikolića, Pavlovića i Vasiljevića da posredujem u oslobađanju nepravedno zatvorenih civila iz spomenutih familija. Svojim životom jamčio sam da su zatvoreni ljudi, žene i djeca iz spomenutih familija nevini zatvoreni u kladanjski zatvor. I svi oni su pušteni na slobodu, njih 20. Sve njih žive i zdrave poveo sam njihovim kućama.

Međutim, na Karauli, kontrolnom mjestu između Kladnja i Olova, zaustavila nas je četnička straža. Stražari – četnici, inače komšije, također, pripadnici spomenutih familija, koje su bile u zatvoru, kada su čuli priču o oslobađanju zatvorenih civila, uzeli su oslobođene ljude od mene, nakon čega su me živog razapeli na obližnjem stablu. Prije toga su me mučili sipajući mi so na rane koje su se otvorile od prikivanja mog tijela za stablo drveta.

Ovu priču, pod naslovom ***Olovo 1992-1995. Stradanje i razaranje herojskog Olova*** vama danas priča jedan drugi Rasim Muratović, moj unuk, koji je dobio ime u znak sjećanja na mene. Moj unuk koji nosi moje ime i sav teret mojih bolova i rana nastalih razapinjanjem moga tijela. Znam da mu je to nekada bio teret i móra, a nekada mu je ta spoznaja budila osjećaj ponosa i davala mu snagu.

Znam, isto tako, da mu je taj događaj i to ime predodredilo dio životne sudbine u čijem toku će on imati istančan osjećaj za pravdu i suptilnu sposobnost da razluči dobro od zla, istinu od neistine, pravdu od nepravde. Na svom životnom putu Rasim će se, između ostalog, baviti istraživanjem zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava. O tome će napisati dosta knjiga i naučnih radova, a njegova ideja bila je da okupi ključne ljude herojske odbrane Olova 1992-1995. i da o tome napišu knjigu ***Olovo 1992-1995. Stradanje i razaranje herojskog Olova***, u kojoj je data kratka historija Olova i stradanja Bošnjaka u Prvom i Drugom svjetskom ratu, kao i u vrijeme agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu 1992-1995. godine.

I evo te knjige. Napisane zbog sjećanja na one kojih više nema, ali prije svega zbog nas, naše djece, naših unuka. Zbog naše spoznaje i učenja. Učenja o tome da je sve moguće, odnosno učenja o tome da se nešto što se već jednom dogodilo može dogoditi ponovo.

Ako prva rečenica tog učenja bude sadržavala upozorenje, onda će druga zasigurno buditi nadu...“

Nijedan govor nema snagu obraćanja kakvu ima šutnja mrtvog čovjeka ili njegov govor. Nalogu mrtvog tijela odazivaju se svi iz njegova okruženja. Žure da ispune dugove prema njemu, te da ga što prije ukopaju u utrobu zemlje. Međutim, mnoge olovske previle i proplanci pune su samo jednog nišana koji su biljezi, znakovi, obilježja naših ubijenih a neukopanih djedova, amidža, očeva, koje su njihove majke, supruge, sestre vidjele posljednji put. Ali, zar mezarja ne govore više o životu nego o smrti? I zar usmena tumačenja događaja iz naše prošlosti u svoj svojoj ekspresivnosti i originalnosti jezika, naracije i držanja slušaoca u neizvjesnosti do kraja, nisu kvalitetna i pouzdana historijska i sociološka građa?

Naš život odigrava se sada i ovdje. Naše blagostanje i naša sreća kao pojedinaca leži u našoj sadašnjosti i našoj budućnosti. Ako imamo istinito razumijevanje i ispravan moral, to će sigurno utjecati na to šta će biti s nama u budućnosti. Je li onda razumno okretati se u prošlost i tamo tražiti rješenja za naše eventualne probleme? Tražiti lijek u prošlosti znači da mi ili već znamo šta je istina i pravi put ili to uopće ne znamo, pa, dakle, ne znamo ni gdje ćemo to tražiti. Ništa ne može ispraviti našu prošlost. Ispravnim djelovanjem u sadašnjosti, a na osnovu naučenih lekcija iz prošlosti, možemo utjecati na našu budućnost.

Biti čovjek znači poznavati samog sebe, znati ko smo i kako smo postali to što jesmo. Dakle, ljudi imaju obavezu poznavati sami sebe i svoju historiju. Vlastitu i kolektivnu. Historija se mora poznavati, a tradicija njegovati kako bismo se mogli zaštititi. To nas može rasteretiti razmišljanja, sakupiti iskustvo, osloboditi nas uzaludne zabrinutosti.

Ova knjiga upravo ima tu intenciju.

Mnogo je primjera o poniženim narodima, klasama, religijama, familijama, pojedincima koji su dobili osjećaj lične sigurnosti, ali i ponosa tek nakon spoznaje svoje lične i kolektivne historije. Nacionalno oslobođenje i nacionalna sloboda određeni su pojmovi i skoro uvijek su povezani s jakim nacionalnim osjećanjem, što se na Zapadu, naprimjer, ne zove nacionalizam, nego lijepo upakovana riječ patriotizam. Patriotizam, to je pretpostavka za našu pripadnost jednoj tradiciji, jednoj naciji, jednoj vjeri, jednoj porodici. To nije, međutim, pretpostavka za kolektivnu ili individualnu

mržnju, što je lično uništavanje, ili ljutnju, ili čak osvetu. Treba se kloniti svih pristupa prošlosti koji se baziraju na mržnji i osveti. I ova knjiga daleko je od toga. Biti nešto i neko je ustvari biti nešto i neko, ali kao drugi i različit. To znači imati svoj identitet. To je historijski instinkt. Niko od nas nema mogućnost izbora tradicije ili onoga što nas čini takvima kakvi jesmo i zato naš paradoks leži u instinktu i slobodi našeg izbora što se zove proizvod tradicije. Naša jedina mogućnost i naša jedina nada je zbog toga u budućnosti, ne u našoj budućnosti, nego u budućnosti onih koji dolaze poslije nas. Drugačije ne može biti.

Ova knjiga je istina i najbolje oružje kojim se bori da govor svih nevino ubijenih civila s područja Olova u XX stoljeću ne bude zaboravljen. Teško je naći sličan slučaj vezanosti naroda za svoju zemlju i njegovo opiranje svima koji su ga od toga željeli odvratiti, kao što je to slučaj Olova i Olovljana. Olovljani su sjajan primjer odbrane svog *topraka* od drznika koji su mislili da je Olovo mekše od čelika. U periodu od 1992. do 1995. godine, i ne samo tada, Olovljani su pokazali da su vjerni zaštitnici pravde i svjedoci Boga Jedinoga. ***Olovo 1992-1995. Stradanje i razaranje herojskog Olova*** mogućnost je pokazivanja puta u ovome gluhome, nijemome i slijepome vremenu.

Znanje se mora koristiti da bi imalo neku vrijednost. Ponuđena građa otvorena je za kritiku svake vrste. Stoga je ona tek mogućnost za nova saznanja, računajući i ona koja se mogu distancirati ili konfrontirati od ponuđenog. Zato i predstoji epoha vlastitog razumijevanja svoje historije, ali i ličnog i naučnog tumačenja modernog i postmodernog svijeta današnjice. Od uspješnog obavljanja te zadaće umnogome će zavisiti dostojanstveno sudjelovanje u nadolazećim životnim tokovima.

Možda će to nadolazeće vrijeme pokazati kako mjesto rođenja i nije tako važno u poređenju s mjestom smrti? Je li onda mjesto rođenja samo puki geografski pojam – podatak? Kazuje li mjesto smrti više od mjesta rođenja o našim uvjerenjima, vjerovanjima, izborima koje smo napravili i držali ih se sve do kraja, do trenutka kada nas je smrt sustigla?

Olovo 1992-1995 – stradanje i razaranje herojskog Olova nije knjiga o smrti, već knjiga o životu i istini. Ovo je istina o životu koji živimo zahvaljujući i onima koji su umrli da bismo mi živjeli, pričali i pisali o tome.

Rasim Muratović

SJEĆANJA NA POSJETU OLOVU

Zapis: Sjećanja na posjetu Olovu, 10. maj 1993.

Akademik prof. dr. Ejup Ganić,
član Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine, 1990-1996.

U toku agresije na Bosnu i Hercegovinu na gradić Olovo i njegovu bližu okolinu bilo je angažovano oko deset hiljada vojnika agresorske vojske. Oko tri hiljade vojnika u valovima je napadalo ovaj grad, a ostatak se odmarao i tako su se smjenjivali u intervalima napada. Tenkovi i haubice na brdima imali su na nišanu svaku zgradu, svaki objekat, svaku kuću u ovom gradu. Nismo stanovnicima Olova mogli mnogo pomoći, pogotovo ne na početku rata. No ovaj grad je opstao i odbranjen je prvenstveno herojskom odbranom njegovih boraca i stanovnika, a koliko se sjećam i odvažnošću nekolicine ljudi koji su dio oružja teritorijalne odbrane sklonili ustranu kada se svojevremeno sprovodila odluka o predaji tog oružja bivšoj JNA. Ta količina naoružanja, uz herojski napor dobrovoljaca, iskorištena je da se odbije prvi udar agresora i uspostave linije odbrane.

U večerenjim satima 10. maja 1993. godine doputovao sam u ovaj gradić. Stižemo probijajući se preko Igmana, Tarčina, Kaćuna, Breze, Vareša, padinama planine Zvijezde. Tokom kraćeg odmora u Kaćunima, sjećam se da me je grupa mještana ovog sela zamolila, znajući gdje sam krenuo, da prenesem njihove selame i divljenje borcima Olova. Ova mjesta bila su jako važna za odbranu naše države. Mnogi se danas ne sjećaju značaja mjesta Kaćuni, no sjećanja na borce olovske brigade za mnoge su svježa.

Na prilazu Olovu u mjestu Solun dočeka me delegacija, svi u vojničkim uniformama. Fadil Karičić, koji je jedan od zaslužnih za sklanjane oružja teritorijalne odbrane, daje mi brifing. Ulazimo u grad, mrak je. Povremeno se čuju detonacije. Sastajemo se u podrumu zgrade koja je skoro devastirana. Uže rukovodstvo je tu. Prijatan razgovor. Načelnik općine izabran je prije rata. Komunjara, kažu u šali. No tim dobro funkcioniše. Daju mi raport o organizaciji, gubicima, o moralu naroda i vojske. Čuju se detonacije. Jedna granata pala je veoma blizu. Pristiže i novinar Velid Džindo. On je tu, dijeli sudbinu grada. On je bio glas Olova, jer su njegovi izvještaji davali pravu sliku stanja i na ratištu i u gradu. Uvijek je završavao s dozom optimizma.

Noć sam prespavao u maloj prostoriji u suterenu s prozorčićem na vrhu. Prozorčić je zabarikadiran balvanima i vrećama s pijeskom. Vidi se da su se domaćini brinuli za moju sigurnost. U rano jutro dvije minobacačke granate padaju u blizini ove zgrade. Brzo izlazimo iz zgrade. Naš golf dvojku prati drugo vozilo. Prolazimo velikom brzinom kroz središnji dio grada. Mislim da nijedno staklo na prozorima u ovom gradu nije ostalo čitavo. Sve je skoro srušeno od danonoćnih granatiranja. Približavamo se položajima naše vojske u okolini grada. Dočekuje me legendarni komandat Senahid Bolić Bolo. Visok čovjek, mlad, djeluje impresivno. U blizini smo borbenih linija. Objašnjava mi

gdje su oni, a gdje mi. Veliki su gubici na obje strane. Kaže mi Bolo: „Oni imaju tenkove, artiljeriju i sve, a mi to nemamo. Čekamo ih kad priđu blizu, onda idemo u okršaj.“ Razgovaramo o strategiji neprijatelja. Zašto se tolika sila navalila na Olovo?

Obavještajni podaci ukazivali su da bi neprijatelj osvajanjem Olova ovladao koritom rijeke Krivaje sve do Zavidovića. Praktično bi time presjekli teritoriju između Tuzle (današnjeg TK kantona) i Sarajevske regije. Na Ozrenu je također velika koncentracija četnika. Olovska brigada dobila je zadatak da spriječi takve planove neprijatelja. Taj zadatak obavlja uspješno. S Bolom obilazimo okolna sela na sjevernoj strani Olovske regije. U selu Musići mala kafana. U njoj jedna mlada djevojka iz Sarajeva koja se tu zadesila kod rođaka nekoliko dana prije agresije. „Ovdje pomalo konobarišem dok ne prođe rat“, kaže nasmijano. U povratku iz sela daje mom tjelohranitelju pismo za roditelje u Sarajevu.

Pozdravljamo se s Bolinim borcima i odlazimo u obilazak bolnice. Bolnica je na zapadnoj strani grada, pod zemljom. Dom zdravlja i bolnica u gradu danima su granatirani i totalno uništeni. Nešto malo opreme su uspjeli iznijeti. Rješenje su našli izgradnjom bolnice u vidu bunkera. Ustvari dvije barake su ukopali u zemlju i na njih nagrnuli još zemlje i balvana. Kaže mi Kučanović: ovdje operišemo, previjamo i porađamo. Ovdje se rađaju djeca, s ponosom to izgovara. Medicinska sestra je priučena mlada djevojka sa sela, njeni rumeni obrazi i široki osmijeh ohrabruju.

Bože, i danas mi je slika te bolnice u sjećanju. Pitao sam se i tada i sada, koliko bješe rastegljiva granica ljudskog opstanka.

Rastajem se krajem dana s ovim hrabrim ljudima. Noć se polako spušta. Na rastanku se izgrlismo. Vraćajući se makadamom preko padina planine Zvijezde prema Varešu i Brezi, razmišljam da bi samo Dostojevski mogao ove likove branitelja Olova dostojno opisati.

EJUP GANIĆ POSJETIO OLOVO

Saradnja civilnih organa vlasti općine Olovo sa komandom 110. Slavne olovske brdske brigade je veoma dobra, i upravo takva saradnja je doprinijela da se pruži jak otpor agresoru i da se sačuvaju ovi prostori.

U radnoj posjeti Olovu krajem juna je boravio član Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine i potpredsjednik Federacije Bosne i Hercegovine, gospodin Ejup Ganić.

U pratnji gospodina Ganića bili su još generalni sekretar Stranke Demokratske Akcije Bosne i Hercegovine Mirsad Ćeman, te Bedrudin Salčinović Predsjednik Koordinacionog odbora za uspostavu Zeničko-Dobojskog kantona Visoku državnu delegaciju primio je Načelnik općine Olovo gospodin Muhamed Kadrić.

U jednosatnom razgovoru sa predstavnicima općinskih organa vlasti i predstavnicima štaba 110. Slavne olovske brigade, gosti su upoznati o trenutnoj političkoj, vojnoj i humanitarnoj situaciji na području općine Olovo.

Tom prilikom je zajednički ocijenjeno da je saradnja civilnih organa vlasti općine Olovo, sa komandom 110. Slavne olovske brdske brigade veoma dobra, i da je upravo takva saradnja doprinijela da se pruži jak otpor agresoru i da se sačuvaju ovi prostori. Gospodin Ganić se zatim interesovao kako je organizovano osnovno i srednje obrazovanje na području općine u ovim teškim ratnim uvjetima. Iako sa minimalnim uslovima za odvijanje nastave, školstvo i obrazovanje novih kadrova se veoma uspješno odvijalo i odvija, naglašeno je pritom.

Jedan od glavnih problema sa kojima se Olovo susreće, tokom cijelog rata, jeste komunikacijska blokada. Naime, gospodin Ganić je upoznat da Olovo još uvijek nema telefonsku vezu sa ostalim dijelovima R BiH, i da će to biti jedan od prioritetnih zadataka u narednom periodu da se i taj veliki problem i nedostatak riješi u najkraćem roku. Pritom očekujemo veću pomoć od Vlade Republike Bosne i Hercegovine u finansijskoj pomoći za kupovinu neophodnih uređaja i materijala, naglasili su predstavnici općinskih organa vlasti. Iako se Olovu nalazilo i još uvijek nalazi u informativnoj, komunikacijskoj blokadi istina o Olovu i olovskim herojima, uspjela je prodrijeti u svijet što je za svaku pohvalu, rekao je pritom gospodin Ganić.

Nakon razgovora sa predstavnicima općine Olovo, delegacija je obišla i Dom zdravlja Olovo, da bi se na licu mjesta upoznala o radu ove ustanove u ratnim uvjetima. Zamoljen, da na kraju svoje posjete Olovu, za Olovske novosti, iznese svoje utiske o gradu heroju i samoj organizaciji života na ovim prostorima, gospodin Ejup Ganić je između ostalog izjavio:

Cilj moje posjete Olovu je i bio analiza ukupne situacije političke, vojne i humanitarne. Stanje u zdravstvu, školstvu i sve ono što je bitno za život ovog kraja. Utisci su veoma povoljni, a vidim zaista jednu dobru uvezanost civilnih i vojnih organa. Iako u dosta teškim uvjetima radi školstvo, zdravstvo i svi stambeni i privatni kapaciteti koji su mogli biti u funkciji iskorišteni su. Olovo je i podređeno samo jednom cilju, odbrani ovih prostora i Republike Bosne i Hercegovine.

Ovo što ovdje nije riješeno treba odmah riješiti, prije svega telefonske linije, projekat kojeg moramo što prije završiti. Naravno, moramo dostaviti materijale i uređaje koji su neophodni, a to je zadatak nas u državnim organima, prije svega Vlade. Stanje u vojsci je veoma dobro, a moral na zavidnom nivou.

O.N. — Šta Olovo može očekivati u narednom periodu:

Olovo u narednom periodu može očekivati veću pomoć od Republike. Sada je malo izolovano ali sa deblokadom određenih regiona i komunikacija Olovo će se vrlo brzo po-

primjer dobre i uspješne organizacije, ovdje je narod vojska a vojska narod, sve je uvezano vezati sa Republičkim centrom.

S. Milunić

POVODOM DVOGODIŠNJICE FORMIRANJA, SVIM BORCIMA I STRAJESINAMA VAŠE BRIGADE U IME ŠTABA ARMIJE R BiH I U SVOJE LIČNO IME UPUĆUJEM ISKRENE ČESTITKE

Cijeneći dosadašnji doprinos koji su davali i daju borci Vaše brigade u pravednoj borbi za odbranu naše Republike, uvjeren sam da ćemo zajedničkom istrajnošću i odlučnošću obezbijediti da sledeću i sve druge godišnjice dočekamo u mirnoj i slobodnoj R BiH.

Do konačne pobjede i slobode!

NAČELNIK ŠTABA
brigadni general
Enver Hadžihasanović

Faksimil vijesti o posjeti Olovu člana ratnog Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine akademika prof. dr. Ejupa Ganića

(*Olovske novosti* – ratno izdanje, broj 18, str. 2)

Sjećanje o posjeti opštini Olovo u vrijeme rata, juna 1995. godine[155]

Akademik prof. dr. Mirko Pejanović,
član Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine

Tokom mjeseca juna 1995. godine posjetio sam opštinu Olovo u ulozi člana ratnog Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine. Cilj posjete bio je upoznavanje sa stanjem organizacije lokalne vlasti u uslovima rata. Poseban interes bio je upoznavanje s organizacijom odbrane slobodne teritorije opštine Olovo.

Usljed niza okolnosti i zbog svog položaja opština Olovo nije imala teritorijalnu povezanost sa Sarajevom, a povremeno ni s Tuzlom.

Lokalna vlast u organizaciji odbrane slobodne teritorije bila je oslonjena isključivo na vlastite snage i resurse.

U okviru posjete organizovan je radni sastanak s rukovodstvom opštine i predstavnicima komande 110. slavne olovske brigade.

Ratni načelnik opštine Muhamed Kadrić je na sastanku šire informisao o stanju u opštini Olovo.

Načelnik Kadrić informisao je o rezultatima koje postižu u organizaciji socijalnog života građana, kao i u organizaciji odbrane slobodne teritorije. Kao posebne probleme načelnik Kadrić izdvojio je nepostojanje PTT saobraćaja i nepostojanja signala RTV Bosne i Hercegovine. Također je iznio problem nemogućnosti organizacije privrednog života u djelatnostima u kojima postoje uslovi za privređivanje. Istaknuta je dobra komunikacija i povezanost opštinskog rukovodstva s organima mjesnih zajednica. Posebno je istaknuta dobra saradnja organa mjesnih zajednica s građanima. Građani su veoma aktivni i samosvjesni u izvršavanju svojih radnih i odbrambenih uloga.

Predstavnici 110. slavne olovske brdske brigade informisali su o stanju u brigadi, naročito u pogledu popunjenosti jedinice i moralnim raspoloženjem pripadnika brigade. Naglašeno je da jedinica čvrsto drži linije odbrane slobodne teritorije. Iznijeli su uvjerenje da je veoma čvrsta volja za odbranu slobodne teritorije svoje opštine, regije i cijele Bosne i Hercegovine.

Tokom sastanka bilo je govora o jačanju snaga odbrane Bosne i Hercegovine od nametnute vojne agresije Miloševićevog režima i Srpske demokratske stranke Radovana Karadžića. Ranija JNA transformisana (preimenovana) u Vojsku Republike srpskog naroda imala je za cilj etničku podjelu i destrukciju države Bosne i Hercegovine. Na zamišljenom prostoru Republike srpskog naroda nasilno je izveden progon nesrpskog stanovništva. Široke razmjere progona i etničkog čišćenja izvedene su u Podrinju, istočnoj Hercegovini, Bosanskoj krajini i Posavini.

[155] Vijest o posjeti zabilježena je i u *Olovskim novostima – ratno izdanje*, broj 18, str. 5.

Opština Olovo nalazi se u centralnom dijelu Bosne i Hercegovine i u blizini Sarajeva. Agresorske snage držale su pod svojom kontrolom jedan dio opštinske teritorije. Granatiranjem je znatno porušen i devastiran urbani centar opštine.

Ratno predsjedništvo opštine i komanda 110. slavne olovske brdske brigade uspostavili su organizaciju života građana i odbrane dijela slobodne teritorije opštine tako što su sve funkcije života, rada i odbrane organizovali na zavidnom nivou upravljanja. Političku koordinaciju svih subjekata unutar strukture opštinske vlasti vršilo je Ratno predsjedništvo opštinske skupštine. Tu funkciju obavljao je Muhamed Kadrić. On je svojim držanjem i veoma jasnim izlaganjem ostavio dojam čovjeka i rukovodioca u ratnim uslovima koji suvereno vlada svim poslovima organizacije života i odbrane. Pokazao je moralnu čvrstinu u borbi za ideale odbrane i očuvanja države Bosne i Hercegovine. U njegovim riječima i stavovima dominirao je optimizam i vjera u pobjedu patriotskih multietničkih snaga, pobjedu Armije Republike Bosne i Hercegovine u odbrani integriteta Bosne i Hercegovine.

Ulogu ratnog Predsjedništva Bosne i Hercegovine kao vrhovne komande visoko je vrednovao i podržao.

Na sastanku je vladala vrlo povoljna atmosfera. Osjećalo se jedinstvo u odnosu na ideju odbrane države Bosne i Hercegovine.

Na kraju radnog sastanka s rukovodstvom opštine, u ulozi člana ratnog Predsjedništva, upoznao sam učesnike sastanka o ukupnom stanju odbrane Bosne i Hercegovine. Posebno sam izdvojio pitanje mirovnih pregovora za pronalaženje mirovnog političkog rješenja za Bosnu i Hercegovinu. Iskazao sam i odlučnost i vjerovanje da će uz pomoć međunarodne zajednice, s liderstvom Sjedinjenih Američkih Država, doći do mirovnog rješenja i očuvanja integriteta, suvereniteta i međunarodnopravnog subjektiviteta države Bosne i Hercegovine.

Ohrabrio sam napore opštine Olovo, njenog civilnog rukovodstva, njene odbrambene strukture i građana da istraju u velikom projektu odbrane zemlje i države Bosne i Hercegovine.

Iskazao sam volju i odgovornost da državni organi u Sarajevu, Predsjedništvo i Vlada, pruže u narednom vremenu pomoć opštini Olovo u rješavanju glavnih problema. To su bili problemi PTT saobraćaja, zatim pokrivenost TV signalom RTV Bosne i Hercegovine.

Po povratku u Sarajevo informisao sam Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine o posjeti opštini Olovo. Iznio sam pitanja u kojima je nužno pružiti pomoć opštini Olovo. Tadašnji premijer Vlade RBiH Hasan Muratović preuzeo je obaveze. Organizovao je aktivnosti koje su brzo dovele do uspostave PTT saobraćaja i snabdijevanja električnom energijom.

Primjer organizacije socijalnog života i odbrane u uslovima rata na dijelu slobodne teritorije opštine Olovo ostaje zabilježen kao jedan od najuspješnijih u odbrambenom ratu Bosne i Hercegovine.

BROJ 18 OLOVSKE NOVOSTI — Ratno izdanje Strana 5

POSJETA OLOVU ČLANA PREDSJEDNIŠTVA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE Dr. MIRKA PEJANOVIĆA

SIMBOL OTPORA

Olovo je i pored velikih razaranja i stradanja uspjelo izgraditi sistem odbrane i sistem vlasti, zahvaljujući tome Olovo je postalo simbol otpora i odbrane od agresije.

U radnu posjetu Olovu po prvi put je krajem maja dolazio član Predsjedništva R BiH Dr. Mirko Pejanović. Dr. Pejanovića primio je Načelnik općine Muhamed Kadrić sa saradnicima. Jednosatnom radnom sastanku pored predstavnika općinskih organa vlasti prisutni su bili i predstavnici komande 110. Slavne olovske brdske brigade.

Načelnik općine gospodin Muhamed Kadrić iznio je u kratkim crtama ličnu kratu našeg grada, naglašavajući pri tom egzistencijalne probleme grada, kojih nije malo. U razgovoru sa rukovodstvom općine gospodina Pejanovića je iznenadila činjenica da ovaj heroski grad još uvijek nema riješene čak ni prioritetne probleme koji čine život ovog grada. Problemi PTT saobraćaja koje Olovo još uvijek nije riješilo i činjenica da signalom RTV BiH još uvijek nije pokriveno kompletno područje općine kao i nemogućnost oživljavanja privrednih kapaciteta, su samo dio problematike koja je predočena članu Predsjedništva gosp. Pejanoviću. Doktor Pejanović je tom prilikom izrazio interesovanje da u Olovu inicira osnivanje inicijativnog odbora SGV (Srpskog građanskog Vijeća). U ovo udruženje pristup bi imali lojalni građani srpske nacionalnosti, inače udruženje SGV-a je sa sjedištem u Zenici i kako je naglasio Dr. Pejanović samo zajedništvom, snagom odbrane i diplomatije možemo doći do mirovnog rješenja.

Nakon radnog razgovora sa rukovodstvom općine i članovima komande 110. Slavne olovske brdske brigade Dr. Pejanović je obišao medicinsko osobље D.Z. Olovo, a zatim i gradsko jezgro Olova uvjerivši se tako u stepen razorenosti grada.

Na kraju svoje posjete Olovu Dr. Mirko Pejanović dao je kratku izjavu za »Olovske novosti«:

ON: – Šta je cilj posjete Olovu?

Prvi put sam došao u Olovo da vidim šta se dogodilo sa Olovom i da vidim razmjere stradanja Olova. Ugodno me iznenadila spoznaja da u odnosu na ovolika stradanja grada vodilo se računa o tome da se izbjegnu velika stradanja civilnog stanovništva.

Cilj moje posjete je da se upoznam sa ukupnim stanjem u općini Olovo. Olovo je i pored velikih stradnja uspjelo izgraditi sistem odbrane i sistem vlasti zahvaljujući tome Olovo je postalo simboi otpora i odbrane od agresije. Saz nao sam takođe da ova sredina ima ogromne probleme koji traže hitno rješavanje.

ON: – Kakve utiske nosite iz grada Olova?

Kada čovjek vidi ovakva stradanja ovakva rušenja do juče lijepog gradića Olova, to onda u čovjeku stvara vrlo težak utisak jer na svakom koraku se vidi koliko je porušeno.

Na kraju svoje posjete Olovu Dr Pejanović se zahvalio domaćinima na gostoprimstvu, uz obećanje da će sa svoje strane, uticati kod republičkih organa za veću pomoć Olovu, u svim segmentima života.

A. Salihbašić

UKRATKO

NOVI POGON FABRIKE RUBLJA »OLA« OLOVO

Da se i u ratnim uvjetima i ratnom okruženju mora graditi pokazuje i primjer iz fabrike rublja »OLA«. Naime, fabrika rublja »OLA« započela je sa gradnjom proizvodnog pogona površine 250 m² korisnog prostora. Radi se zapravo o malom pogonu gdje će biti nastavljena proizvodnja u dosta boljim uslovima za finalizaciju proizvodnog asortimana fabrike. Investicija će iznositi preko 60.000 maraka, a što je posebno zanimljivo objekat se radi ugljavnom akcijama radnika zaposlenih u ovoj fabrici. Novi pogon moći će zaposliti 80 radnika.

NEVRIJEME PROUZROKOVALO VELIKE MATERIJALNE ŠTETE

Nevrijeme koje je zadesilo Olovo 30. juna prouzrokovalo je veliku materijalnu štetu na stambenim objektima, putevima, vodovodima i zasijanim površinama i dolinom rijeke Krivaje. Izlijevanjem vode iz riječnog korita Krivaje, zasijane površine krompirom, kukuruzom, pšenicom za tren su nestajale u valovima nabujale rijeke. Ljudi koji prate vremenske nepogode na ovim prostorima kažu da je ovo jedna od najvećih poplava koja se desila posljednjih godina. Materijalne štete koje je prouzrokovala poplava još uvijek se procjenjuju.

BOLJI USLOVI ZA ŽIVOT PROGNANIH

Da bi se što bolje pomoglo izbjeglicama i prognanim koji se nalaze u kolektivnim smještajima na području općine Olovo započeta je gradnja pomoćnih objekata. Tako na primjer u dva kolektivna smještaja otpočelo se sa gradnjom mokrih čvorova da bi se stvorili što bolji uslovi za život privremenih stanara. Sredstva za gradnju ovih objekata obezbijedila je Američka humanitarna organizacija UMKOR. Radove izvodi Civilna zaštita.

AKTIVNOSTI IZ MJESNE ZAJEDNICE JELAŠKE I KAMENSKO

Početkom juna, Mjesna zajednica Jelaške završila je popravku puta Buk-Jelaške-Stojčići.

Akcija je izvedena zajedno sa mještanima sela Stojčići, koji su za ovu priliku obezbijedili 300 l nafte za mehanizaciju. Od ostalih aktivnosti iz Mjesne zajednice Jelaške, izdvajamo akciju mještana u prikupljanju hrane za ranjene borce.

U Mjesnoj zajednici Kamensko u toku su završni radovi na adaptaciji Osnovne škole. Radove je izvodila Civilna zaštita Kamensko-Magulica. Ovdje treba napomenuti da je u fazi postavljanje TV repetitora u Kamensku za prijem signala Televizije BiH, tako da će i ovo područje izaći iz informativne blokade.

To su bile samo neke aktivnosti iz MZ Jelaške i Kamensko u protekłom periodu.

Redžo Žunić

MDD »MERHAMET« OLOVO

Povodom mubarek mjeseca Muharema 1416 god. po hidžri i Jermet-i-ašure Mdd »Merhamet« Olovo je dana 09. 06. 1995. godine, Dom zdravlja olovo darovao lijekove i sanitetski materijal u vrijednosti od 100.000 DM. Radi se o deficitarnim i vrijednim lijekovima. Lijekovi su dar Holandskog Caritasa, a donacija je rezultat dobre saradnje i zajedničkih nastupa Caritasa i Merhameta.

Uz zahvalu uzvišenom Allahu koristimo priliku da posredstvom ovog glasila zahvalimo institucijama i djelatnicima Caritasa Holandije i Mdd »Merhamet« Sarajevo na ovoj akciji. Za uspješnost ove akcije zahvalili su se i naši sugradani Senahid Ibrahimović i Bajro Hodžić te i njima upućujemo riječi zahvale.

Esselamu alejkum

Mdd »Merhamet« Olovo
Sead Mešić

JOŠ JEDAN PRIMJER POMOĆI RODNOM KRAJU

Naš zemljak Ibrahim Dogo koji živi u Njemačkoj nedavno je poslao novčanu pomoć svojim komšijama iz Gornjih Bakića, pripadnicima Armije. Tom prilikom svaki pripadnik Armije iz Gornjih Bakića je dobio 50 DM. Ovom prilikom borci sa Gornjih Bakića zahvaljuju se komšiji i prijatelju.

Bajraktarević Rasim

GDJE ZAPNE TU JE MJESNA ZAJEDNICA ČUNIŠTA

Aktivnosti Mjesne zajednice Čuništa nikad neizostaju.

Tako naprimjer:

Krajem maja tj. 27. 05. 1995. godine prikupljana je hrana za 110. Slavnu olovsku brdsku brigadu, raznih pita 795 i 5 paketa raznih kolača. Spremljena hrana je prikupljena u Civilnu zaštitu i isti dan prevezena do kuhinje gdje je izvršena podjela borcima.

Sledeća akcija je bila organizovanje dobrovoljnog davanja krvi. Za ovu akciju se prijavilo 34 davaoca od čega je 29 i podarilo krv. Od vrijednih darivalaca krvi ističemo tri sestre Hanku, Vahidu i Nihadu Višća. Naš sagovornik Vahida (Bego) Višća tom prilikom je rekla: Do sada smo učestvovale u svim akcijama darivanja krvi stim što su sestre Hanka i Nihada interventno zbog krvne grupe prije akcije podarile krv zadi Mehanović iz Boganovića. Ističemo da imamo dva brata na liniji a svoju pomoć za Armiju vidimo u davanju dragocjene tečnosti, što neodbijamo ni u drugim akcijama da se odazovemo» sa osmijehom je istakla Vahida.

Na sve ovo treba dodati i veliko nevrijeme koje se srušilo na našu komunu i samu Mjesnu zajednicu gdje se stanovništvo odmah prihvatilo otklanjati štete tj. popravak puteva, propusta, mostova i oštećenih objekata.

Bećir Kamenjašević

DEMANTI

Ovih dana na šumskom radiu Ozren, objavljena je dezinformacija o navodnom sukobu Bošnjaka Muslimana i Hrvata na području općine Olovo.

Na tu dezinformaciju odmah su reagovali predstavnici Hrvatskog naroda koji vjekovima žive na ovim prostorima i uputili javni demant kojeg prenosimo u cjelosti na stranicama »Olovskih novosti«:

Povodom gnusnih laži od strane nekih srbo-četničkih radio stanica o tobože teškom položaju Hrvata u općini Olovo, mi predstavnici Hrvatskog naroda u općini Olovo, upućujemo javni

UPRAVITELJI

D E M A N T

O bilo kakvoj umiješanosti u prljavu igru srbo-četničkoga agresora, koji dugo vremena živi na sopstvenim lažima, kojima pokušava unijeti nemir i paniku među Hrvate i Muslimane općine Olovo.

Ovom prigodom odlučno odbijamo bilo kakvu umiješanost ili poistovjećivanje sa agresorskim nakanama. Odgovorno ističemo da Fra Berislav Kalić nikada nije davao nikakve izjave Gospodinu Mi Komšiću, te da sve hrvatske institucije na općini Olovo normalno obavljaju svoje djelatnosti kao da se i svi vjerski obredi normalno obavljaju.

S ponosom ističemo da je jedina i prava istina da hrvatski, bošnjačko-muslimanski i lojalni srpski narod općine Olovo živi u duhu zajedništva, razumijevanja, tolerancije i pravih dobrosusjedskih odnosa, zajedno podnoseći sve teškoće ovoga rata. Poručujemo svima onima koji uništavaju sve što je hrvatsko ili bošnjačko-muslimansko, da nas neće pokolebati i oslabiti naše dobre odnose, stvarane i stvorene kroz dugu povijest naših naroda. Svima možemo poručiti da u općini Olovo nikada nije bilo i neće biti sukoba Hrvata i Muslimana i da ova dva naroda krupnim koracima koračaju ka Federaciji BiH, jedinoj i zajedničkoj nam domovini.

DOPREDSJEDNIK *PREDSJEDNIK*

Faksimil vijesti o posjeti Olovu člana ratnog Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine prof. dr. Mirka Pejanovića

(*Olovske novosti* – ratno izdanje, broj 18, str. 5)

IZVORI I LITERATURA

Izvori:

- Arhiv Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu (AIIZ);
- Arhiv Bosne i Hercegovine (ABiH), Fond: Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača (ZKUZOP) – Sarajevo (1944-1947);
- Arhiv Bosne i Hercegovine, Fond: Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača (ZKUZOP), fascikla 153, općina Olovo;
- ICTY, Predmet br.: IT-98-29/1, Pred Pretresnim vijećem – Tužilac protiv Dragomira Miloševića, *Presuda*, 12. decembar 2006. godine;
- Izvod iz matične knjige umrlih, Beograd – Opština Savski Venac, broj 05209, od 5.09.1991. godine na ime Kulić Mevludin;
- Izjava zarobljenog vojnika Vojske Republike Srpske Bunjevac Radana, rođenog 19.02.1966. godine u selu Dugandžići, općina Olovo, data u prostorijam organa bezbjednosti 1."Slavne" Olovske brdske brigade, dana 02.09.1993. godine;
- *Javnost*, glasilo Srpske demokratske stranke u Bosni i Hercegovini;
- *KORAK*, Časopis za zaštitu tekovina borbe za Bosnu i Hercegovinu, broj 33/2017, Sarajevo, 2017.
- NACIONALNI SASTAV STANOVNIŠTVA, rezultati za Republiku po opštinama i naseljenim mjestima 1991, Statistički bilten br. 234, Državni zavod za statistiku Republike Bosne i Hercegovine, Sarajevo, decembar/prosinac 1993;
- Naredba o primjeni pravila međunarodnog ratnog prava u VRS BiH ("Službeni glasnik srpskog naroda u Bosni i Hercegovini", broj 9, od 13.06.1992. godine);
- Naređenje, V.O., str. pov. br. l-90, od 15.05.1990. godine;
- *Pravilnik o organizaciji i radu Zemaljske komisije Bosne i Hercegovine za utvrđivanje zločina okupatota i njegovih pomagača*, Službeni list Fedralne Bosne i Hercegovine, broj 1, 1946;
- Privremeni propisi o službi u VRS, GŠ VRS, pov. br. 02/5-108, 18 08.1992. godine;
- Propisi o primjeni pravila međunarodnog ratnog prava u OS SFRJ (SSNO), 1988. godine;
- *Proglasa* sa skupa: naučnoistraživački projekat *Vojna iskustva iz rata u Bosni i Hercegovini 1992-1995*, separat broj 2, *Vojna situacija uoči agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu*;
- Sedmične novine *Stav*;
- Službeni glasnik Bosne i Hercegovine;

- Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije;
- Službeni list Republike Bosne i Hercegovine;
- Službeni glasnik Republike Srpske;
- Službena zabilješka PU Olovo, broj 10.07/2-04-2-2602/00, od 08.08.2000. godine;
- Službeni list Demokratske Federativne Jugoslavije, broj 25/45;
- Službeni list Federalne Bosne i Hercegovine, broj 2/45;
- Službeni list Federalne Bosne i Hercegovine, broj 4/45;
- Službeni list Federalne Bosne i Hercegovine, broj 1/46;
- *Sporazum o teritorijalnom razgraničenju*, na osnovu zaključaka SO-e Olovo, broj: 01/2-07-195/91, od 15.10.1991. godine;
- *Stradali Jugoslavije od 6.04.1941. do 15.05.1945. godine prema mjestu stanovanja pre rata i nacionalnoj pripadnosti*, Muzej žrtava genocida Beograd, Begrad, 1960;
- Vodič Arhiva Bosne i Hercegovine, Arhiv Bosne i Hercegovine, 1987;
- Zakon u vojsci ("Službeni glasnik srpskog naroda u Bosni i Hercegovini", broj 3/92,6/92, od 01.06.1992. godine, sa dopunama od 30.12.1993. godine);
- Zakon o primjeni zakonao vojsci u uslovima neposredne opasnosti i ratnog stanja ("Službeni glasnik Republike Srpske", sveska III, broj 1, posebno izdanje od 02.09.1994. godine);
- Zakon o obaveznom dostavljanju podataka o izvršenim zločinima protiv čovječnosti i međunarodnog prava ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 32, od 31.12.1994. godine);
- Zapisnik sa uviđaja, SJB Olovo, od 8. aprila 1992. godine;
- Dnevni list *Oslobođenje*;
- List *Muslimanski glas*;
- Novine *Olovske ratne novosti*;
- Novine *Preporod*;
- Novine *Stav*;
- Novine *Zmaj od Bosne*;

Knjige:

- Ajanović, Irfan, *77 gradova Bosne i Hercegovine*, Sarajevo, 2016;
- Andrić, Ivo, Čudo u Olovu, Pripovjetke, Srpska književna zadruga, Beograd, 1931;
- Behlulović, Sakib, *Zapis o rodnom kraju*, Autor, Olovo, 2008;
- Cohen, J. Philip, *Srpski tajni rat, Propaganda i manipulacija historijom* (preveo Hasan Ronč-ević), Sarajevo, 1996;

- Čekić, Smail, *Agresija na Bosnu i genocid nad Bošnjacima 1991-1993*, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo, 1994;
- Čekić, Smail, *Genocid nad Bošnjacima u Drugom svjetskom ratu*, Dokumenti, MAG, Sarajevo, 1996;
- Čekić, Smail, *Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu – planiranje, priprema, izvođenje* (knjiga 1 i 2), Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava/Kult B, Sarajevo, 2004;
- Čekić, Smail, *Genocid i istina o genocidu u Bosni i Hercegovini*, Univerzitet u Sarajevu/Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2012;
- Čekić, Smail, *Dejtonski (mirovni) sporazum – legalizacija genocida u Republici Bosni i Hercegovini* (knjiga 1 - 3), Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2016;
- Ćurković, Boris (ur.): *Mazowiecki izvještaji 1992-1995*, Univerzitet u Tuzli/Istraživačko-dokumentacioni centar Sarajevo, Sarajevo, 2007;
- Dedijer, Vladimir i Ante, Miletić, *Genocid nad Muslimanima 1941.-1945*, Zbornik dokumenata i svjedočenja, Svjetlost, Sarajevo, 1990;
- Delić, Rasim, *Armija Republike Bosne i Hercegovine nastanak, razvoj i odbrana zemlje*, knjiga I, Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca, Sarajevo 2007;
- Dizdar, Z., M. Sobolevski, *Prešućivani četnički zločini u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 1941.-1945*, Hrvatski institut za povijest: Dom i svijet, Zagreb, 1999;
- Duraković, Nijaz, Odbrana Sarajeva je odbrana Bosne i Hercegovine (posljednje slovo za Bosnu), u „*Zbornik radova Politički i vojni značaj odbrane Sarajeva 1992-1995*.“, Institut za istraživanje zločina protiv čopvječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo;
- Đozić, Adib, Alibegović Abdel, *Obrazovanje i genocid – Ko, kako i zašto kriptoizira i „zabranjuje“ institucionalno obrazovanje o genocidu nad Bošnjacima 1992-1995*, Zbornik radova “Srebrenica 1995-2015: Evaluacija naslijeđa i dugoročnih posljedica genocida“, Institut za istraživanje protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2016;
- Filipović, Muhamed, *Bosna i Hercegovine – najvažnije geografske, demografske, historijske, kulturne i političke činjenice*, Compact-E, Sarajevo, 1997;
- Filipović, Muhamed, Duraković, Nijaz, *Tragedija Bosne*, Valter, Sarajevo, 2002;
- Filipović, S. Milenko, *Varošica Olovo s okolinom*, Grafički institut “Narodna misao“, Beograd, 1934;
- Gladanac, Sanja, *Komparacija popisa žrtava Drugog svjetskog rata iz 1947. i 1950. godine na primjeru sreza Zavidovići*, u „Zbornik radova RIJEKA KRIVAJA kroz prošlost“, Institut za istoriju, Sarajevo, 2016;

- Hadžiabdić, Hadžija i drugi, *Udžbenik Historije za IV razred gimnazije*, Bosanska knjiga, Tuzla, 2007;
- Hadžibegović, Ilijas, *Bosanskohercegovački gradovi na razmeđu 19. i 20. stoljeća*, Institut za istoriju, Sarajevo, 2004;
- Halilbegović, Nihad, *Mama moram im glavu dati, stradanje vojnika – regruta u bivšoj JNA i njihovo spašavanje*, Halkomeks, Sarajevo, 2002;
- Hurem, Rasim, *Bosna i Hercegovina u Drugom svjetskom ratu 1941. 1945*, Bošnjačka nacionalna zajednica za Zagreb i Zagrebačku županiju, Zagreb, 2016;
- Isaković, Alija, *Antologija zla*, NIPP Ljiljan, Sarajevo, 1994;
- Karović, Merisa, *Muslimanske milicije u Bosni i Hercegovini 1941.-1945*, Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, broj 11-12, 2006;
- Klarić, Slavica: *Rad Zemaljske komisije za ratnu štetu Bosne i Hercegovine*, Glasnik arhiva i Društva arhivskih radnika Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1982, broj 22;
- Kuka, Ermin, *Obrazovni sistem u Sarajevu tokom opsade 1992 - 1995*, Zbornik radova "Politički i vojni značaj odbrane Sarajeva 1992-1995", Institut za istraživanje protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2014;
- Lapenda, Stjepan, Lapenda, Matija, *Pariške haberdžije: Rat za slobodu – godina prva*, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti I međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2012;
- Lovrenović, Krunoslava, *Zemaljska komisija za Bosnu i Hercegovinu za utvrđivanje zločina okupatora i njegovih pomagača*, Glasnik arhiva i Društva arhivskih radnika Bosne i Hercegovine, Sarajevo, godina 1978-79, broj 8-9;
- Mahmutćehajić, Rusmir, *Kriva politika*, Radio Kameleon/DID/Durieux, Tuzla/Sarajevo/Zagreb, 1998;
- Mahmutćehajić, Rusmir. *Andrićevstvo*, Clio, Beograd, 2015;
- Milošević, Slobodan, *Godine raspleta*, BIGZ, Beograd, 1989;
- Muftić Blažević, Azmir, *Bosanski jandžik*, Rifaisko-Bedevijska tekija Vareš, Vareš, 2010;
- Muratović, Rasim, *Umihanin san*, Sejtarija, Sarajevo, 2004;
- Muratović, Rasim, *Bosna u Bergenskim vremenima Knjiga 1 i 2 – 1992. godina*, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2011;
- Muratović, Rasim, *Genocid u Ahmićima 1993*, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2013;
- Muratović, Rasim, Kuka, Ermin, *Genocid u Brčkom 1992-1995*, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2015;

- Nilsen, Kjell Arild, *Milošević:u ratu i Hagu: dokumentacija* (s norveškog preveo dr. Rasim Muratović), Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2013;
- Omerdić, Muharem, *Prilozi izučavanju genocida nad Bošnjacima (1992-1995)*, El-Kalem, Sarajevo, 1999;
- Omerović, Husejin, *Učešće dobrovoljaca i stranih plaćenika u opsadi Sarajeva*, Zbornik radova "Politički i vojni značaj odbrane Sarajeva 1992-1995.", Institut za istraživanje protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2014;
- Pejanović, Mirko, *Bosansko pitanje i Srbi u Bosni i Hercegovini*, Bosanska knjiga, Sarajevo, 1999;
- Pejanović, Mirko, *Ogledi o državnosti i političkom razvoju Bosne i Hercegovine* (treće dopunjeno izdanje), TKD Šahinpašić, Sarajevo, 2013;
- Pejanović, Mirko, *Značaj Platforme o radu Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine za koncepciju otpora i odbrane Bosne i Hercegovine (1992-1995)*, Zbornik radova "Politički i vojni značaj odbrane Sarajeva 1992-1995.", Institut za istraživanje protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2014;
- Perić, Jeremija Ješo, *Olovo u narodnooslobodilačkoj borbi*, Univerzal, Tuzla, 1981;
- Softić, Sakib: *Tuholj – Historijska građa – knjiga 2*, JU Zavod za zaštitu kulturno-historijskog I prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona, Tuzla, 2016;
- Treanor, J. Patrick: *Lideri Srpske demokratske stranke. Rukovodstvo bosanskih Srba 1990-1992*, u: *Bosna i Hercegovina – jezgro velikosrpskog projekta*, Zbornik radova, (urednik: Sonja Biserko), Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Beograd, 2006;
- Tucaković, Šemso, *Srpski zločini nad Bošnjacima – Muslimanima 1941.-1945*, El-kalem – Oko, Sarajevo, 1995;
- Vetlesen, Arne Johan, *Menneskeverd og ondskap – Essays og artikler 1991-2002* (Ljudsko dostojanstvo i zlo – Eseji i članci 1991-2002), Gyldendal, Oslo, 2003;
- Vetlesen, Arne Johan, *Studier i ondskap* (Studije o zlu), Universitetsforlaget, Oslo, 2014;
- Vujasinović, Todor: *Ozrenski partizanski odred - Krivajska akcija*, Svjetlost, Sarajevo, 1950;
- Vukmanović Tempo, Svetozar: *Revolucija koja teče*, knjiga 1, Zagreb, 1982.

REGISTAR IMENA

A

Abazović, Hasan 163
Ahmećanović, Raif 127, 164
Ahmetspahić, Fikret 128, 165
Ahmetspahić, Ibro 29, 39, 48
Ahmetspahić, Mustafa 128, 166
Ajanović, Irfan 468, 19
Ajnadžić, Nedžad 155
Alajbegović, Abdel 469
Alajmović, Mirhet 383
Aličković, Šaćir 27
Alispahić, Ahmet 167
Alispahić, Bakir 155
Alispahić, Samir 168
Andrić, Ivo 57, 468
Avdagić, Sead 169
Avdibašić, Ćamil 29
Avdibašić, Derviš 29, 39, 53
Avdibašić, Fatima 52
Avdibašić, Hamdija 383
Avdibašić, Meho 29
Avdibašić, Mujo 29
Avdibašić, Nurko 39, 52
Avdibašić, Rasim 52
Avdibašić, Šahin 39

B

Babić, Hamdo 97
Babić, Suvad 383
Bajraktarević, Ahmed 39
Bajraktarević, Osman 383

Bajraktarević, Sulejman 39
Bajrić, Rašid 118
Balotić, Milislav 123
Bašić, Mehmedalija 383
Batinič, Milomir 116
Batinić, Slobodan 118
Begić, Alija 39
Begovića, Nuraga 54
Behlulović, Edin 15
Behlulović, Hamid 51
Behlulović, Huso 51
Behlulović, Sakib 15, 23, 468
Bekić, Pero 388
Bekić, Radomir 388
Belet, Alija 50
Belet, Tahim 50
Berberović, Mehmedalija 170
Berberović, Munib 171
Beridan, Asim 128
Beridan, Edib 172
Beridan, Mersin 127, 128, 173
Beridan, Mustafa 383
Berisalić, Meho 47
Berisalić, Samir 174
Bešlija, Bego 175
Bešlija, Ekrem 176
Bešlija Emir 177
Bešlija, Hazim 178, 383
Bešlija, Mersed 139, 179
Bešlija, Mihret 180
Bešlija, Naza 110, 128
Bešlija, Osman 181
Bešlija, Raif 182, 474

Bešlija, Rašid 383
Bešlija, Samida 474, 128
Bešlija, Samir 128
Bešlija, Smajo 39, 50
Bešlija, Suad 183
Bilčar, Momčilo 29
Biogradlić, Adem 39
Biogradlija, Adem 29, 47
Biogradlija, Zehrid 54
Biogradlija-Degirmendžić, Emira 129, 184
Biserko, Sonja 66, 471
Bjelić, Alija 185
Bjelić, Brajko 119
Bjelić, Edib 186
Bjelić, Ibrahim 119, 188
Bjelić, Ibro 49
Bjelić, Sadil 187
Bjelić, Vahidin 90, 93, 94, 189
Boban, Mate 63
Bobar, Tomislav 66
Bokšić, Žore 19
Bolić, Alija 54
Bolić, Hanka 130, 190
Bolić, Senahid Bolo 149, 152, 153, 159, 160, 191, 459
Borovčanin, Ljubomir 387, 433
Božić, Bojo 123
Božić, fra Ilija 146
Božić, Mićo 46
Brčić, Esad 383
Brčić, Omer 49
Brkić, Adem 29
Brkić, Adil 40
Brkić, Adril 48

Brkić, Ahmo 116, 117, 118, 192
Brkić, Ibrahim 193
Brkić, Mujo 129, 194
Broz, Josip Tito 73, 76, 86
Bubić, Alija 26
Bubić, Ermin 127, 195
Bubić, Fadil 26
Bubić, Mujo 127, 196
Burek, Salih 28
Bušenac, Hasan 47
Busnov, Adem 52
Busnov, Ejub 29, 40, 52
Busnov, Ibro 29, 40, 52
Busnov, Murat 29, 40, 52
Busnov, Mustafa 383
Busnov, Mustafa 52, 383
Busnov, Paša 197
Busnov, Salko 52
Busnov, Senad 198
Butković, Alija 199

C

Cerić, Hamdija 200
Cohen, J. Philip 74, 468
Collinsa, Randalla 15

Ć

Ćurković, Boris 130, 469

Č

Čamdžić Hota, Fata 40
Čamdžić, Mujo 40
Čančar, Novica 128

Čaušević, Mehmed 201
Čekić, Smail 4, 25, 26, 27, 66, 77, 83, 88, 89, 97, 115, 469
Čolaković, Mirsad 202
Čolaković, Ramiz 203
Čolaković, Rodoljub 28
Čolaković, Semiz 204
Čolaković, Suno 205
Čučuković, Edib 206

D

Dahić, Adil 383
Dahić, Avdo 383
Dahić, Ismet 155
Dangić, Jezdimir 28
Dedić, Adem 129, 207
Dedić, Enes 208
Dedić, Samir 129
Dedijer, Vladimir 25, 469
Degermendžić, Emir 129
Degirmendžić, Amir 209
Degirmendžić, Atif 56
Degirmendžić, Meho 56
Degirmendžić, Tenfir 47
Delić, Jusuf 92, 93
Delić, Rasim 79, 155, 469
Delić, Šemso 210
Delihasanović, Ahmed 383
Delimustafić, Alija 122
Delimustafić, Bajro 123
Delimustafić, Mustafa 211
Delimustafić, Nijaz 212
Delimustafić, Šahbaz 122, 123, 214
Delimustafić, Senahid 213

Divčić, Stojan 421
Dizdar, Zdravko 25, 469
Dramalija, Đulaga 129
Dramalija, Zejna 129
Drašković, Vuk 63
Dostojevski 11, 98, 460
Drozak, Enes 215
Dugić, Hasan 120, 121
Duraković, Amir 216
Duraković, Aziz 128, 217
Duraković, Durak 29, 40, 52
Duraković, Hasan 52
Duraković, Hazim 116
Duraković, Ibro 52
Duraković, Mejra 52
Duraković, Nezir 52
Duraković, Nijaz 14, 62, 67, 155, 469
Duraković, Šemsa 52
Duraković, Suljan 40
Duraković, Suljo 52
Duraković,Osmo 52
Durgut, Esad 383
Durmiš, Fehim 29
Durmiš, Fehrat 40
Durmiš, Rasim 29, 40
Durmiš, Salko 40

Đ

Đogić, Ahmed 29, 40, 46
Đogić, Asif 46
Đogić, Asim 219
Đogić, Fehim 220
Đogić, Husein 221

Đogić, Mehmed 222
Đokić, Čedo 388
Đorojević, Rade 123, 388
Đozić, Adib 470
Đulović, Alija 29, 40, 51
Đulović, Rasim 29, 40, 51

DŽ

Džafić, Rifet 383
Džafić, Nurfet 383
Džakmić, Ibrahim 40, 50
Džambasovič, Asim 89
Džindo, Velid 147, 160, 459
Džinić, Dževad 218
Džuvić, Sadžida 5

F

Ferhatović, Ešef 223
Filipović, Muhamed 469, 62, 63, 67
Filipović, S. Milenko 469
Fočić, Muhamed29, 40, 47

G

Galić, Stanislav 131, 387, 401, 451
Ganić, Ejup 4, 9, 11, 98, 156, 459, 461
Garašanin, Ilija 74
Gavrić, Miladin 120
Gavrić, Neđo 120, 387, 436
Gladanac, Sanja 36, 37, 469
Glišić-Čarapić, Vaso 29
Gluhić, Emir 129, 224
Gluhić, Nedžad 225
Gogić, Taib 68

Golubović, Jadranko 123
Grgić, Mladen 375, 383
Grgić, Vladimir 226
Grubačić, Milan 29
Gurda, Avdo 26
Gurda, Esed 383
Gurda, Ibro 29, 41, 48
Gurda, Mehmed 26
Gurda, Mevla 41
Gurda, Mujo 29, 41, 49
Gurda, Osman 41, 48
Gurda, Rasim 29, 41, 48
Gurda, Rifet 383
Gurda, Salih 229
Gurda, Salmon 48
Gurda, Senahid 228

H

Hadrović, Esad 229
Hadrović, Hajrudin 230
Hadrović, Hašim 48
Hadrović, Osman 231
Hadžiabdić, Adem 47
Hadžiabdić, Admir 232
Hadžiabdić, Amir 233
Hadžiabdić, Avdor 47
Hadžiabdić, Aziz 234
Hadžiabdić, Danila 48
Hadžiabdić, Fadil 235
Hadžiabdić, Fata 130, 236
Hadžiabdić, Hadžija 15, 22, 76, 78, 470
Hadžiabdić, Halil 41
Hadžiabdić, Hamdija 47

Hadžiabdić, Hamza 237
Hadžiabdić, Hrustem 26, 29, 41
Hadžiabdić, Huso 238
Hadžiabdić, Ibrahim 47
Hadžiabdić, Ibro 239
Hadžiabdić, Mehmed 26, 29, 41
Hadžiabdić, Muhamed 130, 240
Hadžiabdić, Nezir 41, 47
Hadžiabdić, Raif 241
Hadžiabdić, Sabrudin 151, 242
Hadžiabdić, Vahid 130
Hadžibegović, Ilijas 19, 470
Hadžić, Osman 243
Hajrić-Čaušević, Alma 15
Halilbegović, Nihad 84, 90, 470
Halilović, Aiša 41, 51
Halilović, Arif 27
Halilović, Memiš 27
Halilović, Mumin 27
Halilović, Nijaz 244
Halilović, Ramo 27
Halilović, Sejfo 27
Halilović, Šemso 27
Halilović, Sinan 27
Halilović, Uzeir 27
Hasanbegović, Ahmo 49
Hasanbegović, Muhamed 53
Hasanbegović, Omer 49
Hasanović, Asif 247
Hasanović, Hasan 118, 119
Hasanspahić, Enver 383
Hasanspahić, Fahdrudin 245
Hasanspahić, Nezir 53
Hasanspahić, Pašaga 246

Hasić, Vejsil 29, 41, 50
Helja, Avdo 41, 49
Helja, Hasan 50
Helja, Hašim 50
Helja, Sifet 248
Hemić, Muhidin 249
Hodžić, Edib 250
Hodžić Aiša 41
Hodžić, Ibro 41, 46
Hodžić, Izudin 251
Hodžić, Muhamed 383
Hodžić, Mujo 29, 41, 47
Hodžić, Osman 125
Hodžić, Rifet 252
Hodžić, Sefer 253
Hodžić, Ševala 129
Hodžić, Sulejman 129
Hodžić, Zehrid 46, 255
Hodžić-Stomornjak, Ševala 254
Holak, Alma 51
Holak, Diban 51
Hota, Omer 383
Hota, Salih 51
Hota, Šefik 256
Hota, Zahid 41, 51, 257
Hotović, Avdo 27
Hotović, Ibrahim 27
Hurem, Rasim 33, 470
Hurić, Hazim 383
Hurić, Omer 33, 470
Hurić, Ramo 29, 42, 51
Hurić, Rifet 383

I

Ibišević, Mehmedalija 128
Ibrahimović, Nijaz 258
Ibrahimović, Osman 119
Ibrahimović, Osmo 119
Ibrahimović, Sadik 140
Idrizović, Ibrahim 49
Imamović, Admir 259
Imširović, Mušan 27
Isaković, Alija 454, 470
Išerić, Rasim 260
Išerić, Selma 383
Ivazović, Zehrid (Gluhi) 118
Ivojević, Safet 68
Izetbegović, Alija 62, 84, 154, 155, 157, 158, 159

J

Jamaković, Abdulah 29, 50
Jamaković, Akif 15, 29, 48, 54
Jamaković, Elvira 261
Jamaković, Fahrudin 262
Jamaković, Fehim 26
Jamaković, Sabina 264
Jamaković, Senad 265
Jamoković, Ramiz 263
Janjić, Andrija 122
Janjić, Mirko128
Janjušević Vlado 123
Jusubašić, Salih 266
Jusufbašić, Hašim 51
Jusupović, Ahmed 27
Jusupović, Alija 27
Jusupović, Habib 27
Jusupović, Imšir 27
Jusupović, Mujo 27

K

Kadrić, Hajra 268
Kadrić, Muhamed 155, 463, 464
Kadrić-Bubić-Salibašić, Umka 127
Kaikčija-Šapina, Anica 130, 267
Kaknjašević, Ćamil 52
Kaknjašević, Fuad 270
Kaknjašević-Selimović, Fikreta 269
Kalfić, fra Berislav 146
Kamenjašević, Derviš 151
Kamenjašević, Ibrahim 53
Kamenjašević, Sulejman 42
Kanjić, Šemsa 48
Karadžić, Radovan 62, 83, 107, 116, 387, 463
Karagić, Ensudin 271
Karagić, Ismir 272
Karahmetović, Nijaz 383
Karamović, Suad 273
Karasalihović, Alija 48
Karasalihović, Hajrudin 128, 274
Karavdić, Hasib 275
Karavdić, Ramiz 276
Karavdić, Rašid 53
Karavdić, Sefer 277
Karavelić, Vahid 153, 155
Karić, Avdija 27
Karić, Enes 383, 454
Karić, Haso 27
Karić, Mehmed 27
Karić, Nezir 278
Karić, Osman 27
Karić, Safer 279
Karić, Taib 42, 46

Karičič, Fadil 15, 67, 153, 155, 156, 459
Karovalić, Huso 96
Karović, Merisa 26, 470
Kazičić, Avdo 42
Kazičić, Džemila 42
Kehić, Aljo 50
Kehić, Halja 42
Kehić, Hasan 50
Kehić, Imer 280
Kehić, Kadir 122, 123, 281
Kehić, Meho 121, 122, 123
Kehić, Munib 122, 282
Kišić, Avdo 283
Kišić, Ibrahim 284
Kišić, Omer 49
Kjell Arild Nilsen 74, 83, 471
Kladanjčić, Karo 29, 42, 53
Kladanjčić, Avdo 53
Kladanjčić, Edhem 53
Kladanjčić, Elvedin 285
Kladanjčić, Mehmed 53
Kladanjčić, Mujo 53
Kladanjčić, Nezir 53
Kladanjčić, Osman 53
Kladanjčić, Ramo 53
Kladanjčić, Rasim 286
Kladanjčić, Šahin 52
Kladanjčić, Seman 287
Klarić, Slavica 31, 470
Klis, Ćamil 383
Klis, Mustafa 48
Kljajić, Ahmet 288
Kljajić, Hariz 289

Kljajić, Hasan 290
Kljajić, Ramo 291
Kljajić, Rasim 47
Kljuić, Stjepan 63
Knežević, Stanko 119
Kokorović, Gabro 292
Kokorović, Ivica 293
Kokorović, Janko 294
Kokorović, Ljuban 129
Kokorović, Ljubo 295
Kolak, Alija 42
Kolak, Esed 296
Kolak, Imšir 297
Kolak, Nihad 297
Kolak, Šahbaz 129, 299
Koljević, Nikola 107
Kopić, Kadir 300
Kopić, Osman 42, 40
Kopić, Sedin 301
Kopić, Zijad 383
Krajišnik, Drago123
Krajišnik, Duško 123
Krajišnik, Momčilo 387
Kralj Petar 28
Krčo, Rade 29
Krstić, Radislav 387
Kućanin, Atif 302
Kuka, Ermin 4, 139, 470
Kulić, Mevludin 84, 90, 91, 92, 93, 467
Kulo, Džavid 129, 304
Kulo, Hajraga 305
Kulo, Izet 383
Kulo, Mehmed 151

Kulo, Omer 129
Kulo, Umka 129
Kundak, Bajro 119
Kundak, Fahrudin 383
Kundak, Mejra 303

L

Lagumdžić, Hamid 306
Lapenda, Matija 114, 470
Lapenda, Stjepan 114, 470
Lemeš, Muhamed 155
Letić, Orhan 54
Lovrenović, Krunoslava 31, 470
Lubarda, Muhamed 308
Lubarda, Nevzad 307

Lj

Ljuca, Enes 123
Ljuca, Fahrudin 383

M

Mahmutćehajić, Rusmir 28, 83, 470
Mahmutović, Avdija 309
Mahmutović, Haris 129
Makitan, Dobrica 408
Mandić, Momčilo 107
Mandžić, Pašaga Murat 28
Manso, Hasan 310
Manso, Samir 311
Manso, Senad 312
Marković, Ante 63
Marković, Milan 119
Matičević, Mladenko 313

Mazowiecki, Tadeusz 130
Medić, Danilo 29
Mehanović, Fehim 314
Mehanović, Ibro 26
Mehanović, Mujo 26
Mehanović, Šefik 383
Merdan, Fehir 315
Merdan, Hanka 49
Merdan, Hasan 316
Merdan, Idriz 383
Merdan, Kasim 317
Merdan, Maida 130
Merdan, Merdin 130
Merdan, Muhamed 318
Merdan, Sedin 130
Merdan, Senad 130
Merdan, Vahid383
Merdan, Zahid 49
Mešić, Agan 128
Mešić, Avdaga 319
Mešić, Fikret 383
Mešić, Halid 383
Mešić, Idriz 128
Mičić, Vjekoslav 150, 383
Mihailović, Dragoljub 25, 27, 29, 75, 76
Mihajlović, Lazo 46
Miletić, Ante 25, 469
Milošević, Dragomir 67, 68, 69, 97, 387, 467
Milošević, Slobodan 14, 62, 67, 68, 74, 77, 78, 83, 88, 463, 470
Mirjanić Nebojša 123
Mirjanić, Berislav 123
Mirjanić, Zdravko 128
Mladić, Ratko 114, 147, 149, 387, 406, 411, 451

Moljević, Stevan 74
Motika, Radomir 123
Mrdić, Željko (Brada) 119
Muftić Blažević, Azmir 23, 470
Muhić, Nazif 128
Muhić, Sead 4
Mujaković, Habib 42, 50
Mujaković, Osman 42
Mujanović, Sema 119
Mujezinović, Sifet 320
Mujezinović,Osman 48
Mujić, Omer 27
Mujić, Osman 27
Mulabdić, Bego 120, 121
Mulabdić, Safet 120, 121
Mulavdić, Vahidin 321
Mulić, Fikret 322
Muminović, Ahmet 48
Muminović, Behadem 323
Muminović, Fahir 324
Muminović, Hasan 42, 48
Muminović, Himzo 383
Muminović, Husnija 325
Muminović, Huso 48
Muminović, Ibrahim 383
Muminović, Nail 383
Muminović, Salih 48
Muminović, Taib 47
Mumović, Milanko 119
Mumović, Radivoje 388
Mumović, Ratko 388
Munjić, Halil 383
Muratović, Avdo 326

Muratović, Ejub 129
Muratović, Ferid 110, 128
Muratović, Hasan 464
Muratović, Hadžira 110, 128
Muratović, Malik 110, 128
Muratović, Mevlida 110, 128
Muratović, Mujo 26
Muratović, Mustafa 328
Muratović, Nermin 110, 128, 327
Muratović, Osman 127, 329
Muratović, Rasim 4, 5, 15, 26, 29, 42, 47, 74, 114, 148, 154, 455, 457, 470, 471
Muratović, Safet 128
Muratović, Salih 110, 128
Muratović, Sifet 330
Musić, Mirhad 331
Musić, Šefik 383

N

Nađić, Ilija 125, 127, 387
Nađić, Ljupko 127
Nađić, Milinko 125, 127
Nikšić, Šaha 50
Numanović, Ahmo 46
Numanović, Avdija 43, 46
Numanović, Edin 332
Numanović, Senad 46

O

Omerdić, Muharem 143, 471
Omerović, Husejin 149, 471
Omerović, Senahid 333

P

Palangetić, Nebojša 388
Pantić, Đorđije 407
Parić, Mile 29
Parić, Spomenko 118
Parić, Veljko 123
Pašalić, Ahmo 383
Pašalić, Edin 334
Pašalić, Hamdo 29, 43
Pašalić, Ramo 48
Pašalić-Muratović, Vahdeta 128
Pašić, Pašo 43, 53
Pašić, Sinan 119
Pašić, Zemka 119
Pećanac, Kosta 75
Pejenović, Mirko 4, 9, 63, 68, 85, 156, 463, 465, 471
Pejković, Devlija 50
Pejković, Hakija 50
Pepić, ef. Esad 146
Perić, Jeremija Ješo 24, 27, 29, 471
Perić, Marijan 123
Perić, Milomir 123
Perić, Milovoje 387
Perić, Veljko
Perinović, Davor 63
Pinjić, Avdo 129, 335
Plavšić, Biljana 387
Plećan, Abid 29, 43, 49
Plećan, Ahman 49
Plećan, Almasa 43
Plećan, Atija 49
Plećan, Hasan 43, 39
Plećan, Ibro 383

Plećan, Mehmed 120, 121
Plećan, Mirsad 120, 121
Plećan, Mujo 49
Plećan, Osman 43, 154, 156
Plećan, Rahman 336
Plećan, Rasim 29, 43
Plećan, Šemsa 337
Plećan, Zijad 120, 121
Poturković, Meho 128

R

Radović, Boško 29
Radović, Brane 118
Radović, Milovan 118
Rakanović, Sadik 93
Ramić, Amir 129
Ramić, Samra 129
Rapić, Ibrahim 338
Rapić, Šahiz 339
Rapić, Sejfo 383
Ratkušić, Enes 76
Rizvanović, Elvir 130
Rončević, Hasan 74, 468
Rotić, Mujo 52
Rotić, Zahid 340
Rožajac, Hasan 90, 93, 341

S

Sadiković, Avdija 43, 50
Sadiković, Galib 342
Sadiković, Mujo 43, 50
Sadiković, Ramo 343
Salčinović, Bedrudin 156

Salibašić, Ibro 344
Salibašić, Mustafa 54
Salibašić, Sadir 346
Salibašić-Kadrić, Humka 127, 345
Salkanović, Edib 347
Salkanović, Munir 383
Sarajlić, Amir 125, 348
Sarajlić, Asim 151
Sarajlić, Huso 26
Sarajlić, Ismir 349
Sarajlić, Refika 350
Sarić, Goran 433
Sečanović, Fadil 27
Sekulović, Vesna 351
Selimović, Sabit 383
Selimović, Asim 118
Selimović, Besim 352
Selimović, Huso 27
Selimović, Jasmin 353
Selimović, Mihret 121
Selimović, Muamer 27
Selimović, Mustafa 353
Selimović, Rahman 27
Selimović, Rasim 118, 119
Selimović, Salem 383
Silajdžić, Haris 155
Sirćo, Adem 357
Sirćo, Ćamil 43
Sirćo, Fata 129
Sirćo, Fikret 120, 121
Sirćo, Hamed 355
Sirćo, Hamza 129, 383
Sirćo, Mersida 129

Sirćo, Muhamed 128, 358
Sirćo, Nedim 356
Sirćo, Nermin 129
Sirćo, Rifet 359
Sirćo, Senad 360
Sirćo-Husić, Latifa 128, 361
Smailhodžić, Emir 362
Smajić, Edin 363
Smajić, Sead 364
Sobolevski, Mihael 25, 469
Softić, Sakib 471
Sokolar, Fehim 129, 365
Sokolar, Mujo 366
Sokolović, Izet 383
Sorak, Ilija 119
Spahić, Hašim 155
Srebreniković, Abdulah 30
Stanić, Milenko 65, 66, 114
Stanimirović, Boro 118
Stanišić, Milomir 388
Suljović, Haris 15

Š

Šarić, Dževad 369
Šarić, Mehmed 49
Šarić, Mustafa 368
Šarić, Osman 369
Šehić, Ahmet 43, 51
Šehić, Mujo 51
Šehić, Salih 51
Šehović, Ćamil 43, 53
Šehović, Đemajil 370
Šehović, Meho 43, 53
Šehović, Mujo 43, 53
Šuvalić, Ramiz 153

T
Tadić, Marijan125
Treanor, J. Patrick 66, 471
Trifković, Savo 29, 32
Trifunović, Boško 123
Trivić, Mirko 387
Trivunović, Radovan 29
Tucaković, Šemso 471, 25
Tuđman, Franjo 83, 107
Tupajić, Dragan 118
Turbić, Mustafa 29, 43
Turbić, Senib 383
Turbić, Vahid 371
Turbić, Vejsil 383
Turlić, Mustafa 50

V
Vatreš, Elvir 372
Vetlesen, Arne Johan 454, 471
Višća, Hasan 373
Višća, Husein 129
Višća, Muriz 90, 94
Višća, Refik 383
Višća, Vahid 374
Višća, Zuhdija 129, 375
Višnjić, Milija 123
Vlasi, Azem 77
Vrabac, Mustafa 383
Vrabac, Nijaz 156
Vujasinović, Todor 29, 32, 471
Vukajlović, Milorad 107, 27
Vukmanović, Svetozar 32, 471
Vukotić, Slavoljub 107, 127
Vuković, Zdravko 123

Z

Zekić, Savo 29
Zubetkić, Mustafa 27
Zuhić, Ferhat 46
Zuhić, Mejra 46
Zuhić, Rašid 46
Zuhić, Rasim 46

Ž

Žilić, Raif 27
Žinić, Sevdo 49
Živanović, Milenko 114
Žugić, Dragan 388
Žugić, Dušan 387
Žugić, Milisav 380
Žugić, Milovan 110, 107, 120, 121, 127, 387
Žugić, Osman 381
Žugić, Radoje 387, 122
Žugić, Savo 29
Žugić, Siniša 118, 388
Zuhić, Šahija 46, 44
Zuhić, Salko 46
Zukić, Aziz 376
Zukić, Hakija 377
Zukić, Sadika 29
Zukić, Sejdo 29
Zukić, Sevdija 379
Zukić, Taib 378
Zulfikarpašić, Adil 63
Žunić, Ibrahim 382

REGISTAR GEOGRAFSKIH POJMOVA

A

Ahmići 470

Ajdinovići 40,43,46, 108, 109, 140, 146, 148, 151, 220, 222, 232, 233, 259

Ajvatovići 109

Arapovača 41, 49, 108

Austro-Ugarska 22

B

Bahići 46

Bakići 39, 40, 41, 44, 46, 130, 147, 148, 169, 190, 191, 206, 221, 234, 235, 237, 241, 242, 250, 252, 254, 255, 259, 277, 302, 359, 362, 364, 366, 374, 376, 377, 378, 379

Banovići 44, 319

Banja Lučica 105, 115

Banja Luka 89, 96

Bare 120, 388

Beč 22, 57, 75

Bećari 105, 116

Beograd 7, 13, 25, 28, 30, 38, 45, 46, 57, 61, 64, 66, 67, 73, 74, 75, 77, 91, 453, 467, 468, 469, 470, 471

Berisalići 42, 46, 105, 109, 116, 121, 127, 172, 173, 174, 279

Bihać 96, 99, 297, 383

Bijeljina 122, 123, 433

Bioštica 56, 132, 135, 143, 307, 332, 346

Birač 65, 66

Bistrica 50

Bjelasalići 105

Bjelorusija 149

Boganovi 53, 54, 307, 308, 344, 346

Boksit 66

Boljača 108

Bosanski Šamac 30

Bosna 63, 150

Bosna i Hercegovina 8, 25, 30, 33, 55, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 73, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 174, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220,221, 22, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 248, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 259, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 470, 471

Brač 90, 93, 341

Bratunac 65, 66, 115

Brčko 156, 470

Brda 108, 120, 121, 173

Breza 459

Brisel 87

Bukov do 47, 203, 288, 289, 290, 291

C

Careva Ćuprija 19, 49, 103, 201, 269, 270, 306, 340

Celje 47

Ceribašići 39, 109, 116, 118, 119, 125, 132, 193

Cerska 115

Crna Gora 61, 85

Č

Čajniče 115

Čude 29, 42, 47, 105, 109, 116, 125, 127, 164, 195, 196, 326, 328, 329, 330, 345

Čuništa 47, 94, 100, 103, 129, 141, 185, 186, 188, 223, 252, 362, 365, 366, 373, 374, 375

D

Dabravine 98

Dalmacija 455

Derventa 29, 292

Doboj 29, 56, 96

Dolovi 41, 44, 47, 48, 103, 130, 147, 179, 190, 191, 219, 220, 221, 222, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 241, 254, 255, 256, 257, 259, 302, 376, 377, 379

Donje Babine 116, 370

Donje Olovo 20, 47

Dragoradi 105, 303, 361

Drapnići 41, 108, 120, 125

Drina 15, 25, 28

Dugandžići 19, 40, 49, 103, 105, 108, 109, 116, 118, 120, 121, 123, 140, 167, 256, 257, 314, 321, 336, 337, 357, 358, 359, 360, 361, 388, 467

Duševine 108

F

Foča 50, 115, 330, 383

G

Gajine 105, 152, 247

Glavično 42, 48, 323, 324, 325, 379

Goražde 96, 99, 115, 451

Drecelj 109, 119, 125, 127, 140, 167, 200, 455

Grabovica 49, 108, 204, 229, 258, 283, 289, 301, 312, 363

Gradačac 30, 130

Gradina 147, 148, 150, 179, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 241, 247, 347, 383

Grčka 149

Groblje 17, 152

Gurdići19, 39, 41, 48, 49, 100, 103, 105, 108, 109, 116, 121, 122, 125, 127, 128, 132, 140, 144, 165, 166, 207, 208, 227, 228, 348, 349, 350, 367

H

Hadžići 383

Han-Pijesak 19, 22, 24, 27, 28, 32, 36, 45, 50, 53, 56, 65, 66, 67, 69, 88, 97, 99, 103, 105, 109, 113, 115, 116, 122, 125, 127, 164, 195, 196, 329, 335, 402, 403

Herceg-Novi 93

Hercegovina 65, 66

Hrastišta 105

Hrvatska 23, 63, 68, 83, 88, 90, 189, 216, 451

I

Ilijaš 36, 45, 49, 99, 105, 108, 109, 113, 115, 116, 147, 155 238, 247, 254, 303, 308, 322, 347, 352, 361, 371, 470

Išerić Brdo 105, 116, 120, 260, 283

Ivazovići 116

Ivojevići 116

J

Jablanica 23

Jasena 100

Jasenovac 43, 49

Jugoslavija 76, 451

K

Kalesija 65, 66

Kaljina 105

Kamenica 19

Kamensko 24, 27, 49, 90, 93, 94, 187, 189, 200, 201, 222, 230, 231, 251, 292, 293, 294, 313, 322, 331, 338, 339

Karagino Polje 100, 271

Karamuratovići 105, 116

Karaula 42, 99, 103, 113, 348

Kladanj 43, 50, 65, 66, 69, 103, 104, 108,110, 119, 122, 130, 154, 167, 197, 199, 200, 228, 230, 251, 266, 285, 286, 287, 290, 298, 348, 349, 383, 403, 451, 455

Klinčići19, 49, 103, 130, 147, 170, 171, 273, 315, 316, 317, 318, 341, 355, 356

Klis 48, 109, 125, 127, 132, 243, 266, 345, 383
Knežina 52, 105, 108, 116, 337
Kolakovići 41, 43, 49, 100, 105, 109, 116, 120, 121, 125, 132, 145, 321, 336, 337, 358, 359, 360, 388
Konjic 14
Koran 67
Kosovo 73, 76, 86, 454
Kovačići 49, 119, 202, 204, 205, 283, 284
Kozjaci 40, 43
Kozlovac 147, 151, 371
Krajina 65
Krajišići 49, 120
Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca 19, 73
Krim 31
Krivaja 36, 40, 41, 46, 143, 469
Krivajevići 40, 41, 108, 110, 156, 223, 352
Križevići 40, 41, 49, 50, 218, 249, 307, 308, 310, 344, 346
Krušćanje 108
Kruševci 105
Kruševo 39, 42, 50, 90, 111, 113, 114, 131, 147, 148, 152, 153, 175, 178, 179, 180, 182, 185, 187, 191, 231, 239, 248, 249, 276, 300, 311, 323, 340, 354, 373, 381, 388, 451
Kumbor 93
Kundakov Grob 148, 149, 151
Kundakov Han 105, 109, 116, 121
Kuršumlija 93
Kusače 19, 22, 27, 28, 56
Kute 105, 116

L

Lajpcig 57
Lavšići 105, 109, 116, 121, 122, 123, 132, 214
Lika 48
Lišak 99, 121, 122
Lišci42, 50, 105, 109, 116, 121, 122, 123, 124, 125, 132, 168, 211, 212, 213, 214, 268, 280, 281, 282, 352, 353, 354

M

Maglaj 24
Makedonija 25, 75
Maluša 39, 42
Mangurići 43, 105, 116
Martinovići 42, 43, 206, 210, 275, 276, 277, 371
Matalinci 42
Medov Do 43
Meljine 105
Metilj 46, 47
Milankovići 19, 24, 40, 42, 43, 50, 103, 104, 300, 301, 333, 342, 343
Miletine 105
Milunići 105, 109, 116, 121
Miljevići 24, 30, 105, 109, 116, 125, 127, 132, 144, 149, 207, 208, 451
Mladenovac 46
Mladoševac 104
Močilo 151
Moskva 31
Musići 90, 93, 129, 147, 170, 171, 273, 316, 355, 356, 460
Muška voda 104

N

Naseoci 47
Nevačka 30, 105, 116
Nišići 40, 46, 411
Novi Sad 77
Nula 99, 192, 425, 103, 107, 108, 110, 116, 120, 128

Nj

Njemačka 25

O

Očevlja 52

Olovo 3, 5, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 4+53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 84, 85, 86, 88, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 147, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 174, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220,221, 22, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 248, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 259, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 401, 403, 408, 411, 421, 422, 425, 426, 430, 431, 438, 451, 454, 455, 457, 459, 463, 464, 465, 467, 468, 469, 471

Olovske Luke 19, 27, 41, 50, 52, 99, 100, 103, 107, 108, 109, 111, 113, 114, 116, 120, 122, 123, 168, 172, 173, 174, 199, 203, 211, 213, 214, 215, 224, 225, 227, 263, 264, 265, 268, 272, 278, 279, 280, 281, 282, 284, 286, 303, 306, 314, 330, 343, 352, 353, 354, 388, 342

Oslo 454, 471

Ozren 147, 451, 460

P

Paklenik 108, 109

Pakrac 93, 94, 189

Palanka 105

Pale 65, 66, 67, 87

Palež 116

Pariz 31

Pauč 43

Pauća 27

Petrovac 90

Petrovići 19, 24, 30, 39, 42, 43, 51, 100, 103, 105, 108, 109, 116, 119, 122, 125, 126, 127, 132, 140, 164, 195, 196, 243, 266, 296, 297, 298, 299, 305, 329, 345

Pihlice 116, 118
Pjenovac 42, 118
Podolovo 20
Podrinje 13, 25, 114, 115
Ponijerka 51, 163, 262, 264, 267
Ponor 108, 109
Popletna Strana 147
Postdam 31
Prgoševa 29, 153
Pridvorica 108
Pušino Polje 41, 51, 105, 109, 116, 121, 388

R

Radačići 108, 210, 275
Ravne 90, 93, 341
Rečica 41, 244, 246, 363, 364
Repušate Luke 120
Ribnica 39, 43, 110, 269
Riječa 105, 115
Riječica 51
Rijeka 52, 270, 306, 340
Rogatica 65, 66, 67, 88, 97, 115, 120
Romanija 46, 49, 57, 65, 66, 125
Rubinjići 105, 116
Rubinski klanac 119
Rudine 51, 120
Rudo 104, 115

S

Salikovac 147, 151, 152

Sarajevo 3, 4, 5, 13, 14, 19, 22, 25, 31, 32, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 50, 56, 57, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 74, 77, 79, 83, 85, 86, 88, 89, 96, 99, 104, 107, 108, 109, 110, 114, 115, 121, 122, 123, 125, 130, 139, 143, 149, 169, 176, 177, 188, 193, 212, 219, 220, 232, 261, 272, 290, 300, 304, 311, 315, 326, 327, 336, 347, 350, 356, 372, 383, 454, 463, 464, 467, 468, 469, 470, 471

Sava 68

Semberija 65, 66

Seona 52

Sjedinjene Američke Države (SAD) 87

Slavonski Brod 38

Slivnje 39, 43, 53, 109, 125

Slovenija 88

Sokolac 36, 45, 52, 53, 64, 65, 66, 67, 69, 88, 97, 99, 103, 105, 108, 109, 113, 115, 116, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 128, 154, 155, 217, 260, 302, 337, 370, 403, 404, 423

Solun 19, 24, 26, 28, 53, 56, 100, 103, 104, 110, 114, 128, 129, 130, 139, 141, 152, 165, 166, 168, 169, 172, 174, 175, 180, 181, 182, 183, 184, 191, 193, 194, 198, 199, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 211, 213, 215, 216, 217, 219, 220, 221, 227, 228, 229, 239, 244, 245, 246, 247, 249, 256, 257, 259, 263, 264, 265, 272, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 283, 284, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 297, 299, 302, 303, 304, 314, 323, 324, 325, 330, 332, 334, 335, 337, 352, 353, 354, 358, 359, 361, 363, 364, 367, 371, 376, 377, 378, 381, 459

Split 90, 93, 94

Srbija 42, 64, 74, 77, 78, 85, 89, 451, 452

Srebrenica 65, 66, 115, 357, 360, 369

Srebrenik 30

Srednje 24, 46

Stipin han 51

Stojčići 53

Stupčanica 24, 56, 57, 104, 109, 125, 132, 143

Sudić 105

Š

Šahbegovići 105

Šalkovac 46

Šaševac 19, 39, 40, 42, 52, 53, 100, 103, 105, 108, 109, 116, 118, 119, 125, 132, 193, 197, 198, 216, 217, 285, 286, 287

Šekovići 65, 66, 127

Šišnjak 113

T

Teočak 149, 178

Tisovo brdo 125, 132

Toluša 55

Trnovo 149

Tuholj 27, 50, 471

Tuzla 19, 24, 27, 49, 55, 76, 78, 83, 96, 99, 104, 140, 151, 152, 225, 261, 309, 382, 451, 470, 471

U

Udrabi 105

Užice 38, 42

V

Vareš 14, 23, 28, 30, 32, 48, 90, 93, 98, 103, 104, 110, 130, 147, 154, 155, 156, 168, 171, 287, 293, 313, 324, 331, 373, 459, 460

Vijaci 28, 110

Vinkovci 30

Višegrad 25, 104, 115, 120, 149

Vlasenica 66, 115, 128, 243, 249, 424

Vojvodina 73, 76

Vozuća 270, 285, 369

Visoko 130, 188, 220, 259

Vukotići 41, 42, 53, 250, 252, 253, 258

Z

Zagrađe 111, 129, 184

Zagreb 22, 25, 27, 32, 33, 83, 107, 216, 469, 470, 471

Zavidovići 19, 22, 23, 24, 28, 30, 32, 36 39, 40, 43, 50, 56, 103, 113, 201, 269, 270, 285, 339, 369, 383, 469

Zenica 96, 99

Zvijezda 147

Zvornik 40, 52, 65, 66, 104, 115

Ž

Žepa 19, 22, 27, 28, 32, 56, 115

Žepče 130

Živinice 42, 50, 65, 66, 104, 178, 383

Žunova 43, 53, 128, 245, 246

Žunovi 24